

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSHAK ÇELEBİ ve SELİM-NÂMESİ
(Doktora Tezi)

Öğ.Grv.Hamdi SAVAŞ
E.Ü.Fen Edebiyat Fakültesi

Yöneten
Prof.Dr.Ahmet UĞUR

Kayseri

1 9 8 6

ÖNSÖZ

Tarihde geçen olayları belgelere dayalı olarak açıklamak bilimsel tarihçiliğin bir gereği olduğu bilinen bir husustur. Bu sebepten, Osmanlı tarihinin gerek siyasi ve gerekse sosyal yönden kilit noktası sayılabilecek derecede önemli bir devresini teşkil eden, Yavuz Sultan Selim devri ile ilgili bir çalışma yapmak arzusu, bende ağır basan bir düşünce halini alırken, böyle bir çalışmayı önemli bir belge üzerinde yapmayı uygun gördüm. Tarihi olayların incelenmesinde, öngörülen belgeler arasında, olayların geçtiği devirde yazılan eserlerin önemli bir ağırlığı olduğu bilindiğinden, Yavuz Sultan Selim devri ile ilgili orijinal bir belge arayışı içine girdiğimde; "Selim-nâmeler" ilgimi çekti. Üzerinde, benim yaptığım çalışma anlamında herhangi bir çalışmanın yapılmamış olduğunu araştırıp, öğrendiğim, Yavuz Sultan Selim devri alimlerinden, Üsküplü İshak bin İbrahim'in (İshak Çelebi) "Selim-nâme" adı altında kaleme aldığı eser üzerinde "doktora tezi" olarak bir çalışma yapmağa karar verişimden sonra, çalışmamı düşünce safhasından, pilânlı çalışma safhasına getirdim. Çalışmalarım ilerledikçe, İshak Çelebi hakkında, umduğumdan az kaynak bulabilmem, karşılaştığım güçlüklerden en önemlisi oldu. Buna rağmen, eseri inceledikçe, temas ettiği devrin bazı siyasi ve sosyal olaylarını, ciddi bir şekilde açıklayıp tahlil etmiş olduğunu görünce, eserin önemli bir belge olduğu yolundaki kanaatim kuvvetlenerek, çalışmaya hız verip, devam ettim. İki yılı aşan bir süre zamanımı almış olan bu çalışmayı bitirirken, önemli sayılabilecek bir çalışma yaptığım ümit ve kanaatinin verdiği rahatlığa ulaştım.

Bu çalışmaya başlarken, bana fikir, cesaret ve döküman vermek suretiyle yardım etmiş olan; değerli hocam, sayın Prof. Dr.

Hüseyin Gazi Yurdaydın'a, çalışmamın yönlendirilmesinde, kaynak ve döküman sağlanmasında, bana geniş ölçüde yardım edip, daha sonra da, tezimin yönetilmesi görevini kabullenen değerli arkadaşım, hocam, sayın Prof. Dr. Ahmet Uğur'a ve eserin okunup, transkripte edilmesi safhasında; arapça, farsça kısımların okunmasında, takıldığım yerlerden benden yardımını esirgemeyen, kıymetli dostum, arkadaşım sayın Ahmet Gül'e teşekkür ederim. Ayrıca, bu çalışmayı doktora tezi olarak yapabilmem için, ilgili mevzuatın yürütülmesi hususunda gerekli kolaylığı sağlayan, sayın Rektörümüz, Prof. Dr. Metin Tuncel'e ve Üniversitemiz, Sosyal Bilimler Enstitüsü eski Müdürü, sayın Doç. Dr. Mehmet Şahin'e şükranlarımı sunarım

Hamdi Savaş

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	I-VI

I. BÖLÜM

A-SELİM-NÂMECİLİĞİN TARİHİMİZDEKİ YERİ.....	2-4

B-İSHAK ÇELEBİ

a)Hayatı ve kişiliği.....	5-7

b)Eserleri.....	7

C-İSHAK ÇELEBİ'NİN SELİM-NÂMESİ

1-Genel tanıtımı.....	8-16

2-Selim-nâmenin genel tahlili.....	17-22

a)Dil yönünden.....	17-20

b)Kaynak yönünden.....	20

c)Eserde tutulan taraf.....	20-21

d)Yazarın eserde görülen inanç ve görüşleri	22

3-Selim-nâmede geçen olaylar özeti.....	23-42

D-DEVİRİN GENEL KAREKTERİ

a)Sultan Bayezid'in kişiliği.....	43-44

b)Devrin bazı siyasi ve sosyal olayları.....	44-57

1-Bayezid'in batı politikası.....	45-47

2-Osmanlı Safevi münasebeti.....	47-51

3-Şahkulu isyanı.....	52-57

c)Şehzâdeler arasındaki kavga.....	58-70

II. BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	72-270

ESAS METİNLERDEN ÖRNEKLER.....	271-272

III. BÖLÜM

NÜSHA FARKLARI.....	278-379

BİBLİYOGRAFYA.....	380-381

İNDEKS.....	382-385

GİRİŞ

"Nâmeciliğin" Türk Tarihinde, özellikle Selçuklu ve Osmanlı yazılı tarihçiliğinde önemli bir çıkış olduğu bilinmektedir. "Selim-nâme", "Süleyman-nâme" adı altında kaleme alınan eserler ise Osmanlı Devletine şevket devrini yaşatan padişahlar devrini anlatan ve yazılı Osmanlı tarihçiliğinde önemli bir yer tutan eserler niteliğindedir. "Selim-nâme" ve "Süleyman-nâme" kaleme almak, Yavuz ve Kânuni devirlerini anlatmak, birazda moda akımı şeklinde başlayıp, devam eden bir gelenek haline gelmiş ise de, bu tür eserler sadece fantazi şeklinde kalmayıp, bilhassa olayların anlatıldığı devirleri yaşamış, yazarlar tarafından kaleme alınmış olan "Selim-nâmeler" o devirler için son derece kıymetli tarihi belgelerdir.

"Selim-nâmeler" anlattıkları hususları, kupkuru kronolojik olaylar şeklinde vermeyip, devrin siyasi, sosyal ve kültürel karakterleri hakkında bilgi sahibi olabilmemize büyük ölçüde yardımcı olan eserler niteliğindedirler. Özellikle İshak Çelebi "Selim-nâme"sinde 2. Bayezid devrinin bazı olaylarını anlatırken, devrin yönetiminin niçin bozuk düzen gittiğini, Padişahın ve devlet erkânının durum ve tutumlarını, memleketin içinde, özellikle Anadolu'da meydana gelen kargaşa ve Safavi taraftarları kızılbaş ayaklanması olaylarını anlatırken, genel hatları ile sebeplerine inerek, ilgi çekici bilgiler verir. Verdiği bu bilgilerle de devrin sosyal yapısına önemli ölçüde ışık tutar.

İshak Çelebi Selim-nâmesinde, 2. Bayezid devrinde kendisinin ilgi görmediğini, köşeye itilmiş olduğunu, sitemlerle dolu ifadelerle belirtmiş olmakla beraber, kendisinin dağınık, derbeder ve harabati bir şair yaşayışı sürdürdüğü dikkate alınırsa, köşeye itilmiş oluşunun sebebi bir ölçüde ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen sahip olduğu yüksek ilim dolayısı ile getirildiği görevler izlenecek olursa, derbeder ve harabati yaşayışına rağmen, onun

ilmiye sınıfı içinde önemli görevlere getirilmiş olması, devrin ilme ve ilim adamına vermiş olduğu değeri belirtmiş olmakla önem ifade eder.

İshak Çelebi'nin Selim-nâmesi temas ettiği olayların devri açısından önemini muhafaza eden bir kaynak değerindedir. Bu değerli kaynağı kenarda kalmışlıktan kurtarmak dileği ile, bu çalışmayı yapmayı uygun gördüm. Çalışmamın ağırlık noktasını, İshak Çelebi'nin Selim-nâmesini transkripte etmek (transcription) oluştursa da, İshak Çelebi hakkında genel bilgi, Selim-nâmeciliğin tarihçiliğimizdeki yeri ve devrin genel karakteri hakkında bilgi derlemeden de edemedim. Ayrıca eserin anahatları ile bir özetini de yapmayı faydalı gördüm.

ÇALIŞMA USULÜ: İshak Çelebi'nin Selim-nâmesinin, Kayseri Raşid Efendi Kitaplığında, 620 numarada kayıtlı, müstensihi belli olmayıp, IO34 tarihini taşıyan nüshası çalışmamıza esas teşkil etmiştir. "Talîk" yazı türü ile el yazması olarak kaleme alınmış olan eser, IOO varaklı olup, her sahife 2I satırdan ibarettir. Varaklar, I98xI20 mm dış, I45x68 mm iç boyutludur.

A) Eserin incelenmesine, önce türk harflerine çevirme işlemi ile başlanmıştır. Türk harflerine çevirirken, arapçada bulunup da türkçede bulunmayan harfleri gösterirken, İslâm Ansiklopedisinde uygulanan yol seçilmiştir. Yani harfler şu şekilde gösterilmiştir:

1) Uzatma harfi olarak geçen, (I = ā), (J = ū), (S = î)

bî-zevâle, mevcûdât

2) (P = ') kâ'inat

3) (Ū = s) selâse

4) (Ç = h) hamd

5) (Ķ = h) muhtaşar

6) (j = z) zât

- 7) (ش=ş) şûret
- 8) (ض=d) feyḍ
- 9) (ط=t) râbıṭa
- 10) (ظ=z) intizâm
- 11) (ع=‘) sa‘âdet
- 12) (ك=k) muḳaddes
- 13) (ك=ñ) şehzâdenün
- 14) (ل=l-) ve 'l-ard, ve 's-sema

B) Çalışmanın ikinci safhasını, eserin Raşid Efendi nüshası esas alınmak üzere, sayın Ahmet Uğur'da hazır mikrofilmini bulduğum Bibliotheque National ile İstanbul Millet Kitaplığı (no:762) nüshaları arasındaki farkları tesbit etmek (édition critique) teşkil etmiştir. Bu üç nüsha arasındaki farklar, "nüsha farkları" bölümünde varak varak gösterilmiştir. Çalışmada, Raşid Efendi nüshası (RE), Bibliotheque National nüshası (BN), Millet Kitaplığı nüshası (MK) şeklinde verilmiştir. Önce, (RE) ile (BN) arasındaki fark, daha sonra da, (RE) ile (MK) arasındaki fark belirtilecek şekilde bir yol izlenmiştir. İnceleme sırasında, (RE) ile diğer nüshalardan herhangi birisi arasında bir fark görüldü ise, metin üzerinde farklı olan kısım numara ile gösterilmiştir. Böylece farklar belirlenirken şu durumlar ortaya çıkmıştır:

1) Fark, (RE) ile (BN) arasında ise, önce (RE) deki farklı olan söz veya ibare alınıp "....."(RE) denildikten sonra, (BN) deki mukabili olan söz alınarak, "....."(BN) denmiştir. Sözelimi, (RE) nüshasında "..mecâmi-i 'izz-ü-temkin"(RE) olup da, (BN) de "..'izz-ü-temkin"(BN) olarak geçiyorsa, burada zikredilmeyen (MK), (RE) nüshası ile aynı olduğu anlamına gelir.

2) Fark, (RE) ile (MK) arasında ise, "maẓhar olmuşdur"(RE) "maẓhar şuhûd olmuşdur"(MK) şeklinde gösterilerek, (RE) ile (BN) nüshaları birbirinin aynısıdır demektir,

3) (RE) diğ er iki nüshadan farklı ise, "dükeli mevcûdat" (RE)-"cümel-i mevcûdat (BN)(MK) şeklinde gösterilerek, (BN) ile (MK) aynı olup, (RE)nin farklı olduğu anlamını ifade etmektedir.

4) Üç nüsha da birbirinden farklı ise: "sübhanehu hüve" (RE), "sübhana'llâhu hüve'llahu" (BN), "Sübhânehu hüve'llâhu" (MK) şeklinde gösterilmiştir.

5) Nüshalardan birinde veya ikisinde bulunup da, öbüründe veya öbürlerinde bulunmayan söz, ibare, şî'r veya bölüm varsa bu durumda da gerekli açıklama yapılmıştır. (RE) de bulunan "nazm" başlığı (MK) de yok şeklindeki bir açıklama, "nazm" başlığının (RE) ile (BN) de bulunup, (MK) de bulunmadığını ifade etmektedir. (BN) ile (MK) de bulunan bir husus (RE) de yok ise: (BN) ve (MK) de bulunan "şî'r" başlığı (RE) de yok şeklinde belirtilmiştir.

6) Metinde geçen hadislerle numara verilerek, sadece "hadis" denilip, kaynak belirtilmemiştir.

7) Metindeki ayetler ise, tarafımızdan sûre numarası ve ismi ile ayet numarası belirtilerek verilmiş, varsa yanlışlıkları da belirlenmiştir. (I7) ısrâ 44 (tüsebbihu... olacak) (MK) de (tüsebbihu) dur gibi, yine metindeki ifade ve imla yanlışları aynen alınmış olup, diğ er nüshalarda doğrusu yazılmış ise, nüsha farklarında belirtilmiştir. "derdmendlerüñ dudilinden" (RE) "derdmendlerüñ der-i devletden" (BN) "derdmendlerüñ dud-i dilinden" (MK) gibi

SELİM-NÂMELER VE ÖZELLİKLE İŞHAK BİN İBRAHİM HAKKINDA YAPILMIŞ OLAN BAZI ÇALIŞMALAR: Bu alanda yapılan çalışmalar, pek fazla değildir. Yapılmış olan çalışmalardan tesbit edip görebildiklerim ise şunlardır.

I) İsmet Parmaksızoğ lu'nun Tarih Dergisi III (1951-1952) de yayınlanan, "Üsküplü İshak Çelebi ve Selim-namesi" isimli makalası: İshak Çelebi'nin hayatı, bilhassa edebi kişiliği hakkında genişçe bilgi verilip Selim-nâme si de kısaca tanıtılarak, eserin bilimsel değ eri vurgulanmaktadır.

2) Şehabeddin Tekindağ'ın Tarih Enstitüsü Dergisi (1970) de yayınlanan "Selim-nâmeler" isimli makalesi:İshak Çelebi'nin hayatı ile birlikte selim-nâme kısaca tanıtıldığı gibi,diğer Selim-nâme yazarları hakkında da aynı nitelikte bilgiler verilmektedir.

3) Ahmet Uğur'un Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi dergisi cilt:XXII de (ayrı basım olarak) yayınlanan "Selim-nâmeler" isimli makalesi:Selim-nâmelerin türleri tasnif edilerek,tarihi değerleri belirtilip,zayıf yönleri de belirlenmiş,Selim-nâme yazarlarının hayatı ve kişilikleri hakkında bilgi verilip Selim-nâmeleri tanıtılmıştır.

4) Ahmet Uğur'un Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü 3 yayınlarından,İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi III de (ayrı basım) yayınlanan "Dresden de Kemâl Paşa Zâdeye Atfedilen yazma eserler" isimli makalesi:İshak Çelebi'nin Selim-nâmesi ile Kemâl Paşa-Zâde'nin 8.defteri karşılaştırılarak, heriki eserin de aynı kalemde çıkmış olabileceği hakkında yorumlar getirilmektedir.

5) Ahmet Uğur'un Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Dergisi C:XXV de (ayrı basım) yayınlanan "Şükri-i Bitlisi ve Selim-nâmesi" isimli makalesi:Şükri-i Bitlisi ve manzum olan Selim-nâmesi tanıtılmaktadır.

6) Ahmet Uğur'un Erciyes Dergisi 73-74 ocak-şubat 1984 Kayseri de yayınlanan "Osmanlı Tarihçiliğinde Selim-nâmelerin yeri" isimli makalesi:Selim-nâmeler hakkında genel bilgi verilip, ilmi değerleri üzerinde durularak,Selim-nâme yazarları ve eserleri hakkında bilgi verilmektedir.

7)"Coşkun Üçok"un Babingerden tercüme ettiği,Osmanlı Tarih Yazarları ve eserleri isimli Kültür ve Turizm Bakanlığının Ankara-1982 yayını olan kitapda;diğer tarih yazarları ile birlikte

Selim-nâme yazarları ile eserleri de kısa kısa tanıtılmaktadır.

8) Ağâh Sırrı Levend'in Gazavât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavât-nâmesi Türk Tarih Kurumu Yayınlarından XI. seri no:8 Ankara-1956 Eserde:Gazavât-nâme,Fetih-nâme,zafer-nâme,Selim-nâme ve Süleyman-nâme adı altındaki eserler ve yazarları hakkında kısa ve genel bilgi verilirken,İshak Çelebi ve Selim nâmesi de aynı şekilde tanıtılmaktadır.

I. BÖLÜM

A-SELİM-NÂMECİLİĞİN TARİHİMİZDEKİ YERİ

B-İSHAK ÇELEBİ'NİN HAYATI, KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

C-İSHAK ÇELEBİ'NİN SELİM-NÂMESİ

D-DEVRİN GENEL KAREKTERİ

A-SELİM-NÂMECİLİĞİN TARİHİMİZDEKİ YERİ

Genellikle Yavuz Sultan Selim'in Trabzon valiliği zamanından başlayıp, Safevi ve Memlûklerle yaptığı savaşlara kadar geçen olaylardan bahseden müstakil eserlere SELİM-NÂME denmektedir. Bilhassa Yavuz Sultan Selim devrini idrak edip, seferlere katılan yazarların, Yavuz'u öven kısımları hariç tutulacak olursa, kaleme alınan Selim-nâmeler gayet güvenilir, tarihi ve edebi değeri olan eserlerdir. (I)

Selim-Nâmeciliğin, yazılı tarihçiliğimizde önemli bir yeri vardır. Belli bir dönemi yansıtmış olmak bakımından değer ifade etmektedir. Türk tarih yazıcılığı birkaç safha arz eder. Oğuz-nâme ve Dedekorkud efsanesi, Türk tarihçiliğinin sözlü kısmını temsil edip, Selçuk-nâmeler yazılı şekli ile bu tarzın devamını teşkil eder.

Osmanlı tarih yazıcılığında "İskender-nâme" adlı eseri ile Ahmedî ilk sırayı alır. Tarih takvimleri (vakayi'-nâmeler) ile devam ederek, (2) Osmanlı tarih yazıcılığı, "Tevarih-i Âl-i Osman" larla devam edip, olgunlaşarak, İdris ve Kemâl Paşalarla tam teşekkül eder. (3) Bu türün eserleri, muhteva farklılığına rağmen mahiyet yönünden aynıdır. Süleyman Şah'ın Anadolu'ya gelişinin hikayesi ile başlayıp devam eder. Bu alanda, Kanuni'nin emri ile, Türçe olarak yazılmış ilk ve önemli eser, Kemâl Paşa-zâde'nin eseridir.

(I) TEKİNDAĞ Şehabeddin: "Selim-nâmeler" Tarih Enstitüsü Dergisi 1970 S:197

(2) MENAGE V.L. "Osmanlı Tarihçiliğinin Başlangıcı" İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi Sayı:9 İstanbul 1978 S:229, 230

(3) "Tevarih-i Âl-i Osman" yazarlarının ilki sayılan, Aşık Paşa-zâde'ye kadar gelen tarih yazarları, Osmanlı tarihini, kainat tarihine sadece bir ek olarak kabul edip, kaleme almış olan tarih yazarlarıdır. (Ahmedî, Şükrullah, ve Enveri gibi)
MENAGE V.L.S:235

Her padişah için ayrı, ayrı olmak üzere on defterden ibarettir.

Osmanlı tarih yazıcılığındaki gelişme safhasının bir bölümünü de, Selim-nâmeler, Süleyman-nâmeler teşkil eder. Selim-nâmelerin konusu, 9. Osmanlı Padişahı olan, Yavuz Sultan Selimdir. Kendi devrinde yazılmaya başlanmış, Kanuni devrinde, adeta moda olmuştur. Namık Kemâl'in "Evrâk-ı perişanı" ve Yahya Kemâl'in "Selim-nâmesi" son örneklerini teşkil etmiştir.

Yavuz Sultan Selim için yazılan her tarihi esere Selim-nâme denip denemeyeceği ayrıca tartışılabilir. Zira, bunlardan bazıları Selim-nâmelere kaynak olmuşlardır. Kemâl Paşa'nın defterleri, İdris'in "Heşt, behişt" gibi. Bazıları da Selim-nâmelerden alınmışlardır. Âli ve "Tacu't-tevarih" gibi. Diğer bazıları da, Selim devri için yazılan tarihlerin birer özetidirler, İdris'in ve Hoca Sa'adeddin'in Selim-nâmeleri gibi.

Selim-nâmeler genellikle Kanuni devrinde yazılmışlardır. Bunun ise başlıca sebepleri şunlar olabilir.

1) Tarihçilik ve bu alandaki ilmi araştırmalar, Fatih devrinde başlayıp, Kanuni devrinde olgunlaşmıştır. Her ilim adamı bu alanda birşeyler verebilmek çabası içine girmiştir.

2) Yavuz Sultan Selim, büyük başarıları yanında, az da olsa zalim ve kan dökücülük gibi, hanedana yakışmayan olumsuz bir nam bırakmıştır. Kanuni, babasını bu olumsuz ünüvandan aklayıp, pîrestijini düzeltip, yükseltmek ve babasının propagandasını yapmak gibi, kendisini bir mecburiyetin altında hissetmiştir. Kanuni'nin bu maksatla verdiği ihsan ve bahşişlerden faydalanmak için, herkes adeta birşeyler yapmak yarışına girmişlerdir.

3) Yüzlerce sahifeler dolusu yazılan tarihleri okumak sıkıcı olabileceğinden, bir padişah devrini veya birkismini anlatan, "nâmecilik" okuyucuyu usandırmamak için ele alınmış olabilir.

Selim-nâmeler, yazılış şekillerine göre, ya nazm, ya nesir, yada ikisi karışık olarak yazılmışlardır. Kapsadıkları devir yönünden de, Selim devrinin tamamını içine alanlar vardır, İdris ve Nişancı'nın ki gibi. Bayezid devrinin sonundan, Selim'in culusu ve idareyi eline almasına kadar olanları vardır, İshak'ın Selim-nâmesi gibi. Yada, İshak'ın bir devamı gibi olanlar vardır. Sucudi'nin ki gibi. Selim-nâmeler, tarih ilmi açısından büyük bir değer ifade etmenin yanında, olayları özlü ve kısa olarak anlattığı için okunmaları kolay ve çekicidir. Bilhassa manzum olanlar bu bakımdan önemlidir. Yazarın sahip olduğu bilgiler bakımından da ayrıca değer ifade ederler. Sucudi, Osmanlı ordusunda kullanılan silahlar açısından kıymetli bir kaynaktır. Şükri-i Bitlisi ise, doğuyu iyi bildiği için, onun Selim-nâmesi, sanki bir atlas gibi değerlidir. Devrin dini, ahlâki, edebi, sosyal ve ekonomik yönden adeta bir aynası niteliğinde olmak bakımından da fevkelade değere sahiptirler. Bütün bu değerleri yanında, sırf moda olduğu için yazılanlar bulunduğu gibi, yeni hiçbir şey vermeyip, sadece yazılan bir Selim-nâmeyi kopye etmiş olanlar, nesirden nazma, veya nazmdan nesre çevrilmiş olanları da vardır. (4)

(4) "Selim-nâmeciliğin tarihimizdeki yeri" başlığı altındaki bilgiler, Ahmet Uğur'un makalelerinden alınmıştır.

UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler" Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi cilt:XXII (ayrı basım) Ankara Üniversitesi basımevi Ankara-1978 S:367-371; UĞUR Ahmet "Osmanlı Tarihçiliğinde Selim-nâmelerin yeri" Erciyes Dergisi Kayseri-1984 sayı:73 ocak S:28, Sayı:74 şubat S:4

B-İSHAK ÇELEBİ (İSHAK BİN İBRAHİM ÜSKUBİ)

a) Hayatı ve kişiliği: Hicri 869, miladi 1465 tarihinde Üsküp'de doğmuş olan, İshak Çelebi, kılıç ustalığı yapan İbrahim'in oğludur. (1) Tahsilini, Edirne'de tamamlayıp, ilmiye sınıfına girdi. İlk defa İbrahim Paşa Medresesinde, daha sonra da Serez Medresesine müderris olarak tayin edildi. Daha sonra memleketi olan Üsküp Medresesine müderris oldu. Çeşitli yerlerde müderrislik yaptıktan sonra, (2) H. 933, M. 1526/1527 de ilmiye sınıfı için, önemli bir yer olan, Edirne'de ki, dârü'l-hadis medresesine ve H. 937, M. 1530/1531 yılında da, en yüksek derecelerden biri olan, İstanbul Sahn Müderrisliğine getirildi. (3)

İshak Çelebi birara, Yavuz Mısır seferi için Suriye'de bulunuyorken, sözünün sohbetinin münasip ve nüktedan oluşu sebebi ile, Yavuz'un yanına müzahib olarak gönderildi ise de, saray adabını

(1) PARMAKSIZOĞLU İsmet: "Üsküplü İshak Çelebi ve Selim-nâmesi"

Tarih Dergisi III, 1951-1952 S:123; Mehmet Süreyya: Sicill-i

Osmani, Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye C:I S:324; TEKİNDAĞ

Şehabeddin: "Selim-nâmeler" S:200; UĞUR Ahmet: "Selim-nâmeler"

S:371; UĞUR Ahmet: "Osmanlı Tarihçiliğinde Selim-nâmelerin

yeri" S:4; BABİNGER Franz: Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri

Çeviren: "Coşkun Uçok" Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara-1982
S:60

(2) İshak Çelebi'nin müderrislik yaptığı yerler sırası ile şunlardır: Edirne İbrahim Paşa, Serez, Üsküp, Bursa Kapluca, İznik Sultan Orhan, Edirne Darü'l-hadis medreseleri.

PARMAKSIZOĞLU İsmet S:123, 124; TEKİNDEĞ Şehabeddin "Selim-nâmeler"

S:200; BABİNGER Franz S:60; Taşköprü-zade Ahmed Efendi Şakayık-I

Numaniyye fî ülemâi'd-devleti'l-Osmaniyye Mısır-1310 (kenarda)

C:I S:525, 526

(3) PARMAKSIZOĞLU İsmet S:127; UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler" S:371;

UĞUR Ahmet "Osmanlı Tarihçiliğinde Selim-nâmelerin Yeri" S:4

bilmediği,"tab-ı hümâyuna muvafık"görülmediği için,bu görevde fazla kalamayıp tekrar müderrisliğe gönderildi.(4)

H.942,M.I536 yılında şam kadılığı teklif edildi.Artık yaşı müderrislik için oldukça ilerlediğinden ve İstanbul Sahn Medresesi müderrislerinden,Yegan-zâde Sinan Çelebi ile de, çekememezlik yüzünden,geçimsizliği had safhayı bulduğu için bu görevi kabul etti.(5) şam'da kadı iken,H.943 veya 944,M.I537/I538 de vefat etti.(6) Hastalığı sırasında,vefatı ile ilgili olarak şu beytini tarih düşmüştür.

Gelicek hâlet-i nez'â didi tarihini İshak,

Yöneldim cânib-i hağka başı kabak yalın ayak.(7)

Evlenmediğinden ailesi ve evlâdı yoktu.(8) Dünya süs ve ziynetlerine iltifat etmeyen İshak Çelebi,çevresine karşı iyi ve tatlı konuşan,hoşsohbet ve nüktedan bir zat idi. Nüktedan ve rind-meşreb oluşu,serbest hareketleri dolayısı ile,devrinde tenkit edilmiştir.Kimseden korkmaz,hiçbir şeyden çekinmez,dilediği

(4) PARMAKSIZOĞLU İsmet S:I24,I25

(5) ----- S:I27

(6) ----- S:I29;Mehmet Süreyya C:I S:324

TEKİNDAĞ Şehabeddin "Selim-nâmeler"S:200;UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler"S:37I;UĞUR Ahmet "Osmanlı tarihçiliğinde Selim-nâmeler in yeri" S:4;BABİNGER Franz S:60;T.Z.Ahmed Efendi S:525,526

(7) Beyt,İshak Çelebi'nin ölüm tarihinin 943 veya 944 olduğunu

işaret etmektedir.Bursalı Mehmed Tahir:Osmanlı Müellifleri

İstanbul matba'a-i âmire C:II S:76;TEKİNDAĞ Şehabeddin

"Selim-nâmeler"S:200;LEVEND Agâh Sırrı Gazavât-nâmeler ve

Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavât-nâmesi Türk Tarih Kurumu yayın-

larından XI seri no:8 T.T.Kurumu basımevi Ankara-I956 S:24

(8) T.Z.Ahmed Efendi S:526;Mehmed tahir C:II S:76

gibi,harabati tarzda bir hayatı vardı.Onun en canlı en şuh devri, Bursa'da Kapluca müderrisliği devrine raslar,şiir ve gazelleri safa ehlinin dillerinden düşmiyecek derece de meşhur olmuşdu.Yaşadığı hayat tarzı,sahip olduğu ilmi rütbe ve seviyesi ile bağdaşmadığı halde,kendisini bu harabati hayattan çekemiyordu.Bu sebeple Bursa'dan,İznik Orhaniye Medresesine nakledildi.Sahip olduğu ilmi kabiliyet ve seviyesi,büyük medreselerde bulunmasını gerektirdiği içindir ki,özel hayatına bakılmaksızın,Edirne Dârü'l-hadis müderrisliğine tayin edildi.Edirne'de de aynı hayat tarzını pervasızca devam ettirmesine rağmen,İstanbul Sahn müderrisliğine getirildi.(9)

İshak Çelebi,harabatî şâirler arasında mümtaz bir yer işgal eder.Eserleri yaşadığı asırda neşe arayanlar tarafından çok sevilmiş,eğlence yerlerinde âşık ve şeydâlar arasında,tekrar tekrar okunarak zevk alınmıştır.Şiirlerine hissiyatını,şahsi hayat görüşünü vermek suretiyle onaltıncı asırdaki,Osmanlı münevverlerinin iftihatlarını,zevklerini ve sosyal görüşlerini yansıtmıştır.(10) İshak Çelebi,Yavuz Sultan Selim'in takdirine mazhar olamamış ise de,onda Yavuz'a karşı büyük bir hayranlık görülür.(11)

b)Eserleri:İshak Çelebi'nin,şiirlerini topladığı,bir divanı,"risâle-i imtihaniye" isimli bir eseri ile Yavuz Sultan Selim'in culusu ile ilgili olayları anlattığı,üzerinde çalıştığımız,"Selim-nâme" veya "İshak-nâme" si vardır.(12) Ayrıca mektup örnekleri müellifidir.(13)

(9) PARMAKSIZOĞLU İsmet S:I25-I27

(10)----- S:I29

(11)----- S:I30

(12)----- S:I27,I30;TEKİNDAĞ Şehabeddin "Selim-nâmeler"S:200;Mehmed Tahir S:76;BABİNGER Franz S:60

(13)BABİNGER Franz S:60

C-İSHAK ÇELEBİ'NİN SELİM-NÂMESİ

I-Genel tanıtımı:Eserin mihverî,Yavuz Sultan Selim'in cülusu olayıdır.Yavuz'un tahta çıkışından önceki olayları anlatır. H,915,M.1509 yılında İstanbul'u yakıp,yıkan zelzele olayının anlatılması ile başlar.Sultan Bayezid'in şehzadeleri arasındaki rekabeti,Şahkulu isyanı,Bayezid'in ölümü,Selim'in cülusu ile devam edip,Sultan Ahmed'in Sultan Selim'e karşı ayaklanması olayı ile son bulur.

İshak Çelebi,Selim-nâmesinin girişinde bu eseri,ne maksatla yazdığını belirtip,Bayezid devrinde takdir edilmediğini,Yavuz gibi birisi padişah olunca onun menâkibini yazmayı düşündüğünü belirtir.Bayezid devrinin entirikalarına işaret edip,Selim'in cülusunu,Osmanlı toplumu için bir kurtuluş ve selâmet devri olarak nitelendirir.Sultan Bayezid devrinde çekildiği münzevi hayattan sıyrılıp,ilmi yeteneğini isbat için,kendisine hakiki ilmi gösteren,Sultan Selim devrini yazmak istediğini belirtir.(1) Bu ifadeye göre,eserin,Yavuz Sultan Selim'in cülusundan hemen sonra yazılmış olduğu tahmin edilebilir.Belki bu eserin yazılışı İshak'ın,Yavuz Sultan Selim'e müsaheb tayin olunmasına sebep olmuştur,denilebilir.(2) Şehabeddin Tekindağ'a göre,eserin H.918-920,M.1512-1514 yılları arasında yazılmış olması muhtemeldir(3) Ahmet Uğur'a göre,en erken yazılan Selim-nâmelerden birisi olarak ifadelendirilmekte ise de,muhtemelen Kânuni devrinde yazılmış olduğu kabul edilebilir.(4)

(1) İshak Selim-nâme Kayseri Raşid Efendi Kitaplığı no:620

V:1a-5b

(2) PARMAKSIZOĞLU İsmet S:131

(3) TEKİNDAG Şehabeddin "Selim-nâmeler" S:201

(4) UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler" S:131-132

Eserde, yer yer "Dâru'l-ḥilâfet" (5), "Müstakarr-ı saltanat ve ḥilâfet" (6), "Şems-i ḥilâfet" (7), "Cenâb-ı ḥilâfet" (8) "Fâhr-i Ḥilâfet" (9) tabirlerinin kullanılmış olması, eserin, hilafetin Osmanlılara geçişinden sonraki dönemlerde, başkent için bu tabirlerin kullanılmasının gelenek haline gelişinden sonra, yani halifeliğin Osmanlılara geçişinden sonraki bir dönemde yazılmış olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir.

Eserin ilmi ve tarihi değeri: İshak, Selim-nâmesinde, bahs ettiği olaylar açısından, çok mühim bir kaynak niteliğini arz etmektedir. (IO) Birçok hususların halline yardımcı olan bu Selim-nâme, bilhassa kardeşlerin durumları ile Bayezid'in, Şehzade Ahmed'e gönderdiği mektuplar, Ahmed'e taraftar olan vezir-i âzam Hadım Ali Paşa'nın oynadığı rol, Şahkulu Baba Tekeli isyanı, Selim'in zorla sancağını değiştirmek maksadı ile Kefeye gidişi, Rumeli'nde bir sancak elde etmek için giriştiği teşebbüsler, babası ile yaptığı Çorlu savaşı hakkında verilen orijinal bilgiler bakımından, bu Selim-nâme diğer Selim-nâmelere de örnek olmuştur. (II) Bu Selim-nâmede Yavuz'un Gürcistan seferlerinden bahsedilmediği gibi yazarın bizzat içinde yaşadığı, hatta bir kısmında vazifeli bile olduğu İran ve Mısır seferlerini ele almayıp, Selim'in sadece, tahta çıkışına kadarki hayatını anlatmış olması biraz dikkat çekici ve

(5) İshak "Selim-nâme" V:38b, 66b, 69a, 90b

(6) -----"Selim-nâme" V:5b

(7) -----"Selim-nâme" V:I7a

(8) -----"Selim-nâme" V:90a

(9) -----"Selim-nâme" V:I4b

(IO) UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler" S:37I

(II) TEKİNDAG Şehabeddin "Selim-nâmeler" S:20I

hayret uyandırıcıdır.(I2) Bunun sebebinin ne olabileceği sorusuna ise,akla gelebilen en makul cevap şu olabilir:"Bilindiği gibi Selim-nâmelerin pek çoğu, Kânuni devrinde yazılmıştır.Eserini Padişaha sunup bahşiş alacak veya bir mevki talep edecek kadar tamamlayan yazar,derhal eserini Kânuni'ye sunmak için kısa kesmiş olabilir"(I3)

Yavuz Sultan Selim'in tahta çıkışı gibi,Osmanlı tarihinde enteresan olan bir olaydan bahseden eserin verdiği bilgi ve "haberler,daha sonraları büyük Osmanlı tarihçileri tarafından hemen hemen aynen iktibas edilmek suretiyle,mahalli kaynaklara mesned olmuştur."(I4) Osmanlı tarih yazıcılığının en parlak simalarından olan,Hoca Sa'âdeddin Efendi'nin tâcü't-tevarihinde İshak'ı kaynak olarak alması,şiirlerine varıncaya kadar yer yer bolca iktibas etmiş bulunması,bu Selim-nâmenin ilmi değerini fazlası ile belirtmeye kafi gelmektedir.Hoca Sa'âdeddin'in İshak'ı bol bol kaynak olarak kullanmış olduğu tarafımızdan da görülmüştür.(I5)

(I2) UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler"S:372

(I3) ----- "Selim-nâmeler"S:372

(I4) PARMAKSIZOĞLU İsmet S:I3I

(I5) Hoca Sa'âdeddin Tacü't-tevarih C:2 de iktibaslar şöylece tesbit edildi:Selim-nâmedeki zelzele olayı (V:6b,7a,7b) T.T.de "hikayet" diye başlar (S:I32,I33);Selim-nâme"Ol tarih de Hâdret-i Hüdâvendigarün evlâdı.."(V:8a)(T.T.S:I34);Selim-nâme "emn-ü-eman üzere idi ki.."(V:8b)(T.T.S:I35);Selim-nâme "bir niçe sefâyin.."(V:I2a)(T.T.S:I40);Selim-nâme "Sulţan Aḥmede intisâb iden.."(V:I4b)(T.T.S:I41);Selim-nâme"şehzâde ḥâdretlerinin Rûmiline geçmesi.."(V:I4b)(T.T.S:I42);Selim-nâme"Mevlânâ nure'd-din o ḥurşid-i ṭal'atun.."(V:I5b)(T.T.S:I42)

Bu Selim-nâmenin ilmi değerinin diğer bir ifadesi de

Selim-nâme:(V:I6a) iktibaslar(T.T.S:I43);Selim-nâme"Eger çi Sultân-ı Mısır.."(V:I6b)(T.T.S:I32);Selim-nâme"ol yolda kendüye hemrah.."(V:I6b)(T.T.S:I32);Selim-nâme"kıblenümâ-yı hâtırır.."(V:I6b)(T.T.S:I32);Selim-nâme"Çün Hâdret-i Hüdâvendigârün evlâdı huşûşunda.."(V:I6b)(T.T.S:I32);Selim-nâme"bir nice zaman Teke İlinün halkı.."(V:I7a)(T.T.S:I62);Selim-nâme"çün Hâdret-i Pâdişah" (:I76)(T.T.S:I63);Selim-nâme"baş gidicek baki leşker.."(V:I9b)(T.T.S:I64,I65);Selim-nâme"kendülere re'is olan ol şahkuli.."(V:20b)(T.T.S:I65);Selim-nâme"Ali Paşa Vezîr-i 'azam idi.."(V:2Ia)(T.T.S:I65);Selim-nâme"erkân-ı devlet ve vüzerâ-yı saltanat.."(V:2Ib)(T.T.S:I66);Selim-nâme"Dört biñ miqdârı bölük halkı-yla.."(V:24a)(T.T.S:I67);Selim-nâme"ol şehbâz-ı bülend-pervâzün.."(V:25b)(T.T.S:I68);Selim-nâme"karındâşım Sultân Selim dahi.."(V:26a)(T.T.S:I68,I69);Selim-nâme"Devletlü Hüdâvendigârün kendi evlâdına.."(V:26a)(T.T.S:I69);Selim-nâme"hükm-i şerif irsâl idüb.."(V:26b)(T.T.S:I69);Selim-nâme"oğlum Sultân Ahmed ol gazâda.."(V:27b)(T.T.S:I7I);Selim-nâme"Zirâ ki cümlesinün .."(V:30a)(T.T.S:I45) Selim-nâme(V:30b) deki "mışra" alınmış(T.T.S:I45);Selim-nâme"amma çün Rûmili beğleri dükeli gelüb.."(V:32a)(T.T.S:I47);Selim-nâme "inân-ı ihtiyârın Edirne şavbine.."(V:32b)(T.T.S:I47,I48);-Selim-nâme(V:33b) iktibas devam edip "şi'r" in son iki mışra' ı da alınmış (T.T.S:I48);Selim-nâme(V:34a)dan iktibas devam ediyor(T.T.S:I48, I49);Selim-nâme"ol gice iki 'asker.."(35b)(T.T.S:I49);Selim-nâme "Çün şalâh-ı mâbeyn.."(V:36a)(T.T.S:I49,I50);Selim-nâme(V:37a,37b, 38a,38b) den iktibaslar devam ediyor(T.T.S:I50,I5I,I52);Selim-nâme(V:39a)daki "şi'r" iktibas edilmiş(T.T.S:I52);Selim-nâme"bir kaç nefer zerrin külâh.."(V:4Ib)(T.T.S:I53);Selim-nâme"Hâdret-i şehriyârün vech-i meşruh üzere.."(V:42a)(T.T.S:I53);Selim-Nâme "sancağ dabt-yçun adam gönderüb.."(V:42b)(T.T.S:I54);Seli-nâme (V:42b) de ki "şi'r" de alınmış(T.T.S:I54);Selim-nâme"Hâdret-i şehriyârün şüret-i ahvâli.."(V:43a)(T.T.S:I54);Selim-nâme(V:43b) den iktibas devam ediyor(T.T.S:I54,I55);Selim-nâme"birkaç menzil gitdikden sonra.."(V:44b,45a)(T.T.S:I56);Selim-nâme"Sultân Ahmed ef'al-i.."(V:47b)(T.T.S:I73);Selim-nâme(V:48a) daki "şi'r" iktibas edilmiş(T.T.S:I73);Selim-nâme"bölük bölük iki cânibden.."(V:49a)(T.T.S:I74);Selim-nâme"atebe-i 'ulyâdan bir mühim.."(V:50a) ve (V:50b) de ki "şi'r" (T.T.S:I75);Selim-nâme"Karaman a muttasıl idi"

Süçüdi'nin kaleme aldığı, Selim-nâmesini İshak'ın bıraktığı yerden devam etmiş olması ihtimalidir ki, bu durum İshak'a olan ilmi gü-

(V:50b)(T.T.S:I76); Selim-nâme"zikrolan piyâdeleri atlandırdı.." (V:51b)(T.T.S:I77); Selim-nâme(V:54a) da ki "şi'r" alınmış(T.T.S:I82); Selim-nâme"Sultan Şehinşah ki kadimü'z-zamandan.."(54a)(T.T.S:I82); Selim-nâme"Şehzâde-i merhûmûñ müşîbet haberi.."ile "divan olub re'y-ü-tedbîr memleket ahvâline.."(V:54b)(T.T.S:I83); Selim-nâme"Ḥadret-i şehriyâr-ı kâmkâre.."(V:55a)(T.T.S:I83); Selim-nâme "sem'an ve tâ'aten didiler.."(V:55b)(T.T.S:I85); Selim-nâme "Ḥüdâvendigârûñ hizmetinde olmağla.."(V:60a)(T.T.S:I57, I58); Selim-nâme"cümlesi bir yerden hucûm idüb.."(V:60b)(T.T.S:I58); Selim-nâme "Ḥüdâvendigârûñ ḥudûr-i şerîfine müşîl olan.."(V:62b)(T.T.S:I59); Selim-nâme"çün gördi ki deryâ-yı fitne.."(V:63b)(T.T.S:I60); Selim-nâme"Sultan Selim Ḥadretleri şimdiki hinde.."(V:68a)(T.T.S:I86) Selim-nâme"fi'l-hâl Sultan Ahmed e gönderildi.."(V:68b)(T.T.S:I86) Selim-nâme"Rûmili 'askerine icâzet virmedi.."(V:69a)(T.T.S:I87) Selim-nâme"Maldivesi demekle ma'rûf.."ile "şi'r"ın son beyti (V:69b)(T.T.S:I87); Selim-nâme"zikrolan muhâl-endişler.."(V:70a)(T.T.S:I87); Selim-nâme"Ḥüdâvendigârûñ 'azim seferi vardır.."(V70b)(T.T.S:I88); Selim-nâme(V:74b) de ki son"şi'r"ile(V:75a) da ki ilk "şi'r" alınmış(T.T.S:I92); Selim-nâme"Karaman'ı kabda-i hükûmetine götürüb.."(V:78b)(T.T.S:I93); Selim-nâme"Şehzâde 'ammüsünüñ asker çeküb.."(V:79a)(T.T.S:I93); Selim-nâme"(V:81) de ki sondan bir önceki "şi'r" alınmış(T.T.S:I93); Selim-nâme(V:82b) de ki ikinci "şi'r" alınmış(T.T.S:I98); Selim-nâme"cümle kapu halkı önünce.." (V:84b)(T.T.S:201); Selim-nâme"gonçe-i maşûdun şüküfte vü handan.." (V:85a)(T.T.S:203); Selim-nâme"Serâ-yı sa'âdete yakîn gelicek.." (V:89b)(T.T.S:201); Selim-nâme"karındâşsı Sultan Korkud'a.."(V:90b)(T.T.S:204); Selim-nâme"Defterdar Kâşım Çelebi.."(V:91a)(T.T.S:205, 206); Selim-nâme"Ḥadret-i Şehzâde-i kâmrân.."(V:95a)(T.T.S:223); Selim-nâme"zikrolan sefâyinüñ içinde.."(V:95b)(T.T.S:223); Selim-nâme"suvâr eylediler çün.."(V:96a)(T.T.S:223, 224); Selim-nâme(V96a) da ki "şi'r" de alınmış(T.T.S:224); Selim-nâme"cümlesi hizmet kemerin.."(V:96b)(T.T.S:225); Selim-nâme"yanında olan ümeradan şol kimesneler ki.."(V:99a)(T.T.S:227); Selim-nâme"zinâm-ı memleketi kabda-i irâdetine.."(100a)(T.T.S:227)

venin bir ifadesidir.(I6) Selim-nâmenin temas ettiği devir ve olaylarını araştıran,günümüz ilim adamlarının da,İshak'ı kaynak olarak kabul etmeleri,bu Selim-nâmenin,ilmi değeri bakımından önemli bir delili sayılır.Şahkulu isyanını konu edinen Şehabeddin Tekindağ,makalesinde,İshak'a bol bol atıfda ^{bulunup} bulup,yer yer iktibaslar yapmaktadır.(I7)Keza Selahattin Tansel,kitaplarında İshak'a karşı aynı ilmi güveni göstererek kaynak olarak almıştır.(I8)

Kısacası İshak Çelebi,divanı ile 16.asır Türk edebiyatında sağladığı yüksek mevki'i kadar,Selim-nâmesi ile de Türk tarihçiliğinde mühim bir yer işgal etmektedir.(I9)

İshak Çelebi eserini kaleme alırken,başkasından nakilde bulunmayıp,olayları bizzat kendisi anlatmaktadır.Dolayısıyla herhangi bir kaynaktan yararlanmış olduğuna dair elimizde bir delil yoktur.Ancak Bu Selim-nâme ile,Kemâl Paşa-zâde'nin,H.914-918 yıllarını içine alan 8. defteri arasında ifade ve üslup bakımından

(I6) BABİNGER Franz S:6

TEKİNDAG Şehabeddin "Selim-nâmeler" S:217

UĞUR Ahmet "Selim-nâmeler" S:373

(I7) TEKİNDAG Şehabeddin "Şahkulu baba Tekeli isyanı" Belgelerle Türk Tarih Dergisi 3 S:35,54,55,56,57

(I8) TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı Devlet Kitapları Yayınları Milli Eğitim Basımevi İstanbul-1966 S:13
247,253,254,264,271,274,277,279,280,281,282,284,285,287,289
292,295,299,301 TANSEL Selahattin Yavuz Sultan Selim
Milli Eğitim Basımevi Ankara-1969 S:7,8

(I9) PARMAKSIZOĞLU İsmet S:134

çok büyük benzerlikler vardır. İshak'ın, Kemâl Paşa-zâde'ye ait bu 8.defteri görmüş olması muhtemeldir.(20)

Ahmet Uğur'a göre, Doğu Almanya'da Dresden'de bulunan Kemâl Paşa-zâde'ye atfedilen eser ile, İshak'ın Selim-nâmesi arasında büyük benzerlikler vardır. Eser incelendiğinde tamamının Kemâl Paşa-zâde'ye ait olmadığı anlaşılır. Eserin bir bölümü İshak Çelebi'nin kopyesi ile başlayıp, devam eder, yer yer Selim-nâmeden kelimelerin eş anlamlarını kullanarak ondan ayrılır.

Bu duruma göre, Ahmet Uğur, Dresden'de ki söz konusu eser ile ilgili olarak akla gelen şu soruları sıralamaktadır.

"a-)Acaba bu eser, İshak Çelebi'ninmidir? İshak Çelebi tarih sahasında sadece bir Selim-nâme yazmayıp, birde ayrıca Osmanlı tarihimi yazmıştır? veya Selim-nâmesinin başını ve sonunu ekseriya, Kemâl Paşa'dan yararlanarak tamamlamış mıdır?"

"b-)Başka bir yazar, İshak Çelebi'nin selim-nâmesini alarak, onun başını ve sonunu başta Kemâl Paşa ^{zâde} olmak üzere diğer tarihlerden istifade ederek tamamlayıp, bir esermi meydana getirmiştir? Hüseyin Gazi Yurdaydın'a göre bu böyledir. Bu işi yapan da Matrakçı Nasuhtur."

Dresden'de Kemâl Paşa-zâde'ye atfedilen eser ile, Hüseyin Gazi Yurdaydın'ın Matrakçı Nasûh'a ait olduğunu kabul edip açıkladığı, (21) İngiltere'de British Museum ADD 23.586 da kayıtlı Osmanlı Tarihi ile ilgili eser arasındaki aynılık, Dresden'de ki söz konusu eserin de Matrakçı Nasûh'un kaleminden çıkmış olabileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ahmet Uğur'un sözkonusu iki eser-

(20)UĞUR Ahmet "Selim-nameler" S:372

(21)YURDAYDIN Hüseyin Gazi Matrakçı Nasûh Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları XLIII, Ankara Üniversitesi Basım-evi-1963 Önsöz S:VIII, IX;S:36,37

de ki tesbit ettiği benzerliklerden hareketle müellifinin, İshak'ı kaynak olarak aldığı sonucuna varılmaktadır.(22)

Hüseyin Gazi Yurdaydın'ın British Museum nushasından verdiği,(23) bazı başlık ve ifade örnekleri ile, İshak arasında ki benzerlik ve aynılık tarafımızdan da tesbit edilmiştir.Yurdaydın'ın British Museum nushasının V:I8Ib den örnek olarak verdiği,I. Selim devrine ait başlık,İshak V:86a da biraz değişiklikle: "Beyân-ı cülûs-ı Hâdret-i Şehriyâr-ı nâm-dâr ber serîr-i saltanat-ü-ita'at-ı ümera be emr-i cihan mu'ta'f-ı o..." şeklinde yer almaktadır.Yine,Yurdaydın'ın belirttiği gibi,İshak'da da olayların ağırlık noktasını,Selim'in babası ve kardeşleri ile yaptığı saltanat mücadelesi teşkil etmektedir.Yine İshak'da da,Selim'den daha şehzadeliği döneminde,hükümdar için kullanılması adet olan, "hâdret-i Şehriyâr-ı şahib Kıran"(İshak V:I3a,24b29a33b45a) "Sultân-ı Selâtin-i Cihân" tabirleri sık sık kullanılmakta,Şehzade Ahmed ve onu tutan bencil görüşlü vezirler yerilmekte,Mevlana Nureddin'in Selim ile babası arasında sürdürülen arabuluculuk üzerinde durulmaktadır.Ve yine Sayın Yurdaydın'ın,British Museum nushasından,II.Bayezid'in Şehzade Ahmed'i tahta geçirmek istemesi ile ilgili olarak verdiği ifade,İshak V022a da çok az bir değişiklikle yer almaktadır.(24) British Museum ve Dresden nushaları ile İshak arasında ki bu benzerlikler,bizi Yavuz ve Kanuni devrinin ünlü bilgin ve sanatkarı Nasûh'un,İshak'ı büyük bir güvenle kaynak olarak almış olabileceği sonucuna götürmüştür.Bu durum ise,yazarımız İshak'ın ilmi değerini ifade etmek bakımından önemli bir delil sayılmasına sebep teşkil etmektedir.

(22) UĞUR AHMET "Dresdende Kemâl Paşa-zâdeye atfedilen yazma eserler"
İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi III (ayrıbasım) A.Ü.İlahiyat
Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü yayınları sayı:3 S:315-320

(23) YURDAYDIN Hüseyi Gazi S:37

(24) ----- S:48

SELİM-NÂMENİN NÜSHALARI:İstanbul'da bulunan nüshalar.(25)

- I)Hazine Kitaplığı no:I423(muhtemelen müellifin elyazması olan nüshadır)
 - 2)Topkapı Sarayı Revan odası no:I275(istinsah tarihi:939 Mahmud)
 - 3)Topkapı Sarayı Revan odası no:I276(istinsah tarihi:I5 cemaziyü'l-evvel 925 Mahmud bin Hüsrev)
 - 4)Topkapı Sarayı Revan odası no:I277
 - 5)Aşir Efendi Kütüphanesi no:665(istinsah tarihi:IO65 Abdulkadir)
 - 6)İstanbul Üniversitesi Kitaplığı no:2487
 - 7)İstanbul Üniversitesi Kitaplığı no:2587(istinsah kaydı olmamakla beraber,müellif nüshası ile değiştirildiğine dair meşruhatı vardır)
 - 8)İstanbul Üniversitesi Kitaplığı no:26I4(istinsah tarihi:evahir-i sefer 939)
 - 9)Hekimoğlu Ali Paşa Kitaplığı(Millet Genel Kitaplığı) no:76I (istinsah tarihi:952)
 - IO)Hekimoğlu Ali Paşa Kitaplığı(Millet Genel Kitaplığı) no:762 (istinsah tarihi:şevval IOI6)(26)
 - II)3.Ahmed Kitaplığı no:2672(münşeatiyla birlikte)(27)
 - I2)Nuruosmaniye Kitaplığı no:394I(28)
- SELİM-NÂMENİN İSTANBUL DIŞINDAKİ BAZI NÜSHALARI DA ŞUNLARDIR:
- I)Kayseri Raşid Efendi Kitaplığı no:620(istinsah tarihi:cemadiye'l-evvel başları perşembe günü IO34)(29)
 - 2)Bibliothèque Nationale Paris MS Turc(istinsah tarihi:IOOO)(30)
 - 3)İzmir Milli Kitaplığı no:2I/655,35/204(3I)
 - 4)Diğer nüshaların zikredildiği kataloglar için bak.(32)

(25)TEKİNDAG Şehabeddin "Selim-nâmeler" S:20I

PARMAKSIZOĞLU İsmet S:I3I,I32

(26)Karşılaştırma yaptığımız nüsha(Milli Kütüphane Ankara mikrofilm arşiv numarası A-4364

(27)LEVEND Agah Sırrı S:24

(28)----- S:24

(29)İncelemeye esas aldığımız nüsha

(30)Karşılaştırma yaptığımız nüsha

(3I)LEVEND Agah Sırrı S:24

(32)----- S:24

TEKİNDAG Şehabeddin"Selim-nâmeler"S:20I

2-SELİM-NÂMENİN GENEL TAHLİLİ

a)Dil yönünden:İshak Çelebi,eserini Türkçe yazmış olmakla beraber,arapça,farsça terkiplerle dolu ağır bir dil kullanmıştır.Bu husus,eserin kaleme alındığı devrin ortak özelliğinden kaynaklandığı gibi,İshak Çelebi'nin ilmiye sınıfına mensup ün yapmış bir alim oluşu da eserin dilinin,ayrıca ağırlaşmasına yol açmıştır denilebilir.Bu sebepten eserin dil yönünden anlaşılabilmesi için okurların belli bir kültür seviyesinde bulunmasının gerekli kıldığı dikkatten kaçmamaktadır.Bunun böyle olmasının bir sebebinin de,eserin Padişaha sunulmak üzere hazırlanmış olması ihtimali olabilir.Eserin anlatımı nesir şeklinde olmakla beraber ifadeyi kuvvetlendiren,temas edilen konuyu teyid edip,destekleyen,şairlerle,ayet ve hadislerle,dualarla,darb-ı mesellerle çok sık bir şekilde adeta bezenmiştir.Şiirlerin bir kısmının,yazara ait olduğunu gösteren ifadeler vardır.(I)

(I)Eserde yazara ait olduğunu tesbit ettiğimiz şiirler şunlardır.

a-(RE) de V:5a ve (MK) de "Beyt" başlığı altında,(BN) de ise

"Nazm-ı mü'ellif" başlığı altında verilmiş olan beyt:

Gözümde reşk-i teħassür (eşk-i teħassür)elimde bâd-ı hevâ,
Dilimde âteş-i ğam,ħâtırımında kejd-i fütûr.

b-(RE) de V:5b "Nazm" başlığı,(MK de başlık yok) altında,(BN)

de "Nazm-ı mü'ellif" başlığı altında verilmiş olan manzume:

Bu ħâke pertev-i luţfuñ (mührüñ) zâhir olursa nola,
'Acebmi eylese devriñde zerre deñlü zuhûr
Virirse zerrece feyd-i kabûlüñ isti'dâd
Vufûr-i dâniş ile gün gibi olam meşhûr.

İncelendiğinde görüleceği gibi, İshak Çelebi bu eserinde kuvvetli bir inşa şekli kullanmış ve eser nesir itibariyle Osmanlı inşa tarzının güzel örneklerinden biri olmuştur. Eserde secili nesirle nazm, durmadan birbirini takip eder durumdadır.

c-(RE) de V:9b ve (MK) de "Beyt" başlığı altında, (BN) de ise

"Nazm-ı mü'ellif" başlığı altında verilmiş olan beyt:

Çü hâkî ki dâyi' şevved kâr-ü-bâr,
Be nâ kâr dide be fermây kâr.

d-(RE) de V:IIa ve (MK) de "Beyt" başlığı altında, (BN) de ise

"Beyt-i mü'ellif" başlığı altında verilmiş olan beyt:

Derîn deryâ-yı hıvan hâr-ı kağâsâz ez rıdâ keştî,
Derân keştî kadem dernih ki bismi'llâhi mecraha.

e-(RE) de V:47b "Şi'r", (BN) de "beyt", başlığı altında, (MK) de

ise, "Mü'ellefe" başlığı altında verilmiş olan beyt:

Zi dest-i kahr-i tü düşmen 'aceb beteng âmed,
Çü süsmar-ı gorîzân be zîr-i seng âmed.

f-(RE) de V:5Ib "Şi'r", (MK) de "Beyt" başlığı, (BN) de ise,

"Mü'ellif" başlığı altında verilmiş olan beyt:

Çünân zî kîne-i tü bî mecâl şüd düşmen,
Ba'îd nîst ki hōdrâ be dest-i hōd be keşed.

g-(RE) de V:57b "Şi'r", (BN) de "Beyt", (MK) de ise, "Şi'r-i

mü'ellif" başlığı altında verilmiş olan beyt:

Ger çeşm-ü-abrûyet nekuned kaşd-ı cân-ı mâ,
Âhır be gû ki tîr-u-kemân ez berâ-yı çist.

h-(RE) de V:75b-76a "Nazm-ı mesnevi li mü ellifihi", (BN) de

"Mü ellif" başlığı altında, (MK) de başlıksız olarak alınmış olan uzun manzume.

Eserin dili ağır olmakla beraber, yer yer halk dilinde kullanılan kelime ve tabirlere de raslanılmaktadır. Kadar anlamında kullanılan "dek", "değın" kelimeleri yer yer geçiği gibi, (2) "Kamu" (3) "Kamûsı" (4) "kez" (5) "yoldaş" (6) "özge" (7) "özünü" (8) "özcanlarından" (9) omuzunda anlamına "çiğninde" (IO) "Savaş" (II) "özkendü" (I2) "özkendüye" (I3), cümlesi, hepsi anlamına "dükeli" (I4), sönmek anlamında "söyinmek" (I5) kelimeleri de yine yer yer kullanılan öz türkçe kelimelerdendir.

i-(RE) de V:77a "Kıt a", (BN) de "Ruba iyye-i mü ellif" başlığı altında, (MK) de başlıksız olarak alınmış olan uzun manzume j-(RE) ve (MK) de bulunmayan, (BN) de en sonda yer alan şu dörtlüğün de yazara ait olması muhtemeldir.

Sen beni yârab kemâl-i hırşla
 Derbeder gezdirme gil bî fâ'ide,
 Aç idüb nâmerde muhtâc eyleme.
 Rabbenâ enzil 'aleyne mâ'ide.

(2) "kıyamete değın" V:3b; "sabaha değın" V:7a, 35b, 50a; "sabaha dek" V:74a, 87b; "niceye dek" V:4a; "intihaya dek" V:37b

(3) V:5b, I7b

(4) V:I8a, 44a

(5) V:9a

(6) V:55b

(7) V:73b, 98a

(8) V:47b

(9) V:8a

(IO) V:7Ia

(II) V:28b

(I2) V:9b

(I3) V:46b

(I4) V:Ia, I4b, I9b, 32a, 49a, 55b, 56a, 57a, 65a, 67b, 72a,

(I5) V:93b

İnceleyip kıyasladığımız üç nüshada da, tesbit ederek dipnotlarda gösterdiğimiz gibi, bazı ayetlerin yanlış olarak yazılmış olması, eseri istinsah edenlerin dini bilgi seviyelerinin yüksek olmadığını, veya ihmalkar davrandıklarını belirleyen işaretlemler niteliğindedir.

b-Kaynak yönünden: Yazar eseri kaleme alırken, olayların dışında kalan bir gözlemci gibi ifade kullanmıştır. Yani kendisinin görmüş, yaşamış olduğunu belirleyen bir ifade söz konusu değildir. Başkasından duyduğunu anlatan nakiller bulunmadığı gibi, dayandığı herhangi bir kaynak da yoktur. Yazarın, eserde kendisini hissettirdiği ifadelere sadece başlangıç kısmında, eseri kaleme alış sebebini açıklarken raslanılmaktadır. Yazarın ismi eserde, varak 2b de İSHAK BİN İBRAHİM olarak bir defa geçmektedir. Sultan Bayezid devrinde, bir ilim adamı olarak kadri bilinmediğinden, inzivaya çekilmiş iken, (I6) Sultan Selim gibi büyük bir hükümdarın devrinde, inzivadan silkinerek, Sultan Selim'in iltifatına mazhar olmak için (I7) bu eseri kaleme almış olduğunu belirtir. (I8) Müşfik ve adil bir hükümdar olmasına rağmen, hastalığı sebebi ile işleri devlet erkânına bıraktığı için, idarenin iyi gitmediğine işaret ettiği, (I9) Sultan Bayezid devrinde 915 yılında meydana gelen, zelzele olayı ile konuya girip, ondan sonra aradan çekilmesine anlatmaya devam eder. (20)

c-Eserde tutulan taraf: Yazar, eserin baştan sona konusunu teşkil eden, Sultan Bayezid'in önce şehzâdeleri, sonra da şehzâdeleri ile kendisi, arasında meydana gelen kavgaları anlatırken, şehzâde Selim tarafını tutmaktadır. Onu parlak övgülerle yer

(I6)V:2b-3b

(I7)V:5a

(I8)V:V:4a,4b

(I9)V:5b,6a,6b

(20)V:6b

yer övmektedir.(21) Yavuz'u överken,gerek Sultan Bayezid ve gerekse,şehzâdeler hakkında da herhangi bir şekilde kötüleyici sözler sarf etmeyip,saygılı bir dil kullanmaya dikkat ederek,gerektiğinde,Sultan Bayezid'i de,(22) şehzâde Ahmed'i de,(23) şehzâde Korkud'u da,(24) övücü sözler ve ifadeler kullanmaktadır.Âl-i Osman'a mensup kimseler için,kötü söz sarf etmekten sakınmak devrin geleneksel özelliklerindedir.Yazarımız da bu geleneğe sıkı sıkıya bağlı kalmıştır.Yazar,Sultan Bayezid devrinin bütün karışıklık,yolsuzluk,yönetimde ki ihmal ve bozukluğun sorumlularının devlet erkânı olduğunu,Padişah'ı devamlı yanıltarak,menfaatları gereği olarak,şehzâde Selim aleyhinde kışkırtıklarını yer yer vurgulamaktadır.(25) Diğer şehzâdeleri de Selim aleyhinde kışkırtanlar yine bunlardır.Çünkü,devlet erkânı işlerine ve çıkarlarına uygun geldiği için,Sultan Ahmed'i tutmaktadırlar.Erkânın bu tutumu yüzünden de memleket ihmale uğramaktadır.Sultan Bayezid ise,şehzâde Ahmed'e meyledip onu veliyy-i ahd yapmak istediği vurgulanmaktadır.(26) Ekseri askerinin ise,şehzâde Selim'i padişah olarak görmeyi istediklerini ve ona taraftar olduklarını yine yazarımız yer yer belirtmektedir.(27)

(21)Yavuz için övgülü sözler:V:3b,4a,5a,8a,8b,9a,I1b,I2a,I2b,I3a,I5b,24b,25a,29a,29b,30a,31a,33a,67a,76a,76b,80a,83a,84b,87b,89b,90a

(22)Sultan Bayezid hakkındaki övgüler:V:5b,6b,I4a,I6a,2Ib,22a,3Ib,32b,33a,35a,36b,37b,38a,4Ib,60a,60b,67a,77b,83a,85a,85b,9Ia,9Ib,93a,93b

(23)Şehzâde Ahmed hakkındaki sözler:V:I3b,25b,48b,49a

(24)Şehzâde Korkud hakkındaki sözler:V:9b,I0a,I6b,I7a,82b,84b

(25)Devlet erkânı hakkındaki düşünceler:V:6b,9a,I3b,I4a,I4b,I7b,I8a,28b,29b,30a,30b,3Ib,32a,32b,33a,33b,38b,40a,40b,4Ib,42a,42b,43a,55b,56a,57a,57b,58a,60a,60b,68a,69a,70b,73a,8Ia,8Ib

(26)V:23a,26b,27b,28a,30b,32b,33a,55a,55b,67b,69a,70a,85a,85b

(27)V:40a,43a,44b,45a,57a,57b,72a,78b

d-Yazarın eserde görülen belirgin inanç ve görüşleri: Yazarımız,eserin temas ettiği devrin olaylarını anlatırken,devrin önemli siyasi,sosyal kargaşa ve huzursuzluğunu meydana getiren,şah İsmâil taraflısı ayaklanmaları (kızılbaşlık) olaylarını ele alırken ayaklananları yani kızılbaşları yererek,müslümanlara zulüm ve eziyet eden bir taife olarak ağır bir dille kötüler.(28) Bu hali ile tabiatıyla sünni görüşü savunduğu anlaşılır.Ancak yazar bu şah İsmâil taraftarı asileri (kızılbaşları) kötülerken,bunu herhangi bir şekilde mezhep taassubundan dolayı deyil,bunların sebep oldukları anarşi,halka yani müslümanlara ettikleri zulüm ve kötülük dolayısı ile yapmaktadır.Kızılbaş tabirini şii veya alevi anlamına deyil,anarşi ve başkaldırma olaylarına karışan siyasi bir fraksiyon anlamında kullanmaktadır.Ayaklanma hareketına katılan Türkler hakkında da kötü bir dil kullandığına göre,(29) müslümanlar arasında herhangi bir kavme ayrıcalık göstermeyip,müslümanları bir bütün olarak kabul ettiği görülmektedir.şah İsmail taraftarı olup ayaklanan kızılbaşları küfür ve dalalet içinde kabul etmektedir.(30)

(28)V:8b,I7a,I7b,I8a,I8b,I9a,I9b,20a,20b,2Ia,2Ib,26b,27a,46a,46b,47a,49b,50b,5Ia,5Ib,53b

(29)V:9a,I7a,I9b,20a,2Ia,26b,27a,27b,72a

(30)V:8b,27a

3-SELİM-NAMEDE GEÇEN OLAYLAR ÖZETİ

Müellif, hamd ve sena ile söze başlayıp, münzevi hayata çekilişini ve sebebini belirttiğinden sonra, Sultan Selim Hân'ı ve devrini öven ifadeleri sıralayıp, bu eseri kaleme alışının sebebini açıklıyarak, "ol şehriyâr-ı nâmdâruñ menâkibini" anlatmaya karar verişini açıklar. (1)

Devir, Sultan ikinci Bayezid devridir, Sultan ise hastadır. Devlet işlerini havale ettiğİ erkan ise, kendi nefislerini düşündüklerinden, "tedbîr-i umûr-i saltanatda ihmâl olup re'aya perişân hâl ve muğtaribu'l-aĥvâl" olup, devlet işleri iyi gitmemektedir. (2)

İstanbul ve dolaylarını yakıp, yıkıp, harabeden 915 (M.1509) yılında meydana gelen büyük zelzele ve bununla ilgili olarak alınan tedbirler, Sultanın tebdil-i mekan için Edirne'ye gidişİ anlatılır. (3)

O tarihte, Sultan'ın şehzâdelerinden, Şehinşah'ın Karaman'da, Ahmed'in Amasya'da vali buldukları, Korkud'un Mısır'a gittiğİ, şehzade Selim'in de, Tırabzon'da vali olduğı ve küffar ile daima cihat halinde bulunduğı ifade edilir. (4)

İran, İrak ve Azerbaycan şiiilerin elinde olup, Anadolu'da da, kızılbaş (Şah İsmail taraftarı) isyanlarının başladığı, memleketin kargaşa içinde bulunduğı belirtilir, (5) ve olaylar anlatılmaya devam edilir.

"Ĥadret-i şehriyâr-ı nâmdâruñ ol eşrâr-ı bed kirdar - la ve sâyir milel-i küffarla" mücadelesi devam ediyorken, Padişahın basiretsiz erkânı, onun şehzâde Ahmed'e olan meylini de bildiklerinden, daima Padişah'a Ahmed lehinde telkinlerde bulunuyorlardı.

(1)V:1a-5b

(4)V:8a, 8b

(2)V:5b-6b

(5)V:8b, 9a

(3)V:6b-8a

Devlet erkânının bu şekilde Ahmed'e intisab etmeleri sayir şehzâdelere "mûcib-i ihânet olub" onların gücenmelerine sebep olduğundan,şehzâde Korkud da Mısır'a gitmişti.(6)

Devlet erkânının olumsuz telkinleri ile,"ol diyârûn eṭrâfında olan keferi ile ṭarık-i ḥarb-ü-ḳitâli seddidüb öz kendü vilâyetün ḍabt-ü-ḥarâsetine cidd-ü-cehd eyleyesin"diye ferman çıkarılıp,Sultan Selim'in ḡazalarına mâni olunmak emredildi.(7)

Şehzâde Selim,"bunca zamandan beru fetḥ-i vilâyeti müte'allik olan sa'y-ü-himmet,atası Ḥüdâvendigarün yanında şûret ve raḡbet bulmayub ḍayi' olduğuna ḥayli münfa'il" olduğundan,sancaḡının deḡiştirilmesini birkaç defa talep etdi ise de,her seferinde isteḡi geri çevrilince,"naḳl-i mekân itmeḡe" niyyet edip,oḡlu şehzâde Süleyman'ın sancaḡı olan,Kefe'ye gider.(8)

Selim,Tirabzon Vilâyetinin olumsuz şartlarına işaret edip,sırf atası Ḥüdâvendigâr'ın rızasına uymak için,bunca zaman orada kaldıḡını belirterek,kendisine daha iyi şartlarda,Rûmelin'de sancak verilmesini ister.(9)

Ḥüdavendigâr'ın ise,Şehzade Ahmed'e meyli olup,onu veliyy-i'ahd eylemek niyyetindedir.(10)

Sultan Ahmed'e intisab edip bel bağlayan,"ba'dı müfsidler","sâyir şehzâdelere ihâneti kendülere resm-ü-'âdet" edinmiş olduklarından,Şehzâde Selim'in,"Rûmilîne geçmesi ḥilâf-ı müḳtedâ-yı kanundur" diye,Selim'in isteḡi geri çevrilir(11)

Sayir şehzâdelerin de bu türlü istekleri olabilir diye gerekçe gösterilip,Selim'e eski sancaḡına dönmesi emredilsin,

(6)V:9a,9b

(7)V:9b

(8)V:10a-12b

(9)V:13a,13b

(10)V:13b

(11)V:14b

Sultan Ahmed'e verilen söz yerine getirilsin diye,yapılan toplantıda karar verilir.(I2)

Selim'i ikna için,devrin hatırı sayılır alimlerinden olan,Mevlânâ Nureddin Selim'e gönderilir.Yapılan görüşme sonucunda,Mevlânâ Nureddin,Selim'in Padişah'a bağlılığı,ancak eski sancağına dönmesinin mümkün olmayacağı haberini getirir.(I3)

Hüdâvendigâr'ın Şehzâde Ahmed hakkındaki düşüncesi dolayısıyla,Selim'in Rûmeli'ne geçmesinin mümkün olmayacağı haberi,yeniden Şehzâde Selim'e gönderildi.Selim,Padişah'a arz edecek mühim konuları belirterek,"devlet işiğine teveccüh idüp Hâdret-i Hüdâvendigârün mübârek cemâlin müşâhede itmek beğâyet maksûdumdur" diyerek,Padişahla görüşmek istediği yolunda haber gönderdi.(I4)

Şehzade Korkud Mısır'a gitti; Mısır Sultanı tarafından iyi karşılanmış olmakla beraber,bu davranışından pişman olup,geri Anadolu'ya dönerek,Padişah'a özür mektubu gönderdi.

"Hüdâvendigârün evlâdı huşûşunda mezîd-i ra'feti ve vufûr-i merhameti hâdden mütecaviz"olduğundan özrü kabul edilip yeniden Teke (Antalya) Vilayetinin valiliği verilir.(I5)

Korkud,Teke asilerinin "vücûd-ı nâ pâkinden" ve çıkar-dıkları olaylardan rahatsız olduğundan,eski sancağı olan Saruhan'ı ister ve bir gece ansızın,hazinesini adamlarına emanet edip,izinsiz olarak Saruhan'a hareket eder.Ehl-i fesad,Korkud'un bu ani ayrılışını,Padişah'ın ölmüş olduğuna bağlayıp,Korkud'un hazine ve mallarını götürmekte olan kafiye hucum ederler.(I6)

Padişah hasta olduğundan,devlet işlerini havale ettiği

(I2)V:I5a

(I3)V:I5b,I6a

(I4)V:I6a

(I5)V:I6b,I7a

(I6)V:I7a,I7b

vüzerâ yüzünden, "memleket bunların sû'-i tedbiri-yle hâlel-pezir olduğuna nâzîr olmazdı", rüşvet almış yürümüştü, sipahilerin haksız yere timarları ellerinden alınıyordu. Bu sebepten nice sipahiler de, isyancı müfsidlere katılmışlardı. (I7)

Şahkulu denilen bir meçhulu kendilerine serdar edinen müfsidler, Teke dolaylarında halka olmadık zulüm ve fenalıklar yapıyorlardı. Yolları üzerindeki yerleri yakıp, yıkarak ilerleyip Anadolu Beylerbeyi'nin üzerine, Kütahya'ya yürüdüler. Beylerbeyi Karagöz Paşa bunların üzerine asker gönderdi ise de, bu kuvvetler yenilince, bu defa Paşa bin kadar askerle müfsidlerin üzerine bizzat yürüdü. Çok kanlı bir muharebe oldu, Paşa kahramanca savaşırken, etrafı sarılarak şehid edildi. Başsız kalan, Paşanın askerleri dağıldı. Müfsidler, Kütahya'yı muhasara ettiler fakat alamadılar. (I8) Bursa üzerine yürümeyi düşünüyorlarken, Padişah'ın hayatta olduğunu öğrenen Şahkulu, bu haberi adamlarından gizleyip, Bursa üzerine yürümekten vazgeçip, bir kale ele geçirmek zaruretini de hissettiğinden, Alâşehir üzerine yürüdüler. (I9)

Vezir-i Azam Ali Paşa, bu kargaşanın sebebini Anadolu'da yetenekli adam bulunmadığına bağlıyordu. Karagöz Paşanın şehid olduğu haberi, merkeze erişince Ali Paşa müfsidleri dağıtmak için vazifelendirilmesini Padişah'a arz etti. Bu vazife ile görevlendirilen Ali Paşa, "dört biñ miqdârı bölük halkı-yla ve dört biñ yeñiçeri ile Gelibolu ma'berinden öte yakaya geçüb cānib-i Hüdâvendigârdan Anaṭoli beğlerine ve subaşılârina aḥkâmı-ı şerife irsal eyledi." (20)

Bu sırada Şehzâde Selim, Rûmelîne geçti. Memleket perişan

(I7)V:I7b, I8a

(I8)V:I8b-2Ia

(I9)V:2Ia

(20)V:2Ia-24a

ve kargaşa içinde olup, "bir pâdişah-ı şâhib siyâsete muhtaç" hale gelmişti. (21) Selim'in Rûmilîne geçmiş olduğu haberi şehzâde Ahmed'in keyfini kaçırdı. Tahtı kendi hakkı olarak kabul ediyordu. Kendi adamlarına; Kardeşim Korkud "nâmûs-ı memleketi ri'ayet eylemeyüb", tahtı ele geçirebilmek için Mısır'a gitti, geri döndü, şimdilik "âmâline vâsıl" oldu. "Karındaşım Sultân Selim daği bî tekellûf ve tevağkuf" oğlunun sancağına gitme bahanesiyle Rûmeli' ne geçti, atam Hüdâvendigâr, "memleketün aḥvâlinden ğâfildir" emrimdeki askerle önce kardeşim Korkud'u itaat altına alıp, sonra Rûmelîne geçip padişah olmam gerekmektedir diye düşüncesini açıkladığında, adamları onu tasvip ettiler. "Meclisde ḥâdir olan bî 'aḳıllar şehzâdenün ḥüsn-i tedbîrin pesend idüb taḥsîn ve âferinler itdiler." (22) Ertesi gün şehzâde Ahmed, Ankara üzerine yürüdü. Padişah'a mektup yazarak, Korkud'un eski sancağına dönmesinin teminini istedi. Padişah, Ahmed'in mektubuna şu mealde cevap gönderdi: Sen eski sancağına dön, ora halkının çoğu müfsiddir. Bir kardeşin izinsiz olarak yerinden ayrılmakla, bir sürü olay meydana geldi, sen de yerinden ayrılınca, oralarda da birçok fitne ve fesad olur, biz senin tahta çıkman için uğraşıyoruz. Ahmed, Padişah'a bir mektup daha yollayıp, emrimde bunca asker toplanmışken, asiler üzerine gideyim diye izin istedi. Padişah buna memnun olup, bu hususta Vezir-i Azam Ali Paşa ile işbirliği yapıp daima istişarade olmasını tavsiye edip, âsi müfsitlerin üzerine gitmesine izin verdi. Ali Paşaya da bu yolda emir gönderdi. (23) Padişah, Ahmed'in muzaffer olup, prestij sağlamak suretiyle tahta oturmasını istiyordu. (24)

(21)V:24b, 25a

(22)V:25b, 26a

(23)V:26b-27b

(24)V:27b

Padişah, Ahmed'i veliyy-i ahd eylemek hususunda kendileriyle istişarede bulunmak üzere Rûmeli beylerine, Edirne'ye toplanmalarını emreyledi. Bir taraftan da, sefere çıkmış olan, Ali Paşa'dan haber bekleniyordu. (25)

Şehzâde Selim Hüdâvendigâr'la görüşmek ümidi ile Kefe'den Rûmelinde Akkırman'a yöneldi. (26) Şehriyâr, Hüdâvendigâr huzuruna adam gönderip, görüşme isteğinde bulundu. Erkân-ı devletten bazı "bed gümanlar ki" Hüdâvendigâr'ın uzletinden istifade ile, kendi menfaatlerinin gereği olan işleri yapıyorlardı. Bir yeni padişaha ihtiyaç olduğunu da anlamışlardı. Ancak bu hususda doğru yolda değillerdi. Şehriyar Edirne'ye yönelince, "bî sa'âdetler" endişeye düşdüler. (27) Şehriyâr'ın gelişini, "huşûmete haml idüb" karşı harekete kasd eyleyip, Şehriyar'ı defederek, Şehzade Ahmed'i getirip padişah eylemeyi pilânladılar. Rûmeli beğlerine gelesiniz diye haber gönderdiler. (28) Şehzâde Selim tarafından, Padişah huzuruna gönderilen adam, Şehriyâr'ın itaatini bildirip, maksadının görüşüp, el öpmek olduğunu arz etti. Hüdâvendigâr'ın, Şehriyâr'a meylini anlayan erkân, el öpmek için bu şekilde gelmeye ne gerek vardı? dediler. (29) Ehl-i fesad olan erkân, Şehriyâr'la muharebenin gerektiği yolunda padişah'a telkinde bulundular. Ancak henüz Rûmeli askeri toplanmamıştı. Bu sebepten kapu kullarını toplayıp sahraya çıkardılar. (30) Selim'in yeniden gönderdiği haberci, Padişah huzuruna çıkarıldı. Selim'den haber sorulduğunda, geliyor cevabı verildi. Hüdâvendigâr'ın tahtı teslim hususunda yeniden Selim'e meylini

(25)V:28a, 28b

(26)V:29a

(27)V:29b, 30a

(28)V:30b

(29)V:31a, 31b

(30)V:32a

anlamış olan erkân,şehzâde Ahmed'e olan sözünü hatırlatarak onu tahrik ettiler.(31) Ehl-i fesad olan erkân,divan toplandığında, Hüdâvendigâr'ı,şehriyâr'la muharebeye zorlayıp,onbeş bin asker toplanmıştır dediler.(32) Hüdâvendigâr,"ol bâtılların sözleri-yle" bu tahrike kapıldı.Rûmeli Beylerbeyi Hasan Paşa'ya,Padişah'ın tuğunu bir menzil ileri götürmesi emredildi.Paşa biraz ötede Selim ile karşılaştı ve durdu.Durumdan Padişah'a haber verildi.Padişah sabahla birlikte askerinin toplanmasını emretti.(33) Hüdâvendigâr, tahtı revan üzerinde olduğu halde,asker çekerek,şehriyâr'ın üzerine yürüdü.Selim'in yerinde durmağa azimli ve kararlı olduğu görüldü.(34) Padişah'ın askeri Çukurçayır denilen yerde karar kıldı. Bu arada,Padişah'ın arabasının perdesi kaldırılarak,Selim'in askerleri ona gösterildi.O gece iki asker birbirine karşı durdular.(35) Selim,sulh yolunu arayıp,huzura adam gönderdi.Hünkâr'ı ziyaretine, "sebeb nedir ki,ħaram-i ħarîminden mahrûm olavuz" diyerek,neden mani olunduğunu sordu.(36) ve gayemiz ħarp değil,"ârd-ı ħâcet etmek idi" diye haber saldı.(37) Şehriyâr'a,Mevlânâ Nureddin ile haber gönderildi,Selim Mevlânâ'yı iyi karşıladı ve "benim aħşâ-yı murâdım Hüdâvendigâr Ĥadretlerinin dest,busi idi","nasib olmadı,elden ne gelür,emr kendüleründür" dedi.(38) Selim,bundan sonra dileğimiz, bize Rûmelinde sancak verilmesidir,biz de Padişah'a diğerk memnun edilen bendeleri gibi hizmet edelim diye haber yolladı.Mevlânâ Nureddin ,Padişah'ın huzuruna dönüp,Selim'in isteklerini arz etti(39)

(31)V:32b

(32)V:33a

(33)V:33b

(34)V:34a

(35)V:35b

(36)V:36a

(37)V:36b

(38)V:37b

(39)V:38a

Vezirler, Padişah'ın Mevlânâ ile görüşmesinden sonra anladılar ki Selim'e meyli var, "Şehzâde Hâdretlerine dâru'l-hilâfete karîb yerde sancağ tevcih olunmak câyiz degildir"deyip, hudut boylarında bir yer verilmesi fikrini savundular. Bunun üzerine Selim'e Semendire, Mora veya Bosna sancaklarından biri teklif edildi.(40) Bu teklifi Selim'e, Mevlânâ Nureddin iletti, Selim Semendire Sancağını kabul etti.(41)

Hüdâvendigâr'ın askerleri gerçi topluca duruyorlardı. Padişah'ın seferlere çıkmayıp inzivaya çekilmesinden dolayı, âtıl durumda kalmışlardı.(42) Aktif bir padişaha ihtiyaç duyan askerler Selim'e Semendire Sancağının verilmesi haberini duyduklarında vezirlerin bu yeni hilelerine üzüldüler.(43) Ehl-i fesad olan erkân, Selim'i tahtdan uzak tutmayı gaye edinmişlerdi. "Hâdret-i şehriyârün 'uluvv-i himmetinden anı fehm itmişlerdi ki, zamân-ı saltanatında cemi'-i erâzil ve edan itibardan şâkıt olacaktır." diye düşünüp, kötülüklerine ve menfaat teminine ancak bu suretle nail olabileceklerini tasarlıyorlardı.(44)

Mevlânâ Nureddin Şehriyâr'ın, Semendire sancağını kabul buyurduğu haberini, Padişah'a arz etti.(45) Padişah bu habere memnun oldu. Kendisi, vüzeranın "sû-i tedbirinden", "dâyıma bî huçûr idi."(46) Padişah tarafından Şehriyâr'a hediyeler ve kendi yerine kimseyi padişah yapmıyacağına dair bir ahid-nâme gönderildi.(47)

(40)V:38b

(41)V:39a

(42)V:39b

(43)V:40a

(44)V:40b

(45)V:41a

(46)V:41b

(47)V:42a

şehriyâr'ın bu şekilde gönlü hoş olup, sancağına yönelmesinden canları sıkılan bir kısım ehl-i fesad, şehzâde Ahmed'e mektup yazıp: Mansur ve muzaffer olmanız halinde üzülüp şüpheye düşmeye gerek yoktur, yeter ki Anadolu'daki fitne sona erdirilsin mealinde habar gönderdiler. (48) Bu ara, Ahmed'i getirip padişah etmek için bazı erkânın el altından çalıştıklarını anlayan, Padişah askerlerinin bir kısmı, Selim'in başına toplandılar. Gördüler ki, Selim, padişahda aradıkları birçok sıfatlara sahiptir. Bazı erkân, Padişah'a, şehzade birkaç gün daha burada kalırsa onunla başa çıkmak güçleşir, onun tahtına gitmesi gerekir şeklinde telkinde bulundular. Bunun üzerine, Padişah, Selim'e sancağına gidip oralarını hıfz-u-himaye edesin diye emir gönderdi. (49) Selim, bunca asker toplanmışken, Anadolu'ya geçip, nifakı önleme teklifinde bulundu ise de, sancağına gitmesi yeniden emredilince, Selim bu emre uymak gereğini duydu. (50) Oradan hareketle birkaç mil uzaklaştı ve bir meclis toplayarak, durumu müzakere etdi. Kendi sancağına gitmenin yararı olup olmayacağını beyleri ile istişare eyledi. (51) Söz alanlardan birisi, şehriyâr'ın emrinde otuz bin asker varken, Anadolu'daki nifak niçin önlenmesin deyip, eğer maksatları Ahmed'in maslahatını temin etmek ise, oradan ayrılmanın uygun olmayacağını belirtti. (52) Bu söz ve teklif Selim'e makul geldi, "birkaç gün ol yerde karar etdi, leşkerine celse-i istirahatine ruşsat virüb kendü devlet-ü-sa'âdetle ikâmete niyyet eyledi." (53)

(48)V:42a,42b

(49)V:42b,43a,43b

(50)V:43b,44a

(51)V:44b

(52)V:45a

(53)V:45b

Beri tarafta, Anadolu'da, isyancı müfsidlerin kabih fiilleri devam ediyordu. Vardıkları her yerde her türlü mazarrat eksik olmuyordu. (54) Anadolu umerasına gönderilen emir üzerine, asileri dağıtmak için Yenişehir ovasında toplanan askerlerin başında dirayetli reis olmadığı için, yapılan çarpışmada yenilip dağıldılar. Müfsidler her tarafı yağmalayıp etrafı ateşe verdiler. (55) Daha sonra Teke Vilayetine yönelen isyancı güruh, Antakiyye kalesini muhasara ettiler. Ancak Ali Paşa'nın büyük kuvvetlerle gelmekte olduğunu duyunca dönüp gittiler. (56) "Kızılıkaye dimekle ma' ruf" yere vardılar. (57)

Sultan Ahmed kendini, tahtın adayı kabul ediyordu. "Ali Paşânun ol cânibe 'azimetini işidicek" memnun olup onu karşıladı. (58) Ali Paşa eskiden beri, kendisini Ahmed'in hizmetinde bilirdi. (59) İkisi buluştuklarında, Ahmed, memleket ahvalinden haberler sordu, aldığı cevaplardan memnun oldu, kendisini padişah olmuş sayarak sevindi. (60) Söz, müfsitlerin durumunu görüşmeye gelince, Paşa onları nasıl imha edeceğini açıklayınca, Ahmed beyenip afe-rinler eyledi. (61)

Ertesi gün Padişah'dan, Ali Paşa'ya, Selim'in Edirne'ye gelişi ve ona Semendire sancağının verilmesi haberi geldi. Ali Paşa, "mûcib-i melâl ve sebep-i infi'al ola deyu ol haberün şehzade'ye dinilmesine ruşsat virmemişdi." Birkaç gün geçtikten sonra, haberi getiren adam bu haberi, Ahmed'den gizlemenin ihanet olacağını düşünerek, haberi Ahmed'e verdi. (62) Ahmed bu habere çok üzüldü, asker

(54)V:46a,46b

(55)V:46b,47a

(56)V:47a

(57)V:47b

(58)V:47b

(59)V:48a

(60)V:48b,49a

(61)V:49b

(62)V:50a

arasında tefrikaya sebep olur diye haberin gizli tutulmasını emreyledi.(63)

Ol müfsitler Kızılkaya'da mevzilenmişlerdi.Ali Paşa o yere yaklaşınca,asi müfsitleri çember içine almayı buyurdu. O yerin bir tarafı,Karaman'a dayandığından,o tarafı Karamanlı Haydar Bey'in tutmasını emretti.Birkaç günlük muhasaradan sonra müfsitler bir yol bulup,boğazdan çıkıp,Haydar Bey kuvvetleri ile çarpışıp,Haydar Bey'i de şehid ederek kaçmışlardı.Ali Paşa,bu firardan iki gün sonra haberdar oldu.(64) Ali Paşa bu haber üzerine yanına aldığı bir kısım suvarilerle,müfsitler üzerine yürüdü. Onları yakaladığı yerde çarpışmaya tutuldu.Asiler mecalsiz düşmüşlerdi.Amma muharebe esnasında birara gördüler ki,Paşa'nın etrafında pek az asker var,geri dönüp hücum ettiler.Çok şiddetli bir muharebe yeniden başladı.Nice bahadırlarla birlikte,Ali Paşa'da şehid oldu.(65) Ali Paşa'nın şehid edildiği bu hengamede şahkulu dedikleri adam da ortadan kayboldu.Başsız kalan,islâm askeri dağıldı,müfsitler de çekip gittiler.(66)

Sultan Ahmed ise,beri tarafta,Ali Paşa'nın mansur ve muzaffer olarak dönmesini bekliyordu ki,saltanat tedarikini görelere.(67) Adam gelip,Ali Paşa'nın haberini vericek,Ahmed çok büyük üzüntüye kapıldı.(68) Hüdavendigâr'ın evlâdından şihinşah Karaman tahtında iken vefat etmişti.(69) Bu haber Hüdavendigâr'a ulaşmış,üzüntüsü henez geçmemişken,Paşa'nın müsibeti haberi geldi(70) Padişah divan topladı.Divanda,bazıları,hazır Rûmeli askeri

(63)V:50b

(70)54b

(64)V:51a

(65)V:51b-52b

(66)V:53b

(67)V:53b

(68)V:54a

(69)V:54a

toplanmışken, Sultan Ahmed'i getirip padişah edelim fikrini ileri sürerlerken, (71) diğer bazıları ise buna itiraz edip, şu fikri savundular: Şimdi taht değişikliğine mahal yoktur, Selim Semendire ye gitsin, Ahmed'de sancağına, eğer sancağına gitmek istemezse Karaman verilsin. Bu düşünceyi savunan ise, Ali Paşanın fevti ile istiklâl bulmuş olan, bir kimse idi. İktidarını sürdürmek istiyordu. Bu sebepten de tahtın el değiştirmesini istemiyordu. Hünkar ise, sıhhatı sebebi ile, uzleti tercih edip, çekilmek istiyordu. (72)

Hüdavendigâr bundan sonra padişahınız, Sultan Ahmed dir deyince, "vüzera vü erkan" hepsi kabul ettiler, daha sonra da umeradan ve beğlerden ahid alındı. (73) Selim bu işlerden haberdar oldu, (74) tevekkülle gelişmeleri takibe koyuldu. (75) Bu ara Hüdavendigâr, "askere destur virme-yüb bile olub" İstanbul'a yöneldi. Rûmeli beğleri, Padişahın Selim'e verdiği ahidden dönmüş olmasına üzülmüşlerdi. (76) Selim, kendisine teminat veren erkânın sözüne inanmamak gerektiğini üzülererek müşahede ediyordu. (77) Selim, babasının sözünde durmayışına iyice üzüldüğünden, askerine hazır olmasını emredince, otuz bin asker toplandı. (78) Şehriyâr, menziline gelip konduğunda, askerine kimseye taarruz etmemelerini emretti. Ta ki, Hüdavendigâr tarafından vuku bulacak, gelişmeleri görene kadar. (79) Hüdavendigâr'ın etrafındaki, "erbâb-ı zillet", Padişah'a, vakit geçirilmeden, toparlanmasına fırsat verilmeden Selim'in üstüne varılsın, vakit geçirilirse taht elden gider diye telkinde bulundular. Padişahın Selim'e olan meylini ve dolayısıyla tered-

(71)V:54b

(78)V:58b

(72)V:55a

(79)V:59b

(73)V:55b

(74)V:56a

(75)V:56b,57a

(76)V:57b

(77)V:58a

düdüni görünce, hepsi birden hücum edercesine, fikirlerinde ısrar ettiler. (80) Bunun üzerine Padişah, istemiyerek işi onların eline teslim etti. Onlar da askere hücum emri verdiler. Selim istemiyerek savaşa girdi. (81) İki taraf birbiri ile karşılaşınca, çok şiddetli bir çenk başladı. (82) Selim'in gayesi, çenk esnasında babasına ulaşip, ona durumu arz etmektir. Zira sulh ile bu mümkün olmamıştı. (83) Selim, babasına ulaşmanın mümkün olamayacağını anladı. (84) Bir ara gördü ki, etrafında birkaç yiğitten başka asker kalmamış. (85) Bu durum karşısında Selim kaçarak canını kurtarıp, sahil-i selamete ulaştı. (86) Selim, Karadeniz tarafına yönelmişti. Bir çimenlikte biraz durduğunda, etrafına yeniden askerler toplandı. O gece hazır olan beyleri ile müşaverede bulundu. Alla'a tevekkül edip bir süre daha gittikten sonra, gemilerinin beklediği sahile ulaştılar. (87) Rumeli beğlerinden birinin emrine verdiği askerlerini karayolu ile Kefe'ye gönderip, kendisi gemiye bindi, (88) oğlu Süleyman Kefe'de idi, bu sebepten Kefe'ye yöneldi. (89)

Hüdâvendigâr, Selim'in kurtulmuş olmasına sevindi, (90) Ahmed'i daha önce padişah yapmaya karar vermişken, İstanbul'a varınca, durumu yeniden müzakere etmek üzere divan topladı. (91) Divanda şimdi, artık Selim husumete yönelmiştir, cebir kullanılırsa taraftarları çoğalır denildi. (92) Ahmed'in, fitne yatışınca kadar Karaman'da oturmasının uygun olacağına ve ona bu yolda haber salınmasına karar verildi. Daha sonra Ahmed'in bu durumdan memnun olmadığı anlaşıldı. (93)

(80)V:60a

(87)V:65a

(81)V:60B

(88)V:65b

(82)V:61a-62a

(89)V:66b

(83)V:62b

(90)V:67a

(84)V:63a

(91)V:67b

(85)V:63b

(92)V:68a

(86)V:64a-64b

(93)V:68b

Devlet erkânından bazıları Hüdâvendigâr'ın Ahmed'e meylini anlayınca, mektup yazıp tahrik ederek, onu İstanbul'a çağır-
dılar. Bunun üzerine Ahmed İstanbul'a yöneldi, yaklaşınca adam gön-
derip el öpmek için izin istedi. (94) "Maldipesi demekle" bilinen
yere gelip kondu. Burası İstanbul'a bir menzillik yerdı. Sanki tahtı
ele geçirmiş gibi memnundu. (95)

Hüdâvendigâr tahtı, Ahmed'e bırakmaya karar vermişdi,
ancak bu husus, âmmenin kabulüne bağlı idi. Bu sebepten vezirleri
toplayıp müşavere etti. Onlarda şu anlamda konuşular: şehzade
İstanbul'a gelip el öpsün, sonra da bütün Rumeli beğleri davet edi-
lip, onlardan söz alınsın. (96) Beğler toplanınca da onlara denil-
meli ki: Hüdâvendigâr'ın azim seferi vardır, itaatiniz var mıdır?
Beğlerden bu husus da söz alınınca, Ahmed'i serasker yapıp Selim
üzerine gönderilmeli. (97) Vezirler o gece toplantıda bu şekilde
karara vardıldıktan sonra, sabahleyin derya yüzünde istikbale hazır-
landılar. (98)

Kapı kullarından yeniçeri bölüğü ki, "her zamanda selâtin-i
Âl-i Osmâne hizmetleri şâbit" olagelmıştır. (99) İşte bu taife o
gece bir yerde cem oldular ki, bunların bir kısmı asi kızılbaş
seferinde bulunup, Ahmed'in durumunu biliyorlardı. Diğerlerine de
anlatarak: Anadolu'da müfsidlerin hakkından gelemiyen kimseye devlet
emanet edilmez diyerek söz birliğine vardılar. (100) Daha sonra da
Sultan Ahmed'e intisabı olan, erkânın makamlarına hucum edip yakıp,
yıkıp, yağmaladılar. (101) Öte yandan, Sultan Ahmed babasına olan
güveni dolayısıyla, "cülûs-i serîr-i saltanatı" yakın bilirdi. (102)

(94)V:69a

(100)V:72a

(95)V:69b

(101)V:72b,73a

(96)V:70a

(102)V:73b

(97)V:70b

(98)V:71a

(99)V:71b

Kapısı kullarından birisi, gelişen olayları Ahmed'e haber verdiği-
 ğinde, çok üzüldü. (IO3) Şehzâde birkaç gün orada kaldı. Kapı kulla-
 rının kendisinden uzaklaşmalarına sebep olarak, kendisinde celâdet
 noksanlığı görmüş olabileceklerini düşündü, ve akıl kârı olmayan
 bir yol izlemeğe, Anadolu'ya geçip, oralarını ele geçirdikten sonra,
 Rumeli'ne geçip, padişah olmaya karar verdi. (IO4) Bu karara
 vardıktan sonra, öncelikle şehinşah'ın oğlu şehzâde Mehmed'in elin-
 de bulunan Karaman üzerine yürümeyi pilânladı. Hüdâvendigâr bunu
 önleyebilmek için ahkâm gönderdi ise de, mani olamadı. (IO5)

Öbür tarafta şehzade Selim, "girdâb-ı belâdan ħalâş olub,
 devlet-ü-iĳballe Kefey'e varub ikâmet eyledi!" (IO6) Bir süre sonra
 Padişah cânibinden hükm-i şerif gelince, şehriyâr memnun oldu. (IO7)
 Gerçi şimdiye kadar, "Hüdâvendigâr cânibinden defa'atle niçe dürlü
 ğadr-ü-mekr vaĳi' olmuşdu", amma hiçbir zaman tavazuyu elden
 bırakmayıp, Padişah'a özür-nâma gönderdi, Padişah da memnun ol-
 du. (IO8) Selim tarafından, arzu edilmeyen bir hareket olmadıkça, bun-
 ca olan işlerden dolayı Padişah'a nedamet gelmişti. (IO9) Şehzâde
 Selim'in özür mektubu geldiğinde vüzera ile istişare edildi. On-
 lar da itiraz edemediler, "zira memleket işlahı-yçün Rûmili'de
 olması" gerekiyordu. (IIO) Çünkü, Ahmed emre uymayıp, Karaman'a yürü-
 müş, kapı kulları ondan uzaklaşıp, Selim'e intisap etmişlerdi. Baş-
 kentten uzak olmasına razı değillerdi. Bu sebeple, Semendire san-
 cağına Niğbolu sancağı da ilave edilerek Selim'e verildi. Ahmed
 ise, Karaman'ı ele geçirip bütün Anadolu'ya hakim olmayı düşünüyör-
 du. Birkaç müfsidin sözüne uyumayı, Padişah'a tercih etmişti. (III)

(IO3)V:74b

(IO9)V:78a

(IO4)V:75a

(IIO)V:78a

(IO5)V:75b

(III)V:78b

(IO6)V:76a

(IO7)V:76b

(IO8)V:77b

Şehzâde Mehmed, amcasının üzerine gelmekte olduğunu işidince, Padişah'a mektup yazarak, ne yolda hareket edeceğini sordu. Kaleyi savunması emredildi. Birsüre kaleyi savundu ise de, Padişah'dan yardım gelmeyince, teslim oldu. (II2) Ahmed'in Padişah emrine muhalefet ederek, Mehmed üzerine gitmesinden, "cümle kapu kulları incinüb", bu bir isyandır, gereği yapılmalıdır diye karar kıldılar, bu karar Padişah'a arz olunduğunda, Padişah Ahmed'e olan meylinden ayrılmış oldu. (II3) Padişah, gerekeni yapın diye emreyledi. Evvelce gönlüne yer etmiş olan, Ahmed sevgisi, şimdi yerini Selim sevgisine bırakmışdı. Vezirler de bunu anlayınca, saltanatı Selim'e bırakmak gerektiği kanaatine vardılar. (II4) Padişah, Selim'i kendi yerine serasker edip, devlet nizamını sağlamak gerektiğini düşünerek, hüküm çıkarıp, Selim İstanbul'a davet edildi. Selim, bu habere memnun olup, davete icâbet ederek, İstanbul'a yöneldi. (II5)

Erkândan bazı müfsitler, Padişah'ın Selim'i veliyy-i ahd edeceğini anlayınca, el altından, Korkud'a haber salıp: Padişah'ın meyli Ahmed'den ayrılıp Selim'e yönelmiştir, sen acele İstanbul'a gelip saltanatı kurtarasın, şehre gelince, yeniçeri arasına giresin, onlar vasıtası ile Padişah huzuruna yüz sürüp, serasker olarak Ahmed'in üzerine gidesin dediler. (II6) Korkud acele bir şekilde İstanbul'a geldi, bunu duyan Padişah üzüldü, beri taraftan Selim'in gelmekte olduğu haberi de alınmıştı. Korkud, müfsidler sözüne uyarak kendisini tehlikeye atmış oluyordu. (II7) Korkud'a izinsiz olarak, İstanbul'a gelişinin sebebi sorulduğunda: Ahmed'ten çekindiği için, "der-i sa'âdete iltica eyledim deyu cevap virdi." (II8)

(II2)V:79a

(II7)V:82a

(II3)V:79a

(II8)V:82b

(II4)V:79b

(II5)V:80a,80b

(II6)V:81a,81b

Mevsim kış olmasına rağmen, Selim'in gelmekte oluşu sebebiyle, adeta bahar neşesi yaşanıyordu. (II9) Hüdâvendigâr, Selim canibinden sevindirici haberler bekliyordu. (I20) Selim'in gelişi dolayısıyla cemi-i erkân ve asker büyük merasime hazırlanıyordu. (I21) Beri tarafta, herkesin Selim'i karşılamakta olduğunu gören Korkud'da bu merasime katılıp, Selim'i karşıladı. (I22) Selim, şehre gelince bir yere kondu. Sabahleyin, Hüdâvendigâr'ın elini öpmek maksadıyla, yola çıktığında büyük merasim yapıldı. (I23) Selim huzura girdi. Gerekli merasimin ifasından sonra, Padişah dua etti, Selim tekrar otağına döndü. (I24)

Yeniçeriler, menâkibini duydukları Selim'i yakından görüp tanıyınca, ona olan güvenleri daha da arttı. Padişah'ın hasta oluşu sebebiyle istirahata çekilmesi gerektiğine ve Selim sayesinde, âlemin münevver olacağına kani olmuşlardı. (I25) Yeniçeriler, Selim'i tahta çıkarmaya karar vermişlerdi. "vüzerâ anlaruñ tedbîrine vâkıf olucağ" durumu Padişah'a bildirdiler. (I26) Sonunda, Selim tahta cülus eyledi ve âlem münevver oldu. (I27) "ru-yi zemin vechi meşruh üzere tezyin" edildi. (I28) 918 seferinin sekizinci perşembe günü, "Sultan Selim-i Şehriyar serîr-i saltanata cülus eyledi."

"Cemi'-i vüzerâ vü ümerâ vü erkân-ı devlet-ü-'ayân"pâ-ya tahta gelip bağılılıklarını arz ettiler. (I29) Selim'de dua ve niyazda bulundu. (I30) Sultan Selim Han, atası "Hüdâvendigârüñ hudûruna

(II9)V:82b-83b)

(I20)V:83b

(I21)V:84a

(I22)V:84b

(I23)V:84b

(I24)V:85a

(I25)V:85b

(I26)V:86a

(I27)V:86b

(I28)V:87a

(I29)V:87a,87b

(I30)V:88a,88b

varub, mevhibe-i saltanatun merâsim-i şükriye yerine" getirdi. (I31) Hüdâvendigâr, hayır dua ederek saltanatı teslim eyledi, o da gelip, cülus eyledi. Vüzerâ vü erkân yerli yerinde kaldı.

Sultan Selim'in zaman-ı saltanatında fukara vü du'afa müreffehu'l-ahvâl oldular. (I32) Kardeşi Korkud'a Midilli sancağı tevcih olundu. (I33) Kapu halkının ulufeleri artırıldı. Rumeli beğlerine gelip merasimi eda etsinler diye haber salındı. Babası Hüdâvendigâr'ın kalmak istediği yer kendi tercihinine bırakıldı. Şehzade Süleyman, İstanbul'a davet edildi. (I34) Atası, Dimotoka'da kalmayı istedi. Rumeli Beylerbeyi Yunus Paşa, Defterdar Kasım Çelebi ve kapu halkından, adap bilir kimseleri hizmetine tahsis eyleyip, atasını uğurladı. (I35) Atası, Selim için dua etti. (I36)

Sultan Bayezid hasta idi. (I37) Menziline ulaşamadı, Edirne yakınlarında vefat etdi. (I38) Onun ölümü ile bütün alem yasa Büründü. Kapusu kullarından birisi ölüm haberini asitane-i devlete ilet- ti. (I39) Padişah, haberi alınca tedarükde bulunup, defnedildi. (I40)

Sultan Selim, adaletle icra-yı saltanatda bulunuyorken, bir gemi gelerek, deniz sahiline yanaşdı. (I41) Her taraftan atılan

(I31)V:89a

(I40)V:94a

(I32)V:89a, 90b

(I41)V:94b

(I33)V:90b

(I34)V:90b

(I35)V:91a

(I36)V:91b

(I37)V:92a

(I38)V:92b, 93a

(I39)V:93b

toplarla karşılanan gemide gelen, şehzade Süleyman idi. (I42) El öpme merasimi usulüne göre eda edildi. Cemi-i ümeraya toplanmaları hususunda emir çıkarıldı. (I43) Bütün Rumeli beğleri, "âtebe-i 'ulyâya" toplandılar. Bütün ümeranın sancakları artırıldı. Amma bazı müfsidler gidip, Sultan Ahmed'e intisab edip, sancak beyi oldular. (I44)

"Çün cemi'-i 'asâkir-i mansure dâru's-Saltana gelüb hâdir olmuşlardı." Anadolu'ya Ahmed'in üzerine gidilmesine karar verildi. (I45) Sultan Selim, oğlu Süleyman'ı İstanbul'da "Kâyim-makam idüb", yüzbin mikdarı askerle, Anadolu'ya yöneldi. (I46)

Anadolu'da olan şehzadeler ve beğler, Selim'in himayesine iltica ettiler. Ahmed ise, karşı koymaya kararlı idi. (I47) Sultan Selim'in büyük kuvvetleri karşısında, Karaman'dan Amasya'ya çekildi. (I48) Sultan Selim'in Ankara'ya geldiği sıralarda, Sultan Ahmed, Arap diyarına kaçmayı düşünüyordu. Ahmed'in yanında olan ümeradan bazıları, Sultan Selim'e iltica eyleyip affa mazhar oldular. (I49)

Ahmed, Mısır'a gitmek istiyordu. Amma Sultan-ı Mısır, ona hüsn-i kabul gösteremeyeceğini belirtince, Hüdâvendigâr'a adam göndererek affını istedi. (I50) Sultan Selim, gönderdiği cevapta, taht iddiasından el çektiği takdirde affolunacağını bildirdi (I51)

(I42)V:95a, 95b

(I49)V:99a

(I43)V:96a

(I50)V:99b

(I44)V:96b

(I51)V:99b

(I45)V:97a

(I46)V:97b

(I47)V:98a

(I48)V:98b

Sultan Selim, Anadolu'da asayışı sağlayıp, sancak beyleri tayin ettikten sonra, Bursa'ya gitti. (I52) Sancak beyleri ile yeniçeriye ruhsat verip, kendisi kapısı halkıyla birlikte Bursa'da kaldı. (I53)

(I52)V:IOOa

(I53)V:IOOb

D-DEVİRİN GENEL KAREKTERİ

Selim-nâmêde anlatılan olayların çoğunluğu, Sultan 2. Bayezid devri ile ilgilidir. Bu sebeple, Sultan 2. Bayezid devrinin bazı siyasi ve sosyal olaylarına ana hatları ile göz atmak, Selim-name'de anlatılan olayları daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır.

a-Sultan 2. Bayezid'in kişiliği: Tahta oturduğunda otuzbeş yaşında bulunan Bayezid, harp ve silahtan ziyade, Amasya'da mütalea ile meşgul olmuş, mecbur olmadıkça, harp etmemiştir. (1) Gençliğinde eğlenceye düşkün iken, padişah olduktan sonra, eğlenceyi terk edip, dünya zevklerine tövbe etmiştir. (2) Ömrünü memleketin imarına ve halkın refahına adanmıştır. (3) Batı'da meydana gelen sanat gelişmelerine paralel olarak, bizde de, şark anlayışında bir imar faaliyeti başlatmıştır. (4) Sultan Bayezid, Fatih zamanında başlayan ilim cereyanını devam ettiren, şair ve bilginleri koruyan bir hükümdardır. (5) İlimin gördüğü bu himaye sebebi ile, onun devrinde, ilmi alanda ilerlemeler olmuştur. (6) Hassas, merhametli, kan dökmekten hoşlanmayan bir padişah'tır. İçte ve dışta barış siyasetini takip etmiştir. Bu sebepten de, Osmanlı Devleti'nde askeri alandaki gelişmede yavaşlama görülmüştür. (7) Bayezid, devletin bir savaş makinası gibi çalışmasından zarar göreceğini bilmiş, onun bu barış severliği zamanında bile anlaşılamayıp, meskenet telakki edilmiştir. Bayezid, yaşı ilerlemiş olduğu sıralarda umduğu asayışı bir

(1) HAMMER Devlet-i Osmaniyye Tarihi "Muhammed Ata tercümesi" C:4, S:3

(2) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:I

ULUÇAY Çağatay "Yavuz Sultan Selim Nasıl Padişah Oldu" Tarih Dergisi VI (1954) S:53

(3) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:I3

ULUÇAY Çağatay S:53; Hoca Saadeddin C:2, S:2II

(4) ----- S:54

(5) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:I3

(6) HAMMER S:9I

(7) ULUÇAY Ç.S:54; TANSEL S. Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:4

türlü bulamamıştır.Önce,kardeşi Cem ile kendisi,sonra oğulları, daha sonra da oğlları ile kendisi arasındaki kavga ve çekişmeler sürüp gitmiştir.(8) Otuziki sene saltanat sürdükten sonra altmış yedi yaşında ölmüştür.(9)

Sultan Bayezid'in,çocuklarına karşı aşırı bir şefkat ve merhameti vardı.(10) Oğullarının,kendisine itaatsizlik etmelerine rağmen,onların üzerine gitmemiş olması,onun bu şefkatinde-dir,yoksa aczinden değildir.Bayezid'in elindeki kuvvetler her zaman şehzâdelerden herhangi birini bastırmaya yeterli idi.Nitekim Selim'e karşı yaptığı savaşı kolayca kazanmıştır.(11)

b-Devrin siyasi ve sosyal olayları:Sultan Bayezid, sebebi nedir bilinmez,bilhassa ileri yaşlarda devlet işlerini tamamen erkân ve vüzereya bırakıp kendisi biraz uzlete çekilmişdi. Belki de buna sebep,hasta oluşudur.(12) Bu yüzden de,devlet işlerinde büyük ölçüde aksamalar meydana gelmeye başlamışdı.İdareciler,mansıb ve çiftlikleri ehline değil,kendi adamlarına verdiklerinden,timarlı sipahiler,bundan çok zarar görmüşlerdi.Haksız yere timarları ellerinden alınan pekçok sipahi,müfsid isyancılarla bir olmuşlardı.Rüşvet almış yürümüşdü.(13) Bu durumdan ise,ayan ve eşraf ile,tarikat mensupları fazlası ile yararlanıyorlardı.İstiklâl peşinde koşan beyler ve tarikat babaları hortlayıp,fakir halkı guruplara ayırıp,gayelerine ulaşabilmek için de,saltanat yarışına

(8)HAMMER S:73

(9)Hoca Saadeddin S:209

(10)İSHAK V:I6b

(11)TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:6

(12)İSHAK V:6a;TANSEL S.Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:274;
ULUÇAY Çağatay S:54

(13)İSHAK V:I7b;TANSEL S.Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:274

çıkılmış olan, şehzâdelerin mücadelesini fırsat biliyorlardı. (I4) Sultan Bayezid'in devri, son derece önemlidir. Zira, o devirde batı devletleri ile, güney ve doğu komşuları, daha tehditkar bir tavır takınmaya başlamışlardır. Aslında, o birçok Osmanlı hükümdarlarından daha başarılı bir siyasete sahip idi. o devirde, menfaatler ve Osmanlı Türklerine karşı beslenen kin, müslüman ve hıristiyan devletlerin Osmanlılar aleyhine birlikte harekete geçmelerine sebep olmuştur.

I-Bayezid'in Batı politikası: Sultan Bayezid için en önemli olay, saltanatının ondört yıllık ilk dönemindeki politikasına yön veren, kardeşi Cem'in isyanı olayıdır. Önce, Bayezid'e karşı galip gelerek, Bursa'yı işgal edip, hükümdarlığını ilan eden Cem, daha sonra Yenişehir muharebesinde yenilmiş ve Bayezid duruma hakim olmuşsa da, Cem olayı bitmemiştir. Aksine, Cem'in Avrupa'ya sığınması hıristiyan devletlerle, Papalığın elinde kuvvetli bir koz haline gelmiştir. Bu yüzden de, İmparatorluk daimi bir tehdit altında tutulmuştur. Bu sebeptendir ki, hıristiyan devletlerin, en tehlikelisi olan, Venedik ile biraz tavizkar şartlarla, onyediy yıl süren bir sulh yapıp, böylece tehlikeli bir unsuru devre dışı bırakmıştır. Bir taraftan, Eflak'a tecavüz eden, Buğdan pirenslere karşı, Macarlarla beş yıl süren bir anlaşma yaparken, bir taraftan da Buğdan üzerine akınlar yapılmıştır.

Bu sıralarda, Memlük orduları, güneyde, Osmanlı kuvvetleri için ciddi bir tehlike oluşturup, Memlük Sultanı da, Cem'i ele geçirmek için teşebbüslerde bulunuyordu. Sultan Bayezid ise, Cem'in Fransa elinde bulunmasını temin için, politik temaslarını sürdürüyordu. 1495 de, Cem'in ölümüne kadar geçen süre içinde, Papa'nın bütün teşviklerine rağmen, Alman İmparatoru ile, Fransa Kırallığı'nın ihtilafları yüzünden, Türklere karşı haçlı ittifakı olamamıştı. Bunun yanında

hıristiyan tehlikesi dolayısıyla, Sultan Bayezid istemese de, Memlük Sultanı ile, anlaşma yapıp, gerçekleştirdiği bazı akınlarla Avrupa'yı sıkıştırmıştır. 1495 den sonra, Osmanlı, Venedik münasebetleri bozulmuş, Venediklilerle yapılan muharebe sırasında, Macar Kralı ile anlaşma yenilenmiş ve Fransa, tarafsız kalmaya zorlanmıştır.

İmparatorluğun, karşı karşıya bulunduğu iç ve dış tehlikeler göz önünde tutulursa, Cem'in ölümüne kadar geçen ondört yıl zarfında, Fatih zamanında, kazanılmış olanları elde tutmak önemli bir başarıdır. Cem'in ölümünden sonradır ki, Bayezid'in dış politikasında önemli bir değişme meydana gelmiştir. (15) Fatih zamanında kazanılanlardan, sadece, İtalya'da Otranto elde tutulamamıştır.

Bayezid'in yumuşak tabiatlı oluşundan dolayı, Avrupalılar onun, Osmanlı istila politikasını yürütecek kabiliyyet ve cesaretle olmadığı kanaatinde idiler. Bu acele verilmiş bir karar olmakla beraber, Venedik'e ve Rodoslulara verilmiş olan tavizler bu kanaati kuvvetlendiren deliller görünümündedir. Papa dahil, Avrupa devletleri, Osmanlı İmparatorluğunun çöküntüye gideceği kanaatinde idiler. Sadece Macar Kralı, bu düşüncede değildi. Nitekim, Macarlardan gelebilecek tehlike hesaba katılarak, Macarlara akınlar yapılmıştır. (16)

Cem'in ölümünden sonra, Sultan Bayezid'in Avrupa'ya karşı, bütünüyle daha aktif bir politika takip ettiği görülmüştür. Nitekim, Cem'in çıkardığı karışıklık yüzünden, Venedikliler açısından, uygun şartlar taşıyan ve onyediyıl süren anlaşma, 1492 de imzalanmıştı. Cem'in ölümünden sonra ise, Osmanlı Venedik münasebetleri kiritik bir safhaya girmiştir. Venediklilerle yapılan savaşlar sonunda, Venedikliler sıkıştırılmış, ve 1502 de daha iyi şartlarda

(15) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:12

(16) ----- Adı geçen eser S:145

imzalanan anlaşma ile de,batı doğu arasındaki ticari üstünlüğün, Türklerin eline geçmesi sonunda,ekonomik refaha geçiş sağlanmış- tır.(I7)

2-Osmanlı,Safevi münasebeti:Sultan Bayezid devrinde,doğuda,İranlılarla olan ilişki,devri karakterize etmek bakımından, önemli ve ilgi çekicidir.İran'da,şii Türk aşiretlerine dayanarak, şiiiliği devlet dini haline getirmiş olan,(I8) Şah İsmail'in kurmuş olduğu Safevi Devleti,Osmanlılar için önemli bir proplem haline gelip,günden güne gelişip,tehlikeli boyutlar kazanmaya devam etmiştir. Bu sebepten de,I502 den sonra Bayezid,bütün dikkatini doğuya çevirip,bir taraftan,Memlûklülerle Şah İsmail'e karşı anlaşma yaparken, bir taraftan da Şah İsmail ile ihtilafa düşmemeye çalışmıştır.Çünkü,Anadolu'da kalabalık bir halk kitlesinin,Şah İsmail'i tutmakta oldukları bilinmekte idi.(I9)

Şah İsmail,Akkoyunlulara karşı taht kavgasına giriştiği mücadele sırasında,Teke ve Diyarbakır halkından ona intisab edenler olmuşdu.(20) Şah İsmail iktidarı ele geçince de,Anadolu şii- lerinden,oniki imam taraftarları,İran'a hicret ederek şii devleti- nin kudretinin artmasına yardımcı olmuşlardı.(2I) Şah İsmail'in kurduğu devletin şiiiliğe dayanması,Osmanlılar için önem ifade ediyor- du.Zira,Osmanlılar sünnililiği temsil ediyorlardı.Tamamiyle,ayrı ay- rı yollarda yürüyen,İslâmın bu iki gurubu,şimdi kuvvetli bir kuru- luş olarak,yanyana gelmiş bulunuyorlardı.Ayrıca Osmanlıların,

(I7) TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:225

(I8)----- Adı geçen eser S:227

(I9)----- Adı geçen eser S:I-4

(20)HAMMER S:64

(2I)TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı"S:34

TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi hayatı S:237

elinde bulunan topraklar üzerinde, bilhassa Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde, şiiler yaygın bir halde bulunuyorlardı. (22) Anadolu'daki şiilerin çoğunluğu da, Şah İsmail'i büyük bir kurtarıcı kabul ediyorlardı. Şah İsmail'e karşı gösterilen bu bağlılık, Osmanlı Devleti tarafından dikkatle takip edilmeye başlanıp, bir kısım şiiler cezalandırılıp, İran'a hicretlerine sınırlamalar konmuştu. (23)

Sultan Bayezid, Teke halkının İran'a hicretini önlemek için, bura halkının bir kısmını, yeni fethedilen, Koron ve Modon kalelerine iskân ettirmişti. (24) Anadolu şiileri, sünni olan Osmanlıları, adeta gâsıp kabul edip, Anadolu'da, Şah'ın ileri karakolu vazifesini görmeğe başlamışlardı. Osmanlılar, doğuda zayıf Akkoyunlu Devletinin mirası üzerinde kuvvetli bir şii Safevi devletinin kurulması karşısında seyirci kalmakla hata işlemişti. Şah İsmail, doğu ve güney doğudan, Osmanlı toprağını kuşatmaya kalkışıp, Anadolu'ya gönderdiği halifeleri vasıtasıyla, müthiş bir şii propagandası yaptırmaya başlamıştı. (25) Bütün bunlarla beraber, Şah İsmail'in, Bayezid ile ilk münasebetleri dostane görünümde idi. (26) Şah İsmail, bazı diplomatik girişimlerle, taraftarlarının takip edilmemesini, İran'a rahatca gelebilmelerini, sağlamak için, Bayezid'e gönderdiği bir mektupla, bunu sağlamıştı. (27) Bayezid'in, şiilere karşı bu sempatik davranışına karşılık, şii halifeleri, bilhassa fakir halk arasında arı gibi çalışıp, büyük propaganda yaparak, memleketin tahribatına sebep oluyorlardı. (28)

Aslında bir tarikat olan Safevilerin, Anadolu'ya ne su-

(22) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:228

(23) TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şahkulu Baba Tekeli İsyanı" S:34-35

(24) HAMMER S:64; TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi hayatı S:237

(25) ULUÇAY Çağatay S:56

(26) HAMMER S:35

(27) TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şahkulu Baba Tekeli İsyanı" S:35

(28) ULUÇAY Çağatay S:56

retle ve ne zaman nufuz ettikleri kesin olarak bilinmemektedir. Onların ilk teşekkülleri sırasında, Anadolu beyleri tarafından tanındıkları ve kurucuları olan, Şeyh Safiyyu'd-din'in bu beylerce desteklendikleride bilinmektedir. Safeviler, adlarını, tarikatın kurucusu olan, Erdebilli Safiyyu'd-din den almaktadırlar. Türk olan ve 1253-1334 yılları arasında yaşamış olan Şeyh gittikçe şöhretini ve müritlerini artırmıştır. İlk Safevi şeyhleri siyasi hırs taşımayıp, sadece tarikat propagandası yapıp, evliyalar gibi yaşarlardı. İlk şeyhlerin, şii olmadıklarıda biliniyordu. Fakat, Karakoyunlu hükümdarı, Cihan Şah zamanında, Şeyh Cüneyid, şii propagandası yapıp, başına çokça taraftar toplamaya başlayınca, Cihan Şah, bunları Erdebilden çıkardı. Bunun üzerine, Cüneyid, Osmanlı, sonra da Karaman topraklarına yerleşmek istedi ise de, mümkün olmayınca, önce Toroslara, sonra da, Suriye'ye yerleşti. Kısa zamanda Anadolu'lu, Irak'lı ve Suriye'li pekçok kimse başına toplandı. Cüneyid, Suriye'de dikkat çektiğini anlayınca, Canik taraflarına çekildi. Trabzon Rum İmparatorunun üzerine yürüdü ise de, Trabzon'u alamadı. Akkoyunlu Hükümdarı, Uzun Hasan'ın yanına gidince iyi karşılandı ve Erdebil'e yerleşmesine müsaade edildi. Akkoyunlu Devletinde, meydana gelen saltanat kavgasından doğan, kargaşa sırasında da, Cüneyid'in torunlarından olan, İsmail büyük babası olan, Uzun Hasan'ın bütün topraklarını ele geçirip, 1503 de Safevi Devletini kurmuş oluyordu.

Şah İsmail'in kurduğu devletin, İslâm aleminde tanınabilmesi için de, Osmanlılarla mücadele etmesi gerekiyordu. Osmanlılarla, Safevilerin münasebetlerinin ilk defa ne zaman başladığı bilinmiyorsa da, bu tarikatın, şöhretinin Bursa'dan duyulduğu ve Erdebil'e "çerağ akçesi" adı altında her sene kıymetli hediyelerin gönderildiği bilinmektedir. Safevilerin, Anadolu halkı üzerindeki asıl etkisi ise, Şeyh Alau'd-din Ali zamanında, Timur Osmanlıları

yenip,geri dönerken,Şeyhin dileği üzerine,Osmanlı esirlerini serbest bırakmışdı.Bunların çoğu Safevilere bağlanmış olarak Anadolu'ya dönmüşlerdi.Şeyh Cüneyid le birlikte tarikatın mahiyeti değişip,Cüneyid Anadolu'ya geçtiğinde,önceki sempatizanlarına ilaveten,Şeyh Bedreddin taraftarları ile birçok işsiz de,onun etrafında toplanmışlardı."Hulasa,Osmanlılar ile Safeviler arasındaki anlaşmazlıklar henüz başlamadan,Osmanlı toprakları üstünde Safeviler adına kazanılmış büyük bir halk kitlesi vardı."(29)

Anadolu'da,şiiiler gittikçe çoğalıp,bilhassa nüfuz sahibi kimseleri de aralarına almaya çalışıyorlardı.Bu arada,Amasya Valisi olan ,Şehzâde Ahmed'i tesirleri altına almaya,onun oğlu Murad'ı ise,kızılbaş yapmaya muvaffak olmuşlardı.(30) Bütün bunlara rağmen Bayezid,Safevilerle iyi geçinmek istiyordu.Diğer kardeşlerinin aksine,Şehzade Selim ise,Şah İsmail hakkında,babası gibi düşünmeyip,onun gizli emellerini seziyordu.Bu sebeple,onun bazı kalelerine hucum edip ele geçirdi.(31) Amasya'da Şehzâde Ahmed ile çekişmeye başlayan sünniler de,Trabzon'da bulunan Selim'in yanına kaçmaya başlamışlardı.(32)

1502 de Şah İsmail,Dülkadir li Beyinin kızını isteyip vermemesini bahane ederek,Dülkadir'li topraklarına girdi,Osmanlı topraklarından da,Sivas'a kadar ilerledi.Herhangi bir tahribat yapmamakla beraber,onun bu hareketi,sırf Dülkadirli'lere hücum hedefini taşımıyordu.Şah İsmail,sınırı geçmiş olduğu için,Sultan Bayezid'e bir özür mektubu göndermekle yetindi.Onun bu hareketleri

(29)TANSEL Selahaddin Sultan II.Bayezid'in Siyasi hayatı S:236

(30)----- Adı geçen eser S:238;ULUÇAY Çağatay S:56

(31)----- Adı geçen eser S:240;İshak V:8a

(32)ULUÇAY Çağatay S:57

Ankara'da ordugah kuran, Osmanlı ordusu tarafından dikkatle takip edilmiş, Şah İsmail ise, bir süre sonra suratle geri çekilmiştir. Dülkadir olayından sonra, Osmanlı, Safevi münasebetleri gün geçtikçe bozulmaya başlamıştır.

Şah İsmail, 1508 de Trabzon'u alabilmek için, kuvvet gönderdiğinde, Trabzon Valisi olan, Şehzade Selim tarafından ezilmiş ve bir kısım kaleleri de, Selim'in eline geçmiştir. Selim, dayısı olan, Dülkadirli Beyinin uğradığı hakaretin de intikamını, Şah İsmail'in yanına koymamıştır. (33) Bu durum karşısında, Şah İsmail Selim'i Padişah'a şikayet etmiş, devlet erkânı da Selim'i tutmadıkları için, olayları Padişah'a başka türlü aktarmışlardır. Bunun üzerine, Padişah da, Selim'e azarlayıcı bir mektup göndererek, aldığı kaleleri geri vermesini emretmiştir.

Şah İsmail yukarda da işaret edildiği gibi, Anadolu'da müthiş bir şii propagandasına girişip, şii halkı, Osmanlılar aleyhine kışkırtıyordu. Sultan Bayezid ise, ihtiyarlığı ve hastalığı sebebi ile devlet işlerini vezirlerine bırakmış, kendisini ibadete vermişti. Vezirlerine de her bakımdan güveniyordu. Halbuki, bu sıralarda bazı timar sahiplerinin haksız yere timarları ellerinden alınıp, başkalarına veriliyordu. Bu yüzden de birçok sipahi, Safeviler tarafına geçiyorlardı.

Memleket bu durumda iken, şehzâdelerin saltanat kavgası, memleketi yangın yerine çeviriyordu. (34) Bütün bu durumlar ise, Safevilerin işine yarıyordu. Buara patlak veren Şah kulu isyanı bu uygun durumun, Safeviler tarafından iyi değerlendirilmesinin bir sonucu olup, tesadüfi olarak ortaya çıkan bir olay olmasa gerektir.

(33)HAMMER S:65;TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi

Hayatı S:247;Hoca Saadeddin S:135

(34)ULUÇAY Çağatay S:57

3-Şah Kulu isyanı:Şah İsmail'in Anadolu'daki taraftarları arasına gönderdiği,Erdebil halifelerinden birisi de şeyh Haydar'ın hizmetinde bulunmuş olan,Teke(Antalya ve dolayları) şiilerini Şeyh Haydar'a bağlamak üzere vazifelendirilen,Hasan Halife ile oğlu Şah Kulu Baba Tekeli(Şeytan Kulu Karabıyıköğlü)dur.(35) Baba oğul,bir mağarada yaşayıp ibadetle meşgul olurlardı.Sultan Bayezid,bu iki zatın dualarını almak için,sadakalar gönderiyordu.(36) Hasan Halife ölünce,oğlu Şah Kulu postuna oturdu.Gayri memnun köylüler,toprakları ellerinden alınan timar erleri,sipahiler,aşiretler Şah Kulu'nun sadık bendeleri oldular.(37) Devletin ihmali,şehzâdeler arasında ki çekişme,gibi sebepler dolayısı ile uygun zamanı bulduğunu anlayan,Şah Kulu Döşeme Derbendinde,gizli toplantılar yapmaya başlayıp,ülkenin her tarafına propaganda için,casuslar göndermeye başladı.(38) Şah Kulu'nun bu tür faaliyetleri dikkat çekince,Antalya Kadısı tarafından baskın yaptırılmış,fakat Şah Kulu ele geçirilemeyip,bir süre ortadan kaybolmuştur.(39) Şah Kulu isyanına kadar,bunlara,Kızılkaya eşkiyası denmiştir.(40)

Bu sıralarda,Antalya Vlisi bulunan,Şehzâde Korkud,kardeşleri,Sehim ile Ahmed'in tahtı ele geçirmek için çalıştıklarını haber alınca,İstanbul'a yakın yerde olmak düşüncesi ile,(41) Teke şiileri-

(35)ŞEHABEDDİN Tekindağ "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı"S:35

ULUÇAY Çağatay S:61

(36)TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:248

TEKİNDAG Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı"S:36

(37)ULUÇAY Çağatay S:61

(38)----- S:62;TEKİNDAG Ş."Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı"S:36

TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:248

(39)----- adı geçen eser S:248 ULUÇAY Çağatay S:63

TEKİNDAG Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı"S:37

(40)TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:249

(41)----- Adı geçen eser S:249

nin çıkardığı olaylardan da tedirgin olduğundan,(42) bir gece an-sızın,Teke'den ayrılıp,eski sancağı olan Saruhan'a hareket etti.Ha-zinesini de adamlarına emanet etmişti.Şah Kulu,Korkud'un bu ani ayrılışını,Padişah'ın ölmüş olduğuna bağlayıp,(43) dört beş bin kişilik taraftarı ile,Korkud'un otağını götürmekte olan adamları-na,Yenice Derbendi'nde saldırmış,ancak otağı ele geçirememiş ise de adamlarından bir kısmını öldürmüştür.(44) Antalya'nın sünni halkın-dan üç bin kadarı toplanıp,eşkiyaya karşı koymak istedilerse de bozulup,Antalya Kalesine çekildiler.Şah Kulu ve adamları Antalya'yı kuşattılarsa da alamadılar.(45) Antalya Subaşısının topladığı kuvvetlerin bir kısmı Şah Kulu tarafına geçince daha da kuvvet-lendiler.(46) Şah Kulu,bu başarı üzerine,önce Teke ilinin köy ve kentlerini yakıp,yıkılmış,sonra İstanos Kasabasını tahrip edip,Elmalı'da,mescid ve zaviyeleri yıkıp,kur'ân-ı kerimleri yakıp,mah-vetmiş,Gölhisar'ı harap edip,hertarafı insan,hayvan demeden pekçok canlıyı yok etmiştir.(47) Şah Kulu,Antalya'dan Burdur üzerine yürü-yünce,tenkili için,Anadolu Beylerbeyi Karagöz Ahmed Paşa,Amasya Sancakbeyi Şehzâde Ahmed,Niğde Sancakbeyi Sultan Mehmed memur e-dildiler.(48)Şah Kulu,Karagöz Ahmed Paşa'nın görevlendirdiği Nokta isimindeki kumandanın kuvvetlerini,Burdur önlerinde yendikten sonra şehri basmıştır.(49) Şah Kulu bir taraftan ilerliyerek kuvvetlen-dikçe,bir taraftan da müthiş bir propaganda yapıyordu.Onun

(42)İshak V:I7b;Hoca Saadeddin S:I62

(43)İshak V:I7b;Hoca Saadeddin S:I63

(44)TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı"S:38

ULUÇAY Çağatay S:64:İshak V:I7b;Hoca Saadeddin S:I63

TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:249

(45)----- Adı geçen eser S:249

(46)ULUÇAY Çağatay S:65

(47)TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah kulu Baba Tekeli İsyanı" S:39

(48)ULUÇAY Çağatay S:65

(49)TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:54

Mehdi, Peygamber, hatta Allah olduğuna inananlar oluyordu. Etrafa dehşet saçıyorlardı. Bu manzara karşısında, o yörelerde dünyanın sonu geldi sanılıyordu. (50) Şah Kulu, ele geçirdiği yerlere beylerbeyi ve subaşilar tayin edip, icrayı hükümet etmeye başladı. Anadolu'da, Şah adına devlet kurmak istediği anlaşılıyordu. (51) Şah Kulu ve kuvvetleri bu defa, doğrudan doğruya, Beylerbeyliği merkezi olan, Kütahya üzerine yürüdüler. Karagöz Ali Paşa bunlar üzerine asker gönderdi; bu kuvvetler yenilince bu defa, Paşa bizzat kendisi asiler üzerine yürüdü, bozulan Şah Kulu ve adamları dağlara kaçtılar. Halk ve asker bu sırada yağmaya dalınca, asiler yeniden hücumla geçtiklerinde ordu dağıldı, Karagöz Paşa yakalanarak şehit edildi. Müfsit asiler, Kütahya'yı muhasara ettilerse de alamadılar. (52) Kütahya civarında insanlara ve hayvanlara karşı, insanlığa sığmıyan hareketlerde bulunan Şah Kulu, bazan Şah'ın geleceğini söylüyor, bazan da, Şah'ın öldüğünü, velâyetinin kendisine geçtiğini propoganda ediyordu. (53) Olayları ve Karagöz Paşa'nın şehit edildiği haberini, Şehzâde Korkud'un bir mektubu üzerine öğrenen Padişah, çok üzülüp, kızmış, hatta Vezir-i Azam Ali Paşa'yı azarlamıştır. Bayezid hasta ve yaşlı olduğu için, tahtı Şehzade Ahmed'e bırakmayı düşünüyorken, Şah Kulu olayı halledilmeden, tahtın devri uygun görülmemiştir. (54) Vezir-i Azam Hadım Ali Paşa, Şah Kulu üzerine gitmek üzere vazifelendirilmiştir. Ali Paşa, Şehzade Ahmed ile birleşme emrini de almıştır.

(50) ULUÇAY Çağatay S:66

(51) TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:54

(52) İshak V:18b 21a; Hoca Saadeddin S:165; ULUÇAY Çağatay S:68

(53) TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:55

(54) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:253

Şah Kulu, Kütahya'dan hareketle, Alaşehir ovasında Korkud'un kuvvetlerini yener, Korkud Manisa kalesine sığınır. Şah Kulu Korkud'u henedense takip etmez. (55) Bu İSII yılında, İmparatorluk sanki yerinden oynamışdı. Bu sıralarda, Yavuz da Korkud gibi babasına kafa tutup, sancağını terk ederek Kefe'ye gitmişti. Şah Kulu üzerine memur edilen Ahmed'in de sancağında bulunmayışı, Amasya dolaylarındaki kızılbaşlara rahatlık vermişti. Ahmed'in kendi yerine vekil olarak bıraktığı Şehzade Murad'ın etrafında toplanıp, onu da kızılbaş yapmışlardı. Buara Karaman Beylerbeyi, Şehzade Şehinşah da, Şah Kulu'na katılmıştı. Beylerden ve sipahilerden de Şah Kulu'na katılanlar oluyordu. (56) Şah Kulu, Bursa üzerine yürümeyi düşünüyorken, Padişah'ın sağ olduğunu öğrenir, ve bu haberi adamlarından gizler. Vezir-i Azam'ın büyük kuvvetlerle gelmekte olduğunu da işidince, Bursa üzerine yürümekten vazgeçer. Mutlaka bir kale ele geçirmek zaruretini de hissettiğinden, Alaşehir üzerine yürür. (57)

Vezir-i Azam Ali Paşa, asiler üzerine serdar tayin edilince, üstün kuvvetlerle, Gelibolu'dan Anadolu'ya geçer ve Ahmed'in kuvvetleri ile birleşip, Şah Kulu'nu takibe başlayınca, Şah Kulu Kızılkaya denilen sarp yerlere çekilir ve etrafları muhasara edilir. (58) Vezir-i Azam Ali Paşa, Ahmed taraftarıdır, bu kâileyi savdıktan sonra, maksadı onu tahta çıkarmaktır. Ahmed'e bu düşüncesini açtığı zaman, Ahmed sevinçten sanki çılgına dönmüştür. (59) Şah Kulu ve kuvvetlerinin sığındıkları Kızılkaya denilen yerin bir ucu Karaman bölgesine dayanıyordu. Ciheti de, Haydar Bey'in tutması

(55) ULUÇAY Çağatay S:70

(56) TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekele İsyanı" S:56

(57) İshak V:2Ia; Hoca Saadeddin S:I65

(58) ----- V:5Ia; HAMMER S:78; Hoca Saadeddin S:I76

(59) ULUÇAY Çağatay S:70-7I

emredilmişdi. Müfsidler, birkaç günlük muhasaradan sonra, bir yol bulup, Haydar Bey'in kuvvetlerine saldırdılar. Haydar Bey'i de şehid edip, muhasaradan sıyrılıp kaçtılar. (60) Ali Paşa bu durumdan iki gün sonra haberdar oldu. Şah Kulu, Kayseri üzerinden Sivas'a doğru kaçarken, Ali Paşa, Sarımsaklı köyü civarında, Şah Kulu'na yetti. (61) Askerlerinin ve hayvanlarının yorgun olmasına bakmadan asiler üzerine hucum eden, Ali Paşa, yapılan çok kanlı bir muharebe sırasında şehid edildi. Başsız kalan askerleri de dağıldılar. Bu hengamede, Şah Kulu da kayboldu. Daha sonra öldüğü söylendi. (62) Ali Paşa, harp meydanında şehid düşen ilk vezir-i azam oldu. (63)

Başsız kalan Şah Kulu'nun avanesi, bu defa kendilerine, sultan ve vezir namını veren iki kişinin emrinde, İran'a doğru kaçmışlardır. Erzincan dolaylarında pekçok taşkınlıklar yapıp, İran'dan Anadolu'ya gelmekte olan, 500 kişilik bir İran kervanını vurmuşlar, adamları da öldürmüşlerdir. Öldürülenler arasında "Enbiyanâme" müellifi, meşhur alim, İbrahim Şebüsteri de bulunuyordu. Şah İsmail'e sığınan guruh, sözde şereflerine verilen bir ziyafet sırasında şiddetle cezalandırılmışlardır. (64)

1512 senesinde Nur Ali Halife veya Mir Ali adında ki bir adam, Anadolu'daki bazı kızılbaşları yeniden başına toplayıp, isyan etti. Şehzâde Murad'ı da kendilerine uyduran, kızılbaşlar etrafı

(60) İshak V:51a:HAMMER S:78;Hoca Saadeddin S:I77

TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:57

(61) Hoca Saadeddin'e göre, Ali Paşa'nın asilere yettiği yerin adı, "Gökçay" dır. S:I77

(62) İshak V:51b,52b;Hoca Saadeddin S:I78;TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:256;TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:58;ULUÇAY Çağatay S:72

(63) HAMMER S:78

(64) TEKİNDAĞ Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:58

Hoca Saadeddin S:I79

yakıp yıktılar.Hasıllı,kızılbaşların çıkardığı,ve Anadolu'da git-tikçe korkunç bir hal alan isyan ve kargaşalar,temelde tamamen, Safevi siyasetine ve propagandasına dayanıyordu ki,bu siyasi mak-satlı kargaşa,Yavuz zamanında halledilecektir.(65) Şah Kulu'nun başlatıp,ortalığı alt üst ettiği bu ayaklanma hareketi,toplumda nizamın iyice bozulmasına,zırai ve iktisadi hayatta da mevcut o-lan sarsıntının bir kat daha artmasına sebep oldu.

Şehzâde Ahmed,büyük taraftarı,Ali Paşa'yı kaybedince çok üzüldü.Anadolu halkına ve kapı kullarına ağır sözler söyledi,böylece ordu ile arası bir kat daha açıldı.Şah Kulu olayının mey-dana getirdiği tahribat ile meşgul olacak yerde,Afyon'da oturup, taht hülyalarına daldı.Onun bu tür davranışları,halkın ve askerın gözünden düşmesine sebep oldu.Selim'in ise itibarı arttı.(66)

Şah Kulu,Şah İsmail'in halifesi olduğunu iddia etmekle beraber,Baba İshak Horasani,Şeyh Bedreddin Simavi,Şah İsmail'in büyük babası Şeyh Cüneyid gibi,tasavvuf yolu ile saltanatı ele ge-çirmek isteyen tipik bir bâtinidir.Öyle anlaşılıyor ki,Şah Kulu, Bayezid'in yaşlandığı bir sırada,oğulları arasındaki rekabetin doğurduğu buhran ve timarı elinden alınan sipahilerin huzursuz-luklarından yararlanmış,şiiliğe meyilli Teke halkı ile sipahileri başına tıplamıştır.Şah Kulu İran'da olduğu gibi,temeli şiiliğe da-yanan bir devlet kurmak istemiştir.Bayezid'in zayıf karakterli Ahmed'i tutması,diğer oğullarını başları derdine düşürmüştür.Bu durum ise siyasi maksatlı şiiler için uygun bir durum meydana ge-tirmiştir.Bütün bu gelişmeler karşısında,şii tehlikesini önliyecek yegane şehzâdenin,Selim olduğu fikri de herkes tarafından kabul edilecektir.(67)

(65) TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:257

(66) ULUÇAY Çağatay S:74

(67) TEKİNDAG Şehabeddin "Şah Kulu Baba Tekeli İsyanı" S:59

c-Şehzadeler arasındaki kavga:Memleketdeki mevcut düzensizlik,Padişah'ın yaşlanması ile daha da arttı.Sultan Bayezid'in hayatta;Ahmed,Korkud,Şehinşah ve Selim adında dört oğlu vardı.Konya Valisi olan Şehinşah dışında diğer üçü,genel huzursuzluk içinde mücadeleye başladılar.Ahmed Amasya'da,Korkud Saruhan'da,Selim ise Trabzon'da Vali olarak bulunuyorlardı.Şehzâdelerin baş korkusu,Fatih'in Kanunnamesi idi.(68) Bu sebeple de,hep İstanbul'a yakın olan yerlerde sancak kapmak istiyorlardı.Bayezid'in en büyük oğlu,Ahmed'e daha çok teveccühi vardı.Başta Vezir-i Azam Ali Paşa olmak üzere devlet erkânı da babası gibi uysal olan Ahmed taraftarı idiler.(69)

Korkud,İlim ve musiki ile uğraşan bir kimse olarak sevilmekte idi,ancak oğlu yoktu.Selim,İse sert tabiatlı oluşu ve tenkitleri yüzünden,devlet erkânı tarafından istenmiyor,ancak cesareti yüzünden ordu tarafından seviliyordu.Korkud,Şehzâdeler içinde ilk baş kaldıran olmuşdu.Uzun zaman sarayda yaşamış,Fatih'in ölümünden sonra,babası Amasya'dan gelinceye kadar,nâib sıfatı ile tahta oturmuş,bu sebepten de,tahtın tadını almışdı.Babası gelip tahta oturunca Saruhan Sancağına gönderilmişdi.Daha sonra da Ahmed'in baskısı ile Antalya'ya nakledildi.Böylece İstanbul'a uzak düşmüşdü.(70) Vezir-i azamlık makamında bulunan,Ahmed taraftarı olan, Hadım Ali Paşa ile,bir dirlik meselesi yüzünden aralarında ihtilaf meydana geldi.(71) Tekrar Saruhan'a naklini birkaç defa isteyip,verilmeyince,amcası Cem gibi,hak iddiası için 1509 yılında Mısır'a

(68)ULUÇAY Çağatay S:57

(69)Hoca Saadeddin S:131;İshak V:9a

TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:259

(70)-----Adı geçen eser S:260,261;ULUÇAY Ç.S:58

(71)HAMMER S:67

gitti.Mısır Sultanı tarafından iyi karşılandı,parlak bir törenle Kahire'ye girdi.Mısır Sultanı Korkud'a hüsn-i kabul göstermiş olmakla beraber,Bayezid ile olan sulhu bozmamaya gayret gösterip,Korkud'un hacca gitmesini önledi.Korkud yaptığından pişman olup,Mısır'dan özür mektubu gönderdi,özü kabul edilerek tekrar eski sancağı olan Teke'ye(Antalya'ya) döndü.(72) Korkud,Mısır'da iken Antalya'da kalmayı kabullenmiş olduğu halde bu defa,oranın havasının kendisine yaramadığı gerekçesini ileri sürüp,Teke şiiilerinin çıkardıkları olaylardan da tedirgin olduğundan,(73) izin almadan,bir gece ansızın Antalya'ya terk ederek Saruhan'a(Manisa'ya) gidip oraya yerleşmiş,bu davranışına hükümetçe ses çıkarılmamıştı.(74) Korkud'un Antalya'ya gizlice terk edişi,yukarda da belirtildiği gibi,Şah Kulu isyanının patlamasına da sebep olmuştu.

Trabzon'da vali olan şehzade Selim,öbür kardeşlerine benzemiyordu.Daha,valiliği sırasında memleket işleri ile meşgul oluyor,Safevi taraftarı,kızılbaş faaliyetleri ile yakından ilgilieniyordu.(75) Yavuz lakabı ile anılan Selim,tahta geçmeyi,daha 1510 yılında kafasına koymuştu.Selim,oğlu Süleyman ondört yaşına gelince,onun için sancak talebinde bulundu.Süleyman'a önce,Şebın Karahisar,sonra da,Bolu Sancağı verildi.Bolu,Amasya'dan,İstanbul'a giden yol üzerinde bulunduğundan,Ahmed buna itiraz etti.Bunun üzerine,Süleyman'a,Kırım'da Kefe Sancağı verildi.(76) Selim,sancağı olan,Trabzon'dan,mahrumiyet dolayısı ile memnun olmadığını belirterek,Rumeli'nde sancak verilmesini isteyip,verilmeyince de,san-

(72)İshak V:I6b,I7a;Hoca Saadeddin S:I32;HAMMER S:68,69

(73)İshak V:I7a

(74)ULUÇAY Çağatay S:59,60

(75)TANSEL Selahattin SultanII.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:263,264

(76)Hoca Saadeddin S:I36,I37;ULUÇAY Çağatay S:77

cağını terk ederek, Kefe'ye, oğlu Süleyman'ın yanına gitti. Şezâde Ahmed ile de gün geçtikçe araları açılmışdı. (77) Ahmed'in tahta geçeceği söylentileri, iki kardeş arasındaki yarışı da iyice hızlandırdı. (78) Selim, buradan da yazdığı mektuplarla; Ahmed'in padişah yapılmamasını ve kendisine Rumelin'de sancak verilmesini istemeye devam etti. Vezir-i Azam ve diğer divan azaları, Ahmed taraftarı oldukları için, Selim'in isteklerine kulak asılmıyordu. Selim de, hükümeti durmadan tenkit ediyordu. Bu tenkitler ise, devlet erkânını iyice, Ahmed'in padişah olması hususunda hızlandırıyordu. Amma, namuslu kimseler bu tenkitleri duydukça, Selim'e sevgi besliyorlardı. Selim, devlet ricâlini yola getiremeyeceğini anlayınca, Rumeli beyleri ile haberleşmeye girişip, bir kısmını kendine taraftar yapmayı başardı. Ahmed, Selim'in yeniden, Trabzon'a gönderilmesi için, babasına ve Kırım Hanı'na mektuplar yazıp, böyle bir emrin çıkmasını sağladı. (79) Selim'in, Rumelin'de sancak isteği, kanuna aykırı olduğu gerekçesi ile reddedilip, tekrar eski sancağı olan, Trabzon'a dönmesi emredildi. Selim Trabzon'a gitmedi. Bunun üzerine, devrin ünlü alimlerinden, Mevlâna Nureddin nasihat için, Selim'e gönderildi, Selim ise, isteğinde ısrar etti. (80) Daha sonra, gönderilen son elçi ile, Selim'e Anadolu'da istediği yerin verileceği bildirildi ise de, Selim bu defa da, Padişah ile görüşmek istediğini ileri sürüp, Edirne'ye gelmesine izin verilmesini talep etti. (81) İsteği kabul edilmeyince de, Kefe'den ayrılarak, Rumelin'de, Kili'de karaya çıktı. Kendisine, Silistre'nin verilmesini istedi. (82) Bu isteğine karşı-

(77) İshak V: I3a

(78) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayazid'in Siyasi Hayatı S: 269

(79) ULUÇAY Çağatay S: 79, 80

(80) İshak V: I5b, I6a; Hoca Saadeddin S: I42

(81) Hammer S: 74; İshak V: I6a; Hoca Saadeddin S: I43

(82) TANSEL S. Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S: 275; ÇAĞATAY U. S: 84

lık,kendisine Kefe'nin verildiği,Kili ve Akkirman'dan da salyaneler ilave edildiğine dair cevap geldi.Selim bunu kabul etmeyip,Tuna'nın ötesinde yer istemediğini,babasının elini öpmek için yanına varmak istediğini belirtip,ilerlemeye devam ederek,Edirne'ye yöneldi.Ahmed taraftarları,onun bu davranışını isyan sayıp,Padişah'ı Selim ile harbe teşvik ediyorlardı.Ülemânın da,asi oldu,kanı helaldir,diye fetva vermesi üzerine,Sultan Bayezid,15 bin kişilik bir kuvvetle Edirne'ye doğru yürüdü.Selim ise,devamlı gönderdiği mektuplarla,asi olmadığını,Padişah'a halini arz etmek istediğini belirtiyordu.Sultan Bayezid mütereddid idi.Selim ile görüşmek de istiyordu.Fakat,Selim aleytarı olan,devlet erkânı,Padişah'ın Ahmed'e vermiş olduğu sözünü hatırlatıyorlardı.(83)Padişah mütereddid idi,çünkü;bir tarafta,Selim'de kuvvetli bir devlet adamı kişiliği görüyor,bir tarafta da,Ahmed'e verilmiş olan sözü hatırlıyordu.(84) Sonunda,Padişah'ı,Selim ile çarpışmaya razı ettiler.Selim üzerine,Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa'yı gönderdiler.(85) Çukurçayır denilen yerde,ordugah kurulmuşdu.Şehzâde ile görüşüp onu ikna etmek üzere,yine Mevlâna Nureddin gönderildi.Müzakereler sonunda Selim'e Semendire,Bosna veya Mora sancaklarından birisi teklif edildi.Selim,Semendire'yi kabul etti.İlâveten,Vidin ve Alacahisar bölgesinin geliri verildi.(86) Macarlar üzerine sefer yapmasına da müsaade edildi.(87) Padişah,Selim'e,kendi yerine kimseyi padişah yapmıyacağına dair bir ahit-nâme yazıp,kıymetli hediyelerle birlikte gönderdi.(88) Bu anlaşma ile Selim oyalanmak

(83)İshak V:32b

(84)TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:276

(85)HAMMER S:74

(86)İSHAK V:39a;Hoca Saadeddin S:152

(87)ULUÇAY Çağatay S:86

(88)İSHAK V:42a;Hoca Saadeddin S:153

isteniyordu.(89) Bu oyalama ve hileye Padişah askerleri de üzülüyorlardı.Bu askerler,gerçi topluca duruyorlardı,Padişah'ın seferlere çıkmayıp,inzivaya çekilmesinden dolayı,atıl durumda kalmışlardı.Aktif bir padişaha ihtiyaç duyan askerler,vezirlerin bu yeni hilelerine bu sebeplerden dolayı üzülüyorlardı.(90) Selim, Padişah'ın,İstanbul'a gidip,gitmiyeceğinden şüpheli idi,bu sebepten de kendi sancağına gitmekte ağır davranıp oyalanıyordu.

Selim'in bu şekilde memnun edilmiş olarak,sancağına yönelmesinden canları sıkılan Ahmed taraftarı olan devlet erkânı, Ahmed'i olaydan haberdar edip,onu tahrik ettiler.Anadolu'da mansur ve muzaffer olunursa endişe edilecek birşey yoktur diye haber salıp,onu İstanbul'a davet ettiler.Selim,durumdan haberdar olmuş ve bu sıralarda,Rumeli beğlerine,Macar seferi için emir-nâme çıkarıp,başına 40 bin asker toplamışdı.(91) Ahmed'i getirip,padişah yapmak için,bazı erkânın çalıştıklarını anlayan padişah askerlerinin birkısmı bu duruma canları sıkıldığı için,Selim'in başına toplanıyorlardı,ve gördüler ki,Selim padişahda aradıkları birçok sifata sahip olan bir kimsedir.(92) Beri taraftan,Ahmed taraftarı olan erkân,Selim'in günden güne kuvvetlendiğini müşahede ederek,endişelenmeye başlamışlardı.Selim, bir müddet daha buralarda kalırsa,askerin ekserisi onun tarafına katılacaktır,düşüncesi ile Selim'in yeni sancağına biran önce gitmesini sağlamak için,Padişah'a telkinde bulundular.Padişah da,sancağına gitmesi hususunda Selim'e emir gönderdi.Selim,bunca asker toplanmışken,Anadolu'daki nifakı bastırmak üzere kendisine müsaade verilmesini istedi.Sancağına gitmesi hususu tekrar emredilince,Selim,oradan birkaç mil uzaklaşıp,

(89)ULUÇAY Çağatay S:86

(90)İSHAK V:40a

(91)ULUÇAY Çağatay S:87

(92)İSHAK V:43a

durdu.(93) Bu sıralarda, Ali Paşa'nın şehid edildiğini, ve Ahmed'in İstanbul'a davet edildiğini de haber almıştı.(94) Selim bir toplantı yapıp, sancağına gidip, gitmeme hususunda beyleri ile istişarede bulundu. Sonunda orada kalmaya karar verildi. Padişah, Edirne'den İstanbul'a hareket edince, Selim, Edirne'ye girdi. Daha sonra da Çorlu'ya doğru hareket etti. Uğraşdere mevkiinde babasına yetişti.(95) Ahmed taraftarı olan erkân, Padişah'ı Selim ile harbe zorladılar. Başlayan çok şiddetli muharebe esnasında, Selim, babasına ulaşmayı denedi ise de, bunun mümkün olamayacağını anladı.(96) Kısa süren çarpışma sonucunda, Selim'in kuvvetleri yenildi. Selim, Ferhat Paşa'nın fedakarlığı ve karabulut isimli atı sayesinde canını kurtarabildi.(97) Karadeniz sahilinde, Ahyolu iskelesinde beklettiği gemilerine binerek Kefe'ye gitt, askerlerini de kara yolu ile Kırım'a gönderdi.

Selim'in, daha Rumeli'ne geçtiği sıralarda Ahmed, Amasya'da eylence ile meşguldü. Kardeşleri Korkud ile Selim'in çıkardıkları olaylarla, tahtı ele geçirmek istediklerini, düşünüp, kendisi tahta ulaşmayı plânlamaya başlamışdı. Bunu temin için, sancağından ayrılmışdı. Önce, Korkud üzerine yürüyüp, onu tekrar Antalya'ya göndermeyi düşünüyordu. Bunun için Padişah'tan izin istedi. Padişah ona bu izini vermediği gibi, derhal sancağına dönmesini emretti. Padişah'ın emrini Ankara'da iken almış olan Ahmed, bu defa Padişah'a gönderdiği ikinci bir mektupla, Şah Kulu olayına işaretle, müfsidler bastırmak için izin istedi. Padişah buna memnun olup, bu işle görevlendirilen, Vezir-i Azam Ali Paşa ile işbirliği yapması da

(93) İSHAK V:44b; Hoca Saadeddin S:155

(94) ÇAĞATAY Uluçay S:87

(95) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:282

(96) İSHAK V:63a

(97) Hoca Saadeddin S:161; Hammer S:76

tavsiye edilerek,Şah Kulu üzerine serdar tayin edildi.(98) Vezir-i Azam Ali Paşa'nın da maksadı,Şah Kulu olayını bastırdıktan sonra, Ahmed'i tahta oturtmayı sağlamaktı.Ali Paşa,Şah Kulu olayı ile uğraşırken,Ahmed de Selim'e Semendire sancağının verildiği haberini almış ve bu habere çok üzülmüştü.Bu sebepten de Şah Kulu ile uğraşmayı bırakıp,Afyon'a üslendi.Burada tatlı,tatlı taht hayali kuruyorken,Ali Paşa'nın şehid olduğu haberini alınca,adeta çılıgına döndü.(99)

Padişah ise busıralarda,önce oğlu,Konya Valisi Şehinşah'ın ölüm haberine,sonra da vezir-i Azam Ali Paşa'nın şehid olduğu haberine çok üzülmüştü.(100) Padişah taht meselesini halletmek üzere,divan toplanmasını emretmişti.Toplantıda,Rumeli askeri hazır iken Ahmed'i getirip tahta oturtalım denildi.(101) Hersek-Zâde Ahmed Paşa,toplantıda;askerin Selim'e taraftar olduğunu,Selim'e Semendire sancağına gitmesinin teklif edilmesini,Ahmed'e ise, Amasya'ya gitmesinin söylenmesini,eğer gitmek istemezse,Konya'ya verilmesi fikrini savundu.(102) Bu fikri savunan kimse ise,Ali Paşa'nın ölümünden sonra istiklal kazanmış olduğu için,iktidarını sürdürmeyi planlıyordu.Bu sebepten,tahtın el değiştirmesini istemiyordu.Padişah ise sıhhatı sebebiyle uzleti tercih edip,tahtdan çekilmeyi istiyordu.(103)

Bu sıralarda Ahmed,Selim üzerine gitmek isteği ile,yenişehir'e gelmişti.(104) Divanda,Ahmed taraftarı olanlar,daha önce ona verilmiş olan sözü hatırlattılar.Sonunda,Ahmed'i çağırıp,

(98)Hoca saadeddin S:I69-I7I

(99)TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:286

(100)İSHAK V:54b

(101)----- V:54b;Hoca saadeddin S:I83

(102)TANSEL Selahattin Sultan II.Bayezid'in Siyasi Hayatı S:287

(103)İSHAK V:55a

(104)ULUÇAY Çağatay S:II7

Selim üzerine serasker yapılması yolunda ferman çıkartmağa muvafak olduklarından, Ahmed'i İstanbul'a davet eden mektuplar yolladılar. Bunun üzerine, Ahmed İstanbul'a hareket ederek, Üsküdar'da Maltepe'ye gelerek ordugah kurdu. (IO5) Lalası, Yularkısdı Sinan Paşa'yı İstanbul'a gönderdi, Sinan Paşa, Vezir-i Azam ve diğer divan azaları ile görüşdü. Ahmed'e, padişah olmuş gözü ile bakılıyordu. Karşılama için gemiler ve saltanat kayıkları hazırlanıyordu. (IO6)

Bütün bu olayları ve hazırlıkları duyan, yeniçeriler, gece, kendi aralarında bir toplantı yapıp, Anadolu'da birkaç ayağı çarıklı asi ile başedemiyene taht emanet edilmez deyip, Ahmed'in tahta oturtulması fikrine karşı çıkıp, ayaklanarak, Ahmed taraflısı olan, erkânın konaklarını basıp, yakıp, yıkıp, yağmaladılar, sokaklarda Selim lehine naralar attılar. (IO7)

Ahmed, bu gelişmeler karşısında, Üsküdar'dan içerlere çekildi. Padişah ve divan birşey yapamadılar. Bütün bu gelişmelerden sonra Ahmed, Konya'nın kendisine verilmesini birkaç defa istedi ise de verilmeyince, Şehinşah'ın oğlu, Şehzâde Mehmed'in oturduğu, Konya'yı işgal etti. Bu sıralarda, Nur Ali isimdeki kızılbaşın isyan etmesi, ve Ahmed kuvvetlerini yenmesi, Ahmed'in durumunu iyice güçleştirdi. (IO8) Yeniçeriler, bu olayları haber alınca yine ayaklanıp, Ahmed'in hakkından gelebilmek için Selim'i başbuğ istediler. (IO9)

İstanbul'da bulunan Selim taraftarları, yeniçeriyi, Selim lehine oluşturmaya çalışırken, Rumeli beylerinin ve askerlerinin çoğu da, Selim'i tutuyorlardı. Selim ise, Uğraşdere bozgunundan sonra, babasına bir özür mektubu göndermiş ve olayları büyük bir dikkat

(IO5) İSHAK V:69b; Hoca Saadeddin S:187

(IO6) ULUÇAY Çağatay S:187

(IO7) İSHAK V:72b, 73a; Hoca Saadeddin S:190

TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:290

(IO8) Hoca Saadeddin S:194; HAMMER S:83

(IO9) ULUÇAY Çağatay S:124

ve tevekkül ile izlemeye koyulmuştu. (II0) Padişah, yeniçerinin taz-yiki ve olayların gelişmesi karşısında, Selim'i İstanbul'a davet mecburuyetinde kalıp, Selim'e ferman gönderdi. Bu ferman ile, Semendire, yeniden Selim'e veriliyordu. (III) Selim, Padişah'ın fermanını ve taraftarlarının mektuplarını alınca, kış olmasına rağmen, İstanbul'a hareket etti.

Ahmed'in davayı kaybettiğini anlayan, Selim alehtarı olan erkân, bu defa da, Korkud'a yönelip, onu İstanbul'a davet ettiler. Mektuplarında, İstanbul'a gelince yeniçerilerin arasına inetin, ve onlar vasıtası ile Padişah huzuruna yüz süresin, diye de belirttiler. Korkud bu davet mektubunu alınca, Sultan Ahmed vartasından kurtulmak ve tahta yaklaşmak için, İstanbul'a hareket etti. Şehre varınca, yeniçeri mescidine inip, onlara misafir oldu. (II2) Yeniçerilere ihsanlarda bulundu. Yeniçeriler, Korkud'u iyi karşılamakla beraber, tahta yaklaşması hususunda, ona fazla ümit vermediler. Korkud babasının huzuruna çıkıp, otuz senedir görmediği babasının elini öptü. (II3) İstanbul'a gelişini de, Ahmed'in korkusundan diye açıkladı. (II4) Yeniçeriden de gerekli desteği göremiyen Korkud, tahttan ümidini kesmiş olarak, Selim'i beklemeye başladı.

Selim, 19 nisan 1512 de İstanbul'a gelip, Yenibağçe'ye otağ kurarak, birkaç gün orada kaldı. (II5) Sultan Bayezid, Ahmed üzerine serdar tayin edip göndermekle, Selim işini kapatabileceğini sanıyordu. Fakat Selim tahta geçmek hususunda ayak diretti. (II6)

(II0) İSHAK V:77b; TANSEL S. Sultan II. Bayezid'in siyasi hayatı S:295

(III) HAMMER S:83; Hoca Saadeddin S:196

(II2) İSHAK V:82a; Hoca Saadeddin S:197; HAMMER S:83

(II3) HAMMER S:83

(II4) İSHAK V:82b; Hoca Saadeddin S:197; TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:299

(II5) HAMMER S:84

(II6) ULUÇAY Çağatay S:127

Yapılan görüşme ve tartışmalardan sonra, Sultan Bayezid tahtdan ferağatini açıkladı. Selim, 24 veya 25 nisan 1512 (7 veya 8 sefer 918) de tahta cülus eyledi. (II7)

Sultan Bayezid, tahtı bıraktıktan birkaç gün sonra, ikisinin aynı yerde bulunmalarının mahzurlu olacağını belirtip, Dimotoka'ya gitmek istediğini söyleyince, Selim, 5 Mayıs 1512 de babasını uğurladı. (II8) Zaten hasta olan, Sultan Bayezid, menziline ulaşmadan yolda, Edirne yakınlarında vefat etti. (II9) cenazesi getirilerek, İstanbul'da, Bayezid camii yanındaki türbesine gömüldü.

Yavuz Sultan Selim, babasına, kardeşleri rahat dururlarsa, hayatlarına dokunmayacağına dair söz vermişti. (I20) Tahta cülusu sırasında, İstanbul'da bulunan, Korkud'a saygılı davranıp, onu Saruhan Sancağına geri yolladı. (I21) Oğlu Süleyman'ı da İstanbul'a davet eyledi.

Ahmed ve oğulları, Yavuz Sultan Selim'in padişahlığını tanımayıp, Konya'da bulunan, Ahmed'de orada, hükümdar gibi hareket etmeye başladı. (I22) Oğlu Alaeddin'i de, Bursa'ya gönderip, orayı işgal ettirdi. (I23) Yavuz Sultan Selim, divan toplayıp, Ahmed ile oğullarının, Anadolu'da çıkardıkları olaylar müzakere edildi. Şehzâde Süleyman'ın, İstanbul'da kâim-makam bırakılıp, kendisinin Anadolu'ya geçmesine karar verildi. Yüzbin mikdarı askerle, Sultan Selim, Anadolu'ya yöneldi. (I24) Önce, Bursa'yı zabtetmiş olan, Ahmed'in oğlu Alaeddin'in üzerine yürüdü. Alaeddin'in kuvvetleri

(II7) İSHAK V:87a, 87b; HAMMER S:85; ULUÇAY Çağatay S:127

(II8) TANSEL Selahattin Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı S:307, 308

(II9) İSHAK V:92b, 93a; Hoca Saadeddin S:207

(I20) ULUÇAY Ç.S:I27; TANSEL S. Yavuz Sultan Selim Milli Eğitim basımevi Ankara 1969 S:3

(I21) Hoca Saadeddin S:204

(I22) ULUÇAY Çağatay S:127

(I23) ----- S:I31; TANSEL S. Yavuz Sultan Selim S:3, 4

(I24) İSHAK V:97b; Hoca Saadeddin S:226

dağıldı. Ahmed, Anadolu'da halka zulm ediyordu. Sultan Selim'in Anadolu'ya geçtiği haberi üzerine, Ahmed'in yanında bulunan beylerden bir kısmı, Padişah'a iltica edip, affa mazhar oldular. Anadolu'da bulunan sayir şehzâdeler de, Sultan Selim'in himayesine iltica ettiler. Ahmed, Selim'in üstün kuvvetleri karşısında, Konya'dan Amasya'ya çekildi. Sultan Selim, Ankara'ya geldiğinde Ahmed, Arab Diyarına, Mısır'a kaçabilme yolları arıyordu. (I25) Mısır Sultanı ona hüsn-i kabul gösteremeyeceğini belirtince, Ahmed, bir süre şaşkın kaldıktan sonra, Yavuz Sultan Selim'e bir mektup yazarak, Anadolu topraklarının bir kısmının kendisine verilmesini isteyip, anlaşma teklif etti. Yavuz, Ankara'dan gönderdiği mektupta, memleket topraklarının parçalanmasının mümkün olamayacağını, müslüman memleketlerden birisine yerleştiği takdirde ihtiyaçlarının karşılanacağını bildirdi. (I26) Selim, buarada, hiçbir şehzâdenin Cem gibi, Avrupa'ya savuşmaması için, Anadolu sahillerini dolaşmak üzere yirmibeş kadirga görevlendirmişti. (I27) Selim, kışı geçirmek üzere, Ankara'dan Bursa'ya çekildi. (I28) Buarada, Vezir-i Azam Mustafa Paşa'nın, Ahmed taraftarı olduğunu tesbit ettiğinden, onu ve Bursa'da bulunan beş şehzâdeyi idam ettirdi. (I29)

Bütün bu gelişmelerden, Korkud'da endişelenmeğe başlamıştı. Gerçi, Yavuz, Korkud'a söz vermişti. Ancak, Yavuz'un verdiği sözünde durup, durmayacağını bilemiyordu. Korkud, daha İstanbul'da iken, Yavuz'dan Midilli Sancağını istemişti, onun bu isteği, o zaman heneüz hayatta bulunan, Sultan Bayezid tarafından da uygun görülmemişti (I30)

(I25) İSHAK V:99b

(I26) ULUÇAY Ç.S:I40, I41; TANSEL S. Yavuz Sultan Selim S:IO

(I27) HAMMER S:IO2

(I28) İSHAK V:IO0a, IO0b; Hoca Saadeddin S:227

(I29) HAMMER S:IO3, IO4; Hoca Saadeddin S:229, 230; ULUÇAY Ç.S:I42
TANSEL Selahattin Yavuz Sultan Selim I2, I3

(I30)----- Adı geçen eser S:I3; ULUÇAY Ç.S:I88, I89

Korkud,daha sonra da,Teke ve Alaiye'yi istedi.Onun,Midilli veya Teke'yi istemesi,başı sıkışınca deniz yolu ile kaçmayı düşündüğüne işaret sayılabılırdi.Korkud'un bütün bu davranışları,Menteşe Sancak Beyi tarafından,takip edilip rapor ediliyordu.Dolayısıyla,Yavuz Korkud'dan şüpheli idi.Bursa'da iken taraftarlarının ağzından,Korkud'a mektuplar yazdı.Korkud,bu mektuplara saf bir şekilde olumlu cevaplar gönderdi.Böylece şüphesi kalmamış olan,Yavuz Sultan Selim,avlanmak bahanesi ile,Bursa'dan çıkıp,Manisa üzerine ani bir baskın yaptı.Korkud'u gafil avlayıp,sarayını kuşattı.(I3I) Korkud Piyale isimli sadık adamı ile saraydan kaçıp,bir mağaraya sığındı.Onbeş gün kadar gizlendi.Yavuz Sultan Selim,gerekli tedbirleri aldıktan sonra,Manisa'dan ayrılıp,Bursa'ya döndü.Korkud,Yavuz'un ayrıldığını haber alınca,kıyafat değiştirerek,birsüre sonra,Antalya'ya ulaştı ve yine bir mağaraya sığındı.Korkud ve adamı deniz yolu ile kaçabilmek için bir vasıta arama teşebbüsleri sırasında teşhis edildiler,yakalanıp,Bursa'ya götürülürken,Korkud yolda boğularak öldürüldü.(I32)

Yavuz'a rakip olarak,Ahmed ve oğulları kalmışdı.Ahmed'in ise,her sınıf halktan çokça taraftarı vardı.(I33) Ahmed,yüksek kademede ki taraftarlarından,devamlı saltanata davet ve teşvik mektupları alıyordu.Bu mektupların çoğunun,Yavuz tarafından gönderilen uydurma mektuplar olduğunun farkında olamıyordu.Bu davet mektuplarından cesaret alan,Ahmed,oğlu Osman'ı Amasya'ya bırakıp, çarpışa çarpışa,Ankara'ya kadar gelip,şehri ele geçirdi.Bu sıralarda başına otuz bin kadar asker toplanmışdı.Bu şekilde kuvvetlenip cesaretlenen Ahmed,Bursa'ya,Selim üzerine yürüdü.İki taraf

(I3I)Hoca Saadeddin S:23I;HAMMER S:IO6;ULUÇAY Ç.S:I9I
TANSEL S.Yavuz Sultan Selim S:I4

(I32)Hoca Saadeddin S:233,234;HAMMER S:IO6;ULUÇAY Ç.I9I

(I33)TANSEL SELAHATTİN Yavuz Sultan Selim S:I6

Yenişehir Övası'nda karşılaştıkların da, Ahmed, kendisine katılanlar olmadığını anlayınca, yapılan davetlerin sahte olduğunu geç de olsa anlayıp, çekilmek istedi ise de, çekilemedi. Savaşı kabule mecbur oldu. 15 nisan 1513 de yapılan bu muharebede, Ahmed yenilip, İzmit'e doğru kaçarken, yakalanıp, boğularak öldürüldü. Amasya'da bulunan, Ahmed'in oğlu Osman, Murad'ın oğlu Mustafa ile birlikte boğduruldu. Ahmed'in oğlu Murat, Şah İsmail'e sığınırken, Alaeddin ise Mısır'a kaçtı. (I34)

Sultan Selim, bütün bu olaylardan sonradır ki, Rumeli'ne geçip, Edirne'de tebrik için gelen, yabancı devletlerin elçilerinin tebriklerini ve hediyelerini kabul etti. Sultan Bayezid'in Avrupa devletleri ile yaptığı anlaşmaları yeniledi. (I35) Çünkü onun fütühat politikası, doğu ve güneye yönelik olacaktı.

Böylece, Yavuz Sultan Selim, 1513 senesinde bütün rakiplerini ve onların oğullarını, dışarıya kaçanlar hariç olmak üzere, öldürtüp, istikrara kavuşmuş, memleketi siyasi maksatlı kızılbaş tehlikesinden de kurtarıp intizamı sağlamağa muvaffak olmuştur (I36) İran üzerine yapacağı ve Çaldıran'da kesin zaferle sonuçlandıracağı, seferi ile de, Anadolu üzerinde beslenen şii görünümlü, İran siyasi emellerine, o zaman için kesinlikle sünger çekecektir.

Sultan Bayezid'in önce Cem olayı, sonra da Anadolu'da başlatılan siyasi maksatlı ayaklanma hareketleri dolayısıyla, Mısır'a karşı takip ettiği pasif ve zaman, zaman, Osmanlı Devleti'nin kudreti ile izah edilemeyecek olan, politikası da, Yavuz tarafından kesinlikle bitiş noktasına götürülecektir.

(I34) Hoca Saadeddin S:238; HAMMER S:108; ULUÇAY Ç.S:199

TANSEL Selahattin Yavuz Sultan Selim S:18,19

(I35) Hoca Saadeddin S:239

(I36) ULUÇAY Çağatay S:200

II.BÖLÜM

TRANSKRİPSİYON LU METİN

ESAS METİNLERDEN ÖRNEKLER

(Ia) şükr-ü-sıpas ol Pâdişâh-ı bî-zevâle ki, (I) dîvânḥâne-i
 'arşa-i imkânda dükeli(2) mevcûdât ikâmeti-i vezâ'if-i ḥidmetine(3)
 meşgûldür ki, yüsebbihu lehu's-semavâtü's-seb'u ve'l-arḍu ve men
fi hinne-(4) ve ḥamd-i bî-kıyâs ol kâdir-i ber kemâle ki, zevâyâ-yı
 buḳ'a-i kevn-ü-mekânda cemî'-i maḥlûkât maḳâm-ı 'ubûdiyyetinde(5)
 ḡayr-i ma'zuldur ki, ve in min şeyin illâ yusebbihu bi ḥamdih(6)
 'azamet-ü-kibriyâsı(7) ḥalvet-sarayınun serâ perdesi -lâ yüdrikuhu'
 l-'ebşâr-(8) teḳaddüs ve uluhiyyeti(9) vahdet-ḥânınun(10) nakş-ü-
 nigârı-sübḥânehü hüve'l-vâhidü'l-ḳahhâr-(II)

Şİ'R(I2)

Hüve'r-Rabbü ve'l-ḳâdirü'l-mâcidü.

Ve küllü'l-berâyâ lehü şâhidü.

Fe fi külli şey'in lehü âyetun.

Tedüllü 'alâ ennehu vâhidü.

Bedâyi'-i(I3) şanâyi'-i beyânında evrâḳ-ı şuhur ve a'vâm
 bir muḥtaşar(I4) kitab ve dîbâce-i şun'u şamediyetinde fuşûl-i
 erba'a bir bâb irâdet-i ezeliyyesi ki, râbıḫa-i şahâyif-i
 eyyâmdir(I5) tertîb-i kâ'inâta(I6) vâsıḫa-i ḥüsn-i intizâm
 vâḳi' olmuşdur. Ve mir'at-ı zât-ı muḳaddesesi ki, (I7) teḡayyurât-ı
 cismâniden mu'arra ve küdürât-ı heyülâniden muşaffadır, şuret-i dil
 kuşâ-yı 'aleme-i şahadete maḡhar olmuşdur. (I8) Âbâ-yı 'ulvî ve
 ümmehât-ı suflî cümle yed-i ḳudreti tufeylidir ki, butün-i
 kumûn-i zulmet âbâd-ı 'ademden şahrâ-yı vasi'u'l-fedâ-i vucûde
 getürüb mürekkebat-ı

(2a) mevâlid-i selâse ile küre-i basîṭ-ı heft-kengüre ve şeş cihât-ı mâlâ-mâl eylemişdir, zihi ra'ûfu rahîm ki, feyd-i rahmetini 'âleme ta'mîm etmeg için-küntü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü en u'refe(I) gencînesinüñ şâduḳu'l-emîni ḥatemu'l-Enbiyâya-ve mâ erselnâke illâ rahmeten li'l-'âlemîn(2) mührünü naḳş-i nigîn idüb(3) serir-i nübüvvet-i me'curlarına dürrütü't-tâc ve küşe-i târîk-i(4) dâru' t-teklîfde münzevi olan ümmete sirâc-ı vehhâc virilmişdir. Bir dürr-i yetîmdir ki, ḡavvâş-ı ḳada vü ḳader-i ka'r-i deryâ-yı 'ademden saḥil-i vucûde nazîrin getürmemişdir, ve bir gevher-i şecer-i ağder ki, (5) furûḡ-i ṭal'at-ı humâyûnı mecmu'-i 'âleme sebep-i zuhûr olmuşdur.

NAZM(6)

Muḥammedün seyyidu'l-aḫyâri ḳâṭibeten.

Ve mazharu l-küllî min elṭâfi rahmân,

Levlâ cenâbu Ḥabibullâhi mâ berezet.

Fi'l-kevnî silsiletün haffet bi imkân.

(7) Şahîb-i serîr-i şeri'at-ı beydâ ki, -ene Nebiyyü's-seyfi(8) taḫzîrinüñ şemşîr-i cihangirin bâzû-yı iḳtidârına ḥamâyildâr-ı(9) ta'viz idinüb, -bu'igṭü'l-esvede ve'l-aḥmere-(10) rezmgâhında manşûr-ü-muzaffer olmuşdur. Mu'cizesi râyetinüñ tırâz-ı şuḳḳası -ve'nşakḳa'l-ḳamer-(11) 'asâkir-i zafer me'âsirinüñ şıyt-u-şadâsı Allahu ekber. Ve dayî'-i ḥadret-i Rabb-i 'izzete bir mu'temedun 'aleyh ve mu'avveldir ki, kelam-ı vahy-i münzel şıdk-ı da'vasına şâhid-i müzekkâ ve mu'addeldir ki, (12) Sultân-ı Enbiyâ(13) serâmed-i pâ-yı taḫt-ı icâd-u-tekvin ve şadr-nişîn-i mecâmi'-i 'izz-u-temkîn-i(14) -küntü Nebiyyen ve âdemu beyne'l-mâi ve't-ṭin-(15)

BEYT

Henüz âdem meyân-ı âb-u-gil bûd,

Ki o şâh-ı cihân cân-u-dil bûd.

Şalavât-ı ferâvân ve taḫiyyât-ı bî-pâyân ol Seyyid-i Kayinatüñ rûḥ-i muḳaddes

(2b) ve pâkine ki, kendü etbâ'inüñ netîce-i ittibâ'ı(I)-küntüm heyre ümmetin uhricet li'n-nasi(2) vâkı' olmuşdur.

NAZM(3)

Lemmâ de'allâhe dâ'inâ li'tâ'atihı,

Bi ekremi'r-Rusûli künnâ ekreme'l-ümemi.

Ve ervâh-i muqaddese-i evlâd-ü-aşhâbı üzerine ki, herbiri âsumân-ı şerî'atüñ necm-i hudâsıdır ki, -aşhâbı ke'n-nucûmi bi eyyihi müktedeytü mühtedeytüm-(4)

Emma ba'dü(5) şâhib-i 'ayâr-ı nuqûd-ı fedâyile ki, mizân-ı tefâvüt-i eyzân-ı -hel yestevillezîne ya'lemûne vellezîne lâ ya'lemûn-(6) vâsıtasıyle mekâdir-i eşhâş ve menâzil-i 'avâmm-u-ğassı tamâm ma'lûm idinmişlerdir. Mahall-i iştibâh değildir ki, benî nev'-i insânki, fi'l-ğakıka füşûş-i(7) cevâhir-i halka-i imkândır, kendü ma'adâsından ħâşşiyet-i ma'rifetle mümtâz ve sâyir(8) mañlûkât arasında keyfiyet-i 'ilmile ser-efrazdır. Ânuñ mâ-bihi'l-iftihârı(9) istikmâl-i fûnûn-i fedâyil(10) ve sebeb-i cemfiyyet-i ħâtır-ı tefrika-ı ħakğ-u-bâtıldır, ve mesâlik-i pür mehâlik-i cehlden turuk-ı ħalâş-u-necâta sâlik olanlar ki, âyet-i hidâyet 'inayet-i -vellezîne ütü'l-'ilme derecât-(II) ânlaruñ 'unvân-ı ceride-i aĥvâli ve fihristnâme-i ikbâli vâkı' olmuşdur. Bi-ğasebi'l-merâtib muhtelif idügi dağf mukarrerdir.

BEYT

Hest derîn dâ'ire-i lâciverd.

Mertebe-i merd bi miqdâr-ı merd.

Lâ cerem bu ħakîr-i kesîru't-tağşîr ħalîlu'l-bidâ'a raĥillu' ş-şinâ'a'l-muftakır(12) ila Rabbihi'l-Kerîm(13) İŞHÂK BIN İBRÂHİM ki nuqûd-i 'ömr-i girân mâyesin iktisâb-ı fedâyil-i 'ilmiyyeye şarf itmekle zikrolunan âĥâduñ 'idâdından olmağa elf-cehd eylemiş idi.(14) Bi ħamdi'llahi ve'l-minne dest-i tevfiğ(15) serrişte-i mağşûdın ħabda-i taşarrufına virüb nihâyet

(3a) me'mûli huşûle müşıl(I) olmağla aqşâ-yı murâdına vâsıl olmuş idi. Ammâ rûzgâr-ı sufle-nuvâz-u-girdiş-i gerdûn-i kîne-sâz 'arûs-i zibâ-yı fadl-u-kemâlün(2) kayd-ı nikâhın talâk-ı ıtlâka tebdîl eyleyüb(3) mehr-i mühründen dem uran meherenün dehânına ki, derc-i cevâhir-i ma'ârifdir, mühr urmuş idi. Metâ'-i cehl revâc bulmasını bî hünerlere sebab-i surûr-ü-ibtihâc olub erbâb-ı fadl-u-hüner bir habbeye muhtâc idi.

Şİ'R(5)

Hüner ne mî hared eyyâm-u-ğayrez nîm nîst.

Kücâ revem çe künem men be dîn kesâd-ı metâ'(6)

Anlar ki, ehl-i'irfân idi(7) hurûf-i teheccî mişâli perişân idi. Şol nâdân ki, libas-ı fedâ'ilden(8) 'uryân idi, kalem gibi muşârun ileyh bi'l-bennan idi.(9) Tahîre ikdâm idenlerün etdüğü efkâr-ı muhal taşavvurı ile(10) devânün engüşt-i tehayyur ağzından gitmez idi.(11) Kuşe-i nisyândan münzevi olub(12) kalduğuna keşret-i hüznile süveydâ-yı kalbi kararub gözî ağarmış idi. izhâr-ı fadl mahdâ tefaddul idi, âsar-ı belâgat-ü-kemâl mücerred kal-ü-kîl ve tekavvül idi.

NAZM(13)

Zemânün kad tedarra'a li'l-fudûli,

Yüsevidu külle hümkin cuhûli(14)

Fe in ahbebtüm fî hirtifâ'an,

Fekûnû gâfilîne bilâ 'ukûli.

Şûret bu minvâl üzere olması mücib-i infi'al olduğu eçlden(15) libâs-ı 'âriyye-i taklîd ile(16) iftiyhârdan 'ârridüb câmi'a-i tecrid-i ihtiyâr eylemişdim.(17) Emrâd-ı sâye-i cehâletden(18) perhîz etmek ile dâmen-i ihtilâtı erbâb-ı cehlden çeküb giriban-ı ferâğatı ele getürmüşdüm, taklîl-i mü'ennes-i sevdâ-yı zuhûrı sebab-i hudûr

(3b) mülâhaza idüb mekr-i zemâneden emîn olmağ için halvet-güzîn ve 'uzlet-nişîn olmuş idim.

BEYT

Çü çeşm-i ân be ki der ğârînişînî,

Dü 'alem bînî ve hodrâ ne bînî.

Minnet ol perverdigâr-ı bî çûne ki, bu zemân-ı ferruh ve 'ahd-i humâyunda zimâm-ı intizâm-ı 'âlemi bir şehriyâr-ı nâmdâruñ kefi iktidârına tevfið eyleyüb zulmet-i zulmi bir pâdişah-ı 'adâlet destgahın tiğ-i âteş-bâriyle zâil etmişdir ki, âsumân-ı kadri kadr-i âsumân gibi tahayyulât-ü-evhâm ve idrâkât-ü-efhâm ile silk-i beyânâ gelmek sâha-i gerdûn-i münteni' u'l-mesâha gibi (I) hâric-i dâire-i imkândır.

Şi'R(2)

Melikün yürîke(3) şuyû 'a menzil-i kadrihi,
Zehere'l-kevâkibu minhu şaffu ni'âl,
Kehfu'l-hudâ(4) leysu'l-mecâmi'i mâlehû,
Şânin izedde'ati'l-mulûkü tezâlû.

BEYT(5)

Ser-i mulûk-i cihân tâc-bağş-i rû-yi zemîn,
Ki hatm geşt berû tâ ebed derû cihân bânî(6)

A'ni Sultân ibni Sultân Sultân Selîm Hân bin Bayezîd Hân bin Muhammed Hân(7)-edâmallahu eyyâme(8) saltanatihî bi't-te'yîdâti' s-subhâniyyti(9) fi's-serâyiri'l-'Osmâniyyeti ilâ âhiri d-duhûri ve'l-ezmâni(II) livâ-i sa'adet-iltivâsı ki, mencûmen zafer-i merkûmi(12) 'ayyûka berâber ve evc-i sipihre hemserdir, hermişe 'asâkir-i nuşret me'âşire rehber olub qarîni feth-u-zafer olmadan hâli olmaya. Dâire-i saltanatı(13) devr-i kıyâmete değın kendü merkezinde gâbit ve müstakırr olub kavâ'id-i mecd-ü- ikbâli râsih-ü-müstemirr ola.(14) Hudâyâ tâ cihân râ buyu rengest felekrâ devr-u-kıtî râ dereng est.

(4a) Cihân râ hâş in şâhib kırân kün,
Felek râ yâd-ı in kiti stân kün.

Bir Şehri-yâr-ı nâmver ve bir Pâdişâh-ı hüner perverdir ki, eyyâm-ı 'adâletinde erbâb-ı fağl-u-belâğat i'tibarat-ı latife-i kinâyât-umecâz gibi(2) mümtâz ve aşhâb-ı belâdet-ü-'ibâdet(3) tenâfür-i hurûf gibi vâcibu'l-ihtirâzdır, bâzâr-ı i'tibârda kelâm-ı cevâhir intizâm be ğâyet merğûb ve râyic şarrâf-ı 'akıl ticâret-i lentebûr mekâsibinden tahşîl etdüğü nuķûd-i mevfûr(4) ile mesrûr mübtehic huşul-i me'mûn(5) nihâyet-i me'mûle muvâfık ve te'diye-i murâd muķtedâ-yı hâle mutâbıkdır.(6)

Şİ'R(7)

Her şâdiyî ki,(8) çerç zimâ fevt kerde bûd,
Eknûn be yek latife ķada kerd rûzgâr.

Meger bir gice(9) mihmân-ı 'azîz-i hâb müsâfirhane-i dide-i gam dîdemden raht-ı ikâmetin getürüb veda' eylemişdi,(10) ve tâyir-i nevm(11) verķa-i dâm-ı müjgân-ü-dâne-i eşkimden remîde olub(12) âşiyân-ı kadîmden pervâz etmişdi,(13) âlâm-ı müfârakate(14) mübtelâ olmuşdum, ve kuşe-i târik-i miñnetde(15) tek-ü-tenhâda ķalmışdım.

Şİ'R(16)

Eble'l-hevâ esefen yevmü't-tevâ bedeni,
Ve ferrķa'l-bahrü beyne'l-cefni ve'l-vesni.

Nâgâh münâdi-yi ikbâl zebân-ı hâlile bu medhûşuñ ğuş-i hûşuna nidâ idüb didi ki,(17) ey mu'tekif-i zâviye-i ğumûl tevâtur-i âlâm-ı girdış-i eyyâm ile(18) nice melûl olursun, şâhid-i maķşûduñ pelâs-ı nisyan ile(19) nice mütevârî ola ve 'arûs-ı muraduñ libâs-ı fâhir-i zuhûrdan niceye dek 'ârî ola,

(4b) miftâh-ı ümmid elinde iken gencine-i hâturun niçün küşâde olmaya, esbâb-ı cem'iyet hâsıl iken(I) levh-i dilin nûkûş-i perâkende den neden ki, sâde olmaya, demdir ki, 'andelib-i hâturun müterennim-ü-şâdân(2) ola, ve vâkıtdır ki, göçe-i dil-i maqbûduñ gül gibi mütenessim-ü-ğandân ola(3) vâcib oldu ki, kalem-i mu'ciz-raqamun defter-i nisyândan tirâş eylesesin, velâzım geldi ki, gönlüm şahıfesin de şebt olan sırr-ı ser be mührünü(4) fâş eylesesin, cerîde-i rûzgârda(5) ol şehriyâr-ı nâmdârun menâkıb-i Mahmûdü'l-'avakibiyle(6) öyle 'ünvan viresin ki, kâtib-i kader-ü-ğadâ siyer-i mülûk-i mâmedâya raqam-ı buğlân çeküb ânların tomâr-ı a'mar(7) gibi defâtir-i ahbârın tayyeyeye, âsâr-ı Kayâsıra-i Rûndan ve ekâsire'-i 'Acemden ve havâkîn-i çinden ve akyâl-ı 'Arabdan(8) tebâbi'a-i Yemenden ve râyân-ı Hindden ve mülûk-i Sâsândan ve selâtin-i Âl-i Selçûkdan şahayif-i sinîn ve şuhûr ve duhûrda eser-i kalemiyye ile hüsn-i ta'bir ile(9) silk-i tahrîre getüresin ki, (10) sevdâ-yı ruh-i zemâniye hâl-ü-beyâd-ı sâk-ı 'arûs-i dehre hal hal ola, letâfet-i 'ibâret-i âb-ı hayâta(11) sermâye vü vücûh-i delâleti hurşîdle(12) hemsâye ola, halâvet-i lafz-ı mezâk-ı cânâ lezzet virüb furûği ma'nası dide-i revâna(13) mûcib-i başîret ola, eger çi âbgîne-i hâtır fâtir kîne-i dirîne-i rûzgârla münkesir olub tahâsüd-i ebnây-ı(14) zemânedan be ğâyet mütedaccır olmuşdı. Âyine-i dil kejd-i

(5a) melâlî(I) muğberr ve şûret-i hâl mezîd-i infîalle mükedder idi.

BEYT(2)

Gözümde reşk-i teħassür(3) elimde bād-ı hevâ,

Dilimde âteş-i ğam hâtırırmda kejd-i fütûr.

Ammâ ğün ol ħurşid-i saltanatun zıll-ı ħimâyetini peşt-ü-penâh
idinmişdim, nesîm-i beşâreti riyâd cânıma her dem mütenessim olub
cerâhat-i a'da(4) merhem-i merħametle mültesim olmuşdı.

BEYT(5)

Meliku'l-verâ 'annı izâ kâne râdiyen,

Felâ zâle ğadbânen 'aleyye liyâmuhâ.

BEYT

Leşker da'if-ü-ma'reke pür düşment velîk(6)

Dârîm dilî kavi ğü tûyi pâdişâh-ı mâ.

Ğün 'akl-ı dür-endîş ol nidâ-yı hoş edâyı işğâ eyledi, hâtır-ı
sermsârım(7) ħacâlet derleri dürlerin vâsıta-ı kalem birle silk-i
beyâna(8) getürüb tıbk-ı şıdk-u-iħlasla meclis-i humâyuna nişâr
eyledi.(9)

NAZM(10)

Her ğend zi-luţf-i suħun ehl-i fedâyil,

Ĥattı ne bûd gofte-i in bi ser-u-pârâ,

Der rişte keşidem şebih(II) ba dergeh beher vakt,

Ber deste-i gül nîz be bendendi kenârâ.

Eger ği ki, rişte-i makâlde vâkıf olan 'ukde-i iħtilâl-i(I2)
serengüşt-i ħâme ile ħallaylemek(I3) emr-i muħâl idügi maħall-i
tereddüd deĝildir, ve bu kalem-i ħacâlet rakamda ol kuvvet-i bâzû
bu kadarki dest-i arzûsı(I4) şâhid-i maķşûd(I5) gerdenine ħamâ'il
idüb(I6) cevher-i murâdını(I7) deryâ-yı bî girân-ı ħırmândan
sâhil-i beyâna getüre, lâkin ol Şehriyâr-ı Kamkârın ve ol âfitâb-ı
saltanat medarın ħüsn-i iltifât-ı bi ğâyâtı(I8) sâye perver olması
ümmüdiyle bu bende-i bî miķdâr ve zerrevâr-ı bîser-u-

(5b) pâ maḥall-i zuhûra şûret-i iḳdâm gösterdi.

NAZM(I)

Bu ḥâke pertev-i lutfuñ(2) zâhiyr olursa nola,
 'Aceb mi eylese devriñde zerre deñlü zuhûr.
 Virirse zerrece feyd-i kabûlüñ isti'dâd,
 Vufûr-i dâniş ile(3) gün gibi olam meşhûr.

Hezâr taḍarra' vü inâbetle dergâh-ı Rabb-i 'izzetden mes'uldür ki,
 bu nâdire-i ra'nanuñ ziver-i ḥüsn-i kabûl-i karîn ḥâli olub ḥilal-i
 suḫûrunda vâki' olan zurûf-i ḥurûf cevâhiri medḥ-u-taḥsînle mâli ola.

NAZM(4)

Elletühü ve ene'l-mürîdü bi cem'ihî
 Li edâi şükri'l-ba'di min âlâihî,
 Mâ fâteni ihsânuhu lâkinenni,
 Esteclibu'l-ed'âfe min na'mâihî.

Nigârende-i menâşir-i berâ'at-nişân-ü-güzârende-i tavâmir-i belâğat
 'üvân ya'nî kalem-i ferḥunde raḥam muşârun ileyh bi'l-benân bu
 kelâm-i beşâret encâmuñ zikriyle ratbu'l-lisân olur ki, çün
 ḥulâsa-i selâtin-i zi'l-iḳtidâr ve güzîde-i ḥavâkin-i 'âlî mikdâr
 Ḥadret-i Sultân Bâyezîd-i Şehriyâr eskenehullâhu ta'âlâ ma'a
 Ḥulefa'ihî r-Râşidîn fi dâri'l-ḳarâr belde-i ḫayyibe-i Kostantiniyye
 de ki, maḳarr-ı eyâlet ve ḥükûmet ve müstekarr-ı Saltanat ve ḥilâfet
 dir(5) devlet-ü-sa'âdetle ḳarâr idüb cemî'i vüzerâ vü erkân-ı
 muntazamu'l-aḫyâl ve kaffeire'aya eyyâm-ı saltanatda müreffehu'
 l-hâl idi, kavânin-i şer'-u-'adâlet(6) muḥkem devletinde kamu ehl-i
 vilâyet mu'azzez ve muḫterem idi.(7)

ḲİT'Â(8)

'Adl-i tû(9) mülk râ püser-i sâht nîk-baḫt,
 Mülk-i tû 'adl râ peder-i nîk mihribân.
 Ez dest-i tu ne did(ḡa) meger tiğ-i tü belâ,
 Berkâr-ı tu ne kerd meger genc-i tu ziyân.

(6a) Eltâf-ı vâsi' u'l-eknâfi mecmû'-i bilâda şâmil zât-ı mekrûmet
şifâtı erzâk-ı 'ibâde kâfil kef-i derâ nevâyı yanında ecrâm-ı
müstedire ne sipihr esîr habâb-var be ğâyet hakîr.

NAZM(I)

Unzur ileyhi terâ'l-âmâle kad cumi'at,
Ve'n-nâsü fi recûlin ve'l-cûde ve'l-keremâ.
Ke ennemâ bâsi' u'l-erzâki kâle lehû(2).
Kum yâ fülânü bi hakki ferzûki'l-ümemâ.

Ol pâdişâh-ı şâhib 'adl-ü-dâduñ ve ol husrev-i şahihu'l-i'tikâdüñ(3)
zât-ı şerif-i şol fedâlât-ı amâlle mümteli olub, su'u'l-mizâc taşşîl
iden erbâb-ı ihtiyâcuñ(4) 'ilâcında tabib-i müşfik idi, meger ol
zamanda mübârek mizâclarında emrâd-ı müzmineden bir marağ vâki'
olub usûl-i erba'anüñ ictimâ'ından hâsıl olan keyfiyet-i
mutavassıta hadd-i i'tidâlden çıkmış idi,(5) ve ol dâ-i beliyeye-i
mûzi(6) mâbeyne balğam bîrâğub ahlât arasında olan irtibâtı(7)
halel-pezir itmek ile(8) birbirinden tebrîd itmiş idi. Zikrolan
marağ bu fi'l ve bu infi'⁽⁹⁾alden muğtarib olub ol pâdişâh-ı 'adâlet(10)
destgâhuñ pâyine düşmüşidi.

RUBÂ'İYYE(II)

Ger derd küned pây-ı felek fersâyet,
Sırrîst dero 'arda dihem berrâyet.
Derd ez ser-i düşmen ân be teng âmede bûd,
Âmed be tezallum ki fütêd ber pâyêd.

Sultân-ı kuvânuñ mülk-i bedene(12) te'allukunda kesret-i iştiğâl
vâki' olmağla tedbir-i umûr-i(13) saltanat da

(6b)

ihmâl olub re'âyâ perîşân hâl ve muğtaribu'l-ahvâl olmuşdı. Hâdret-i Hudâvendigârũ silk-i hizmetinde olan erkan-ı ri'âyet(I) âdâb-ı saltanata kendü mükteğayât-ı nefis-i hodgamların takdîm idüb tevessün-i hâtır-ı tîzgâmlarına irhâ-i 'inan itmekle mencâveze haddehû şânuhû (2) didduhâ mesâfesindeñ serhaddinden tecâvüz itmişlerdi,(3) ol sebebden erkân-ı refi'û'l-benân-ı saltanat harâba müteveccih olmuş idi,(4) ehl-i vilâyet dest-i sitem-ü-zulmile pâmâl(5) ve her birinũ hâtır-ı mehâ'if-i gûnâ gûn ile pürmelâl idi.

BEYT(6)

'Adl-i Sultân ger ne resed hâl-i mazlûm mân(7)çist,
Derd-i mendân râ zi âsâyiş tama' bâyed berîd.

El-Kıssa senete hamse 'aşerete ve tis'amie cumadu'l-ûlâsında(8) ittifâk meger bir gice ki,(9) Sultân-ı kevâkib sitâde(10) mevâkib tebeddülât-ı evdâ'-ı feleki mükteğâsınca evc-i süreyyâdan tahte' s-serâyâ tenezzül idüb 'âlem-i işrâk-ı nurâniden zulmetâbâd-ı felâkete düşmüşidi. Hâtır-ı sipihr-i gerdün bi karar ve dide-i encum tereffut-i(II) havâdis-i rûzgâr ile(12) bîdâr idi,nâgâh Hâkkte'âlâ kemâl-i kudretiyle(13) şüret-i hevl-i kıyâmeti mecmû'-i halâyıka âşikâre idüb bir zelzele-i 'azîme vâki' oldu ki,(14) ânuñ velvelesin den 'âlem-i kevn-ü-fesâd lertzân-ü-ecsâd 'anâşır-ı kavî bünyâd rîzân oldu, heybetinden hâmile-i dehr serâsim olub butûn-i 'ademden zuhûra gelen müvelledât(15) âşâr-ı ğaribesiyile(16)-ve tedâ'ü küllü (7a) zati hamlin hamleha(17)

(7a) ânâ hasbihâl vâki' olmuş idi,şol münkir-i haşrolan haşerâtı arduñ şubuhatın izâle itmeğ için kıyâm-ı sâ'ate nümüne idi,(I) kemâl-i hayretinden zemin-ü-zemân mütezelzil olub mekîn-ü-mekân mütebeddil olmuş idi(2)

şî'R(3)

Tezelzeleti'd-dünya 'ale'l-halkı küllihum;

Ve kâdet lehû şamme'l-cibâlu tezûbu,

Ve ğâbe nücumün vakşe'arra kevâkibu,

Ve heteke âsârun ve şakka cenûbu(4)

Ebniye-i Kostantiniyye ki, herbiri rif'atde ve metânetde sipihr ile(5) hemser idi, cümle hâke bereber oldı, si'at-ı şûrle mezkûr ki, şâfi-i felek-i evvel idi, ol mudâyaka ile zerreden muhakkar göründi, halkuñ ba'dı bu hâlete teng-ü-hayrân(6) kaldı, ve ba'dı dest-i tahayyürle sine-küb olub(7) kuçe ber-kuçe sergerdân oldı. Amma Hâdret-i Hudâvendigâr-ı kuh-vakâr dâyire-i temkîn-ü-karârda pergârvâr şâbit kadem olub res-i ma'hûd üzere şabâha değın hûş demdi. (8) 'Ale ş-şabâh erkân-ı devlet ve a'yân-ı saltanat divân-ı 'adâlet 'ünvâna cem' olub yerlü yerinde karar etdi(9) ârâ-i vüzerâ-i cihânârâ buña müncer oldı ki harâbolan binâlar 'ale't-tafşîl yazılıub pây-e-i serir-i alâya 'ard ola, tâ ki hakikat-i hâl Hâdret-i Hudâvendigârıñ damîr-i hurşîd-nazîrine münkeşif ola, erbâb-ı kalemden bir kâtib-i 'utârid-menâkib(10)

(7b) bu hizmetle me'mûr olub kemâ yenbeği cidd-ü-ihtimâm eyledi, mecmû' harâb olan binâlar 'alâ vechi' t-tafsil beyâna götürüb pâşâlara i'lâm idüb, (I) vüzerâ şeref-i meclis-i Hümâyûnla müstes'id olıçak mâ hüve'l-vâki' 'izz-i hudur-i pür-sürûre 'arđ olındı. Egerçi ki, (2) Pâdişah-ı Velâyet-Penâhûn bu hâdiseden mübârek hâtırına fi'l-cümle kejd-ü-futur gelmiş idi. Emmâ çün(4) zerrât-ı kâyinâtuñ hareket-ı hakkuñ irâdet-i ezeliyyesi müte'allik olmadın vuku'a gelmek emr-i muhâl ve muhîr-i ka'inat ki, muhaddid-i cihâtdır(5) meşiyet-i lem yezeliyyesi mükârenetiyle seri'u'l-intikâldir. -lâ râdde(6) li kaçâ'ihî ve lâ mâni'aha li hükmihi-(7) mefhûmı mücebince(8) teşeffî-i hâtır tahşil eyleyub(9) gerden-i itâ'ate -ve ufevvidu emri ilâllâh-(10) hâbl-i metnin meftûl idindi,

Şİ'R(II)

Kaçâ'un cerâ ve kitâbün sebeka,

Fe hel(I2) yenfe'uni ceze'un evkalekün,

Kağallâhu mâşâ'e ff hükmihi,

Fe fime(I3) idtırâbuke ve'l-emru hakkun.

Vüzerâ Hâdret-i Hudâvendigaruñ ayine-i dil meşâkilinde(I4) jeng-i şam müşâhede idicek enâmil-i tecrîbe ile nabđ-ı damîrini tutub(I5) hareket-ı inkıbâd-ü-inbisâtından tebdil-i hevâ etmelerine meyl-i hâtır añladılar, çün şehriñ harâbolması şüreti(I6) labudd ol ma'nâyı te'kid etmişdi, cümle Hâdret-i Hudâvendigaruñ(I7) vefk -ı hâtır-ı şerifiñce olub mutarâşsıd-ı fermân oldılar, lâ carem vüzerâyâ emr etdi ki, sefer esbâb-ı müheyyâ olub kudûm-ı sa'âdet-rusûmiyle(I8) menâzil-ü-mevâtın mühennâ oldı. (I9)

RUBA'İYYE(20)

Sefer kun çü câyid nâhoş bud,

kezîn cây reften tûra neng nîst(21)

Ve ger teng gerded tûrâ câyigâh,

Hudâ-yı cihân râ cihân teng nîst.

Emr-i 'alışan mücebince mühimmât-ı sefer

(8a) görilüb(I) sene hamse 'aşerete ve tis'a mi'e recebinde 'inân-ı 'azimet mahrûse-i Edirne şavbine mün'atıf oldu, emâkin-i şehri mezkûr ki, bunca zamandan berû sevâkinden hâlî olmağla harâbe müşrif idi, enva'-i behcet-ü-surûr ile(2) mâlî olub mübârek kudûmiyle müşerref oldu.

BEYT

Tü be her seher-ü-beher mezîl-ü-her dih ki(3) revî,
Hürrem ân şehri-ü-hôş ân menzil-ü-âbâd ândih.

Ol tarihte Hâdret-i Hudâvendigârûn evlad-ı sa'adet nijadından, Sultan Şehinşâh Diyar-ı Karamanda idi, ve Sultan Ahmede Vilâyet-i Âmâsiyye tefvîd olunmuş idi, ve Sultan Korkud Diyar-ı Mısra gitmiş idi.(4) Hâdret-i Şehriyâr-ı nâmdâr ve ol Hürşid-i sa'adet saltanat medâr(5) el-mü'eyyed bi te'yidi'l-meliki'l-kerîm Sultan Selîm zıll-ı 'inayetin ve sâye-i himayetin Tırâbzön Vilâyetine şalub cemi'-i himem-i 'aliyeleri(6) ol diyârda cihad-u-ğazaya maşrûf idi. 'Asakir-i nuşret me'âsirinûn esyâf-ı dâyimu'l-erhâf-ı ikâz-u-intibâhı kendüye şî'ar idünüb bir lahza niyâmında niyâm olmamış idi.(7) Şemsîr-i âbdârları bâzâr-ı daru'n-naşr-ı kârzâr de kânderleyüb 'arak-ı cebînle(8) zindegânî eylerdi, etrâfda olan millet-i küffâr-I(9) bedkerdâr-ı peykân-ı tîr-i(10) serî'u'î-te'sirleri-elem ye'tikum nezîr(II) âyet-i peyâmın cânib-i ehl-i islâmdan tebliğ eyleyüb bu ru'b-i vehrâsiyle cümlesi öz cânlarından ye's itmişler idi.

BEYT

Tîr tu edâ kerde be hengâm-ı risâlet,

Mürk-i 'adû vü feth turâ rûz-i siyâset(12)

Vilâyet-i Tırâbzön ki, her tarafı kefer-i pür halel-ü-zilel-i muhtelifetü'l-milel bir meşundur, (13) eyyâm-ı 'adâletinde bir mertebede(14)

(8b) emn-ü-emân üzere idi ki, (I) tarîk-i serâka yed-i sârık gibi maqtu' olub(2) resm-i şaşb yed-i emânetden damân mürtefi' olduğu gibi bi'l-küllîye merfu' idi, a'lâm-ı zafer-fercâmını düşman-ı pür fiten diyârına müteveccih kıldıkça-ve kâtilühüm hattâ lâ tekûne fitnetün ve yekûne'd-dinu küllühü lillâhi(3), âyetin bedreka-i râh idinürdi, ol âfitâb-ı haşmet-u-câh(4) ve sitâre sipâhün saltanat-ı kâhiresiyle zümre-i -menitteheze ilâhehü hevâhu-(5) ber-sebîl-i idtirâr(6) tarîk-i firâr ihtiyâr etmede nâçâr oldıkça guzât-ü-humât o küffâr-ı eşrârũ(7) kuş-i bî hüşlarına sihâm-ı mezellet-beyânla(8)-len yenfe'âkümü'l-firâr(9)-âyetin tekrâr eylerdi, ol padişâh-ı din-penâh(10) kelâm-ı beşâret-encâm-ı -vebteğu min fadli'llah-(II) berekâtıyla iddihâr-ı zehâyir ve genâyim idinüb 'ale'd-devam zâfir-ü-ğânim 'avdet eyledi.

MATLA' (I2)

Her kirâ kuşış ez berâ-yı hudâst(I3)

Heme kâreş zi îzad âyed râst.

Tâ'ife-i kızılbaş-ı evbaş ki, (I4) Memleket-i Fâris ve 'Irâk ve Âzerbâyçânı kabda-i taşarrufuna (I5) götürmüşlerdi, ol keremiyetle âteş gibi serkeşlik idüb bād-ı şurûr-i dimeğları cevfin maqarr idinmişdi, âb-ı tend-i reftâr-ı seyl havâdiş-i rûzigâr gibi bir cânibe ki, (I6) teveccüh eylerlerdi, idrâr etmekde(I7) bî ihtiyârlardı, mulûk-i etrâfdan bir kez kimseye serber zemîn itmemişlerdi, nâhâk yere müslümanlarıñ kânın yere dökmeği başlarına tac-ı mufâharet bilüb terk-i mubâlât etmekle mubâhât iderlerdi, ol erbâb-ı küfr-ü-dalâl kendülerün mezâr'-i âmâlin ehl-i islâmũ yüzü suyun yere dökmeğ

(9a) ile(I) şuvârub bu yüzden zindegânı eylerlerdi.

MÜFRED(2)

Pür fitne vü pür fesâd-ü-gümrâh mülhid şıfatân ne' uzübillâh.
 Tayife-i tâğine(3) şehriyâr-ı Kâmkârũ vufûr-i şecâ'atinden şol
 derecede merğûb olub leşker-i zafer-peykerinden eyle mağlûb düşmüşdi
 ki, Diyâr-ı Rûmuñ ekser-i Etrâki bâ vucûd ol fırka-i ehl-i ilhâd-ü-
 işrâke şub iken(4) baş kaldırub o cânibe niğah etmek kaç'a mümkün
 değildi, zira defa'atle dest-i tiğ-i hûn âşâmından şerbet-i intikâm
 içmişlerdi, ve niçেকেz ol erbâb-ı dalâle harb-ü-kıtâl vâki' olub
 meydân-ı ma'reke seyl-i hûnla(5) ceyhûn misâl bir vechile seyelân
 eylemişidi ki, (6) habâb-ı hûn ol fırkanuñ farkında külâh-ı mezellet
 câygâhlardan(7) farkolunmazdı.

NAZM(8)

Urika dimâ'uhum fî me'âriki ye' sihim,

Teselsele hatta dâra min fevki re' sihim.

Hâdret-i şehriyâr-ı Nâmdârũ ol eşrâr-ı bedkirdârla ve sâyir(9)
 milel-i Küffârla bunca eyyâm harb-ü-kıtâl üzerine olduğundan(10)
 şemşîr-i mühr tenvîri eşî'ası mecmu'-i âfâka diya bahş olub âyîne-i
 tiğ-i cihângîrinde(11) şûret-i feth-ü-zafer dâ'ima(12) cilveker idi.
 Hüdâvendigâr Hâdretlerinũn tâbeserâhu der-i devletinde olan(13) bî
 başîret-ü-kûtâh-nazarlar kendülere Sultân Ahmed canibin vâki' olan
 hüsn-i iltifâtla mağrûr olub zikrolan şehzâdeye intisâb-ı külli
 etmişlerdi, ol münâsebetle cemî'-i umûr-i divâniyye damir-i münîrine
 rûşen(14) olmakda bu'd-i mekân hâcib olmazdı bir zamânda(15) 'atebe-i
 'ulyâda kapısı

(9b)

bendelerinden bir adam(I) eksik değildi, herbiri bir nice gün
 turduktan sonra cemî'î murâdâtın görüb tedbir-i memlekete
 müte'allik haber-i meserret eşeri kendüye bedreka-i rân idinüb
 kemâl-i ri'ayetle mardiyü'l-hâl 'avdet eylerdi, andan gelen
 kimesnelere bu vechile mezid-i ri'âyet sâyir şehzâdelere(2)
 mucib-i ihanet olub bu kuşûr-i re'y-ü-su-yi tedbirle memleket
 hâlel-pezir olmuş idi, Sultân Korkudun Mışra gitmesine dahîf sebeb-i
 külli ol etdi.(3)

BEYT(4)

Çü hâkî dâyi' şevd kâr-ü-bâr,

Be nâ kâr dide be fermây kâr.

Ol bir niçe bedhâh-yürîdüne li yütüfi'u nura'llâhi(5)-ayetinün
 mü'ddâ ve gayretinden gâfil ve siyâk-ı nehy mesâkı-velâ telbisü'
 l-hakka bi'l-bâtıl-(6) mağmûnundan zâyil olub her nice ki(7) ol
 hüsrev-i kâmyabun âfıtâb-ı(8) devlet-i serâperde-i ihticabda
 olmasını murâd idinmişlerdi, ammâ inkar-ı pür i'vicâc-ü-zücâc
 imtizâcları(9) fûrûği mühr-i sa'adeti işrâka maqrûn olmasına
 hâyil olmazdı.

BEYT

Her ân şem'iki îzd ber fûrûzad,

Her ân kesî bef küned rîşeş be sûzed.

Hurşid-i Devleti zevâline küşîş-i bî fâ'ide iden 'udat
 hazelehumu'llâhu külle 'aşıyyin ve gâdât hezâr tilbis-ü-tedlîsle
 (10) cânib-i Hudâvendigârdan defâ'atle 'itâb-engiz ahkâm irâd
 idüb inkıbâd-ı hâtır-ı deryâ me'âsir için bu vechile bast-ı kelâm
 etmişlerdi ki, ol diyârın etrâfında olan keferre ile tarîk-i harb-ü-
 kitâli seddidüb öz kendü vilâyetün dabt-ü-harâsetine cidd-ü-cehd
 eyleyesin,

(IOa) taksîr a'dâya rıdâmız yokdur. Hâdret-i Şehriyârûn bu makûle kelimât-ı müzahrefe(I) istimâ'ından mübârek hâtırlarına kejd-i futûr yetüşüb be-ğâyet bî hudûr olmuşlardı, bunca zamândan berû feth-i vilâyet-i müte'allık olan sa'yu himmet âtası Hudâvendigârûn(2) yanında şüret ve rağbet bulmayub dâyi'(3) olduğuna hayli münfa'il olmuşlardı.

BEYT

Bî müzd bûd ve minnet ber hîdmet ki kerdem,
Yâ Rab me bâd kesî râ mağdûmî bî 'inâyet.

Âhîr, re'yi şerîf-i cihânârâ aña müncer oldu ki,(4) ol diyârdan tebdîl-i mekân eyleyeler, kapısı hîdmetkârlarından(5) birin mektûb-i sa'âdet maşhûbla(6) der-i devlete irsâl eylediler. Devlet pâpûs elvirüb pây-e-i serir-i a'lâya maşşûd 'arç olduğda, cânib-i Hudâvendigâr dan ruşsat-ı icâzet virilmedi(7) tekrâr adam gönderüb icâzet taleb eylediler, geru 'avâtif-i hüsrevâniden mezid-i 'inâyet şüretin gösterüb, sancağların arturmağla(8) mâni' olmak mülâhazasın eylediler(9) Ammâ çün kaçâ-i inkıdâ-i 'ilm-i ezelîde(IO) semend-i devlet-i mutlak 'ayân idi(II) bunun gibi cüz'i ri'âyete külliyyen mükayyed olmayub tekrâr âsitân-ı sa'âdet âşiyân(12) şavbine adam gönderüb hüsni icâzet taleb eyledi,(13) yine ceride-i maşşûdına raçam-ı hırmân çeküb şıfral-yed göndermeğe elf-cehd eylediler, çün şamîm-i dilden(14) ol diyârı terk itmeğe taşmim-i hâtır etmişlerdi, lâ cerem ol sefer(15) bir feth-u-zafere ikâmet idüb, nakl-i mekân itmeğe hulûs-i tavıyyet ile niyyet eylediler.(16)

(IOb) KİT' A(I)

Bilâdu'llâhi vâsi'atu'l-fedâ'i,
 Ve rızku'llâhi fi'd-dünyâ fesîhu,
 Fe kul li'l-kâ'idine 'alâ hevânin,
 İzâ dâkat bi kum arđun fesîhu.

ZİKR-İ 'AZİMET-İ HADRET-İ ŞEHRİYÂR-İ KÂMKÂR EZ
 TARAF-I DERYÂ(2) BE CÂNİB-İ KEFE BERÂ-YI TEDÂRİK-İ
 FERHUNDE MEÂL HÖD(3)

Kelâm-ı Kadîm-i Rabbânî ve Furkân-i 'Azim-i Sübhânî ki,
 fehvâ-yı 'ibret metâvisi muhayyir-i 'uquldür(4) bir 'ummân-ı bi
 pâyândır ki, dü cihân andan bir nemdir ve bir baħr-i bî girândır ki,
 âna nisbet yed-i deryâ bir kutret-i şebnem dir. ve lekad kerremnâ
benî âdeme ve hamelnâhüm fi'l-berri ve'l-baħri ve rezeķnâhüm
mine't-tayyibâti ve faddalnâhüm 'alâ keşîrin mimmen haleķnâ
tafdîla(5)-Zikrolan baħr-i mevâcün emvâcındandır ki, ânun telâṭumi
 ile sâhil-i beyâna saldığı(6) gevher-i ma'nâ-yı belağat-nişândan
 fehmolunan oldur ki, Hadret-i Vâcibü'l-Vücüd-i fâ'idü'l-cüd ki,
 fayyâd-ı bî minnet ve vahhâb-ı bî dinnetdir, ânun deryâ-yı zehhâr-ı
 kadâ vü kaderi bir baħr-i mühtîdir ki, mehebb-i nesîm-i kudret-i
 ezeliyyesinden bād-ı irâdet-i lem yezelîsi tesennümiyle vâki' olan
 müteceddîd emvâc-ı hâdisât-ı kevn-ü-fesâd sebebiyle(7) bu görünen
 ecrâm-ı müstedîre -i nuh felek-i rif'at-ķarîn bir niçe habâb-ı
 ħakîrdir, bî sebât-ü-temkîn gâh tünd-bâr-ı mevçîz(8) ħahramân-ı
 celâl-i(9) hilâl miğâl nice zevrâķ-ı vücûdi girdâb-ı mehâķa(IO)
 düşürüb ğarķeyler, ve gâh nesîm-i luṭfi niçe sefâyin-i âmâli sadeṫ
 -var pür dürr-i şehvâr eyleyüb(II) sevâhil-i ifdâle şalâr.

BEYT

Ey be deryâ-yı 'itâbet mevc-i ihsân-ı peykerân,
 (IIa) Keş-i ümmîd râ ez hev-i tûfân-varhan.

(IIa) Zikrolan baħr-i bî girânuñ gevhar-i güzîdesi ki, telâţum-i emvâc-ı mekrûmet-ü-ihsânla ka'r-i 'ademden sâhil-i vücûde getürmüşdür. Benî nev'-i insândır ki, 'âlem-i mülk-ü-melekût tâcverlerine dürretu't-tâc vâkı' olub ânũñ gevher-i şeb çerâğ-ı devleti 'arşa-i zulmet-âbâd-ı buķ'a-i imkânda olan erbâb-ı bezm-i şuhûde sirâc-ı vehhâc olmuşdur. Ol ecildendir ki, 'üvân-ı aħkâm-ı şerîfesi(I) tuğrâ-yı ğarrâ-yı -ve üli'l-emri minküm-(2) birle mü'anven ve muvaķķa' eyleyüb fermân-ı kaçâ cereyânına cihânı muţî' eylemişdir(3) -ve seħħare leküm mâ fi'l-ardı cemî'an-(4)

Şİ'R(5)

EZ bîrûned ne ğaşte-i eflâk,
 Perde berbâd-ü-abu âteş-ü-hâk,
 Zırr-i gerdûn bâ muraşşâ'-i ħudây,
 Sâhte çâr ħaşm ber-yek cây,
 Çar gevher be sa'y-i heft aħter,
 Şüde îñ vađ' râ güzârîşker,
 Cem'-i işân zi behr-i insân est,
 Ki vücûdeş delîl-i raħmân est.

Güyâ gülşen-i cânda mütenessim olan enfâs-ı nesâyim-i(6) raħmâni ħikmet-i ilâhî maħdâ tahrik-i sefâyin-i vücûd-i insândır ki, tâ girdâb-ı teķallubât-ı rûzgârdan ħalâş olub sevâhil-i meţâlib ve emânine(7) vâşıl olmağla mesâkin-i tayyibe-i kemâlat-ı nefsanî taşşîlinde ola, ve her ne mesâlik-i pür mehâlike ki, sâlik ola, rıdâu'llâhı(8) kendüye delîl-i râh idinüb zimâm-ı umûrını bi'l-külliyye kaçâ vü kağere(9) teslîm eyleye.

BEYT(10)

Derîn deryâ-yı ħuvan ħâr-ı kağâsâz ez rıdâ keştî,
 Derân keştî kadem dernih ki, -bisi'llâhi mecrahâ(II)

(Iİb) Zikrolan müdde'ânun taḥakkukuna eşahh-ı temsîl-ü-tahrîr olan(I) da'vânun subûtuna vâdih delîl Hâdret-i Şehriyâr-ı nâmdârun şûret-i siyer-i pür 'iberi kifâyet ider ki, bunca murûr-i eyyâm Vilâyet-i Tırabzonda ki aḫşâ-yı bilâd-ı Rûm(2) der deryâ-yı bî sâhil himmetindeki sefâyin hulûş-i niyyetini murâbit-ı merâdı Hâdret-i Perverdigâre(3) merbûṭ eyleyub cüzvî ve küllî umûrun(4) cânib-i Hâḫka tefvîd eylemiş idi. Sâyir şehzâdeler kendü devleti maşlahatı için her nice ki, mücidd olub tekmîl-i mebâdî-yi şûrî(5) ve taḫşîl-i esbâb-ı zâhirî şadedinde oldılar, ol Şehriyâr-ı Kûh vakâr ma'nâ-yı -ve men yetevkkel 'alâ'allahi fe hüve ḫasbuhu-(6) ayetinün şûret-i zafer sîretin naḫş-nigîn idünüb belde-i mezkûrede izz-ü- sa'adetle mütemekkin olmaḡla(7) âhire'l-emr -el-umuru merhûnetün bi'evkâtiḫâ-(8) mehebbinden tenessüm iden nesîm-i beşâret-ḫarîn-i ḫâli ve rehîn-i a'mâli olub sefine-i pür sekîne maḫşûdî: 'umman-i bî pâyân-ı imkânda vefḫ-ı ḫâtır-ı muḫâtırınca(9) câri olmaḡla aḫşâ-yı muradâtına vâşıl oldu.

MÜFRED(10)

Tu şâd zî vü berâh-ı ḫudây vâḡık baş,

Ki kâr-ı tu be murâd-ı tu zud keḡ dânenđ.

Memleket-i Rûm ki, memâlik-i islâm arasında icrâ-yı ḫavânin-i şer'-i Nebevi şerefiyle cümleden mümtâz-ü-güzîn olub bedende re'îsi a'dâ menzilesinde olmuş idi(II) Emmâ menâzil-i nâs mer'ı tutulmayub vadî' ve şerîfün birbirine ihtilâtından ḫâşıl olan 'ufûnet-i aḫlât sebebiyle muḫtell olub tedbîr-i sıḫhate

(I2a) muhtâc idi. İrâdet-i hâkim-i kâdir ki, müdebbir-i umûr-i cumhûrdur, aña müte'allik oldu, (I) zikrolan memleket 'ârîda-i cismâniden berî olub revnâk-ı Dîn-i İslâm terakkide ola, pes ol Pâdişâh-ı İslâm Penâhî ki, maqdem-i mübâreki şihhat-ı küllîye sebep-i (2) kudret-i ezeliyyesin ızhâr itmeğiçün Rûmili Diyârına şalub şalâh-ı memlekete vücûd-i şerîfin sebep kıldı.

Şİ'R(3)

Ve inne'l-me'âliye(4) hâtemün ente faşşuhû,
 Ve inne'l-verâ leylun ente sirâcuhû,
 Ve inneke fahru'l-eyaleti lem yetuf,
 Bihâ marağun illâ ve minke 'ilâcuhâ.

El-kıssa ol âfitâb-ı müknet ve câh ve sitâre-sipâh emretti, bir niçe sefâyini emvâl ve hazâyinle mâlâ-mâl etdiler, ve kendü devletle bir fülk-i felek-iştibâha suvâr oldu. Nihâl-i bağ-ı salţanat intisâb-ı şecere-i (5) -tûbâlehüm ve hüsnü me'âb (6) - Şehzâde-i Kâmrân oğlı ferzend-i ercümend Sultân Süleymân ki, (7) Vilâyet-i Kefe keff-i hükümetinde idi. (8) Şehzâdenün mübârek cemâli müşâhedesin maqşûd idinüb (9) ol cânibe revân oldu, devlet-ü-ıkbâlle suvâr olduğı (10) sefine-i pür sekîne ol der-i deryâ-yı salţanatı şadef-i sînesine çeküb keremiyyetinden bâdbân-ı mürevviha gerdân ile (II) her nefis istinşâk-ı hevâ eylerdi, hüma-yı devleti (I2) ol âfitâb-ı salţanata sâye-göster olub fâriğü'l-bâl nişîmen-i maqşûdı cânibine müteveccih oldu.

Şİ'R(I3)

Ba 'azm-i tu ki âsumân bi girdiş neresed,
 Cüz feth-u-zafer kirâ resed hemrâhî.

Şol şehbâz-ı

(I2b) bülend pervâz-ı salţanat-âşiyânun ki, cenâh-ı himmeti şayd-ı eyâlet-i hükûmete(I) mebsût olub sa'âdet-ü-iclâl-i sipihr-i zafer(2) peykerine merbut ola, lâ cerem her mecd-ü-ikbâl zîr-i bâlinde olub 'ale'd-devâm tâyir-i devlet-şikâr olmadan hâlî olmaya, perr-u-bâl-i pür yümn-ü-ikballe(3) her tâyir-i devletün ki, şaydine(4) 'azmeyle, ne tayy-i mesâfe-i deşt-ü-kühsâr(5) mâni' ve ne kat'-i berârî ve bi hâr vâki' ola. Eğer ser-pençe-i kahrî(6) havfından ser-i tâyir-i çerh sîmurğ-i kâfuñ kanâdı altına ilticâ ide şadmet-i çengâl-i iclâlınden perber kulle-i kâfda(7) şikaf-ı kâf zâhir olub ol bâkden(8) zühresi çâk ola!

Şİ'R(9)

Ve uksimu lev ğadibte 'alâ şebrin,
Le'erfe'u'an maħalletihî irtiħâlâ.

Bi'l-cümle(10) ol sefâyin-i şihhat bevâtın(11) ve selâmet mevâtın az zamanda şâhid-i maşşüdını ki, menzil-i ma'hûd idi, kenara çeküb 'izz-ü-temkinle müntehâ-yı mesâfete(12) gelüb karar etdi, nihâl-i bâğ-ı salţanat ve iclâl sipehper-i hümâyı devlet-ü-ikbâl.

MAFLA(13)

Kirâmi dürri ez deryâ-yı şâhî,
Çerâğ-ı rûşen ez nûr-i ilâhî,
Mübârek tâli' -i ferruh serîri,
Be tâli' -i tâcdâri taht gîri(14)

Şehzâde-i Kamrân oğlı Sultân Süleymâna Hâdret-i Şehriyârün (15) kudûm-i sa'adet rusûmi beşâreti gelicek(16) hâtır-ı hürşid me'âsir-i envâ'-i behcet-ü-sürûrla hürrem-i handân oldı, devlet-ü-ikballe edâ-i resm-i istikbâli(17) için karşı varub ol Şehriyâr-ı Kuh vakârün dâmenine yüz sürdi.

Şİ'R(18)

Bi maħdemike'l-meymûni kâd kâdime'l-mecdü,
Ve âvedna(19) (I3a) el-ikbâle ve't-tali'a's-sade.

(I3a) Hüsrev-i şâhib-kırân-ı heft iklîm Hâdret-i Sultân-ı Sultân Selîm(I) çün Rûmiline geçüb maqdem-i humâyunla ol diyâr müşerref oldı, sâye-i 'adâletinde re'âyâ ile muntazamu'l-ahvâl oldı, ki resm-i cevr-ü-sitem hadd-i imtinâ'â varmış idi, ma'nâ-yı te'addi ve zulm emr-i muhayyel mülâhaza olunurdu, (2) nâgâh tezekkür olunsa şûret-i vâkı'â ile mu'abber idi, şir-i nerîn-i ğar-ı sebât-ü-temkîn(3) ihtiyâr idüb halvet-güzîn olmuş idi, gurk-i merdum âzâr bir vechile ehl-i vakâr(4) olmuş idi, küsfendün hizmetinde pîr-i post-pûş(5) öñünde küçek gibi hayrân-u-medhûş idi, mecmû'-i ehl-i vilâyete tamâm-ı refâhiyet ve hudûr gelmiş idi, her biri cem'iyet-i hâtırla(6) tefrika-i a'dası(7) istid'ası-yçün cânib-i Hakkâ müteveccih olub devâm-ı devlet idinübdı, du'âsını vird-i zebân idinmişlerdi.(8)

Şİ'R(9)

Sega'llahi emnen(IO) tahte zılli vücûdiküm,
 Fe şâret bihâ(II) hayre ardin ve meskeni,
 Felâ zilte sultânen 'ale'l-ardı küllihâ,
 Ve minke'l-verâ fî haşbi 'ayşin ve me'meni.

Ol şehriyâr-ı şahîhu'l-fik-ü-salâh-endişe ri'âyet-i âdâb-ı saltanatı kendüye pîşe idinüb Hâdret-i Hüdâvendigârün hüsn-i rıdâsına muvâfaqâti 'ayn-i sa'âdet bilürdi, Vilâyet-i Tırabzôn ki, dil-i düşmen gibi(I2) teng ve her tarafı mahall-i seng vâkı' olmuşdur(I3) bunca zamân makarr-ı eyâlet ve hükûmet idindüğüne sebep mağdâ levâzim-i hukuk-i âdâb-ı übüvveti ri'âyet idüb kendünün şiyânet-i

(I3b) 'izz-ü-tekini için atası Hâdret-i Hüdâvendigarün hışn-ı haşîn-i ridâlarına(I) tahtaşşün etmek maşlahatı için idi, ol makâm-ı vezâretde olan müfsidlerin tahriki-yle kendü hakkında vâki' olan takşîratdan hâtır-ı şerîfi aslâ müteğeyyir olmamış idi.

Şİ'R(2)

Hast düşmen be cefâ kez tü(3) be gerdânemdil,

Mî kunem şükr ki dil kâbil-i tağyîr nebüved.

Girû(4) Hâdret-i Şehriyâr-ı Cihângirün re'y-i şerîfi(5) iktidâ etdi ki, 'atebe-i 'ulyâda hizmetine ta'yîn olunan hâş bendelerinden birini südde-i semâ-simâ sûyuna irsâl idüb Rûmilinde bir sancak taleb eyleyeler, huddâm-ı 'âlî makâmdan biri zikrolan hizmetle(6) me'mûr olub Der-i Devlete müteveccih oldı.

Şİ'R(7)

Be hizmet-i tu revend-ü-bedergeh-i tu revend,

Zi hâş-u-'âm her ân kes ki hâcet-i dâred.

Bu cânibde Hâdret-i Hüdâvendigâr-ı mağfîret-penâh rahimehu'llâhu te'âlâ(8) kendünün evlad-ı emcâdından Sultân Ahmeda ki, Amâsiyye diyâr-ı hükümetini aña tefvîd etdi,(9) mehebb-i übbehet-i husrevâniden nesâyim-i eltâf-ı şâmilu'l-eknâf-ı sultânî rıyâd-ı âmâline mütenessim oldı, hâli degil idi, (10) kesret-i evlâd-n-ensâbı oldığı cihetden vufûr-i şefkative mezîd-i merhameti vardı. (II)
Serîr-i saltanata veliyy-i 'ahd eylemek emr-i ma'hûd olub zikrolan ma'nâ mir'at-i damîr-i münîrinde sûret-pezir olmuş idi, ammâ im'ân-ı nazar'inânın 'avâkıb-ı umûra munşarîf kılub zâhir-i ahvâli teng-mecâl mülâhaza iden fevâris-i meydân-ı hakîkate rûşendir ki, mevâdd-ı zâhiri ve esbâb-ı şurî her ne deñlû ki,

(I4a) mütekeşşir ola taḥşîl-i makâsid-i 'uzmâ vü iktisâb-ı meṭâlib-i 'ulyâda kâşirdir, 'ale'l-huṣûs emr-i salṭanatda ki, (I) mu'azzamât-ı umûrdandır, mādâme ki, irâdet-i ezeli ve meyyet-i lemyezeli müte'allik olmaya, hezâr cidd-ü-ictihâd-u-imdâd-ı âbâ vü ecdâd nâfi' değıldir.

Şi'R(2)

İzâ lem yekün li'l-mer'i ciddün müsâ'idün,
Felâ ceddühü(3) yuğni velâ ceddühü yücdî,
Ve ceddü'l-fetâ min ğayri ciddün bi'aynihi,
Keyfe bilâ haddin ve keffün bilâ zendi.

Teveccüh etdüğü maṭlûbuñ taḥşîli için(4) her ne mükeddemât ki, tertîb iderdi, sûret bulmayub hilâf-ı murâdı müntec(5) olurdu, ve her ne nakd-ı tedbîr ki, (6) şarf eylerdi, bâzâr-ı takdîrde ğayr-i râyic olurdu.

Şi'R(7)

İzâ lem yu'inka'llahu(8) fîma türiduhu,
Fe leyse li maḥlûkin ileyhi sebîlu,
Ve in lem hüve yensurke(9) lem telka nâşiren,
Ve in 'azze enşârün ve celle kîlü.

Ḥadret-i Şehriyâr-ı güzîn-ü-sa'âdet karînüñ 'izz-u-temkînle(10) zânû be zânû hem-nişin olduğı haberin istimâ' idicek(11) cemî' -i erkân-ı süst-bünyân(12) perişân-u-dilteng oldılar, ve Ḥadret-i Hüdâvendigarı şûret-i ḥakdan i'râd etdirmeğı için nice fesâd-engiz -ü-nifâk-âmez kelimât ihtirâ' eylediler. Ammâ ol Bâdişah-ı ya'kûb (13) intibâhuñ Ḥadret-i Şehriyâr-ı Yûsuf-cemal ve Muhammed-ḥişâle müte'allik olan maḥabbet-i cibillîsi mirvâha-i şefkat-i übüvvetle kânûn-ı dilde ki âteş-i eşvâkı tervîh idüb ol mehebb-i sa'âdetden tenessüm iden nesîm-i 'anber-şemîmle(14)-inne le ecidü riḥa Yusuf levlâ en tûfennidün-(15) âyet-i dîmnında olan beşâret-i sebeb-i tefriḥ olurdu, (16) zîrâ ru'us-i fedâ'ille zât-ı

(I4b) mekrümet-şifâtı 'adîmu'l-mişl olub serîr-i saltanata kemâl-i istiḥkâkıñ ma'lûm idinmişdi,(I) taht-ı eyâletinde her fitne vü fesâd pâyimâl-ü-zıll-i ḥimâyetinde kâffe-i re'âyâ muntazamu'l-ahvâl oldugundan bilmişdir ki, ser-i himmeti tâc-ı 'izzetle hemserdir, ve kemer-i sa'âdet ḥidmetinde meyân beste-çâkerdir, şemsîr-i cihângîr-i kabḍa-i taşarrufında muḥkem ve ḥükm-i cihân-muṭâ'ı cemî'-i 'âlemde müsellemdir, kible-i devleti dest-i kudretle(2) imdâladığı beyyineye muhtâc değildi,(3) kalbi şahâdet eylerdi ve evlâd-ı sa'âdet nijâdınun dükellisinden eşref olub ol faḥr-i ḥilâfete ḥayr-i ḥalef olacağı maḥall-i ḥilâf değil idi, kuvvet-i dersle teferrüs idüb añlardı.

Şİ'R(4)

Tüyî şâh-ı mansûr-ü-firuz baht,

Türâ did devlet sezâvâr-ı taht.

Sultân Ahmede intisâb iden(5) ba'dı müfsidler ikâmet-i vezâyif-i ḥidmete bil bağlamışlardı, dâi'mâ ol cânibe şûret-i i'ânet göstermekle sâyir şehzâdelere(6) ihâneti kendülere resm-ü- 'âdet idinmişlerdi, Ḥadret-i Ḥüdâvendigârı ol afitâb-ı saltanat-medârdan ne tedbîrle tebrîd ideceklerin(7) bilmeyüb âḥir ḥurşid-i sa'âdet maḥarr-ı bülend aḥteri Ḥadret-i Ḥüdâvendigârün ḥâtırında(8) bu takrîble teb'îd itmeğe(9) mekr-sâz-ü-hile-perdâz oldılar ki, Devletlu Ḥüdâvendigârün 'ilm-i şerîf-i memleket ârâsına ḥaffi değildir ki, Şehzâde Ḥadretlerinin Rûmiline geçmesi ḥilâf-ı mükteḍâ-yı kânundur(10) şöyle ki anlara bu ḥuşûşa ruḥşat câ'iz ola(11) sâ'ir şehzâdeler ḥüsn-i icâzet fehmi idüb her biri

(I5a) maḳarr-ı hilâfetlerinden(I) Rûmiline geçmek tedârükünde olurlar, anları bu hareketden teskîn idebilmek ḫayyiz-i imkândan ṭaşra olur, siz(2) cānibden(3) vâcibdir ki, anlara girû kâdîmi sancağı teklif oluna, eğer emr-i cihân muṭâ'a şûret-i inḳiyâd göstermede nev'an tereddüd vâki' olursa' (4) ol bahâne saltanat-ı kâhire muḳtedâsınca Sulṭan Ahmed Ḥadretleri maşlahatına şurû' oluna(5) be re'yi fâsid ki, Ḥadret-i Ḥüdâvendigarûn bâzâr-ı i'tibârda nuḳûd-i kelâm-i cevâhir-nizâmının(6) kâsîd olmasına mü'eddi idi, (7) bâdî nazarda kendülere şûret-i ḫakda görünüb kabûle ḫarîn oldu. Bu emriñ itmamı için(8) maḫall-i kelâm idi, irsâl-i peyâm için bir şâdiku'l-ḫavl-i mu'temed 'aleyh ve mu'avvel kimesneye(9) ṭaleb gösterildi, mevlâ-yı rûmdan Mevlânâ Nure'd-din ki(10) cemî'-i akrânından vufûr-i dâniş-ü-ehliyetle müteveffîḳ-ü-mezîd-i ma'rifet-ü-mevlevyyet ile sâbîk idi, fûnûn-i 'aḳliyyede(II) Seyyid Cürcâni ve 'ulûm-i naḳliyyede(12) Nu'man-ı Şânî idi, Zikrolan ḫidmetiñ edâsı-yçün ta'yîn olunub risâlete tevcih olundu, bir niçe günden sonra Mevlânâ-yı Mezbûrûn(13) meşakkat-i seferi fevz-i zafere tebdil olub kejd-i fütûr dan dâmen-i ḫudûrı pâk oldu. Ka'be-i maḳşûdı neki muṭâf-ı sevâkin-i(14) mele-i a'lâdır, yakın gelicek ol ḫarem-i ḫarîmûn iḫrâm - ı ihtirâmın giydi, Cenâb-ı Şehriyâr-ı Kâmkârdan(15) işâret oldu ki, ḫuṭuvât-ı ta'zîm-ü-tekrîm ile istikbâl idüb i'zaz-ü-ikrâmla şehre getüreler, emr-i 'âlişân mücebince şerâyîṭ-ı

(I5b) tekrîm yerine geldikten sonra icâzet buyruldu ki, şeref-i dest-bûsla müşerref olub resm-i risâleti edâ eyleye, sa'âdet-i meclis-i Hümâyuna hüsn-i tâlî'î rehnumûn olub tevfiğ müyesser olıcak(I) Mevlânâ Nure'd-din o(2) hürşid-i Tal'atun hudûr-i fâyîdu'n-nûrunda kelâm-ı süreyyâ-intizâmla bast-ı makâl idüb vefk-i hâtırınca mâhüvel-maksûdun edâ eyledi. Hadret-i Şehriyâr Mevlânâ-yı mezbûrun kelâmın işğâ etdikden sonra elfâz-ı durerbârla kûş-i kabûlun şadef-vâr pür eyleyüb şafî cevâb buyurdu.(3) Mevlânâ-yı muşârun-ileyh ol hüsn-i hitâba ve redd-i cevâba tahsînler eyleyüb âferînler itdi,(4) ol nekâvet(5) tab'-u-hiddet denen müşâhedesi-yle hayrân oldu.(6)

Şi'R(7)

Le hu fi'z-zihni ve l-efkâri şâ'un,
 Tekâşara düne ğâyetihi l-enâmü,
 Havâtıru lev bihiddetiha(8) tehadet,
 Bedâ li'l-cevheri'l-ferdin kışâmu.

Şûret-i hâlden ruhsat-ı icâzet fehm idüb(9) dönüb girû maqâmına gelicek bî hadd-ü-kıyâs(10) nukûd-u-ecnâsla ol kadar in'âmlar etdi ki, hazine-i hayâl ânı hıfz idüb endîşe-i havşale ihâta eylemek emr-i muhâl idi.

RUBÂ'İYYE(II)

Guyend be âdâb zi deryâ ber âverd,
 Vân ki be dest ebr küned ber cihân nişâr,
 İn hod fesâneist hemîn est-ü-bişt nîst,
 Kez haclet kef-i tu 'arâk mî küned bî hâr.

Tevfiğ-i Hudâ refik olub sıhhat-u-selâmetle Mevlânâ-yı sâlifü'z-zikr seferden gelicek cânib-i Hudâvendigârdan

(I6a) İşâret oldı ki,vedî'at-i risâletün(I) keyfiyyet-i teslîmi 'izz-i hudûr-i mevfûrû'l-hubûra 'ard oluna Mevlânâ-yı muşârun-ileyh müşerref oldukda(2) Hâdret-i Şehriyârün atası Hudâvendigâra kemâl mertebede inkiyâdın ve 'ard-ı memlekete müte'allik gayret-i âbâ vü ecdâdın 'ale't-tafşîl 'izz-i hudûra 'ard eyledi,(3) ve eski sancağına gitmege tarik-i kabûl(4) ve iltizâm hayyiz-i imkândan hâric-ü-teklif-i mâlâyutâk(5) kabîlinden idüğün Hâdret-i Şehriyârdan istimâ' etdüğü vech-i meşrûh üzerine i'lâm eyledi.Ammâ çün Hâdret-i Şehriyârün Rûmilinde olması Hudâvendigâr Hâdretlerinün Sultân Ahmed hakkında eyledüğü tedbîre dâmengir olub,ol sâlik olacaıkları tarîki seddeylemek müte'ayyin idi,tekrâr adam gönderib Anaçolu sancağların dan bir ihtiyâr eylediği sancağı kabûl eylemek 'ard eyledi,girû ol varan kaşid ile cevâb buyurdı ki,inşâ'allâh ben dahî Devlet işiğine(6) teveccüh idüb Hâdret-i Hudâvendigarün mübârek cemâlin müşahede itmek be gayet maksûdumdır(7)'izz-i hudûrlarına 'ard olunacak mühimmâtım vardır,şeref-i dest-bûsları karîn-i hâl-i ferhunde me'âlim vâki' olub,ol murâdım tamâm oldıktan sonra(8) emr-i 'âlileri mücebince 'amel oluna,şimdi bu diyâra gelüb şeref-i mülâkât ki, ehemmi murâdâtdır,huşûle karîn iken dönüb(9) hizmetlerinden dūr olmak kat'â yanımda câyiz değildir(10)

SEBEB-İ HURÛC-İ ÂN(II) TÂ'İFE-İ TÂĞİYE(I6b) Fİ'E-İ BÂĞİYE Kİ EZ CADDE-İ İTÂ'AT BİRÛN ŞÛDE BUDEND VE BEYÂN-I KEYFİYET-İ NEDÂMET HÂLÂN-I MÛFSIDÂN-I MUHÂL ENDİŞAN(I2)

(I6b) Şahâyif-i rûzgârda merkûm olan(I) kıssaş-u-aşbarda şâhib-vukûf olanlardan rivâyet olunur ki, Hâdret-i Sultân Korkûd ki, Diyâr-ı 'Araba varub Mışırda karar itmişdi, eğerçi Sultân-ı Mışır merâsim-i tevkîr-ü-ihtirâmda ve levâzim-i i'zaz-ü- ikrâmı takşîr itmemişdi, ammâ atabegi(2) Hâdret-i Hudâvendigârûn hüsni rıdâsı ol yolda(3) kendüye hem-râh olduğı ecilden gönünde ateş-i nedâmet(4) müşte il'olub dedi ki, (5)

Şİ'R(6)

Yâ habbezâ eyyâmüne'l-mâdiyeh,

Ve 'işetüna fî zıllikum râdiyeh.

ve gâh bâde-i istiğnâ ile mest-ü-medhûş olub iderdi.(7)

Şİ'R(8)

Ber men fütâd sâye-i hurşîd-i saltanat,

Eknûn ferâğatist zî hurşîd-i hâverem.

Çün televvün-i tab' ile dâ'ima ahvâli mütekalib idi, kıblenümâ-yı hâtır-ı ka'be-i maşûdı semtini ta'yîn etmekte(9) bir nice müddet muğtarib olub âhir vatan-ı evvele 'avdet eylemegi tercih eyleyüb ol cânibe meyl gösterdi.

Şİ'R(10)

Ğam-ı ğarîbî vü mihnet çü ber ne mî tâbem,

Be şehri-i hodrevem vü şehriyâr-ı hod bâşem.

Deryâ cânibinden girû(II) diyâr-ı Rûma geldi, hüsni ma'zeretün envâ'-ı nükûd-ü-ecnâsından tuhaf-u-hedâyâ tertîb eyleyüb(12) kullarından birini âsitâne-i sa'âdete gönderdi.

BEYT(13)

Edebtene bien tarfi'z-zamani bi'l-'anâ,

Fanzur ileyye fe kad ahsente te'dîbî.

Çün Hâdret-i Hudâvendigârûn(14) evlâdı huşûsunda

(I7a) mezîd-i ra'feti ve vufûr-i merhameti hâdden(I) mütecavizidi, etdügi 'özü kabûle karîn dutub(2) girû Teke Vilâyeti Eyâleti tevcih olundu. Bir nice zamân Teke ilinûn halkı sâye-i 'adâletinde âsûde oldılar, amma ol diyâr Türkünûn(3) vücûd-i nâ-pâki televvûg-i denâ'eti tab'ile mülevves olub(4) her biri şûret-i âdemde bir nice hayvân-ı lâ-yefhem idi, Şehzâdenûn mübârek hâtîrı anlardan teneffür idüb, Şârûhân Vilâyeti kadîmden kendünûn taht-ı hükûmeti idi, (5) fevka'l-hadd arzu eyledi.

Şî'R(6)

Mevâtinu efrâhi ve mürebbî meâzimi,
 Ve etvârü evtâri ve me'menü hîfeti.
 Meğâne biha lem yedhuli'd-dehra beytenâ,
 Velâ kâdena şarefe z-zemânü bi fırkatın.

Kapısı halkından(7) bir kaç nefer kimesnei hazinesi üzerine müvekkel koyub mâ'adâyı rikâb-ı hümayûnunca bile alub bir gice nâgâh(8) 'inân-ı 'azîmeti Şârûhân Vilâyeti cânibine munşarif kıldı. Ol nâhiyeden(9) bir nice ehl-i fesâd-ü-bağy-nihâd sa'âdetlü(10) Şehzâdenûn acele ile(11) sefere teveccühün hilâf-ı mu'tâd göricek, ol kamer-i saltanat-makarrun gice ile seyr etdüginden, Hâdret-i Hüdâvendigârûn şems-i Hilâfeti(12) ufûlde olmak mülâhazasın eylediler, ol bed-ahterlerden bir niçe evbâş-ı huffâş(13) inti'âş ki, her biri ismen ve resmen mechûl ve hilkat-i pür-nikbetleri habâsetle mecbûl idi. Ahmâl-ü-eskâl-i infi'alle(14) ol bed-fifâlûn vücûdları kendü büyütlarında bâr-ı girân olmağın tarîk-i fesâd-ü-dalâletde cân-u-baş terkini tahfif-i

(17b) me'ûnet bilürlerdi. El-kışsa sene-i seb'a 'aşerete ve tis'a mi'e muharremiñ evâ'ilinde zikrolan ehl-i tuğyândan bir kaç(1) müfsidler yolda giderken(2) şehzâdeniñ hazâyin ve emvâline ta'arrud idüb şuret-i bağy izhâr eylediler, dabt-ı emvâle(3) müvekkel olan hizmetkârlar muhârebeye ikdâm idüb(4) hayli mücâdele vü mükâtele oldı, ri'âyet-i merâsim âdâb ki, âdemüñ yüzünde perde vü hicâbdır, ol müfsidlerüñ yüzlerinden götürülüb hâlleri mekşûf oldığı sebep-i izdiyâd-ı tuğyân oldı.(5) Çün Hâdret-i Pâdişâh-ı Hilâfet-penâh rahimehu'llâh(6) 'inân-ı ihtiyârın makâm-ı vezâretde olan bir niçe bedkerdârüñ eline virüb kendüler(7) zühd-ü-şalâhı hemnişin idünüb serîr-i ferâğatde 'uzlet-güzîn olmuşlardı. Vüzerâ-yı kejrâyüñ(8) kemâl-i istikâmetlerine hüsn-i i'tikâdları ve i'timâd-ı küllîleri müte'allik olduğu ecilden kendüler ra'iyet ahvâline bi nefsihî mübâşir değıllerdi, 'ale'l-huşûş mübârek mizâclarında vâki' olan ihtilâl sebep-i infi'âl olmağın memleket bunlarıñ sù'-i tedbiriyle hâlel-pezir olduğuna nâzir olmazdı. Zikrolan vüzerâ Sâmânîlerüñ sebep-i zeval-i saltanat-ı kâhiresindeki 'ünvan-ı müşibet-nâme-i rûzgârdır, bi'l-külliyeye ğâfillerdi, hukûk-ı nâsı ri'âyeti şânlarında yoğdı, hâkka müstehâk arasında tûl-i mesâfe-i bu'di'l-meşrikayn olmuş idi,(9) cemi'-i erbâb-ı fadl -ü-kemâl dest-i vakâyi' le pâyimâl ve kamû eskât-ı erzâl(10) hudûr-i kalble müreffhu'l-ahvâl idi, cibilletlerinde rezâlet-i nefis ve denâ'et-i tab' merkûz olub,

(I8a) huṭâm-ı dünyâ-yı deniye(I) cân-u-dilden râğıblardı.

MATLA'(2)

Terâzû-vâr zu'munca kamûsı gerçi 'âdildir.

Kimün keffinde bir habbe görürse aña mâildir.

İsticlâb-ı mâlı bir vechile hâl idinmişleri(3) ki, mâl-ü-mülk-i mevrûsı eytâmün elinde kendüler cânibinden(4) emânet idi, şer' ile vakfiyyeti şâbit olduğuna ehl-i vukûfuñ nihâyeti olmayan yerleri temellük etmede(5) tevaḫḫuf çekmezlerdi, -enzel' allâhu menâzilehüm-(6) sırr-ı menziline hergiz kadem başmışlardı, rüşvet virüb bezl-i mâl itmeyince bir mansıb ehline düşmek muhâl idi. Sipâhi tâ'ifesi bu derdle bîmâr olub, tîmârdan kalmışlardı, tevâtür-i âlâm-ı rûzgârla bir nicesi cihândan bîzâr olub varub ol müfsidlere mülhak olmağ ile(7) mâdde-i fesâd ḥadden ziyâde olmuşdı. İçlerinden Şâh-Kulî demekle müsemma bir mechûli kızılbaş zeyyinde kendülere baş idinmişlerdi, cadde-i itâ'atden çıkub(8) tarîk-i ḍalâletde şâbit-kadem olmağla mu'âhede eyleyüb cemî' isi fitne vü fesâde elbir itmişlerdi.(9) Şûret-i hâl(10) bu minvâl üzerine(II) olıcağ ol vilâyetde kendülere inkiyâd eylemeyen müslümanların 'ırdını ve malını yağma eyleyüb(12) ol nâhiyede olan karyeleri yakub ḥarâb eylediler,(13) etrâfda olan eşrâr-ı bed-kerdâr ne kadar varsa yanlarına cem' eylediler,(14) Cemerât-ı fitne vü fesâd ki, remâd-ı mekr-ü-hîle ile mütevâri idi, müştâ'il olub kaṭarât-ı bağy-ü-'inâd ki,(15) ğamâm-ı intikâm ile müctemi' olmuşdı, deryâya(16) müşâkil göründi, kendülere ziyâde(17)

(I8b) keşret-i cem'iyet müşâhede itmek ile mâdde-i şurur şüret
-pezir olub memleket-gîrlik sevdâsı 'aql-ı muhâl-endişleri vilâyetin
teshîr eyledi. (I) Şuret-i ayet-i kerime-i (2) -innemâ nümlilehum inne
keydi metin-(3) ki, erbâb-ı 'izz-ü-temkinün nakş-nigînidir şafha-i
dillerinde (4) yazılmışdı, el-bâtilu yefûru şümme yefûru şümme
yefûru (5) ki, meşele-i meşhûrdur, hâtırına hutûr itmişdi, tündbâd-ı
gurûr kânun-i cânlarında ki, (6) âteş-i hamyyet-i câhiliyyelerden
tîz eylemiş idi. Bu re'y-i fâsitle ol ehl-i fesâd Kütahiyye cânibine
Anatoli Beğlerbeğisi üzerine müteveccih oldılar, her karye vü
kaşabaya ki, uğradılar, ehl-ü- 'iyâlin helâk idüb (7) mâl-ü-melâlin
ğâret eylediler, ehl-i vilâyet ehlinün ba'dı dehşetinden tarîk-i
halâşa mecâl bulmayub ol yolda şehîd oldılar (8) ve ba'dı ol bed
fi'âlün mekirlerinden emîn olmağ için dâmen-i kühsâra yapışdı (9)
şirretinden ba'id oldı. Anatoli Beğlerbeğisi Karagöz Pâşâ anlarun
bu vechile hücumun göricek ol diyârün sipâhilerinden bir niçe
merd-i dilâver güzîde eyleyüb kapûsı halkından birin baş diküb
karşu gönderdi. İki asker bir birine buluşdukda 'azîm cenk olub
çok müslümanlar şehîd oldı, vardıkca ol tâife-i tâğiye haşarat-ı
ard gibi her yerden zâhir olmağla çoğaldı, (10) ol gün haşmun
kuvvet-i tâli'i ziyâde idi, (11) gâzilere bu hâlet mûriş-i da'f
olub münhezim oldılar, ol eşrâr-ı nakış'l-efkârün ki, kalb-i pür
'illetleri nûr-i imandan (12)

(19a) hâli ve mücevvel idi, esbâb-ı gurûrları muçâ'af olub (1) her biri şâhid-i maşûdların kenâra çekmek ümîziyle (2) baş ortâya koyub ölüm eri olmuşlardı, aralarında keşret-i vifâk-u-mezîd-i ittifâk bir mertebede idi ki, bir birinün önünde ölmeği hayât-ı ebedi ve sa'âdet-i sermedî bilmişlerdi. Bi'l-cümle Pâşâ-yı mezkûre (3) leşkerün inhizâmî haberi gelicek âteş-i hamîyyet cigerin yakub ğayretinden be-ğâyet tend-ü-tîz oldu. Fi'l-hâl taht-ı hükümetinde olan erbâb-ı tîmârdan ve kapısı halkından biñ miqdârı er güzide idüb ol melâ'in-i fesâd-âyîne karşı vardı. Kütâhiyye şehri önünde iki leşker buluşub bir vechile muhârebe vü mukâtele oldu ki, (4) ol meydân-ı kârzârda zahm-dâr olmadık dilâver kalmadı, Pâşânun kemâl-i mehâbetinden (5) ve mezîd-i şecâ'atından ol ehl-i tuğyânun hâblarına hirâsân düşüb meydân-ı ma' rekede ser-gerdân oldılar, anların ahvâl-i perîşânı müşâhedesinde ehl-i islâma cem'îyyet-i hâtır gelüb ferâğ-ı bâlle iddihâr-ı zehâyire müte'allik oldılar (6) Pâşâ-yı mezkûr (7) her nice ki feryâd idüb men' itmek kaşd eyledi, (8) aşlâ memnû' olub el çekmediler. (9)

Şİ'R

Teşkâ ve te'şemu bi'emvâlin câmi'uhâ,
 Ve yes'adü'l-vârişu'l-bâki bimâ yede'u,
 Kedûdeti'l-kâzzi sedet beyte mehlekedin,
 Ve ğayruhâ bi'llezî sedethu yeteneffe'u.

Çün bu hudûd-i pür-kesâfede (10) ecel-i mukadder âhîr-i menzil idüği emr-i mukarrerdir,

(I9b) andan öte bir kadem ilerü varmak muhâl ve añâ maḥall-i tevakküfdir dimek bâtil ḥayaldır, nuş-i câm-ı zehr-âludi ecel-i mev'ûd emr-i ma'hûd idügi mübeyyen ve libâs-ı fâḫır-i pür mefâḫır vücûd-ı kişiyeye kisvet-i 'âriyeti olduğı muâyeyendir, pes 'akıl oldur ki, keyfiyet-i hâlden ḥaberdâr olub bâde-i ḡafletden huşyâr ola, bi'l-cümle merḥûm Karagöz Pâşâ eskenehu'llâhu mâyeşâ' dört yanına bakub(I) gördüki, şol ḥûn-i cigerle terbiyet etdügi(2) hevâ-darlaruñ yeri tobtolu kızılbaş olmuş, lâ cerem tedârük-i ahvâle mecâl bulmayub cihân gözüne teng-ü-târ oldu, nâçâr ol etrâk-i pür işrâkûñ ellerinde giriftâr olub şehid oldu.

BEYT(3)

Velâ budde en telkâke yevmen meniyyeten,
Sevâ'un 'aleyke(4) ente cûra ve ta'dilâ.

Çün Pâşâ-yı merḥûm raḫt-ı vücûdını dâr-ı ḡurûrdan serâ-yı sürûra çeküb civâr-ı Ḥakkı ihtiyâr eyledi, baş gidicek bâki leşker pâyidâr olmadı, cümle târ-u-mâr oldu. Leşker münhezim olıcaḫ şol saḫ-ı zemînûñ naḫ'ında dükeli 'ömri piyâdelikle geçmiş ağaç ayaklu kızılbaş türkleri(5) elleri irdügi bedevi atlara birer la'bile şah deyüb suvâr oldılar, ol bed-gümanlaruñ fâris-i endîşeleri kaḫ'â kenâra çekmedügi tiḡ-i zerrine ve kemer-i sîmîne bir dem içinde mâlik oldılar, mü'minleruñ hezîmetini kendülere ganîmet 'addeyleyüb hezâr behcet-ü-sürûrla ḫazîne-i ḫâtırların mâlâ-mâl eylediler. Andan cânib-i şehre müteveccih oldılar, (6) ve Kütâhiyye kal'asın muḫâşara etdiler, (7) bir nice gün fethine gûşîş-i bî fâ'ideler sarf idüb kuvvetde

(20a) olan rûzbâzûların(I) fi'le getürdiler, çün gördiler ki, kendü çâreleri endişeleri gibi beğâyet kûtâh, ehl-i kal'a ile tarîk-i sulha sulûk eylemek kaşt etdiler(2) Kütâhiyye halkı ol bed-nâmları envâ'-i düşnâmla mecrûh idüb kelimât-ı gûnâ-gun ile cigerlerin Pür-ñün etdiler, (3) ahir nâçâr olub mazlumların dūd-i diliyle yüz karasın tahşil etmeğiçün etrâf-ı şehri oda yandırdılar, andan bir yere cem' olub(4) maḥlûbları semtin ta'yîn içün(5) ol kavm-i menkûb müşâvere eylediler. Serrîste-i maḥşûdumuz ele girdi deyu ol sūhteler(6) kendülerün baht-u-ıkbâli şem'ini efrûhte mülâhaza etdikleri bâtıl gûman idi, şeb-i belâ vü miñnetleri nihâyet buldı deyu taşavvur eyleyüb âyîne-i şubh-i sa'âdet(7) müşâhede etdik didikleri kâzib idi, zemîn-ü-zamân ol etrâkûn gıce gündüz kendü helâkine sa'y etdiklerine(8) ḥande iderlerdi.

Şİ'R(9)

Ez girdiş-i çerḥ-u-mihribâneş ters
 Ver ḥande-i şubh-i şâdumâniş ters,
 Ger derruḥ-i tû mihr be ḥandent nefesî,
 Ez girye-i şam-ı rûz-i fâniyeş ters.

Çün memleket-gîrlik sevdâsı dimâğları cevfin maḥarr idinmişdi(10) müşâhede etdikleri şüret bi ḥasbi' z-zâhir(11) ol ma'nâyı kendü zu'mi fâsidlerince muḥarrer idüb Anadolî Vilâyetini kabḍa-i taşarrufa getürdük deyu ellerinde bilürlerdi, şarab-ı ğururla dost kâmilere içün ol din düşmanları mest-ü-lâ ya'kil olub ne didiklerin(12) bilmezlerdi, Maḥruse-i Burusa

(20b) ki, bilâd-ı memleket-i Rûmda gûya bir 'arûs-ı zibâdır ki, hüsn-i bi-hemtâ ile rişk-i cennet-i me'vâdır(I), kejd-i ta'arruğdan dâmen-i 'ismeti pâk ve ğınâ-yı behcet-i hüsn ile hâtır-ı ferahnâkdır, zîb-ü-zîvere müstağrak olub envâ'-ı cevâhîrle ârâste vü aşnâf-ı huliyy-ü-libâs-ı fâhîrle pirâstedir, ol nefre-i kütâh-endîşe(2) ve ol tâ'ife-i ilhâd-pîşeler ki, bâde-i hevâ-ü-hevesle bî-hûşlardı, zirolan şâhid-i şâhib cemâli der-âğuş etmek sevdâsında olub(3) bu fikr-i muhâl ile hoş hâl oldılar.

Şi'R(4)

(x) Keyfe'l-vuşûlü ilâ semâ'in ve dühû,
Kulelu'l-cibâli ve dühunne hutûfün,
Er-riclû hâfiyetün ve mâli merkebün,
Ve'l-keffü sıfrün ve't-tariku mehûfün.

Kendülere re'îs olan ol şah-Kuli(5) didikleri iblis-i pür-telbîs bunların bî-tevağkuf Burusa cânibine getmelerin tecvîz itmeyüb Hâdret-i Hudâvendigârün keyfiyet-i ahvâline vukûf kaşdı eyledi, cânib-i ehl-i islâmdan(6) dil alub Padişâh-ı Dîn-Penâhuñ sıhhat-ı vücûdun bilicek kendüden geçüb lâ ya'kil oldı. Aldıkları haberün şuyû'un leşkere müris-i da'f ola deyu dâmen-i irâ'etle tesettür eylediler, (7) Burusa câniblerine teveccüh etmediklerine bu vechile sebeb-i beyân eylediler ki, hâliyen bizim elimizde(8) bir kal'a gerekdir ki, darûret hâlinde mağr idünüb aña taşaşşün idevüz, biz Burusaya gidicek nâgâh şâhid-i maşşudumuz kenâra getürmek müyesser olmaya ortada kalavuz, bir ilticâ idecek yer kalmaya, hâlimiz düşvâr ola, evvelâ bir melce'-ü-me'vâ tedârükünde olalım, sonra ol

(2Ia) emir âsândır deyü dönüb Alaşehir cânibine gitdiler. Ammâ ol şâh-Kuli didikleri bed-baht Hâdret-i Hüdâvendigârün sıhhatı haberinden(I) be-ğâyet saht olub etdüğü işlere peşimân oldu, kendüye hem-râh idindüğü tûl-i emel bedreka-i şâhrâh-ı ecel idüğün tamâm ma'lûm idinüb bu beytün ma'nâsın vir-i zebân idindi.

RUBÂ'İYYE(2)

Mâ âfetü'l-insâni ille'l-münâ,
Tübâ limen tallekahâ ve'sterâhâ,
Emmeltühüm gümme te'emmltühüm,

(X) Felâha lî enleyse fîhim felâhun.

Âsitan-ı sa'âdet-âşiyanda mesned-i vezâretde olan erkân arasında 'Ali Pâşâ(3) Vezîr-i 'Azam idi, Hüdâvendigâr Hâdretlerinin kadîmu'l-eyyâmdan şâdık hizmetkârı ve(4) muhlîş emekdârı idi, memleket ra'ıyyeti bir kaç nefer etrâkûn bu etdükleri işlerden(5) be-ğâyet bî-hudûr idi, zîra ki, ol merd-i dilâver be-ğâyet(6) ğâyur idi. Hâdret-i Hüdâvendigârün 'izz-i hudûrunda dâyima iderdi ki, Anadolide adam olmayub beğlerbeği kötülüğündendir, illâ bu bir kaç (7) müfşidûn hakkında gelmek âsân idi, düşmana hakâret-nazarın etmek şe'âmetinden ğâfildi, ve kişi kendü enâniyyeti zıllını mir'at idinüb anda müşâhede etdüğü şüret-i hüsn-i zan(8) emr-i ma'kus idüğinden haberdâr değildi.

Şİ'R(9)

Felâ tahkirene 'adüvven ramâke,
Ve in kâne fî sâ'ideyhi kışar,
Fe inne's-suyûfe tecüzzü'r-rikâbe,
Ve ta'cizu 'ammâ tenalü'l-iber.

Cânib-i Hüdâvendigârdan Anadolu Beğlerbeğisine ve sâyir sancak beğlerine defa'atle ahkâm îrâd idüb mağmûn-ı hümâyûni

(2Ib) kelimât-ı 'itâb-âmiz ve tevbihât-ı ğayret-engîzle meşhûn eylemişdi, amma çünki kađa vü kader sebkat etmiş idi, (I) vârid olan aĥkâmıñ 'amel-i bâtıllı olub(2)-ente türîdü ve ene ürîdü velâ yekûnu illâ mâ urîd-müktedâsınca emr-i taĥdir ĥilâf-ı müktedâ-yı tedbîre müte'allik oldı.(3)

Şİ'R(4)

Kağa ğün zi ğerdûn fûr-ü-heğt pür,
Heme zîregân kûr ğesten-ü-ker.

Erkân-ı Devlet ve Vüzerâ-yı Saltanat bir ğaber-i ğayra muntazır(5) iken nâğâh ol cânibden âdem ğelüb Kağagöz Paşânıñ mezâk-ı cânında vâkı' olan ğalâvet-i űihd-i űahâdet(6) sebebi ile cânib-i dâru' n-na'ım arzusun idüb ol tarafa müteveccih olduĝın i'lâm eyledi, ve ol fırĥa-i melâhîde la'anehümü'llâhu 'alâhîde tarîk-i idrârda(7) ısrâr idüb űehr-i Kütâhiyye-i 'ale't-tafşîl bildirdi.(8) Vüzerâ zikrolan ğaberi pâye-i serîr-i âsumân-sîrete 'arđ eylediler, Ħadret-i Ħüdâvendigârüñ(9) mübârek mîzaclarında vâkı' olan marağ sebebi ile (10) iĥtilâl vardı, tevâtür-i âlâm ğirdiű-i eyyâm ile(11) mezîd-i infi'âle mü'eddi olub(12) da'fı kuvvetde ve kuvvet-i da'fda olmaĝa baűladı.

Şİ'R(13)

Cefâ-yı künbed-i ğerdûn be pâye-i beresîd,
Kezân ferâz ter ender đamîr pâye ne mând,
Ez afitâb-ı ğavâdiű(I4) ğünan be suĥt cihân,
Ki kuhrâ be miűl-i destĝâh sâye ne mând,
Kudâm tıfl-ı temennî resed kunûn be buluĝ,
Ğü der sevâd-ü-beyad-ı zemâne daye ne mând.

Şaĝâyif-i rûzĝare űebt olunan(15) űûret-i erkâm-ı 'ibret-encâmüñ ma'nâsını

(22a)ma'lûm idinen erbâb-ı başîrete mahfî degildir ki, (I) sa'âdet-i saltanat ki, insana cânib-i Haktan bir ulu vedi'atdır, ânun dâbt-u-harâseti(2) mahdâ muhâfaza-i ahvâl-i ra'iyet-ü-ri'âyet-i hukûk-i erbâb-ı istiḥkâk ve kabiliyet dir, bu husûsda kuşur-i ihtimâm ki, mucib-i muhalâta'-i havâşş-u-'avâmdır, emâret-i fetret ve 'alâmet-i kıyâmet olduğına hâce'-i kâ'inatun salavatu'llâhi 'aleyhi ve selâmun emr-i şerifi müte'allik olmuşdur ki, -izâ duyyi'ati'l-emânetü fe'ntaziri's-sa'ah-(3) zikrolan hadîs-i şerîfun mefhûm-i münîfi(4)-inn'allâhe la yügayyiru mâ bi kavmin hattâ yügayyiru mâ bi enfüsihim-(5) âyetinün madmûn-i hümâyununa daḥf muvâfıkdır.(6) Pes şol Pâdişah-ı şâhib intibah ki, (7) rıdâ-yı Hakkı kendü murâd-ı nefsine taqdîm eyleyüb şer'i Nebevi ri'âyetinde kemâ yenbeği mücidd ola vedi'at-ı risâlet-i 'âmiyye(8) ânun kabda-i taşarrufu yed-i emânetdir. Ammâ şunlar ki, müktedâ-yı nefis ri'âyetin kendüye lâzım bilüb zikrolan emânete şuret-i şaşb-u-te'addi göstere anun dest-i tetâvüli yed-i damân idügi mahall-i gümân degildir.

Şi'R(9)

Mefâtihi mecdin fî yedike ve dayi'u,

Felâ büdde yevmen enterüdde'l-vedâyi'a.

Hadret-i Hüdâvendigâr eskenehu'llâhu te'âlâ ma'a'l-ibrâr(10) zühd-ü-şalâhı kendüye bir vechile(11) 'âdet idinmişdi ki, merdumeki çeşm-i hakikat binî eşk-i tahâret maşhûb-i(12) -el-bukâu min haşyeti'llâhi yuhyi'l-kulûb(13)-birle zâhir(14) ve pâkize etmeden bir dem hâli degildi, ol menbâ'-i Nübüvvetün ve ser çeşme-i şerî'atun zülâl-i me'ârifî ki, erbâb-ı me'ârif ve nesâyihden(15)

(22b) bir kimsenün diline cârî olaydı, gûş-i pür hûş ile istimâ' itdikde(I) hâtır-ı deryâ mukâtır-ı temevvüc idüb-ve izâ semi'u mâ ünzile ile'r-Resûli terâ a'yünehüm tefîdu mine'd-dem'i-(2) mücebince(3) ebr-i dide-i eşkbârı gülşen-i sînesindeki ezhâr-ı esrâra mûcib-i terâvet olurdu.

MATLA' (4)

Be vakt-i hoş dili çün şem'-i pür tâb,
Dehen pür hande dâred dîde pür ab,
Beher şâdiki hodrâ şâd dâred,
Der an şâdi hodrâ yâd dâred.

Kuşe-i 'uzlet ihtiyâr idüb mütekâ'id olmağla ferâğat-ı hâtırları bir mertebeye varmış idi ki, ikâmet-i merâsim-i saltanat mahdâ berâ-yı maşlahat idi, ol ecilden(5)-inne min eşrâti's-sâ'ati en yuda'a'l-ahyârü ve yürfâ'a'l-eşrâr-(6) hadîsinden münfelim olan sûret-i emr-i mâkûs ayine-i ahval-i rûzgârda hüveyda vü aşikâr olmuşdu.(7)

Şİ'R(8)

Şahrâ beh büved ez tâ'at-i şad sâle-i zühd,
Kadr-i yek sa'at 'ömri ki dero dâd küned.

Ol Pâdişâh şahîhu'l-i'tikad ki, mübârek vücûdında vâki' olan marağ sebebi-yle tedbir-i memleket-i(9) bedene meşgûl olub meşâlih-i umûr-i memleketi vüzerâ-yı kejrâya tefvîd eylemiş idi.(10)

Re'âyanun ahvâli legetkûb-i havâdis-i günâgünla digergün olub be şâyet bi-hudûr olmuş idi,(II) mefâtih-i hall-ü-'akd-i 'âmme-i re'âya ve mekâlid-i kabd-u-bast-ı kâffe-i berâyâ ki, yed-i hükümetinde ve keff-i kudretinde vedî'at-ı Hâdret-i Rabb-i 'izzet idi, bir niçe ehl-i cinâyetün kabda-i taşarrufuna teslim itmekle huzâne-i 'âmire-i -va'llâhu yü'tî mülkehu men yeşâ'u bi şayri hisâb-(I2) dan zât-ı mekrûmet(I3) şifâtına muhtaşşolan sehm-i a'lâda

(23a) ve nasîb-i evfâda hasâset-i şürekâ vâki' olduğuna hâtır-ı şerîfi melûl olmuş idi. çün nazar etdi gördi ki,cevher-i şerif-i cisminden(I) intikâl-i a'râd-ı emrâd muhâl ve hürşid-i devleti medâr-ı saltanatda seri'u'z-zevâl âyîne-i a'mâlinde çehre-i ikbâli zerd olub çubâr-ı alâmla dâmen-i devleti pür-kejd olmuş tamâm eyledi ki,(2) tâi'r-i sidre-nişin-i rûh-i pür-fütûhi şahsar-ı beden-i sa'âdet-nişiminden(3) cânib-i rıyâd-ı cennete uçmağa meyl ider.Memleket-i Rûm ki,bunca zamandan kadîmi aşiyân-ı devletidir,bir şâhbâz-ı bülend-pervâz-ı saltanat(4) şikârdan hâli olmasun deyu evlâd-ı emcâdından Sultân Ahmede ki,serir-i saltanatı 'ahd etmişdi,vefâ-yı 'ahd-ü-incâz-ı(5) va'de ikdâm gösterdi,egerçi bu sırrı ba'dı erkândan ketmetmişdi,ammâ çün ba'dı vâkıf idi,eşi" -i afitâb gibi çamâm-ı sırr ile muhtefî olmak müyesser olmadı.

Şİ'R(6)

Eger cüztü dâned ki,râz-i tu çist,

Be dân zindegâni be bâyed girist.

Ammâ çün Hâdret-i Hüdâvendigarûñ mübârek damîrinde merkûz olan ma'nânun şüret-pezir olması ol kuţta'-ı tarîkiñ dest-i ta'arudunu dâmen-i memleket den kesmeğe mevķûf idi,(7)Hüdâvendigâr Hâdretleri bu emrûñ itmâmını vüzerâ-yı 'izamla(8) müşâvere eyledi,Vezîr-i a'zam 'Ali Pâşâ ki,kerreten ba'de ûlâ merreten ba'de uhrâ ol müfsidlerûñ müdâfa'ası(9) Hâdret-i Hüdâvendigârûñ 'izz-i hudûrunda emr-i sehldir deyu yâd idüb istiħkâr etmiş idi,(10) yerinden tur ve gelüb pây-ı tahta vardı(II) Zikrolan tâ'ifenûñ

(23b) madarratından ol vilâyeti(I) hâlaş itmeğe hüsn-i taleb gösterdi,İtdi ki, Hâdret-i Hüdâvendigârün zıll-ı 'ihâyetinde ve sâye-i salţanatında nihâyet maşşûdumuza vâsıl olub ğâyet-i matlubumuz hâşıl olmuşdur(2), min ba'd hâtırda heman bir arzû kalmışdır,(3) ahir-i 'ömründe bir hizmetde bulunub Devletlü Hüdâvendigâr Hâdretlerinün(4) bir hayr du'âsına maşhar vâk'olavuz, tâ ki, zikrolan hizmet vesile-i vfûr-i derecât(5) olub sa'âdet-i dâreyn müyesser ola, eger şöyle ki,(6) bu yolda tevfiķ-i Hâķ refiķ olub Pâdişâh-ı Devletinde a'daya ğâlib olam, zihi fırsat ve eger mertebe-i şahâdet nasîb ola, zihi sa'âdet Hüdâvendigâr Hâdretleri ki, Pâşâ-yı Mezburun kelâmın(7) sem'î kabûlle işğâ etmiş idi. Hüsn-i rîda ile icâzet virüb hayr du'â eyledi, Pâşâ-yı dil-âĝâhuñ meger ki, fevz-i derece-i şahâdete kalbi şahâdet eyledi, gülşen-i hâtırına-yübeşşirühüm rabbühüm bi rahmetin-(8) mehebbinden nesim-i beşâret tenessüm eyleyüb ğonça-i ümmidi gül gibi handân oldu, bir nefes sabr-u-arâma mecâli kalmadı, Denâ'et-i tab'-ı beşerinden ğün nefsi şerîfi mu'addel ve müzekkâ idi,(9) Hâdret-i Kâdiye'l-Hacâtuñ mahkeme-i mu'addile-i kađa vü kaderinde edâ-i haķķ-ı şahâdete isti'câl eyledi, ğün şem'-i maşşûdını(10) efruhte ğördi, pervâne mişâl cân nişâr itmeğe müsare'a eyleyüb bir laħza karâr kılmadı.

Şİ R(II)

De'â bi l-hâzzı kalbi ilâ telef,
 Füca'eten müsri'an yülebbihi,
 Misle'l-ferâşeti te'ti(12)
 İza ra'et mehebben ile's-sırâci
 Fe tülkî nefsehâ fih.

Divân-ı refi'u'l-bünyândan dönüb girü maķâmına gelicek tertib-i

(24a) vuğû idüb huşu'vü huğu'la iki rek'at hâcet namazın kıldı,
 dergâh-ı Rabb-ı 'izzete münâcâta el getürüb 'ard-ı hâcet eyledi.
 Şâhid -i me'mûlini ki müşâhede-i cemâl-i şehâdet idi, (I) Hakdan
 dileyüb tûl-i hayât mülâhazası şüretin bârân-ı eşk-i revânla
 gönli şahifesinden mahveyledi.

Şİ'R(2)

Tûlu'l-hayâti bi tibihâ lâ tûlihâ,

Tûlu'l-hayâti yekünü li'l-hayyâti.

İl vilâyet ehli ol müfsidlerün elinden muğtarib olub Hâdret-i
 Hüdâvendigârün ol huşûsa müte'llibim olduğı-yçün(3) Pâşâ-yı mezbûre
 rikkat-i kalb vâki' olmuş idi, tir-ahen-i hedef-i maqşûdına tevcih
 eyledügi işâbet üzere oldu.

Şİ R(4)

izâ rakka kalbu'l-mer'i kâne du'a'uhu,

ilâ hedefi'l-maqşûdi sehmen müseddeda.

Hezâr tadarru' vü niyâzdan sonra Allah Te'âlâya tevekkül ve
 Hâdret-i Resûlün ruḥ-i pür-fütûhuna tevessül idüb dört biñ miqdârı
 bölük halkıyla ve dört biñ yeni çeri ile Gelibolu ma'berinden öte
 yakâya geçüb(6) cânib-i Hüdâvendigârdan Anatoli beğlerine ve
 subaşılârina ahkâm-ı şerife irsâl eyledi, kendü yanında olanlarun
 herbirine 'âli himmetler ve hüsn-i istimâletler eyledi, (7) bu
 daru'l-mihnetden bâr-ı girân-ı raḥt-ı ikâmetin ayırmağa cân
 verdiler(8), zfrâ ıslâḥ-ı memlekete mültezim olmak(9) me'unet
 idügin tamâm fehmetmiş idi, dâima dünyâda kesb-i zikr-i cemîl
 ve 'ukbâda tahsîl-i ecr-i cezîl sadedinde idi.

Şİ R(10)

Be nâm-ı nikû ger be mîrem revast,

Merâ nâm bâyed ki ten murk rast,

Bekîti ne mâned be cüz nâm-ı nîk

Heran kes ki ḥâhed serencâm-ı nîk

Fi'l-vâki'

(24b) ol merd-i dilâver güzîde er idi,mezid-i şecâ'atle biş-e-i hamâsetün ğadanfer idi,denâ'et-i nefsdan 'âr eyleyüb 'uluvv-i himmeti kendüye şî'âr idinmişdi.

Şİ'R(I)

Lehu himmetün ta'lu 'alâ külli himmetin,

Kemâ kad 'ale'l-bedrû'n-nücûme'd-derâriyâ,

Vufûr-i bezl-i mâlle ihtiyâç elini(2) kesüb rasm-i su'âli cihândan merfu' olmuşdı(3) devr-i 'ahdinde Yahya-ı Bermeki hayy olub ceride-i şehadan nam: Hâtem-i Tâyi tayy olmuşdı.

Şİ'R(4)

Nüsihat bi refdike(5) âyetü'l-hırmân,

Ve 'alet bi vefdike(6) râyetü'l-ihsân,

Lâ yetrükü'd-dünyâ(7) resâhate keffihi,

İllâ yünâdi ente rizku fülân.

Yanında bulunan beğlere ve sipâhilere şol deñlü in'âmlar ve ihsânlar eyledi ki lisân-ı beyân-ı hâme elf-cehd(8) idüb bînde birin silk-i tahrire getürmekde 'âciz ve mütehayyirdir.(9)

Şİ'R(10)

Ve kad kemüled ahlâkuhu(11) ğayre ennehu,

Cevâdün fevâ yebkâ mine'l-mâli bâkiya.

SEBEB-İ TEVECCÜH-İ SULTAN AHMED BE CÂNİB-İ

MAHRÛSE-İ ANKARİYYE(12) VE BEYÂN-İ KEYFİYETİ

AHVÂL-İ O DER AN(13) SEFER-İ META'IBU'L-ĞEVAKİB(14)

VE ZİKR-İ TETİMME-İ AN

Şehriyâr-ı şâhib-kırân-ı şark-u-ğarb-u-câbek-suvar-ı

meydân-ı darb-u-harb(15) sultan-ı selâtin-i cihân fahr-i Âli

'Osmân(16) Hâdret-i Sultan Selim Hân edâm'allâhu eyyâme saltanatıhi il'enkirâdi' z-zamân çünki vufûr-i şecâ'at ve yegânelikle ve mezid-i cerâ'et-ü-merdânelikle(17) Rûmiline geçüb asâr-i 'adâlet-ü-siyâset-i derece-î nişfı'n-nehârda envâr-ı afitâb-ı felek medâr gibi mecmu'-i âfâkı tutub sıyt-u-sadâ-yı nâm-u-nişân 'âlâmet olmuş idi.Du'â-yı devâm-ı saltanatın zemîn

(25a) -ü-zemân vird-i zebân idinüb gulbâng-i devleti evc-i fleke çıkmışdı.

Şİ'R(I)

Tolubdur sıyt-ı 'adli-yle felekler,

Du'âsın vird idinmişler melekler(2).

Hışâl-i hamîde ve siyer-i pesendîde(3) ile maqbûl-i halk-ı 'alem olub sezâvâr-ı tâc-u-taht-ı ekâlim-i 'izzü baht idügi cihânda müsellemler olmuşdı. Re'âyâ-yı memleket ki, legetkûb-i havâdis-i günâgûn ile cigerleri pür-hûn idi, bir pâdişâh-ı şâhib siyâsete be-ğâyet muhtaçlardı ki, riyâset- 'âmme zât-ı şerefine haşşa-i lâzime kabîlinden olub(4) eyyâm-ı 'adâletinde kudât-ü-hükâm faşl-ı hükûmet itmekde nev'an tekâsül(5) itmeyelerdi, cins-i fitne vü fesâd ki, halâyık-ı 'âmmeye 'arç-ı 'âmm menzilesinde vâki' olmuşdur, mehâbet-i şemşîr-i cihângirle(6) külliyyen ma'dum olaydı, çün ğâyet-i maqsûdları hâşıl olub nihâyet-i matlûblarına vâşıl oldılar, mübârek vücûdını ğânimet bilüb evkât-ı müstetâbede ki, mezann-ı de'avât-ı müstecâbedir, nesim-i halkı herbirinin cânına(7) mütenessim oldıkça ğonçe-i gül gibi elleri herdem küşâde idi.(8)

KİT'A(9)

Be kite mede'd-dehri fî nîmetin,

E'tâyibuhâ ebeden fî izdiyâdi,

Ve haşmûke eyyâmehü finkiradin,

Ve 'umrike a'vâmehü fimtidâdi.

Ol şehriyârün Rumiline geçmesi çün mükâddeme-i devlet ve mebâdi -i saltanat belki, fi'l-hakîka mebâdiden matlûba hareketdi, karındâşı Sultân Ahmedün sem'ine yetişdikde be-ğâyet perişân-hâl ve muhtaribu'l-ahvâl oldı, gah engüşt-i tahayyür-i dendân-ı tehassürle güzîde

(25b) olub gâh dest-i hayret-i zânû-yi hasrete urub mezid-i
 infi'âlle ve kesret-i melâlle bî-şabr-u-mecâl oldı, (I) ol şâhbâz-ı
 bülent-pervâzuñ aşiyân-ı salţanat şavbine teveccühinden tâyir-i
 hâtır-ı remîde olub huğuru uçdı, sevâkin-i behcet-ü-sürûr ki,
 emâkin-i dâru s-salţanatı hâtırında bunca zamândan beru ikâmet
 idüb ehl-i huçûr olmuşlardı. Müsâferet ihtiyâr idüb diyâr-ı
 ğurbete düşmek sevdâsınra oldı, (2) bād-ı semûm-i humûm-i ğumûmla (3)
 öyle mahmûm olmuş idi ki, cânındaki harâretten murğ-i dili bî-tâkat
 olub hiç bir cânibe pervâz itmege mecâli kalmamış idi, âhır kendü
 aşhâb-u-ahbâbını da'vet idüb bezme getürdi, def'-i ğam ve izâle-i
 elem için kâdeh-perdâz olmağâ âğâz eyledi. (4)

RÜBÂ'İYYE (5)

Şakiyâ bâde-i şabûh beyâr,
 Dane-i dâm-ı her fütuh beyâr,
 Bîn ki tufan-ı ğam-ı cihân be girift,
 Mey-i hemzâd-ı 'ömr-i nûh beyâr.

(6)

Reşehât-ı bâde-i ğonçe-i hâtır-ı maqbûdını tâzeleyüb bir kaç kâdeh
 tenâvül itdikden sonra kerm olub merdânelik izhâr itmegiçün
 'arûs-i serî u l-cemâl-i (8) makâlden benân-ı beyân ile nikâb-ı
 getürüb didi ki, biz karındâşımız (9) namûsı memleketi ri'âyet
 eylemeyüb (10) mağdâ cûlus-ı salţanat mükaddimât-ı temhîd için
 Pâdişâh-ı Mısırdañ hüsni isti'ânet mülâhaza idüb diyâr-ı 'araba
 gitdi, hâliyen te'kid-i hüsni va'd-ü-teşyid-i esâs-i 'ahd vefk-i
 hâtırınca (II) tamâm oldukdan sonra gelüb Hâdret-i Hüdâvendigâr (I2)
 cânibinden mezid-i ri'âyete mükârenetle nihâyet (I3) âmâline vâsıl
 olmuşdır (I4).

(26a) Karındaşım Sultân Selîm dahî bi'-tekellûf ve tevak্কuf oğli sancâğına teveccühi bahane idüb Rûmiline geğmişdir. Atâm Hâdret-i Hüdâvendigârüñ kemâl-i ferâğatinden(1) öyle fehmi olur ki, tedbîr-i mülk-i bedene müte'allik kesret-i işđali olduğu ecilden memleketüñ ahvâlinden ğâfildir, öyle olsa gerekdir ki, taht-ı hükümetinde olan Rum 'askeri-yle varub karındaşım Korkudı te'dib eyleyem(2) andan sonra ferâğ-ı hâtırla Rûmiline geçüb pâdişâh olam, meclisde hâdır olan bi-'akıllar şehzâdenüñ hüsn-i tedbîrin pesend idüb tahsin ve âferinler itdiler.

Şi'R(3)

Ve mükellefü'l-eyyâmi didde tıbbâ'ıha,
Müte'tâlibün fi'l-ma'-i cezvete nârin,
Tahşil-i müstahil-i muhâlat-ü-beyhude,
'Ömr-i 'azîz-i cân-ı birâder-i medih, bebâd.

'Ale ş-şabâh henüz mey-i melâlden başda humâr ve seng-i infi'âlden hâtırda(4) inkisâr varken(5) dest-i te'enni dâmengir olmağla nev'an sebeb-i te'hîr olmağa fürce vü mecâl bulmayub 'acele ile cânib-i Anġâriyye(6) müteveccih oldu, ve kapısı hizmetkarlarından biri-yle âsitâne-i devlet savbine mektûb gönderüb didi ki, (7) Devletlü Hüdâvendigârüñ kendü evlâdına vufur-i şefkati ve mezîd-i merhameti olmağın her biri hâdden tecâvüz ider oldu, karındaşım Sultân Korkud ki, eski sancâğın koyub bi'-icâzet Şâruhan Vilâyetine gitmişdir, (8) ânüñ girü yerine varması lazımdır, Hüdâvendigâr Hâdretlerinüñ ol babda ğün kemâl-i ra'feti ve mezîd-i merhameti(9)

(26b) te'dîb olunmalarına mâni' dir, bizim üzerimize vâcib olmuşdur ki, ol hizmeti edâ idüb varub(I) gûşmâl idevüz. İmdi yümn-i himmetleri-yle zikrolan maşlahatuñ tedârüki-yçün ol cânibe teveccüh gösterdim, gerekdir ki, hüsn-i rıdâların ol yolda bize hem-râh eyleyeler, tâ ki, tevfiğ müyesser olub ber-murâd olavuz. İrsal olunan mektub gelüb vâsıl olıcağ(2) Haçret-i Hüdâvendigâr Sultân Ahmedüñ bu sû'-i tedbirine be-ğâyet incinüb(3) bî-huğür oldu, fi'l-hâl hükm-i şerif irsâl idüb emr etdi ki, (4) elbette yerüne varasın, ol diyârüñ ekser-i etrâki kızılbaşdır, hâliyen bir kardeşüñ(5) yerinden bî-takrîb hareket itmekle bunca halel-ü-zelel (6) vâki' olmuşdır, sen dağı ol yerden hareket idicek nâgâh girü fitne vü âşüb hâdis ola, anı teskin eylemek hayle düş-vâr olur(7) biz gice gündüz(8) sentüñ devletüñ mükeddimâtı tertibin idüb(9) karındaşların dâm-ı ri'âyet ile kayd-ı kaflete düşürmek tedbirindeiz(10) Ol maşlahat tamâm olub ba'dehu kızılbaş zümresi(II) müfsidlerin ber-ıaraf etdiğimizden sonra sen kendüñi ber-murâd göresin cemî'-i maḥlûbuña suhûletle vâsıl olmak muḥarrerdir, şimdi maḥall-i tehettük değıldir, 'izz-ü-temkînle dâmen-i ferâğeti kendüne çeküb şabr idesiñ.

Şİ'R(I2)

Bi'ş-şabri yüdriku mâ yühâviluhu'l-fetâ,

Mâ fâze bi'l-âmâli(I3) miğlü şabûri.

İrsâl olunan hükm-i şerif Sultân Ahmede Mahrûse-i Ankarada gelüb vâsıl oldu,

(27a) mağmûn-i münîfine(I) vâkıf oldıktan sonra tekrâr Hüdâvendigâra mektûb gönderib itdi ki, hâliyen bu diyârda(2) kızılbaş gibi din düşmanı zâhir olub benim cemî'-i asker-i zafer-peykerim rikâb-ı hümâyununda hâdir iken ihrâz-ı mesûbat-ı ğaza-yı ekberi(3) koyub girü yerüme gitmek baña teklif-i mâlâyutaktır, Devletlü Hüdâvendigârdan istid'a eylerim ki, (4) yümn-i himmetleri karîn-i hâl-i ferhunde-me'âlim vâkı' olub hüsn-i rıdâları(5) bedreka-i talî'a-i âmâlim ola, Mektûb 'izz-i hudûr-i fâyiğu'n-nûra vüşûl bulıcak(6) Sultân Ahmedün(7) fikr-i evvel ki, matlubundan inhirâf gösterüb kızılbaş üzerine inşirafdand(8) Hüdâvendigâr Hađretleri mesrûr olub icâzet-nâme emr eyledi. (9) Mađmûn-i hümâyûnunda münderic olan hulâşa-i kelâm-ı beşâret-encâm ol idi ki, hulûş-i niyyet ile murâd idindüğüñ emirde gerekdir ki, sa'y-i belîğ idüb(IO) cidd-ü-ihtimâm ve teşmir-i tamâm zuhûra getüresin, Şöyleki meydân-ı kâr-zârda şemşir-i şâ'ika-kerdâr ve tiğ-i abdârla ol etrâki pür-işrâkûñ hâr-u-hâşâk-i vücûdlarından(II) ol diyârı pâk idesin, reşehât-ı selsebîl-i zıkr-i cemîlûñ halkuñ şahâyif-i hâtırlarında ki(12) sûret-i su'-i zannı zâ'il idüb cülûs-ı serir-i saltânata evvel mübârek yad içün(13) istikbâl iden devlet-i ikbâl ola.

Şİ'R(14)

Şuni'n-nefse(15) va'hmilhâ 'alâ mâ yüzeyyinuhâ,

Ta'îş sâlimen ve'l-kavlü fikre cemîlü.

Amma gerekdir ki, Vezir-i A'zam 'Ali Pâşâ-yla ol husuşda

(27b) dâima müşâvere idüb birbiriñizle müzâhere idesiz, kişi ğâyet mühîm idinüb mücidd olduğı emirde müstebidd olmak câyiz değıldir, âyet-i tenâşur ve mü'eddi(I) ve teşâvür fahvâ-yı-ve te'âvenü bi' l-birri ve't-takvâ(2)-emri mücebince 'amel emr-i müstahsen idügi mu'ayyen ve mübeyyendir.(3)

Şİ'R(4)

'Aleyke'l-meşveretü fi'l-mu'dâlâti,
 Fe 'aqlâni heyrun mine'l-vâhidi,
 Ve levle't-te'âvünü lem yestakim,
 Umûri'l-ma'işeti fi'l-ğaridi.

'Ali Pâşâyâ dahî hükm-i 'âlişan îrâd olunub(5) mefhûm-i münîfinde derc olmuş idi ki, ferzend-i ercümend oğlum Sultân Ahmed ol ğazâda bile olmak(6) tedârûkin eyleyüb cenâb-ı saltanat intisâbımdan icâzet taleb eylediğı ecilden ben dahî câyiz görüb etdim ki, varub anda bileola ve dâ'ima birbiriñizle müşâvereden hâli olmayasız, ol müfsidlerün kam'ında isti'câl etmeyüb cidd-ü-cehd idüb ortaya almak kaşde-yleyesiz, her cânibden zâd-ü-zevâdesin kesesiz, tamâm tadâyık etdikden sonra ol etrâk-i behâyim 'alâyimün dört tarafında kavâyim-i erba'asın kesüb bî-mecâl idüb bâkisin at âyâğı altında pay-i mâl idesiz. Ümizdir ki, oğlum ol ğazâda zâfir-ü'ğânim olub budûr-i âmâli müsfir ve vücûh-i ahvâli müstenîr ola. Hâdret-i Hüdâvendigâr-ı mağfiret-medârün riyâd-ı âmâlinde bağbân-ı şefkat-i übüvveti ki, daima Sultân Ahmedün devha-i devleti(7) müsmir olmak recâsında idi, tünd-bâd-ı havâdis-i rûzgâla nâgâh şikest ola deyu tekrâr vüzerâyâ emre-yledi ki, (8) Rûmili sancaqları beglerine ahkâm-ı şerife yazıla ki 'ale't-ta'cil taht-ı livâlarında olan

(28a) subaşılarla ve sipâhilerle dâru's-salţanat-ı Edirneye eğlenmeyüb geleler, tâki umûr-i salţanatda anlarla müşâvere oluna şöyle ki, Sultân Ahmedün padişâh olmasına anların hüsn-i kabûli müte'allik ola, cidd-ü-cehd idüb 'ahd-i sâbık üzere kendülerine(I) veliyy-i 'ahd eyleye ammâ nerrad-ı çerh ki, hükmendâz-ı ka'beteyn-i şems-ü-kamer(2) ve la'betbâz-ı mişnet-ğâne(3) şeşder dir, kişinün hilâf-ı murâdı(4) nakşin getürmeğe mu'tâd olub vefk-ı hâtırınca kendü nakşin getürmede üstâd idüğünden merhûm Hüdavendigâr ğâfil idi.(5)

Şİ'R(6)

Hezâr nakş ber âred(7) zemân ve nebüved,

Yeki ğünânçe(8) der âyine-i taşavvur-i mâst.

Ğün kendüden mecd-ü-ikbâlün idbâr-ı emr-i muğarrer idi, devlet-i muğaddimesi mülâhaza(9) itdikleri hâttime-i sa'âdeti vâki' oldı.

NAZM(10)

İzâ kâne ceddü'l-mer'i fi'l-emri muğbilen,

Te'ettet(II) lehu'l-eşyâ'u min külli cânib.

Ve in edberet dünyâha 'anhu te'azzeret,

'Aleyhi ve a'yethu vücuhü'l-me'tâlib.

Tedbîrün(12) tağdire muvâfakatı kağiyyesi lüzumiyye değıl idüğü müttefekun 'aleyhdir, ittifağ anların tedbîrünün işâbeti üzere olmasına tağdir mâni' oldı.

Şİ'R(13)

Piş ez men-ü-tü berruh-i cân hâ keşîdend,

Tuğrâ-yı nîk bahtı vü nîl-i nedâcedi,(14)

Lâcerem emr-i 'âlişan(15) mücebince 'azîm seferim vardır, atebe-i 'ulyâya gelüb hağır olasız deyu ağkâm-ı şerîfe yazılıb etrâf-ı memâlike irsâl olındı. Haçret-i Hüdâvendigârın rahimehu'llâhu ta'âlâ bu sırrı ğün Ümerâ yanında(16) meşûf olub etdüğü fikirler (17) fâsid idüğü ma'lûm idi, zikrolan

(28b)ümerânun tîz -bâzâr-ı kabullerinde nakd-ı kelâmı kâsid göründi(I) bir niçe zamân her biri kapu ahvâlin gözedüb pây-ı tevaqqufların dâmen-i teâllüle çeküb eglendiler, 'Ali Pâşâ ki, kızılbaş savaşına gitmiş idi, ser-engâm-ı kâr(2) niçe ola deyu aña daği şüret-i intizâr gösterdiler, zîrâ ol âfitâb-ı sa'âdet ki, saltanata kemâl-i istihkâkla meşhûr-i afâkdı, tamâm ma'lûm idinüb bilmişdi ki, mefâtiḥ-i ebvâb-ı devlet ve saltanat keff-i eyâletinde muhkem ve mekâlîd-i tekallüd-i cihân kabda-i iktidârına müsellemdir, kaşr-ı saḫvet ve saltanat-ı müşeyyed ve bünyâd-ı şevket ve haşmet-i mümeḥhid-i âşâr-ı fütuhât-ı nâ-mütenâhi cebhe-i maḫşûdunda lamî' ve envâr-ı füyûdât-ı ilâhi çehre-i maḫşûdunda(3) tâli' hükm-i şerîfinde tevki'-i -innâ ce'alnâke ḫalîfeten fi'l-arḫı(4)-tuğrâ-yı ğarrâ(5) fermân-ı cihân muḫâ'ında münderic serâyır-ı kader ve kaḫa her biri cülûs-i saltanata nigerân olub emr-i vâcibü'l-ittba'ına müterasşîd-ı fermân idi, zîkr-i nâm-ı şerifin cümlesi(6) vird-i zebân idinüb du'â-yı devâm-ı devletin hırz-i cân idinmişlerdi.(7)

KİT'Â(8)

Tâ rûzgâr kisvet-i şebrâ rufu küned,
 Gâh ez şihâb-ı süzen ve geh ris mân küned,
 Bâd-ı çünân ki kisvet-i 'ömret ra kaḫâ,
 Yek ser tirâz-ı memleket-i câvidân küned dihed(9)

ZİKR-İ 'AZİMET-İ ḤADRET-İ ŞEHİRİYÂR-İ SÂḤİB
 KİRAN BE CÂNİB-İ VÂLİD-İ BÖZÜRK-VÂR(10) ḤADRET-İ
 HÜDÂVENDİĞÂR BE TAKRİB-İ TAKBİL-İ EYÂDİ-Yİ
 KERİME VE SEBEB-İ HİRMÂN-I VEY EZ ŞEREF-İ
 MUVÂŞALAT-Ü-(11) DEST-BÛS-Ü-BEYÂN-I KEYD-Ü-
 MEKR-İ(12) ERBÂB-İ NİFAḶ(13) ḤAZELEHUMU'LLÂHU
 TE'ÂLÂ DER ḤAḶḶ-I ŞEHİRİYÂR-İ KÂMKÂR VE ZİKR-İ
 SEBÂT-Ü-TEMKİN-İ(29a) AN HÛSREVMEND NİŞİN(14)

(29a) Bir şubh dem ki, peyker-i nûr bahş-i afitâb-ı cihân
 yüzün münevver etmişdi, cemâl-i 'âlem tal'at-ı mühr-i dilfürûzla(I)
 hürrem olmuşdi. Hâdret-i şehriyâr-ı Sahib-Kırân Sultân Selîm Hân
 atâsı Hüdâvendigâr Hâdretlerinün(2) şeref-i mülâkâtı ümidî-yle
 sefere ikâmet idüb mahrûse-i Kefeden devlet-ü-ikbâlle 'inân ber
 'inân zimâm-ı azîmeti Aşkırman cânibine müteveccih oldı(3). Her
 ne diyâre ki, leşker-i zafer-peykerle teveccüh eylese şubâr-ı
 sümmisemendin zemîn-ü-zemân dîde-i remed dîdelerine 'ayn-ı tûtiyâ
 bilürlerdı(4), veher ne yerden ki, müfarekat(5) gösterse ni'âl-i
 hayli 'asâkir-i nusret me'âsiri nakşı sinesine dâğ-ı hasret kordı.

Şİ'R(6)

Her zemîn-i ki o nişân(7) yâbed zina'l-i tü seneş,

Mi nihed ber yâd-ı şad(8) dâğ-ı hasret be yekeş.

Zîrâ ki 'adl-ü-siyâseti rehber idünüb ol zıll-i mezîd-i Hakkun(9)
 mezîd-i şefkati re'âyâ üzerine bir vechile merhamet-göster
 olmuşdi ki, tâife-i hurrâş ve ehl-i zıra'at arasında mezâri'
 huşûşunda vâki' olan resm-i hıfz-u-harâset bid'atdır deyu bi'
 l-külliyeye ref' olub gitmişdi. Nâgâh bir berggâha noşân gelse(10)
 o nahiye halkınun bîm-i siyâsetden çehresi gâh-rubâ gibi zerd
 olurdu, eger ne'üzübi'llâh bir pîr-zenün sūzeni dâyi' olsa
 mahalle kavmi seng-i mıkna'tıs gibi saht olub yedügi derd olurdu.

RUBÂ'İYYE(II)

Lutfet be-kerem çâre-i bî-çâre küned

'Adlet sitem ez zemâne avâre küned.

Der mevsim-i 'adl-i tu şabara neresed(12)

An yâre ki pirâhen-i gül yâre küned.

Şirle âhû arasında meveddet-i zi'l-kurbâ hâsıl olub hîyn-i
 musahabetde

(29b) sohbet-i üns bir vechile olmuşdı ki(I) zânû be-zânû hemnişin olmuşlardı, bâzla tihû arasında(2) şûret-i vahşet götürülüb 'âşık-ı dilşikest ile ma'sûk-ı aşık-perest gibi birbirine hempehlû olmuşlardı.

Kıt'a(3)

Çünân be sâht cihânara hevâ-yı devlet-i tu,
Ki ez tabi'at-ı addâd reft na sâz,
Ezân guzeşt ki güstâhiyi küned pesezin,
Sihr be perde derî bâ şâbâ be şammâzi.

Ol zat-ı mekrûmet şıfâtuñ ki(4) cemâl-i vaşf-ı cemîli peyraye-i isti'âre ve kinâyeden müstağnîdir, serpençe ki, (5) erbâb-ı belâğat lisan-ı faşihu'l-beyânla medhine âğâz eyleyeler, (6) endîşe-i 'akl-u hıyâl dâi' re-i hakikatinden çıkub mecâze kadem başmak emr-i muhâldir.

Şi'r(7)

El-vaşfu'an ihşâ'i vaşfike 'âcizu,
Ve'l-'aklu'an idrâki kadrike kâsiru,
Ve kafe'l-keâmü verâ'e medhike hâ'iren,
Ennâ yefî bi'l-medhi zâke'l-hâiru.

Hadret-i Şehriyâr-ı Nâmdâruñ vech-i meşrûh üzere âbâ vü ecdâdı tarîkince nâmûs-ı şerî'atı ri'ayet eyleyüb âdâb-ı salţanatı(8) kemâ yenbeğî edâ etdüğün cânib-i Hüdâvendigârdan risâlet tarîkî-yle varan adamlar gelüb Hüdâvendigâr Hadretlerinün hudûrunda beyân idecek cibilletinde olan şefkat-i übüvvet muđa'af oldu, kemâl-i sürûr-ü-ibtihâcından bu beytün ma'nâsın(9) tekrâr etmede bî ihtiyâr idi.(10)

Şi'r(II)

Çe şam bâşed berân şah-u-diyâreş,
Çü tü ferzed-i mânde yâdigâreş.

Erkan-ı Devletden ve a'yân-ı salţanattan ba'dı bed-gümânlar ki,
Hadret-i Hüdâvendigârün zaman-ı ferâğatinde ve eyyâm-ı

(30a) 'uzletde(I) herbirinin beğliği vardı, (2) kendülerün māl -ü- emlâkin tende cânları gibi bilüb teceddüd-i mülk sebeb-i helek olmak tevehhümü-yle(3) mağarrat-ı 'âmme-i müslimînün def'ine kendü devletleri maşlahatın takdîm etmişlerdi, ammâ çün halkun baħr-i hâtırında emvâc-ı ihtiyâc zâhir olub bir yeni(4) pâdişâha mühtâc idüğün fehmi etmişlerdi, nâçâr zıkr olan zıkr-i kabîle-i(5) pür-hfle ile iki cânibe 'ard-ı niyâz idüb birinde hakikat ve birinde mecâz olmak(6) tarîkine sâlik olmuşlardı.

Şİ'R(7)

Pîş-i tü ez nûr muvâfık terend,

Vez pest(8) ez sâye münâfık terend.

Ammâ ol bî-sa'âdetlerün aślâ etdükleri nifâk mü'essir olmadı(9) zîrâ livâ -i sa'âdet-iltivâsının farkında âyet-i naşrun mina'llâhi ve fethun mübîn-(10) muharrer idi, lisân-ı serî'a'l-cereyân-ı şemşîrinde sûre-i(11) -innâ fetahnâ(12)-şu gibi ezber idi, şahîfe-i rûzgârında vefk-ı hâtır-ı şerîfince hezârender hezâr(13) tām zafer merķûm idi, Hâdret-i -ene nebiyyü's-seyfün(14)-her yerde kılıcın şalduğundan(15) 'âkıbet manşûr-ü-muzaffer olacağı tamâm ma'lûm idi.

Şİ'R(16)

Nemûdâr kitî kitî(17) kuşâyî türâst,

Halel-i haşmrâ müsiyâtî türâst,

Be çendîn nişânhâ-yi firûz mend,

Bed-endîş râ çün ne pâyed gezend.

El-kışsa ol çâpuk-suvâr-ı meydân-ı kârzâr ve ol pehlûvân-ı sa'âdet-i destyâr mahrûse-i Edirneye ki, mağarr-ı serîr-i saltanatdır, karîb olıcağ cüst-ü-câlâk ve bî-bâk 'azîmetinden erkân-ı hiyânet -bünyân muğtarib ve perîşân oldılar, zîrâ ki, cümlesinün Hâdret-i şehriyârün yolunda vücûh-i taşîrâtı muğarrer idi, ol

(30b) âyîne-i mekrûmet-ü-ihsâna(I) müvâcehededen yüzleri yoğdı
kaçarlardı.

MİŞRÂ'

Der âyine nîk nîk bined:

Ve birbir âhîr müşâhede-i şûret-i haqqa hâil olan(2) fikr-i
bâtılları anâ müncer oldu ki, Hâdret-i Şehriyârün vech-i meşrûh
üzere cerâ'et ve ikdâmını(3) husûmete haml idüb kesret-i leşkerle
(4) mümkün oldukça(5) müdâfaâ kaşd eylediler, etdikleri ri'âyı
fâsidi Hüdâvendigâra şûret-i haqda gösterüb fi'l-hâl 'alâ sebîlü'
l-ist'câl der-i devletinden tekrâr Rûmili beğlerbağine ve
beğlerine(6) te'kîdle gelesiz deyu hükümler gönderdiler. Şol
ümîd ki, (7) kuvvet-i 'askerle Hâdret-i Şehriyârı def' eyleyüb
ba'dehu cemî' -i Rûmili beğlerine bezl-i mâlle imâle-i hâtır
eyleyüb ittifâkla Sultân Ahmedî getürüb padişâh eyleyeler.(8)

BEYF

Tü in hayâl taşavvur kuni felek guyed,

Zihi taşavvur-i bâtıl zihî hayâl-i muhâl.

Ol şehriyâr-ı şâhib 'adl-ü-dâd ve ol husrev-i şahîhu'l-i'tikâd(9)
mağdâ ihyâ-yı şer' -i Muhammedi ve himâyet-i nâmûsi millet-i
Ahmedi kaşdına ki ikâmet-i niyyet(10) eylemişdi, -inni câ'ilüke
li'n-nâsi imâmâ-(II) âyetini gûş-i hûşî işitdikde cân-u-dille(12)
irâdet-i(13) haqqa iktida idüb Allâhı kıblegâh idinmişdi(14) .
Eshâm-ı kader-ü-kağâya(15) sîne-i sekînesin siper idüb
'inâyetu'llâhı(16) kendüye melce' vü maqarr idinmişdi. Bir vechile
hudûr-i kalb ve cem'iyet-i hâtır kesbetmişdi ki, Cenâb-ı Haqdan
her ne müteveccih (17) olsa ânun icâbına hüsn-i kabûli istikbâl
eylerdi(18) ve her ne cânibe ki, da'vet-i şûreti

(3Ia) gösterileydi ol ma'nâya icâbeti karşı varub ikbâl iderdi, Hâdret-i Rabb-i 'izzetün kemâl-i luţfine istinâdı ve Hâkkuñ 'avn-ü-'inâyetine i'timâdı(I) bir mertebede idi ki, kejd-i bâd-ı âlâm-ı rûzgârla cihân yüzü pür-kejd olsa mübârek hâtırını muğberr olmazdı, tufân-ı beliyânla(2) mevc-i hâdiş evc-i feleğe(3) çıksa dâmen-i tevekküli nem-i tebeddüle ter olmazdı zîrâ ki, pâdişâh-ı dil âgâh idi, ve fi'l-hâkîka sâlik-i 'ârif bi'llâh idi.

Şİ'R(4)

Ger mevc-i haber-i hâdiş ser ber felek zened,
 'Ârif be âb-ı ter ne küned raht ve baht-ı hiş(5)
 Dâ'ire -i tevhide kadem başmış idi, (6) hudûr-i Hâkda huş demdi,
 -ve nañnü akrabü ileyhi min habli'l-verîd-(7) serriştesi dest-i
 i'tikâdında muhkem idi, hâtır-ı deryâ mukâtırını 'ummân-ı 'irfân
 idi, Hâkkuñ luţfi ve kahrı nazar-ı i'tibârında yeksân idi.

Şİ'R(8)

Çü bahsâyiş-i pâk-i yezdân büved,
 Dem-i âteş-ü-âb yeksân büved,
 Be bî çâregi çâre-i kâr-ı mast,
 Der ab-u-der âteş nigehdâr-ı mast.

Bi'l-cümle Hâdret-i Şehriyâr-ı(9) kâm kâr meger atası Hüdâvendigâr cânibinden risâlet tarîki-yle vâran âdamlardan birine gitmeğe ruşat kımayub icâzet virilmişdi. Tâ ki, birkaç menzil rikâb-ı Hümâyununca bile olub 'asâkir-i nuşret me'âşirinün nazm-u-intizâmın ve kendünün 'adl-ü-siyâsetin ve atası Hâdret-i Hüdâvendigâre kemâl-i itâ'atin bi'l-cümle(10) şuver-i ahvâli müşâhede idüb(II) Hâdret-i Hüdâvendigârün 'izz-i hudûruna 'ard

(3Ib) ide, (I) tâki Hâdret-i Şehriyârûn teveccüh ve 'azîmeti ba'dı müfsidler hîlâf-ı vâkı'a haml idüb(2) ifsâd eylemeyeler, ol ki Hâdret-i Hüdâvendigârûn şeref-i dest-bûsi ki, (3) anı kendünün sebeb-i 'ırdı ve nâmûsi bilmişdi. Ahsen-i vech üzere müyesser ola, Mahrûse-i Edirneye (4) iki menzil yerden zikrolan kapû kuluna akçe ve hîl'at emrolub ruhsat ve icâzet virildi, ve kendü dahî devlet-ü-ikbâlle Mahrûse-i Edirne cânibine teveccüh gösterdi, bu cânibde Hâdret-i Hüdâvendigâr, (5) Hâdret-i Şehriyârûn kendü ile (6) mülâkâtı ehemmi mühimmâtdan idinüb tarîk-i muvâşalete sülûkinde (7) mücidd olmasın, çün zâhir-i ahvâlinde (8) fehm itmişdi. Oğli Şehriyârûn hakkında ol eyledüğü cemî'-i takşîrat bir bir hâtır-ı şerîfine hutûr etdikce be-ğâyet şermende olub yüzüne haclet elin perde idinürdi, ol ecilden idi ki, kendü nûr-i didesinden kaç'-ı nazar idüb ol âyine-i şun'-i Hüdâdan cüdâ düşmüşdi. Temhîd-i mükaddimât-ı 'özü için tahşîl-i mebâdi sâdedinde (9) oldukça dest-i hacâletden gayri sûrete (10) gelür nesne görünmezdi. Âhir nâçâr olub cemâl-i hurşîd mişâl-i hakîkatı dâmen-i irâdetle (11) tesettür itmeğe şuru' idüb Hâdret-i Şehriyârûn, Hüdâvendigâra hüsn-i inkiyâdına kendüler cânibinden 'adem-i i'tikâd sûretin ızhar itmek tarîkine sâlik oldılar, çün 'arâ mahdâ Hâdret-i Hüdâvendigârûn ziyâreti idi, (12) bu deñlü kerr-ü-ferr-ü-şevketle gelmek ne lâzım idi deyû nukûd-ı efkâr-ı

(32a) fâsidlerine maşrif bulmayub, delîl-i müzahrefe yapışdılar, mükaddime-i şulh-u-şalâhı mücerred men' itmeğ için bu beytün ma'nâsın sened idindiler.

Şİ'R(I)

İzâ ci'teni fî rifkatin letezûreni,

Ve in fî şulhın(2) fe ente muhâribu.

Bu teheyül-i bâtılla(3) şûret-i hağdan i'râd idüb muharebe vü mukâteleye taşmîm-i 'azm eylediler. Ammâ çün Rûmili begleri dükeli gelüb cem' olmamışdı(4), kârşü varmağa ikdâm idemeyüb(5) hâdır bulunan kapu halkı-yla ve birkaç sancağ(6) beği-yle muhâfaza 'askere mülâyimdir, deyu arâya çıkdılar. Gör ol Pâdişâh-ı bî-intibâhün kuşûr-i fikr-ü-sui' tedbirin bu ebâtilün(7) mağdâ kâl-ü-kıylî-yle Hağdan maçcüb olub nüzhet-serâ-yı vâsi'ül-fedâ-i 'izz-ü-temkînini tengnâ-yı vahîmu'l-hevâ-yı kibr-ü-kîne tebdil eyledi, mâni âfitâb göz nurun döküb altun kalemle şahîfe-i feleğе mişâlin yazmadığı(8) naşş-ı dilkeşün temâşâsından şûret-i istiğnâ gösterdi. Gâyet-i ezeli ve sa'âdet-i lemyezeli hutuvât-ı eyyâm -ü-leyâlî ile(9) ta'zîm-ü-iclâli-yçün istikbâl etdügi şahib-i 'izzetden yüz çevirdi. Dâ'yire-i müsi'a-i(10) saltanatda bir kârvâre gâbitkadem iken hevâcis-i nefsâni ve vesâvis-i şeytânî müdâyâka virüb bunca hayl-ü-sipâhiye teng-i havşalalık bir çerâğâhı(II) caygâh idindi. Birkaç gün zikrolan mevdi' da karâr idüb mütemekkin oldukdan sonra kapu bendelerinden salifu'z-zikre, ki şehriyâr cânibinden icâzet virilmişdi,

(32b) 'Inân-ı ihtiyârın Edirne şavbine müteveccih kılub 'ala' t-ta'cîl gelüb yetişdi, çün getürdüğü haberün(I) pâye-i serîr-i a'lâya te'hîr olmayub 'arç olunması vâcib idi, ol gün tekrâr divân olub haber getüren adamı Hüdâvendigârün 'izz-i hudûruna iletdiler. Evvelâ Hâdret-i Şehriyârün gelmesinden su'âl etdiler, gelür deyü teyakkun üzere cevâb virdi, 'adl-ü-siyâsetinden istikşâf eylediler. Bahr-i 'adâletinden maḥdâ bir kaḥre ile raḥbu'l-lisân olduḡda Hâdret-i Hüdâvendigâr deryâ-yı hayrete müstaḡrak olub kaldı, kendüye keyfiyet-i itâ'at ve inḡiyâdından istintâk oluncaḡ bir vechile silk-i beyâna(2) getürdi, ol haberün vürûdünden ḡâsıl olan sürûrun(3) nazmına Hüdâvendigârün eşk-i dürer-bârı ḡüher nişâr idi, vufûr-i şefkat ve ra'fetinden rikḡat-i ḡalbi müstevli olub zimâm-ı umûr-i saltanatı ol Şehriyârün ḡabḡa-i irâdetine teslîm itmek mûcibâtı mübârek ḡâtırında mütemekkin oldı. Ammâ maḡâm-ı vezâretde mukîm olan bedḡahlar, Hüdâvendigârün ḡamîr-i maşlahat-peḡîrinde Hâdret-i Şehriyâr cânibine bevâ'iş-i teslîm-i saltanat fehmi idicek be-ḡâyet bî-ḡudûr oldular, âḡir girû tarîk-i mekr-ü-'özre sâlik olub Hüdâvendigârün Sultân Ahmede müte'allik olan silsile-i maḡabbetin tahrik itmeḡe aḡâz eyler, (4) ânun ḡaḡḡında cânib-i Hüdâvendigârdan(5) vâki' olan mevâ'id-i kerîmei meclis-i hümâyununda

(33a) tezekkür itmeğle kıblenümâ-yı hâtırından(I) teveccühi semtin ta'yin itmekde muğtaribu'l-ahvâl etdiler, Hâdret-i Hüdâvendigâr ol müfsidlerün sözi-yle ol 'azm etdiği yerden 'inan-keşide olub mizân-ı 'aql-i 'adâlet-îzâne(2) çekmek ile ol iki şehriyârı 'ayâr etdi. Gerçi Sultân Ahmedi kendü yerine veliyy-i 'ahd eylemek kadîmu z-zamandan emr-i ma'hûd idi.(3) Ammâ Hâdret-i şehriyârün nâşiye-i devlet ve(4) çehre-i şûret ahvâl-i ferhunde-me'âlinde çün âşâr-ı envâr-ı saltanat ve iclâl tal'ati âfitâb-i felek-medâr gibi hüveyda ve âşikâre idi, bu canibün tercihinde be-ğâyet mütehayyir olub zebân-ı hâlde güyâ bu beytün zikri-yle güyâ idi.

Şİ'R(5)

Du dil firîb kezân her yeki belâ-yı dilest,

Yekî dilem çe küned cânib-i kudâm şevd.

'Ala'ş-şabâh ki, Sultân-ı kevâkib-i seyyâre mevâkib-i divânthane-i meşriqda serîr-i ufukda mesned-nişîn olmuşdi, cemi'-i vüzerâ vü erkân divan-ı 'adâlet 'ünvânına cem' oldılar, resm-i ma'hûd üzere çün devlet şeref-i meclis-i müyesser oldı, cemi'isi ol ehl-i fesâdün ittifâk idüb didiler ki, âraya gelüb(6) bu vechile karar itmek bi hasebi z-zâhir karar ihtiyâr itmekdir, bi hamdi'llâh Pâdişâh devletinde on beş biñ miqdârı güzide 'asker rikâb-ı hümâyunlarında hâdırdır, gerekdir ki, şehzâdeye şevket ve saltanatı kâhir 'ard idüb muhârebe vü mükâtele şûretin ızhâr idevüz. Eğer bu ru'b ve hirâsanla tarîk-i emâne sâlik olursa emr âsândır, eğer şöyle ki, muhârebeye ikdâm eyleye

(33b) ihtiyâr elde bâkîdir, ol bâtullarun sözi-yle Hüdâvendigâr sûret-i haqdan 'udûl idüb zikrolan re'ye ittifâk eylediler. Ol gün Rûmili Beğlerbeğisi Hasan Pâşaya emr oldu ki, Hüdâvendigarun tûğını birmenzil ilerû iledüb(I) naşbe-yleye ol hizmet egerçi kapıcı başlarına müfevvağ idi, ammâ çün kendü zu'm-i faşidlerince mahall-i hâtır mülâhaza etmişlerdi, hazar eylediler, Pâşâ-yı mezbûr emr-i 'âli mucebince tûğı alub giderken mevdi'-i ma'hûda karîb geldikde mukâbeleden Hâdret-i Şehriyârün tûğ-ı sa'âdet-fürûğı zâhir oldu. Anun müşâhedesinden Pâşaya dehşet ve hayret gelüb aqdâm aqdâm ve cür'eti kedüye(2) çekdi, birkadem ilerû varmağa ihtiyât eyleyüb iskât-ı ahsen(3) ve sulûk-i meslek-i(4) reca'a'l-kahkârâyı emr-i müstahsen 'addeyleyüb giru döndi.

Şİ'R(5)

Eteyte büyüten lem tenel min zuhûrihâ,

Ve ebvâbuhâ 'an kar'î miğlike süddet.

Zûri gümân biş zibâzû-yi tüst,

Seng-i vey efzûn zi terâzû-yi tüst.

Gelüb Hâdret-i Şehriyârün maqdem-i Hümâyunundan haber vericek ol husrev-i şâhib-kırânun şîrâne heybet ve şecâ'atden(6) ve tevakkuf çekmeyüb dilirâne sur'at-i 'azîmetinden(7) Hâdret-i Hüdâvendigâre dehşet gelüb mütehayyir oldu. Vâdi-yi hayrette tevsen-i nefsi-tiz-gâmı bir zaman cevelân etdikden sonra 'inân-ı 'azîmeti tarîk-i 'inâda müteveccih kılub kendü 'askerine emr eyledi ki, 'ala's-şabah gelüb(8) alât-ı harble mükemmel müretteb cümleden rikâb-ı hümâyuna cem' olalar(9).

(34a) Sipîde dem şâh-ı encum-ı(I) nurân-ı 'alem ve sitâre çeşm-ı
 hing-ı felek-ı çârûme suvâr olub siper-ı zerrin ele alub 'azm-ı
 neberd eylemişdi, şemşîr-ı pür-tenvîri şemsesinûn(2) pertevi
 meydân-ı âsumâna nur-efşân olub 'arşa-ı felek numâyân olmuşdı,
 âyine kiti-(3) nümâ-yı rûzgârda 'ayân olan şûrete zemîn-ü-zemân
 nigerân idi ki, ol pâdişâh-ı hürşîd-gulâm ve ol husrev-ı behrâm
 -intikâm bir taht-ı revân-ı gerdûn(4) müyessere suvâr olub 'acele
 ile ol şehriyâr-ı güzîn ve şâhib-ı 'izz-u-temkînûn kaşdine 'asker
 çeküb üzerine müteveccih oldı.

Şİ'R(5)

Çü âmed bâ sipâh ez şehîr bîrûn,
 Remîn(6) göfti revân şüd hemçû gerdûn,
 Hemî şüd(7) ezzemin ber âsumân kejd,
 Tu göfti hâk bâme râz mîkerd.

Ammâ ol kutb-ı dâ'ire saltanat kendû merkezinde şâbit-kadem olub
 aslâ yerinden mütezelzil-ü-mütebeddil olmadı, (9)-faşbir kemâ
şaberu ulu'l-'azm(10)-emrine inkıyâd idüb makâmında müstakîrr
 oldı. Hâdret-ı Hüdâvendigârûn tünd-ü-bâd-ı hışm-ü-ğadabı ol devhâ-ı
 bâğ-ı temkin ve edebi tahrîk(11) eylemek muhâl oldı.

MÜFRED(12)

Ne her dıraht taḥammül küned cefâ-yı hazân,
 Gulâm-ı himmet servem ki in kadem dâred
 Çün nazar etdiler gördiler ki, cemî'-ı hiyâm-ı felek kıyâmı yerlü
 yerine resm-ı mu'tâd üzere şâbitu'l-evtâd olub muḥkem turur,
 tamam ma'lûm idinüb bildiler ki, bünyân-ı devleti mümeḥhed ve
 meni'(13) ve kaşr-ı 'izzeti müşeyyed ve refi' dir her kişinûn
 kuvvet-ı müteferrikası terâzü-vâr olunca kuvveti(14)

(34b) bâzûya getürüb ikisinün naqd-ı devletini mizân-ı 'aqla çeküb(I) 'ayâr etdiler. Hâdret-i Şehriyâr-ı kuh-vaqâruñ qadr -ü-şevketini be-ğâyet girân ve sengîn ve Hüdâvendigârün(2) baht -ü-'izzeti sebk-ü-bî-temkîn(3) müşâhede etdiler.

MATLA' (4)

Qadr-i mehrâ bâtü secidem(5) men ez ruy-i kemîn,

Pelle-i meh ber felek reft-ü-tu derruyi zemîn.

Bu hâli göricek mecmû'-i 'asker bî-mecâl olub muğtaribu'l-aşvâl oldılar, Hâdret-i Şehriyârün bî-bâkliğinden öyle haşarnâk oldılar(6) cümlesi yemîninden yesârını fark idemez oldılar, yanındağı kılıçları ne canibde idüğünden ğâfil olub cihetini ta'yîn etmege kudretleri kalmamışdı, herbirinin meyânındaki(7) şemsîr küşegîr olub kendüleri lihâf-ı ğilâfa çeküb menâm-ı ferağâtde(8) şafâ-yı hâtırla(9) hâbe varub öyle istirahat etmişlerdi ki, bî-dâr olmağa kaç'â mecâl yoğdı, cümlesinün gümânı bu hâlete deng ve hayrân olub boynun egüb amelden kalmışdı, tîr genc-i humûlde esîr olub ağzın âçub mütehayyir olmuşdı, püserün göbeği borîsi tutub âyine-i hâtırını kejd-i infi'alle bir vechile muğberr olmuşdı ki(10) surete gelmege yüzi yoğdı, ellerindeki nizelerün başları felekde idi, serber zemîn etmezlerdi(11) yanlarında ki gürz şöyle sergerân olmuşdı ki, başın kaldurub aşlâ nigâh etmezdi, kemendün dest-i müstemende ki(12) 'ukde-i işkâli kimse(13) hâll idemezdi, halkun cümlesine bir mertebede havf-ü-hirâsân vâki' olmuşdı ki, kadem-i

(35a) cerâ'et ve ikdâmların dâmen-i ferâgate çeküb turmuşlardı, bir adım ilerû varır adam yoğdı. (I) Hâdret-i Hüdâvendigâr rikâbınca olan 'askerün ellerinde 'inân-ı 'azîmetin(2) süst göricek emre-yledi ki, ol yerdeki Çukurçayır dimekle meşhurdur nüzûl eyleyeler. Bu cânibde Hâdret-i Şehriyâr-ı kûh-vaqar 'izz-ü-temkînle(3) bir mürtefi' yerden turub atâsınuñ 'askerin temâşa eyledi, şöyle ki, 'asker(4) hareket ve cümbüşünden cenge ikdâmları(5) şûretin fehm etdüğü taqdirce Allâhuñ 'avn -ü-'inâyetine sığınub-el-bâdî azlem-(6) hücceti temessükî-yle muhârebeden yüz çevirmeğe taşmım-i 'azm eylemişdi.

Şİ'R(7)

Be tiğam erzeni(8) beser serengüşem zipây-i tu,

Ver dil-ü-cân taleb kuni cân-u-dilem fedâ-yı tu.

Ammâ ol İskender-i Dârâ hısm ki, etdüğü fi'lüñ(9) nedâmetinden hayrete düşmüşdi, (10) nâgâh bir sebz-püşîde 'araba ile hadr-ı hüccete pey gibi 'âyân oldu. Hâdret-i Şehriyârün, ki(11) gülşen-i ikbâli ve hadîka-i âmâli idi, göricek ebr-i dîde-i güherbârından mübârek kademine bir fersah yerden cevher-nişâr(12) idüb itdi.

NAZM(13)

Tûbâ li 'aynin lâ tezâlû terâkâ,

Tûbâ li ervâhin cu'ılne(14) fedâkâ.

Hâdret-i Hüdâvendigâr emre-yledi ki, 'arabanuñ püşîdesin götüreler tâki, Hâdret-i Şehriyârün çün Mübârek cemâlinden dūr oldu, bâri bâru be nigâhın vahîme ve hârgâhın(15) ırakdan temaşâ eyleye püşîde merfu' olıcağ ol cânibé her nice ki, diğkat-i nazarla nigâh etdi, (16) rikkat gelüb ebr-i

(35b) dide-i eşkvârı(I) sehâb-ı müzlim gibi ol âfıtâb-ı
saltanata hâcib oldu, görmedi 'âlem-i ğaybdan bu nazmuñ ma'nâsı
(2) göñli şahîfesinde merķûm oldu.

KİT'A(3)

Felev enni'stettaftü hafıztü tarañfı,
Ve lem ubşir bihi hañña erâkâ.
E'ışu kemâ e'ışu ve eyyu 'ayşın,
Yekunu limen ya'ışu velâ yerâkâ.

Ol gice iki 'asker, ki her vechile mütemâyildi, menzile-i teķâbülde
tenzîl(4) olunub birbirine muķâbil oldılar, cümle bir ceşşdi(5)
arada bigâne yoğdı, kamûsı hış idi, mâbeyninde(6) taķaddüm ve
te'ahhür nisbet-i beyân olunmaķ muķâlif idi, zîrâ te'alluķda
ma'ıyyet emr-i müķarrer idi, übüvvet ve bünüvvet gibi mütedâıyif
idi, şabâha değın(7) her tarañdan iki 'asker -el-leyletü ħuble
lestü tedrî mâ telidu(8) mefhûmi mücebince butün-i ümmehât
kumünden zuhûra gelecek mütevellidât-ı havâdişe muntazır oldu.

RUBA'İYYE(9)

Şeb ħâmile İst tâ çeżâyed bînîm,
Engüşt-i zemâne râki ħâyet bînîm(10)

Hengâm-ı sepîdem ki, şubĥ-ı şâdık da'vâ-yı şadâķatine muvâfık
-hâzâ yevmü yenfe'u's-şâdikîne sıdķuhum(11)-ĥüccetini ibrâz
itmeğe(12) şâdmân olub şubĥ-ı kâzib şahîfe-i rûzgârda(13)
-şerrü'n-nâsi fî yevmî'l-kıyâmeti zü'l-vecheyni(15)-şûret-i
müşâhedesinden(16) ihtirâz eyleyüb pinhan olmuşdı, nesîm-i
bihişt-i 'anber-sirişk(17) cânib-i dâru's-selâmdan ehl-i islâma
-inne evla'n-nâsi ebdeüküm bi's-selâm-(18) peyâmın tebliğ idüb
sevâkin-i mele'-i a'lâdan(19) emâkin-i küre-i ğabrâda onların

(36a) havâtır-ı ilhâm me' âşirine-men tevâda'a li'llâhi refa'ah(I) ma'nâsı mülhem olmuşdu ki ol şehriyâr-ı melek-siyer ve melik serîrûn hâtır-ı hâtîr-dâniş pezîrine -inneme'l-mû'minûne ihvetün fe aslihû beyne ehaveyküm(2)-âyeti dımnındaki emr-i vâcibu' l-ittibâûn şûret-i inkıyâdı hutûr idüb zikrolan emre itâ'ati vesîle-i fevz-i derecât bilmişdi. Egerçi re'âyâdan def'-i mezâlim ve ref'-i mehâyif ecli-yçün meleke bi-hasbi ş-şerr'-i emr-i muji hıssa ammâ(3) -vahfid lehümâ cenâha z-züll(4)-âyetini 'izzetine hukûk-u-edeb(5) emr-i müstehabb olduğu ecilden emre itâ'at gösterüb anlarûn etdüğü nâ-müvecceh işlere mukayyed olmadı.

Şİ'R(6)

Zi herçi cüsten ân mî küned türâ meşgûl,
Ferâgat-i tü ezân behterest eger yâbî.

Çün salah-ı mâbeyn ve ıslâh-ı cânibeyn emr-i mütehattim belki fard-ı 'ayn olmuş idi, (7) ibrâ'-i rabıtâ vü engîz-i(8) vâşıta kendü cânibinden vâkıf olmadığı(9) evlâ görüb vâlid-i cennet mevâri dinûn(10) ri'âyet-i hâtîri-yçün risâlet tarîkı-yle adam gönderdi. Zikrolan kâşid nihâyet maşşûdına vâsıl olub şeref-i meclis-i hümâyun müyesser olıcak Hüdâvendigâr cânibinden işâret oldu ki, Hâdret-i Şehriyârûn Kelâm-ı şalâh-encâmını silk-i beyâna getüre, lâ cerem söze şurû' idüb itdi ki, sūdde-i semâ-sîmâ ve 'atebe-i seniyye-i 'ulyâ ki, (II) metâf-ı tavâyif-i ümem ve ka'be-i hâcât-ı halk-ı 'âlamdir, hâliyen ânûn ziyâreti-yçün ihrâm-ı ihtirâmın giyüb yüz süre gelevüz, sebep nedir ki, harem-i harîminden(12) mahrûm olavuz, 'ale'l-huşûş mübâşeret-i

(36b) harb-ü-kıtâl ve sa'y-i ceng-ü-cidâl hâşâ ki, münâsib-i hâl
 ola(I) -innâ lem neci' li'itâli ahadün ve lâkinna ci'nâ mu'temirîne
 (2) hadîsinün mefhûmi bizim 'azîmetimiz hakkında muhakkak ve
 şûret-i hâlimiz aña mâ şadak vâki' olmağla ümidimiz ol idi ki,
 tavâf-ı ka'be-i âmâlimiz karîn-i hâl-i ferhunde-me'âlimiz olaydı,
 (3) bunca kat'-ı berâri ve bihâr ve tayy-i bevâdi ve kifâr eylemek
 ile gelmeden maksûd ol âsitân-ı(4) ka'be'-i makâşıda yüz sürüb
 'ard-ı hâcet etmek idi, bu deñlü ihânete neden müsteħakk olavuz.

Şİ'R(5)

Cemâl-i ka'be meğer 'özü zimerdân(6) hâhed,

Ki cân-ı haste dilân sûht derbeyâ bâneş.

Huşûşa bu mevsimde, ki aķşâ-yı belâ-yı rûmdan(7) bunca tavâyif-i
 muhtelifenün gelmesi-yle -ye'tüne min külli feccin 'amîk(8)-
 âyetinün ma'nâsı şûret-pezir olmuş ola, sâyir zuvvâra(9) merâsim-i
 istikbâl ve biz muhlislerine(10) ta'zîm-ü-iclâl yerine mümkün
 oldukça izlâl kaşde-ylemek(11) Hüdâvendigâr Hadretlerinin kemâl-i
 diyânetlerine münâsib olmaya, mevcuttur ki, dest-i reddle bizim
 müdafa'amıza(12) taşaddi eylemeyüb -velâ füsûka velâ cidâle
fi'l-hacc(13) âyetinden münfehîm olan şûret-i nef-yile mübârek
 hâtırlarında(14) olan nukûş-ı perâkende izâle ideler. Hadret-i
 Hüdâvendigâr ki, gül gibi sertapa gûş olub zikrolan kelimât-ı işğâ
 itmiş idi, (15) ğâyet-i şerminden mübârek çehresinde(16) hacâlet
 dürleri zâhir olub lisân-ı hâlle bu beytün ma'nâsın dilinde
 tekrâr etdi.

Şİ'R(I7)

Tâ türâ bed kerdeem bed kerdeem, (18)

Ez ki nâlem(19) ğün ğüneh hod kerdeem.

(37a) varan resûl-i meymunu'l-vuşûle 'avâtîf-i hüsrevâniden
 resm-i mu'tâd üzere in'âmîlar etdikden sonra cevâb virdiler ki,(I)
 Hâdret-i Şehriyârûn(2) ri'âyet-i hâtır-ı mübârekleri ehemmi-
 mühimmâtdandır, hâliyen ânûn tedârikindeiz(3) inşa'allâhu'
 l-e'azze vefk-ı hâtır-ı şeriflerince ber murâd olmak muharrerdir,
 fi'l-vâki' anlardan dahî recâ olunan ol idi ki, her huşûşda atası
 Hüdâvendigâra(4) müraca'at idüb şerâyıt-ı bünüvveti ve âdâb-ı
 hukûk-ı übüvveti ri'âyet idelerdi, bi hamdi'llâh ki, (5) kendülerden
 mütevakki olan etemm-i vech üzere(6) vâki' oldu. Çünkü âsitâne-i
 sa'âdete ilticâ şüreti gösterildi, cemî'-i murâd edindikleri
 ma'na hâşıldır, sâbıkan Mevlânâ Nure'd-din Hâdret-i Şehriyârûn,
 Hüdâvendigara kemâl-i inkiyâdın i'lâm itmekle ki zalâm-ı evhâm
 müdmahill olmuşdı, giru Hâdret-i Şehriyâr(7) cânibinden vâki'
 olan şüret-i levâzım-ı ihlâş ol ma'nâyı te'kid idicek Mevlânâ-yı
 mezbûrûn kemâl-i istikâmetine müte'allik olan hüsn-i zann(8)
 muçâ'af oldu. Fi'l-hâl cânib-i Hüdâvendigârdan emr oldu ki,
 meclis-i hümâyuna hâdır ola(9) şeref-i mücâleset-kerîn hâli
 vâki' olub iltifât-ı bî-ğâyâta mazhar vâki' olduğda Mevlânâ-yı
 müşârûn ileyh oldu ki, (10) def'-i huşûmet için şüret-i hâlde
 vâki' olan hüccet-i berâtı(11) meğâmâ meğâ mefhûmi-yle imđâlayub
 vesîka-i aşlah-u-şalâhı(12) -fa'sfahi's-şafha'l-cemîl-(13)
 emri mücebince tescil eyleye, varub Hâdret-i Şehriyâr-ı Nâmdârûn
 hadîka-i âmâlinde

(37b) maḫşûdı gülini istiṣmâm idüb mâ hüve'l-vâki' herne ise(I) giru gelüb 'izz-i huḍûra 'arḍ eyleye emr-i 'âli mücebince dâmen-i cidd-ü-ihtimamı meyânında(2) çeküb -tevekkeltü 'ala'allâh- (3) sipehsâların ol yolda kendüye bedrekâ-i râh idinüb revân oldu. Tefvîk-i Haḫḫ refîk olmağla taḫbîl-i enâmîl-i mekrümet meḫâyil ki, vâsıta-i maḫâşid-ı küllidir, ḫur'a-i ümmidinde rast geldi, çün ḡâyet-i me'mûli ḫuşûle müşîl oldu, evvelâ cânib-i Ḥüdâvendigâr dan taḫıyyet-ü-selâm(4) birle feth-i kelâm eyledi, şâniyen mâ hüve'l-maḫşûde şuru' etdi. Ḥaḫret-i şehriyâr Mevlânâ-yı mezkûrûn ibtidâdan intihâdan intihaya dek⁽⁵⁾ kelâmına ḫüsn-i telâḫki gösterüb ḡuş-i ḫuşî-yle işğâ eyledi gördi ki, maḫâl-i nedâmet me'âlinün ḫilâlinde vâki' olan zürûf-i ḫurûf meḫâ'im-i ḫüsn-i ma'zeretle mâli kelâm-ı şalâh-encâm-ı dımında ki, (6) her kelime şaḫîḫ mişâl-i ḫarf-i illetden ḫâli Ḥüdâvendigâr cüllî himmetini kendünün ri'âyet-i ḫâtırına şarf itmekle sevk-i kelâm vefk-ı rıdâsına(7) mebni ihtilaf-ı âvâmilden müstağni zikrolan kelimâtün istimâ'ından teşeffi-i ḫâtır gelicek öyle cevâb buyurdu, kim(8) benim aksa-yı murâdım Ḥüdâvendigâr Ḥaḫretlerinün dest-bûsi idi, (9) tâki, ol ümmidün ḫuşûli-yle mübârek cemâlin görmek müyesser olaydı, lâ cerem çün avâyık-ı 'aşr ve mevâni'-i dehr sebebi-yle naşîb olmadı, elden ne gelür, emr kendüleründür.

Şİ'R

An bûd ümmid-i mâ ki be busîm dest-i tu(10),

Lâkin zemâne ın şeref ez(38a) mâ diriğ dâğt.

(38a) çünkü ol maşûd elvirmedi, min ba'd kendülerden istidâ etdiğüm
oldurki Rûmilinde bize münâsib bir vilâyetün eyâleti himmet oluna
ki, cemî' -i zamânda cem' iyyet-i hâtırla merâsim-i du'âyâ meşgûl
olub, vezâyif-i hîdmete ikâmet gösterevüz. Kendülerün sâyir
bendeleri eyyâm-ı saltanatında pür-hudûr olub ehemmi-i murâdâtı (I)
hâşıl ve nihâyet-i maşûdlarına vâsıl olmuşlardır, hâliyen
cümlesi der-i devlete yüz süre gelüb mutarâşşid-ı fermândır,
biz neden ki nihân olavuz, dest-bûsları hevâsında olduğumuz bize
mücib-i hırmân ola.

Şİ'R(2)

Benâ ümmîdi ezîn der merev bizen fâli,

Büved ki kur'a-i devlet benâm-ı mâ üfted.

Mevlânâ-yı sâlifü'z-zikr mâbeynde câri olan kelimâtı
bâzû-yi himmetine tavîz idüb şüret-i inşirâf gösterdi, bu cânibde
Hâdret-i Hüdâvendigâr ki, ânun hâtırına elem-i intizâr munâm
olub bir haber-i hayr recâsı-yle çesm-i ümmidi her cânibe
nigerân iken Mevlâ-yı Nure'd-din(3) geldiği 'izz-i hudûrlarına
'arç olundu. (4) Pâdişâhdan icâzet oldu ki, emâneti yerine getüre
sa'âdet-i tâli' rehnemûn(5) olub meclis-i hümâyuna vuşul buldı(6)
Hâdret-i Hüdâvendigârün güş-i intizârın(7) şâdef-vâr küşâde
görüb(8) kaçarât-ı bârân-ı beyân bir vechile mütekâtır oldu ki,
reşehât-ı zülâl-i makâlınden Hüdâvendigârün sebze-i ümmidi
terâvet-pezîr oldu, bir mertebe(9) inşirah-ı hâtır geldi ki,
bî-ihtiyâr du'âyâ el götürüb mübârek elleri gül-i sîrâb gibi
şiküfte vü handân

(38b) oldu. Çün hulûş-ı tavıyyet ve safâ-yı niyyet vâki' olmuşdı, oldemde enfâs-ı müteberrike-i tayyibesini ervâh-ı muqâdese-i melâik istiğmâm eyleyüb âmin demekle icâbet-ķarîn oldu.

Şİ'R(I)

Ve da'vetün şadaret 'an niyyetin hâluşat,
Lâ şekke en yestecibe Allâhu dâ'iyeha(2).

Edâ-yı merâsim-i risâlet(3) tamâm olub Mevlânâ-yı muşârunileyh dönüb gitdikden sonra vüzerâ-yı vizre-intimâ(4) Hâdret-i Hüdâvendigârdan meyl-i hâtır fehm idicek(5), hâh nâ hâh ol nice bir gümrah yekülüne bi evvâhihim mâ leyse fî kulûbihim(6)-tarîķine sâlik olub Şehriyârûn murâdına bi-hasebu' z-zâhir müsâ'ade şûretin gösterdiler. Rûmilinde ri'âyet(7) olunması huşûsun tevcih etdikden sonra ol müfsidler girû mekr-ü-ğadre âğâz idüb itdiler(8), Şehzâde Hâdretlerine daru'l-hilâfete ķarîb yerlerde sancaķ tevcih olunmak câyiz değildir.(9) Zirâ 'âmme-i halâyıķun ol cânibe mezîd-i ihtişâşı vardır, nâgâh bir 'azîm fitneye müeddi ola. Münâsib oldur ki, memleket etrâfında hıfz-u-ķarâseti vâcib olan bir yerde sancaķ teklîf oluna, tâ ki dâru's-saltanatdan dūr olmağla(10) cem'iyyeti noķşân-pezîr olub halkun teveccühi kesile(11) ve sâye-i siyâsetinde memleketün bir tarafı emn üzre olub(12) tamâm maḥfûz ola. Hâdret-i Hüdâvendigârûn bâran-ı âlâm-ı mütevâfir mecârı hâtır-ı fâtirine bî-nihâye mütekâtır olmağla kuvâ ve erkânı(13) süst-bünyân olmuşdı, ķaç'â kendü tedbîrinde ve fikrinde istiklâle mecâli(14) yoğdı. Vüzerânun re'yini ķabûl idüb, Bosna ve Semendire ve Mora sancaķlarının birisi taḥyîr

(39a) olunsun deyû mukarrer etdiler.

Şi'R(I)

Dehân-ı yâr ki dermân-ı derd-i hâfız dâşt,

Figân ki vaqt-i mürüvvet çe teng havşala bûd.

Mevlânâ Nure'd-din ki, kemâl-i istikâmeti ve mezîd-i fağîleti beyne'l-ümem kenâdin(2) 'alâ 'alem zâhir-ü-hüveydâ idi, tekrâr cânib-i Hüdâvendigârdan da'vet olundu, hüsni iltifat-ı pâdişâhı birle emşâl ve akrânından mümtâz olub 'alemvar-ı ser-efrâz oldı. Mevlânâ-yı mezbûre buyurdu ki, oğluma benden selâm idesin, andan iltimâs budur ki, sözümü kabûl idüb zikrolan sancaqlardan birin ihtiyâr eyleye, Mevlânâ-yı sâliffu'z-zıkr sem'an ve ta'ah deyüb revân oldı, çün subh-ı sa'âdeti kemâl-i şadâkatine(3) maqrûn idi, furûğ-i devleti gün gibi 'ayân olub müşâhede-i şâhidi maqşûdına kevn-ü-mekân hâyil olmadı, fi'l-hâl ol meclis-i pür-ıkbâle(4) yümn-i tâli'i rehber oldı. Hâdret-i Şehriyârûñ hudûrunda evvelâ edâ-yı şükr-i şekerbârla feth-i kelâma şuru' etdi, (5) ba'dehu tevcîh olunan sancaqlardan(6) birin ihtiyâr etmelerinde Hüdâvendigârûñ kemâl-i tevaqqu'in beyân eyledi(7). Lâ cerem Hâdret-i Şehriyâr emri şerîfe imtisâl idüb Semendere sancağın ihtiyâr eyledi. Mevlânâ Nure'd-din ki(8) ıslâh-ı cânibeyni naşb-ı 'ayn idimişdi, emri ma'hûduñ 'uhdesinden gelmekle(9) çehre-i ıkbâli gülgün olub devlet ve 'izzeti günden güne rûz-efzûn oldı. Hâdret-i Şehriyâr-ı kâmkâr(10) 'ummân-ı bî-girân-ı mekrümet ve ihsânından âna ol kadar in'âmlar etdi

(39b) ki, ânũñ 'öşri beyânında 'aql-ı 'âşır-ı kâşır idi.(I)

Şİ'R(2)

Enâmıluha fi'd-da'yi ve'n-nedâ(3),
Li katli'l-e'âdi ve bezli'l-eyâdi,
Fe minhu'l- 'atâyâ naşibe'l-mevâli,
Ve minhu l-menaya nasıbe l-e adi.

İhsân olunan mevâhuñ(4) şükrün edâ itmeğ için el öpüp du'â-yı devâm-ı devletin hırz-ı cân ve zıkr-ı nâm-ı şerîfin vird-i zebân idinüb yola yöneldi.

Şİ'R(5)

Bekıyte bekâen lâ yezâlû dâyimen(6),
Bekâ'uke hüsnün li' z-zemâni ve'tîbu,
Vemâ kâne(7) li'l-mekrûhi naşveke mezhebün,
Velâ li gurûfi'd-dehri fike naşîbu.

Bu cânibde Hüdâvendigâr Hadretlerinün(8) 'askeri gerçi ki, şüreta bir yerde müctemi' idi,ammâ ma'nide müteferiku'l-aşvâl ve münkesilu'l-bâl idi,ve her biri bir pâdişâh-ı hüner-pervere râğıbdı(9),niçe dilâver ve ehl-i hüner(10) güzide erler vardı ki Hadre t-i Hüdâvendigâr gazâdan mütekâ'id olub bâb-ı cihâd mesdûd olmağla(II) bî-hünerler 'idâdında zıkr olan şâhib-vücûdlar ma'dûm-ü-mefkûd olub gitmişlerdi,tîğ-i hûn-âşâmları ki,eben'an ceddin küffâr-ı bedkârün kânın içegelmış idi,niyâm-ı ferâğatde mensî olub kaldıklarına herbirinün kânı kurumuş idi,nize-i cân güdâzları ki,ma'reke-i kârzârda 'adû-pardâz olmağla serefrâz idi,genc-i nisyânda dâm-ı 'ankebûte mübtelâ olub kalmış idi(12) tirin bu şuşşâdan parr-u-bâli dökülüb kemân-ı saht olmuş idi,(13) siperin jeng-i şamdan göñli âyinesinde şafa kalmış idi(14) âlâb-ı harb-ü-kitâl(15)

(40a) ve esbâb-ı ceng-ü cidâl mühmel ve mu'atıl olmuşdı.(x) şebâz yiğitler şikâr almaduğuna(I) hacil olub evkâr-ı efkârda yüzi ve gözi evkâr olub(2) kalmışdı,her zağ ve zağne şebâz-ı bülend-pervâzlaruñ üskûfün giydirüb el üzere tutarlardı,adını şâhin ve sunkur ve belebân okurlardı,(3) kânde bir leke var ise eğninde libâs-ı zerrin meyânında kemer-i sîmîn idi,ne yerde bir merd-i güzîn olsa(4) melâmet-i fakr ile hazîn idi:

RUBÂ'İYYE(5)

Kirâmu'n-nâsi tahte zalâmi 'usri,
 Ve 'inde liyâmihim dav'a'l-yesâri,
 Ke eymânın 'aleyhâ 'akdü 'aşrin,
 Ve mecmû'u'l-ulûfi 'ale'l-yesâri.

Bu nevi' miñnet ve alâm-ı gündünla herbirintün ciğeri pür-hûn olub hâtırları mahzûn idi,niçe zamân idi ki,Ĥadret-i bî-niyâz-ı bende-nüvâza 'ard-ı hâcet idüb bir pâdişâh-ı güzîn ve şâhib-i 'izz-ü-temkîne ihtiyâç göstermişlerdi ki, ânuñ eyyâm-ı 'adâletinde kemâl-i mehâbetinden zıkr olan fırka-i liyâm güsiste-zimâm olub herbiri bir vâdide behâyim-safat sa'im olaydı(6) etdikleri du'ânun icâbet ve kabûle karîn olmuş(7) fehmi idüb tesellî-i hâtır ve teşeffi-yi damâyir tahşîl eyledikleri esnâda Ĥadret-i Şehriyâr-ı kâmkâre zıkr olan sancaqlardan biri tevcih olunduğun(8) işidicek bildiler ki,mağâm-ı vezâretde olan bed-kendarlar giru(9) tarîk-i makr-u-hîleye sulûk idüb ellerinde olan sermâye-i nakd-i hayâtı giru(10) vesile-i fevz-i derecatdır,çeküb kendülere ziyân itmek tedârükün itmişlerdir.(II)

(40b) Lâ cerem bu cihetden be-ğâyet perişân olmuşlardır(I), ammâ şol eskât-ü-erâzîl ki(2) cemi'-i fedâyilden 'ârî ve libâs-ı rezâletle(3) mütevârilerdîr, cüll-i himmetleri ol idi ki, dâ'ima memleket muhtell olmadan hâli olmaya tâki, kendüler hilâl-i ihtilâlde(4) müreffehu'l-ahvâl olmağa fâriğu'l-bâl olalar, denâ'et-i nefis-i hasisleri müktedâsınca Hâdret-i Şehriyârün 'uluvv-i himmetinden âna fehm itmişlerdi ki, zaman-ı saltanatında cemi'-i erâzîl ve edân-ı 'itibârdan sâkât olacaktır, ol tâife-i muhâl-andiş şöyle tasavvur itmişlerdi ki, kendülerün su-i tedbîri(5) kârhâne-i kaða vü kaderde kârger ola(6), ve ol bedgümânlar öyle mülâhaza itmişlerdi ki, etdikleri re'y-i fâsid işâbete karîn olub Şehriyârün tevcih olunân yere gitmesi muqarrer ola, emr-i saltanat ki, (7) mu'azzamât-ı umûrdandır. Hâdret-i mâliku'l-mülk-i bî-zevâlün mağdâ te'alluk-i meşîyyet-i ezeliyyesine müte'allik idüğinden ğâfillerdî. (8) -yu'ti'l-mülke men yeşâ-(9) fehvasınun idrâkine hevâcis-i nefsanî ve vesâvis-i şeytânî mâni' olmuş idi, (10) siyânet-i nâmûs-i şer'-i Muhammedi ahlâ hâtırına(II) hutûr itmezdi, kendülere mahşûs olan fevayid-i cüz'iyye sebebi-yle 'âmme-i müslimîne 'âyid olan menâfi'-i külliyyeden kaç'-ı nazar etmişlerdi, uqûbet-i kâhire-i -hasire'd-dünyâ ve'l-âhireh(12)- birle mu'âkab olacaqların anlamışlardı, ol ecilden herbiri mu'accelen dâr-ı dünyâda âhîret 'azâbını çekiüb evc-i 'izzetden hadıyd-ı zillete düşmüşlerdir, tevâtür-i

(4Ia) âlâm-ı havâdis-i eyyâmîla sergerdân-ü-akrân(I) içinde mühân olmuşlardır.

BEYT

Tû bend(2) künende-i hōdrâ be rûzgâr sıfâr,
Ki rûzgâr türâ çakerist kine güzâr.

El, kıssa vadî'-ü-şerîf Mevlânâ Nure'd-dinün kudûm-i beşâret rûsûmuna muntazır olub cümlesinün dide-i terakķubi hıyâm-ı ecfânda rûnâb-ı ümmid-i âb arasında râha nigâh itmeden(3) hâli değildi, şol ümmidle ki, nussha-i mahabbat-ı rûzgârda imlâ olan erkâm-ı huşûmet-encâmına debâr-i takdâr kelâm-ı ıslâh çeküb şahâyif-i leyl-ü-nehârda sehvü'l-kelâm vâkı' hatt-ı evzâr(4) hakke-yleye, nâgâh Mevlânâ-yı müşârün ileyh(5) hâtır-ı ilhâm-pezîre mevrîd-i ilhâmât olan evkât-ı şerîfede vâridât-ı 'ayniyi lâyah olur gibi tarfettü'l-'ayn içinde gelüb kadâyâ-yı fıtrıyyetü'l-kıyâs mişâli ol risâletün neticesinün kem-ü-keyfî ma'lûm oldı(6). Mevlânâ Nure'd-dinün(7) beşer-i mübeşşiresinde beşâret nûri gün gibi zâhir idi, istiğbâra ihtiyâç yoğ idi, cebhe-i maķşûdunda beşâret ve meserret partevi gürre-i ğarra gibi numâyân idi, istifisâr lâzım değil idi, ol berîd-i hoceste-nüvîd hilâl-i 'ıyd gibi(8) mecmû'-i halk içinde müşârün ileyh bi'l-benân oldı. Hâdret-i Şehriyâra mezîd-i ihtisâş ile(9) a'yun-i nâsda maķbûl-i a'yân oldı, geldiği gibi hî-tevaķķuf(10) Hâdret-i Şehriyârün Semendere sancağın ihtiyâr eyleyüb, mezkûr sancağa hüsn-i kabûlin pâye-i serîr-i a'lâya 'arđ eyledi(II). Hüdâvendigâr, Şehriyârün emr-i

(4Ib) vâcibü'l-inkiyâdına(I) imtişâl etdüğünden be-ğâyet mesrûr oldu, sırr-ı ayet-i -el-ğamdü li'llâhi'l-lezi ezhebe 'annâ' l-hazen-(2) cemî'-i 'askere sirâyet idüb şûret-i şikâk ma'nâ-yı vifâka mütebeddil olduğuna şükr etdiler.

Şİ'R(3)

Şükr Hüdârâ ki be 'avn-i ezel,
şüde be-şafâ ceng-ü-ğuşümet bedel,
Nâdi-yi ikbâl derân köhne deyr,
Gulğule endaht ki e'ş-şulhu hayr.

Hüdâvendigâr Hâdretleri(4) vüzerânün su'-i tedbârlerinden nâşi olan mefâsidün mülâhazası-yle dâyima bî-ğudûr(5) idi, mîzân-ı 'adâlet-izân-ı hâtırı cebr-i nokşâna meyl gösterdi, -ğadreke men delle 'alâ isâ'eh- ma'nâsında çün şûret-i ğadr müşâhede etmişlerdi, 'avâtif-i hüsrevâne vü revâdif-i mülûkâne vesâtası-yle(6) temhîd-i mükeddimât-ı mukaderete şurû' idüb bir kaç nefer zerrîn külâh ve sîmîn kemer şâhib-cemâl ğulâm in'âm etdi ki, herbiri kemâl-i behcet-ü-ğüsn ile rişk-i perî idi.

Şİ'R(7)

Ve zümretü ğilmânin ke'enne vücûhehüm,
Vücuhu'l-'azâra ve'l-budûrî niğâbühum,
Ve fîhim 'izârün kârinu'l-miski şudğuhâ,
Ve tarafun kehîlün ve't-tenâfürü mir'abüha(8).

Ve nukûd-i emvâlün surğ-ü-sepîdinden ol kadar ihsân etdi ki, mu'addile'n-nehâr ki şâhib-'ayâr-ı nukûd-i leyl-ü-nehârdır, mîzân-ı felekü'l-bürûc ile 'ayâr etmek muhâl idi, ve bir nice tavîle esb-i güzîn-i zerrîn-zeyn ile(9) bir nice kaçar deve ve katır(10) ve sâyir tuhaf ve hedâyâdan ol deñlü esbâb virdi ki, (II) şûret-i erkâmı cerîde-i evhâma şığmak müyesser değıldi. Zikr olan

(42a) esbâbuñ işâli hıdmeti a'yân-ı memleketden birine ta'yîn olunub irsâl olundu, ve cânib-i Hüdâvendigârdan 'ahidnâme yazıldı ki, kendü 'ahdinde kimse'i yerine pâdişâh eylemek sevdâsında olmayub ol emir irâdetu'llâh tevfid oluna, irsâl olunan tuhaf -ü-hedâya gelüb Hâdret-i Şehriyâra vuşul bulub hüsn-i kabûle muvaşşal oldı, (I) getüren kimesneye ol kadar in'âmlar etdi ki, hergiz pây-ı ehl ol eltâf-ı vâsi' u'l-eknâfün dâ'iresine kadem başmamış idi.

Şi'r(2)

Ağhat yeminüke min cûdin müşavvireten,
Lâ bel yeminüke min hâ şûretü'l-cûdi,
Min nûri vechike tudhi'l-arđu müşrikâten,
Ve min benânike tecri'l-mâ'u fi'l-ûdi.

Tedbîr-i umûr-i saltanata kıyâm gösteren(3) ol bir nice münâfık ki, nakd-ı güftâr-ı kem'ayârları sûk-i pür-füsûk-i rûzgârda nâfık idi. Hâdret-i Şehriyârün vech-i meşrûh üzere ri'âyet olunub müteselli olması-yla(4) sancağına 'azm ideceğine cezm idüb fi'l-hâl ittifakla Sultân Ahmede mektûb gönderib(5), Hâdret-i Şehriyârün tevcih olunan sancağa(6) teveccühin i'lâm etdikder sonra didiler ki, Hâdret-i Hüdâvendigar(7) ve kapu halkı şigâr ve kibâr emr-i ma'hud üzere müttefiklerdir, ve Rûmili beğlerine tekrâr istimâletler olunub cem'iyet-i yek cihet olmuşlardır, hemân maşlahat Şehzâdenün mangûr-ü-muzaffer olmasına(8) mefkûfdur. Anadolide olan mâdde-i fesâd münkati' olmağla zikr olan ma'nâ şûret-pezir olduğuna şâyibe-i şübhe yokdur, hemân mütevakî' ol(9)

(42b) t̂â'ifenün zevâlidir, Şehzâde Hâdretlerinden me'mûl olunan oldur ki, ol müfsidlerin şerrini ehl-i islâm üzerinden götüre, t̂â ki, müslümanların nefâyis-i enfâs-ı müteberrikesi sebebi-yle gönçe-i maqsûdları şikûfte vü handân ola, felek-i eşîr-i bedâyi' âşâr ki, mıntakatu'l-bürûcdan meyânında hizmet kemerin muhkem kuşanub(I) Hâdret-i Şehriyârün itmam-ı mühimmâtı umûrunda hâliş-ü-muhtliş bir maşlahat-güzâr hizmetkârı idi(2), ol bed-hağların tecessüs-i ahvâlinde mir-ü-mâh-u-nucûm(3) göz kulağ olmuşlardı, cümlesinün defâtir-i hâtırında olan erkâm-ı nifak gün gibi(4) meşhûr-i âfâk idi. Zikr olan bed-gümanların serâyir-i damâyiri Hâdret-i Şehriyârün damîr-i münîrine ki, mes'ele-âmûzi cemâhir-i ümem(6) ve meş'âle-efrûzi deyâcir-i zulemdir, âşikâre vü hüveyda olıcak bildi ki, umûr-i memleket de müdebbir-i müdbirler kâbil-i ıslâh(7) ve mâ'il-i sulh-ü-salâh değildir, tevekkül elin 'urve-i vuska-i sabr-ü-tahammüle urub(8) siham-ı şurûf-i eyyâma sebât ve temkîni siper idindi.

RUBÂ'İYYE(9)

Inni veccetü ve fi'l-eyyâmi tecrîbe,
 Li's-sabri 'âkibetün mahmûdete'l-eşer,
 ve kalle min ceddin(10) fî emrin yutâlibuhu,
 Festeshabe's-sabri illâ fâze bi'z-zafer.

Ve bi'l-cümle asitâni(11) hademesinden sancak dâbtı-yçün adam gönderüb kendü sa'âdetle makarr-ı devletde mütemekkin oldı. Şol biğzâdeler ki, bahtı çerâğı söyünüb zulmet-âbâd-ı felâket de kalmışlardı, ol hurşid-i saltanat-medarün pertev-i mühri-yle yer yer zerrevâr zühûre(12) müteveccih olub ol devha-i sa'âdetün zâill-i himâyetine ilticâ etdiler,

(43a) yânına bî-kıyâs 'asker cem' oldu, bir mertebeye vardı ki, istihkâk-ı salţanata bî-şübhe icma' mün'akid oldu, zîrâ bilmişlerdi ki, sünnet-i âbâ vü ecdâdın ihyâ idüb muhkemât-ı kitâb-ı mecîde iktida idecekdir, tedbîr-i umûr-i mülke mübâşir olanlaruñ(I) Sultân Ahmedi getürmeğe taşmîm-i 'azm itdiklerine cezm idüb Hüdâvendigârûñ ekşer-i 'askeri gelüb, (2) Hâdret-i Şehriyâra mülhak oldu ki, (3)

Şİ'R(4)

Mâ mürde(5) bûdim-ü-ber keşte rûz,

Be tû zinde keştîm-ü-kiti fûrûz.

Hâdret-i Şehriyârûñ şûret-i ahvâl-i ferhunde-meâline nazâr etdiler, gördiler ki, devlet-i rûz-efzûn-i hüsn-i tâli'i sa'âdete maqrûn 'azîmet-i sefer niyyet-i ikâmete mütebeddîl olub şûret-i nakl-ü-hareket hâlet-i kıyâm ve sukûna mütehavvîl olmuş sihre(6) rakam-ı butlân çekildüğüne ğâyet melûl olub 'âciz-ü-furûmande oldılar. Âhîr tekliif-i mâlâ yutak sebîline sâlik olmağa ittifaq idüb pâye-i serfir- 'alâya 'ard eylediler ki, eğer şehzâde(7) bu uslûb üzere bunca gün bu arada ikâmet göstere ânûnla muķâvemet hadd-i imtinâ'a varur vâcibdir ki, ibrâm idüb bi eyyi tarîkin kane mümkîn oldıkça taht-ı eyâletine göndermegi fevka'l-hadd mücidd olasız(8). Hâdret-i Pâdişâh ce'ale'allâhu hayren min ûlâh vüzerânûñ re'yin istişvâb idüb emr etdi, (9) adam irsâl eylediler, gönderdikleri resûl meclis-i hümâyuna vuşûl buldukda emr-i 'âli mücebince itdi,

((43b) ki Hâdret-i Şehriyârûn taht-ı eyâleti ki, Semendire Vilâyetidir, ol tarafun hâfz-u-harâseti mühim olmağın Hâdret-i Hüdâvendigârûn emri oldur ki, (I) 'inân-ı 'azimetüñüz ol cânibe müñşarif ola, tâki sâye-i 'inâyetiñüzde ol cânib fitneden emîn ola. Hâdret-i Şehriyâr-ı kâmkâr kelimât-ı güherbâr ile (2) cevâb buyurdu ki, hâliyen memleketün içinde bir niçe müfsidler şûret-i bağy izhâr edüb (3) teğallüb itmişdir, anlârûn müdafâ'ası ehemmi-mühimmâtdandır, ol maslahat için akşâ-yı diyâr-ı Rûmdan 'asker cem' olub (4) asitâne-i devlete gelmişdir, biz daği ikâmet-i hîdmete (5) müterak্কibüz, inşa'allâh şöyleki ol emr bertaraf ola, bizim sancağa gitmemiz asândır, (6) Gönderdikleri adam gelüb Hüdâvendigâra haber virdi, çün kânun-i tevcih üzere redd-i cevaba bir vech-i vecih bulmadılar, tekrâr adam gönderib emr-i vâcibü l-ittibâ'a şûret-i imtisâl ğâyet-i maksûdumuzdur deyu ilhâh eylediler. Hâdret-i Şehriyârûn ki (7) cibilletinde müriyyet ber-kemâl idi, âtası ridâsını murâd-ı nefsi üzerine mükaddem gördi.

Şİ'R(8)

Leke'l-hükmü fî emri fermâ (9) şî'te faşna',

Felem yeku (10) illâ fîke lâ'anke rağbeti,

MATLA' (II)

Bâ in heme ğam ki rûy benumud' eztü

Hestım çünan ki hest hoşnud' eztü:

Bir dem ki, sultân-ı murabba' nişin çâr-bâliş-i gerdün serîr-i sa'âdet müyesser felekde oturmuşdı, bîsâtı neyl-i kevn-i şeb basîte rûy-i zeminde götürülüb itnâb-ı hıyâm-ı zalam yer yüzünden tayy olmuş idi, leşker

((44a) şubhūn tûğ-i sa'âdet-fürûği zâhir olub-eşrekatî'l-arđu
bi nûri rabbihâ(I)-mütâli'inden cemî'-i mezâhiri ekvanîñ(2)
başına gün toğmuşdı,ibtihâc-ü-surûrla zemîn-ü- zemân bî-ğâm olub
mekîn-ü-mekân hürrem olmuşdı.Ĥadret-i Şehriyârûñ semend-i ĥâtır-ı
'inânı meydân-ı fesîhü'l-fedâ-i -fesîhü fi'l-arđu-(3) cevelengâhına
ınşıraf gösterdi,tâki atası Ĥadret-i Ĥüdâvendigâra sebep-i zevâl-i
tafriķa-i ĥâtır olub emr-i şerife imtişâl eyleye,fi'l-hâl kendü
'askerine emr etdi(4),cümlesi bir yerden ata arkası üzerine(5)gelüb
rikâb-ı hümâyuna cam' olalar.Tevsen-i eblik-ı dîde ki,çapuk
suvâr-ı miğmâr-ı ebşârdır,tâ ziyâne-i müjgânla 'azm-i meydân
idince kıamûsı nazarına ĥadır oldılar.Emr etdi ki,bir esb-i güzîn-i
nüşret licâm-ı zafer zîn getürdiler ki,sur'at-i siperde felek-i
evvelde esbak idi,mejdân-ı müsabakada bād-ı şabâ kejdine ırmeyüb
ğubâr-ı sümmini dîde-i cihân-dîdesine tûtiya ırmeyübüne(6)muğberr
olmuşdı,hengâm-ı kârzârda berâber-i şâ'ika-kerdâr ve bir şarşar-ı
kahr-ı ateş-bar idi ki,sümni zafer rehberinde -i'sârün fihi
nârûñ(7)-muğmer idi,şirâr-ı ateş-i na'li muhriķ-i ecsâdı ĥüssâd
idi,(8) şahîl urşa ĥunk-i feleğe mejdân-ı kevn-ü-mekân teng olub
ĥeybetinden kıan kıaşanurdı,berrâķ-ı berk hem-'inân olmayub 'arâķa
ğark olmuş idi.

KIT'Â(9)

Lehâ(10) sadrî tâvûsin ve sâķu ne'âmeh,
Ve vegbetü nemirin ve'l-tifâtü ĥazâli,
Ve aĥsenü min zâ küllhî ĥaĥta ĥâfirihî,
Yeĥuttu hilâlen min verâ'i hilâli.

Semend-i tiz-ğam aklâm-ı

(44b) her nice ki, tâziyane-i evrâk-ü-efhâm fedâ-i bî-inkıdâ'-i evşâfına(I) şurû' eyleye, pâyânına irmek muhâl olub ri'ât-ı dâyim vasf-ı hâli ola(2)

şî'r(3)

Kemeyte li sultâni'l-kemiyi ve sıfâtihî,

Bi eşmeri meşküki'l-heyâşîmi yer'afu.

-min keremi'l-faresi tûlû şuhbetin-nişâbı cebin-i(4) sa'âdetinde gurze-i ğarra gibi vâdih idi,(5)hayli zamandan 'inân-ı ihtiyârın Hadret-i şehriyârûn eline virüb hâşş-ı tavîleye mezîd-i ihtişâsı var idi,zıkr olan semend-i yümn-ü-ikhalle suvâr olub zemân-ü-zemân du'a-i devâm-ı devletin vird-i zebân idindi.

MESNEVİ(6)

Rikâb-ı şehinşâh-ı nuşret karîn,

Be dest-i zafer bād engüşterîn

Hemişe der-i devlet ey şehriyâr,

Zi na'li semendet büved halka-dâr.

Çün atası Hüdâvendigârûn cemâl-i müşâhedesine(7) mübâ'ade-i mekân hâyil olub müsâ'ade-i zamân mu'âvenet şüretin göstermemişdi, seyr-ü-temâşa takribi-yle(8) maqarr-ı sa'âdete ki müstakarr-ı 'izz-ü-devletdir,bir mil mikdârı yenden 'inân-keşide olub ordı-yı hümâyûnı teferrüc eyledi.

şî'r(9)

Dür bâşîm-ü-neyâbîm(10) be-ser-i menzil-i tu,

Tâ teselli şevd ez mâ dü se(11) rûzî dil-i tu.

Bir kaç menzil gittikten sonra bir çây-gâha nüzûl idüb olan(12) ümerâ vü erkânı cem eyledi,kendü sancağına teveccühün(13) vücûh-i tevcihinden nikâb-ı hicabı götürüb ânûn dâmnında olan fevâid-ü-menâfi'-i şümâre getürdi.Ammâ müstemi' olan ümerâdan meyl-i hâtır görmedi,gördi ki, emr-i 'âlişâna şüret-i itâ'at gösterdikleri şafâ'-i hâtıra mukârin değil,zıkr olan ümerâ evvel-emirde cümle muhtar

(45a) ve her birinün(I) hâtır-ı kejd-i melâlle muğberr,sebeb-i infifallerinden istişkâf eylemeye şurû' idicek,aralarında(2) bir şâhib-i 'izz-ü-temkîn ki sûr tarzında(3) bî-miğl-ü-suhan-âferin idi.Temhîd-i merâsım-i du'âyı kemâ-yenbeği edâ etdikden sonra söze ağâz idüb, itdi ki,Ḥadret-i Şehriyâr-ı şâhib-kırânun rikâb-ı zafer-karînde otuz biñ mîqdârı leşker ḥadîr ve müheyyâdır, hâliyen Vilâyet-i Anadolî bir nice müfsidlerün fesâdı-yle(4) pâmâl olub ḥarâba müteveccih olmuşdur,emr ber-ḥaraf olmadın bu diyârdan(5) müsâfir olub ğayr-i maşlahata mübaşir olmak şalâh-ı memlekete münâsib deĝildir,bunca 'asker-i manşûre ki,Ḥadret-i Ḥüdâvendigârün ikâmeti ḥidmeti-yçün aqşâ-yı arḍdan cem' olmuşdur, zâhir budur ki,güzâf deĝildir,ictima'-ı 'askerden(6) murâd eĝer işlâh-ı memleket ise,niçün Ḥadret-i Şehriyârün mu'âveneti ve imdâdi-yle olmaya ve eĝer Sultân Ahmed maşlahatı ise niçün anlara destûr olmadın bu vilâyetden dūr olavuz,tîr-i tedbîr işâbete maḥrûn olması maḥsûd ise vâcibdir ki,hedef-i murâdımızdan gözümüzü ayırmayavuz(7),işimiz ileru varduğun eyler söz lâzımdır ki, ser-rişte-i kârı elimizden kaçırılmayavuz.(8)

MİŞRA'

Diriğ sūd ne dâred çü reft kâr zî dest.

Çün ol emîr-i kelâmün kelâm-ı cevâhir-intizâmına Ḥadret-i Şehriyârün hâtır-ı şerifi mâyil olub maḥbuliyetine gûş-i kabûl gûyâ iki şâhid-i 'âdil idi,meclis-i hümâyunda ḥadîr olan ümerâ cânibinden daĝı kemâl-i tahsîne

(45b) karîn olmağla ziyâde kâdr-ü-kıymet.(I)

ع (MISRA)(2)

Her ki o şenîd güftâ li' llâhi dürr kâ'il(3)

La cerem Hâdret-i Şehriyâr-ı Saltanat-medâr birkaç gün ol yerde
karâr etdi, leşkerine celse-i istirahatine ruhsat virüb(4) kendi
devlet-ü-sa'âdetle ikâmete niyyet eyledi.

BEYT

Her kücâ sâkin şevî ikbâl-ü-devlet hemnişîn,

Her kücâ 'âzim şevî baht-ü-sa'âdet hemrikâb.

ZIKR-İ AHVÂL-İ NEDÂMET MEÂL-İ AN Fİ'E-İ BÂĞIYE(5)

VE ÇENGÜNEĞİ-Yİ AHVÂL-İ SULTÂN BÂ İŞÂN(6) VE ŞEHİD

GÜŞTEN-İ 'ALİ PÂŞÂ DER DEST-İ ÂN MELAHİDE

NAZM-I 'ARABİYYE(7)

Elem tere enne li'd-dehri yevmen ve leyleten,

Yekurânni min sebtin cedîdin ilâ sebtin,

Fe kul li cedîdi' s-sevbi lâ budde min bilen,

Ve kul li'ctimâ'i's-şemli lâ budde min şetti.

Âyât-i hikem gâyât-ı kelâm-ı kadîm-i Rabbâniyyeye vukûfi olan
erbâb-ı hîmmete hafî değil rûşendir ki, (8) ve nikât-ı kinâyât-ı
fırkân-ı 'azîm-i sübhâniyye(9) şu'ûri olan ehl-i başîrete mu'ayyen
ve mübeyyendir ki, elementere enne'llâhe yûlicü'l-leyli fi'n-nehâri
ve yûlicü'n-nehâre fi'l-leyli(10)- âyetinün ma'dmûni beşâret
gâyetinden münfehim olan oldur ki, tekallûbi ahvâl-ı rûzgâra ve
te'akub-ı leyl-ü-nehâra hikmet-i ilâhi teselli-yi hâtır-ı
sûgvândır, zirâ çeşm-i i'tibârla niğâh iden şâhib-nazara ma'lûmdur
ki, vâkt olur ehl-i idbârün zalâm-ı meşakkati ve âlâmı mukbillerün
rûz-i pîrûzunda münderic olur ve gâh olur ki, (II) mukbil-ü-
sa'âdetmend olanlarun rûz-ı ikbâli müdbirlerün şâm-ı idbârlarında
müdmahîl-ü-mûlec olurlar, aşhâb-ı 'izzetün eyyâm-ı devleti(12)
mütebeddil ve erbâb-ı müknetün şeb-i miñneti mütehavvildir, pes ehl-i

(46a) fiṭnet olan(I) şâhib-i basîret gerekdir ki izdiyâd-ı devlet
(2)-ü-ikbâlde devâm-ü-ittisâl mülâhazasın eylemeye ve şeb-i
târîk-i hümûm-ü-ğumûmûn(3) ğalebesinden zülmet-âbâd-ı ye'se
düşüb tulû'-i subh-i sa'âdetden nevmîz olmaya(4).

Şİ'R(5)

Zemâne be-nîk-ü-bed âbisten est,

Sitâre gehi dost geh düşmen est.

Zıkr olan da'vâya şâhid-i hâl ol kavm-i kabîhu'l-ef'âlün(6)
sûret-i ahvâli kifâyet ider.El-kıssa müfessir-i âyât-ı damâyir
ve tercümân-ı lügât-ı serâyir ya'ni hâme-i siyeh 'amâme ki(7)
tâ'ife-i evbaş-ı kızılbaşun kabâyih-i ef'âli(8) ve mekârih-i
a'mâli beyânında tekaîr-i makâl mücib-i imlâl ola deyu(9)
tathîr-ilisân kaşd eyleyüb(10) ol maşşûddan sarf-ı 'inân
eylemiş idi,bülbül-i şîrîn kelâm-ı aklâm ber-faşl-ı tamâm.
Hâdret-i şehriyârün bustân-serâ-yı hadâyık ikbâlinde nağmesâz
olub,

Şİ'R(II)

Bağ ber ez gül-i suhan hâr çist,

Rişte pür ez mühre dem mâr çist.

beytinün terennümâti-yle güyâ olmuş idi.Ammâ sûret-i maqâm(I2)
iqtidâ eyler ki, 'alâ sebîli'l-icmâl ol gürûn-i bed-fi'âlün
şemme-i ahvâli(I3) zıkr olub hâtimesi ve me'âli silk-i maqâle
gele,haḳîkat-ı hâle vukûfi olanlardan menkuldür ki,ol fırka-i
tâğiye Hâdret-i Hüdâvendigarün serîr-i salṭanatda ve taht-ı
bakâ-yı devletde mesned-i 'izzete ittikâ idüb sıhhat-ı vücûd-ı
şerîfi kemâ kân memlekete mücib-i emn-ü-emân olduğına cezm
etdiklerinde kendülere öyle da'f ğalebe etdi ki,Hâdret-i
Hüdâvendigârün tiğ-i hün-âşâmından

(46b) halâş bulmayub şemşîr-i cihângîrînde maqtûl olacaqları cümlesinûn yanında maqtu' olmuş idi, ol ye's ile her diyâre ki, vardılar, envâ'-ı mağarrat ve fesâd idüb ızhâr-ı âşâr-ı küfr -ü-ilhâd eylediler, ol kavm-i 'âşî etmedikleri me'âşî kalmadı, kâtib-i taqđîr defter-i ma'siyetlerine bu nazmı tağrîr etmişdi.

şî'R(I)

Ve kem vaktin ve rakkat ve eşrakat,
Füdü'lü'l- 'ayşî a'nâka'r-ricâli.

Anatoli ümerâsına ki(2), ahkâm-ı şerîfe gönderilmiş di, bir nicesi cem' olub Yeñi Şehir Ovasında(3) varub ol müfsidlere mukâbil oldılar. Ammâ aralarında reis olmaduğı ecilden ol düşmen ki, anlara şüret-i ğalebe gösterdi, girû kendülerûn(4) hevâcis-i nefsâniyyeleri-ydi, her birinûn nefs-i hasîsi(5) re'is menzilesinde öz kendüye hâkim-i mutlak idi, cümlesi enâniyet-i nefs-i dûn elinde zebûn idi, tekebbür ve tecebbürlerinden bir birine(6) ser-fürû etmekden teħâşi etdiler, veli kamûsunun 'akıbeti tevâşi-sıfat(7) yüzi kara olub emşâl-ü-aqrân içinde bâşî aşığa oldı, ol himarların başında ifsâr-ı idbâr(8) kaħbelerûn himârı meşâbesinde vâkı' oldı, merdâne ve yegâneler(9) zümresinden hâric olub bir vechile sergerdân oldılar ki, zıkr olan müħanneslerûn tâ'ifesine mülħak olmağa(10) lâyıķ değillerdi, -lâ ilâ hâ'ulâ'i ve lâ ilâ hâ ulâ'i(II)-feyâfisinde(12) bir vâdiye düşdiler ki, ceride-i rûzgârda kimse anları şumâre getürmek muħâl oldı.

şî'R(I3)

Ne der hisâb-ı zen âmed ne der tavîle-i merd,
Eger ği her dü şıfat hâşilat ħünsâ vâ.

(47a) ol müdbirlerün firârından sâ'ir 'askere inkisâr geldi, cüllesinün gümân-ı zûrî şikest olub bârân-ı girân-ı alâm-ı bî-girânla(I) kâdd-i bâlâları pest oldı, meydân-ı kâr-zârda raht-ü-esbâbı döküb tarîk-i firâr ihtiyâr eylediler, ol kaḥbe-zenlerün koyub gitdügi esbâbla meydân-ı ma'reke bive-ḥâneye dönüb herc-ü-merc olub perişan olmuşdı.

Şİ'R(2)

Ḥâne râ çün devâst (3),

Bânu lâ cerem nâ refte est.

Ol melâhidenün 'alâ hîde her biri yağmada(4) ele getürdügi esbâbla ḡani olub ızhâr-ı şûret-i fakr dan müstaḡnî oldılar, ol siyeh-rûlar ol vilâyeti kendülere hem-reng itmek ümidi-yle oda yakub kara yere berâber eylediler, Andan dönüb Vilâyet-i Tekeye ki, mesken-i me'lûflar idi, müteveccih oldılar, kemiyyet-i ḥâme-i beyâna her ne kadar ki, irḥâ-i 'inân ola, ol aḡvâl-i kabihü'l-ef'âlün beyâbân-ı evsâf-ı müstakbaḥalarınün pâyânına irmek muḥâldir. Bil-cümle zikr olan müfsidler maḥrûse-i Anṭakiyyeye varub kal'ai teşhir eylemek tedbîrinde oldılar, şehir ḥalkından bir nice güzîde yegâne yigitler mücâdele vü muḥârebeye ikdâm etdiler. Ammâ çün bi-ḥasebi'l-'adet ḥaşmün nişf-ı 'öşrünce yoḡdı, mukâvemet müyesser olmadı, kal'aya girdiler. Ol bed-kîş ve muḥâl-endîşler zikr olan kal'ai muḥâşara etdiler, bab-ı feth münsedd olub feth-i bâb-ı tarîk mesdûd olduğun bilicek dönüb gitdiler. Çün 'Ali Pâşânun ummân-ı bî-girân-ı leşker-i bî-pâyânla 'azîmetin işitmişlerdi,

(47b) deryâ-yı hayretde(I) ğark olub hayâtdan el yumuŖlardı,
kendülerün hâtır-ı kal'asına ğün leŖker-i evhâm istikbâl Ŗûretin
göstermiŖdi.Ol nâhiyeden gidüb Kıızıl Kaya dimekle ma'rûf mevdi'-ı
menî'a(2) taħaŖŖün etdiler.

Ŗî'R(3)

Zi dest-i kahr-i tü düŖmen 'aceb be teng âmed,

Ğü süsmar-ı gorizân be zîr-i seng âmed.

Si murĖ-i feth-u-zafer ki küŖe-niŖin-i kulle-i kâf-ı kaçâ vü
kaderdir,maħđâ dâm-ı teħayyulât-ü-evham ile Ŗikâre gelmediği
muħarrerdir,dâmen-i devlet-i dest-i Ŗâhib-i irti'âŖ çeküb kenâre
getürmediği maħall-i tereddüd değildir.HarîŖ-i devlet-ü-câh ki,
baħti nâ-sâz-ı kârdır,râkib-i sefine-i muħâlif-i rûzgârdır,
telaṭum-i emvâc-ı hâdiŖatdan necat bulmak kabîl-i müstaħilatdandır.
Ŗıdk-ı makâle Ŗâhid-i hâl Sultân Aħmedün ef'âl-i mefkûdu'l-me'âli
(4) kifâyet ider ki, 'arûs-i mülk-i Rûma kendüyi nâmzed(5)
i'tikâd eyleyüb özünü dâmâd bilmiŖdi,serîr-i saltanata cülûs-i
resm-i 'arûsi taŖavvur eylemiŖdi. 'Ali PâŖânun ol cânibe 'azimetini
iŖidicek edâ'-ı merâsim-i tehniyei sûra ħaml idüb mesrûr oldı.
Kızılbaş teveccühi mefkûdün bi'l-'irağ mülâħaza eyleyüb ol
maŖlahatı tekmil-i muħaddime-i devletine Ŗarf eyledi,Ŗâhid-i
maṭŖudunun boynuna kolun Ŗalub hemân elinde bilürdi,taṭsil-i
mühimmât-ı rezmden ferâğat idüb tertîb-i ħavâyic-i bezme iŖtiĖal
gösterdi,elindeki ŖâĖar-ı ümidini ki,bâde-i Ėurûrla memlu idi,
mey-i Ŗâf-ı ħoŖ-Ėüvâr(6) mülâħaza idüb ânun derd-i ser-i
ħumârından

(48a) mükedder olacağıın fikr etmemişdi.

Şİ'R(I)

Velâ yeğurranneke şafvün ente şâribuhu,

Fe rübbemâ kâne bi't-tekdfiri mümtezica.

Nukûd-i efkârını 'atebe-i 'uliyâyâ idâfeti olan kapu halkınınuñ diyâfetine harc etmek tedârükünde oldu. 'Adl-ür-siyâset ki, riyâset-i 'âmmesi olanlara Hâdret-i Hâkdan bir ulu ni'metdir, halâyıkı ânuñla toylamadan ğâfil oldu.(2)-El-'adlû ye'ummu 'avâidehu(3)-fıkrâsınun erbâb-ı fakre fevâyidi ve menâf'î mütenâvil olub ve'l-bezülü yehüşşu fevâyidehu nevâlesinden zıkr olunan fırka-i fukara müstefîd olmayub mahrûm kaldıkları ma'lûm değıil idi,erbâb-ı ihtiyâç tevakku'-i imtizâca bahr-i bî-gîrân-ı mekrûmet-ü-ihsân ber-takdir-i teslîm ki,taksîm oluna, istifâ-yı metâmi'-i insânı(4) müte'azzir ve taşşîl-i merâdı-yi havâtır müte'assir olduğun bilmemişdi. 'Ali Pâşâ ile mülâkatı ehem-i muradât idinüb ânuñ şerayıt-ı ikrâmı ve levâzim-i ihtirâmı için kendüye ve sâyır kapu halkına 'âli diyâfet kaydın gönderdi.Bu cânibde 'Ali Pâşâ ki,bunca rûzgârdan beru Sulţan Ahmedün muhlis hevâdârı belki bir maşlahat(5)-güzâr hizmetkârı idi,ayağı altına yüz sürmeğe fevka'l-hadd müştâk idi,çün gördi ki,esbâb-ı muvasalat müte'ânîk ve bevâ'is-i müfarakat müteferrikdir, merâsim-i ta'zîm-ü-iclâli yerine getürüb kendünün zimâm-ı ihtiyârını şehzâdenün teveccühi himmetine tevcîh eyledi,çün iki cânibde 'asker ferâvândı,

(48b) vârub bir şahra bî-pâyâna nuzûl etdi ki, efkâr-ı hâtır-ı muhâl-endiş gibi(I) be-ğâyet dür-ü-dirâz idi, şevâyib-i me'âyib nişib-ü-firâzdan bir vechile dâmen-i melâset-i mu'arrâ idi ki, saht-ı zemînde isbât-ı cüz'-i lâ yetecezza için mevdi' olmuş bir safha-i melsâ idi, her cânibi külliyyen müsteviyetü'l-eczâ idüğü ve hiy değil emr-i muhakkağ(2)-kâ'an şafsafen lâ terâ fihâ 'ivecen ve lâ emtâ(3)-mefhûmuna hakikat-ı mâ şadağ idi. Şeref-i mülâkâta intizâr gösterüb ol şahrâda karar etdi, hâk-i pâyine(4) vüşûlün keyfiyet-i huşûlün bilmegiğün şehzâdenün cenâb-ı devlet-me'âbına adam gönderdi.

Şi'r(5)

Ene'l-kâdimü'l-mülkî bi ardıke rihlehu, (6)

Fe in zürte beddelte bi ilca'i kânihi(7).

Varan adam girû gelüb şehzâdenün 'azîmetini kendünün murâd-ı semtine muvâfık idüğünden haber viricek Pâşâ-yı mezbûr kapû halkunun vadi'-u-şerefine Pâdişâh-Zâdenün âdâb-ı şerâyit-i hizmetin tembîh eyledi, cümlesi(8) levâzım-ı ta'zîm-ü-iclâli yerine getürmeğ için şeref-i pây-bûsla müşerref olmağa müteheyyi' oldılar.

Şi'r(9)

Ehlen yâ şerefü ci'tehu ve ecellehâ,

Li ecli zi kâdemin yülâzü bi na'lihâ.

'Ala ş-şabah ki sultan-ı serîr-i asumân-mîr ya'ni şems-i münîr zerre-perverlik idüb şahn-ı semâdan genc-i şabrâda olanlara diyâ-güster olmuşdı, envâr-ı tal'at-ı afitâb-ı cihân -tâbla zulmet-i şebtâr zemîn-ü-zemândan götürülmüşdü. 'Ali Pâşâ 'askere

(49a) emr eyledi ki, cümlesi büyük bölük iki cânibden karşı saf bağlayalar(I), Pâşânun emri mücebince dükeli asker iki taraftan saf bağlayub turdılar(2). Bir zamandan sonra niğâh etdiler gördiler ki, devletle gelür mecmû'-i asker şerâyit-i adâb-ı hizmeti yerine getürmeğ için du'â idüb önüne düşüb otağına getürdiler, çün keyfiyyet bâde-i ümidle mest olmuşdı, önüne varan piyâdelere(3) hâdden ziyâde in'âmlar idüb bölük halkına bi-nihâye ihsânlar etdi, (4) her tâ'ifenuñ 'allâ haddihi menzilesine nuzûl ve diyâfet gönderdi. Ammâ ne fâide(5) -lev enfakte mâ fi'l-ardı cemlân mâ ellefte beyne kulûbihim(6)- âyeti dest-i kudretle şahife-i sûret hâlinde metûb olmuşdı, isticlâb-ı kulûb aslâ mâni' olmadı, (7) ve rida'n-nâsi gâyetün lâ yurâm(8). Pâşâ-yı mezbûrı hıfeyten meclis-i hâşşa da'vet idüb 'azîm 'izzetler etdi, tarafeynden şarâb-ı muhabbet-i dost-kâmileri içilüb sohbet-i kerem olıcak 'arâyis-i serâyir ki, serâ-perde-i damâyirde mahcûb idi, kınâ'-ı imtinâ'ı yüzden götürüb ma'rad-ı hitâbda 'ard-ı cemâl etmeğe müteveccih oldı. memlekete müte'allik olan ahbârın naklini nakl-i meclis idindiler, Pâşânun zebânı güyâ(9) miftâh-ı ebvâb-ı hezâyin -ü-mülkdi, kabda-i tasarrufına(10) girdüğinden be-gâyet mesrûr oldı, ol kadar inşirâh-ı hâtır geldi ki, hakikat ol memleket-i Rûma(II) pâdişâh oldı, izhâr-ı şükr idüb

(49b) dirdi.

Şİ'R(I)

Şükr Hüdâ ki ez meded-i baht-ı kâr sâz,

Ber minnethâ-yı himmet-i hod kâmrân şüden.

Âhır silsile-i kelâm ol gerden-keş-i müfsidlerin zikrine muntehî oldı, Paşây bu vechile(2) söze ağâz etdi ki, bu bir nice ehl-i fesâd ki müslümanların nâhak yere kânını şarâb-ı ağvâni yerine(3) nûş idüb serhoş olmuşlardır, keremiyet-i bâde ile dilir-ü-şîr-gir olub mağarrat-ı helâkden bı-bâklerdir, anlarınla mükâbele vü muhârebeye ikdâm ayık mest olmak kabîlindendir, (5) şavâb oldur ki bir niçe müddet mühlet virevüz ki, derd-i ser-i humârla her birinün başı kuyusu olub mudâvâ'-i -devau l-hemri min şurbi'l-ğamr-(6) mübâşeretine ruşsat bulmayalar. Ba' dehu bir yere gelüb silsile-vâr elele virüb şöyle etraftan kejdâ kejd ortaya(7) alavuz ki, zerrece fürceye mecâl bulmayalar, bu tarîkle bâb-ı ma'îşetleri münsedd olıcağ ol tâ'ife-i evbâş-ı teng-ma'âş birbirin(8) sîh-i tevbiha şâncub kebâb eyleyüb ol bezm-i belâda sâki-yi ecel kendülertün ku'ûs-i ru'ûsla girü üzerlerine tulû bünyâd eyleye, bu beytün ma'nasın tenakkül idünüb zikri-yle(9) müterennim olalar.

Şİ'R(10)

Ve şabran 'alâ heyri' l-humâri ve şerrihi,

Bimâ kulte ehlen li ku'ûsin ve merhabâ.

Şehzâde ki sözüne gûş idüb işğa etmiş idi, Paşây-ı suhan -âferinün kelâmına taşîn eyledi, ve gün kendünün vefk-ı hâtırınca idi, hüsn-i kabûle-karîn olub, (11)

Şİ'R(12)

Rast gün süsen-ü-gül ez eger-i şohbet-i (50a)pâk,

Der zebân bud türâ ânce merâ der dil bûd. (13)

(50a) nukûd-i kelimât bâzâr-ı müşâhabet de meşârifine sarf olundukdan sonra mâ bâki cevâhir-i serâyır-i hazâyin-i sine-i seniyyelerinde mahzûn idüb hüsn-i ihtitâmla mahtûm etdiler. Şehzâde-i Kâmrân düstûr-i mücibü s-sürûra destûr virüb teşrifât-ı fâyıka ve in'âmât-ı lâyıka birle nevâzişler etdi, mesned-i 'izzetde tek-ü-tenha Pâşâ-yı mezbûruñ kelâm-ı beşâret-encâmı mülâhazasını ki mücib-i sulvet idi, (I) şabâha değin kendüye mûnis idindi.

Şi'r(2)

Bâr-ı ğâmi ki hâtır-ı mâ haste kerde bûd,
 'isî demî hudâ bi-firistâd ber girift.

'Ala ş-şabah ki(3) şehzâde-i Kâmyâb nakd-i sürûruna kefi sa'âdetinde makbûd göricek ol beşâretle semend-i bâd-pâya(4) suvâr olub 'azm-i meydân etdi(5), ittifaq ol esnâda 'atebe-i 'ulyâdan bir mühim maşlahat için 'Ali Pâşâyâ adam gönderilmişdi, zikr olan adam Hâdret-i Şehriyâr-ı Kâmrân Sulţan Selim Hânûñ devletle Edirneye gelüb Semendire sancağı virildiğün Pâşâyâ didikde Pâşâ-yı Mezbûr mücib-i melâl ve sebeb-i infi'âl ola deyu ol haberün Şehzâdeye dinilmesine ruşsat virmemişdi. Zikr olan kapu adamı Pâşânûñ nehyi-yle ol haberi emirleri mücebince bir nice gün emr-i terâhi-yle(6) pûşide itmişdi, âhîr öyle tevehhüm etdi ki, Şehzâde Hâdretlerinün damîr-i münîrinden ol haber-i ma'hûdi ihfâ etmek nev'an hîyânetden ma'dûd olub nâgâh kendüye

(50b) mûcib-i 'itâb ola, (1) olgün fırsat elvirüb şehzâdei suvâr olmuş göricek -el-furşatü temürrü merre's-sehab mefhûmi mücebince şitâb edüb bir münâsib yerde şehzâdei tâpulaıub du'â idüb yânına vardı. Zıkr olan haberi huğür-i şerîfine 'ard etdi, Sultân Ahmed haberi işitdüği gibi ğâyet-i şerminden bir zaman mütehayyir olduğdan sonra dönüb te'kidle (2) işarladı ki, zinhâr bu haberi ifşâ itmeyesiz, tâki 'askere sebeb-i tefriķa-i hâtır olmaya ol haberün istimâ 'ından çün şehzâdenün zeyl-i hâtırı muğberr olmuşdı, gönli ğamhânesi gibi ol fedâ-i şahra teng-ü-târ oldu, (3) seyr-i şahrâdan dâmenin kendüye çeküb girü menzil-i ma' hûde geldi.

Şİ'R(4)

Rahbu'l-feda'i ma'a'l-ahzâni dayyıkah,
Semmu'l-ĥiyâti ma'a'l-efrâhi meydânü.

Annâ ol eşrâr-ı bed-kerdârlar ki (5) tarîķ-i pür-mehâfet-i şuzûrı şâhrâhı emn-ü-huğür üzere râcih (6) görmüşlerdi, mekân-ı vâsi 'u'l-fedâ-i emn-ü-selâmetden tengnâ-yı elem-ü-mihnete düşüb varub ol Kızılkaya demekle meşhûr yere ilticâ itmişlendi. Zıkr olan ğuruh ol küh-i pür-endûh (7) muĥkem dâmenine yapışub bir niçe ğün anda karar eylediler. Bu taraıdan 'Ali Paşâ leşker-i 'azîmle düşmene karîb olıcak emr eyledi ki, ol nokta şıfat-ı bî-ser-ü-pâ olan karinaları pergâr-vâr dâ'ire (8) alub ĥişâr eyleyeler. Zıkr olan mevdi'ün bir cânibi Karamana muttaşıl idi, ol tarafun ĥıfz-ü-ĥarâsetini Karamandan olan Haydar Bege tefviğ eyledi, mezkûr Haydar Big iki sancak (9).

(5Ia) beği-yle ânũ muhâfazasına meşğul oldu. Cânib-i aharı kendü 'askeri mansûre ile(I) ihâta idüb ol maqâmda bir zaman mukîm oldu, etrâfdan ğarilerle(2) getürdükleri ehl-i fesâdũ boynun urdular, (3) -Rabbenâ innenâ zâlemna enfüsenâ ve tüb 'aleyna(4)-sebâline sâlik olub(5) istimân tarîki-yle gelenlere sûret-i merhamet gösterdi. Bir kaç gün bu uşlûb üzere mücidd oldu gördi ki, tâyir-i fikr-i maşûdı(6) şikârın ele getürmekde tereddüd çekmek(7) be-ğâyet kendü fikrin istişvâb re'yinde müstebidd oldu, (8) kuşûr-ı fikr ile havâdis-i nâ maşûri ihâta eylemek dâ'ire-i 'akıldan hâric idüğün mülâhaza eylememişdi, kađa-i bî-inkıdâ-ı 'âlem-i imkânı taşavvur idüb tevsî'-i dâ'ire etmekde ihtimam etmemişdi. Nâgâh Pâşâyâ haber oldu, oldu ki(9) ol gümrahlar tarîk-i firâr ihtiyâr idüb(10) kaçmışlar. Bu haberũn istimâ'ından Pâşâ-yı mezbûr be-ğâyet hayrân oldu, şikârın alamamış şahin gibi hacı olub etrâfına nigerân oldu, ne vakit firâr etdiklerinden istifisâr eyledi, iki gün didiler, keyfiyetinden su'âl eyledi, öyle cevâb virdiler ki, Karaman cânibinden fûrce bulub çıkıub kaçmışdır. (II) Haydar Beğ iki biñ miqdârı Karaman 'askeri-yle muhârebe vü mükâteleye ikdâm idicek, mezkûr Haydar Beği şehîd eyleyüb 'askeri şınub(12) dönüb gitmiş. Pâşâ-yı mezbûr vufûr-i hayretinden(13) ve mezîd-i hamiyyetinden bî-karâr-ü-mecâl(14) olub fi'l-hâl kapu halkunun suvârından ve piyâdesinden

(5Ib) er güzîde eyledi(I), zıkr olan piyâdeleri atlandırdı, bâki 'asker der-peyumca gele yetiğe deyû 'acele ile 'akebine düşüb gitdi, bir vechile isti'câl eyledi ki, güyâ bu dâr-ı miñnetden diyâr-ı âhirete müteveccih olub ol sefer-i pür hatûrun esbâbını tehyi'e eylemek tek-ü-püyinde idi, rehzen-i ecel-i mev'ûd önünce bedreka-i rân olub bir kaç menzil gitdikden sonra ol makâm-ı ma'hûde geldi(2). Ol müfsidlere anda mülâkat idicek bî-tevakkuf ikdâm şûretin gösterdi, (3) zıkr olan bâğiler tegettüt-i ahvâle ol kadar bî-mecâl olmuşlardı ki, -lev yecidûne melce'en ev meğârâtin ev müddehelen levellev ileyhi ve hüm yecmeñûn-(4) âyetinün âyine ma'nâ-yı(5) şuver nûmasında şûret-i hâlleri müşâhed-ü-mü'ayendi. (6)

Şİ'R(7)

Çünân zi kîne-i tü bî-mecâl şûd düşmen,

Ba'id nîst ki hõdrâ be dest-i hõd be keşed.

Ammâ ol bedhâhlar çün nigân etdiler gördüler ki, Pâşânün yanınca bulunan(8) 'asker kendülerün nişfinca kalmış, firâsetle bildiler ki, devlet- 'inân(9) kûsiste olub perr-ü-bâl-i ikbâli şikeste olmuş, kemâl-i tekebbür-ü-tecebbüründen ve mezîd-i cerâ'et -ü-tehevüründen -darû'n-nasri harbün vakten(10) et-te'enni bâbe's-selâmeh- cânibinden duñûl etmemiş.

Şİ'R(II)

'Alâ zahri timsâhin 'ubûrike lücceten,

Le'ecderü min fi'li' l-umûri mu'accelen.

MÜFRED(12)

Be puşti neh nigân güzeşten berâb,

Beh âyed ki der kâr kerden şitâb

Fi'l-hâl şûret-i firârı karâra tebdîl idüb yerlerinde şâbit ve mütemekkin oldılar, ol bed-gümânlar(13)

(52a) bir muhlîş yetişmeğe tamâm isti'câl üzerine iken tarîk-i te'enni ve sabra sulûk eylediler.

Şİ'R(I)

Kad yûdrikü'l-müte'enni ba'da hâcetihi,
Ve kad yekûnü mine'l-müte'accili' z-zelelü.

Mefhumını endişe idüb,

Şİ'R(2)

Era's-sabra maḥmûden ve 'anhu mezâhibu,
Fe keyfe izâ lem yekün 'anhu mezhebün.
Hüve'l-muḥribü'l-müncî limen aḥdekat bihi, (3)
Mekârihu dehrin leyse 'an hünne'l-mehrebü. (4)

ma'nası mükteḍâsınca 'âmil oldılar.Çün iki cânıbden(5) beva'is-i harb-ü-kıtâl ve devâ'i-yi ceng-ü-cidâl ber-kemâl idi, tarafeyden bî-ihtiyâr kabḍa-i tîr-ü-kemâne(6) el urdılar, muḥârebeye vü mükâteleye şurû' eylediler, (7) vardıkça merd-i dilâverlerün tünd-bâd-ı ḡaḍabından nâ'ire-i harb müştâ'il olub tîğ-i abdâr ve şâ'ika-i kerdârla meydân-ı ma'rekede seyl-i ḥûn ceyḥûn mişâl sâ'il oldı.Gird-i belâ vü âşub cihân yüzün bir vechile teng-ü-târ etmişdi ki, afitâb-ı cihân-tâb göz açub ol cengi temâşâ idemedüğine ḍamîr-i münîri muḡberr olmuşdı, atlar şahîlinden ve erenler na'resinden meger felegûn ḡüşî ker olmuşdı ki, ehl-i feryâdüñ âvâzı kulâḡına girmezdi.

Şİ'R(8)

Tereng-i tîr-ü-çâk çâk-i şimşîr,
Derîde maḡz-i pîl-ü-zehre-i şîr

Derdmendlerün dudulinden(9) feleklerün yüzü öyle kararmışdı ki, güyâ debîr-i taḡdîr ol vaḳı'âtı şahîfe-i âsumâne müsvedde etmişdi, emlâk-i âcâl(10) kabḍ-ı ervâḡ etmeğe şöyle isti'câl iderlerdi ki, cevher-i rûḡ kâlib-i cisminde

(52b) a'râdı müteceddid-i bilâ mişâl(I) gibi zemân-ı şâniye kalmak muhâl idi.

Şİ'R(2)

Tâ cihân resm-i dest bered nihâd,

Dest bordî günin ne dâred yâd.

Niçe merdâne ğâziler mezâk-ı cânındaki halâvet-i şihd-i şehâdetle (3) zevk-ü-şafâda ve niçe merdler(4) ölüm havfinden telh-ğâm olub derd-ü-belâde idi.Ammâ Pâşânun mağik-ı sînesinde cân-ı dâyim-i heyecândı ki,(5) ecel-i mukadderden ğayri hâlet-i muntazar yoğdı,kendü vücûdi ta'allukâtından kat'-ı 'alâka etmege cân virirdi,vüfûr-i ğayretinden 'adûya üç kerre at şalub kendü ecel-i mev'ûdine karşı varmak kaşd eyledi.

Şİ'R(6)

Be nâsûde demi(7) peymûde ikdâm,

Meger ez hîsten bîrûn nihed ğâm.

Âhir rehzen-i mürg ol devleti bî-bâr-ü-berg etmeğiğün 'inân-ı semend-i hayâtın berg tutdı,divânĥane-i kadâ vü kaderden tâ'yîn olunan livâ-i mağfîret-iltivâsınun mensûrını -izâ câ'e ecelühüm lâ yeste'hirûne sâ'aten velâ yestakdimûn(9)- âyetinun madmûni-yle muvakka' gördi,nefs-i mutme'innesi -irci'î ilâ rabbiki-(10) emrine şûret-i itâ'at gösterüb -va'llâhü yed'û ilâ dâri s-selâm-(11) da'vetine icâbeti kendüye vâcib bildi,bunca zamandan mühibb-i kadîm ve şadîk-i hamîm dirilen ihvân-ı şafâya ol yolda kendüye hem-rah ola deyû nigâh eyledi.(12)

Şİ'R(13)

Vâresteî kücast ki râh-ı 'adem revîm

Bâ yekdiğer cü saye kâdem ber kâdem revîm

Gördi ki,ol sevâlif-i eyyâmdan(14) ve sevâbık-ı a'avâmdan münâsebet-i kadîmesi olan kişiler

(53a) 'inân-keşîde olub dâmen-i kenâr ellerinde muhkem ve kendü 'arakâb-ı belâde(I) ğarîk-ı baħr-i ğayret ve elem şahîfe-i rûzgârında mektûb olan erkâm-ı ğasret-encâmûn ma'nâsını tezekkür idüb zebân-ı hâlle iderdi.

Şi'R(2)

Ve ihvânûn ğasibnâhüm duru'an,
 Fe kânuhâ velâkin lâ e'âdi,
 Ve ğalleķahüm siĥâmen şâ'ibâtin,
 Fe kânuhâ velâkin fi fuâdi,
 Ve ķâlu ķad şağat minnâ ķulûbün(3)
 Le ķad şadakû(4) velâkin 'an vedâdi.

Çün cisminde vâķi' olan zaĥmuñ sevâriĥ-ı şimâhına hâtif-i ğaybdan -ve sâri'u ilâ mağfiretin min rabbiküm-(5) şadâsı irişmişdi. Pâşâ-yı merĥûm -fî maķ'adi şidķin 'inde melîkin muķtedir(6)-aram -ğâhında pişter-i râhate varub istirahatete müteveccih oldu, lâ cerem raĥt-ı ikâmeti(7) tengna-yı şuver-i te'ayyullât-ı(8) kevn -ü-mekândan ķadâ-i bî-inkıdâ-i 'âlem-i lâ mekâne ğeküb dâr-ı ğurûrdan serâ-yı sürûra tebdil-i mekân etdi, şebâz-ı ruĥ-i pür-fütûĥi neşimen-i mesned-i vezâretten şikâr-ğâh-ı ğatayir-i ķüds ve erâyik-i ünse tayerân eyledi.-eskenehu'llâhu fî ğurafi cinâni iķtirânihi ve nevvere(9) dâriĥahu bîmesabîhi 'afvihi ve ğufrânihi.-

Şi'R(10)

Ve me'd-dehrü illâ devleten ğümme şavleten,
 Ve le'l-'ayşü illâ şihĥaten ve şikâm.

Faħr-i 'Âlem ki menşe'-i tekvin-i mükevvenât-ı 'âlemdir ve âdem-i şafiyy ki ğüzîde-i nev'-i benî âdemdir, beyâbân-ı kevn -ü-mekânda(II) mehâlik-i -ķülli şey in hâlik-(I2) mesâlikine sâlik olmuşlardır, Yûsuf-i Şiddakûñ şûret-i vâķi'ası mişâl-i rü'yâdır ve Süleymân Nebînûñ taht-ı hükümetinde

(53b) olanlar el-añ bād-ı hevâdır.

Şİ'R(I)

Dendâ kalursa derd ile her dem dil-i hazîn,
Hayfâ geçerse hayf ile bu 'ömri nâzenîn,
Lezzât-ı dünyeviyyeye iken râğıb olma kîm,
Dâm-ı belâ durur meğese meyl-i engübîn.

Gör takdîrûñ hükm-i ezelişi te'şârin kim(2) Pâşâ-yı merhûm ol mâdde-i şurûr olan ehl-i fesâdûñ şûret-i ahvâline dıkk anlardı anlara kendüyi(3) âhîr güllünç etdi, nakd-ı vücûd-ı 'azîzi bir nice bî-temeyyüzûñ elinde dâyi' olub 'ömr-i girân-mâyesin nengî gibi yere şarf eyledi, şîr-i şarrîn-i bîşe-i hamâset ken(4) birkaç kelb-i 'akûrûñ(5) elinde makhûr oldı, Cebbâr-ı 'âlemûñ kimûñ ne sözi var(6). -El-hükümü li'llâhi'l-vâhidül-kahhâr(7)-

Şİ'R(8)

Lâ 'azve bi'l-eşrâfi in zafiret bihâ,
Kilâbü'l-e'âdi min faşîhin ve mu'cemi,
Fe harbetü Vahşiyin sekate Hamzete'r-rediyye,
Ve mevtü 'Aliyyin min Hüsâmi'bni Mülcemi.

Pâşâ-yı Merhûm şehîd olıcağ ol şâh-Kuli didikleri pelîd çeng içinde nâ-bedîd oldı, 'adû cânibinden bî-nihâye kimesne toprağa düşüb helâk olmuşdı. Annâ ol necm-i sa'âdet ufûle varmağla 'askerûñ yıldızı düşmüşdi, cümlesinûñ devleti gidüb ittikâ idecek kimse kalmamışdı. Lâ cerem her biri ceng-ü-cidâlden el çeküb leşker-i islâm bir cânibe 'azm etdi, ol zümre-i melâhide cânib-i âhara müteveccih olub memlekete çıkub gitdiler(9)

Şİ'R(10)

Betûn-ü-betüncâ bâb-ı siyâh, (II)
Becâyi ki ancâ be rûyed giyâh.

Bu cânibde Sultân(12) bâki 'askerle 'Ali Pâşâyı muntazır olub oturmuşdı ki, manşûr-ü-muzaffer olub geldikten sonra cülûs-i serîr-i saltanat tedârükünde ollar. Nâgâh ol cânibden:

(54a) adam gelüb düşdüğü(I) haberün getürdi,şehzâde işidicek bir vechile mütehayyir ve bir mertebede müteğayyir oldu ki güyâ sefîne-i devleti bâd-ı şarşar havâdis-i rûzgârla deryâ-yı nikbet içinde garç olmuşdı,bu beytün zikrini vird-i zebân idinüb halka-i meclis-i hâsda gâh-ü-bî-gâh okurdu.

Şİ'R(2)

Ne ez sipihr vefâ ve ne ezzemâne ümîd,

Çe tâli'est merâ lâ ilâhe illa'llâh.

İttifâk Hâdret-i Hüdâvendigarün evlâd-ı emcâdırdan Sultân Şehinşâh ki,kadîmü' z-zamândan Karaman Vilâyeti taht-gâhı idi, ol Şehzâde-i civân-merdün yed-i 'atâsı 'âleme mebsût olub(3), hâtır-ı şerîfi zeğârif-i dünyâya gayr-i merbût idi,kef-i deryâ-nevâli(4) bahr-i zâhir ber-mesâ'il idi,(5) emvâc-ı ihtiyâc yüzünde zâhir-ü-bâhir idi,çün Şehzâdenün dest-i 'atâsı be-ğâyet küşâde idi,nâgâh kâbıd-ı ervâh(6) velâ tebsüthâ külle'l-bast(7) nehyinden mütecennib olmadığın görüb sermâye-i 'ömr nakd-ı girân(8) mâyesin çeküb almışdı,(9) mü'eddib-i kaçâ vü kader -inneme'd-dünyâ la'ibün ve lehv-(10) bâziçesinden dest-i ta'arrudun kütâh idüb ol şûreti levh-i hâtırından(11) mahv itmişdi,heves-i tâc-u-taht(12) ve tebahtür-i nâz-ü-baht Tahte-bend-i tâbuta tebdîl olub,müttekâ-i recâ-i saltanatdan cüdâ düşüb yalın zerrin yerine hâk-i lahd vâki' olmuşdı,zamân-ı beğâsında esb-i murâd(13) cevelân-gâhını be-ğâyet teng mülâhaza idüb -küllü şey'in hâlik-(14) sebîline sâlik olmağı müvecceh görmüşdi.-nevvera'llâhu kabrahu ve a'tâ(15)(54b) li mevlûdi lehu ecreh-

Bahtet zi dudide hun be bârîd-ü-be reft,
Ber mülk-i civânîd be zârid-ü-be reft(2),
Çün dîd ki nîst çarḥ râ rûy-i vefâ,
İkbâl-i tevehhüm kafâ be hârîd-ü-be reft.

Şehzâde-i merḥûmûñ müsîbet-i ḥaberi Ḥadret-i Hüdâvendigara gelüb(3)
resm-i ğarrâ tamâm olmadan Pâşa-yı Mütevaffânûñ fevt-i ḥaberi geldi,

Şî R(4)

Der hemîn ḥâl-ü der hemîn meclîs,
Be hemîn muḥbir-ü-hemîn kâşîd.

Ḥadret-i Hüdâvendigarûñ tevâtür-i âlâm-i(5) müsîbetle gerçi ḥâtîr-ı
sûgvârı be-ġâyet maḥzûn oldu, ammâ gönli şahîfesinde meşâyibe
müte'allik olan mâ hüve'd-ḍamîri iradetu'llâha irca' eyleyüb -innâ
li'llâhi ve innâ ileyhi râci'ûn(6) âyet-i ma'nasını kendüye
sebeb-i teselli-yi ḥâtîr oldu.(7)

Şî R(8)

Cihân ey püser mülk-i câvîd nîst,
Zi dünyâ vefâ-dârî ümmîd nîst,
Ne berbâd reftî seher-gâh-u-şâm,
Serîr-i Süleymân 'aleyhi's-selâm;
Be âḥîr ne dîdî ki berbâd reft,
Ḥünûkân ki bâ-dâniş-ü-dâd reft,
Kesî zîn meydân kuy-i devlet rubûd,
Ki derbend-i asâyiş-i ḥalk bûd.

Resm-i ğarrâ yerine gelüb müddet-i mâtem tamâm olduğdan sonra
şûret-i ahvâl(9) öyle iktidâ eyledi ki, divân olub re'y-ü-tedbîr
memleket ahvâline müte'allik ola, Ḥadret-i Hüdâvendigâr emr eyledi
ki, (10) cemî'-i vüzerâ vü erkân resm-i mu'tâd üzere divân-ı keyvân
eyvana cem' ola, emr-i 'âli mücebince ol gün 'azîm divân oldu,
memleket ahvâli tedârükine şuru' olduğda ekser-i erkânûñ re'y-i
aḥâ müte'allik oldu ki, cemî' Rûmîli 'askeri ḥadîr iken(11) te'ḥîr
itmeyüb, Sultân Ahmedî getirüb

(55a) padişâh eyleyeler, ifâ-i 'ahd vâki' ola, ve erkândan ba'dı ki, memleketi iştirâkle tasarrufa tâb'ı mu'tâd olmuşdı, (I) tebeddül-i mülke kaç'a cevâz göstermediği(2) zîra metâ'-i kesîru'l-itmâ' mülk-i Rûmdan istimtâ'a mûnis olub zıkr olan kâlâ-yı girân-bahâyı kâz-ı âzla şöyle kesüb(3) biçmişdi ki, sûzen-i teltible sûfâr miqdârı refv etmek emr-i muhâl idi.

Şİ'R(4)

Mikrâd-ı ferâh(5) revâne çendân be berîd,
Kîn sûzen-i hodgâm be tuvan duht.

Zıkr Olan bî-sa'âdetün hulâşa-yı tedbîri ol idi ki, Hâdret-i Şehriyâr-ı kâmkâre sancağına gitmek teklîf olunub, Sultân Ahmedi yerine göndermek ibrâmın eyleyeler, eger şöyle ki, imtinâ' şûretin göstere Karaman Vilâyetin vireler, zıkr olan muhâl endîşe 'Ali Pâşânun(6) fevt olması-yle istiklâl gelicek resm-i sâbık üzere memlekete vefk-ı hâtırınca mutasarrıf olmak fikrine düşmüşdi, kaç'â Hâdret-i Hüdâvendigârdan müfârakata râdı değildi.

MATLA'(7)

Hergiz hevâ-yı vaşl-ı tü ez cân-ı mâ nereft,
Sewdâ-yı saltanat zi ser-i in gedâ nereft.

Ammâ çün tevâfûr-i marâd-ı cismâni ve tevâtür-i elem-i rûhâni sebebi-yle Hâdret-i Hüdâvendigârün 'ankâ-yı şevket ve celâli aşiyân-ı kadîminden pervâz idüb şeh-nişîn-i hâtırını nişîmen-i cuğd-i harâbe(8) nişîn-i şam vâki' olmuşdı, ecânib-i humûm halvet-serây-ı hâtırına yol kesüb gelüb murabba'-nişîn olduğundan be-ğâyet bî-hudûr olub sıhhat serîrine ittikâ etmek kalmışdı.

Rûhrâ sohbet-i mâcins 'azâbist elîm.(I)

Gördü ki niẓâm-ı umûr-i mülk(2) vad'-ı sâbık üzere muqarrer değil tamâm ma'lûm idindi ki,, zamân-ı saltanatda sebât-ü-bekâ mutaşavver değil mâfi'd-đamîrini vüzerâya(3) keşf idüb itdi ki, oğlum Sultân Ahmedi getürmeğe tarîk-i şavâb her ne ise ânuñ tedarükinde olun,(4) min ba'd Padişâhuñuz oldur,vüzerâ vü erkân Hâdret-i Hüdâvendigârdan bu sözi işidicek cümlesi sem'an ve tâ'aten didiler,çün ol emrûñ huşûle mevşûl olması(5) dükeli Rûmili beglerinin kabûline mevķûf idi,öyle tedbîr etdiler ki, zikr olan begleri Hüdâvendigârûñ 'izz-i huğûruna getürüb herbirine 'alâhide yemin eddürdiler,kendü rıdâlarını Pâdişâhuñ dest-i ihtiyarına teslim kaṭ'an(6) emr-i vâcibu'l-inkiyâdına muhâlefet eylemeyeler.Lâ cerem ümerâya emr oldı ki,meclis-i hümâyuna hâdır olanlar,mâ hüve'l-maṭşûd ma'lûm olicecek cümlesi kendü şadâkat ve ihlâsını(7) imân-ı ğılâz-u-şidâdla müşeyyed kılub,cânımız başımız Hâdret-i Hüdâvendigârûñ yoluna fedâ didiler.

MÜFRED(8)

An kes ki der vefâ-yı sükend(9) bişkened,

Püşt-i dileş be zahm-i havâdis şikeste bād(10)

Ümerâya sâbıkan etdikleri istimâletler hâliyen yemîne mukârin olub şânlarına mezîd-i i'tikâd ve yoldaşlıklarına hüsn-i i'timâd geldikten sonra hafakân-ı hayretten nev'an hâtırları sâkin olub idtîrâbdan fi'l-cümle halâş oldular.Ammâ çün murâd idindikleri maşlahatûñ tamâm olması Hâdret-i

(56a) Şehriyârûn müdâfa'asına(1) mevķûfdı, ol emir be-ğâyet(2) sa'b-ü-düşvâr idi, zîrâ ol kadar vufûr-i merdânelikler izhâr etmişdi ki, ânûn şemmesi istişmâmından(3) nâka sıfat her birinûn cigeri hûn olmuşdı.

Şİ'R(4)

Tiğ-i tü be-ķat'-ü-faşl-ı kâr-ı düşmen, (5)

Hercâ ki be-reft surh-u-bâz âmed.

Âhir bu yüzden meķirsâz-ü-hile-perdâz oldılar ki, (6) Devletli Hüdâvendigâra vacibdir ki, mecmû'-i 'askerle dâru's-saltana-ı Istanbula müteveccih olub Şehriyâra kendü sancağına gitmek emr eyleye, eger şöyle ki 'azîmetin ol cânibe munşarîf eyleye, fe bihâ ve illâ gitmeyüb Maħrûse-i Edirnedeki kadîmi dâru' s-saltanatdır, ikâmetin şûretin göstere, lazımdır ki, Hüdâvendigâr Maħrûse-i Kostantiniyyeye vârub Sulţan Aħmedi geŗürüb(7) Rûmili 'askeri ve Anatoli 'askeri-yle(8) ve ķapû halkı-yle 'inân-ı 'azîmeti Sulţan Selîmûn üzerine mün'atîf kılub şöyle ki, levâzım-ı saltanat-ı kâhiredir, zuhûra getüre Hüdâvendigârla vüzerâ bu re'y üzere(9) ittifâķ idüb, emr-i ma'hûd üzere(10) cemî'isi muķarrer oldılar.

Şİ'R(II)

Feyd-i ezel be zur-i vizr er âmedi be dest,

Âb-ı hadır naşîbe-i İskender âmedi.

Hadret-i Şehriyâr-ı kuh-vakâr(12) cerâyid-i ahvâl-i rûzgârdan ve medâmîn-i şahâyîf-i ahbârdan dakîka fevt itmeyüb(13) anlarûn dükeli serâyir-i damâyirine raci' idüğini 'ilm-i şerîfi muħîţ (14) ve ol erbâb-ı ğarağ fezâdehumu' llâhu meradan ba'de marağ dîg-i fitne vü fesâdı cûşe getürüb ne ile

(56b) teşeffi'-i hâtır idüb gönüllerin hoş etdügin cümle bilürdi.(I) Ammâ 'inâyet-i Hakkâ ittikâ eyleyüb kaçâ vü kader emrine bir vechile rabt-ı kalb etmişdi ki,(2) seyl-i havâdiş-i rûzgârla bünyân-ı erkan-ı buķ'a-ı kevn-ü-mekân mütezelzıl olsa(3) pây-ı şebât-ü-temkîni yerinde muhkem ve kendü sa'âdetle kemâ kân menzil-i rıdâda sâbit-kadem idi,dâmen-i tevekküli tefâvür-i bârân-ı elemeden ve tekâtür-i emtâr-ı ğamdan(4) ter olmak mutasavver degildi, mâverâ-yı perde-i ğaybdan herne ki(5) müşâhede-i şâhid-i maķşûdına (6) hâ'il olsa takdîru'llâha havâle etmekle ahirü'l-emr ref'-i niķâb ve keşf-i hicâb ahsen-i vücûh üzere müyesser olmak müte'ayyin idi.

şî'R(7)

Ķavmî be cidd-ü-cehd nihadend(8) vaşl-ı dost,
Ķamî diger havâle be takdîr mı kunend.

ZIKR-İ 'ÖZR-İ HÜDÂVENDİĶÂR DER HAKĶ-I HADRET-İ
ŞEHRIYÂR-I NÂMDÂR BE VASİTA-İ FESÂDENGİZ-İ
VÜZERÂ-İ VİZRE-İNTİMÂ VE İHTİLÂL-İ UMÛR-İ
SALTANAT Bİ SEBEB-İ ÂN VE BEYÂN-I HÂL-İ FERĶUNDE
MEÂL AN HÛSREV-İ ŞÂHİB-KİRÂN(9)

Hengâm-ı faşl-ı şayf ki, te'âķub-i ahvâl-i rûzgâr(10) ve tekallub-ı leyl-ü-nehârla evdâ'-i 'âlem-i 'anâşır bir vechile mütebeddil ve müteğeyyir olmuş idi ki,küre-i tabaka-i zemherîr hayyiz-i tabî'îsinden(11) çıkub muķa''r-ı felek-i eşîr de varub köşe-gîr olmuşdı,küre-i nâr cevvi-i semâda kesb-i hevâ itmek içün tebdîl-ı mekân idüb kendü meħazzından nakl eylemişdi,dîĶ-i hevâ cemerât sehþası üzere harâret-i âfitâb-ı

(57a) cihân-tâbla ile(I) cûş etmişdi ki, ânuñ geleyânından beyda-i âşiyân-ı âsumân-puhte olmuşdı, tennûr-i felekde sevr -ü-hamel büryân olub seretân baħr-i mevvâc-ı sipihre ğavş idüb pinhân olmuşdı, mihr-i cihân-tâb pûte-i felekde tılâ-i muzab gibi şiddet-i kermâdan öyle zevebâtıda idi ki, her cânıbden şu'â'-i nurâni su gibi revân olub, aķardı, sâye-i furûmâye keremiyyet-i havâdan incinüb ecsâm-ı zi zilli kendüye sayebân idinmişdi, mihr-i ğerdûn maħmûm olub şöyle zebûn olmuşdı ki, eğer istinşâk-ı havâ etmeĝiçün kulel-i cibâle çıķmasa helâk olurdı. Harâret-i şemsle(2) deryâ havâyâ münkalîb olub yerinde bâd-i hevâ -keserâbin bikî'atin yaħsebuhuđ-đamânü mâ'en(3)-mişâlinde mütemeşsil idi, eğer şubħ-i rûşen đamîr -ve serâbile takikümü' l-ħarre(4)-serâ-perdesinde müstazill olmasa teneffüse kat'â mecâl olmazdı.

Şİ'R(5)

Çünân zebâneş ğor kerem şud hevâ ki girift,
 Zı mermîş küre-i zemherîr tab'-ı esîr,
 Zebân-ı men çü ser-i şem'-i âteşin keĝded,
 Rûzûn ezîn çe kunem vaşf-ı ân havâ takrîr.

Harâret-i hevâdan ğalâyıķa bir mertebede đacret gelmişdi ki, dükelisinün(6) şabrı ğürmetine âteş-i harâret düşmüşdi, ğüyâ müķtedâ-yı evđâ'-ı felekî ol idi ki, (7) 'ufûnet-i havâ ile cümle zemîn ehlinün i'tidâl-i mizâcı ihtilâle mütebeddil olub seķâmete mütehavvil ola, (8) ya mekr-i cerħ-i ğîle-bâzün ve ğerdûn-i sipihri-i kine-sâzün ol

(57b) şehriyâr-ı ser-efrâza(I) eyliyeceği mekr-ü-füsûn sebebi-yle vâki' olan süz-ü-kudâz idi ki(2) zemîn-ü-zemâne ve mekân-ü-mekâne bi'l-küllîyye sirâyet eylemişdi.

El-kıssa sene seb'a 'aşerete ve tis'a mi'enûn avâhîr-i âharı rebî 'ayninde, ki Hâdret-i Hüdâvendigâr 'inân-ı 'azîmeti Mahrûse-i Kostantıniyye şavbine mün'atîf kalmışdı, 'askere destûr vermeyüb bile olub gitdüğinden maşûd-u-niyyeti ve aqşâ-yı cüll-i himmeti(3) cemî'-i 'âleme ma'lûm olmuşdı, telbise kâbil degildi.

Şi'R(4)

Ger çeşm-ü-abrûyet ne kuned kaşd-ı cân-ı mâ,

Âhîr be gûki tîr-u-kemân ez berâ-yı çîst.

Rûmîli begleri Hüdâvendigârûn(5) şehriyâr-ı Kâm-kârı etdüğü mu'âhede ve kaville giru kendüden vâki' olan bu nev'-i fi'lûn(6) mâbeyninde tûl-i mesâfe ve ba'd-i mekân göricek ba'dı 'inân keşide olub morğ-i hâtırı dâm-ı tezvîr-i mekrden(7) remide olurdu.

Şi'R(8)

Ğâda'l-vefâü ve fâra'l-ğadrü(9) ve'nharecet,

Nesâfetü'l-hulfi beyne'l-kavli ve'l-'ameli.

Lâ cerem zamâne mekrinden emîn olmağ icün gelüb Hâdret-i Şehriyârûn zıll-ı himâyetine ilticâ eylediler(10) ve ba'd-ı 'inân-ı ihtiyarın Hüdâvendigârûn dest-i iktidârına tefvîd eyleyüb rıdâsına tâbî' oldı, bi'l-cümle Hâdret-i Şehriyâr-ı kâm-kârûn(II) Sultân Selîm Hân atası Hüdâvendigârûn naqd-ı 'ahd eyleyüb, Sultân Ahmedî getürmeğe cidd-ü-cehd eyledügin göricek tamâm bildi ki, vardıkça mâdde-i fesâd(12) mütezâyid ve zikr olan mâdde ile şüret-i şalâh mâbeyninde

(58a) mesâfe mütebâ'id(I) ol fırka-i gümrah ne'ûzübi'llâh
 Hâdret-i Şehriyârûn(2) şıyânet-i 'ırd-u-nâmûsi sa'âdet
 gunûsi-yçün(3) yemîn-i çamûsa müstağrak olmuşlardı,ol mün'âkid
 olan münhâll olub(4) îfâyı etmediklerinden ol muhâneçlere
 hıng lâzım gelicek, -ve yaħlifüne bi'llâhi innehüm le minhüm
ve mâhüm minküm ve lâkinnehüm çavmün yefrekün-(5) âyetinün
 ma'nâsı Hâdret-i Şehriyârûn hâtır-ı hâtırı(6) ilhâm-pezirine
 huçûr idüb tamam bildi ki,anlara i'timâd dürüst deçildir,
 çöyle ki, zimâm-ı fırsat ellerinde iken sebep-i ruçsata sâlik
 olmaçâ mecâl bullar,(7) maçşûdları çikârını dâm-ı mekrle(8)
 bende düşüreceklerinde çâ'ibe-i çübhe yokdur(9),dest-i teçassürî
 zânû-yi teçayyüre urmadın nâhaç teçâbün birle vecne-i pür-mihne-i
 hırâçide(IO) etmeden 'âtıl olanlara tedârük-i ahvâl lâzımdır
 dedi.(II)

Şİ'R(I2)

Fe li'l-mer'i ahvâlün ve li'l-hâli fırsatün,

Ve li'd-dehri evkâtün ve li'l-vakti hâdiçü.

Temellük-i zimâm-ı ahkâm tâziyâne-i saçvet-ü-intikâm sırr-i
 muhâldir,zîrâ tevsen-i sipihr-i bedrâm bi-çabr-ü-ârâm ve
 semend-i tizgâm-ı(I3) eblaç-ı leyâlî vü eyyâm be-çâyet seri'u'
 l-intikâldir,mercuvdur ki -leyse li'l-insâni illâ mâ se'â-(I4)
 serâperdesinde ol cemâl-i zîbâ ve çûret-i müsteçnâyi -ve enne
sa'yehu sevfe yürâ(I5)-mir'atinde müçâhede etmek müyesser ola.(I6)

Şİ'R(I7)

'Ale'l-mer'i en yes'â limâ fihi nef'uhu,

Ve leyse 'aleyhi en yüsâ'idehu'd-dehrü.

Ve eger çöyle ki,dâmen-i maçşûdı ele getürmekde sâ'id-i sa'âdet
 tâli' müsâ'ade eylemeyüb

(58b) zûr-i bâzû-yi baht-ü-ikbâlde nev'an kuşûr ola ğeyrûn dest-i ta'arruğundan halâşa sebep olmak(I) bir ulu ni'metdir, ğün âtâm Hâdret-i Hüdâvendigâre(2) kendü yemîn-i pür-yümni-yle etdügi binâ-i hilf-ü-ķasem ħulfi va'de ve naķd-ı 'ahdle meķûđ olmağa müteveccih olmuşdur. Lâzımdır ki, der peyince vârub(3) zeyl-i 'işmeti ğubâr-ı evzârı mülevves olmadan ğünâhe irtikâbına ma'ni olavuz.(4) Fi'l-hâl emr etdi ki, mecmû'ı 'asker suvâr ola fermân-ı kaçâ cereyân mücebince otuz biñ miķdârı 'asker rikâb-ı hümâyûnuna hâğır oldılar, 'inân-ı 'azîmeti Hâdret-i Hüdâvendigârûn(5) gitdügi cânibe munşarîf kılub ol tarafa müteveccih oldu.

Şİ'R(6)

Ṭama' medâr ki fikr-i ferâğat-i tü künem,

Be âstîn-i melâlî ki ber men efsânî.

Gerği Hâdret-i Şehriyâr-ı kuh-vaķârûn tarîķ-i ħilm-ü-te'ennide ķadem-i râsiĥı vardı, ammâ peyk-i tız-ğâm-ı 'acel sebğat idüb, -evvelü'l-fikri âĥirü'l-'amel-mükteğâsınca 'amel itmege ma'ni oldu, zıkr olan berîd-i sebük-pâyûn şe'âmeti ķadem-i nâ mübâreki Hâdret-i Şehriyârûn sefer-i zafer-eşeride bi-ķasebi' z-zâhir müe'ssir vâķi' oldu.

Şİ'R(7)

Da'i't-tekâsüle fi'l-ĥayrâti taṭlübühâ,

Feleyse yes'adü bi'l-ĥayrâti keslânü,

Velâ tekün 'âcilen fi'l-emri taṭlübühi,

Feleyse yuĥmedü ķable'n-nađĥi baĥrâni, (8)

Ammâ dâ'ire-i mütevessi'a-i(9) imkân ki ânûn merkez-i müĥîti fi'l-ĥakîķa insândır, (10) bir mesâbededir ki imtidâdı î'âdi

(59a) taşavvurunda mecmû'-ı 'ukûl hayrândır, -'asâ entekrehu şey'en
 ve hüve hayrûn lekûm-(I) ma'nâsı mütemmim-i hâvisi dımnında sâbit
 ve muhakkak -ve 'asa en tühıbbu şey'en ve hüve şerrûn lekûm-(2)
 mü'eddâsı mütemmim-i fahvâsına(3)mâşadak bir 'âkil-i şahûhü'l-i'tikâd(4)
 ve selimü'l-havass -ve tilke'l-eyyâmü nüdâvilühâ beyne'n-nâs(5)-
 âyetünün fehvâ-yı meserret me'tâvisinde(6) gerekdir ki, teselli-yi
 tâmm tahsîl eyleyüb mâverâ-i perde-i ğaybdan zâhir olan şûrete
 nazar-ı ikrâhla nigâh itmeye(7), zirâ ki gâh olur ki, (8) ol şûret
 kendü murâdınca(9) mutâbık niçe ma'nâyı mutadammın olur.

ع (MİŞRÂ) (10)

Tüce dâni ki pes-i perde ki hûbest ki kizişt.
 Ve huşûle mevsûl olan me'mûlini dahî kendünün kıyâs(II) idinüb
 ânuñ wukû'undan meserret ve şâdümânîler etmeye ki, vakt olur 'ayni
 menfa'at mülâhaza etdügi madarrat-ı mahd olur.

ع (MİSRA')

Dâm-ı belâ büved heves-i şihd(12) ber meges.
 Cihân metâ'ını min külli 'aybin alanlar hıyâr-ı rü'yet iddi'âsı
 haqq budur ki, bâtıldır, (13) âni cemî'i neķâyisden ve me'âyibden
 berî tasavvur eyleyenler be-ğâyet câhildir.

Şİ'R(14)

Dili gû ki ez çerh-i bâri nedâred,
 Ruhi kez havâdis-i ğubâri nedâred,
 Nazar der gülistân-ı âfâk kerdem,
 Güli nîst dervey ki hâri nodâred,
 Be kejd-i harâbât-ı kiti devîdem,
 Sırrı nîst kâncâ humâri nedâred,
 Be 'ibret niger der cihân tâ be binî,
 Ki mülk-i cihân i'tibâri nedâred;

Bu dünya-yı pür-meşakkat(15) ve elemde ki, esbâb-ı ğâm ferâhemdir
 devâm-ı sürûr ve beķa-yı huçûr mülâhazasının eylemek bir kaķbe-i
 kabîhatü'l-manzardan mürüvvet ve şefkat

(59b) recâsın eylemekdir, kâbîn-i mihr-i eziyyet(I) âyinle kişî nüsha-i vücûdını muhabbat eylemek mir'at-ı seliytai(2) kendüye musallat eylemekdir.

Şİ'R(3)

Âsudegi mecu y ki kesrâ bezîr-i çarh,
Esbâb-ı in murâd ferâhem neyâmede est,
Ez mevc-i şam necât kesîrâst ki âmed-ü-henüz(4)
Ber şatt-ı kevn-ü-farda-i 'âlem neyâmede est.

Müte'ellim-i müte'emmile vâcibdir ki reste-i şûret-i hâlde(5) vâkı' olan kesret-i melâli dest-i dacret(6) ta'kid etmeyüb serengüşt-i fikret ve 'ibretle münhal ide, tâki, kendünün vücûd şehrini mühît olan sûr-i elem(7) sûre-i elemneşrah birle meftûh olub vech-i meşrûh üzere(8) meftûh olması mucib-i inşirâh-ı hâtır ola.

KIT'A(9)

Mekun zi şuşa şikâyet ki der tarîk-ı taleb(10)
Be râhati neresed anki zahmeti ne keşîd.

Şİ'R

izâ dâkat bike'd-dünyâ fe fekkir fi elemneşrah(11)
Fe 'usrün beyne yüsreyni izâ fekkertehu(12) fe'frah.

Lâ cerem Hâdret-i Şehriyârûn semend-i 'azîmeti tâziyâne-i himmeti mu'âveneti-yle tayy-i menâzil ve kaç -ı merâhil idüb mevki-f-i ma'hûde ki mahall-i teveffukda, irişdikde bir zaman turub 'inân-keş oldu. Kendü 'askerinün bölük bölük cümlesine ısmarladı ki(13) kimseye tecâvüz ve ta'arrud eylemeyeler, tâki Hâdret-i Hüdâvendigâr cânibinden Hâdret-i Şehriyârûn teselli-i hâtır-ı şerîfi-yçün fikr-i me'âl ve tedârük-i ahvâl(14) her ne ise zuhûra gele(15), zemîn-ü-zemânûn dîde-i ümmidi nigerândı ki, Hüdâvendigârûn dide-i merhameti eşk-i nedâmetle(16)

(60a) gönlü şahîfesinde kadîmü'l-eyyâmdan mektûb olan şûret-i erkâm-ı fesâd encâmı mahv eyleye ve nesîm-i âh-ı inâbet-i destgâhı(1) mecmû'ı halâyıkun riyâd-ı âmâlinde vâki' olan şükûfe-i murâdâtı şükûfte vü handân eyleye, bu cânibde Hâdret-i Şehriyâr-ı kâm-kâr dest-i edeble 'inân-ı ihtiyârın muhkem tutub -inne li şâhibi'l-hakkı makâlât(2)-ki hadîs-i Nebevi ve kelâm-ı Muştâfavidir, kendüye hasb-i hâli vâki' olmağla maqâm-ı i'tizârda bu nazmun mü'eddâsını dilinde tekrâr eylerdi.

Şİ'R(3)

Mekun derîn çü menem serzeniş be hüd rûyi,
Çünân ki perver-i şem mîdihend mîrevîm.

Ammâ: ol tarafda Hüdâvendigârün hizmetinde olmağla şûret-i 'izzetde olan erbâb-ı zillet ve ehl-i nikbet müfsidler(4) bir yere cem' olub ittifaqla Hüdâvendigâra vârub didiler ki, (5) Şehzâde Hâdretleri ümmid-i merhametle mevki-f-i istirahatde şaflete varub(6) pay-ı tevakkufın kendüye çekmişdir, ka't'â Hüdâvendigâr cânibinden muhârebe vü mukâteleye cerâ'et ve ikdâm olunmağa ihtimal komâmışdı, gerekdir ki, hâliyen fırsat elde iken cenge mübâşir olub Hüdâvendigâr tarafından 'askere istimâletler idevüz. Ol bâbda her biri mücidd olalar, isti'câl tarîki-yle gelmişlerdir, cümlesi zebûn-ü-bî-mecâldir, aşıl mahall-i tevakkuf degildir, (7) şöyleki bir zamân te'hîr oluna, (8) sû-i tedbîrle saltanat elden gitmek mukarrerdir, anlardan bu sözi işidicek Hâdret-i Şehriyâre müte'allik olan gayret-i muhabbet-i cibillisi sebebi-yle

(60b) ol şâhib-i agrağ müfsidlerin kelâmından ı'vâd eyledi, bu hâli göricek cümlesi bir yerden hücûm idüb eyitdiler ki, Devletlü Hüdâvendigâr bu def'a eger muhârebeye ikdâm olunmayub cenkden ferâğat oluna, 'ard-ı salţanata nokşân ve Sulţan Ahmed Hâdretlerine hırmân müte'ayyindir, (I) bu vechile anların mücidd olmasın göricek gerçi ihtiyârı ellerine virdi. Ammâ ol kur-diller kendü nûr-i dâdesine kaçd etdiklerine be-ğâyet dilteng olub, Hakk sübhânehu ve te'âla hatarlarından şaklaya deyu(2) sıhâm-ı kaçâ vü kağere du'âya götürülmüş⁽³⁾ mübârek ellerin siper idindi, bu cânibde cenge mübâşir olan ehl-i fesâd -hazalehumu'llâhu te'âla ilâ yevmi'l-mi'âd-(4) cânib-i Hüdâvendigârdan muhârebeye vü mükâteleye emir vârid oldı, deyu ümerâya istimâletler eylediler kırk biñ miqdârı 'asker bir yerden hücûm idüb bâd-ı şarşar-ı kahr ile deryâ gibi cuşe geldi. Hâdret-i Şehriyâr-ı küh-vakâr ol afitâb-ı salţanat-medâr atâsı Hüdâvendigârın aşâr-ı envâr-ı mekrûmet -ü-ihsânına mazhar vâki' olmak recâsında(5) iken nazâr etdi, gördü(6), ol 'asker şehâb-ı müzlim gibi yerinden kopub kendü ile ol Hürşid-i Salţanatın mâbeynine hâyil oldı. Hâdret-i Şehriyâr her nice ki 'askerini cenkden men' eylemek kaçd eyledi, âteş-i harb-ü-kıtâl bir vechile iştiğâl-pezîr olmuşdı ki, âstîn-i teskîn ile muntâfî olmağa kâbiliyyetden geçmişdi,⁽⁷⁾ hâçar -el-bâdî azlem ve't-tâbi'u lehu eslem(8)-ki meşhur ve müsellemdir, zikr olan tarîk-i esleme teveccüh idüb

(6Ia) dükeli umûrun Hakkâ tefvîd eyledi, ol husrev-i mesned nişân-i maḳâm-ı 'izz-ü-temkînde muḳkem turub şâbit ḳadem oldu.

Şİ'R(I)

Mâçü dâdim(2) dil-ü-dîde be tûfân-ı belâ,

Gü beyâ seyl-i ğam-ü-ḥâne zi bünyâd be ber.

Çün iki cânibden 'asker birbirine muḳâbil olub iltikâ-i şaffeyn vâḳi' oldu(3) -merece'l-bahreyni yelteḳiyân(4)-'ayân olub(5) mevc-i âşûb-ü-belâ evc-i felege çıḳdı, sıyt-u-şadâ-yı darb -u-ḥarble(6) şarḳ-u-ġarb mütezelzîl olub ğirivi na're ve(7) bang-i küsle kevn-ü-mekân serâsim oldu, tedâ'i-yi gürz-ü-küpâle mültezîm olmayan kellelerün tiĝ-i abdâr hükm ḳatı' le ḥuşûmetin faşl eyleyüb veḡḳa-i 'ömrünî ḥûnla müseccel eylerdi, mâlik-i âcâle redd-i vedî'a-i nakd-i ḥayât(8) olduĝuna maḳkeme-i ma'dele-i ḳadâ vü ḳaderde beyyineye ihtiyâc yoĝdı, esvaḳ-ı daru'n-naşr-ı kârzârda nuḳûd-ı 'ömr-i girân-mâyelerin bâb-ı ısrâf-u-tebzîrde taḳşîr eylemeyüb bir vechile ḥarc eylediler ki(9) mesned-i nişimen-i ḳadâ vü ḳader her birinün iflâsına hükm itmekle te'âmül-i nâsdan eli çeküb şâhrân-ı -el-müflisü fî emâni'llâh(10)-ḫarîḳine teveccüh göstermişlerdi, mübârizlarun ellerindegi şemşîr ḫalkun mezâri'-i âmâlin biçmeĝe dâs-ı ecel idi, meydân-ı kâr-zârda her nîze-i cân-küdâz eline ḥinâ yâḳub eceli gelene merḫabâ dirdi, gürz-i girân ḳadâ-i mübrem idi ki, muḫârebe ehlinün başlarında sernişest idi, (II) sehm-i şâ'ib erbâb-ı mesâyibe kemânün ḳabda-i

(6Ib) taşarrufundan halâş olduğu gibi -eynema tekûnû yüdrikkümü'
l-mevt(I)-dımında olan müşîbet haberin tebliğ eylerdi,ğâyet-i
 idtîrâbından tarîk-i firâra sâlik olmak fikrinde olanların
 gûş-i hûşına surûş-i ğaybden -inne'l-mevte'l-lezî tefirrûne
minhu fe innehu mülâkiküm-(2) âyeti mutadammın olduğu haber-i
 ye's irişüb râh-ı halâş mesdûd olurdu, (3) merd-i dilâverlerin
 gönlünde âteş-i ğadab öyle mülehheb olmuşdu ki, meydân-ı kâr-zârda
 tîğ-i âteş-bârla müsta'îl olan nâ'ire-i harbün -bi şererin
ke'l-kaşrı keennehu cimâletün-(4) hasb-i hâli olmuşdu (5)
 bî-çârelerin dūd-i dilinden cihân yüzi kebûd olub erenlerin
 gird-i haylinden (6) felegün yüzi karârub 'âlem gözüne teng-ü-târ
 olmuşdu.

MESNEVİ (7)

Zi sitem suturânhâ mûn neverd, (8)

Pür ez gird şud künbed lâciverd,

Ser-i tîğ ber evc-i gerdün (9) resîd,

Huy-i bād pâyân be ceyhûn resîd.

Kemân-dârlarün sıhâm-ı müşîbet-peyâmı havfinden ser-i tã'îr-i
 sipihr (IO) fi'l-vâkı' kulle-i kâfuñ (II) zîr-i bâlini girizgâh
 idinmişdi, kebûter-i çerh-i âsuman ol bîmden melâ'ike-i üli
 ecniha-i 'arş âşiyâne ilticâ itmişdi.

Şİ'R (I2)

Ve enne'n-nüfûsü min hecri'n-niyâli,

Ve tãra's-sehmü min tarabi'l-kitâli.

Peykân-ı zehrnâk cöbe vü cevşenün cânına te'sîr etdikce (I3)

ğuşşadan yakasın çâk idüb kendüyi helâk eylerdi, zırhün gönlündeki
 gerh-i melâli ve 'ukde-i işkâl-i tîr

(62a) şâhib-i tedbîr gerçi bir işâret-i engüšte(I) fi'l-hâl halleylerdi, ammâ zırhuñ sînesinde(2) yüz yerde şikâf vâki' olurdu, bu hâlete zırh-ı pür-gerh-hezâr dide-i sitem-dîde ile nigerân olub kalmışdı.

Şİ'R(3)

Fürû riht peykân zehr-i âbdâr,
Çü bârân zi kavş-i kuzah der bahâr,
Şebâşâb-ı peykân-ı cevşen şikâf,
Zırhrâ derâverd beyaşaş betâf,
Şud ez sehm-i peykân-ı zenbûr-i niş,
Zırh ba düşad dîde hayrân-ı hîş

Bir 'azîm ceng-ü-cidâl ve bir muhkem harb-ü-kıtâl oldu ki, çâbuk suvâr-ı meydân-ı âsumân müvessin-i ablak hînk-i melevâna suvâr olaldan ânuñ mânendi muharebe vü mükâtele görmemişdi, cânibinden vâki' olan küştelerle deşt-ü-şahrâ püşteler oldu(4)

Şİ'R(5)

Fenâ hamle âverd hemçû peleng,
Ecel bâz kerde dehân çün neheng,
Zi bes küşte efkende(6) ber küh-ü-deşt,
Cihân goft bes kun ki ez hadd güzeşt.

Ammâ hafeze-i melâ'ike-i kirâm -va'llahu hayrun hâfizen-(7) âyeti nuşhasın(8) cezr-i emâni-yçün ta'vîz eyleyüb ol Şehriyâr-ı civân-bahtûñ bâzû-yi sa'âdetine bağlamışdı.

Şİ'R(9)

E'âzeke(10) min şerri'l-havâdisi fi'd-dünyâ,
Harâsete luţfi'llâhi mâ tala'a's-şemsü.

Çün vikâyet-i nefsi şerîfi-yçün-va'llâhu ya'şimûke mine'n-nâs-(11) âyetine hüsn-i i'tikâdı kendüye siper idinmişdi,(12) ol tûfân-ı havâdiş-i bi-pâyânda vâki' olan nüvazil-i tîğ-ü-tîr ve sinân

(62b) katarât-ı bârân gibi riyâd hâtır-ı cennet me'âşirine mûcib-i terâvet olub dâ'ima gül gibi hürrem-ü-handândı.(I)

Şi'R(2)

İzâ cera'l-kağâu(3) 'aleyke hataben,
 Fe tıb nefsen bimâ fa'ale'l-kağâu,
 Ve küllü şedîdetin felehe'nfiracü,
 Ve küllü beliyetin felehe'l-kağâu,
 Ve'uz bi'llâhi yekfîke külle şerrin,
 Fe inna'llâhe yef'alü mâ yeşâu(4).

Vufûr-i merdânelikle ve mezîd-i şecâ'at ve yeğânelikle akşâ-yı murâdı ol idi ki, meydân-ı muhârebede vâkı' olan mesâlik-i pür-mehâliki tetebbu' idüb ol kadar sa'yi belîğ eyleye ki, Hüdâvendigârûn hudur-i şerîfine mûsıl olan tarîki ele götüre, zîrâ çünki câdde-i müstekîme-i şîletü'l-erhâmi tezîdü'l-'umr(5) hüsn-i rıda-yla mezlûk olmak müyesser olmadı. Hüdâvendigârûn dest-i temannu'ı-yle ol tarîk münsed oldu, bari bu esnâ-i dâr-u-gîrde sa'âdet-i tâli'i rehnumûn olub meclis-i Hümâyuna hân nâhâh vârub vâsıl olmağla nihâyet-i maqşûd(6) hâşıl ola, tâ Hüdâvendigârûn şeref-i hudûri birle müstes'id olıcak kemâl-i 'ıtâ'at-ü-inkıyâdın müşâhedat-ı ğaybî menzilesine(7) tenzîl idüb, fermân-ı kaçâ cereyânına bir vechile hüsn-i telaqqi 'ard eyleye ki, sadâkat-u-ıhlâsı subûtı beyyineye ihtiyâcdan müsteğnî ola ve Hadret-i Hüdâvendigâr ki bunca şalâh-ü-zühdle rûzgâr geçürüb hulâsa-i evkâtı iddihâr-ı zehâyir-i(8) rıdâu'llâha maşrûfken âhir-i 'ömründe bir kaç müfsidlerûn sözi-yle bi-lâ sebep sefk-i dimâya

(63a) mübâşir olmsın men' eyleye ve bunca müslümanların vîkâyet-i nefsleri-yçün kendü(I) vücûd-i 'azîzini varub Hüdâvendigârün huğûrunda(2)bezl eyleye.

Şİ'R(3)

Muhtâc-ı kıssa nîst geret kaşd-ı cân-ı mâst,
Çün raht ezân-ı tüst bî-ğamâ hâcet est.

Ammâ çün âteş-i harb-ü-kıtâl işti'âl-pezîr olub tûruk-ı tedarük-i ahvâl tamâm münsedd olmuşdı, (4) zıkr olan me'mûl huşûla muvaşşal olmağa(5) 'avâyık-ı şûret-i hâl mâni' oldı, ol fırka-i gümrah -ve yesüddüne 'an sebili' llâh-(6) yoluna bir vechile sâlik olmuşlardı ki, tarîk-i muhâbâ ve şulh-u-şalâha mecâl emr-i muhâl idi. Lâ cörem Hâdret-i Şehriyâr hulûs-i niyyet ve şafâ-yı tavîyyet ile(7) Hâdret-i Hüdâvendigârdan re'fet-ü-şefkat recâsın etmekte iken dâm-ı belâya bu vechile ibtilâ olucağ(8) mübârek hâtırına bu gelmişdi ki,

Şİ'R(9)

Merhem çü ne minîhi mezen zahm âhır(10)
Çü döst(11) nei mebâş düşmen bâri.

bi'l-cümle gördi ki, (12) çerh-i şaddâr ve gerdün-i dîn-hezâr mekr-ü-efsûnla(13) kendüyi meyân-ı ma'rekeye şalub kuvvet-i tâli' kenârı(14) folege virmez, âtası Hâdret-i Hüdâvendigâr cânibinde(15) kuşûr-ı merhamet ber-kemâl ve müsâ'ade-i baht-ü-ikbâl muhâl, lisân-ı faşîhu'l-beyânına mecâri-yi ahvâlden bu nazmun zikri câri oldı.

BEYT(16)

Men çün zenem der incâ eyen zi her belâyı(17)
Çü düşmen(18) est-ü-yek döst o nîz bî-vefâyı.

Etrâfına nigâh etdi gördi ki ol kendü yolunda cân-u-bâş oynamağa

(63b) birbirine sebkât eyleyen etrâk evvel hamleden bîm-i helâkle(I) raht-ı vücûd-ı nâ-pâkini yüklenüb kaçmış anların yerine a'dâ gelüb ol mah-ı saltanat-penâhı hâle-vâr ihâta eylemiş,hamiyyet kemerin meyânında muhkem kuşânub gayret kılıcın hamâyil-vâr bâzû-yı iktidârına takınan(2) merdâne yigitlerden bir kaç nefer kimesne kalmış,ol yegâneler ki,(3) kadîmu' l-eyyâmdan muhlîş hizmetkarlardı,her birinün sînesi gencînesinde naqd-ı hayâtı bir bunun gibi gün için mahfûz idi,fursat ellerine girdüğü gibi,zikr olan nuqûdi meşârıfına şarf eylemekde(4) cümlesi bî-ihtiyâr olmuşlar(5),ol gayret ve 'âr libâsını kendülere dişâr-u-şî'âr idinen dilâverler sermâye-i hayâtların Hâdret-i şihriyâr-ı Nâm-dârûn yolunda hâk-i yek itmek için kise-i tenlerin yeryer çâk itmişler,ol bezm-i belâda bu beytün mü'eddâsi-yle mubâhât eylerler.

MÜFRED(6)

Bî zahm-i tîğ-i 'aşk zi 'âlem nemî revem(7),

Bîrûn şûden zi ma'reke bî zahm 'ârı mast.

Hâdret-i şehriyâr ol bir niçe bed-fi'âl-i şûmûn tahrîki-yle Hüdâvendigârûn bu vechile hücumun göricek mübarek hâtırına kejd-i fütûr gelüb âyine-i damîr-i münîrine bu beytün şûret-i ma'nâsı mün'akis oldu.(8)

Şİ'R(9)

Tedbîr çist cüz siper endâhten ki haşm,

Sengî bedest dâred-ü-mâ âb-gineî.

Dâm-ı mekr-ü-tezvirde tâyir-i hâtırı remîde olucağ,dest-i istiğfârla 'inân-keş oldu,çün gördi ki,deryâ-yı fitne vü aşûb ile mütemevvic olmuşki,mevc-i hâdişe evc-i feleğe çıkmış,fûlk-i vücûd-ı pür-cûdını ol girdâb-ı belâdan kenâr-ı selâmete(10) çıkarmak tedârükünde

(64a) iken mehebbi 'inâyet-i Hâkdan(I) -ve erselse'r-riyâhe mübeşşiren beyne yedey rahmetihi-(2) nesâyimi mütenessim olub, sünnet-i seniyye-i(3) -el firârü mimmâ lâ yûtâku min seneni' l-mürselîn(4)-birle mütesennin olmağı fard-u-vâcib bildi: -'asâ Rabbî en yehdiyeni sevae's-sebîl-(5) tereccısı(6) elin dergâh-ı Rabbi celîle götürüb mefferri sâlik-i rah-ı -fe firru ila'llâh(7)-cânibine teveccüh gösterdi.

Şi'R(8)

Ey dil biyâki mâ bepenâh-ı Hüdâ derîm,(9)

Zânçe âstîn kuteh-u-dest dirâz kerd.

Meyân-ı ğarkâb-ı girdâb-ı belâdan çıkdı,(10) -El-ĥamdü li'llâhi 'alâ's-şihhati ve's-selâmeti-deyüb mübârek ellerin yüze sürdi(11) veHâdret-i bî-niyâz-ı bende-nüvâza şükr eyledi.

Şi'R(12)

Anrâ ki Hüdâ nigâh dâred,

Ger seng zi âsumân be bâred,

Hâşâ ki bedo resed gezendî,

Vü âşüfte şevêd zi nâ-pesendî.

Çün Hâdret-i şehriyâr kendüye vâki' olan ihtiyâl ve firîbün firâz-u-nişîbinden(13) ĥalâş olub şahrâ-yı selâmete yetiğdi, zimâm-ı şabr-u-arâmını çeküb 'âlem-i tefekkürü müteveccih oldı gördi ki,(14) diyâr-ı sürür-âbâd-ı şevket-ü-saltanatdan be-ğâyet ba'id düşüb(15) cemî'-i übbehet-ü-ĥaşmet nâ-bedîd olmuş,sürür -ĥâne-i ĥâtır-ı(16) behcet-me'âşiri ĥarâbe müşrif olub çağd-ı ĥarâbe-nişin-i ğam ve ğurabu'l-beyn-i meşakkat ve elem ol nüzhetgâh-ı serâbistan-ı saltanatı nişîmen idinmeğe'azm eylemiş, fi'l-ĥâl şehbâz-ı bülend-pervâzı himmeti ki sâ'id-i şikâr-ı devletdir,cilveye âğâz idüb pâl-ü-bâl(17) 'arđ idicek cümlesi şikeste bâl-ü-bî-mecâl olub eṭrâfa târ-u-mâr oldılar.(18)

Şi'R(19)

Çün himmeti (64b) bâzî ide pervâz,(20)

Sî murġa siñek dimez o şehbâz.(21)

(64b) halvet-serâ-yı hâtırından serâperde-i ye's-ü-hırmânı
 götürülüb şahid-i 'izz-ü-ıkbâl 'arç-ı cemâl etdi, çün dâmen-i
 hulûs-ı niyyeti hâr-ı ta'alluk-u-'avâyıkdan çeküb astîn-i
 tecerrüd-ü-teferrüdi dest-i tefrika-ı tekessürden halâş eylemişdi.

(2)-izâ câ'e Rabbehu bi kalbin selîm-(3) tarîk-i müstakîmine
 sâlik olıcak vâridât-ı ilâhi tehniye-i devleti içün istikbâle
 gelüb mebadî-yi 'âliye den mevârid-i hâtır-ı devlet-me'âsirine
 beşâret-ü-sürûr haberleri mütevârid oldı.

Şİ'R(4)

Besâ rahne ki aşleş muhkemî hâst,
 Besâ endûh ki der-vey hürremî hâst(5)
 Besa kufli ki bendeş nâbedîd est,
 Çü vâbîni nekufî est ân kelîd est.

Levh-i damîr-i münîr çün nukûş-ı perâkendeden sâde olmuşdı,
 erkâm-ı sa'âdet-encâmı füyûd-i nâ-mütenâhi birle merķûm oldı.

Şİ'R(6)

Hâtırat key rakam-ı feyd pezîret heyhât,
 Meger ez nakş-ı perâkende varak sâde kunî.

Çün safha-i hâtırında mektûb olan âyet-i beşâret ğâyeti -ve mâ
 sabruke illâ bi'llâh-(7) dîde-i hakîkat dîdesine nazargâh vâki'
 olmuşdı, zikr olan emre itâ'atı vâcib bilüb -ve lâ tahzen
'aleyhim ve lâ teku fî daykın mimmâ yemkürün-(8) âyetinün(9)
 mağmûn-ı meserret kumûni-yle (meknuni-yle)(10) teselli-i külli
 geldi, zimâm-ı şabr-u-arâmını dest-i ı'tişâmında muhkem göricek,
-fekün bi haze'l-emri bi'l-mirşâdi ve terakķab evvelen nemli
ve ahire's-sadi-(11) ma'nâsın hâtır-ı hatîr-i ilhâm-pezîrine
 'âlem-i ğaybdan mülhem oldı.

Şİ'R(12)

Eger mûhleti yâft haşmet mübîn (hasmı mübîn)(x)
Ve umlî lehüm (65a) inne keydî metîn(13)

(65a) Ol yerden 'Inân-ı teveccühün Karadeñiz cânibine munşarîf etdi, bir zaman gıtdikden sonra bir cây-gâha varub devlet-ü-ıkbâlle bir lahza karâr eyledi, çün ol mâh-ı sa'âdet menzıl-i makâm-ı mahmûda varub şûret-i arâm göstermişdi, (I) eţrâfdan sitârevar sipah-ü- 'asker zâhir olub(2) pervâne mişâl ol şem'-i saltanat ve iclâlûn yanına cem' oldılar herbirine -febimâ rahmetin min Allâhi linte lehüm-(3) manzarasında nazâr-ı re'fet ve merhamet ile niğâh idüb hüsn-i iltifat-ı pâdişahî birle hâtırların ele aldı.

Şİ'R(4)

Âb dâni ki çerâ çüb fûrûmi nebered,

Hayfeş âyed zi fûru bordeni perverde-i hîş.

Sevâkin-i mele-i a'lâdan -felev künte fezzan ğalîza l-kalbi le'nfeddû min havlike-(5) âyetinûn beşâret-nâmeleri gelüb Hâdret-i Şehriyâre sebeb-i cem'iyet-i hâtır vâki' oldı. Ol gice -ve şâvirühüm fi'l-emri-(6) dımnında olan emr-i vâcibu'l-inkiyâda itâ'at idüb hâdır olan ümerâ ile kur'a-i müşâvere ki kıblenümâ-yı havâtır-ı şâhib-i makâşıddır, nâyib-i menâb-ı taharri etdiler.

NAZM(7)

İzâ belağa'r-re'yü'l-meşverete festağni,

Bi cezmin naşîhin ev naşîhati hâzimin,

Felâ(8) tec'ali's-şûrâ 'aleyke ğaşâşaten, (9)

Ferişu'l-kaviyyi fi kuvvetin(10) li'l-kavâdimi.

Seher-gah -fe izâ 'azemte fetevekkel 'ala'llâh-(11) ma'nâsı mücebince Allâha tevekkel ve Resûl Hâdretlerinûn(12) rûh-i şeriflerine tevessül idüb bir niçe menzıl gıtdiler, âhır sâhil-i deryâyâ irişüb Hâdret-i Şehriyârûn sefâyin-i nuşret mevâtını oldığı makâma

(65b) vârub qarâr eylediler, müteferriķ olan 'askerden iki üç bin miķdârı 'asker cem' oldu, (I) ol afitâb-ı salţanat-medârûn zill-ı himâyetine iltica iden(2) ümerâdan ba'dı kimesneler re'âyâdan mütemevvil(3) kişilerûn emvâlinden def'i darûret miķdârı esbâb almağa(4) her nice ki iķdâmlar eylediler. Zikr olan re'âyânûn zeķârifî emvâl-i nâ-pâk ile kendünûn dâmen-i 'ismetini âlûde-i hâr-u-hâşak(5) itmege kaţ'â rıdâ virmedi.

Şi'R(6)

Yek şahîfe zi nâm-ı nîk-i türâ,

Behter ez şad hazîne-i güher est.(7)

Rûmili beglerinden bir dilâveri ser 'asker idüb cânib-i ķurâdan Kefe diyârına gönderdi, kendü sa'âdet ve iķbâlle bir sefine-i kader-bâdbân-ü-kaçâ cereyâna suvâr oldu. Zikr olan fülk-i felek -sîmâ mühîţ-i eflâkden seri'u'l-intikâl idi, zevrâķ-ı vücûd bahr-i imkânda câri olaldan 'akl-ı beşerki şinâ-der-i deryâ-yı kağa vü kaderdir, nazîrin taşavvur itmek muhâl idi.(8)

LUĞAZ(9)

Āist ân tayyâr kez sur'at Āü bād-ı şarşar est,

'Anberîn dūnbâl-ü-mūşkin bâl-ü-semîn şehper est.

Turfa tayyârî ki ez minķâr-ı lü'lü'bâr-ı o,

Şahn-i şahrâ-yı zeberced pür zi dürr-ü-güher est.

Enderîn pirūze Āün şahrâ-yı sîmâyi cibâl Āâh,

Pil-i Āüh peyker ki Āurūşan-ı ejder est.

Üştür-i sermest-ü-kef zen pây kûb-ü-reh neverd,

Pil-i şafdâr-ü-demân-ü-şaf şikâf-ı şafder est.

Hey'et-i ô şuret-i şem'-ü-lekenrâ şâhid est.

Nuşa-i ô âyet-i-nûn ve'l-ķalem-(IO) râ maştar est.

(66a) Ki çü zülf-i dilberân dūd-i siyeh ber rû-yi ò, (1)
 Ki çü keysu-yi bütân ebr-i müselsei peyker est.
 Gâh hemçün câmiyân meftûl-i perçem der kafâst,
 Gâh hemçün müfredân-ı tâc-ı kalender ber ser est.
 Hemçü abdâl est-ü-bâ ò bād bâşed âşinâ,
 Hemçün aqtâb est çavs-ü-rehnümây-ü-muğber est.
 Şöfı-yi perhîz-kâr est-ü-vilâyet-i sîret est (2)
 Sâlik-i şâhib derûn est-ü-riyâdat-perver est.
 Pehlûvân râ (3) yek be yek betüvân şumurden der teneş,
 Zân ki sevdâyi mîzâc est-ü-siyah-ü-lağar est.
 Şahş-ı bîcân est-ü-cân-ı şahşhârâ me'men est.
 Cism-i bî-rûh est-ü-rûh-i cism hârâ mağdar est.
 Der mekân-ı isti'ânet hîrz-i pîr ta'vîz-i ost,
 Der zamân-ı istiğâset hîzb-i bahreş ezber est.
 Tahte-i Nûh est yâ taht-ı Süleymân (4) kez şeref,
 Zîkr-i -bismi'llâhi mecrahâ- (5) be deryâ,
 Zevrak-ı mâh est yâ fûlk-i felek-fersâ-yı şâh,
 Keş sa'âdet-i bâdiyân-ü-'izz-ü-devlet-i lenger est. (6)
 Şehriyâr-ı bahr-ü-berr Sultân Selîm-i tâcver,
 Husrev-i 'âdil-ü-Hâkân-ı İskender der est.

-lâ zâlet sefâyinü âmâlihi vâsîleten ilâ sevâhîli'l-huşûl ve
 işrakatü kudûmihi büşren bi vusûli külli mes'ul ve husûli külli
 me'mûl-

Çün hak sübhânehu ve te'âlânüñ me'men-i rıdâsına ilticâ
 itmişdi, deryâ-yı bî-sâhil-i himmetindeki sefîne-i 'azîmeti ki,
 niyyet-i hâlişe ile meşhûndı, tündübâd-ı havâtırdan her zamân
 maşûndı, lâ cerem -fe'enceynâhu ve aşhâbe' (66b) s-sefineti (7)

(66b) mutadammın olduğu haber-i beşâret eğer sine-i pür-sekînesine
sebeb-i inşirah ve mûcibu'l-ferâh olmağla -lâ tahaf necvte mine'
l-kavmi' z-zâlimîn-(I) mefhumunun mülâhazası bâ'is-i 'izz-ü-temkîn
oldı.

BEYT

Nâ ümîz(2) ez leb-ü-kenâr mebâş,
Zân çe(3) ender meyân-ı ğarķânî.

Nihâl-i bâğ-ı devlet-ü-ikbâl semere-i şecere-i saltanat-ü-iclâl
hulâşa-i selâtin-i cihân güzide-i havâķin-i Âl-i 'Osmân bülend
himmet-ü-bisyârdan-u-endeksâl el-maḥşûs(4) bi-'inâyeti'llâhi'
l-meliki'l-müte'âl oğlı Sultân Süleymân, edâma'llâhu devletehu
fî külli zamânın ve ân Kefe vilâyetinde ki, sa'âdetle mütemekkin
olub 'adâlet ve siyâset(5) ehl-i vilâyete mûcib-i emn-ü-refâhiyyet
olmuşdı. Hadret-i şehriyâr-ı nâmdâr 'inân-ı ihtiyârın ol cânibe
munşarîf kıldı, ol kevkeb-i sipihr-i saltanat ne yerden ki(6)
tulû' eyledi-yse girû ol tarafa rücu' itdi. Ammâ keyfiyet-i
harekât-ı kevâķib-i seyyâreye vukûfı olan ehl-i idrâk ki, (7)
ahvâl-i ecrâm-ı basîte-i eflâk dâmîr-i münirlerine münkeşifdir,
ol necm-i hidayetün âsumân-ı hilâfetde müstekîmu' t-tulu'
olacağın ma'lûm idinmişlerdi.

BEYT(8)

Ve li'n-necmi ba'de'r-rücu'i(9) istikâmetün,
Ve li ş-şemsi ba'de'l-ğurûbi tulû'u.

ZİKR-İĞÜŞİŞ-İ BÎ FÂİDE-İ HADRET-İ HÜDÂVENDİĞÂR
DER HAĖKĖ-I SULTAN AHMED VE TEVECCÜH-İ O(10)
BERCÂ-YI SALTANAT BE CÂNİB-İ DARU'L-HİLÂFET-İ
KOSTANTANİYYE VE BÂZ BE NEVMİZİ TEVECCÜH
KERDEN-İ O BE DİYÂR-İ KARÂMÂN VE ZİKR-İ
TETİMME-İ ÂN

Hadret-i Hüdâvendigâr kendünün

(67a) çehre-i ahvâlini(I) beşâret-i nuşret ve zaferle küşâde göricek öyle taşavvur etdi ki, binâ-i saltanatı müşeyyed ve metînü'l-bünyân ve esâs-ı devleti mümeħhed ve kavıyyü'l-erkândır, gerçi ol hinde hüsn-i tâli'i sa'âdete karîn idi, ammâ âsâr-ı devlet-ü-ikbâli ve me'âsir-i 'azamet-ü-celâli(2) mülâhaza etdügi mukaddime-i zilleti ve hâtıme-i 'izzeti vâkı' olmuşdı.

NAZM(3)

'Alâ enneha'l-eyyâmü şetta şurûfûha,
Yüzillü 'azîzen ev yü'izzü zelîlen.

Kendünün mecmû'-ı kapûsı kulları nüşret-i şehriyârün(4) hakkında kuşûr-ı re'fet ve şefkatin göricek be-ğâyet münkesirü'l-bâl olmuşlardı.(5) Zîrâ ol şehriyâr-ı güzînün mesned-i 'izz-ü-sa'âdetde(6) 'izz-ü-temkînün 'ayne'l-yakîn ma'lûm idinmişlerdi, cümlesinün i'tikâdı ol idi ki eger irâdetu'llâh niżâm-ı 'âleme müte'allık olmuş ola, gerekdir ki(7) Hâdret-i şehriyâr-ı ma'dilet şî'âr dâ'ima hulûs-i merâmla kâmkâr ola, bu vecnile rûzgâr-ı sitemkârün mekr-ü-ğadrin göricek be-ğâyet melûl olmuşlardı. Anı taşavvur itmemişlerdi ki, zerker-i takdîr tibr-i hâliş-i vücûd-i pür-cûdını(8) mahakk-i tecribeye urmağla misâs-ı mess-i ahlâk-i reddiyeden berî idügi 'âlemün ma'lûmi olub, kâdr-i saltanatı günden güne sa'âdete makrûn olmağla rûz-efzûn olmuş idi, zîrâ bir padişâh-ı saltanat-destgâh ki kendünün vücûd-i şerîfini ihyâ-ı dîn-i Muhammedi ve takvıyet-i millet-i Ahmedî kaşdına bezl eyleyüb câdde-i şer'-i Nebevîde(9) öyle şâbit kadem ola ki 'avâsıf-ı şarşar-ı kâhr-ü-belâdan

(67b) yüz çevirmeye lâyık serîr-i saltanat(I) ve sezâ-vâr-ı tâc-ı 'izzet idüğü mahall-i tevekkûf degildir, bir şâhib-i 'izz-ü-temkinün ki, meydân-ı ma'rekede dükeli esbâb-ı şevketi ve raht-ı haşmeti(2) nâ'ire-i harbile helâk olduktan sonra 'inân-ı nazârın şavb-ı tehettükden şarf idüb, -len yüşîbena illâ mâ keteba' llâhu lenâ-(3) hüccetini elde temessük idene zâhirdir ki, cemi'-i maķâşid-ı dünyevi(4) ve uhrevîsi hâşıl-ü-aķşâ-yı murâdâtına vâşıldır, (5) güyâ imâret-i hâtır-ı ferhûnde me'âşirî virân olub gönli perişân olduğına hikmet-i ilâhi mahdâ genc-i sa'âdet-i saltanata(6) mahall-i kâbil olması eclî-yçündür, ve âyîne-i damîri münkesir olmasına sebeb-i zâhiri şâhid-i maķşûdı cemâlin bir nice şûretle müşâhede itmeğ içündür, bi'l-cümle Hâdret-i Hüdâvendigâr huşûl-i merâmla(7) hod-gâm olub vesâvis-i şavâhilinden(8) hâtırın terfih etdikden sonra 'inân-ı 'azîmetini murâdını tarîķına tevcih etdi.(9) Sultân Ahmedî kendü yerine padişâh eylemeğe taşmîm-i 'azm eyleyüb, zikr olan maķşûduñ huşûle müşil olmasına cezm eyledi, ammâ zemîn-ü-zemân zebân-ı halle iderlerdi.(10)

Şİ'R(II)

Hôş giriftten harîfân ser-i zülf-i sâķî,

Ger felek şân be güzâred ki karâri kerd.(12)

Meşakķat-ı sefer fevz-i zafere karîn olub mahrûse-i Kostantaniyyeye varıcak kânûn-ı şâbık üzere âyin-i divân yerine gelüb cemi'-i vüzerâ vü erkân meclis-i hümâyûna cem' oldılar. Hüdâvendigâr Hâdretleri kadîmu'l-eyyâmdan maķşûd idindüğü 'ankâ-yı münâ-yı(13)

(68a) 'adem aşiyânî ki,mâverâ-yı kâf-ı kaçâ vü kaderde(I) nişîmen-i imtinâ'da mütemekkin idi,dâm-ı terecci ile şikârı getürmek huşûşunu vüzerâ ile müşâvere eyledi,Pâşâlardan ba'dı ki, umûr-i saltanat ânûñ tedbîr-ü-re'yine müfevvağ idi,öyle vecih gördi ki,bu ma'nânûñ şûret-pezîr olması hâliyen dâire-i imkândan hâricdir,(2) evvelâ lazımdır ki,Sultân Selîm Hâdretleri vefk-i hâtırınca ri'âyet olunub tamâm müteselli ola,andan sonra ol emr-i ma'hûduñ huşûle qarîn olması âsândır,ve eger şöyle ki,anlarûñ hakkında vâkıf olan takşîrat(3) zeyl-i hüsn-i himâyet-i Padişâhı birle pûşîde(4) olmazdan evvel maşlahata mübâşeret oluna tahşîl-i muhâlata esbâb şarf itmekle ta'tîl-i evkât kabîlinden olacağına şâ'ibe-i şübhe yokdur.

Şİ'R(5)

'Ankâ-yı şikâr kes ne şevved dâm bâz çîn,

Kânca hemîşe bâd bedest est dâm râ.

Sultân Selîm Hâdretleri şimdiki hînde(6) menzile-i huşûmete tenzîl olunmuşdur,ve ânûñla muqâvemet hadd-i imtinâ'dadır,eger bu huşûşda ne'uzü bi'llâh tarîk-i cebre sâlik olavuz,mecmu'-i re'âyâ bizden i'râđ idüb(7) varub anûñ zıll-ı himâyetine ilticâ idecekleri muqarrordır,mükaddemâ vacibdir ki,Sultân Ahmed Hâdretleri cânibine Hüdâvendigârdan adam varub bu emrûñ bir kaç gün perde-i terâhîde olması vücûhun beyân eyleye,ve kendü devleti maşlahatı için tertîb olunan mükaddematı fâtihasından hâtîmesine varınca hudûrunda zikr eyleye ve kendülere.

(68b) Karamân vilâyeti ihsân oluna, ümîzdir ki zıkr olan(I) ri'âyetle mütesellî olub tünd-bâd-ı fitne bir zaman sâkin ola, gör ol muhâl-endîşî ki kejd-i havâdisle cihân yüzi mecmû'-ı 'âlemün gözüne teng-ü-târ olmuşken kendünün mülk-ü-mâline nice göz diküb kalmışdır, teceddüd-i mülk sebep-i hülk olduğun bilüb teng gibi mekr-ü- hîle-yle ol tarîki sedd itmege şuru' itmişdir.

Şi'R(2)

Kejdî ne çünân hâşe şüd kânra (3),

Bârân-ı düşad sâle furû be nişâned.

Pay-ı kejrânün(4) sözi, Hâdret-i Hüdâvendigar yanında mahazz-ı kabûlde(5) mütehayyiz olıcak kapû kullarından biri fi'l-hâl Sultân Ahmede gönderildi.(6) Zıkr olan berîd-i sebük-pâ kalem-i seri'u'l-kudûm(7) mişâli tavâmîr-i şahâri ve cibâli tayyeyleyüb menzil-i maşşûda vâsıl oldu, meclis-i şerîfle müstes'id olmağa ruşat bulıcak(8) benân-ı beyânla nakd-ı serâ'irün mührün getirüb hudûr-ı mevfûrû'l-hubûra 'ard eyledi. Ammâ şehzâdenün tîz-bâzar-ı kabûlüne revâc bulmayub mahall-i i'tibardan sâkıt oldu. Haber ileten kişi şehzâdenün cebîninde kerh-i şadab-u-kîn müşâhede idicek dâm-ı intikâma giriftâr olmak vehmî-yle morğ-ı hâtırı remide oldu, fi'l-hâl destûr âlûb eglenmeyüb gerû geldi, hakîkat-ı hâl Hüdâvendigâre 'ard olıcak tamâm bildi ki, ifâ-i 'ahd-ü-incâz-ı va'dden gayr ile oğlu Sultân Ahmed müteselli olmak müyesser değildir.

(69a) çün kendünün dahî keşret-i işğâl-i salṭanatdan(I) başında derd-i seri olub icrâ-i ahkâm ve tenfîz-i umûr idemedügi mudâyakadan şuda' gelmiş idi,tâc-ı hilâfeti Sultân Ahmede tefvîd eylemek tedârükünde olub Rûmilî askerine icâzet virmedi. Havâşdan şol kimesneler ki, Sultân Ahmede intisâb etmişlerdi,(2) Hüdâvendigârün ol cânibe vech-i meşrûh üzere meylin fehmi idicek her biri mekdublar gönderib daru s-salṭana-i Kostantaniyye cânibine gelmege tahrik eylediler,ve irsâl etdikleri mekâtibi -le'alle'llâhu yuhdisu ba'de zâlike emren(3)-habl-i metîni ile muhkem bağlayub -'asâ en yenfe'anâ-(4) nakş-ı nigîni ile mühürlediler,ol ehl-i tezvir -seyüsübühüm seyyi'âtü mâ mekerü(5)-dîmnında olan damîr kendülere müte'allik olduğun fehmi etmişler (6) ve ol erbâb-ı tuğyân -fe tüşbihû 'alâ mâ fe'altüm nâdimîn-(7) mücebince etdikleri işe peşîman olacaqların taşavvur eylememişlerdi, bi'l-cümle çün Sultân Ahmedün yanında Hadret-i Hüdâvendigâr ile mülâkat emri müsamem olub ol cânibe teveccühi mukarrer idi,vârid olan mektublar ile ziyâde mü'ekked olıcaq bî-tevakṭuf İstanbul cânibine 'azm eyleyüb bir nice menzîl(9) gıtdikden sonra der-i devlete adam gönderib dest-bûse istîzân eyledi.(10)

Şi'R(II)

Rûzgârı be arzu-yi vşâl,

Mîkuzârem be kâş-u-bûk-i mâl.(I2)

İrsâl olunan adam

(69b) gelüb ŧehzâdenün mâ hüve'l-murâdı Hâdret-i Hüdâvendigârün
 'izz-i hudûruna 'ard olıcak kudûm-i sa'âdet rusûmundan be-ğâyet
 ŧâdmân-u-hoŧhâl olub derûni enva'-i sürûrla mâlâmâl oldu.
 -Câ'e'l-beŧîru mübeŧŧiren bi kudûmihi, fe müli'tü min kavli'
 l-beŧîri sürûren-(I)

MÜFRED(2)

Ger bâd-ı fitne her dü cihânâ behem zened,(3)

Mâ vü çerâğ-ı(4) çeŧm-ü-rehi intizâr-ı dost.

Bir nice müddetden ŧonra gelüb sâhil-i deryâda Mâldipesi
 dimekle ma'rûf(5) yere nuzûl eyledi, zıkr olan mevdi' la dâru'
 s-saltanatun mâbeyni bir menzıl yer idi, ol menzile gelmekle(7)
 ŧol kadar meserret ve behcet gelmiŧdi ki, güyâ genc-i saltanat
 zîr-i pâyinde idi, esbâb-ı ŧurî taŧŧil mekâŧıd-ı 'uzmâda mü'eŧŧir
 olsa ŧanûrdı,(8) 'âlem-i ma'nâya 'âlim değıl idi.

BEYT

Güher-i câm-ı cem erkân-ı cihân-ı diğere est,(9)

Tû temennâ zi dil küze(10) kerân mî dâri.

Fi'l-hâl atası Hâdret-i Hüdâvendigârün 'izz-i hudûruna mühürlü
 mektubla(II) 'ard-ı hâl ve izhâr-ı melâl eyledi; Mektûb gelüb
 vâŧıl olıcak(12) Hüdâvendigâr Hâdretleri(13) bildi ki, Karaman
 Sancağı teklîf olunduğından ŧehzade nev'an rencide-hâtır
 olmuş. Hüdâvendigâr kendüden i'râd itmesi ŧüretin fehmi eylemiş,
 lâ cerem Hüdâvendigâr Hâdretleri kendü haŧt-ı ŧerîfi-yle metûb
 gönderüb bu beytün mağmûn-ı hümâyunî-yla ŧâfi cevâb buyurdu.

BEYT(14)

Men ân neyem ki nakd-ı dil dihem (15) beher ŧuhî,

Der hazîne(16) be mihr-i tu vü niŧâne-i(70a) tüst.

(70a) mektûb-ı beşâret maşhûb gelüb vâsıl olıcağ(I) câm-ı merâmını şerâb-ı şafâ-yla memlû görüb ol râh-ı pür-efrâh ile cânı rahat oldı, gerçi Hüdâvendigâr Hâdretleri oğlı Sultân Ahmede tamâm rabt-ı kalb eylemişdi, ammâ(2) kemâl-i meyl-ü-muhabbetden ol devha-i bâğ-ı devletün havâlisini tündübâd-ı havâdisden şakınub üzerine yavuz yel estüğün istemezdi ve 'andelib-i gülşen-i hâtırı(3) her dem bu beyt ile müterennim idi.

Şi'R(4)

Tarâveti ne dihed sa'y-i bâğbân hergiz,

Çü dest yâft be etrâf-ı gülistân-ı vey.(5)

Bi'l-cümle ol şadlık(6) cemî'-i erkân-ı saltanat ve a'yân-ı memleket, merâsim-i kudûm-i meserret-rusûmi yerine getürmeg için pişkeşler ve bölükler ihdârına(7) şuru' etdiler.

Şi'R(8)

Yâ râkide'l-leyli meşrûren bi evvelehi,

İnne'l-havâdisê kad yatrakne(9) eşhâra.

Hüdâvendigâr Hâdretleri ki, serîr-i saltanatı Sultân Ahmede tefvið etmiş idi, lâkin bu maşlahatuñ tamâm olması(10) çün kabûl-i 'âmme mevkuftı, cemî'-i vüzerâyı yanına cem' idüb şâhid-i maşşud-ı mu'radı huşûlde cilveger olmasının tarîkin anıaruñla müşâvere eyledi, zıkr olan muhâl-endişler eyle veche gördüler ki, şehzâde sa'âdetle İslâmbola(II) geçüb el öbdükden sonra cemî'-i Rûmili begleri Padişâhuñ 'izz-i hudûruna da'vet oluna, kendülerle olan 'ahd-i sâbık üzere(12)

(70b) devletlü Hüdâvendigârün 'azîm seferi vardır, ikâmet-i hüsn-i itâ'atînüs varmalıdır(1) diyecek zâhirdir ki emr-i cihân muṭâ'a muḥâlefet itmeğe mecalleri olmayub, sem'an ve tâ'aten diyeceklerdir, kapu halkı ḥod bî-gümân muṭı'-ı fermândır, ol emr tamâm olduḡdan sonra zâl-i fertût-i ḥazîne ve mâlün mührin götürüb kayd-ı nikâhın talâk-ı itlâka tebdîl idicek cemî'-i 'asker ki ḥabbi ḥubbi dünyâ anlarun mezarı'-ı âmâlinde memlûdır. Zikr olan 'acuzeye 'ayn-ı rıdâ ile bakub cemâl-i zibâ müşâhede etdikleri mu'ayyendir, her biri kifâ'et-i kifâyet ve şadâk-ı sıdki-yle nikâhına raġbet idüb nakd-ı hayatlarını miglen mu'accelen mehr-i misil virdikleri(2) sâbit ve muḥakkaktır.

ع (MİŞRA')(3)

Ve men nekeha'l-hinâ'e(4) lem yuġlihe'l-mehra:

Bu vechile(5) cümlesine bezl-i mâl idicek zîr-i dest-ü-pâyımâl olacaġları muḡarrerdir. Ba'dehu Sultân Aḡmedi ser 'asker idüb 'asâkir-i mansûre ile gerekdir ki, Sultân Selîm üzerine müteveccih olavuz, evvel emir vefk-i ḥâtırımızca(6) tamâm olduḡdan sonra maṭlûb ḥâsıldır, ol fesâd-pîşe olan kütâh-endîşleri görki kendü nikbetleri mukeddîmât-ı tertîbinde sa'yi belîġ idüb müşâhede-i şûret-i ḥevl-i kıyâmete cân virirler(7) -etâ emre'llâhi felâ testa'ciluh-(8) âyetinün nehyi-yle mütecennib olmayub emr-i kıyâm-i sâ'ate nice isti'câl iderler -yevme lâ yenfa'u mâlun velâ benûne illâ men eta'llâhe (71a) bi kalbin selîm-(9)

(7Ia) âyetinün medlûlünden nice ğâfil olurlar.(1)

Şİ'R(2)

Ve keyfe yüftehu bâbü'l-merâmi ve kad,
Süddet 'aleyhâ(3) mine'l-iğfâli akfâlû.

Kendülerün semend-i nâ-pesendi efkârına irhâ-i 'inân idüb meydân-ı
hâtırında bir zaman cevelân etdikden sonra cümlesi ol gice bu re'y
üzere(4) mukarrer olub 'ala's-sabâh deryâ yüzünden istikbâl itmek
tedârükünde oldular.

Şİ'R(5)

Yâ râkiden fî leyleti ğafletin intebih,
Fe's-subhu esfera min verâ'i hicâbih.

Hengam-ı şeb ki merâ-perde-i nilgûn çekilüb sultân-ı çâr-bâliş-i
gerdûn bister-i râhate varub istirahat etmişdi, behrâm-ı tiğ-i
intikâm(7) eline alub debîr-i 'utârid -ceffe'l-kalemü bimâ hüve
kâyin-(8) mücebi-yle 'amel etmişdi, müsterinün kavse meylin göricek
zühre çigninde çengin birâğub zuhal hareketden kalmışdı, benâtı'
n-na's kutb-i şimâli cânibini felege virmezdi, (9) ferkadân güyâ
ki, (10) didebân-ı âsumân idi ki havâdis-i rûzgârda müterâşid
-ü-nigerân olub gözün diküb kalmışdı.

Şİ'R(II)

Meh hoşka süreyyâ be şifat çün mühre,
Takdir-i müşa'bidi şüde çâbuk dest.

Mühedderat-ı sevâbit niţâk-ı felekü'l-bürüçda mâverâ-i perde-i
kuhliden şa'bde bâz-ı felegi turub temâşây eylerdi ki, (12)
zemân ehline ne la'ble 'ard-ı hüner idüb ne şüretle mehâret
gösterecekdir. Meğer kapu kullarından yeniçeri bölüğü ki, 'atebe-i
'Osmâniyyenün eski

(71b) hizmetkârlarıdır, gayret kuşâğı meyanlarında kemer-i 'izzet ve hamîyyet külâhî başlarında tâc-ı mufâharetdir, (I) her biri bir vilâyetün merd-i güzîni ve dilâveri(2) ve bişe-i hamâsetün şibl-i şadanferidir.

KİT' A(3)

Hemâ(4) kemân-keş-ü-rezm-i ezmây-ü-tfredâz,

Heme mûbâriz-ü-âhen-güzâr-ü-cevşender,

Heme fikendeten ender meğâkhâ-yi helâk,

Heme nihâde dil ender nişâneha-yı haşar.(5)

Her zamanda selâtin-i 'Al-i 'Osmâne hizmetleri(6) gâbit olagelmîşdir, hengâm-ı veğâda her gazâda tîğ-i hûn-âşâmları ki, fisân-ı intikâmla(7) sertîz dir, hûnrîz(8) olmağla yüz aklıkları hâşıl idgelmişdir, ellerindeki harbelerün(9) ki, zehr-i kahırla şuvârılmışdır, vakt-ı muhârebede-fe izâ hiye su' bânün mûbîn-(10) âyeti şûreti simâlarında zâhir-u-mübeyyendir, kef-i iktidârlarında ki, tîğ-i abdâr küffarün levh-i hâtırında(11) çirk-i şirki mahv itmegişün bir sîğ-i hûnbârdır(12) kal'a cengine şurû' olunduğı vakt burc-ü-bârûyı(13) dibinden kazmağa külünk-misâl(14) dendân-ı tama' la ki, (15) kaşd eyleyeler, şademât-ı tob-ü-tüfengi letamât-ı üstâd-ı edib-i müşfik menzilesinde(16) tuşarlardı, gülşen-i sînelerinde vâki' (17) zahm-ı peykân ve cerâhet-i sinândan meşâm-ı cânları ol kadar râhat olurdu ki, güyâ ki(18) istişmâm-ı gonce vü istinşâk-ı lâle-i nu'mân(19) etmişlerdi.

Şİ'R(20)

Kalîlu' htilâfin bi'l-hurûfi ve hevliha,

izâ berikat tahte'l-'acâci hırâbu,

ize' htezze rumhun kâle ru'u şa'leb(21)

Ve insulle (72a) seyfun kâle tanînü zübâb.(22)

(72a)

MESNEVİ(I)

Gürûhi ne pür dil ki,yekbâre dil,
Ne pûşîde âhen ki ahen-güsîl.

Ol gice zikir olan gürûh bir yere cem' olub,-el-müşâveretü hışnün mine'n-nedâmeti ve emnün mine'l-melâmeti- kal'asına girüb taḥaşşün itmişlerdi,çün zikir olan tâ'ifenün bir bölügi kızıbaş seferinde(2) Sultân Ahmedün 'ala't-tafsîl ahvâline vâkıf olmuşlardı,mâ'adâye 'alâ sebîli'l-icmâl hakîkat-ı hâl ma'lûm olmuşdı,ittifâkla cümlesi takrî' ve teşnî' idüb itdiler ki, Anadolî Vilâyetinde girû kendü ra'iyyetimizden bir niçe etrâk memleketün çâk-ı vasatında bunca fesâd eyleye,kendüye 'atebe-i 'ulyâdan bunca 'asker varub mülhâk olduğda âbâ vü ecdâdı ğayretin yerde koyub kûşûr-ı ikdâm ve sû-i tedbîrle zikir olan(3) müfsidlerün hakkında gelmeyen kimesneye riyâset-i 'âmmei ki Hakdan bir ulu vedî'atdır,i'timâd eylemek(4) ma'nîde emânete hıyânet eyleyüb kendü elimizle bünyâd-ı saltanatı harâb etmektedir.

'ARABİYYE(5)

Ve küllü suyûfin fi'd-derâri şenî'ah,(6)

Velâ kinnehu fi's-şemsî ve'l-bedri eşna'u.

Eyle olsa hâliyen(7) cemerât-ı fitne vü fesâd ki,remâd-ı(8) mekr-ü-telbîsle mütevârî olmuşdur,iştigâl-pezîr olmadan gerekdir ki,reşahât-ı âb-ı tedbîrle itfa eyleyevüz.(9)

BEYT(10)

Nerâ tahte'r-remâdi vemîda berkin,(11)

Fe yûyîku en yekûne(12) lehu hırâmu.

Lâ cerem dükeli süzen gibi yekcihet ve mikrâd gibi yekdil olub lisân-ı hışm-u-ğaçabla(13)

(72b) sertîz oldular, havâtır-ı erbâb-ı hıyânete hevâcis-i nefsanî
 ğalebe etdüğü gibi Sultân Ahmede intisâbı olan erkânün maķâmlarına
 hucûm eylediler, her birinün şahn-ı bûstân-serâ-yı vâsı' u'l-fedâsı
 (I) kendüye hâtır-ı sükvâr gibi (2) teng-ü-târ olub sürûrhânesi
 gözlerine zindân oldu, çün girîbân-ı 'ırd-u-nâmusları çek çâk
 olub (3) her biri şerminden dâmen-i zelâm (4) müteşebbiş olub küşe-i
 zilletde mehtefî oldular.

Şİ'R(5)

El-leylü dâcin ve'l-kibâsü tentatih, (6)

Ve men necâ bi re'sihi fekad rabiḥ.

-Üstür zehebek-(7) serâ perdesinde mestûr olan şurre-i setîrelerün
 dâmenini(8) dest-i ta'arruḍla ele getirüb mührin götürdiler ve
 ğavvâs-ı hâtır-ı deryâ-me'âşir nazîrin görmedüğü dürr-i girân
 -mâyeleri eşk-i nedâmet ve ḥasret gibi ḥâke berâber eylediler(9)
 ve sâyir nukûd ve ecnâs-ı aķmîşe ve libâs ve bisat-ı sîmin-ü-
 zerrîn(10) ve evâni-yi muraşşâ' güzîn ki, dâire-i ihrazdan taşra
 vâķi' olmuşdı, bir vechile mebzûl oldu ki, (II) mücrim-i 'âşî gibi
 kimesne yüzine bakmazdı.

Şİ'R(12)

Fe kem vilâşin 'ale'l-baḥâi saķıtâtün,

Ve kem cümânin ma'a'l-ḥaşbâi münteşiru.

Sipîde dem ki dîde-i encûm baḥt-ı ḥâb(13) âlûd gibi uyḥuya
 varmış idi, şubḥ-ı derîde dâmen merdüm-i sitem-dîde gibi yaķasın
 çâk eyleyüb dâĝ-ı derûnin ḥalkâ aşikâr etmişdi.

Şİ'R(14)

Felemnâ te'arra's-şubḥu min cülleti'd-dücâ, (15)

Ve ḡammeşâ(16) necmü'l-leyli min tûli mâ seher.(17)

Zikr olan erbâb-ı 'izz-u-câh

(73a) kendüleri hâk-i mezellet-ü-çâhda göricek zamân-ı 'izzetlerinde (I) vâkı' olan refâhiyyet-i hâtırları(2) taşavvurı-yla cigerleri pür-hûn olurdu, bâr-i elemle(3) tahammülleri kalmayub şöyle zebûn olmuşlardı ki, sâbıkan devlet-ü-'izzete mekârenetlerin şûret-i vâkı'a mülâhaza idüb kemâl-i tehayyürlerinden ve mezîd-i tehassürlerinden iderlerdi.(4)

Şİ'R(5)

Leyâli' l-lezzâti sukÿâ lek,(6)

Mâ künti illâ ferihân küllek,

'Udî kemâ künti lenâ evvelen,

Fe nahnü in'udti 'âbidün leki 'âlem.(7)

Şabâdan tahşîl(8) etdikleri esbâb-ı sürûrdan halvet-hâne-i hâtır-ı fâtırlarından hâlî bulub vâridât-ı humûn-u-ğumûm her yerden hucûm öyledi.

RUBÂ'İYYE(9)

Ber zerre nişînem be çemen tahtem bîn,

Mürîm dü menzil be bored rahatem bîn,(10)

Ver lokna mişl zi kûrsı hûrşîd künem,

Târîk-i dilî ber dihedem bahtem bîn.(11)

Esbab-ı devletden(12) cüdâ düşdükleri elemden Sulţan Ahmedün tarîk-i saltanatı münsedd oldığı eşedd olub envâ'-i hüznle belâ vü miñnetleri müşetedd oldı.(13)

Şİ'R(14)

Lev küntü(15) a'şekü nûre'ş-şemsi mâ tala'at,

Ev küntü ehvî dıyae'l-bedri lem yeluh.

Ve gâh tarîk-i inşafa rucu' idüb dâmen-i i'tirâfa yapuşurlardı.

ع (MIŞRA')(16)

Fe innî estahikku ve zâke hakkı.

Ve gâh Hâdret-i şehriyâr-ı kâmkârün yanında kendülerün kuşûr-ı hidmetin ve edâ-i levâzim-i 'ubûdiyyetde takşîr-ü-şenâ'atin fikr idüb dest-i melâmetle zânu-yi nedâmetlerin dögerlerdi,noğşan-ı ırdla rûsvay

(73b) hâşş-u-‘âmm olub halâyık içinde bed-nâm olduklarına helâk olurlardı.

Şİ’R(I)

Besâ nâm-ı nîgû-yi pencâh sâl,

Ki yak nâm-ı zîşteş küned pây-mâl.

Bu cânibde Sultân Ahmed atası Hüdâvendigâra(2) bir mertebede ittikâ eylemişdi ki, cülûs-i serîr-i saltanatı maḥdâ anuñ himmet-i mükâreneti ile hâşıl olur mülâhaza idüb kendünün bilürdi, ekser-i evkât(3) fikri tehiye-i bezme müte‘allık idi, taḥşîl-i havâyic-i rezme teveccühi yoğdı, şavt-i mezâmîr mesâmi‘-i ‘âliyesi(4) cevfin bir vechile makarr idinmiş idi ki, şıyt-u-şadâ-yı dâr-u-gîre ta‘alluḳı olan kelimâta yer qalmamış idi, ‘arûs-ı zîbâ-yı memleketi bezl-ü-mâl ve şarf-ı emvâlle der aḡuş itmek hevâsına düşmüşdi, anuñ tarîkindan ḡâfil ve bu nazmun(5) müeddasından zâhil idi.

Şİ’R(6)

‘Arûs-ı memleket ân der kenâr gîred teng,

Ki bûse ber leb-i(7) şemşîr âb-dâr dihed.

Esbâb-ı devlet-ü-câhe şöyle istinâd etmişdi ki, (8) ḡalvet-serâ-yı ḡâtırında ‘arûs-ı maḳşudından özge kimesne ile mücâleseye rıdâsı yoğdı, dest-i arzûsını gerdem-i şâhid-i devlet(9)-ü-‘izzete bir vechile muḳkem şalmışdı ki, andan çeküb ḡalâş eyleyüb dergâh-ı Rabb-i ‘izzete götürmek ḡâtırına ḡutûr etmezdi, rehzen-i kaḡâ vü kader kendü tedbîrine hem-ser ola dirdi, ahvâl-i ‘âlem-i ‘anâsır (10)-u-mürekkebât ve ecrâm-ı basîte-i ‘ulvi ve mebâdi-yi ‘âliye mâbeyninde vâki‘ olan(II)

(74a) keyfiyyet nisbeti müfredâtı-yle ma'lûm idinmişdi.

RUBÂ'İYYE(I)

Cihân der zîr-i îñ nüh sakf-i mînâ,(2)

Çü haşhâşi büved ber rû-yî deryâ,

Kıyâsi kün kezîn haşhâş çendî,

Sezad ger ber berûti hod be handî.

Bi'l-cümle Hâdret-i Şehzâde ol gice câm-ı sürûr-encam ile mütekeyyif olub baht-ı sa'âdet-yar gibi dâ'imâ şabâha dek bîdâr idi,ve gâh bî-gâh bu nazmun zikri dilinde tekrâr idi.Nazm

Şİ'R(3)

Sehernâ ve züknâ lezzete'l-lehvi küllih,

Vemâ şâkati'l-ecfânü lezzete nevminâ.(4)

Gerçi keyfiyyet-i bâde ile hûş-hâl idi,ammâ zülf-i müşkîn-i şeb-i dâlâletden(5) pertev-i 'ârîd-ı şubh müşâhedesine göz dikmişdi, Hüdâvendigârün didâr-ı meserret-aşârına mezîd-i iştîyâkı bir mertebeye varmışdı ki,şabr-u-tahammüle mecâl ve tâkâtı(6) yoğdı, zîrâ Hâdret-i Hüdâvendigâra mülâkâtı vâsıta-ı huşul-i murâdat bilmişdi,kendünün mübârek cisminde(7) vâkı' olan 'alâmât ve şûret-i ihtilâcı ma'nâ-yı mülâkâta şarf idüb,hâli dâ'imâ(8) idtîrabdan hâli degildi.

Şİ'R(9)

izâ şanneti'l-azânü kültü zekerteni,(10)

Ve in halecet 'aynâya ercü't-telâkıyâ.(11)

Çün âfitâb-ı cihân-tâb perde-i ihticâbdan 'arđ-ı cemâl idüb tal'at-ı hümâyunı-yla 'âlem yüzün münevver kıldı,(12) nazar etdi gördi ki,kapusu hizmetkârlarından biri hizmete yüz süre geldi,hudûr-ı mevfurü'l-hubûr-ı maşşûdını 'arđ itmege şurû' etdikde rişte-i mâkâlindeki kerh-i kelâmi(13)

(74b) benân-ı beyân ile hal itmeğe her nice ki kaçd eyledi, müyesser olub idemedi, çün mezîd-i hayretinden 'akde'l-lisâni(I) var idi, tekellüme kudreti olmadı. Şehzâde Hâdretleri gördi ki, bahr-i tahayyüre müstağrak(2), niye teşebbüs ideceğin bilmez, cezm eyledi ki, girû katarât-ı şamâm-ı 'inâd cem' olub, seyl-i fesâd 'âlemi harâbe virmişdir, mevc-i âşûb-ü-belâ(3) bir nice rûzgâr sâkin olmuşdı, şarşar-ı tündübâd-ı havâdisle yine ıdıtırâba başlamışdır, şare-i baht-u-devleti maşlahatun itmâmına(4) müsâ'ade itmeyüb iğmad-ı 'ayn etmişdir.

Şi'R(5)

(6)

Merâ bord ümmîd-i nîk ahteri,

Veli baht-i men-i nîk takşîr kerd.(7)

Hakîkat-ı hâl hûduratda keşf olub 'ukde-i işkâl-i müthallî olıcak kef-i maksûdında ki(8) câm-ı şabûhî ki, şerâb-ı fûtûhla lebâleb bilmışdı, gâyet-i şadabından seng-i melâmete çaldı.

Şi'R(9)

Çerh ez dehenem nevâle ber hâk efkend,

Devlet-i kâdahem piş-i leb âverd beriht.

Derûn-i hâtır gerçi karâ be-sıfat-ı mey-i sürûrla mümteli olmuşdı, ammâ berâyık-ı cam-ı hoşgüvârdan dest-i ıktidârı hâlî olub her zamanda derd-i ser-i humârdan halâş bulmadığına be-gâyet melûl oldu.

Şi'R(10)

Her câm şamî kez kef-i eyyâm giriftem,

Güftâ sebük-aşâm ki câm-ı diğər âmed.

Şol nefis-i hodgâm ki, işret-âbâd-ı sürûr-hâne-i hâtırında olan 'ayş-ı müdâm mûlahazası-yla elinden câm-ı sürûr-encâmı düşürmeyib her dem mey-âşâm(II) ola, 'âkıbet

(75a) derd-i ser-i humârla telh-ğâm olacağı mukarrerdir, selâmet-i nefsi olan(I) ehl-i zevka lâzımdır ki, mezâk-ı cânında vâkı' olan halâvet-i sürûrûn dımnında ki merâret-i fütûrdan gaflet eylemeye.

Şİ'R(2)

Heme lokma şeker ne tuvan furû bered,
Gehî şâfi tuvân horden gehî dered.

Bi 1-cümle şehzâdenün(3) baht-ü-ikbâli ser-pençesin sikeşt olmuş görücek dâmen-i devlete kuvvet ve zorla dest-res bulmadığın(4) bilüb, İslâmbola(5) geçmeğe cerâ'et eylemedi, âbrû-yi devlet -ü-ifdâlde(6) kerh-i melal görüb hüsn-i kabûl-i fehmi itmediği ecilden raht-ı 'azîmetin mihmân-ğâne-i sa'âdete çekmeğe ikdâm idemedi. Bir kaç gün ol makâmda mukîm oldı, (7)tevaccühi semtin ta'yîn itmek için istihâre eyledi, çün ma'lûm idinmişdi ki, kapu kullarının kendüden ı'râd etmesine(8) sebeb-i külli umûr-ı saltanatda kendüde olan(9) kuşûr-ı siyâset-i celâdetdir, (10) ve hamâset-ü-şecâ'atle 'adem-i şöhretidir. Âhır nâmus ve gayretinden bir vâdiye sülûk etdi ki, silk-i 'akıldan hâricdi, hulâşa-i fikri ol idi, Anadolî Vilâyetini mükaddemâ kabda-i taşarrufuna getüre, ba'dehu Rûmiline geçüb, serîr-i 'Osmaniye pâdişah ola.

Şİ'R

Râhat müşerrekaten ve ruhtü meğarriben,
Fe mete'l-tikâu müşerrikin ve mağribi. (II)

Şİ'R(12)

İzâ lem yü'inke'llâhu fimâ türîdühu,
Fe leyse limahlûkin ileyhi sebîlu.

Çün ol sûret-i ikâmet gösterdiği menzil nâ müteberrik

(75b) vâkı' olmuşdı,ol makâmdan göç idüb -el'avdü ahmed- tarıkına mürâca'at eyledi,cânib-i Hüdâvendigârdan her niçe ki,istimâletler eyleyüb mümkün olan ri'âyeti 'arç eylediler,gûş-i kabûline girmedi,güyâ Hüdâvendigârün rıdâsına muhâlefet itmekde(1) huşûl-i murâdına tamâm muvâfakat-ı fehm itmişdi,ol ecilden kendü re'yine müstebidd olub şuru' etdüğü emirde be-ğâyet mücidd olub,(2) Sultân Muhammed-i Şehinşâh ki(3) Diyâr-ı Karamanda idi,evvelâ ânı kendüye tâbi' eylemek tedbîrinde oldı.Hüdâvendigâr Hâdretleri her çend ki ahkâm-ı şerîfe irâd idüb men' eylemek murâd idindi,aşlâ memnu' olmadı.

Şİ'R(4)

İzâ'l-mer'u lem ya'rif meşâliha nefsihi,
Velâ mâ kâlehu'l-ehillâ'u(5) yesme'u,
Felâ terci minhü'l-heyre ve'trûkhü innehu,
Bi eydi hurûfi'l-hâdisâti yeşka'u(6).

BEYÂN-I HÂL-İ FERHUNDE ME'ÂL-İ HADRET-İ ŞEHRIYÂR-I
NÂM-DÂR VE ZIKR-İ 'AZÎMET-İ HÜMÂYUN-I O BECÂ(7)
DARU'S-SALTANAT İSTANBUL VE BEYÂN-I MEKR-Ü-FİRÎB-İ
ÂN VEZÎR-İ VIZR-İNTİMÂ DER HAQQ-I ŞEHRIYÂR VE
ÂVERDEN-İ O SULTAN KORKUD(8) BE DÂRU'S-SALTANA
VE SA'-Yİ BÎ-FÂ'IDE-İ ÂN VEZÎR-İ HASÛD DER HAQQ-I
SULTAN KURD(KORKUD)

NAZM-I MESNEVİ Lİ MÜELLİFİHİ(9)

Gel ey 'andelîb-i suhan âferîn,
Sözüne senün şad hezâran âferîn,
Ne söz saña merd-i cihân-gîrsin,(10)
Söz iklimine şâh-ı Keşmîrsin,
Dilün depret ağzunda itme direng,
Ki tutmaya tiğün niyâmında jeng

(76a) Söze başla gel yine 'ard it hüner,
 Kelâmuñla bulsun cihân zîb-ü-fer.
 Bu dem çünki bulduñ makâle mecâl,
 Gerekdir kâyidesin bize vaşf-ı hâl,
 Beyân it nedir hâl-i şâhib-kırân.
 Şeh-i berr-u-bahr-ü-cihân pehlevân,
 Dilîr-ü-civân-baht(I) Sultân Selîm,
 Serîr-i sa'âdetde olsun muķim.

-Lâ zâleti' ş-şahâyifü meşhûneten yahbisü menâkibehu ve'l-aķlâmü
 maķrûneten bi i'dâdi a'dâdi merâtibihi-

Çün Hâdret-i Şehriyârûñ sefine-i vücûd-i pür-cûdi girdâb-ı
 belâdan halâş olub devlet-ü-ikbâlle Kefeye varub ikâmet eyledi,(2)
 meger hengâm-ı şitâ idi,kuvâ-yı tabî'i(3) kuşe-i humûle nüzûl
 idüb raht-ı ikâmeti genc-i zebûle çekmişdi,sultân-ı heft iklim-i
 âsumân(4),zemistân-hâne-i bürûc-i cenûb-i cânibine kışlâğa varub,
 kâķum-ı ğamâm ve(5) sincâb-ı sehâb giymiş idi,şiddet-i sermâdan
 feleğûñ yüzi kebûd olub, fart-ı bürüdetden çeşme-i afitâbe
 humûd gelmişdi.

Şi'R(6)

Felek kebûd şûd-ü-âfitâb mî lerzed,(7)

Zi ebr gerçi nihânend her dûd sincâb.(8)

Leşker-i pür-kîn-i el-berdü 'adüvvü'd-din bir vechile hucûm etmişdi
 ki,'arşa-i feleğûñ çâpük-suvâri tîğ-i hurşîdi niyâm-ı ğamâmından
 çıkarmağa mecâli yoğdı,terk-ü-tâcık-i sermâ,libâs-ı eşcârı şöyle
 nahb-ü-ğâret eylemişdi ki,cümle berehne(9) vü 'uryân idi,
 bürüdetden çınarûñ eli düşdüğin görüb serv-i şâbit-ķadem yerinde
 münce mid olmuşdı,meğesvâr

(76b) hevâ yüzünde(I) berfün âşikâr olduğun göricek(2) 'ankebût-ı mihr-i cihân-tâb serâ-perde-i şehâbe girüb pinhân olmuşdı, meclis-i 'ayş-ü-'işretde şurâhi münce mid olub kaldığına câm-ı hoş-güvârün kanı kurumuşdı, şavlet-i berdle(3) âteş-i serkeş eyle zebûn olmuşdı ki, hiyzem-i hoşkle olan haqq-ı civârı(4) ri'âyet itmekde kendüye idtirâr gelüb(5) darâr-u-ziyân yetiştirmek muhâl idi, şirâr-ı nâr kala'-ı senke tehaşşün itmege âhenk etmişdi.

Şİ'R(6)

Der ân sâl ançünân sermâ şüd encâ vü zemistân şüd,
Ki âteş cüst ez sermâ vü ender seng pinhân şüd.
Şitâdan meşâm-i zemîn tutulub daçret-i bürüdet-i hevâdan berf
pir-i şad-sâle gibi fertût olub ağarmışdı.

Şİ'R(7)

şüd berf pîr-ü-serdi tab'aş be-ğâyet est,
Kez her taraf şüd âb-ı revân ez(8) dehân-ı berf.
Bir nice müddetden sonra ki, sultân-ı nâmiye cânibinden
hâzin-i defâyın zemîne hükm-i şerîf-i cihân-muṭâ' dirliğ-i belîğ-i
lâzîmü'l-ittiba' vârid oldı, kuvvet-i ser-pençe-i hurşîd ki
hazâyin-i şükûfenün(9) kufli götürilüb nakd-ı sürh-ü-sefîd-i
gül-ü-nesrîn ile cihân yüzi malâ-mâl oldı, tîğ-i âfitâbla kılâ'-ı
münce midât-ı cemâdât kabḍa-i taşarrufa gelüb nesîm-i beşâret
gûş-i benefşeye müjde haberlerin virdi, hâme-i süsenle şahâyif-i
çimne fetih

(77a) nâmeler yazılıb zamân-ü-zemîn sürûr-ü-behcet eyle memlû oldu.

KİT'Â(I)

Nâme-i nâmiyerâ bâz hüdâvend-i enâm,
 Be hatt-ı sebz nüvişte est teşrif-i kirâm,
 Kerd(2) hürşid-i zer efşân ki nüvîsed elknûn,
 Âyet-i kudret-i Hakk(3) ber şafâhat-ı eyyâm,
 Bâz ez taraf-ı çemen(4) ez taraf-ı şehri vüçûd.
 Şubh-dem peyk-i şabâ(5) âmed-ü-âverd selâm,
 Bâz bârid meger ebr-i güher bâz bahâr,
 Ki pür ez dürr-i muşaffa şüde derc-i ahkâm.
 Leşker-i mülk-i çemen âmed-ü-şahra(6) be girift,
 Lâle ez her taraf-ı bâğ nümâyed çü hıyâm,
 Gül ezîn sûy keşide be ser-i hîş siper,
 Sûsen ez sû-yi diger tiğ keşide zi niyâm.(7)

Rebiâ-i intimâ ile ezhâr-ı gülzâra neşv-ü-nemâ gelüb bütûn-i kumûndan meclâ-yı zuhûra geldügin müşâhede itmekle Hâdret-i Şehniyâr-ı nâm-dârûn damîr-i münîrine kendünün şüret-i hâl-i ferhunde-me'âli hutûr eyledi, båd-ı semûm-i şumûla gül-i murâd(8) pejmürde olduktan sonra gülbûn-i ikbâlden gence-i âmâli şüküfte vü handân olması haberin -fesetübsirû ve yübsirüne bi eyyikumü' l-meftûn-(9) âyetinün mağmûn-ı humâyûnı gûş-i hûşına tebsîr eyledi, -fezerhüm yehudü ve yel'abü hattâ yülâku yevme hümü' l-lezi yü'adûn-(10) emrine imtisâl itmekle baht-ü-ikbâl kendüye istikbâl gelmesi müjdeleri haberleri geldi.

MÜFRED(II)

Dilâ zi hubsi hasûdan(12) merenc-ü-dil hoşdâr,
 Ki bed be hâtır-ı ümmid-vâr-ı mâ ne resed.

Hâdret-i Hüdâvendigâr

(77b) canibinden defâ'atle(I) niçe dürlü ğadr-ü-mekr vâki' olmuşdı, ammâ mübârek hâtırını kejd-i teğayyürle aslâ müteğayyir olmamışdı, şiyem-i ahlâkı mükteğâsınca tarîk-i tevâdu'da dakîka fevt eylememişdi, nukûş-i perâkende-i kibr-ü-'ucubden(2) gönli şahîfesi sâde idi.

Şİ'R(3)

Ehü't-tevâdu'ı men tehallâ bi'l-'ulâ,
 Ve'l-kibrü ve'l-i'câbü fi'lu'l-'âmili,(4)
 Ta'lü'l-ğüşüne izâ 'udde min şimârihâ,
 Ve's-şemerâtü denevne li'l-mütenâvili.

'Âlem-i tefekküre varub(5) giçen macerâyı taşavvur idicek hâtır-ı sevâb(6) endîşine bülâyiñ oldı ki defter-i ma'şîyete şebt olması cerîmeden addolunan günahün 'özrin dileyüb, Hâdret-i Hüdâvendigâra bir yüzden dahî(7) 'ard-ı şadakat ve ihlâş eyleye.

Şİ'R(8)

Günâh eger çî nebûd ihtiyâr-ı mâ hâfız,
 Tü der tarîk-i edeb gûş-ü-gû günâh-ı men est(9)
 Şerâyiñ-i tûruk-ı mülûke ve levâzım-ı âdâb-ı mülûke vukûfı olan bendelerinden birini âsitân-ı devlete ki, ka'be-i maķâşıddır, ta'yîn eyleyüb mektûb-ı ma'zeret-uslûbla irsâl eyledi.

Şİ'R(10)

Zâncâ ki halk şâmil-ü-luţf-i kerîm tüst,(11)

Cürm nekerde 'afv kün-ü-mâcerâ meyors.

Bu cânibde Hüdâvendigâr Hâdreti, Hâdret-i Şehriyârün bunca darûret-i zamânında dest-i 'işmetini mâl-i ra'ıyyetle âlûde etmedüğünden be-ğâyet şafâlar sürüb, tahsînler ve aferînler etmişdi, rif'at-i şânına(12) ve 'üluvv-i himmetine i'tikâdı ziyâde olub cân-ü-dilden du'âya el getürmüşdi(13), bir niçe bed-gümanlarün sözi-yle ki, i'tikâd etmişdi,(14)

(78a) fi'len ve kavlen Hâdret-i Şehriyârdan ânı mü'eyyid bir hareket-i na-pesendide vaki' olmadığı ecilden cemî'-i etdikleri işlere nedâmet gelüb, -inne ba'de'z-zanni ismün-(I) mefhûmi mücebince kendüyi günahkâr bilüb be-ğayet şerm-sâr olmuş idi, nuķûd-ı himmetini Sultân Ahmed yoluna harc idüb mevķi'inde vâki' olmadığından tamâm bî-ħudûr olmuşdı. (2)

Şİ'R(3)

Ükellifü nefsi külle yevmin ve leyleh,
Hümûne hevâ men lâ efûzü bi hayrih,
Kemâ sevvede'l-kuşşârü fi's-şemsi vecheh,
Harîsan 'alâ tebyidi esvâbi ğayri.

Ol ecilden dil-şikest olub hâtırı hasta idi, ammâ zıkr olan ğuşûşa şûret-i infi'âlin vufûr-i ğayretinden pâşâlara izhâr etmekden 'âr eylemişdi. (4)

MÜFRED(5)

Der dem-i ni hüfte beh zi tabîbân-ı müdda'i, (6)
Bâşed ki ez ğızâne-i ğaybem devâ kuned,

Ol irsâl olunan adam gelüb Hâdret-i Şehriyârün mektûbı 'izz-i ğudûr-ı Hüdâvendigâra 'arđ olundı, çün engîz-i râbıta-i meşâfâta cân-u-dille râğıbdı, vürûdından behcet-ü-sürûrlar(7) hâşıl oldı, mektûb getüren kimasne ri'âyet olunub girû gitdikden sonra Hüdâvendigârı, Hâdret-i Şehriyârün ri'âyet-i hâtırı ğuşûsını(8) Pâşâlarla müşâvere eyledi, her niçe ki, mücidd olub sa'yi belîğ etdiler, (9) tarîķ-i mekr-ü-firibe sâlik olmağa mecâl bulmadılar, zîrâ memleket ıslâhı-yçün Rûmilinde olması derece-i vücûbe varmışdı, Sultân Ahmedün(10) emr-i cihân mutâ'a

(78b) şûret-i inkiyâd göstermeyüb, Karamâna müteveccih olduğı
 'ard-ı saltanata halel virmişdi, mecmû' kapu kulları andan ı'rad
 idüb, Hâdret-i şehriyâr-ı kâm-kâre intisab itmişlerdi, dâru'
 s-saltanattan dûr olmasına(1) aslâ râdî değillerdi, vaqt-ı
 ihtiyâcda zıll-ı himâyetine(2) ilticâ idecek bir şâhib-i vücûda
 (3) mühtâclardı. Lâ cerem Semendire sancağına Nigboli sancağın
 damîme idüb, vefk-ı hâtır-ı şerîfince ri'âyet olunmak tevcîh olundu,
 berât-ı hümâyûnun -ve eyyedehü bi cünûdin lem terevhâ-(4)
 tevki'ı-yle müvekkâ' eyleyüb 'izz-i hudûruna götürdiler, bu
 taraftan(5) Sultân Ahmed ki, Hüdâvendigarûn rıdâsına muhâlefet
 eyleyüb bir kaç müfsid Karamânîlerûn hevâsına tâbi' olub
 Sultân üzerine gitmişdi, (6) kendünûn şâhin-i hâtır-ı sa'âdet
 nişînini bir niçe zâğ-ı harâbe-nişimene hem-pervâz idüb tâ'îr-i
 hümâ-yı sâye-i saltanata ya'ni aşiyâne-i devlete mürâca'atdan
 ferâğat şûretin göstermişdi. Varub diyâr-ı Karamanı kabda-i
 hükûmetine getirüb, Sultân Muhammedi kendüye tâbi' itmekle mecmû'-ı
 Anatóli Vilâyetine mâlik olmak mülâhazasın eyledi, bir pâdişâh
 (7) zâde-i güzîn iken bir kaç bı-sebat-ü-temkîn bed-bahtlarûn
 su-yi tedbîri-yle kendünûn 'izz-ü-vekarın şaklamayub,
 Hüdâvendigarûn hûsn-i rıdâsına(8) ol müfsidlerûn re'yi-yle
 'amel itmegi takdîm eyledi.

Şİ'R(9)

Devlet ez murğ-ı hümâyûn-i (79a) taleb-ü-sâye-i o,
 Zân ki bâzâğ-u-zağan şehper-i devlet ne bûd.

(79a) Şehzâde 'ammüsinün 'asker çeküb(I) üzerine 'azîmetin işidicek dedesi Hüdâvendigâra mektub gönderib,ne tarîke sâlik olacağıın müşâvere eyledi. 'Atebe-i 'ulyadan hüküm varid oldu ki(2) kal'aya taḥaşşûn idüb itâ'at eylemeyesün,biz daḥi senün tedârikündeyüz,ol maşlahatün itmâmı üzerimize vâcibdir.(3) Şehzâde bir nice gün Konya kal'asın hıfz idüb şûret-i muḥâlefet üzere oldu,(4) âḥır gördi ki,cânib-i Hüdâvendigârda(5) müsâhele var,nâçâr muḍtarr olub şulḥa râdı oldu.

Şi'R(6)

Murâd-ı dil zi ki cuyem ki nîst dildârî,

Ki cilve-i nazîru şîve-i kerem dâred.

Sultân Ahmedün Hüdâvendigâr emrine muḥâlefet eyleyüb,varub Sultân Muhammed üzerine gitdiginden(7) cemi'-i kapu kulları incinüb bî-ḥudûr oldılar,Hüdâvendigâr Ḥadretlerinün emri-yle olan sancağın taşarrufına mani' olmak ızhâr-ı 'isyândır deyu ğuluvv eylediler,şevket-i salṭanat-ı kâhireye bu ḥuşûs halel virmişdi,(8) tedârûki lâzımdır ve illâ şöyleki nev'an ihmâl ola,(9) fesad-ı 'azîme mü'eddi olmak muḥarrerdır didiler,ḥaḳîkat-ı ḥâl pâye-i serîr-i a'lâya 'ard olundu,Çün Ḥadret-i Hüdâvendigâr daḥî bu ḥuşûsa be-ğâyet incinüb mübâret ḥâtırı Sultân Ahmed cânibine meylden ı'râd

(79b) eylemişdi, vüzerâya emr eyledi ki, maşlahat her ne ise (I) tedârük idün, eğerçi hâtır-ı şerîfnde evvel Sultân Ahmedün hayli muhabbeti mütemekkin olmuşdı, zıkr olan mihman hâneye ğayrün muhabbeti şûret-i ikâmet göstermek hadd-i imkandan taşra idi, (2) ammâ Hadret-i Müfettihi' l-ebvâb ki, -tü'ti'l-mülke men teşâ'ü ve tenzi'u'l-mülke mimmen teşâ'-(3) cevâhirinün hazinesi miftâhı yed-i kudretine müfevvağdır, Hadret-i Hüdâvendigârün(4) ânun hâtır-ı gencînesinün miftâhini Hadret-i şehriyârün kef-i kudretine ve kabda-i taşarrufuna teslim eyleyüb ânâ lâyıķ-u-erzânî gördi:

MESNEVİ(5)

Dileş(6) hazîne-i esrâr bûd dest-i kaçâ,

Dereş be best-ü-kilîdeş be dil-sitâni dâd.

Mecmû'-ı re'âyâ sâye-i 'inâyetinde hoş geçüb zıll-ı himâyetinde âsûde olmağ için ravđa-i devletini -aşluha şâbitün ve fer'uhâ fi's-semâ'(7) te'yîdati-yle müşeyyed eyledi, mesâkin-i tayyibeden hezâr-meskenetle sidre vü tûbâ tûbâ leke tehniyesi(8) merâsimin edâ eylemege şurû' eyledi:

Şİ'R(9)

Hoceste bâd-u-hümâyun mübârek-ü-meymün,

Be sa'd-i tâli'(10)-u-baht-u-civân-u-nîgu fâl.

Bi'l-cümle vüzerâ Hüdâvendigârün nabđ-ı hâtırın(11) hafakân-ı tereddüd ve inķılâbdan sâlim göricek şihhat-ı niyyete hükm idüb tamâm bildiler ki, şamim-i dilden serîr-i saltanatı Sultân Selîme teslim eylemek bevâ'isi hâtır-ı şerîfine

(80a) mütevârid-i zikr olan mes'eleyi cevâba kendüler(I) cânibinden her ne i'tirâd ki,ola ğeyr-i vârid-i darûri(2) cümlesi emr-i cihân muţâ'a teba'iyet eyleyüb,(3) vefk-i hâtırınca oldılar,âhır re'-yi cihân-ârâ(4) ve tedbîr-i işâbet nümâ añâ müte'allik oldı ki,Ĥadret-i Şehriyâr-ı kâmkârı kendü yerine 'asker idüb(5) kıvâm-ı memleket ve nizâm-ı devlet ve şumûl-i emn-ü-ĥuşûl-i ferağ ve terfiye-i re'âyâ ve tedmîr-i a'dâ şemşîr-i cihân ğirine ve tedbîr-i kaçâ(6) te'şîrine ve 'adâlet-i 'amme ve siyâset-i tâmmesine ve luţfi bî-girânına ve kahr-ı kâhramanına müsellemler ola.

RUBÂ'İYYE(8)

Ĥulîkat mesâ'ike ş-şerîfetü fi'l-'ulâ,(9)

Bi meşâbeti'l-ervâhi fi'l-ebdâni,

Ma'ne'l-'ulâ leke ve'd-de'âvi li'l-verâ,

Su'ru'n-nihrîri velîmetü s-sircâni(10)

Fi'l-hâl cânib-i Ĥüdâvendigârdan ĥükm îrâd olunub bâb-ı sa'âdet meâbe da'vet eylediler.Bu cânibde Ĥadret-i Şehriyâr-ı nâmdâr makarr-ı sa'âdetde devletle karar idüb, sa'âdet-i tâlî'i 'atebe-i 'ulyâsında bir maşlahat-ġüzâr-ı ĥidmetkâr menzilesinde vâkı' olmuşdı,tefriķa-i ĥavâtır cem'iyet-i ĥâtıra mütebeddil olub,cemî'-i meşâkkat ve âlâm ađġaş-ı aĥlâm müteĥavvil olmuşdı,'inân-ı ihtiyârın(II) Ĥadret-i Ĥüdâvendigârün kef-i iktidârına teslim eyleyüb,ânun vefk-i rığâsınca kendünün eyaletinde(12) mütemekkin olmuşdı.

Şİ'R(13)

Mâ terk-i(14) rığâ-yı dil-i ĥodġâm (80b) giriftîm,

Hercâ ki tü fermûde-i arâm giriftîm.

(80b) Şabr-u-tahammül bisatın düşünüb sebat-ü-temkini bâlîn idinmişdi. Hüdâ-yı bende-nüvâz-ü-bî-niyâzün lutfuna bir vechile ittikâ itmişdi ki, kûdürât-ı emelden hâtır-ı deryâ-mukâtırı müşaffa vü pâk idi, derûn-i erbâb-ı şuhûd gibi şâhid-i maşûdî kenârında bilürdi. (I)

Şİ'R(2)

Mâ im-u-(3) asitâne-i 'aşq-u-ser neyâr,

Tâ hâb-ı hoş kirâ bered(4) ender kenâr-ı dost.

Cenâb-ı Hüdâvendigârdan irsâl olunan berîd-i huccete nüvid-i(4) beşâret-i da'vet haberin getüricek vürûdünden zemîn-ü-zemâne ol kadar inşirâh-ı hâtır geldi ki, dil-i ecâdibden gayri yerde eger-i inkıbad(6) mutaşavver degil idi, du'â-i devletin vird-i zebân idinen surûş-i gaybûn de'avâtına cibrîl-i emînün te'mini karîn olmadan hâlî degildi, (7) mele'-i a'lâda olan melâ'ike-i mükarrabîn bâzû-yı devletine ta'vîz için nushe-i mücerreb(8) yazmış idi.

Şİ'R(9)

Çaşm-i bed dūr kazân tefrika hoş-yâd âverd, (IO)

Tâli'-i nâm-ver-ü-devlet-i mâder zâdet. (II)

Lâ cerem Hâdret-i Şehriyâr-ı kâm-kâr da'vete icâbet ve emr-i cihân mutâ'â itâ'at eyleyüb devlet-ü-ikbâlle dâru's-salţanat(I2) Kostantınıyye cânibine müteveccih oldu, 'azîmet-i hümâyunı(I3) huşûl-ı murâda makrûn olmağıgün(I4) cemî'-i menâzilde ve mevâtinde

(8Ia) olan erbâb-ı bâtın(I) du'âya el getürdüler.

MESNEVİ(2)

Hudâyeş berîn(3) kâr yârî dihed,(4)

Zî çeşm-i bedân dest kârî dihed,(5)

Cihâneş be kâm-u-felek yâr bād,(6)

Kaçâ yaver-ü-baht ferhunde bād.

Binâ-yı cibilletleri(7) hebâset üzere olan erkândan ba'd-ı müfsidler ki(8) mezâr'-i hâtır-ı fâtırlarına tohum-ı fesâd ekmişlerdi, zikr olan harman-sühteler vakt-ı haşâde muntazır olub muğtenim olmak taşavvur etmişlerdi, ol habişler -ve'l-lezi habüse lâ yahrucü illâ nekidâ-(9) mefhumun aşlâ mülâhaza(IO) etmemişlerdi. Hüdâvendigârün, Hâdret-i Şehriyâre mezîd-i 'inâyetin göricek kendü yerine veliyy-i 'ahd olub, pâdişâh olacağına cezm etmişlerdi, ol muhâl-endişler el altından Sultân Korkuda mektub gönderib dimişlerdi ki, hâliyen Hüdâvendigâr(II) Sultân Ahmedden tamâm i'râd etmişdir, saltanat emri Sultân Selîme müteveccih olmuşdur, eger şöyle ki, suhûletle tâc-ı saltanatı kabda-i taşarrufa getürmek murâd ise -bi'r-re'yi yünâlü mâlâ yünâlü bi'l-kuvveti ve'l-cünüd- meslekine sâlik olub -men keşura fikruhu fi'avâkıbi'l-umûri lem yeşca'-(I2) zümresinün elinden dâmen-i tevekküfi çeküb halâş eyleyesin,(I3) 'üfûvân-ı şebâb gibi be-ğâyet sur'at idüb(I4) mevsim-i rebî' gibi gece gündüze kâtab dâru's-saltana-i Istanbula gelüb yetişmek

(8Ib) ardınca olasin.(I)

Şİ'R(2)

İzâ eradte'l-kerâmetü fe kul li keremih.(3)

Mefhûmi mücebince 'amelden ğâfil olmayasın,(4) tekellüfe ve taḥammüle zamânün taḥammüli yokdur,afitâb-ı tenhâ(5) rev gibi serî'u's-seyr olmakda(6) taḥfif-i me'unet heyl-ü-ḥaşm-birle menzil-i ma'hûde(7) yetişmege cüll-i himmetiñizi şarf idesiz.

ع (MIŞRA')

Cerîde rev(8) güzergâh-ı 'âfiyet teng est.

Eger tevehhümât-ı bâtil ve teḥayyülât-ı bî-ḥâşıl dâmengîr olmayub ol yolda cerâ'et ve iqdâm rehber ola,şehre gelicek yeniçeri zümresi içine giresin,(9) nuzûl-i iqbâl ol mihmân -ḥânedede vâki' ola,zıkr olan tâ'ifenün her biri mutaraşid-ı fermândır,rikâb-ı hümâyuna yüz sürmege muntazırdır.(10) tevfiḳ refiḳ olub sa'âdetle gelicek,Hüdâvendigâr yerine ser 'asker olub,Sulṭan Ahmed üzerine 'asâkir-i nuşret-me'âşirle varub mansûr-u-muzaffer olmak müte'ayyindir.Zıkr olan me'mül ḥuşûle mevşûl olduḳdan sonra serîr-i saltanat kâdr-i celîlünûze nisbet-i kem-pâyedir.Ammâ şöyle ki,aḥmâl-i keşret-i ihmâl ve eskâl-i tekâsül-ü-ihmal-i(II) bâr-ı girân olub ânuñ taḥammülünde bî-mecâl olasın,öyle mâlûm ola ki,riyad-ı amâlünûzde(12) eşcâr-ı efkârün şemere-i ḥayret ve nedâmetden ğeyr-i ḥâşılı olmaya.

Şİ'R(13)

De'i't-tekâsüle taḡnem fe kad cerâ,

Meşel ki zâd-ı rah revan cüstîst-ü-çâlâki.

Şİ'R(14)

Rûzgâr-ı râyigân zi dest medih,

Nîst imkân-ı ânki bâz resed,

Dest-i in rûzgâr kütâh est,

Ki bedan devlet-i dirâz (82a)reset.

(82a) İrsâl olunan mektub, Sultân Korkuda gelüb vâsıl olıcak -ni'me'l-müvâzeretü'l-müşâvere-(I) mefhûmi hâtıra hutûr itmege tesvîlat-ı nefsâni mâni' oldı,-bi'se'l-isti'dâdü'l-istibdâdü(2) ma'nâsı mülâhazası-yla mevâdd-ı fesâdı(3) kaç' eylemege kâdir olmadı, 'ala'l-ıhuşuş Sultân Ahmed bunca 'askerle üzerine varmak kendü yanında mukarrer idi, nâçâr muğtar olub hıdmete ta'yin olunan havâşş-ı bendelerinden üç nefer kişi ihtiyâr eyleyüb 'ale'l-fevr nesîmi sebük-pâ gibi gülşen-i maqqûdına irdi. Sultân Korkudun vech-i meşrûh üzere gelmesi rasm-i ma'hûd(4) olmaduğun göricek, Hüdâvendigâr Hâdretleriniñ mübârek hâtırı melûl oldı. Ammâ bu cânibden(5) Hâdret-i Şehriyârün mezîd-i rağbetle da'vet olunub cânib-i dâru's-saltanata 'azîmeti haberi cün kendüye(6) ma'lûm oldı, tehniye-i kudûm için mukaddemâ(7) mebârik-i yâda gelen şûret-i ye's-ü-hırmân vâki' oldı, baht-ü-devletün kendüye bu vechile kuşûr-i ikbâlin göricek kuvvet-i dirâsetle(8) ve kemâl-i fehm-ü-firâsetle tamâm ma'lûm idindi ki, sevdâ-yı saltanatla dâm-ı miñnete giriftâr olub, bir niçe kütâh-endîşe müfsidlerün sözi-yle kendüyi varça-i helâke salmışdır, etdügi işe nâdim olub te'essüfle idardi.

NAZM(9)

Âsûde ber kenâr (82b) çü pergâr mı şüdem, (IO)

Deverân çü nokta 'âkıbetem der meyân girift.

(82b) 'Âkıbet husn-i tedbîrle tarîk-i halâşa sulûk idüb recâsı şüretin zâhirei hâlınden mahv eyledi, maḥḍâ küşe-i ğurbet -ü-ferâğat(I) ihtiyâr eylemek şüretin izhâr eyledi.

Şi'R(2)

Der şâh-râh-ı câh-u-buzurđi ḥaṭar bîst,

An bih kezîn tarîk-i sebûkbâr(3) bi güzerî.

Her nice ki, Ḥaḍret-i Hüdâvendigâr cânibinden(4) dâru's-salṭanata ruḥşat-ı icâzet olmadın gelmege cerâ'et-ü-ikdâm ne sebebi-yle vâki' olmasın istikşâf eylediler, aşlâ keşf-i râz eylemedi, (5) Sulṭan Aḥmeden ihrâz eyleyüb der-i sa'âdete ilticâ eyledim(6) deyu cevap virdi.

Şi'R(7)

Mâ bedîn der ne pey-i ḥaşmet-ü-câh âmedeîm,

Ez bed ḥâdişe(8) încâ be penâh âmedeîm.

ZİKR-İ KUDÛM-İ BEŞÂRET RUSÛM-İ ḤAḌRET-İ ŞEHRIYÂR-İ
NÂM-DÂR BE DÂRU'S-SALṬANAT-İ İSTANBUL VE ÇEŞM
DÂŞTEN-İ HİRED-Ü-BÛZÛRK BE PÂDIŞÂH ŞÛDEN-İ O VE
MUĶÂRENET-İ DA'AVÂT-İ İŞÂN Bİ HÛSN-İ KÛL BE
TEVFÎĶ-İ HUDÂ CELLE ZİKRÛHU VE 'AMME ŞUKRUH(9)

Bir mevsim-i faşl-ı rebî' ki, ḳaṭarât-ı ebr-i bahâr şâh-ı gülzârı ğubâr-ı ḥavâdiş-i rûzgârdan pâk etmişdi, nefehât-ı nesîm-i 'anber-şemîmle ğonçenûn ğönlünden inkıbâd gidüb inşirâh-ı ḥâtır gelmişdi, şâh-ı şüküfenûn beşâret-i kudûm-ı meserret rusûmi-yle mecmû'-ı ezhâr-ı gülzâr 'ayş-u-'işrete âğâz idüb her biri ḳadeḥ-perdâz olmuşdı.

(83a) nerkis-i mukaddeh(I) bâde-i ferah ile sermest olub ayağı üzere turmazdı, lâle-i hamrânun bir dem elinden piyâle düşmezdi.

Şİ'R

Sâķi biyâ ki cem'î çün berkhâ-yı lâle,
Pehlû-yi hem nişeste ez behrî yek piyâle:
Gül-i nesrînuñ kâse-i zerrîni ki şebnemle mâlâ-mâl olmuşdı,
bezm ehline(2) tenekkul içün müheyyâ olmuş pür nebat-ı hümmevi
idi, işretgâh-ı çemen(3) şadâ-yı şalâ-yı 'ıyş-ü-nüşla tolub
bûlbûl-ü- kumri cûş-u-hurûşe gelmişdi.

Şİ'R(4)

İzâ me t-tayru şannet li'ş-şabâhi,
Ecib dâ'ıye mu'âtâti'l-melâhî,
Hevâ pür hande-i şirin-şohbet,
Be bârân-ı girye-i telh-i şurâhî.
Yûsuf-i gül-i yonca müddet-i çâh-ı zubûlde(5) ve genc-i
humûlde kalmışken kuvvet-i nâmiye vâsıta-i delvi neşv-ü-nemâ
ile çıkarub ânun bu-yi pirâheni Ya'kûb-i nerkisün(6) dide-i
remed didesine nûr-bağş olmuşdı. Sultân-ı Mısr-ı çemenün
tehniye-i cülûs-i saltanatı içün nâmiye beşâret-nâmeleri
hâme-i sûsanla şahife-i gülzâra yazılıub berîd-i nesîm-i
şabâ(7) ile etrâf-ı 'âleme tebşîr olmuşdı.

Şİ'R(8)

Der dâmen-i cân(9) gûher-i maqlûb resîd,
'Âşık bebesî 'ömr be maqbûb resîd,
Hem Hüsrev-i dildâde(10) be sîrin peyvest,
Hem Yûsuf-i gomgeşte be Ya'kûb resîd.
Bir vechile hurrem-i bahâr idi ki, (II) terâzû-yi 'adl-i
mu'addilü'n-nehâr kefeteyn-i leyâlî vü eyyâmla nuqûd-ı şuhûr
-ü-a'vâmı 'âyâr idelden aña mu'âdil bir vakt-ı mübârek ve
hoceste dem ve aña mânend bir zamân-ı şerîf-ü-hürrem(12)
görmemişdi, kuvâ-yı şerâyizi

(83b) ki, mücâhîr-i tebâyi' ve müzahîr-i bedâyi'-i şaňayi' dir, serengüşt-i neşv-ü-nemâ-yı(I) mu'ciz-nümâ ile yed-i beydâ gösterelden kimse âna beňzer bir şüret-i dil-fürûz ve bir tal'at-i pîrûz teferrüc etmemişdi, ferrâş-ı şabâ besîť-ı zemîne her giz ânûn gibi bir bisâť-ı münakkaş döşemiş degildi ve mani-i kader-u-kađa(2) ânûn mişâli bir nakş-ı dilkeş götürmemişdi, (3) dîde-i ulu'l-ebşâr -fe'nzurâ ilâ âşâri rahmeti'llâh-(4) manzarasından şâni'-i ber kemâlûn kudretin müşâhede idelden ancılayın şun'-i ğarîb temâşâ eylememişdi.

Şİ'R(5)

Felemmâ etâ faşlu'r-rebâ'i mübeşşiren,
 Bienne zemâne'l-berdi(6) aķbele kâdimen,
 Ve bâtet kıyânu't-tayri yerfe'u lahnehâ,
 Bi şükri şehâbin yeskübü'l-veyle dâimen,
 Ve hâfe(7) 'ale'l-eĝşâni 'aynen fe kalledet,
 Mine'l-'ayni a'nâka'l-ĝuşûni't-temâyimâ,(8)
 Te'âdat ve'sterce'at minha vedî'aten,(9)
 Ve mâ künte minhâ bi'l-ĥiyâneti 'âlimâ,
 Fe reddet lâkin mişle vechin mâĥilin,(10)
 Tesameĥa sekrânen ve aşbeĥa nâdimâ.

Bu cânibde Hâdret-i Hüdâvendigâr nüzhet-ĝâh-ı riyâd-ı saltanatda ĝül gibi ser-tâ-pâ ĝuş olub Hâdret-i Şehriyâr tarafından bir beşâret ĥaberine(II) kulaķ tutmuşdı, nergis gibi dîde-i terakķubî sebze-i ümmîdi terâvet-pezîr olmasına dikmişdi, tâ ki beşâret-i maķdem-i hümâyunu vâridât-ı ilâhi gibi ĝelüb mücib-i izdiyâd-ı(I2) mevadd-ı efrâĥ(I3) ve sebep-i ĥuşûl-ı esbâba irtiyâĥ vâķi' oldu. bâĝbân-ı ĥâtır-ı cennet-meâşiri

(84a) bu nazmuñ zikri-yle ol dem gûyâ idi.

Şİ'R(I)

Bî tü şafâ nedâşt gülistân-ı kâ'inât,

Ey 'andelîb-i gülşen-i devlet hoş âmedi.

İşâret oldı ki, cemî'-i erkân-ı divân-ı(2) ekâbir-ü-a'yân erbâb-ı müknet-ü-câh ve sâyir 'asâkir-ü-sipâh bi'l-cümle veđî'-u-şerîf cümle istikbâl-i şerâyıt-ı ta'zîm-u-iclâlde(3) dakîka fevt itmeyüb levâzım-ı âdâb-ı hîdmeti ve merâsim-i hukûk-ı 'ubûdiyyeti yerine getüreler. Ol gün mecmû'-ı halâyık ayağ üzere(4) gelüb kûçe vü esvâk havâşş-u-'avâmm ile izdihâm(5) oldu ki, tedâhül-i ecsâm mefhûmi tahakkûka haqîkat-ı mâ şadağ-ı(6) tam vâkı' oldı, muqbillerün havâtır-ı behcet me'âsiri envâ'-ı sürûrla mâlâ-mâl olduğı gibi menâzil-ü-mevâtin halka memlû olmuşdı, merâsim-i i'zâz-ü-ikrâmı yerine getüren 'azîzlere 'izzet eyleyüb her minâre-i bülende(7) âsîb-ü-gezend irmesün deyu bâş üzere götürdi, ol nihâl-i gül gibi tâze civânları tündibâd-ı hâdiseden(8) şaķınub serd-ü-çınâr el üzere tûtârdı, ehl-i zemîne bir vechile beşâset gelmişdi ki, ferahlarından yere göge şıǵmazlardı, maqdem-i humâyun ki, ni'met-i 'uzmâ ve sa'âdet-i kübrâdır, ânuñ edâ-yı şükri-yçün şahâyif-i hâtırlarında merķûm olan şüret-i hamdelei kuvvet-i 'âķile ihâta idemezdi, cerîde-i imkândan

(84b) hâricdi.

NAZM(I)

Minnet izdî râ ki tâlî' şüd burc-i mülk-ü-dîn,

Afitâb ez şubh -âtîküm bi sultânin mübîn-(2)

Bu cânibde Sultân Korkud, Hâdret-i Şehriyâra devlet-ü-ikbâlün bu vechile istikbâl etdügin göricek temhîd-i mebânî-i ihlâş ve te'kîd-i me'âni-yi şûret-i ihtişâş itmegiçün -ta'llâhi lekâd âsereka'llâhu 'aleynâ-(3) mefhûmı mûlahazası-yle câdde-i hüsn-i edebe sâlik olub merâsim-i istikbâlde şöyle(4) levâzım-ı şıdık-u-ihlâşdır, bî-kuşûr edâ eyledi, envâ'-i ta'zîm -ü-tekrîm ve eşnâf-ı tevki'r-ü-tefhîm ile şehre gelicek ol mekân-ı ma'hûde ki, maqâm-ı mes'ûddur, devlet-ü-ikbâlde nuzûl eyledi.

RUBÂ'İYYE(5)

Qadimte kudûme' lî-bedri beyte su'ûdih,

Fe emrûke(6) 'âlin şâ'idun keşu'ûdih,

Lebiste senâhu va'teleyte ı'tilâh,

Ve te'emmel en taḥḫa bi miḡli ḫulûdin.

'Ala ş-şabah(7) dîde-i bahş-i rûzgâr bîdâr olub, pîr-i şubh-i mübârek-nefs-i cemâl afitâb-ı cihân-tâbı(8) müşâhede itmege muntazır-ı didârdı, Hâdret-i Şehriyâr-ı civân-baht, bir esb-i burak-kerdâr ve berk-reftâre suvâr oldı, (9) Hüdâvendigârün şeref-i dest-bûsını vâsitâ-i taḫşîl-i merdât-ı ilâhi ve râbıtâ-i fevz-i derecât-ı nâmütenâhi bilüb ol südde-i seniyye-i ka'be-i ikbâl ve harem-i harîm-i 'izz-ü-iclâl(10) cânibine müteveccih oldı, (II) cümle kapu halkı önünce piyâde vü suvâr ikâmet-i

(85a) vezâ'if-i hizmetine cân-ü-dilden bil bağlayub revân
oldılar, bâr-gâh-ı felek-iştibâha varub meclis-i şerîf-i
hümâyun ve maḥfel-i devlet-i rûz-i efruzınaki, meḥâf-ı vufûr-i
cünûd-i 'inâyât-ı ilâhi ve mevķîf-i şudûr-i vurûd-i imdâd-ı
nâ mütenâhidir, müşerref-i vuşûl(I) müyesser olduķda şerâyıt-ı
ta'zîm-ü-iclâli aḥsen-i vücûh üzere edâ eyleyüb ri'âyet-i
adâb-ı saltanatda kemâ yenbeği ihtimâm gösterdi. Hüdâvendigâr
Ḥaḍretleri izḥar-ı şafâ-yı şafvet 'uķde vü ihlâşda(2) Ḥaḍret-i
Şehriyârûn vufûr-i sa'-yi cemîlin müşâhede idicek nesâyim-i
enfâs-ı müteberrekesi-yle Ḥaḍret-i Şehriyârûn(3) ğonçe-i
maḳşûdın şüküfte vü ḥandân itmeg için şâḥ-ı gül gibi mübârek
ellerin du'âya getürdi ve itdi.-medde'llâhu iḥnâbe(4) bakâike
ilâ yevmi'l-kıyâm ve a'lâ min zilli'stivâike deâyime'd-dini
ve l-islâm- Resm-i mücâleset ve müşâhebet yerine gelüb mâ
hüve'l-maḳşûd tamam olduķdan sonra şûret-i ḥâlde gitmege
ruḥşat-ı icâzet fehm idicek. Hüdâvendigâre du'â idüb girû
maḳâmına rucu' etdi.(5)

Şİ'R(6)

Beḥ fâtiḥa ḥandîm-ü-be ihlâş demîdem,
Çün bâr-ı diger çehre-i maḳşûd bedîdim,
Yeñi çeri tâ'ifesi, Ḥaḍret-i Şehriyârûn menâķib-i maḥmûdû'
l-'avâķibin maḳdâ zahr-ı ğaybinden istimâ' itmekle

(85b) cân-u-dilden 'übûdiyyet maqâmında devâmı fırsatına mutaraşşid olub du'â-yı eyyâm-ı devletine(I) iştigâl etmişlerdi, zikr olan tîr-i du'âsı hedef-i icâbete(2) qarîn olub ol şehriyâr-ı güzînün ğubâr-ı sümm-i semend-i sa'âdet-mendi dîde-i remed-dîdelerine(3) kühlü'l-cevâhir vâki' olmağla cümlesine başfret gelmişdi,tamâm bilmişlerdi ki,fürûğ-i şeb çerâğ-ı devleti kendülere zulmet-âbâd-ı felâketden necât bulmağa delîl-i râh olub sâye-i sa'âdeti mecmû'-ı re'âyâyâ puşt-ü-penâh olacaqdır,dâmen-i 'inâyetini dest-i himmetle şöyle muhkem tutmuşlardı ki, ânuñ taşavvurunda giribân-ı 'aql çâk olurdu,firîb-ü-füsûnla ellerinden almağa vüzerânün dest-i tedbîri kütâh idi.

Şİ'R(4)

Kucâ tü nihî pây mâ ser nihîm,
Zi fermân-ı tü ber ser efser nihîm,
Eger âb-u-âteş kuni câ-yı mâ,
Ne kejed zî fermân-ı tü rây-ı mâ.

Hudâvendigâr Hâdretlerinin ki,(5) âfitâb-ı 'ömri ufûle qarîb olmağla cemî'-i eşrâr-ı sitâre-vâr kemîn-gahda göz diküb,(6) muntazır-ı havâdis-i rûzgâr idi,ğalebe-i alâm-ı zelâm çerâğ-ı hayatı dinlenmesine mevkuftı.Hâdret-i şehriyârün tiğ-i hun-feşân-ı hurşîd-lem'âni-yle muđmañilil olub,(7) 'âlem münevver olacağına câzim olmuşlardı.

RUBÂ'İYYE(8)

Fîke 'ani'l-ğadâmi ğinen ve na'ni,(9)
Diyâe'l-fecri 'an şuğli z-ziyâli,(10)
İzâ mâ câ'e şemsü'l-feleki ğettâ,
Senâhu külle necmin ev hilâli:(11)

Lâ cerem dükelisi ittifâk etdiler ki,rikâb-ı hümâyunını ki,

(86a) hâtem-i dest-i devlet-i rûz-i efzûn(I) ellerinden
 komiyalar, devlet-mişâl(2) bâb-ı sa'âdet -me'âbına ilticâ
 ideler, vüzerâ anlanûn tedbîrine vâkıf olıcağ hakikat-ı hâli
 vech-i meşrûh üzere, Hâdret-i Hüdâvendigâra tenbîh eylemede
 muğtar olub 'ale't-tafşıl 'izz-i huğûruna 'ard eylediler,
 ğün hak sübhânehu ve te'âlâ küdurât-ı aĝrâd-ı beşeriyreden
 mir'ât-i hâtır-ı mübârekin şâfi etmişdi, (3) bunca zamandan
 berû dest-i emell birle sînesi gencînesinde mukaffal olan
 hazâyinûn Hâdret-i müfettihi' l-ebvâb küflün götürmüşdi, Cenâb-ı
 Hâdret-i Hakdan ki, (4) cevâd-ı mutlakdır, şûret-i hüsn-i kabûl
 feyd oldu.

Şİ'R(5)

Her bestegi ki, mî şevd-ü-küşâdegi, (6)

Nist mekûn be ğayri(7) in ha Hüdâ küned,

BEYÂN-I CÜLÛS-İ(8) HÂDRET-İ ŞEHRIYÂR-İ NÂM-DÂR
 BE SERÎR-İ SALTANAT-U-İTÂ'AT-İ ÜMERÂ BE EMR-İ
 CİHÂN(9) MUTÂ'-I O VÜ ZIKR-İ 'AZÎMET-İ HÂDRET-İ
 HÜDÂVENDİGÂR BE CÂNİB-İ DİMOTOKA

Şİ'R(10)

Sa'ide'z-zemânü ve sâ'ade'l-ıkbâlü,

Ve dâne'l-münâ ve icâbetü'l-âmâli,

Ve'n-necmü min burci's-sa'âdeti tâli'un,

Ve'l-ceddü fî talebi'l-'ulâ leḡeyyâlü. (II)

Şİ'R(12)

Ân va'deki taqdir-i hemî dâd-ı vefâ şüd,

Vân kâr ki eyyâm-ı hemî ḡast ber âmed.

Bir dem ki, rûzgâr-ı sa'âdet hüsn-i tâli'le mes'ûd olub
 zâhir-i erbâb-ı şuhûd gibi(13) şâhid-i maḡşûdun der kenâr
 etmişdi,

(86b) zemîn-ü-zemân istirâhat ve hudûrla hoş-hâl olub, mekîn-ü-mekân behcet-ü-sürûrla mâla-mâl olmuşdı, kâynâta bir vechile inşirâh-ı hâtır gelmişdi ki, vufûr-i beşâsetinden felekler rakşa girüb mihr-ü-mâh elde dâ'ire tutardı, keyvân-ı bülend-eyvân künküre-i âsumanda(I) zemîn ehlini nühûset-i eyyâmdan hıfz etmeg için didebân idi, bir habîs-i sa'âdet enîs bürc-i şerefde baht-ı hümâyunla celîs olmuşdı, behrâm-ı şâhib-ihtişâm baht-ı nâ fercâma tîğ-i intikam çekmişdi. (2) Nâhid-i hoceste nüvid-i serâ-perde-i felekde çengin ele alub bülend-avâzla eyle serağâz etmişdi ki, evc-i felege çıkmışdı, 'uâtârid-i şeref mevârid-i kalem-i beşâret rakam birle şahâyif-i felege ol kadar tehniye nâmeler müsvedde etmişdi ki, tavâmîr-i beyâna sığmazdı, cemâl-i afitâb-ı cihan-tâbdan nikâb-ı şehâb mürtefi' olub, -'âlemün yüzi bir vechile afitâb-ı cihân-tâbdan nikâb-ı şehâb mürtefi' olub-(3) âlemün yüzi bir vechile mütenevvir ve ruşendi ki, kur-i mâder-zâd sufâr-ı süzinden felege nazar eylese mevâdî'-ı kevâkibi ta'yîn etmekte âlet-i ehl-i raşad mütevaakkıf götürüb, (4) ihtilâf-ı manzara muhtâc degildi, cihân öyle hürrem-ü-handân idi ki, rıdvân ki hâzın-i cinândır, tefrih-i hâtır-ı-yçün istizâm idüb temâşâyâ gelmişdi, tuyûr-vuhûş, cûy-ü-hurûşe gelüb(5) âvâz-ı bülbül öyle şadâ-yı bang-i gulğul âfâkı tutmuşdı, fedâ-yı şahn-ı çemen(6) öyle dikuşâ vü canfezâ idi ki,

(87a) ab-ı revânũñ cebîninden ğayri yerde kerh-i infi'âl ve benefşeden özğeden(I) şûret-i melâl mutaşavver degil idi, eşcâr-ı pür ezhâr ğuş-i hûşundan penbe-i ğafleti çıkarub, berîd-i sabânũñ beşâret haberin ışğâ eyledi, nergisũñ dîde-i intizârı dâ'ima bî dâr idi, semen-ü-nesrîn kâse-i sîmîn-ü-zerrînî nuğûd-i sürh-u sefidle mâlâ-mâl idüb nesîm-i beşâretũñ mağdem-i mübârekine(2) nisâr etmegiğün elde tutardı, lâle kemâl-i ibtihâcından külahın keğ urunub ğül şevğinden pirâ-henini ğâk etmişdi, rû-yî zemîn(3) vech-i meşrûh üzere tezyîn olub ğalâyıķuñ ğavâtırını beşâret-me'âşiri mezîd-i inşirâğa ğarîn iken(4) mehebb-i 'inâyet-i ilâhiden nesîm-i eltâf-ı nâ mütenâhi mütenessim olub, münşî'-i divân-ğâne-i ğayb(5) olı padişâh-ı sa'âdet dest-ğâhũñ cülûs-ı hümâyunı tehniye nâmiyesin -innâ ca'alnâke ğalîfeten fi'l-ardı-(6) tuğrası-yle mü'anven idüb, menşûr-i devlet-ü-ıķbâlin -va'llâhu yu'tî mülkehu men yeşâ'e-(7) âyetinũñ madmûn-i hümâyuni-yle meşhûn etdüğin 'âleme tebşîr eyledi.

Şİ R(8)

El-yevme encezeti'l-ıķbâlü mâ va'det,
 Ve edrake'l-mecdü akşâ mâ yetemennah,
 El-yevme reddet 'aleyye'd-dünyâ beşâsetehâ,(9)
 Ve ardu'l-meliki ve'l-islâmi va'llâhi.

El-ķışşâ, sene semâni 'aşerete ve tis'â mi'eh seferinũñ sekizinci ğünü,

Şİ R(10)

Yevme tağdi'i işkâli's-su'ûdi leh,
 Ve'd-dehrü temsîlün (87b) ve'l-ceddü mitvâ'ü.

(87b) şenbe günü cānib-i Hüdāvendigārdan beşâret gelüb.(I)
 Hādret-i Hüdāvendigar-ı kām-kār, Sultān Selīm-i Şehriyār
 serîr-i saltanata cülûs eyledi. Kevn-ü-mekânün gönlü hafakân-ı
 idtîrâbdan sâlim olub tefrika-i hâtır(2) bertaraf ve taht-ı
 firûz-baht mukaddem-i hümâyunla müşerref oldı(3) (4)
 halleda' llâhu zillehu s-sultāniyyete 'alâ serîri' l-'Osmaniyyeti
 mâ nataha' s-sevru hâmmete râyeti saltanatıhi ve tülüye 'an
 şahîfeti' d-dehri âyâtu 'adâletıhi-(5) Cemî'-i vüzerâ vü
 ümerâ vü erkân-ı devlet-ü-'ayân Hādret-i pâ-yı tahta gelüb
 cebîn-i 'ubûdiyyeti zemîn-i mezellete vadî' eylediler. Envâ'-ı
 tağarru'(6)-u-ibtihâlle makâm-ı hizmetde ayâğ üzere turub,
 mu'tî'-i fermân oldılar.

Şİ'R(7)

Teşâdeme ticânü'l-mülûki bi bâbih,

Tekeşşere fi yevmi'l-cülûsi izdihamuhâ.(8)

Ol gece kendünün baht-ı kām-kârı gibi şabâhadek bîdâr olub
 dergâh-ı Rabb-ı 'izzete ve Cenâb-ı Vehhab-ı bî-dinnete
 müteveccih oldı.

Şİ'R(9)

İzâ şame'l-ğayyü berka'l-me'âli,

Fe ehvenü fâitin tibe'r-remâdi.(10)

Ol 'atıyye-i kübrânün Hağğa şükri edâ etmegiçün makâm-ı
 ta'abbüd ihtiyâr eylemişdi.

Şİ'R

Berâ-yı şükr-ü-sipâs-ı tü der kaçâ-yı riyâd,(11)

Zebân-ı tûtî güyâ demed becâ-yı ki yâ,

Muşavvir-i ezel eznuke-i hâme-i takdîr,

Lisan-hâl be şükr-i tü mî küned güyâ.

Çün zimâm-ı ahkâm-ı saltanat kaçda-i temellükine(12) girmekle
 tevsen-i sipîhr emrine

(88a) râm oldu, dest-i te'enni-yle inân-keş olub cevelân-gâh-ı
 (I) -ve in eşâbeke hasenetün fe mine'llâh-(2) cânibine teveccüh
 gösterdi, (3) âyât-ı hikem ğâyât-ı -ve rafa'nâ ba'deküm fevke
ba'din derecât-(4) dımnında olan 'inâyât-ı ilâhi ve eltâf-ı
 nâmütenâhi kendünün hâl-i ferhunde-me'âli(5) vâki' olması
 mülâhazası-yle bahr-i tefekküre müstağrak olub, itlâka müteveccih
 oldu, (6) hâtır-ı 'âtır-ı revâyiğ-i 'ulûm-i ğaybi(7) istinşâk
 etmekle tehziib-i ahlâk eyleyüb mebâdi-yi 'âliye ile münâsebet-i
 küllî taşşil etmişdi, ve hâcet-i hulv-ü-sehâhet-i hulkla(8)
 tezkiye-i nefis idüb hilye-i kemâl-i 'ukelâ âreste vü fûnûn-ı
 haşâyil-ü-uşûl-i fedâ'il ile pîrâste idi:

Şi'r(9)

Bî vilâyet ne büved şem'i hilâfet râ nûr,

Revnağ-ı şehr ta'alluk be vilâyet dâred.

Lâ cerem nüzhet-gâh-ı teferrüd-ü-tenezzühde vârub dergâh-ı
 Hâkda münâcâte el getürdi ki, ey hâlık-ı eşyâ ve müdebbir-i
 umûr vey dânâ-yı -hâinete'l-a'yuni ve mâ tuhfi's-şudûr-(10)
 'akl-ı derrâk ki seyyâh-ı 'arşa-i eflâk ve mühendis-i
 aqtâr-u-küre-i hâkdir, (II) sâha-i mümteni'u'l-mesâha-i
 melekûtün taşavvurunda 'âciz-ü-hayrândır, kaşr-ı 'azemet
 -ü-celâlünün medâricine ikdâm-ı aqdâm-ı istidlâl(12) ve
 kuvvet-i fehm-ü-sür'at-i intikâlle 'urûc eylemek mukeddemâtında
 olanlar be ğâyset ebleh-ü-nâdândır, 'anâkib-i fikr-i sâkib-i
 dam-ı efhâmla si murg-i hamd-ü-senânı şikâre getürmek muhâl

(88b) ve tûti-i nâtıka-i kelâm-ı şeker neyleye(I) 'uhde-i şükründen taşra gelmek bâtı1-ı hayâldir.

Şi'R(2)

Ve rikâ'u fehmi ke lâ yünâlu cenâbuhu,
Bi cenâhayı'l-ihsâsi(3) ve'l-idrâk,
Heyhâte en teşile'l-'anâkibu bi'l-lezi,
Neşecet enâmilühu züre l-eflâki.(4)

Ey perverdigâr-ı bî çün vey mazhar-ı aşâr-ı -künfe yekün-(5) du'â-yı devlet-i rûz efzûnum dergâhında icâbete makrûn olmağla çün yed-i kudretün vedî'a-i saltanatı bâb-ı sa'âdet-me'âbıma tevcîh idüb zât-ı şerîfi ser-efrâz ve cümleden mümtâz etmişdir. Kibriyâ ve celâlün haqqı-yçün mükteğayât-ı hâtır-ı hodgâmdan zeyl-i 'işmetimi maşûn idüb, tevsen-i nefis-i bedrândan zimâm-ı ahkâmımı me'mûm eyle. Hüdâyâ bî niyâza bende-nüvâza ri'âyet-i hûkûk-i saltanata tevfiğ-i hidâyetün 'inâyet eyle, müşâhede-i vahdet-i hakîkiyye-i zâtına keşret-i iştiğâl-i saltanatı hicâb eyleme.

Şi'R(6)

Yâ Rab dil-i pâk-ü-cân-ı âgâhem dih,
Âh-ı şeb-ü-nâle-i sehergâhem dih,
Der râh-ı hod evvel zi hodem mî hok kün,
Vângâh bî hod zi hod be hod râhem dih.(7)

Çün ol gice -ud'ûni estecibleküm-(8) emrine itâ'at gösterib dest-i tadarruf -u-inâbeti dergâh-ı Rabb-ı 'izzete götürmüşdi, sürûş-i ğayb icâbet(9) ve kabûle müşıl olduğu haberlerin getürüb, gonçe-i hâtır-ı behcet me'âsiri gül gibi hürrem -ü-handân oldu.(10)

Şi'R(II)

Kâr-ı türâ (89a) bî tû çü perdâhtend,
Nâmzed-i lutf-i türâ sahtend.

(89a) Hengâm-ı sehar ki mehebbi mevâhib-ü-rahmetden nesîm-i
 -inne lirabbeküm fî eyyâmî dehrüküm nefehât-(I) mütenessim
 olmuşdı, hicâb-ı irtiyâb-ı ğayriyyet ref' olub 'izzet-i
 muhabbet-i 'âlem-i ittiyhâd(2) zühûre gelmişdi. -mâ yeftehi' llâhu
linnâsi min rahmetin felâ mümsike lehâ-(3) beşâretini berîd-i
 hoceste-nüvid-i 'âlem-i ğaybi mecmû'-ı kâyinâtün azân-ı
 iz'ânına yetişdirmek ile cihâna sürür-i beşâset gelüb(4) cümle
 yek dil ve yek cihet olmuşlardı. Hüdâvendigâr Hâdretleri
 cânibinden işâret oldu ki, Hâdret-i Hüdâvendigâr-ı kâmrân(5)
 Sultân Selîm Hân atası Hüdâvendigârün hudûruna vârub, mevhibe-i
 saltanatuñ merâsim-i şükriñ yerine getürüb enfâs-ı
 müteberrikesi-yle mütenessih ola, emr-i 'âlişân mücebince
 şol ki nihâyet-i âmâl idi, (6) karîn-i hâl-i ferhunde-me' âli
 vâki' olıcak teveccüh-i hâtırın bârgâh-ı felek-iştibâh
 cânibine munşarif kıldı, (7) şün ol vakt-ı mübârek ve sa'îd
 fi'l-hakîka rûz-i 'ıyd idi, mecmû'-ı halâyık ayağ üzere
 gelüb izhâr-ı şükr için du'âya el getürmüşlerdi, (8) makkar-ı
 sa'âdetden serâ-yı saltanata varınca yer yüzü halâyıkla
 mâlâ-mâl olmuşdı.

Şİ'R(9)

Ve vufûrû şükri'l-mü'minîne ve ğayrihim,

Te'ti ileyhim e'âcimen(10) ve fişâhâ.

Zîrâ müşâhede-i cemâl-i bî-misâli ki, (11) mücib-i yümn
 -ü-ıkbâldir, haberinün

(89b) hâşırında nihâyet-i âmâl idi.

Şİ'R

Kesîrâ an çünân(I) dilhâh bâşed,

Beşad veches temâşâ gâh bâşed.

Ol gün bir semend-i firûz-mende ki(2) sa'âdet-i tâli' le hem 'inân idi, devlet-ü-ıkbâlle süvâr olub cümle yeñi çeri ve sâ'ir kapu halkı rikâb-ı hümâyunına(3) hâşır oldular, 'inân-ı 'azîmetin ki, medâr-ı hall-ü- 'akd-ı umûr-ı cumhûrdur, serâ-yı sürûr şavbine mün'atıf kılub devletle revân oldı,(4) ol ka'be-i makâsıd ve âmâlün iki tarafından ehl-i tavâf -fezkürü'sme'llâhi'aleyhâ şavaff-(5) tesbîline sâlik olub,(6) ol pâdişâh-ı velâyet-penâhün mübârek cemâli müşâhedesi ahsen-i vücûh üzere müyesser olduğuna ızhâr-ı şükr eylediler.

Şİ'R(7).

Küllü'l-verâ bi cemâl-i zikrike zâkiru,(8)

Hatta lekâdet tentikü'l-açcâr.

Serâ-yı sa'âdete yakîn gelicek yeñi çeri bölüğü iki cânibden şaf bağlayub 'ard-ı istikâmet ve şadâkat itmegiçün bir vechile silk-i intizâmında râst turmuşlardı, -lâ terâ fi hâ 'ivecen ve lâ emta-(9) ma'nâsı şüret-i hâlleri vâki' olmuşdı.

Şİ'R(10)

Ez her dü cânibeş şaf-ı zerrîn-i kabâcegan,

Çün hatt-ı müstakîm be her su berâber est,

Der dîde-i debîr-i felek ez pey-i mişâl,

Güyâ bezer nişte dü saır-ı muharrer est.

Âtası İhdâvendigârün 'izz-i huşûr-i fâ'idü'n-nûruna varub mecâleset vâki' olıcak,(11)

(90a) meḥâsin-i ahlâkı mükteḍâsınca şerâyiṭ-ı âdâbı yerine götürüb, şol ki, (I) levâzım-ı ta'zîm ve tekrımdır, tamâm edâ eyledi.

Şİ'R(2)

Yebnîke revnâķu vechihi 'an fi'lihi,

Ve's-seyfü ya'rifü 'unfehu fi âmâ'ihî.(3)

Hüdâvendigâr Ḥadretleri enfâs-ı tayyibesi-yle nice neşâyih-i mülûkâne(4) ve niçe mevâ'iz-i pâdişâhane kaldıķdan sonra ḥayr du'â idüb, cüz'î ve küllî(5) umûr-i salṭanatı cenâb-ı hilâfet intisâbına(6) teslîm etdi. Edâ-yı şükr-i cülûs ve resm-i dest-bûs tamâm olıcaķ, sa'âdetle giru maķarr-ı salṭanata gelüb serîr-i 'izzete cülûs eyledi. Vüzerâ vü erkân(7) kemâ kân vezâyif-i ḥidmete ikâmet idüb yerlü yerinde berķarâr oldılar, bu 'atıyye-i 'uzmânun Ḥakķa şükrün yerine getürmegiķün sünnet-i seniyye-i Nebeviyyeye ittibâ'ı vâcib görüb -fe 'aleyküm bi sünneti ve sünneti'l-ḥülefâi'r-râşidine'l-mehdiyyîn-(8) mükteḍâsınca icrâ-yı aḥkâm-ı salṭanatda bir vechile mücidd oldu ki, âmun 'üsr-i 'âşirinde cemi'-i ḥalk-ı 'âlem müteḥayyir idi.

Şİ'R(9)

Fe in künte mürtâben bi kavli fe hazîhi,

Menâķibü sultâni fe eyne 'adîlühâ,

Memleketün fukarâ vü du'afâsı(10) miḥnet-i günâ gün ile zebûn olmuşlardı, eyyâm-ı 'adâletinde ferâğ-ı ḥâtır ve ḥudûr-ı ḳalble devlet ve 'izzete maķrûn oldular, sâye-i 'adâletinde mecmû'-ı re'âya nihâyet âmâline vâşıl olmağla müreffehu' l-aḥvâl(11) olmuşlardı ki, zamân-ı salṭanatında debîr-i takdîrûn cerîde-i

(90b) rûzgâra ve şahâyif-i leyl-ü-mehâre sebt etdügi maḥḍâ halkunḥayr du'âsı erkâmı idi.

Şİ'R(I)

Ve nâṭihu'l-'arşı fi'stibkâi şevketih,

Ve du'âu külli münîbi'l-ḳalbi evâi.

'Avâtîf-i hüsrevâniden baḥr-i bî-girân-ı mekrûmet-ü-iḥsân temevvüce gelüb ḳarındaşı Sultân Ḳorḳuda Midilli sancağı tevcih olundu ve ḳapu halkınun cemî' isine in'âm eyleyüb 'ulufelerin arturdu, fi'l-hâl vüzerâya emr eyledi ki, Rûmili beglerine hükm-i cihân-muta' irsâl ola, (2) tâ ki, gelüb merâsim-i tehniye-i cülûsı yerine getüreler, (3) ba'dehu emr-i şerîfi her neye müte'allik olursa anâ göre 'amel eyleyeler. Fermân-ı ḳadâ cereyânı mücebince zikr olan ümerâya aḥkâm îrâd eyleyüb der-i devlete da'vet eylediler, Ḥaḍret-i şehzâde-i civân-baḥt-ı sezâvar-ı (4) tâc-u-taḥt, ḡemere-i saltanat-ı (5) şehper-i hümâ-yı sa'âdet şehriyâr-ı kâmrân oğlu Sultân Süleymana hükm-i şerîf irsâl olunub, (6) dâru'l-hilâfete da'vet ve kendü Ḥaḍret-i Ḥüdâvendigâr-ı kâmkâr maḳâm-ı teslîmde âtası Sultân Bâyezidün rıdâsına mutâba'at idüb (7) vefḳ-ı ḥâṭır-ı şeriflerince ihtiyârlarını (8) ellerine virmişdi, tâ ki her ne yerde (9) mütekâ'id olmak (10) murâd idünürse, ikâmet-i vezâyif ḥidmeti-yçün ḳapu halkından maḳşûd idindügi (II) kimesnei ihtiyâr eyleyüb vârub maḳâm-ı ḥudûrda sa'âdetle muḳim ola. Ammâ çün Ḥüdâvendigâr Ḥaḍretleri küşe-i ferâğati serîr-i saltanata

(9Ia) râcih görüb 'uzlet-güzîn olmuşdı,dâru's-saltana-i İstanbulda mütemekkin olmağı bî-vecih görüb Dimotoğa ki, sabıka maḥdâ ol maşlahat(1) için meremmet eylemişdi,ihtiyâr eyledi,Sultân-ı Selâtin-i Cihân,güzide-i havâkin-i zaman, fahr-i Âl-i 'Oğman Sultân Selîm Hân atası Hüdâvendigâra zikr olan şehri temlik eyledi.Emîrû'l-ümerâ-i'l-kirâm zû'l-kadri ve'l-ihtişâm,Rûmili beglerbegisi Yûnus Pâşâyı ve fahrû'l-'ayân ve zührû'l-erkân,defterdar Kâsım Çelebii hizmetine naşb eyledi ve kapu halkınınuñ her bölüğünden adâb-ı hizmet-i mülûke vukûfi olan kimesnelerden,adam güzide idüb ikâmet-i vezâyif-i hizmet için hâkipâyine sevk eyledi,bi'l-cümle cemi'-i mühimmâtın ve meşâlihin kemâ yenbeği bî-kuşûr tekmil eyledi,ve hezâyin-ü-embâlden havşala-i endîşe ve âmâli olduğunca esbâb alub gitmede, Hüdâvendigârı tahyîr eyledi,çün cemî -i maşlahat(2) tamâm olub havâyic-i sefer görüldi,'inân-ı 'azîmet(3) mahrûse-i Dimotoğa cânibine mün'atîf oldı.'Ayîn-i meşâyı'a ve resm-i mevâdi'a'i (4) yerine getürüb,atâsı Hüdâvendigârı gönderdi.Kendi adâb-ı saltanatda(5) atâsı Hüdâvendigârdan hîn-i müfâraḳatda istirşâd eyleyüb,hişn-i i'ânet-i istimdâd eyledi,oğlı Hadret-i şehriyâr-ı Kâmkârıñ mezîd-i fırsat ve nusreti-yçün(6) mübârek ellerin

(9Ib) du'âya getirüb, Hâdret-i Rabb-i 'izzete münâcât eyledi, du'â-ı lâzîmü'l-icâbeti kabûle müşîl olduĝın(I) surûş-i ĝayb hâtır-ı hâtır-i ilhâm-pezirine i'lâm etdikden sonra ânûn edâ-i şükri içüm el yüze sürdi, bâ'dehu ol iki pâdişâh-ı sa'âdet(2) destgâh-ı mu'adelet-penâh birbiri-yle mevâda'a idüb munşarîf oldılar.(3)

şî'r(4)

Mâze'l-vedâ'u vedâ'u'l-vâmini' l-kebedi, (5)

Hâze'l-vedâ'u vedâ'u'r-rahu ve l-ceddi.

BEYÂN-I TESLİM KERDEN-İ HÂDRET-İ HÜDÂVENDİĞÂR-I
MAGFİRET MEDÂR(6) VEDİ'A-I RÜHRÂ BE KÂBİD-I
ERVÂH-U-SÛKVÂR GEŞTEN-İ HÂDRET-İ SULTAN SELİM
HÂN BE SEBEB-İ ÂN MÛSÂBERET BE ÂLÂM-I MÛŞİBET

Hâdret-i mâlikü'l-mülk-i bî-zevâl ki, (7) mülk-i kadîmi taşarrufına yed-i kudretinde kabâle-i limeni'l-mülkü'l-yevme li'llâhi vâhidi'l-kahhar-(8) fermân-ı kâhraman-ı kadâ cereyâni-yle imdâlamış hüccetdir, ol fâ'il-i muhtâr -yef'alu'llâhu mâ yeşâu ve yehtar-(9) ki, -inne l-arḍa li'llâhi yûrişuhâ men yeşâ'-(10) ma'nâsın mutadammın olduĝı irâş-ı hilâfete ta'alluk-i meşîyyet-i lem yezeliyyesi 'illetidir, bir hâkim-i mutlakdır ki, kabḍa-i hükûmeti cemî'-i mevcûdâtı silsile-i imkânla kayd-ı isâra getirüb, gâh bir şâhib-i vücûdı feyd-i cûdı(II) medâr-ı hal-ü-'akḍ-i umûr ve sebep-i intizâm-ı meşâlih-i cumhûr kılub: hükm-i cihân-muṭâ'ına benî nev'-i insânı muṭî'-ı fermân eyler, ve gâh olur ki, dest-i kahrı-yla ânûn girîbân-ı vücûdın

(92a) çâk idüb yerine birin daħi sultân selâtin-i cihân eyler.

NAZM(I)

izâ meğâ ahadün yetlulehu ahad,
 Ve hâkezâ kâne hüküm' llâhi yettarid, (2)
 Ed-dehrü yenbesitü hînen şümme yenkabid,
 Ve'l-emrü yenhallü yevmen şümme yen'akid.

El-kışsa Hâdret-i Hüdâvendigâr-ı velâyet-medâr Sultân Bâyezîd-i şehriyâr ki -tehallükü bi ahlâki' llâh-(3) mü'eddâsı mükteğâsınca(4) tehzi̇b-i ahlâk eyleyüb tezkiye-i nefis hâşıl eylemişdi ki, berzah-ı vücûdı enfüs-ü-âfâk(5) mâbeyninde hadd-i vasat vâki' olub 'âlem-i suğrâ ve kübrâyı müştemildi, (6) zât-ı şerîfi tahşîl-i metâlîbe(7) hüccet-i kâti' ve burhân-ı sâti' idi, âmma i'tirâd-ı emrâd ile zikr olan emr-i ed'af irâd olunub (8) mükeddemat-ı şihhatı memnu' olmuşdı. (9)

Şİ'R(10)

Şitâ'ü's-şeybi faşlun fi'l-berâya,
 Havâ icmâle tafşîli'l-'uyûbi,
 Zemânün yezmenü'l-a'dâe berden, (11)
 Erâde cünübuhu şakbe'l-cüyûbi.

Müddet-i saltanatı(12) sinni vukûfa qarîb olub selâşinden mütecâviz olmuş idi, naqd-i 'ömrünü(13) ısrâfla harc etmede kemâl irmekle(14) sermâye-i vücûdına sebep-i noqşân olmuşdı(15) gül-i sirâb-ı hayât-ı nefis-i serd-i şubh-i kühûletden diyzân olmuşdı. (16)

Şİ'R(17)

İntihâ-yı kemâl noqşân est,
 Gül berîzed be vakt-ı sirâbî,

Gerçi ol niyyet etdügi(18) seferde kaç'-ı menâzil ve tayy-ı merâhil itmekle mahall-i ikâmete qarîb olmuşdı, ammâ mahrûse-i Edirne

(92b) kurbinde ol menzil-i ma'hude gelüb nuzûl etdikde nefsi-
muţma'innesi -icî'î ilâ rabbik-(I) şadâsın(2) gûş-ı teslîm
ve rıdâ ile istima' idecek(3) ol teveccüh etdügi makâma
varmadın rucû' idüb-ve sâri'û ilâ mağfiretin min rabbiküm(4)-
emrine itâ'ati kendüye vâcib bildi. Ğurâf-ı dârü's-sürür-ı
'ukbâyı şerefü's-serîr-i dünyâya tercih eyledi, (5) şebâz-ı
bülend-pervâz-ı rûh-ı pür fütûhi nişîmen-i bedenden tayerân
idüb, 'azm-i gülzâr-ı cinân etdi, ervâh-ı melâ'ike-i uli
ecniha ile riyâd-ı cennet-i firdevse vârub şâhsâr-ı tûbâda
sâkin olan(6) ervâh-ı muğaddese ile meveddet-i zi'l-kurbâ
hâşıl idüb hem aşiyân oldı.-saķa'llâhu ke'se rıdvânihi ve
kesâhu libâse ğufrânih-(7)

Şİ'R(8)

Kirâ baht ber taht-ı şâhî nişâned,
Neĥesteş kaçâ nâme-i 'azel hâned,
Felek kerde ez behr-i şân çizi,
Bîrûn reft her yek pey-i digerî.

Ol pâdişâh-ı mağfiret-penâh pelâs-ı 'âriye-i vücûddan(9)'âr
eyleyüb, ânı libâs-ı fâhîr-i tecerrüde tebdîl eyledi, bîgâne
vü hîşden mufârakat itmekle ğuşşa ve teşvişden berî oldı,
zihî pâdişâh-ı bülend-hikmet ki, müzcât-ı saltanat-ı dünyâyı
vesîle-i derecât-ı 'ukbây(10) mülâhaza idüb, sermâye-i nakd-i
hayâtını iddihar-ı zehâyir-i meşûbat-ı 'uzmaya şarf eyledi,
hadîs-i mağfiret neşîb-i(II) -kûn fi'd-dünyâ ke'enneke ğarîb-(12)
ma'nasını mutadammın olduğı emre itâ'at

(93a) etmegiçün kendünün dârü's-sürûr-1 salţanatın terk idüb
 diyâr-1 ğurbete müteveccih oldı. Rıdâu'llâha tabaiyyet itmekle
 tahşîl-i kurubât etmegiçün hezâr ictihâd-1 mevfûr ve mesâ'i-yi
 meşkür zuhûra getürdi, (I) ve men yahruc min beytihi muhâciren
ila'llâhi ve resûlihi şümme yüdrikhü'l-mevtü fe kaç vaċa'a
ecruhu 'ala'llâh-(2) tarîkine sâlik olan 'azîzlere mürâfeċat
 eylemekle bî-nihâye ecr-ü-sevâb ģaşıl eyledi, ğüher-i ğıranmâye-i
 salţanatı ki, dürrütü't-tâc-1 erbâb-1 sürûr-ü-ibtihâcdır(3)
-büşrakümü'l-yevm-(4) mübeşşirinün maċdem-i mükerrimine nişâr
 idüb, 'inân-1 semend-i himmet-bülend-i 'azîmeti(5) merâtı'-1
 merâbı'-1 cihândan şâhra-yı vâsı'u'l-fedâ'i -'arđuha ke 'arđi'
s-semâi ve l-ard-(6) cânibine munşarıf eyledi, raĥt-1 iċâmeti
 menzil-i fenâdan dârü'l-beċâyâ çeküb civâr-1 ģaċda menâfi'-i
 Ĥaċċ-1 civâra ümmidvar oldı.(7)

MESNEVİ(8)

Menih tâ tuvâni dil ender cihân, (9)
 Ki nâ pâyidar est-ü-nâ mihribân.
 Be dâniş kesânî ki dürr-i süfte end,
 Cihân râ yeki pirzen ğöfte end.
 Geh ģodrâ ber âred be heftâd reng,
 Gehî behre şöhret dihed ki şereng.
 Hoşâ ân ki dil der vefâyeş ney est,
 Be herĥâl ezo kerd kütâh dest. (10)
 Her ân tâze ģıştî ki der manzar est, (11)
 Ser-i Keyċubâdi vü İskender est.
 Her ân şâh-1 'ar'ar ki (12) der ğülşen est,
 Numû dâri ez ċadd-i sîmen ten est,
 Her ân ğül ki der ğülistânı büved. (13)
 Semen 'ârıd-1 dilistâni büverd, (14)
 Be cüz ģûn-i şâhân (93b) derin taşt. nîst. (15)
 Be cüz ģâki işân(16) derîn deşt nîst.

(93b) Hâdret-i Hüdâvendigâr-ı mağfîret-medârûn vücûd-ı pür cûdı hazîne-i cihândan mefkûd olduğuna zemîn-ü-âsumâna melâlet gelüb ol mâtem içün çerh-i nîli câme-i kebûd mihr-i felegün miñnet-ü-dertle çehresi zerd olub mâh-ı münîri zalâm-ı ğamâm hâlevâr(I) ihâta eyledi, felek-i gerdün mañzûn olub ol humûm -u-ğumûmla sitâre vü nucûmi eşk-i dide gibi gözden bırakmışdı, görünen şekil lâl degil belki cebîninde kerh-i melâl idi, eşk-i rengin şafaqla dâmen-i sipihr purhûn idi, ehl-i zemînün dūd-i âhından dîde-i nucûm hîre olmuşdı, (2) şubhûn nefes-i serdinden meş'ale-i mâh(3) söyünüb rû-yi cihan tîre olmuşdı, pîrzen-i dehr-i mevħaker keysû-yi zelâmı ruhsâr-ı şeb târ üzere târmâr idüb, dide-i eşkbâr birle(4) tufân-ı belâ zâhir olmuşdı. Ra'iyet ve sipâh cümle siyâh giyüb şirâr-ı ateş-i âhla cihân yüzü kararmışdı, nice lâle-ğadd-i dil rubâlarun benefşe gibi yüzi hâk olmuşdı, ve nice serv-ğadd-i semen-simâlarun ğonçe vü şîkası çâk olmuşdı.

Şi'r(5)

Ey girdiş-i çerh çendâri vü berî,

Hesti zi vefâ vü 'ahd yek bâre berî,

Ber kâmet-i şâhi çü kabây devrî,

Ba zâr(6) pey-i mâtemeş dü şad câme derî.

Fi'l-hâl kapûsı kullarından birin ki, şûret-i melâl hasb-i hâli-ydi, asitâne-i devlete irsâl eylediler, Hâdret-i Hüdâvendigâr haber-i müsîbet(7) 'ard oluncağ mübârek

(94a) hâtırî beğâyet mahzûn ve ğamnâk oldu, dest-i melâlile perde-i rakîk-i inkisâr-ı hâtırî çâk oldu, ziyâde rikkat-i kalb(I) gelmişdi, serâ-perde-i hâtır-ı şerîfinde olan serâyir-i âlâm-u-mihnet(2) vâridât-ı katarât-ı eşk-i güher-bâri-yle zühûra gelüb, âyîne-i çehre-i münîrinde(3) kejd-i teğayyür ve fütur peydâ oldu, ammâ meşâberet-i âlâm-ı müşîbet efdâl-i 'ibâdet olduğu mülâhazası-yla(4) -inna'llâhi ve innâ ileyhi râci'un-(5) âyetinün mağmûn-ı hümâyunun kejdin teslîm ve kabûle meftûn idüben,(6) sîne-i pür sekînesi sihâm-ı kadâ vü kadere siper eyledi, ve hulûş-i tavîyyet ile(7) takdîr-i Rabbâni ve hükûm-i sultânîye kemâl-i itâ'atı ve hüsn-i irâdeti vesîle-i takarrub bilüb,(8) -ve beşşiri'l-lezîne izâ eşâbethüm müşîbeh-(9) âyetinün ebşâr-ı zâhirü'l-beşâretle teşeff-i hâtır(10) tahşîl eyledi, devlet-ü-sa'âdet ol pâdişâh-ı mağfîret penâha ki zulmet-âbâd-ı 'ademde(II) kendünün envâr-ı aşâr-ı vücûdından müstefîd olub semerât-ı vücûd-ı pür cûdı berekâti-yle genc-i humûlde ve zâviye-i zuhûlde olmadan maşûn ve me'mûn oldu.

MÜFRED(12)

Ne reft(13) ez cihân padişâhi bederd,

Ki çün tü halef râ ser-efrâz kerd.

Resm-i 'azâ tamâm olduğdan sonra atâsı Hüdâvendigârün rahmetü'llâhi te'âlâ 'aleyh rûh-i pür fütûhi(14) istirahatî-yçün vücûh-ı taşadduk ve hayratla bister-i râhat tedârükünde olub merkad-ı şerîfin envâr-ı şadâkât ve bezl-i mâlile mâlâ-mâl eyledi -tekâbela'llâhu mine s-sultân şükre sa'îdi'l-cemîl ve a'tâhu (94b) ecre'l-cezîl ve'l-umre t-tavîl kemâ kîl-

(94b) Cihân bāğından eksile nola bir devhâ-i devlet,
Nihâl-i tâzesi sensin Hudâ olsun nigehdârûn. (I)

ZİKR-İ KUDÛM-İ SA'ÂDET RUSÛM-İ ŞEHZÂDE-İ
KÂMRÂN SULTAN SÜLEYMAN BE MAHRÛSE-İ İSTANBUL
VE ARÂM-I RESM-İ DESTBÛS VE TEHNIYE-İ CÛLÛS
VE KÂYİM MAKÂM GEŞTEN-İ O BECÂ-YI VÂLİD-İ
BÜZÛRGVAR HADRET-İ HÛDÂVENDİGÂR VE BEYÂN-I
'AZÎMET-İ HÛMÂYUN-İ ÂN(2) HÛSREV-İ ŞÂHİB
KİRAN BE SEFER-İ ZAFER ESER VE İTÂ'AT-İ
ŞEHZÂDEGÂN Bİ EMR-İ CİHÂN MUTÂ' (3) VE BE
DER KERDEN-İ O SULTAN AHMED RA EZ HUDÛD-I
MEMLEKET VE ZİKR-İ TETİMME-İ ÂN

Meger bir vakt ferhunde ve pîrûz-ı rûz ki, (4) şeref-i
âfitâb-ı dil-fürûzla rûzgâr müşerrefdi, şahife-i âmâlde tal'at-ı
ikbâl(5) çehre-nümâ olub hüsn-i tâli'ün sa'âdete mukâreneti
zâhir-ü-hüveydâ idi. Hadret-i Hüdâvendigâr-ı civan-baht serîr-i
saltanatda 'izz-ü-temkîn ile mesned-nişîn olmuşdı, vüzerâ vü
erkân-ı ekâbir-ü-a'yan(6) karar-ı ma'hûd üzere yerlü yerinde
oturmuşlardı, emr-i cihân mutâ'-ı vâcibü'l-ittibâ' mucibince
icrâ-yı kânun-ı saltanat ve tenfîz-i ahkâm-ı eyâlete ikâmet
gösterüb divân-ı 'âlîde cem' olmuşlardı. Nâgâh bir sefîne-i
kuh-sîmâ deryâ yüzünden zâhir oldı, (7) mübeşşir-i 'âlem-i
ğayb misâlinde tarafatü'l-'ayn içinde gelüb sâhil-i deryâyâ
vâşıl oldı, çün ehl-i sefînenün mecâri-yi ahvâlınden behcet
-ü-sürûr asârı gün gibi hüveydâ vü aşikâr idi, (8) her
cânibden beşâret

(95a) topları âtilub zemîn-ü-zemân ferah-u-neşâtla toptolu
oldı. Hâdret-i şehzâde-i kâmrân güzîde-i Âl-i 'Osman Sultân
Süleymânun yümn-ü-ikbâlle taht-ı bād.(I) âverd-i hümâyun baht
üzere sa'âdetle hemnişîn olub geldiginün(2) çün beşâret
haber-i idi, (3) fi'l-hâl 'izz-ü-ḥudûr-ı mevfûrû'l-ḥubûra 'ard
oldı, (4) şehzâde-i 'izzet-me'âb ve sa'âdet-iyâbun kudûm-i
meserret-rûsûmundan Hâdret-i Hüdâvendigâra behcet ve sūrûr
hâşıl olub emvâc-ı ibtihâc-ı dil-i deryâ meşâkilinde harekete
geldi, budûr-i meṭâlib ve emanîsî müsfir olub vücûh-i şûret-i
ahvâl-i ferḥunde me'âli dâḥik ve müstebşir oldı.

Şİ'R

Erâ sağre'l-makâşidi kad tebessem, (5)

Bi matla'i şârikin teclû senâh.

Vüzerâ vü erkâna emr oldı ki, merâsim-i istikbâl mü'edda
olub levâzım-ı ta'zîm-ü-iclâl yerine gele, çün ol haber-i
meserret-eser mecmû'-ı ḥalâyıka sebep-i inşirah ve mücib-i
efrah idi, lâ cerem cemî'-i ekâbir ve esâğır merâkib-i
sefâyine suvâr olub ol şehriyâr-ı kâmkâre karşı vardılar,
keşret-i sefâyın deryâ yüzünü bir vechile tezyîn itmişdi, (7)
halkun başında görünen 'amâme ve destâr-ı ḥabâb vâri bî
ḥadd-ü-bî şumâr idi, (8) her sefîne tahtebend-i sînesin
temâşâ ehlinden diriğ etmeyüb revân etmişdi, her zevrak bir
dîde-i ümmîd idi ki, bahr-i intizâra müstağrak olub yol
gözedirdi, derûn-ı bahr hûşa gelse (9) ânun emvâc-ı

(95b) şevk ve ğarâmı sebebi-yle deryâ yüzünde zâhir olan kefi-
deryâ(I) değildi, belki baħr-i zâhir ser-u-pâ berhene olub ol
ka'be-i ikbâlün şafâ-yı hâtırla tavâfına sa'y idüb, ihrâm-ı
ihtirâmı giymişdi.

Şİ'R(2)

Ġulâm-ı himmet-i bahrem ki pâ berhene reved,

Butûn-i ka'be-i tûba şafâ-yı derûn.(3)

Zikr olan erkân dide-i terakķuble nigerânken nâgâh muķâbeleden
ebr mişâl bir nice fülk-i felek sîmâ zâhir oldı, ki şûret-i
-ve nünşiu's-sahâbe's-sikâl-(4) her birinün tamâm hasb-i
hâli-ydi 'alâhıde her biri bir gûh-i bülend-i bî-mânend idi ki
(5) kemâl-i şevkinden harekete gelüb -ve tera'l-cibâle
taşsebhâ câmideten ve hiye temürrü merre's-sehâb-(6) mefhûmuna
mâ şadaķ vâķi' olmuşdı, zikr olan sefâyınün içinde bir sefine
ki, sîne-i pür sekîne-i erbâb-ı taşavvur gibi maķâm-ı keşf-ü-
şuhûd ve maħall-i kerâmetdi, şadefvâr ol der-i deryâ-yı
saltanatı kenâr etmişdi, taħt-ı Süleyman gibi bir bād-pâ ve
mu'ciz-nümâ idi ki, -da'ime'd-dehr ğuduvhâ şehrün ve revâhuhâ
şehr-(7) vaşfı-yla muttaşıf olub her zamanda hîn-i cereyânda
tay-yı mekân eyledi.

Şİ'R

Mesâlik râ yeki mürtâd-ı sâlik,

Ki halkî râ rehânedi ez mehâli,

Be külli kerde i'râd ez hâr-u-âb,

Fikende rûz-u-şeb seccâde ber âb.

Zikr olan sefineye erkân-ı devlet yakîn varıcek şerâyıt-ı
i'zâz-u-ihtirâmı kemâ yenbeĝi edâ idüb, ol âfitâb-ı fülk-i
saltanatı(8) bir âsuman kadar(9) kâdr-i 'ayna

(96a) suvâr eylediler, çün sefîne-i me'mûl sâhil-i husûle mevşûl oldu, cemî'-i halkı(1) piyâde vü suvâr önüne düşüb ta'zîm-ü-tekrimle makarr-ı sa'âdete götürdiler. 'Ala's-sabah kânûn-ı muqarrer üzere divân-ı humâyun tezyîn olub(2) âyîn-i dest-bûs resm-i ma'hûd(3) üzere yerine geldi. Şehzâdenün mübârek cemâlini eymen-i evkâtda ahsen-i hâlât üzere Hâdret-i Hüdâvendigâr müşâhede etmekle fevke'l-hadd mesrûr olub mevâdd-ı ibtihâc ve sürûr hâtır-ı mevfûrû'l-hubûrda mütedâ'if oldu.

Şİ'R(4)

Gerçi ikbâl büved nâmzedeş,

Şâdmâni şüd ez yeki be şadeş.

Mevhibe-i mülâkâtün hakk-ı şükrin edâ etmegiçün şahîfe-i hâtır-ı şerîfin sûre-i dımnında şûret-i hamdeleye meşhûn eyledi.(5)

Şİ'R

Nî'amü'l-ilâhi 'ale'l-ibâdı keşîrah,

Ve ecellühünne necâbetü'l-evlâd.

Çün ikbâl-i rûz-efzûn(6) makâm-ı muvafakat ve mutâba'atda mükîm olub baht-ı müsa'id mevkıf-i inkiyâd ve teslîme gelmişdi, Mü'ân-ı devlet-i humâyun(7) emr-i cihân mutâ'a mutaraşid-ı fermân ve hükm-i vâcibü'l-ittibâ'a cümle nigerân idi. Vüzerâyâ emr olmuşdı ki, cemî'-i ümerâyâ ahkâm-ı kadâ-ımdâ vü kader tuğrâ îrâd olunub dergâh-ı felek-iştibâha da'vet olunalar, tâ ki tehniye-i cülûs(8) mü'eddâ olub şeref-i bisat-bûs karîn-i hâlleri ola emr-i 'âli mücebince 'amel olunub zıkr

(96b)olan ümerâya ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdi, senete semâni aşerete ve tis'ami'e rebî'ü'l-ahirinün evâyilinde cemî'-i Rûmili bekleri(I) 'atebe-i 'ulyâya hâdir olub cebîn-i 'ubûdiyyeti zemîn-i tağarru' ve inâbet üzere vad' eylediler.

Şİ'R

K'ey şâh-ı kemîne bendeet gerdûn bād,
 Hâniyyet-i tu çü devletet efzun bad,
 Ger bâ tü kesi çü şubh-ı şâdik ne büved,
 Mânendi şafak ğarka şüde der hûn bād.

Cemî'-i ümerânün mazîd-i 'avâtîf-ı hüsrevâniden sancağların arturub her birine bahşişler ve in'âmlar eyledi, 'inâyet-i bî-ğâyete mazhar vâki' olmağla cümlesi hizmet kemerin(2) şemşirvâr miyanlarına iki yerden kuşânub âyine-i hâtırların siper gibi kejd-i teğayyurdan mücellâ vü müşaffâ eylediler, ol ser-efrâzlar, Müdâvendigâr Hağretlerinün yolunda 'alem gibi şâbit-kadem olub, cümle yek cihet oldılar.

Şİ'R(3)

Serân hemvâr geşt ez nirûy-i baht,
 Çü keşt pür külûğ ez mâliş-i baht.

Ammâ şol kûrdiller ki, ol hürşîd-i salţanatuñ fûrûğ-i devleti müşâhedesine perde-i tereddüd-ü-nifak şâhib olmuşdı, (4) âyine-i hâlde hüsni-firâsetle şüret-i istikbâl-i temâşâ ile kejd-i ta'alluk mani' olub serrişte-i mutâba'atı(5) kabda-i ihtiyârlarından kaçırılmışlardı, zikr olan bî-sa'âdetlerden ba'dı(6) varub Sultân Ahmede şüret-i inkıyâd göstermekle Anatóli sancağ begi olmuşlardı, (7) anlaruñ bir

(97a) nicesini girü kendü taht-ı livâsında olan re'âyâdan mübâriz yigitler tutub kayd-ı bedenle kapûya götürdüler ve ba'dı meas-i zerd endüd-i nifâkı naqd-ı hâliş şûretinde ol pâdişâh-ı şâhib intibâha ki, râz-ı sipihr-i bed-mihre vâkıf ve esrâr-ı girdiş-i rûzgârdan agâhdı, götürüb hâkîpa-yı kimyâ hâşşiyetine 'ard etmişdi, emr etdi ol bed-kîş-i mahâl-endîşler ki, bâd-ı fitne dimâğları cevfin(I) makarr idinmişdi, tiğ-i âb renk-ü-âteş teşirle hâke berâber eylediler.

BEYT

Râst rev bâş beher kîş ki bâşı çün tîr,

Ve şevi keş çün kemân lâyıq-ı kurbân bâşi.

Çün cemî'-i 'asâkir-i mansûre dâru's-saltana gelüb hâdır olmuşdı, re'-yi şerîf-i cihânârâ ve tedbîr-i münîf-i işâbet numâ aña müte'allik oldı ki, mevadd-ı hayâlat-ı fâside Sultân Ahmedün dimâğında temekkün bulub sevdâ-yı saltanat seveydâ-yı kalbinde tekarrür bulmazdan evvel 'asâkir-i zafer me'âşirle Anadolıya geçüb ol deryâ-yı siyâset 'adl-i şâmili-yle küdüret-i mağarrat-ı eşrârdan pâk idüb sâye-i ma'deletinde mecmû'-ı re'âyâ muntazamı'l-ahvâl ola, ve Sultân Ahmedün dest-i ta'arrudun dâmen-i memleketden dūr eyleyüb emrin bertaraf eyleye. Lâ cerem ferzend-i ercümend ve halef-i sa'âdet-mend nûr-i dîde-i eviddâ nâr-ı sîne-i a'dâ sâ'id-i devlet ve ikbâl bâzu-yı şevket

(97b) ve iclâl zahîr-i leşker-i islâm melce-i havaşş-u-'avâmm
püşt-ü-penâh-ı ehl-i îmân oğlu Sultân Süleymanı daru's-salţanat
Kostantîniyyede kayim makâm idüb kendü devlet-ü-ikbâlle sene
semâni 'aşerete ve tis'ami'eh cemâziye'l-ülâsınun onbeşinci
gün pencşembe günü.

Şİ'R

Yekî rûz ez girdiş-i rûzgâr,
Be dest âmedeş tâli' -i kâmkâr,
Be fâl-i hümâyun be tertîb-i râh,
Be fermûd kez cây-ı cümbet sipâh.

Yüz biñ miqdârı âlât-ı harbî mükemmel 'asâkir-i nuşret me'âsirle
'inân-ı 'azîmeti Anadolî tarafına mün'atîf kılub 'azamet ve
şevketle ol cânibe göçdi.

Şİ'R

Beher menzil ki müşk-efşân kuni râh,
Münevver bâş çün horşid-ü çün mâh,
Beher cânib ki rû âri çü takdîr,
Rikabet bâd çün devrân-ı cihângîr.

Çün Hadret-i Hüdâvendigâr-ı Şâhib-kırânun leşker-i zafer
peykeri te'yîd-i Rabbâni ve nuşret-i Yezdâni birle mü'eyyed
idi, feth-ü-ikbâl hem 'inân-ı râyet-i hümâyunı vâki' olub,
mecd-ü-ifdâl hem rikâb-ı mevhib-i hümâyunı menzilesinde
idi, (1) bir Çemşîd-i kâdr ve Rüstem heybet-i İskender hışm
ve Dârâ müknet Pâdişâhdır ki, mehâbet-i salţanat-ı kâhiresî-yle
kendüyi karâbe-i şehâbe çeküb, (2) sipâh-ı nucûm-ı şevket-i
cüyûş-i pür cûş-u-hurûşundan makâm-ı idtîraba düşmüşdü.

Şİ'R

Zemîn şüd ğubâr-ü-ber âmed be evc, (3)
Cihân geşt baħr-ü-ber âmed be mevc, (4)
Zi kejd-i sutürân pür çeşm-ü-tâb,
şüd enbâşte çeşm-i (98a) âfitâb.

(98a) Ber âverd gerdûn-i gerdân fiğân,
Ber âmed hürûş ez cihân ke'l-âman. (I)

Bir keyvân-ı haşm-u-müşteri temkîn-ü-behram intikâm-ü-mirrih-i şavlet-ü-hürşid-ğulâm-ı şahib-kırândır ki, bir karında ferkadân-ı âsumân ki, (2) iki gözi-yle mevâlid-i selâse-i ümmehât-ı 'anâsır-ı erba'aya nigerândır, (3) şıyt-u-sadâ-yı penc nevbet-i Muhammedi küre-i şeş künküre-i hâkden (4) heft tabaka-i eflâke ireli nazîrin görmemişdi.

Şİ'R

Şadl hezâr (5) karn sipihr-i piyâde rev,
Nâred çü tü suvâr be meydân-ı kârzâr,
Çün yümn-ü-ikballe râyet-i nuşret-ğâyeti ol cânibe sâye göster oldu, cemî'-i Anadolıda olan şehzâdeler ve begler zıll-ı himayetine ilticâ idüb, merâsim-i tehniye-i cülûs-ı saltanatı ve levâzım-ı tehyiye-i ruhiyyeti yerine getürdiler (6)

Şİ'R

Cihan be kâm-u-felek bende vü sa'âdet bâd, (7)
Zemâne tâbi'-u-gerdûn muti'-u-devrân râm.

Hüdâvendigâr Hadretlerinin sa'âdetle Anadolıya geçdüğü haberi, Sultân Ahmede ma'lûm olduğda her nice ki, taşşil-i esbâbı mukâvemete mücidd oldu, çün devlet-i afitâbı ufûle karîb idi, baht-ı güninün fûrûğın eksik görüb menzil-i maşadından 'inân-keş olmadan özge çare görmedi.

Şİ'R

Dileş çün kebûter tapîden girift,
Zî müjgân sirişkeş çekîden girift, (8)
Ne cây-ı karâr-u-ne rûy-i sitiz,
Be na kâm be nihâd rev der giriz.

(98b) bildiki Hâdret-i Hüdâvendigârûn merkeb-i humâyununun
ğubâr-ı hayli kendünün baht-ü-ıkbâline göz açmağa(I) mecâl
kalmaz, seyl-i bî-girân-ı 'asker-i bî-pâyân esbâb-ı tedârîki
cem'ine ruşsat virmez, nâçar Karaman diyârından Amâsiyye
cânibine tarîk-i firâr ihtiyâr idüb revân olduğı,

Şİ'R

Dâmen-i devlet câvid-ü-girîbân-ı ümîd,

Hayf bâşed ki begîrend-ü-zıkr be güzârend.

Hâdret-i Hüdâvendigârûn mehâsin-i ahlâkı muhtedâsınca mezîd-i
merâhim-ü-eşfâkı(2) karındaşı Sultân Ahmed hakkında zuhûra
gelüb ânun tarîk-ı necât ve halâşını(3) sedd eylemekte
cidd-ü-cehd eyleyenlerün dest-i sa'y-ü-talebin redd eyledi,
ol şehriyâr-ı mübârizün damîrinde(4) müstekinn olan ri'âyet-i
kiber-i sin ikdâm-ı sa'y-u-akdâma mani' oldu, dâmen-i
'ismetî ânun hün-i helâkinden pâk olmağı evlâ görüb tarîk-i
firârda zimâm-ı ihtiyârın eline virmekle irhâ-i 'inân etdi,
zihi pâdişâh-ı şâhib-i mürüvvet ki, (5) nefis-i hodgâmun
elinden zimâm-ı ahkâmını çeküb kuyûd-ı muhtedayât-ı cibillet-i
insâniden mutlakı'l-'inân olmuşdır, kendünün mülk-i mü'ebbet
ve saltanatı ebed-peyvendi zevâline nukûd-ı 'ömr-i girân
-mâyesin sarf itmekle sa'-yi bî-fâ'ide iden ehl-i hüsrâna
cezâsı mekrûmet-ü-ihsân olmuşdır. (6)

Şİ'R(7)

Ve verâe(8) satvetihi'l-muhavvifeti lil'idâ,

Luţfun yahillü(9) me'âkide'l-edğâhi.

Çün tevfiq-ü-hidâyet-i Hakk, Hâdret-i Hüdâvendigârûn 'azîmeti

(99a) râyet-i hümâyûnın mahrûse-i Ankarıyye(I) cânibine
tevcîh idüb belde-i mezkûre mahall-i nuzûl-i ikbâl vâkı'
oldı,(2) mehâbet-i leşker-i zafer peykeri Sulţan Ahmede
şâh-râh-ı belâ(3) vü meşakkatden mihnet-âbâd-ı felâkete
gitmeğe rehber oldı, ruşsat-ı ikâmeti dârü'l-mülk-i Rûmdan
taşra çemmeğe kendü hayl-ü-sipâhından bir nice gümrâhı
ol yolda bedrakâ-i râh idinüb gâh-u-bî-gâh iderdi.

Şİ'R

Mâ azmûdeim derîn mülk baht-i hîş,(4)

Bîrûn keşîdî bâyed ezîn varṭa raht-ı hîş.

Cemî'-i evlâd-ü-ensâbı ve ehlâf-ü-a'kâbi-yle varub diyâr-ı
'Araba gitmeğe taşmîm-i 'azm eyledi,yânında olan ümerâdan
şol kimesnelere ki,tevfîk-i Hüdâ râh-nümâ oldı,gelüb
Hâdret-i Hüdâvendigârûn zıll-ı himâyetine(5) ilticâ eylediler,
anlar âsîb-i dehrden emîn olub âsûde hâtır oldılar,ve şol
muḥâl-endîş(6) olan bed-kîşler ki,mevadd-ı hayâlât-ı fâside
sebebi-yle dâ'ire-i şûret-i ihlâşdan taşra kaldılar,
leketküb-i âlâm-ı rûzgâr-ı pür-âşuble pâ-yı mâl olub sergerdân
oldılar.

Şİ'R

Herân k'o zi fermân-ı o serkeşed,

Zemâne sereş râ ziten(7) ber keşed.

Kesi k'o nihed ber hilâfeş kadem,

Siyeh ru be gejd(8) besân kalem.

Eğer çî Sulţan Ahmed diyâr-ı Mışra teveccüh göstermişdi,
ammâ Sulţan-ı Mışrın Hâdret-i Hüdâvendigâra mezîd-i muḥabbet
ve ihlâşı-yçün sevâ'ib-i

(99b) riyâdan mu'arrâ idügin bilmişdi. zikr olan hüşûş kendüyi hüsni-kabûle mâni' olduğun fehmi idicek nâçâr Hüdâvendigâr Hâdretlerinün âsitâne-i felek-âşiyânına adam gönderdi, kendünün tarîk-i muhâlefetden cadde-i itâ'ate sülûkini ve sevdâ-yı saltanatı ihtiyâr-ı 'uzlete tebdîl etdügin ilâm idüb, şerâyıt-ı ma'zereti yerine getürdi, cülûs-i serîr-i saltanat ki, mevhibe-i Hâdret-i Rabb-i 'izzetdir(I)-va'llâhu yü'tî mülkehu men yeşâ'u(2) gencînesinden ol şehriyâr-ı ser-efrâz için olunduğun bilüb(3) merâsim-i tehniyeti ve levâzım-ı âdâb-ı hizmeti(4) yerine getürmeğe şuru' eyledi.

Şİ'R(5)

Zihî tâcdâri ki(6) tâc-ı sipihr,
Serîret râ ser ber âmed bimihir,(7)
Tüi(8) der cihân şâh-ı bîdâr baht,
Türâ dîd devlet sezâvar-ı baht.

Sultân Ahmedün(9) resm-i risâlete mübâşeretine sebep maḥdâ Hâdret-i Hüdâvendigâr cânibine mürâca'at idüb(10) kendünün mezâri'-i âmâlin ânun(11) cuybâr-ı mekrûmet-ü-ihsânla sîrâb eylemek idi. Cânib-i Hüdâvendigârdan ol gelen kimesne ile cevâb olundu ki,(12) dest-i recâsın dâmen-i memleketden çekdügi taḥdirce 'avâtıf-ı hüsrevâniden ceyb-i mekâşıd ve âmâlin nukûd-ı surḥ-ü-sefidle mâlâmâl eyleyeler, zihî padişâh-ı bülend-himmet ki, her şâhsâr-ı ümmîd ki, riyâd-ı sıdk-u-ihlâsıla neşv-ü-nemâ bulmuş ola, feyd-ı ebr-i cüdla

(100a) dâ'imâ ser sebz-ü-sîrâbdır, ve her dîraht-ı muhâlefet
ve 'işyân ki, şûrezâr-ı şirret-ü-taşiyânda 'ard-ı kâmet eyleye,
tündbâd-ı şarşar-ı kahramani-yle 'âkıbete'l-emr pejmürde vü
harâbdır.

Şİ'R

Kef-i kerîm-i tü bahrîst der ifâdat-i nûr, (1)

Ki cüz be sâhil-i teslim nîst pâyâneş,

şu'â'-i tiğ ber kıst(2) der diyâr-ı 'aduv,

Ki cüz ecel nebüved katrehâ-yı bârâneş.

Hâdret-i Hüdâvendigârûn fûrûğ-i şemse-i tiğinden şeb-i
târîk-i fitne vü fesâd, çün muğmahill oldı, dest-i kaçâ vü
kader zimâm-ı memleketi kabđa-i irâdetine teslim eyleyüb,
tevsen-i sipihr-i tîzgâm vefk-ı hâtır-ı nuşret me'âsirince
emrine râm oldı, fi'l-hâl Anağoli Vilâyetine sancağ begleri
nasb eyleyüb(3) hudûd-ı etraf-ı memleketde vâkı' olan
âşârı ta'addi ve zülmi ref' eyledi, nihâleb-i râyet-i(4)
'azamet-ü-iclâli ki, ezel-i azâlde zülâl-i feth-ü-ekalle(5)
şuvarılmışdı, murâdât-ı temerâtın müşmir olub tal'at-ı
vücûh, âmâl-i âyîne-i şemşîr-i cihângirinde(6) dâhik-ü-
müstebşir oldı, muhâlif-i devlet-i hümâyûnı tevâtür-i alâm-ı
gerdünla(7) zebûn olduğan sonra 'inân-ı 'azîmetin ki
karîn-i kaçâ vü kader ve hemnişîn-i feth-ü-zaferdir.
Maħrûse-i Burûsa şavbine mün'atıf kıldı ki, varub ecdâd-ı
'izâmın ziyâret itmekle taşşil-i kurubât ve tekml-i fevz
-ü-derecât eyleye, sene-i mezkûrenün

(IOOb) mübârek ramadânında(I) belde-i dâru's-salţanat Burûsa, Hüdâvendigâr Hâdretlerinün(2) şeref-i makdem-i mübâreki-yle kadre irüb ahâli şehr-i hilâl-i 'îd-i hoceste-nüvîdi(3) sümm-i semend-i sa'âdet-mendinde müşâhede eylediler, cemî'-i sancağ beklerine ve yeni çeriye ruşsat-ı icâzet buyrıldı, ve sayir kapu halkı-yla Hâdret-i Hüdâvendigâr-ı salţanat-medâr, makarr-ı 'izz-ü-devletde karâr eyledi.

Şİ'R(4)

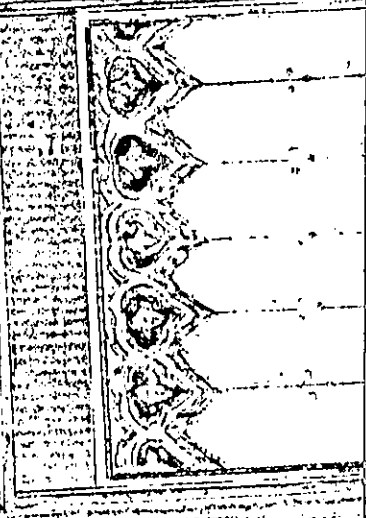
Cihân be kâm-u-felek bende vü melek(5) dâ'i,
 Umîz tâze vü devlet kavî vü baht civân,
 Fütûh sû-yi yemin-ü-su'ûd sû-yi yesâr,
 Sipihr piş-i rikâb-u-zamâne zir-i 'inân

Vaka'a'l-ferâğü min tesvîdi hazîhi'l-evrâkı
 bi 'inâyeti'l-meliki l-hallâk yevme'l-hamis
 min şehri evâil-i cümâde'l-ûle'l-muntazam
 şuhûri sene erba' ve selâşîne ve elf min
 hicreti men lehu'l-'izz-ü-ve's-şeref.(6)

Temme

سوادین شایسته که به طاعت کفره و شش جگه مال مال
 ایشان در دفعی و دفعی در جمیع کتب معنی عالم تقیم انجیر
 کتب کفر انجیناً تا حیث انانوت کتب سزاوار
 الایستی خاتم الانبیاء و ما رسلمان الا رجوع السالمین
 الهی فی نقیث کتبین ابوب سریرت با جو لیزه زارة الشاج
 و کوشه تا بیکت و از تکلیف ده منوروی اولن اتیمه سراج
 و کوشه سر در زرتیم در کفر غما قشقا و قدر قمر دریا عدی مان
 ساحل وجوده نظیر کتب توتیه شد و بر کوشه جگه کوشه
 الماعت همایونی مجموع عالم سب ظهور اول شد در
 مخیرتیه الا خیار قاطبه ، و نظار الکحل من الکتاب رحمان
 بولا جناب سبیه باریت فی الکوز سب لم نقت امکان
 ما کتب بر زرتیم بیضا اگر انا بنی السیفیت مخیرتیه شد
 جاکر من ایزدی کتبا دره خالی بر استغیر بیوتیه شد
 الا سواد الاحرار زرتیم کافنده منصوره و منظره اول شد در
 مخیرتیه ایستاقه و از نقشه می نشین التقره کفره کوشه
 صیت و صد کس الی اکبر و جامع حضرت ریشه بقره بر علی
 و معنای که کلام وحی سزا صدق و کوشه شایه بر کوشه
 که سبک انبیا سر سبای کتبا ایجا در کوشه و صیت
 جامع کوشه کتبا کتبا و در نیم کلاه و اللطین در
 سوادین سبای آن کلمه بود که از شاه جهان جان و دل بود
 صلوات اولی و کتبا ایوان اول سبای آن کوشه در کوشه

Rasid Efendi V:2a

 شکر و سبای اولی شاه فی زوال که بر یوانی از عرصه و انکار
 رد که بر وجود انانوت و طائف خدمت مستغلول که کوشه
 استموات الشیع والارزق مزین و عهد بی سبای اراکار
 بر کلام که زوایای بقعه کون و کمانه جمیع کوشه
 عبودیتیه غیر مزول که وان من شعی الا شیح مجله غلط
 و کرباسی غلط سر سبای کوشه که بر کوشه اراکار
 والوصفی و حدتیا شیک نقشه کوشه کوشه اراکار
 الشیخ سوارت و اتقا و الامجد و کل الی ان الشاه
 فی کل شی الایه مثل علی بن اعد و جامع صناعیه
 اوراق شهر و علوم برخت کوشه و در سبای صنعیه
 فصول بعبر باب الامت زرتیم که بر کوشه اراکار
 کوشه و اسطرش ان اشفاق واقع اول شد در
 ذات محترمی که بخت جبین سوزا و کوشه سبای
 مستشار در صحت و کتبا ایوانی شام خورشید کوشه
 علمی و از آن طایفه کوشه فی کوشه که بر کوشه
 غلت آرا عدی من صحای واسع المنفعا و وجود کوشه
 کوشه

Rasid Efendi V:1a

مبارک در مضامین بلبله و دارالسلطنه برود
 خداوند کار و همگی شرف مقدم مبارک قدره
 ابرو با بالی شهر حال حمید خسته نوبدی تم
 سمنده سا و شند زره شاهه ایلدیر جمع سجان
 کلانه و یکجوری بر رضت اجازت بیورلدی و سایر
 فیو فاعیل حضرت ضا و نرکار سلطنت مدد برتر
 عتود و رنده قرارا ایلدی جهان بکام و فلک
 ننده و ملک و داعی امین تازنه و دولت قوی می
 جوام و قنوج سوی یلین در سعور
 سوی رسا ر سهریشی
 رکاب و زغانه ز سیر
 عنان

وقع کفر غوغه و بی یمنه انوار
 بینانیه املک انقلاق یو شین
 فتنه مارا رکاب جادی اولی
 انستطشسته سینه اسره
 و تالیسه و کف و حقه
 زله کله و کله شین

Bibliothèque National V:1a

که پیش کرده و زود بزود اولاد قد نصیبی
 عزمین که زود نصیب و زود و پیش بین فتح خرد
 محراب بروی صورت منقطع قدی که در آن
 ابداد خطا بین زیارت اشکله بخش فریب
 و بخش روز در وقت ایمنه سینه مذکور است
 مبارک رمضان ده بده و از سلطه بروی
 ملاذنه کارت نرفت مقدم مبارک به روز آبر
 امان شهر سال عب و حبسه و زدی سم
 سند سادت منقذ است ایمنه ایلمر حمید جان
 کمانه و یکجور ز صفت اجازت سورده می و علم
 بر صفت حضرت ملاذنه کارت سلطنت در آن
 روز زود است و فرار ایمنه است
 زمان تمام کند ملک ایمنه زود و دولت خرد
 مزاج لوی بیان و بود و کوی
 سهم سبب است ملاذنه زود
 از هر چه است
 سوزن بارب کمال هر چه در روز و در روز
 از هر چه است و در روز
 از هر چه است و در روز

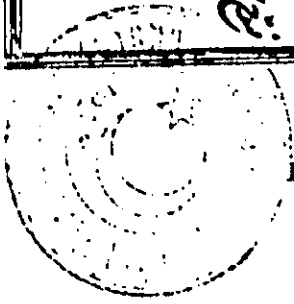
واقع اولك و مرآت ذات مهدی كه تیرت است
 ستاره كه در ارت بیو لاین مستفاه در صورت
 و گفندی عالم شما و تیر نظرش بود اولك در راه ای
 طوری و اتمات غنی و جمود بر قدری طفیلی و در كابلون
 كرون ظلت آبا بعد من صحراء و اسع النفساء و حود
 كوتوز و بركبات موالیة فله ایوة كزوة بسیطه است
 و شش جهانك الا مال ایلمش در زهی رؤف و هم
 رحمتی عالم نعیم الیجون كزكنا كزنا محبتنا فاجبت
 ان اعرف بحیثه سبند صادق الامینی خاتم الانبیا
 و اما از سنانك الا رحمت للعالمین و مهدی نقش كهنی
 ایوب سر بر نبوت با جور لند از زرة التاج و كزكنا
 دار الكلیفة منزوی اولان انشته سلطج و داج و بر
 بر در دستم در كزنا قضا و قدره قیوم در ای مهدی
 ساحل وجود نظیران كزكنا دره و بر كزكنا سبب انچه
 زود طلیحات ما و ان مجموع حاله سلسله انكنا

Milli Kütüphane V:2a

بسم الله الرحمن الرحیم
 شك و ریب من اولك و نشاه بی نزاله كزكنا و بران فیه
 اكله نزهه جلا موجودات اقامت و تالیف خدمت
 كه رشح الالتمات السبع و متن فیه من و معدنی قیام
 اولك و بر كزكنا كزكنا و ای بقیه كرون و كزكنا و جمیع مخلوقه
 متن هم بر نیران غیر منزه اولك و آن متن فیه الالتمات
 بخنده و مظلوم كزكنا و غیبت سرك سرك سر زده سی
 لا تنزك الا ابصار و اقتدر الیبتنی و حدت خاشاك
 متن و غیری سبب نه موالت الواصله القهاره
 بموالت و الا و الابد و كزكنا الی الابد
 فی كل شیء لا آتیه و تال علیة واحد و بل سبب
 یا بنده اوراق شعور و اعوام بر محنت كتاب و بیامیه
 صنع همینه فضول بر بعد بر بارت از لیه كزكنا
 بر بنده صیقل ایم در و رتیب كزكنا و اسطاسن انچه

Milli Kütüphane V:1a

بزوان اوله قان صکن من ان مع پتون کر قضا و قدره نشین
 فتح زلفه دره موز که صوره بنسطفن قدی که اراد رب ملو
 مظامن زیند است اکیله کیمیل قرابت و کیمیل نوز در معانی
 سینه که زکریا که رضا ن سباز کند بلده دار الکره قطع
 بروسه خداوند کار حضرت کریم که شرف بنده هم با کیمیل قدره
 الاله شریفه مال حاجت نوزیری تم سنه ساد و تنه زده است بهین
 کیمیل سبجان کیمیل شریکچریه رضت لیاقت بیوردی که
 پیروز قلیله حضرت خداوند کار سلطنت بر آند مستقر است
 تارا الیدی قاطعه
 بیجا کام درنگ کند و کلامی ایستادن اولی نوزی کیمیل
 فتح سوری بی سوره سوری در بهشت کلام ناز نوزی من
 تم کار او در خوشتر آن کلام
 همیشه در کلام
 ۱۰۱۱۶

Milli Kütüphane V:129b

III.BÖLÜM

NUSHA FARKLARI

BİBLİYOGRAFYA

İNDEKS

NUSHA FARKLARI İLE İLGİLİ DİP NOTLAR

(Ia) I-(BN) de olan "Allâhu velâ siva" başlığı (RE) de yok
(MK) de besmele var.

2-dükeli mevcûdât(RE) cümle-i mevcûdât(BN)(MK)

3-vezâ'if-i hizmetine(RE) vezâyif-i hizmetine(MK)

4-KK(I7) isra 44 (tüsebbihu...olacak)(MK) de(tüsebbihu..)

5-'ubûdiyyetinde(RE) 'ubûdiyyetinden(MK)

6-KK(I7) isra 44

7-'azamet-ü-kibriyası(RE) ve 'azamet-ü-kibriyası(MK)

8-KK(6) en'am IO3 (tüdrükühu..olacak) (MK) de (tüdrükühu..)

9-tekaddüs ve ulûhiyyeti(RE) tekaddüs ulûhiyyeti(MK)

IO-ulûhiyyet-i vahdethânınün(RE) ulûhiyyet-i vahdethânesinün
(BN)(MK)

II-KK(I3) ra'd I6 (sübhânehu hüve'l-vâhidü'l-kaḥḥâr)(RE)

(sübhâna'llâhu hüve'llâhu vâhidü'l-kaḥḥâr)(BN)

(sübhânehu hüve'llâhu vâhidü'l-kaḥḥâr)(MK)

ayet üç nüshada da yanlış yazılmış.Doğrusu:(ve hüve'
l-vâhidü'l-kaḥḥâr) olacak.

I2-şî'r(RE) nazm(BN)(MK)

I3-bedâyi'(RE) beyt-i bedâyi'(BN)

I4-muhtaşar kitâb(RE) muhtaşar kitâb(MK)

I5-şahâyif-i eyyâmdır(RE) şahâyif-i eyyâmdır eyyâmda(BN)

I6-tertîb-i kâ'inata(RE) tertîb-i kâyinata(MK)

I7-ve mir'at-i zât-ı muḳaddesesi ki(RE) mir'at-i zât-ı

muḳaddesesi ki(BN) mir'at-i zât-ı muḳaddesesi ki(MK)

I8-mazhar olmuşdur(RE) mazhar şuhûd olmuşdur(MK)

(2a) I-Hadis

2-KK(2I) enbiyâ IO7

3-nağş-ı nigîn idüb(RE) nigîn idüb(BN)

4-târîk-i dârü't-teklîfde(RE) dârü't-teklîfde(MK)

5-şecer-i ağder ki(RE) şeb-i ağder ki(BN)

6-(RE) de bulunan "nazm" başlığı (MK) de yok

7-(BN) de şî'r lerin bitiminde bulunan "neşir"başlığı
(RE) de ve (MK) de yok8-hadis9-hamâyildâr-ı ta'vîz idinüb(RE) hâmayıldar ta'vîz idinüb
(BN)(MK)10-hadis (bu'istü'l-esvede)(RE)(bu'istü 'ale'l-esvede)(MK)11-KK(54) kamer I12-müzekkâ ve mü'addeldir ki(RE) müzekkâ ve mü'addeldir
(BN)(MK)13-sultân-ı enbiyâ(RE) sultân-ı enbiyâ ki(BN)(MK)14-mecâmî-i 'izz-ü-temkîn(RE) 'izz-ü-temkîn(BN)15-hadis(2b) I-netîce-i ittibâ'ı(RE) netîce-i ittibâ'ı ümem-i salifeye
kıyas(MK)2-KK(3) Âl-i imran IO3-nazm(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok.4-hadis5-ammâ ba'du(RE) ve bâdu(MK)6-KK(39) zümer 97-fusûş-i cevâhir(RE) huşûş-i cevâhir(MK)8-ve sayır(RE) ve sâ'ir(MK)9-bihi'l-iftihârı(RE) bihi'l-iftihârı(MK)10-fünûn-i fedâyil ve sebe(RE) fünûn ve sebeb(BN)

II-KK(58) mucadele II

I2-rahîlü'ş-şina'a'l-müftakır(RE) rahîlü'ş-şın'a'l-muhtâc
(MK)

I3- lâ cerem bu hakîr-i keşîrû t-takşîr kalîlü'l-bidâ'a
rahîlü'ş-şinâ'a'l-müftakır ilâ rabbihi'l-kerîm(RE)
El-muhtâc ilâ rabbihi'l-kerîm(BN)

I4- eylemiş idi(RE) eylemişdi(MK)

(RE) ve (BN) de "idi" şeklinde geçen ekler (MK)de "di"

I5- ve'l-minne dest-i tevfiķ(RE) dest-i tevfiķ(BN)(MK)

(3a) I- huşûle mûşıl(RE) huşûle mevşul(MK)

2- fağl-u-kemâlün(RE) fağl-ı kemâlün(BN)

3- talâķ-ı itlâķa tebdîl eyleyüb mehr-i mühründen(RE)
talâķ-ı itlâķa tebdîl eyleyüb ânün mehr-i mühründen
(BN)(MK)

4- bir habbeye muhtâc idi(RE) habbeye muhtâcdı(BN)(MK)

5- şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

6- kesâd-ı metâ'(RE) metâ'-ı kesâd(MK)

7- 'irfân idi(RE) 'irfândı(BN)(MK)

8- fedâ'ılden 'üryân idi(RE) fedâyilden 'üryândı(BN)(MK)

9- bi'l-bennân idi(RE) bi'l-bennândı(BN)

IO-taşavvurı ile(RE) taşavvuriyle(MK)

II-gitmez idi(RE) gitmezdi(MK)

I2-münzevî olub(RE) metrûk olub(BN)(MK)

I3-nazm(RE) şî'r(MK)

I4-yüsevvidu külle hümķin cühûli(RE)

yüsevvidu külle zî hümķin cühûli(BN)

tüsevvidu külle zî hümķin cühûli(MK)

I5-şûret bu minvâl üzere olması mücib-i infi'âl olduğu
eclden(RE) şûret-i hâl bu minvâl üzere olması eclden(MK)

I6-(RE) de geçen "ile" bağları genellikle(MK)De "le"

şeklinde geçmektedir

- I7-ihtiyâr eylemişdim(RE) ihtiyâr etmişdim(MK)
- I8-sâye-i cehâletden(RE) sâriye-i cehâletden
- (3b) I -sâha-i gerdûn-i münteni' u'l-mesâha gibi(RE)
sâha-i gerdûn gibi(BN)
- 2 -şî'r(RE) nazm(BN), (MK) de başlık yok
- 3 -melikûn yürîke(RE) melikûn rabbike(BN)
- 4 -kehfü'l-hüdâ(RE) kehfü n-nedâ(MK)
- 5 -(MK) de "beyt" başlığı yok
- 6 -berû tâ ebed derû cihân bâni(RE) derû tâ ebed cihân bâni
(BN)(MK)
- 7 -a'ni sultân ibni sultân Selîm Hân bin Bâyezid Hân bin
Muhammed Hân(RE) a'ni sultân bin sultân bin sultân Selîm
Hân ibni Bâyezid Hân bin Muhammed Hân(BN) a'ni sultân bin
Sultân Sultân Selîm Hân bin Bâyezid Hân bin Muhammed Hân(MK)
- 8 -edama'llâhu eyyâme(RE) edama'llâhu te'âlâ eyyâme(MK)
- 9 -eyyâme saltanatîhi bi't-te'yidâti's-sübhâniyyeti(RE)
ta'âlâ eyyâme saltanatîhi bi't-te'yidâti's-sübhâniyye(BN)
- IO-fi's-serâyiri(RE) fi's-serâ'iri(MK)
- II-ve'l-ezmâni(RE) ve âhir-i zaman(BN)
- I2-zafer-i merķûmi 'ayyûka berâber ve evc-i sipihre(RE)
zafer-i mevķi 'ayyûka berâber ve evc-i sipihle(BN)(MK)
- I3-dâyire-i saltanatı(RE) dâ'ire-i saltanatı(MK)
- I4#Hüdâyâ tâ cihân râ buyu reng est
Felek râ devr-ü-kiti râ dereng est"(RE) de başlıksız verilen
bu şî'r (BN) ve (MK) de "nazm" başlığı altında verilmiştir.
- (4a) I -(BN) ve (MK) de "nazm" başlığı yok.
- 2 -mecâz gibi(RE) mecâzi gibi(MK)
- 3 -belâdet-ü-'ibâdet(RE) belâdet-ü-ğabâvet(BN)(MK)
- 4 -mevfûr ile(RE) mevfurla(BN)(MK)
- 5 -mesrûr mübtehic huşûl-i me'mûn(RE) mesrûr-ü-mübtehic
huşûl-i maķşûde(BN)(MK)

- 6 -mutâbıkdır(RE) mutâbık(MK)
- 7 -şî'r(RE) nazm(BN), (MK) de başlık yok
- 8 -her şâdiyi ki(RE) her şâdi ki(MK)
- 9 -meger bir gice mihman-ı 'azîz-i hâb misâfirhâne-i(RE) meger
bir şeb ki mihmân-ı 'azîz-i hâb revâh eyleyüb mişafirhâne-i
(BN)(MK)
- IO-götürüb veda' eylemişdi(RE) götürmüşdü(BN)(MK)
- II-tâyir-i nevm(RE) tâ'ir-i nevm(MK)
- I2-remîde olub(RE) remîde remîde olub(MK)
- I3-âşiyân-ı kadîminden pervâz eylemişdi(BN)(MK)
âşiyân-ı kadîmden pervâz etmişdi(RE)
- I4-âlâm-ı müfârakate(RE) şiddet-i âlâm-ı müfârakate(MK)
- I5-ve kuşe-i târik(RE) genc-i târik(BN)(MK)
- I6-şî'r(RE) nazm(BN)
- I7-nidâ idüb didi ki(RE) nidâ idüb(BN)
- I8-eyyâm ile(RE) eyyâmıla(BN)
- I9-nisyân ile(RE) nisyânla(BN)(MK)
- (4b) I -hâşıl iken(RE) hâşılken(BN)(MK)
- 2 -şâdân ola(RE) handân ola(BN)
- 3 -ve vâkdır ki gonçe-i dil-i maqbûduñ gül gibi mütenessim-i
handân ola(RE) de bulunan bu cümle(BN)de yok.gül gibi
mütebessim-i handân ola(MK)
- 4 -ser be mührîni(RE) ser be mührün(MK)
- 5 -cerîde-i rûzgârda(RE) cerîde-i rûzgâr(BN)(MK)
- 6 -menâkıb-ı maḥmûd'l- 'avâkıbı-yle(RE) menâkıbı'l- 'avâkıbı-yle
(BN) menâkıb-ı maḥmûdü'l- 'avâkıbı ile(MK)
- 7 -tomâr-ı a'mâr gibi(RE) tomâr-ı a'mârı gibi(BN)(MK)
- 8 -ve akyâl-ı 'arabdan tebâbi'a-ı yemenden(RE)
ve akyâl-ı 'arabdan ve tebâbi'a-i yemenden(BN)(MK)
- 9 -t'abir ile(RE) t'abir ile ki(MK)

IO-getüresin ki(RE) getüresin(BN)

II-'ibâret-i âb-ı hayâta(RE) 'ibârât-ı âb-ı hayâta(MK)

I2-hurşîdle(RE) hurşîd ile(MK)

I3-revâna mûcib-i başîret ola(RE) mûcib-i başîret ola(BN)

I4-tehâsüd-i(RE) tecâsür-i(MK)

(5a) I -melâlîle(RE) melâl ile(MK)

2 -beyt(RE) nazm-ı mü'ellif(BN)

3 -reşk-i tahassür(RE) eşk-i tahassür(BN)(MK)

4 -cerâhat-i a'dâ(RE) cerâhat-i lisan-ı a'dâ(MK)

5 -beyt(RE) nazm(BN)

6 -düşment velîk(RE) düşment lîk(BN)(MK)

7 -şermsârımı(RE) şermsârı(MK)

8 -kalem birle silk-i beyâna(RE) kalem birle silk-i nazma(BN)(MK)

9 -nisâr eyledi(RE) nisâr itdi(MK)

IO-"nazm" başlığı (MK) de yok

II-şebah bâ dergeh(RE) bâ dergeh(BN)

I2-eger çi ki rişte-i maqâlde vâki' olan 'ukde-i ihtilâli(RE)

eger çi rişte-i maqâle vâki' olan ihtilâli(MK)

I3-hâme ile halleylemek(RE) hâme ile hak eylemek(MK)

I4-dest-i arzûsı(RE) dest-i arzûsını(MK)

I5-şâhid-i maqşûd(RE) şâhid-i maqşûdı(BN)

I6-hamâ' il idüb(RE) hamâyil idüb(MK)

I7-cevher-i murâdını(RE) cevâhir-i murâdını(MK)

I8-hüsn-i iltifât-ı bî ğâyâtı(RE) iltifât-ı ğâyâtı(MK)

(5b) I -nazm(RE) nazm-ı mü'ellif(BN)

2 -pertev-i luţfun(RE) pertev-i mührün(MK)

3 -dâniş ile(RE) danişle (MK)

4 -(RE) de olan "nazm" başlığı (MK) de yok

5 -saltanat ve hilâfetdir(RE) hilâfet ve saltanattır(BN)

6 -şer'-u-'adâlet(RE) şerî'at-u-'adâlet(BN)(MK)

- 7 -muhterem idi(RE) mükerrem idi(MK)
- 8 -kıt'a(RE) nazm(BN), (MK)de başlık yok
- 9 -'adl-tû(RE) mahrem-i 'adl-i tû(MK)
- (6a) I -nazm(RE) şî'r(MK)
- 2 -kâle lehu(RE) hâle lehu(MK)
- 3 -şahihü'l-i'tikâduñ(RE) şahihü'l-i'tikâdün ki(BN)
- 4 -erbâb-ı ihtiyâcün(RE) erbâb-ı hâcâtün(MK)
- 5 -çıkış idi ve ol(RE) çıkmışdı ol(MK)
- 6 -mûzî mâbeyne(RE) mûzî olan mâbeyne(BN)
- 7 -arasında olan irtibatı(RE) arasında irtibatı(BN)
- 8 -itmek ile(RE) itmekle(MK)
- 9 -bu fi'l ve bu infi'alden(RE) bu fi'l ve infi'alden(BN)(MK)
- IO-ol pâdişâh-ı 'adâlet(RE) pâdişah-ı 'adâlet(BN)
- II-rubâ'ıyye(RE) nazm(BN)(MK)
- I2-mülk-i bedene te'allukunda keşret-i iştiğâl(RE)
mülk-i bedene keşret-i te'allukundan iştiğâl(BN)
- I3-"sultân-ı kuvânun mülk-i bedene te'allukunda keşret-i
iştiğâl vâki' olmağla tedbîr-i umûr-i"(RE) de bulunan
bu ibare (MK)de yok.
- (6b) I -"sultân-ı kuvânun mülk-i bedene te'allukunda keşret-i
iştiğâl vâki' olmağla tedbîr-i umûr" (MK) de bulunan bu
ibare(RE) ve (BN) de yok.
- 2 -şânuhü(RE) şâbehü(BN)(MK)
- 3 -itmişlerdi(RE) itmişler idi(MK)
- 4 -olmuş idi(RE) olmuşdı(MK)
- 5 -zûlm ile pâmâl(RE) zûlmle pâyımâl(BN) zûlmle pâmâl(MK)
- 6 -beyt(RE) nazm(BN)
- 7 -mazlumân çist(RE) mazlumân ki çist(MK)
- 8 -cumâdü'l-ulâsında(RE) cumâdü l-evvelinde(MK)
- 9 -bir gece ki(RE) bir gece(MK)

IO-sitâde mevâkib(RE) sitâre mevâkib(MK)

II-tereffüt-i(RE) terekküb-i(BN)(MK)

I2-rûzgâr ile bîdâr idi(RE) rûzgârla bîdâr idi ki(MK)

I3-ķudreti-yle(RE) ķudreti ile(MK)

I4-bir zelzele-i 'azîm oldu ki(RE) bir zelzele-i 'azîm vâķi'
oldu ki(MK)

I5-müvelledât(RE) mütevelledât(BN)(MK)

I6-âşâr-ı ğarîbesi-yle(RE) âşâr-ı ğarîbe sebebi-yle(MK)

I7-KK(22) hac 2

(7a) I -nümûne idi(RE) nümûne itdi(MK)

2 -olmuş idi(RE) olmuşdı(MK)

3 -şî'r(RE) nazm(BN) kıt'a(MK)

4 -ve şakķa cenûbu(RE) ve şakķa cüyûbu(MK)

5 -sipihr ile(RE) sipihrle(MK)

6 -teng-ü-hayrân(RE) deng-ü-hayrân(MK)

7 -sîne-kub olub(RE) sîne-kub(MK)

8 -hüşdemdi(RE) hüşyârdı(MK)

9 -yerlü yerinde karar etdi(RE) yerlü yerinde karar(BN)
yerlü yerinde karar itdi(MK)

IO-" erbâb-ı kalemnden bir kâtib-i 'utarid-menâķib bu ķidmetle
me'mûr olub kemâ yenbeği cidd-ü-ihtimâm eyledi,mecmû'harâb
olan binâlar" bu kısım (BN) nüshasında yoktur.

(7b) I -beyâna getirüb pâşâlara i'lâm idüb(RE) silk-i beyâna
getirüb pâşâlara i'lâm eyledi(BN)(MK)

2 -eger ķi ki(RE) eger ķi(BN)(MK)

3 -bu hâdiseden mübâret hâtırına fi'l-cümle kejd-ü-fütur
gelmiş idi(RE) mübârek hâtırına kejd-ü-fütur gelmişdi(MK)
bu kejd-ü-füturdan mübârek hâtırına fi'l-cümle bu
hâdiseden kejd-ü-fütur gelmişdi(BN)

4 -ammâ şün zerrât-ı(RE) ammâ zerrât-ı(BN)

- 5 -mühîr-i kâ'inat ki muhaddid-i cihâtdır(RE) mühîr-i
kâ'inat ki müceddid-i cihâtdır(MK)
- 6 -lâ redde(RE) lâ meredde(MK)
- 7 -hadis
- 8 -mefhûmı mücebince(RE) müktedâsınca(MK)
- 9 -tahsîl eyleyüb(RE) tahsîl idüb(MK)
- IO-KK(40) mü'min 44
- II-şî'r(RE) nazm(BN)
- I2-fe hel(RE) fe lâ(MK)
- I3-fe fîme(RE) fe kîme(MK)
- I4-meşâkilinde(RE) dil-i deryâ meşâkilinde(BN)dil-i deryâ(MK)
- I5-tecribe ile nabd-ı damîrini(RE)tecribe ile ba'd-ı
damîrinden(BN)
- I6-olması şüreti(RE) olması(MK)
- I7-Hâdret-i Hüdâvendigârûn(RE) Hüdâvendigârûn(BN)
- I8-sa'âdet rûsûmi-yle(RE) sa'âdet rûsûmuna(BN)
- I9-mühennâ oldu(RE) müheyyâ ola(MK)
- 20-rubâ'îyye(RE) kıt'a(MK)
- 2I-türâ neng nist(RE) bedân neng nist(MK)
- (8a) I -görülüb(RE) görüldi(MK)
- 2 -envâ'-ı behcet-ü-sürûr ile(RE) envâ'-ı sürûr-ü-behcet(MK)
- 3 -her dih ki(RE) her zih ki(MK)
- 4 -diyâr-ı Mışra gitmişdi(RE) ka'be-i mu'azzama diyarına
firâr idüb diyâr-ı mışra gitmişdi(BN)
- 5 -sa'âdet saltanat medâr(RE) saltanat medâr(MK)
- 6 -cemi' -i himem-i 'âliyeleri(RE) cemi' -i zamânda himem-i
'âliyeleri(MK)
- 7 -olmamış idi(RE) olmamışdı(MK)
- 8 -'arâk-ı cebinle(RE) 'arâk-ı cebini-yle(MK)
- 9 -millet-i küffâr(RE) mülk-i küffâr(MK)

- IO-peykân-ı tîr-i seri' u' t-te' şirleri(RE) peykân-ı seri' u' t-te' şirleri(BN)
- II-KK(67) mülk 8
- I2-rûz-i siyâset(RE) rûz-i risâlet(MK)
- I3-bir meşhûndur(RE) birle meşhûndur(BN)(MK)
- I4-bir mertebede(RE) bir mertebe(MK)
- (8b) I -üzere idi ki(RE) üzere oldu ki(MK)
- 2 -maçtu' olub(RE) maçtu' (MK)
- 3 -KK(8) enfal 39
- 4 -ol âfitâb(RE) ve ol âfitâb(BN)
- 5 -KK(25) fûrkân 43
- 6 -ıdıtırâr tarîk-i firâr ihtiyâr etmede(RE) ihtisâr-ı firâr ihtiyâr itmede(MK)
- 7 -o küffâr-ı eşrârûn(RE) ol küffâr-ı eşrârûn(BN)(MK)
- 8 -mezellet beyânla(RE) mezellet peyâm ile(MK)
- 9 -KK(33) ahzab I6
- IO-ol pâdişâh(RE) ve ol pâdişâh(BN)(MK)
- II-KK(62) cum'a IO
- I2-maçla' (RE) beyt(BN)(MK)
- I3-ez berâ-yı hudâst(RE) ez beher hudâst(MK)
- I4-tâ'ife-i kızılbaş-ı evbaş ki(RE) tâ'ife-i evbaş-ı kızılbaş ki(BN)
- I5-kağda-i taşarrufına(RE) taşarruflarına(MK)
- I6-bir cânibe ki(RE) her cânibe ki(MK)
- I7-idrâr etmekte(RE) idrâr itmekte(BN) idrâr etmenin(MK)
- (9a) I -dökmek ile(RE) dökmekle(MK)
- 2 -"müfred" den "nazm" a kadar olan kısım (BN) de yoktur. (MK) de "beyt" başlığı veriymişdir.
- 3 -tâyife-i tâğine(RE) zikr olan tâyife-i tâğine(MK)
- 4 -şûb iken baş kaldurub o cânibe(RE) şûbken baş kaldurub ol cânibe(MK)

- 5 -seyl-i hunla(RE) seyl-i hun ile(MK)
- 6 -eylemiş idi(RE) eylemişdi(MK)
- 7 -câygâhlarından(RE) câygâhlarında(MK)
- 8 -nazm(RE) şî'r(MK)
- 9 -sâyir milel-i küffârla(RE) sâ'ir mülk-i küffârla(MK)
- IO-üzere olduğundan(RE) üzere olduğundan kendünün(BN)
- II-tiğ-i cihângîrinde(RE) tiğ-i cihângîrinden(BN)
- I2-dâ'ima(RE) dâyima(MK)
- I3-bî başîret(RE) ol bî başîret(MK)
- I4-rüşen olmakda(RE) ma'lûm olmakda(BN)(MK)
- I5-bir zamanda(RE) bir zaman(BN) her zamanda(MK)
- (9b) I -bendelerinden bir adam(RE) bendelerinden adam(BN)(MK)
- 2 -sâyir şehzâdelere(RE) şehriyârlara(MK)
- 3 -gitmesine daği sebep-i külli ol etdi(RE)
gitmesine sebep-i külli oldu(BN)(MK)
- 4 -beyt(RE) nazm-ı mü'ellif(BN)
- 5 -KK(6I) şaf 8
- 6 -KK(2) bakara 42
- 7 -her nice ki(RE) her niçe ki(MK)
- 8 -âfitâb-ı devlet-i serâperde-i ihticabda(RE) hurşid-i
devlet-i ihticabda(BN)
- 9 -inkâr-ı pür i'vicâc-ü-zücâc imtizacları fûrûgi mühr-i
sa'âdeti(RE) inkâr-ı i'vicâc-ü-zücâc imtizacları fûrûgi
âfitâb-ı sa'âdeti(BN)
- IO-tedlisle(RE) tedlis ile(MK)
- (IOa) I-kelimât-ı muzahrefe istimâ'ından(RE) kelimât-ı istimâ'ından
(BN)
- 2-atası hüdâvendigârûn(RE) atası Hâdret-i Hüdâvendigârûn(BN)(MK)

- 3-yanında şüret ve rağbet bulmayub dâyi' olduğuna(RE)
 şüret-i rağbet bulmayub dâyi' olduğuna(MK) yanında şüret
 ve rağbet bulmayub belki mücib-i emânet olduğuna(BN)
- 4-cihânârâ aña müncer oldu ki(RE) aña müncer oldu ki(BN)
- 5-ķapusu hizmetkârlarından(RE) ķapusu bendelerinden(BN)
- 6-sa'âdet maşhûbla(RE) sa'âdet mağmûnla(MK)
- 7-ruķsat-ı icâzet virilmedi(RE) aślâ ruķsat-ı icâzet
 virilmedi(BN)
- 8-sancaķların arturmağla mani' olmak(RE) sancaķların
 artırmak ile mani' olmak(BN)
- 9-mülâhazasın eylediler(RE) mülâhazasın etdiler(BN)(MK)
- 10-ammâ çün kadâ-i inkıdâ-i 'ilm-i ezelîde(RE) ammâ çün
 kadâ bi inkıda 'ilm-i ezelîde(BN)
- II-mutlak 'ayân idi bunun gibi cü'i(RE) mutlakı'l- 'inân idi
 bunun gibi cüzvi(MK)
- I2-âsitân-ı sa'âdet âşiyân(RE) âsitân-ı saltanat âşiyân(BN)
- I3-hüsn-i icâzet taleb eyledi(RE) hezâr tağarru' ve
 ibtihâlle hüsn-i icâzet taleb eyledi(BN) hüsn-i
 icâzet taleb eylediler(MK)
- I4-çün şamim-i dilden(RE) ammâ çün şamim-i dilden(BN)
- I5-lâ cerem ol sefer bir feth-u-zafer(RE)
 ol sefer bir zafere(BN)
- I6-niyet eylediler(RE) niyet eyledi(BN)
- (IOb)I-ķıt'a(RE) nazm(BN) bu ķıt'a (MK) de yoktur.
- 2-Hâdret-i Şehriyâr-ı kâmkâr ez taraf-ı deryâ(RE)
 Hâdret-i Şehriyâr ez taraf-ı deryâ(BN)

3-be cānib-i Kefe bera-yı tedārik-i ferhunde meāl hod(RE)
 be cānib-i mahrûse-i Kefe berâ-yı tedārik-i ahvâl ferhunde
 meāl hod ve mekr-ü-keyd-i erbâb-ı nifaḳ der ḥaḳḳ-ı
 şehriyâr(BN) be asker hod be cānib-i mahrûse-i Kefe
 berâ-yı tedārik-i ahvâl-i ferhunde meāl(MK)

4-muḥayyir-i 'ukûldür(RE) mücerrib-i 'ukûldür(MK)

5-KK(I7) isra 70

6-zıkr olan bahr-i mevvacûn emvâcındandır ki ânun telâṭumi-yle
 sâhil-i beyâna saldıḡı(RE)

emvâcunûn telâṭumi-yle sâhil-i beyâna saldıḡı(BN)

7-kevn-ü-fesâd sebebi-yle(RE) kevn-ü-fesâddan(BN)

8-gâh tünd-bâr-ı mevçîz(RE) gâh bâr-ı tünd mevçîz(BN)(MK)

9-ḳahramân-ı celâl(RE) mühimmât-ı celâl(MK)

IO-girdâb-ı meḥâḳa(RE) girdâb-ı meḥâfete(MK)

II-şehvâr eyleyüb(RE) şehvâr idüb(BN)

(IIa) I-aḳkâm-ı şerîfesi(RE) ahvâl-i şerîfesi(BN)

2-KK(4) nisa 59

3-muṭi' eylemişdir(RE) muṭi' eylemişdir ki(BN)(MK)

4-KK(45)casiye I3 (ve saḥḥare lekûm mâ fi's-semavâti vemâ
 fi'l-ardı cemi'a) olacak.yanlıḡ yazılmış.

5-"şi'r" başlıḡı. (MK) de yok

6-enfâs-ı nesâyim(RE) enfâs-ı nefâyis(MK)

7-emânine(RE) emânisine(MK)

8-rıdâu'llâh(RE) rıdâu'llâhı(BN)(MK)

9-ḳadâ vü ḳadere(RE) dest-i ḳadâ vü ḳadere(BN)(MK)

IO-beyt(RE) beyt-i mü'ellif(BN)

II-(II) hud 4I

(IIb) I-tahrîr olan(RE) tahrîr olunan(BN)(MK)

2-aḳşâ-yı bilâd-ı rûm(RE) bilâd-ı rûm(BN)

3-ḥadret-i perverdigâra(RE) ḥadret-i perverdigârdan(MK)

- 4-cüzvî ve küllî umûrun(RE) cüz'î ve küllî umûrun(BN)
cüzvî ve küllîdir küllî umûrun(MK)
- 5-şûrî ve taḥşil-i esbâb-ı zâhiri(RE) şûret ve taḥşil-i
erbâb-ı zâhiri(BN)
- 6-KK(65)talak 3
- 7-mütemekkin olmağla(RE) mütemekkin oldu(BN)(MK)
- 8-hadis
- 9-vefk-i ḥâtır-ı mukâtırınca(RE) vefk-ı ḥâtır-ı derya
mukâtırınca(BN)(MK)
- IO-(RE) de bulunan"müfred" başlığı (BN) de yok,(MK) de
"beyt" başlığı var
- II-mümtâz-ü-güzîn olub bedende re'is-i a'dâ menzilesinde
olmuş idi(RE) mümtâz-ü-güzîn olmuşdı(BN) mümtâz-ü-güzîn
olub bedende re'is-i a'dâ menzilesinde vâkı' olmuşdı(MK)
- (I2a) I-Müte'allik oldu(RE) müte'allik oldu ki(BN)(MK)
- 2-sıḥhat-ı külliye sebeb(RE) sıḥhat-ı külliyeye sebeb(MK)
- 3-şî'r(RE) nazm(BN)
- 4-ve inne'l-me'âliye(RE) ve inne'l-müte'âliye(MK)
- 5-intisâb-ı şecere(RE) intisab-ı emre şecere(BN)(MK)
- 6-KK(I3) ra'd 29
- 7-şehzâde-i kâmrân oğlı ferzend-i ercümend Sultân Süleyman ki
(RE) şehzâde-i kâmrân ferzend-i ercümend oğlı Sultân
Süleyman ki(BN)(MK)
- 8-vilâyet-i Kefe kef-i hükûmetinde idi(RE) Kefe kef-i
hükûmetinde idi(MK)
- 9-maḫşûd idinüb(RE) maḫşûd olub(MK)
- IO-devlet-ü-ikballe suvâr oldığı(RE) sa'âdetle suvâr oldığı(BN)
- II-gerdân ile(RE) gerdanla(MK)
- I2-hümâ-yı devleti ol âfitâb-ı salṭanata(RE) hümâ-yı devlet
gibi ol âfitâb-ı salṭanat(MK)
- I3-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

- (I2b) I-eyalet-i hükûmete(RE) eyalet-ü-hükûmete(MK)
 2-sipihri-i zafer(RE) şehir-i zafer(BN)(MK)
 3-yümn-ü-iqballe(RE) yümn-ü-iqbal ile(MK)
 4-şaydine 'azm eyleyene(RE) şaydine 'azm ide(BN)
 5-deşt-ü-kûsâr(RE) deşt-i kûsâr(BN)
 6-eger(RE) ve eger(BN)
 7-ilticâ ide şadmet-i çengâl-i iclâlinden perber kulle-i
 kâfda(RE) göstere şıdk-ı çengâl-i iclâlinden perber kulle-i
 kâfdan(BN)
 8-ol bākden(RE) o bākden(BN)
 9-şî'r(RE) beyt(BN)
 IO-bi'l-cümle(RE) ve bi'l-cümle(MK)
 II-şihhat bevâtın(RE) şihhat tevâtın(BN)(MK)
 I2-müntehâ-yı mesâfete(RE) müntehâ-yı mesâfede(BN)(MK)
 I3-matla'(RE) şî'r(BN) nazm(MK)
 I4-be tâli' -i tâcdâri taht-giri(RE) be tâli' -i baht-dâri
 taht giri(MK)
 I5-Hâdret-i şehriyârûn(RE) şöhret-i şehriyârûn(MK)
 I6-beşâreti gelicek(RE) haberi gelicek(MK)
 I7-resm-i istikbâli(RE) merâsim-i istikbâli(MK)
 I8-şî'r(RE) nazm(BN)
 I9-ve 'âvednâ(RE) ve 'âvelnâ(MK)
- (I3a) I-Hâdret-i sultân-ı sultân Selîm(RE) Hâdret-i Sultân Selîm(MK)
 2-mülâhaza olunurdu(RE) mülâhaza olunub(BN)
 3-şîr-i nerîn-i ğâr(RE) şîr-i ğâr(BN) şîr-i ğarın-i ğâr(MK)
 4-ehl-i vaqar olmuş idi(RE) şâhib-i vaqar olmuşdu(BN)
 ehl-i vaqar olmuşdu ki(MK)
 5-post-puş önünde(RE) post önünde(BN)
 6-cem'iyet-i hâtırla(RE) cem'iyet-i hâtır ile(MK)
 7-tefrika-i a'dâsı istid'âsı-yçün(RE)tefrika-i istid'âsı-yçün
 (BN)

8-vird-i zebân idinmişlerdi(RE) vird-i zebân etmişlerdi(BN)

9-şî'r(RE) nazm(BN)

IO-sega'llâhi emnen(RE) sega'llâhi mennen(MK)

II-fe şâret bihâ(RE) fe şâret bi hâzâ(MK)

I2-düşmen gibi teng(RE) düşmen gibi be ğâyet teng(BN)(MK)

I3-vâki' olmuşdur(RE) vâki' olmuşdı(MK)

(I3b) I-şaşîn-i rıdâlarına(RE) şaşîn-i hüsn-i rıdâlarına(BN)(MK)

2-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

3-be cefâ keztü(RE) be cefâ eztü(MK)

4-girû Hâdret-i şehriyâr-ı cihângîrûn̄(RE) Hâdret-i şehriyâr-ı cihângîrûn̄(BN)

5-rey-i şerif(RE) dil-i şerif(MK)

6-zıkr olan hizmetle(RE) zıkr olan hidmet ile(MK)

7-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

8-rahîmehu'llâhu te'âlâ kendünün̄(RE) rahîmehu'llâhu kendünün̄(MK)

9-aña tefvîd etmiş etdi(RE) tefvîd etmişdi(BN) tefvîd eylemişdi(MK)

IO-oldı hâlî değil idi(RE) olmadan mânî değildi(BN)

olmadan hâlî değil idi(MK)

II-serîr-i saltanata(RE) birini serîr-i saltanata(BN)

(I4a) I-emr-i saltanatda ki(RE) emr-i saltanatı ki(MK)

2-şî'r(RE) nazm(BN)

3-felâ cehdûhu(RE) felâ ceddûhu(MK)

4-tahşîli için(RE) husûli-yçün(BN)

5-hilâf-ı murâdı müntec(RE) hilâf-ı murâdını müntec(MK)

6-ve her ne nakd-ı tedbîr ki(RE) her ne kadar tedbîr ki(MK)

7-şî'r(RE) nazm(BN)

8-yu'inka'llâhu(RE) yuĝnika'llâhu(MK)

9-ve in lem hüve yensürke(RE) ve in hüve lem yensürke(MK)

IO-'izz-ü-temkinle(RE) Rûmiline 'izz-ü-temkinle(BN)(MK)

II-istima' idicek(RE) işidicek(MK)(BN)

I2-süst bünyân(RE) saltanat-ı süst bünyân(MK)

I3-ammâ ol padişâh-ı ya'kub(RE) ol padişâh-ı ya'kub(BN)

I4-nesîm-i 'anber şemimle(RE) 'anber şemim ile(MK)

I5-KK(I2)yusuf 99

I6-tefrîh olurdu(RE) tefrîh-i hâtır olurdu(BN)(MK)

(I4b) I-ma'lûm idinmişdi(RE) tamâm ma'lûm idinmişdi(MK)

2-kıble-i devleti dest-i kudretle(RE) kıble-e dest-i kudretle
(MK)

3-kıble-i devleti dest-i kudretle imdâlandığı beyyineye
muhtâc değildi(RE) mahkeme-i mü'addile-i kadâ vü kaderde
kabâle-i 'izzeti kudretle imdâlandığı beyyineye muhtâc
değildi(BN)

4-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

5-intisâb iden ba'dı müfsidler(RE) intisâb iden
vüzerâdan ba'dı müfsidler ki(BN)(MK)

6-sâyir şehzâdelere ihâneti(RE) sâyir şehzâde ihâneti(BN)
şehzâdelere ihâneti(MK)

7-ne tedbîrle tebrîd ideceklerin bilmeyüb âhır hürşid-i
sa'âdet(RE) ne tedbîrle tedbîr ideceklerin bilmeyüb
âhır ol hürşid-i sa'âdet(BN)(MK)

8-hâtırında(RE) hâtırından(MK)

9-bu takrîble teb'îd itmege mekrsâz-u-hîle(RE) bir takrîble
teb'îd itmege mekr-ü-sâz-ü-hîle(BN)

IO-hilâf-ı müktedâ-yı kânundur(RE) hilâf-ı kânûn-i 'Osmânidir(BN)

II-ruşsat câ'iz ola(RE) ruşsat ola(BN)

(I5a) I-makarr-ı hilâfetlerinden(RE) kendü makarr-ı hilâfetlerinden
(MK)

2-olur siz(RE) olur sizler(MK)

- 3-maḳarr-ı hilâfetlerinden Rûmiline geçmek tedârükünde olurlar,anları bu hareketden teskîn idebilmek ḥayyiz-i imkandan ṭaşra olur siz cânibden(RE) kendü maḳarr-ı hilâfetlerinden Rûmiline geçmek tedârükünde olurlardı bu hareketden teskîn idebilmek ḥayyiz-i imkandan ṭaşra olur siz cânibden(BN)
- 4-vâki' olursa ol bahâne(RE) vâki' ola ol bahâne-yle(MK)
- 5-eger emr-i cihân muṭâ'a şüret-i inḳiyad göstermede nev'an tereddüd vâki' olursa ol bahâne saltanat-ı kâhire muḳtedâsınca Sultah Ahmed Hadretleri maşlahatına şuru' oluna(RE) emr-i cihân muṭâ'a şüret-i inḳiyad göstermezse saltanat-ı kâhire muḳtedâsınca ğayr-i yüzden tedârük-i ahvâline şuru' olub Sultān Ahmed huşusi tedbir oluna(BN)
- 6-nizâmınün(RE) intizâmınün(MK)
- 7-müe'ddi idi(RE) müveddidir(MK)
- 8-itmâmı için(RE) itmâmi-yçün(MK)
- 9-mü'evvel kimesneye(RE) maḳbul kimesneye(MK)
- 10-Mevlânâ Nure'd-din ki(RE) Mevlânâ nuru'llâh ki(BN)
- 11-fünûn-i 'aḳliyyede(RE) fünûn-ı 'aḳılda(BN)
- 12-'ulûm-i naḳliyyede(RE) naḳliyyede(MK)
- 13-Mevlânâ-yı mezbûrûn(RE) Mevlânâ-yı mezkûrûn(BN)
- 14-muṭâf-ı sevâkin(RE) muṭâf-ı sâkin(MK)
- 15-cenâb-ı şehriyâr-ı kâmkârdan işâret oldı ki(RE)
cenâb-ı şehriyârdan fi'l-hâl işâret oldı ki(BN)
- (I5b) I-meclis-i hümâyuna ḥüsn-i ṭali'-i rehnûmun olub tevfiḳ müyesser olıcaḳ(RE) meclis-i hümâyun birle müste'ar olıcaḳ(BN)
- 2-o ḥurşid-i ṭal'atun(RE) ol ḥurşid-i saltanatun(MK)
- 3-kûş-i kabûlün şadefvâr pür eyleyüb şâf-i cevâb buyurdı(RE)
Kûş-i kabûlde şadefvâre perver-i şahvâr eyleyüb şâf-i cevâb buyurdı(MK)

4-ol h̄usn-i h̄itāba ve redd-i cevāba taḥsīnler eyleyüb
âferīnler itdi(RE) h̄usn-i h̄itāba ve redd-i cevāba
taḥsīnler idüb âferīnler eyledi(MK)

5-taḥsīnler eyleyüb âferīnler itdi ol neḳavet(RE)
taḥsīnler idüb neḳavet(BN)

6-ḥayrân oldı(RE) ḥayrân oldı ki(MK)

7-şî'r(RE) nazm(BN), (MK) de başlık yok

8-lev bi ḥiddetihâ(RE) lev bi ḥertihâ(MK)

9-şûret-i ḥalden ruḥşat-ı icâzet feh̄m idüb(RE) de bulunan
bu kısım (BN) de yok.

IO-bî-hadd-ü-kıyâs(RE) bî-hadd-ü-bî-kıyâs(MK)

II-rubâ'ıyye(RE) (MK) ve (BN) de okunamadı

(I6a) I-vedî'at-ı risâletün(RE) vedî'a-ı risâletün(MK)

2-müşerref oldukda(RE) meclis-i hümâyunla müşerref oldukda
(BN)(MK)

3-'izz-i ḥudûra 'ard eyledi(RE) pāye-i serîr-i a'lâya 'ard
eyledi(BN)

4-gitmege tarîk-i kabûl(RE) gitmegi tarîk-i kabûl eyledi(MK)

5-ḥâric-ü-teklîf-i mâlâyutak(RE) ḥâric olub teklîf-i
mâlâyutak(BN)(MK)

6-devlet işiğine(RE) devlet eşiğine(MK)

7-be ğâyet maḳşûdumdır(RE) maḳşûdumdur(BN)

8-tamâm olduğdan sonra emr-i 'âlileri(RE)
oldüğdan sonra emr-i 'âlişanları(MK)

9-dönüb hizmetlerinden(RE) hizmetlerinden(BN)

IO-Beyt: "Dâmen-i dost be şad h̄un-i dil üftâde be dost,

Be ḳavsi ki küneḍ ḥaşm rehâ netuvân kerd!"

(MK)VE(BN) de bulunan bu beyt (RE) de yok.

II-sebeb-i ḥurûc-i ân(RE) zikr-i sebeb-i ḥurûc-i ân(BN)

I2-ve beyân-ı keyfiyet-i nedâmet hâlân-ı müfsîdân-ı muhâl
endişân(RE) ve keyfiyet-i ahvâl-i nedâmet hâlân-ı
müfsîdân-ı muhâl endişân(BN) ve beyân-ı keyfiyet-i ahvâl-i
nedâmet mâ'ilân-ı müfsîdân-ı muhâl endişân(MK)

(I6b) I-merkûm olan kışaş(RE) merkûm kışaş(MK)

2-ammâ atabegi(RE) ammâ atası(MK)

3-husn-i rıdâsı(RE) rıdâsı(BN)

4-müşte'îl olub dedi ki(RE) yevmen fe yevmen müşte'îl
oldukda nâgâh itdüği işe peşîman olub dir idi ki(BN)

5-dedi ki(RE) dirdi ki(MK)

6-şî'r(RE) beyt(BN), (MK)de başlık yok.

7-mest-ü-medhûş olub iderdi(RE) mest-ü-medhûş olub dir diki
(BN) iderdi ki(MK)

8-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

9-etmekde(RE) etmekden(MK)

IO-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

II-girû(RE) yine(MK)

I2-tertîb eyleyüb kullarından birini âsitâne-i sa'âdete
gönderdi(RE) tertîb idüb kapusı kullarından birini âsitâne-i
sa'âdete risâlete gönderdi(BN) tertîb eyleyüb kapusı
kullarından birini âsitâne-i sa'âdete gönderdi(MK)

I3-beyt(RE) şî'r(MK)

I4-çün Hâdret-i Hüdâvendigârûn(RE) Hâdret-i Hüdâvendigârûn(BN)

(I7a) I-hâdden mütecaviz(RE) hâdden ziyâde mütecaviz(MK)

2-dutub(RE) olub(BN)(MK)

3-ol diyar türkünün(RE) çün ol diyar etrâkünü(BN)

4-televvüs-i denâ'et-i tab' ile mülevves olub(RE) televvüs-i
tab' -ı beşeri mülevves olub(BN) televvüs-i denâ'et-i
tab' -ı tab' ile mülevves olub(MK)

5-Şarûhân vilâyeti ki kadimden kendünün taht-ı hükümeti idi
(RE) Şarûhân vilâyetinin ki kendü taht-ı hükümeti idi
kadîmi(BN)

6-şî'r(RE) nazm(BN)

7-kaşısı halkından(RE) bir gece nâgâh kaşısı halkından(BN)

8-bir gece nâgâh 'inân-ı 'azîmeti(RE) 'inân-ı 'azîmetini(BN)

9-ol nâhiyeden(RE) ol nâhiyede(MK)

IO-sa'âdetlü şehzâdenün(RE) bî-sa'âdetün şehzâdenün(MK)

II-sa'âdetlü şehzâdenün 'acele ile(RE) şehzâdenün ale'l-fevr
'acele ile(BN)

I2-gîce ile seyr etdüğinden Hâdret-i Hüdâvendigârün şems-i
hilâfeti ufûlde olmak mülâhazasın eylediler(RE) gîce seyr
etdüğinden Hâdret-i Hüdâvendigârün hürşid-i hilâfetini ufûlde
mülâhaza eylediler(BN) gîce ile seyr etdüğinden Hâdret-i
Hüdâvendigârün hürşid-i hilâfeti ufûlde olmak mülâhaza
etdiler(MK)

I3-ol bed ahterlerden bir niçe evbâş-ı huffâş(RE) zîkr olan
bed ahterlerden huffâş-ı evbâş(BN)

I4-aşmâl-ü-eşkâl-ü-infi'alle ol bed fi'âlün(RE) aşmâl-ü-eşkâl
-ü-infi'alle bir nice bed fi'âlün(BN)

(I7b) I-ehl-i tuğyandan(RE) tâifeden(BN)

2-yolda giderken(RE) yolda(BN)

3-dabı-ı emvâle(RE) dabı-ı emvâl için(BN)

4-hayli mücâdele vü mükâtele oldı(RE) cânibinden hayli
mücâdele vü mükâtele oldı(BN)

5-sebeb-i izdiyâd-ı tuğyân oldı(RE) sebebden sebeb-i izdiyâd-ı
tuğyân oldı(MK)

6-hilâfet penah rahimehu'llâh(RE) hilâfet penah(BN)

7-kendüleri(RE) kendü sa'âdetle(BN)

8-vüzerâ-yı keşrayün(RE) vüzerâ-yı keşranün(MK)

- 9-meşrikayn olmuş idi(RE) meşrikayn vâki' olmuş idi(BN)(MK)
- 10-eskât-ı erzâl(RE) eskât-u-erzâl(BN)
- (I8a) 1-ḥuṭâm-ı dünyâ-yı deniye(RE) ḥuṭâm-ı dünyâ-yı deniye(BN)
- 2-maṭla' (RE) beyt(BN), (MK) de başlık yok
- 3-hâl idinmişler ki(RE) hâl idinmişlerdi ki(MK)
- 4-kendüler cânibinden(RE) güyâ kendüler cânibinden(BN) güyâ kendüler cânibinde(MK)
- 5-temellük etmekde(RE) temellük idinmekde(BN)
- 6-ḥadis "enzela'llâhu menâzilehüm"(RE)
- "enzele'n-nâsü menâzilehüm(BN)(MK)
- 7-cihândan bîzâr olub varub ol müfsidlere mülḥaḳ olmağ ile(RE)
- naçâr olub câdde-i itâ'atden çıkub ol müfsidlere mülḥaḳ olmağla(BN) cân-u-cihândan bîzâr olub ol müfsidlere mülḥaḳ olmağla(MK)
- 8-"cadde-i ita atdan çıkub"(RE) de olan bu cümle (BN) de yok.
- 9-elbir etmişlerdi(RE) elbir eyleyüb(MK)
- 10-şûret-i hâl(RE) şûret-i ahvâl(BN)
- 11-bu minval üzerine(RE) bu minval üzere(MK)
- 12-yağma eyleyüb(re) yağma idüb(BN)(MK)
- 13-ḥarâb eylediler(RE) yıkıb ḥarâb eylediler(BN)
- 14-cem' eylediler(RE) cem' oldular(MK)
- 15-müşta' il olub ḳaṭarât-ı bağy-ü-'inâd ki(RE) müşta' il oldı ḳaṭarât-ı bağy-ü-fesâd ki(BN) müşta' il oldı ḳaṭarât-ı bağy-ü-'inâd ki(MK)
- 16-deryâya(RE) deryâ(MK)
- 17-kendülerde ziyâde(RE) kendülere ziyâde(BN)
- (I8b) 1-teshîr eyledi(RE) teshîr(BN)
- 2-şûret-i âyet-i kerîme(RE) âyet-i kerîme(MK)

3-KK(7) a'raf I83 (68) kalem 45

"innemâ nümlîlehüm inne keydî metîn(RE)

"ve nümlîlehüm inne keydî metîn"(BN)(MK) her üç nüshada da ayet yanlış yazılmışdır.Doğrusu:"ve ümlî lehüm inne keydî metîn" olacaktır.

4-şafha-i dillerinde(RE) şahife-i dillerde(MK)

5-(RE) de "şümme yefürü" iki defa yazılmışdır "el-bâtilü yefürü yefürü şümme yefürü(MK)

6-kânun-i canlarında ki(RE) kânun-i dillerinde ki(BN)

7-üzerine müteveccih oldılar her karye ve kaşabaya ki uğradılar ehl-ü-'iyâlin helâk idüb(RE) üzerine yürüdi her karye ye ve kaşabaya ki uğradılar ehl-ü-'iyâlin kırub(BN) üzerine müteveccih oldı her karye ye ve her kaşabaya ki uğradılar ehl-ü- iyâlin helâk idüb(MK)

8-şehîd oldular(RE) şehîd oldu(MK)

9-ol yolda şehîd oldular ve ba'dı ol bed fi'âlün mekirlerinden emîn olmağ için dâmen-i kuhsâre yapışdı(RE) ol yolda şehîd ve ba'dı vahşet idüb ol bed fi'âlün mekrinden emîn olmağ için kuhsâre yapışdı(BN)

10-olmağla çoğaldı(RE) olmağla başladı(MK)

11-çoğaldı ol gün haşmun kuvvet-i tâlîi ziyâde idi(RE)başladı ol gün çün haşmun çün kuvvet-i tali'i ziyâde idi(BN)

12-efkârün ki kalb-i pür illetleri nûr-i îmandan(RE)

efkâr ki kalb-i pür illetleri sıhhat-ı nûr-i îmandan(BN)

efkârün ki kalb-i pür illetleri sıhhat-ı nûr-i îmandan(MK)

(I9a) I-mudâ'af olub her biri şâhid-i maşşûdların(RE) mudâ'af oldı her biri şâhid-i maşşûdın(BN) mudâ'af oldı her biri şâhid-i maşşûdların(MK)

2-ümizi-yle(RE) ümidi-yle(MK)

3-pâşâ-yı mezkûre(RE) pâşâ-yı mezbûre(BN)(MK)

4-mukâtele oldu ki ol meydân-ı kârzârda(RE)

mukâtele ol meydân-ı kârzârda(BN)

5-mehâbetinden ve mezîd-i şecâ'atinden(RE) halâvetinden ve

vufûr-i şecâ'atinden(BN) şecâ'atinden(MK)

6-müte'allik oldılar(RE) müte'allik kârda oldılar(MK)

7-pâşâ-yı mezkûr(RE) pâşâ-yı mezbûr(BN)

8-kaşd eyledi(RE) kaşdın eyledi(MK)

9-aşlâ memnû' olub el çekmediler(RE) aşlâ memnû' olub(BN)

kaş'â memnû' olmayub el çekmediler(MK)

10-hudûd-i kesâfede(RE) hudûd-i müsâfir-i pür kesâfede(BN)

hudûd-i mesâfe-i pür kesâfede(MK)

(19b) 1-dört yanına bakub(RE) dört yanına bakdı(BN)(MK)

2-terbiye etdüğü(RE) terbiye itdüğü(MK)

3-beyt(RE) şî'r(MK)

4-sevâ'un 'aleyke(RE) sevâ'un 'aleyhâ(MK)

5-ağaç ayaklı kızıl baş türkleri(RE) ayaklı kızıl türkler(BN)

6-müteveccih oldular ve Kütahiyye(RE) müteveccih olub

Kütahiyye(BN)(MK)

7-etdiler(RE) eylediler(MK)

(20a) 1-ruzbâzuların(RE) zuru bâzuların(MK)

2-kaşd etdiler(RE) kaşd eylediler(BN) kaşd itdiler(MK)

3-pür hûn etdiler(RE) pür hûn itdiler(MK)

4-andan bir yere cem' olub(RE) andan yere cem' olub(BN)

5-"etrâf-ı şehri oda yandırdılar andan bir yere cem' olub

matlûbları semtin ta'yin içü"(RE) ve(bn) de bulunan bu

kısım (MK) de yoktur.

6-ol sũhteler(RE) ol sũhteleri(MK)

7-âyine-i şubh-i sa'âdet(RE) âyine-i âmâlimizde şubh-i

sa'âdetimizi(BN) âyine-i ümmidlerinde şubh-i sa'âdetleri(MK)

8-sa'y etdiklerine hãnde iderlerdi(RE)sa'y itdikleri hãnde

iderdi(MK)

9-şî'r(RE) rubâ'îyye(BN)(MK)

IO-mağarr idinmişdi(RE) mağarr tutmuşdı(MK)

II-etdikleri şûret bi hasebi z-zâhir(RE) etdikler şûret-i zâhir(BN) itdikleri şûreti bi hasebi z-zâhir(MK)

I2-ne didiklerin(RE) her ne didiklerin(MK)

(2Ob) I-cennet-i me'vâdır(RE) şaffet-i me'vâdır(BN)

2-ol nefre-i kütâh endîşe(RE) ol zümre-i kütâh endîşe(BN)(MK)

3-sevdâsında olub(RE) hevâsında olub(MK)

4-şî'r(RE) nazm(BN)

5-ol şâh kûli(RE) şâh kûli(MK)

6-cânib-i ehl-i islâmdan(RE) ehl-i islâmdan(BN)

7-irâ'etle tesettür(RE) irâdet ile tesettür(MK)

8-bizim elimizde(RE) bizüm elimizde(MK)

9-biz Burusaya gidicek(RE) Burusaya varıcağ(MK)

(X)"el-hatfü l-mevtü yükâlu fülânün mâte hâtefuhu'llâhu izâ mâte min ğayri katlin ve darbin velâ yûbna minhu fi'lün" bu ibare (MK) de sayfa kenarında yazılmışdır.

(2Ia) I-şihhatı haberinden(RE) şihhatı ile(BN)

2-rubâ'îyye(RE) nazm(BN) şî'r(MK)

3-'Ali pâşâ(RE) 'Ali pâşâ ki(BN) 'Ali pâşâ kim(MK)

4-hidmetkâr ve muhlîş emekdârı idi(RE) hizmetkârı ve sevâyık-ı i'damdan muhlîş emekdârı idi(BN)

5-bu etdikleri işlerden(RE) bu itdüğü işlerden(BN)

6-be ğâyet ğayûr idi(RE) ğayûr idi(BN)(MK)

7-illâ bu bir kaç(RE) ve illâ bir kaç(BN) ve illâ bu bir kaç(MK)

8-etdüğü şûret-i hüsn-i zan(RE) itdüğü hüsn-i zan(MK)

9-(MK) de "şî'r" başlığı yok.

(X)"el-ma'na 'akaltü recâ'i bihim şümme tefekkertü fi hâlihîm fe zahareli en leyse fîhim fevzün ve necâtün ve vüsûlün ile l-ma' Lübî"(MK) de sayfa kenarında bu ibare bulunmaktadır

(21b) I-çünkü kaḍâ vü kader sebkat etmiş idi(RE)

çün hükm-i kaḍâ vü kader şebkat etmişdi(BN)(MK)

2-aḥkâmün 'ameli bâtıllı olub(RE) hükmün aḥkâmı bâtıllı oldı(BN)

3-muktedâsınca emr-i takdîr hilâf-ı muktedâ-yı tedbîre müte'allik oldı(RE) mefhûmi muktedâsınca emr-i takdîr hilâf-ı tedbîre müte'allik oldı(BN)

4-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

5-muntazır iken(RE) mutaraşşıd iken(BN)

6-şihd-i şahâdet(RE) şihd-i şahâdeti(MK)

7-ṭarîk-i idrârda(RE) ṭarîk-i idtîrârda(BN)

8-'ale't-tafşîl bildirdi(RE) yakdıkların 'ale't-tafşîl bildirdi (BN)(MK)

9-Hüdâvendigârün(RE) Hüdâvendigârün ki(MK)

IO-sebebi ile(RE) sebebi-yle(MK)

II-eyyâm ile(RE) eyyâmla(MK)

I2-infi'âle müeddi olub(RE) infi'âl vâki' olub(BN)

I3-şî'r(RE) nazm(BN) beyt(MK)

I4-ez âfitab(RE) ver âfitâb(MK)

I5-rûzgâra sebt olunan(RE) rûzgârda tahrîr olunan(BN)

(22a) I-maḥfî degildir ki(RE) rûşendir ki(BN)

2-dabt-ü-harâseti(RE) hıfz-u-harâseti(MK)

3-ḥadiş

4-zıkr olan ḥadîş-i şerîfün münifi(RE) zıkr olan ḥadîş-i şerif(BN)

5-KK(I3) ra'd II

6-hümâyûnuna daḥi muvâfıkdır(RE)münîf-i hümâyûnuna daḥi muvâfıkdır(MK)

7-pes şol pâdişâh-ı şâhib intibah ki(RE) pes şol pâdişâh ki(BN)

8-risâlet-i 'âmiyye(RE) risâlet-i 'âmda(BN)

9-şî'r(RE) beyt(BN)

IO-te'âlâ ma'a'l-ebrâr(RE) ma'a'l-ebrâr(MK)

II-kendüye bir vechile 'âdet idinmişdi ki(RE) bir vechile
kendüye pişe idinmişdi ki(BN) bir vechile kendüye 'âdet
idinmişdi(MK)

I2-eşk-i tahâret maşhûb(RE) eşk-i tahârek(MK)

I3-hadis

I4-birle zâhir(RE) birle tâhir(MK)

I5-erbâb-ı me'ârif(RE) erbâb-ı ma'rifet(BN) erbâb-ı mevâ'iz(MK)

(22b)I-istima' itdikde(RE) istima' itdügine(BN)

2-KK(5) maide 83

3-mücebince(RE) mefhumî mücebince(BN)(MK)

4-ma'la'(RE) meşnevi(BN) beyt(MK)

5-(RE) de bulunan "ol ecilden" sözü (BN) ve (MK) de yok.

6-hadis

7-"Haçret-i Hüdâvendigârün bu cem iyyet-i hâtırı re'ayânün
perişan olmasına mü'eddi olub mülkine bir âfet-i nümüne-i
kıyâmet idi ol sebebden vâki' olmuşdı" (BN) de bulunan
bu kısım (RE) de yok.(MK) de şu ifade vardır "Haçret-i
Hüdâvendigârün rahimehu'llâhi ce' iyyet-i hâtırı re'ayânün
perişan olmasına mü'eddi olub memlekete bu âfet ki nümüne-i
kıyâmet idi ol sebebden vâki' olmuşdı"

8-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

9-tedbîr-i memleket(RE) tedbîr-i mülk(MK)

IO-tefvîd eylemiş idi(RE) teslîm ve tefvîd eylemişdi(MK)

II-legetkûbi havâdis-i günâgunla digergün olub be ğâyet bî huçûr
olmuş idi(RE) digergün olub memleket halel-peçîr olduğı
ecilden tevâfir-i âlâm deverâni-yle da'f olub be ğâyet
bî huçûr olmuşdı(BN) digergün olub memleket halel-peçîr
olduğı ecilden tevâtür-i âlâm-ı ruhâni ile da'f-ı muçâ'af
olub be ğâyet bî huçûr olmuşdı(MK)

I2-KK(2) bakara 247 "bi gayri hisab" deyil "va'llâhu vâsiun
'alîm" olacak

I3-dan zât-ı mekrümet(RE) zât-ı mekrümet(MK)

(23a) I-cis̄ inden(RE) cism-i luṭfundan(BN)

2-tamâm eyledi ki(RE) tamâm bildi ki(BN)(MK)

3-sa'âdet nişiminden(RE) sa'âdeti nişiminden(MK)

4-bülend pervâz-ı saltanat(RE) bülend saltanat(BN)

5-vefâ-yı 'ahd-ü-incâzı(RE) vefâ-yı 'ahd-i incâzı(MK)

6-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

7-mevkûf idi(RE) fûrûğ idi(BN)

8-vüzerâ-yı 'izâmla(RE) vüzerâ-yı 'izâm ile(MK)

9-merreten ba'de uḫrâ ol müfsidlerün müdâfa'ası(RE)

ve merreten ba'de uḫrâ ṭâife-i kızılbaşun müdâfa'asını(BN)

10- yâd idüb istihkâr etmiş idi(RE) yâd itmişdi(BN)

yad idüb istihkâr almışdı(MK)

II- ve gelüb pây-ı taḫta vardı(RE) ve gelüb pây-ı taḫta varıb

(BN) gelüb pây-ı taḫta vardı(MK)

(23b) I-ol vilâyeti(RE) ehl-i vilâyeti(BN)(MK)

2-vâsıl olub ğâyet-i maṭlubumuz(RE) vâsıl ve ğâyet-i maṭlubumuz
(BN)

3-arzû kalmışdır ahîr 'ömründe(RE) arzû kalmışdır ki ahîr
'ömrümüzde(BN)(MK)

4-devletlü Hüdâvendigar Ḥadretlerinün bir ḫayr du'âsına
maḫhar vâki' olavuz(RE) Hüdâvendigâr Ḥadretlerinün ḫayr
du'âsına maḫhar olavuz(BN) devletlü Hüdâvendigarün bir
ḫayr du'âsına maḫhar vâki' olavuz(MK)

5-vesile-i vufûr-i derecât(RE) vesile-i fevz-i derecât(BN)(MK)

6-eger şöyle ki(RE) eger şöyle(BN)

7-kelâmın sem'i kabulle(RE) kelâmını sem'i kabul ile(MK)

8-KK(9) tevbe 2I

9-denâ'et-i ṭab-ı beşerinden nefs-i şerîfi mu'addel ve müzekkâ
idi(RE)nefs-i hayvanı mu'addel ve müzekkâ idi(BN)

IO-çün şem'-i maqşûdını(RE) çün şem'-i maqşûdı(MK)

II-şî'r(RE) nazm(BN)

I2-te'ti(RE) ye'ti(BN)(MK)

(24a) I-şâhid-i me'mûlini ki müşâhede-i cemâl-i şahâdet idi(RE)
şâhid-i me'mûlini şâhid-i cemâl-i şahâdet ile idi(MK)

2-şî'r(RE) beyt(BN)

3-ol huşûsa müte'ellim olduğı-yçün pâşâ-yı mezbûre rikkat-i
kalb vâki' olmuşdı(RE) ol huşûsa şûret-i inkisarı-yçün
pâşâ-yı mezbûre sebab-i rikkat-i kalb vâki' olmuşdı(BN)
müte'ellim olduğı-yçün pâşâ-yı mezbûre rikkat-i kalb
vâki' olmuş idi(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-Allâh te'âlâya tevekkül ve Hadret-i Resûlün(RE)

Allâha tevekkül ve resûlün(BN)(MK)

6-öte yakaya geçüb cânib-i Hüdâvendigârdan(RE) tarafetü'l-aynün
içinde öte yakaya geçüb cânib-i Hüdâvendigârün(BN)

7-'âli himmetler ve hüsn-i istimâletler(RE)'âli himmetler va'd
idüb hüsn-i istimâletler(BN)'âli mertebede himmetler ve
hüsn-i istimâletler(MK)

8-verdiler(RE) verdi(BN)(MK)

9-me'unet idüğün(RE) haml-i me'unet idüğün(BN)

IO-şî'r(RE) nazm(BN) beyt(MK)

(24b) I-şî'r(RE) beyt(BN)

2-ihtiyâç elini(RE) ihtiyâç elin(MK)

3-cihândan merfu' olmuşdı(RE) mekrûmet-ü-ihsani-yle cihândan
merfu' olmuşdı(BN)

4-şî'r(RE) nazm(BN)

5"nüsihat bi refdike ayetü'l-hırmân" mısra'ından sonra, (MK) de
satır aralığında "e'r-refedü bi'l-fethi'l-'atâ" ibaresi var.

6-bi vefdike(RE) li vefdike(MK)

7-lâ yetrükü'd-dünya(RE) lâ yezâlü'd-dünya(MK)

8-elf cehd idüb(RE) elf cehd elf idüb(MK)

9-'âciz ve mütehayyirdir(RE) 'âcizdi(BN)

IO-şi'r(RE) beyt(BN)

II-ve kad kemület ahlâkuhu(RE) ve lekad kemület hilâfetü(MK)

I2-maħrûse-i Ankarıyye(RE) maħrûse-i Ankara

I3-aħvâl-i o derân(RE) o derân(MK)

I4-sefer-i metâ'ibü'l-ğevâkıb(RE) sefer-i müte'âkıbü'

1-ğevâkıb(BN) sefer-i metâ'ibü'l-'avâkıb(MK)

I5-meydân-ı darb-u-ħarb(RE) darb-u-ħarb(MK)

I6-faħr-i âl-i 'osmân(RE) faħr-i kayâşıra-yi âl-i 'osmân(BN)

I7-vufûr-i şecâ'at ve yegânelikle ve mezîd-i cerâ'et-ü-

merdânelikle(RE)vufûr-i cerâ'et-ü-yegânelikle ve mezîd-i

şecâ'et-ü-merdânelikle(BN)(MK)

(25a) I-şi'r(RE) beyt(BN)

2-idinmişler melekler(RE) idinmişdir melekler(MK)

3-siyer-i pesendîde(RE) sîret-i pesendîde(MK)

4-ħaşsa-i lâzime kabîlinden olub eyyâm-ı 'adâletinde(RE)

ħaşsa-i levâzime olub eyyâm-ı salţanatında(BN)

5-nev'an tekâsül itmeyelerdi(RE) nev'an tekâsün itmeyüb(BN)

6-cihângirle(RE) cihângîri-yle(MK)

7-her birinün cânına(RE) her birinün gülşen-i cânına(BN)(MK)

8-elleri her dem küşâde idi(RE) elleri du'â için her dem

küşâde idi(MK)

9-kıt'a(RE) nazm(BN) şi'r(MK)

(25b) I-bî şabr-u-mecâl oldı(RE) bî karar-u-bî mecâl oldı(BN)

2-sevdâsında oldı(RE) sevdâsında(BN)

3-humûm-i ğumûmla eyle maħrûm olmuş idi(RE) humûm-u-ğumûmla

eyle maħrûm olmuşdı(MK)

4-kadeh perdâz olmağa âğâz eyledi(RE) kadeh olmağa âğâz etdi(BN)

- 5-rubâ 'iyye(RE) kıt'a(BN) beyt(MK)
- 6-ğonçe-i hâtır-ı makbûdını tâzeleyüb(RE) ğonçe-i hâtırın tâzeleyüb(MK)
- 7-kerm olub(RE) şehzâde kerm olub(BN)
- 8-'arûs-ı seri'u'l-cemâl(RE)'arûs-ı bedî'u'l-cemâl(MK)
- 9-biz karındâşımız(RE) bir karındâşımız(MK)
- 10-ri'âyet eylemeyüb(RE) ri'âyet etmeyüb(MK)
- 11-esâs-ı 'ahd vefk-ı hâtırınca(RE)esâs-ı 'ahd-ı muvâfık-ı hâtırınca(BN)
- 12-Hâdret-i Hüdâvendigâr(RE) Hüdâvendigâr(MK)
- 13-nihâyet(RE) nihânet(MK)
- 14-nihâyet âmâline vâsıl olmuştur(RE) fâriğü'l-bâl olub nihâyet âmâline vâsıl olmuştur(BN)
- (26a) 1-atâm Hâdret-i Hüdâvendigârûn ferâğatinden(RE) atâm Hüdâvendigâr Hâdretlerinün kemâl-i ferâğatinden(BN)
- 2-te'dîb eyleyem(RE) te'dîb eyleyüb(BN)
- 3-şi'r(RE) nazm(BN)
- 4-hâtırdâ(RE) âyine-i hâtırdâ(BN)
- 5-varken(RE) vâr iken(MK)
- 6-cânib-i Ankaraya(RE) Ankaraya(MK)
- 7-âsitâne-i devlet savbine mektûb gönderüb didi ki(RE) âsitane-i devlete mektûb gönderüb itdi ki(BN) âsitane-i devlete mektûb gönderüb didi ki(MK)
- 8-bî icâzet Şaruhan vilâyetine gitmişdir(RE) Şaruhan vilâyetine gitmişdir(BN)
- 9-kemâl-i re'feti ve mezîd-i merhameti(RE) kemâl-i re'feti(BN)
- (26b) 1-bizim üzerimize vâcib olmuştur ki ol hizmet-i edâ idüb varub guşmâl idevüz imdi yümn-i himmetleri-yle(RE) bizim üzerimize vâcib olmuştur ki guşmâl idevüz imdi yümn-i himmetleri ile(BN)
- 2-gelib vâsıl olucağ(RE) vâsıl olucağ(BN)
- 3-bu sû'-i tedbîrine(RE) hareketine(BN)

- 4-emr etdi ki(RE) didi ki(BN)
- 5-bir  ardaşu (RE) bir  arındaşu (MK)
- 6-bi takr b hareket itmekle bunca halel- -zelel(RE)
hareket itmekle memleketine bunca halel- -zelel(BN)
- 7-n g h gir  fitne v  açub h di  ola  nı tesk n eylemek hayle
d şv r olur(RE) ub r-ı fitne v  fes d  nı tesk n eylemek
hayli sa' b-u-d şv r olur(BN)
- 8-g ce gündüz(RE) g ce ve gündüz(BN)(MK)
- 9-tert bin idüb(RE) tert bindeyiz(BN)(MK)
- 10-kayd-ı kaflete düşürmek tedb rindeyiz(RE)
kayd-ı kaflete düşürmek mekrin idiyoruz(BN)
k yetle kayd-ı kaflete düşürmek tedb rindey z(MK)
- II-ba' dehu kızılbaş zümresi(RE) ba' dehu ol kızılbaş zümresi(BN)
- 12-(RE) ve (MK) de bulunan bu Şi' r (BN) de yok.
- 13-bi' l- m li(RE) bi' l-m li(MK)
- (27a) I-ma m n-i m n fine(RE) ma m n-i yem nine(MK)
- 2-h liyen bu diy rda(RE) bu diy rda(BN)
- 3- az -yı ekberi(RE)  az t-ı ekberi(MK)
- 4-eylerim ki(RE) eylerin ki(MK)
- 5- ar n-i h l-i ferh nde-me'  lim v ki' olub husn-i rıd ları(RE)
 ar n olub husn-i rıd ları(BN)
- 6-mekt b 'izz-i hu  r-i f yid ' n-n ra vu ul buluca (RE)
mekt b devlet-i e igine gelüb 'izz-i hu  r-i f ' izi' n-n ra
'ard oluca (BN) mekt b vu ul bulub 'izz-i hu  r-i f yid '
n-n ra 'ard oluca (MK)
- 7-Sul an A med n fikri(RE) Sul an A med n 'in n-ı fikri(MK)
- 8-ınsırafdan(RE) ınsırafından(MK)
- 9-"icazetname emr eyledi" ifadesinden sonra yer alan"ma m n-ı
h m yununda m nderic olan hul sa-i kel m-ı be aret enc m
ol idi ki hul s-ı niyyet ile mur d id ndi n" ifadesi

(RE) ve (MK) de olub (BN) de yoktur. Bu kısım yerine (BN) de şu ifade yer almaktadır. "girû Hâdret-i Hüdâvendigâr cânibinden kendüye müntesib olan erkândan çoğuna mühürlü mektûblar gönderdi, cânib-i Hüdâvendigârdan vârid olan mektûbun hâşılı öyleydi ki tutabildigin"

IO-sa'y-i belîğ idüb(RE) sa'y idüb(BN)

II-ol etrâk-i pür işrâkûn hâr-ü-hâşek-i vücûdlarından(RE)

ol etrâk-i pür işrâkûn hâr-ü-hâşek-i vücûdundan(MK)

ol etrâk-i hâr-i pür işrâkûn hâşek-i vücûdundan(BN)

I2-hâtırlarında ki(RE) hâtırlarından ki(MK)

I3-evvel mübârek yâd için(RE) ol mübârek yâd için(BN)

I4-şî'r(RE) beyt(BN)

I5-suni'n-nefse(RE) sırrı'n-nefse(MK)

(27b) I-âyet-i tenâşür ve mü'eddi(RE) âyet-i kerîme tenâşür-i mü'eddi(BN)

2-KK(5) maide 2 "bi'l-birri" deyil "'ale'l-birri" olacak.

3-idügi mu'ayyen ve mübeyyendir(RE) idügi emr-i mu'ayyen ve mübeyyendir(MK)

4-şî'r(RE) nazm(BN)

5-hükm-i 'âlişan îrâd olunub mefhûm-i münîfinde(RE) hükm-i

'âlişân-i sultânî îrâd olunub mefhûm-i hümâyûnunda(BN)

hükm-i 'âlişân-ı sultânî îrâd olunub mefhûm-i münîfinde(MK)

6-Sultân Ahmed ol ğazada bile olmak tedârükin eyleyüb cenâb-ı saltanat intisâbımdan(RE) Sultân Ahmed ol ğazada bile olmağa icâzet(BN) Sultân Ahmede ol ğazâda bile olmak tedârükin eyleyüb(MK)

7-bağbân-ı şefkat-i übüvveti ki dâima Sultân Ahmedün devha-i devleti(RE) ol şefkat-i übüvveti ki dâima Sultân Ahmedün devleti(BN)

8-tekrâr vüzerâya emreyledi ki Rûmili sancaqları(RE)

vüzerâya emreyledi ki Rûmili sancağı(BN)

tekrâr vüzerâya emreyledi ki Rûmili sancağı(MK)

(28a) I-kendülerine(RE) kendü yerine(BN)(MK)

2-şems-ü-kamer(RE) şems-ü-kamerdir(MK)

3-mihñethâne şeşderdir(RE) miññethâne-i şeşderdir(MK)

4-hilâf-ı murâdı naqşîn getürmeğe(RE) hilâf-ı naqşîn getürmeğe
(BN)

5-merhûm Hüdâvendigâr ğâfil idi(RE) ğâfil idi(BN)

6-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

7-ber âred(RE) ber âver(MK)

8-yeki çünânçe(RE) yeki çünân ki(BN)

9-mülâhaza itdikleri(RE) zan itdikleri(BN)

IO-nazm(RE) şî'r(MK)

II-te'ettet lehu'l-eşyâu(RE) te'ebbet lehu'l-eşyâu(BN)

I2-tedbîrûn taqðîre(RE) dehrûn taqðîre(BN)

I3-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

I4-nîl-i nedâcedi(RE) nîl-i bed aḡteri(BN)(MK)

I5-lâ cerem emr-i 'âl-i şân(RE) emr-i 'âl-i şân(BN)

I6-rahimehu'llahu ta'âlâ bu sırrı çün ümerâ yanında(RE) çün

bu sırrı ümerâ yanında(BN) rahimehu llahu bu sırrı çün

ümera yanında(MK)

I7-etdügi fikirler(RE) etdügi fikir(MK)

(28b) I-naqd-ı kelâm-ı kâsîd göründi(RE) Hâdret-i Hüdâvendigârûn

emri kâsîd göründi(BN)

2-serengâm-ı kâr(RE) serencâm-ı kâr(MK)

3-çehre-i maqşûdunda(RE) çehre-i maḡlûbunda(BN)

4-KK(38) şad. 26

5-tuğrâ-yı ğarrâ fermân-ı cihân(RE) tuğrâ-yığarrâ-ı cihan(MK)

6-nâm-ı şerîfin cümlesi(RE) nâm-ı şerîfin her biri(MK)

7-du'â-yı devâm-ı devletin hırz-ı cân idinmişlerdi(RE) du'â-yı
devâm-ı devletin gîce gündüz hırz-ı cân idinmişlerdi(BN)

8-kıt'â(RE) beyt(MK)

9-câvidân küned dihed(RE) câvidân dihed(BN)

10-vâlid-i bözürkvâr(RE) bözürkvâr(BN)

11-şeref-i muvâşalat-ü-dest bûs(RE) şeref-i muvaşalat dest bûs(BN)

12-beyân-ı keyd-ü-mekr(RE) beyân-ı mekr-ü-keyd(MK)

13-erbâb-ı nifaq(RE) erbâb-ı nifaq der haqq-ı o(BN)

14-"hazelehümü'llâhu te'âlâ der haqq-ı şehriyâr-ı kâmkâr ve
zıkr-i şebât-ü-temkîn-i ân husrevmend nişân"(RE) de ve(MK)
de bulunan bu kısım(BN) de yok.

(29a) 1-mühr-i dilfürûzla(RE) dil fürûzla(BN)

2-Hüdâvendigâr Hâdretlerinün(RE) Hâdret-i Hüdâvendigârün(MK)

3-müteveccih oldı(RE) müteveccih kıldı(BN)(MK)

4-tûtiyâ bilürlerdi(RE) tûtiyâ eylerlerdi(MK)

5-müfârekat(RE) şûret-i müfârekat(BN)(MK)

6-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

7-o nişân(RE) nişân(BN)(MK)

8-ber yâd-ı şad(RE) ber yâd-ı o şad(BN)(MK)

9-mezîd-i haqqun mezîd-i şefkati(RE)

haqqun mezîd-i şefkati(BN)(MK)

10-nokşan gelse o nâhiye halkınun(RE) nokşan vâki' olsa ol nâhiye
halkınun(BN)(MK)

11-rubâ'iyeye(RE) beyt(MK)

12-neresed(RE) nebüved(MK)

(29b) 1-şoḥbet-i üns bir vechile olmuşdı ki(RE) üns bir vechile

olmuşdı ki(BN) şoḥbet-i üns bir vechile vâki' olmuşdı ki(MK)

2-bâzla tihû arasında(RE) yârla arasında(BN) bâzla tihû
mâbeyninde(MK)

3-kıt'â(RE) beyt(MK)

4-ol zât-ı mekrûmet şîfâtûn(RE) ol âsumân-ı mekrûmet şîfâtûn(BN)

5-ser pençe ki(RE) her niçe ki(MK)

6-âğâz eyleyeler(RE) âğâz eyleye(MK)

7-şî'r(RE) nazm(BN)

8-âdâb-ı saltanatı(RE) şerâyit-i âdâb-ı saltanatı(BN)(MK)

9-bu beytûn ma'nasın(RE) bu beytûn ma'nasında(MK)

10-tekrar etmede bî ihtiyâr idi(RE) dilinde tekrâr iderdi(BN)

dilinde tekrar etmede bî ihtiyâr idi(MK)

II-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

(30a) I-eyyâm-ı 'uzletde(RE) eyyâm-ı 'uzletinde(BN)(MK)

2-"celb-i emvalde ve cem -i derâhim ve denânirde yed-i beydâ izhar iderlerdi"(BN) de bulunan bu kısım(RE) ve(MK) de yok.

3-sebeb-i helök olmak tevehhümi-yle(RE) sebeb-i helek ola deyu(BN) helek ola deyu(MK)

4-baħr-i hâtırında emvâc-ı ihtiyâc zâhir olub bir yeñi(RE) baħr-i hâtırlarında emvâc-ı ihtiyâc memnu' olub kamûsı bir yeñi(BN)

5-zıkr olan zıkr-i kabîle(RE) zıkr olan kabîle

6-mecâz olmak(RE) mecâl olmak(BN)

7-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

8-vez post(RE) ver post(MK)

9-mü'essir olmadı(RE) nifaħkar-ger olmadı(BN)

10-KK(6I) şaf I3 ayet (RE) de yanlış olarak "ve fethün mübin"

olarak alınmış (BN) doğrusunu almış "ve fethün karîb"olacak.

II-şemşîrinde sure-i(RE) şemşîrinde(MK)

I2-KK(47) feth ı

I3-hezârender hezâr(RE) hezârender hezârear(MK)

I4-hadis

I5-her yerde kılıcın şalduğundan(RE) kılıcın şalduğundan(BN)

I6-şî'r(RE) meşnevi(BN) nazm(MK)

- I7-kiti kiti(RE) kiti(MK)
- I8-muğtarib ve perişân oldılar(RE) be ğâyet muğtarib ve perişân oldılar(BN) be ğâyet bî hudûr-ü-muğtarib ve perişân oldılar(MK)
- (30b) I-ihsâna(RE) ihsanla(MK)
- 2-hâ'il olan(RE) hâyil olmak(MK)
- 3-vech-i meşrûh üzere cerâ'et ve ikdâmını(RE) bu tarîkle cerâ'et-ü-'azîmet(BN)
- 4-leşkerle(RE) leşker ile(MK)
- 5-kesret-i leşkerle mümkün oldıkça(RE) leşkerle(BN)
- 6-beglerbegine ve beglerine(RE) beglerine(BN)(MK)
- 7-şol ümîd ki(RE) şol ümidle ki(MK)
- 8-getürüb padişâh eyleyeler(RE) getüreler(BN)
- 9-ol şehriyâr-ı şâhib-i 'adl-ü-dâd ve ol husrev-i şahihu'
1-i'tikâd(RE) ol şâhib-i şehriyâr-ı 'adl-ü-dâd ol padişâh-ı şahihu' 1-i'tikâd(BN)
- IO-iķâmet-i niyyet(RE) iķâmet-i sefer-i niyyet(BN)(MK)
- II-KK(2) bakara I24
- I2-cân-u-dille(RE) cân-u-dil ile(MK)
- I3-cân-u-dille irâdet(RE) cân-u-dil almaya irâdet(BN)
- I4-Allâhı kıblegâh idinmişdi(RE) rıdâu'llâhı kıblegâh idinmişdi (BN)(MK)
- I5-eshâm-ı kader-ü-kağâya sîne-i sekînesin siper idüb(RE) sıhâm-ı kader-ü-kağâya sîne-i pür sekînesin siper idinüb(MK)
- I6-inâyetu'llâhı(RE) Allâhı(MK)
- I7-her ne müteveccih(RE) her ne ki müteveccih(BN)(MK)
- I8-eylerdi ve her ne cânibde ki(RE) iderdi ve her cânibde ki(BN)(MK)
- (31a) I-i'timâdı(RE) hüsn-i i'timâdı(BN)
- 2-tufân-ı beliyyanla(RE) tufân-ı beliyyan ki(BN) tufân-ı beliyyatla(MK)
- 3-evc-i felege(RE) felege(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

5-baht-ı hîş(RE) baht-ü-hîş(MK)

6-kağem başmış idi(RE) kağem başub(BN)

7-KK(50) kaç I6

8-şî'r(RE) meşnevi(BN) beyt(MK)

9-bi'l-cümle Haçret-i Şehriyâr(RE) Haçret-i Şehriyâr(BN)

IO-bi'l-cümle şuver(RE) bi'l-cümle cemî'-i şuver(BN)

ve bi'l-cümle cemî'-i şuver(MK)

II-müşâhede idüb varub(RE) müşâhede idüb bi'aynihi varub(BN)(MK)

(3Ib) I-'arđ ide(RE) 'arđ idüb(BN)

2-hilâf-ı vâkı'a haml idüb(RE)hilâf-ı mâ hüve'l-vâkı'a haml idüb(BN)

3-ol ki Haçret-i Hüdâvendigârün şeref-i dest büsi ki(RE)

ola ki atası Haçret-i Hüdâvendigar dest-büsi ki(BN)

ol ki atası Haçret-i Hüdâvendigârün şeref-i dest büsi ki(MK)

4-Edirne ye(RE) Edirne ye ki(MK)

5-Hüdâvendigâr(RE) Hüdâvendigârün(MK)

6-kendü ile(RE) kendü-yle(MK)

7-sülûkinde(RE) sülûkinden(MK)

8-zâhir-i ahvâlınden fehm itmişdi oğlı şehriyârün(RE) zâhir-i

ahvâlınden fehm itmişdi ki oğlı Haçret-i Şehriyârün(BN)(MK)

9-mebâdi şadedinde(RE) mebâdi şûretinde(MK)

IO-ğayr-i şûrete(RE) ğayr-i irâde şûrete(BN)(MK)

II-dâmen-i irâdetle(RE) dâmen-i irâ'etle(BN)

I2-ziyâreti idi(RE) ziyâret idi(BN)

(32a) I-şî'r(RE) beyt(BN)

2-ve in fî şulhın(RE) ve in ci'tenî fî şulhın(MK)

3-bâtılla(RE) bâtıll ile(MK)

4-dükeli gelüb cem' olmamışdı(RE) dükeli cem' olmamışdı(BN)

5-ikdâm idemeyüb(RE) ikdâm itmeyüb(BN)

6-ve bir kaç sancağ(RE) ve bir sancağ(BN)

7-gör ol padişâh-ı bî intibâhûn kuşûr-i fikr-ü-sû-i tedbîrin

bu ebâtilûn(RE) ol pâdişâh-ı bî intibâhûn kuşûr-i fikr

-ü-sû-i tedbîrin ki bunca ebâtilûn(BN)(MK)

8-mişâlin yazmadığı(RE) mişâlin yazmadı(MK)

9-eyyâm-ı leyâli ile(RE) eyyâm-ü-leyâli-yle(MK)

IO-dâyire-i müsi'a(RE) dâ'ire-i si'a(MK)

II-bunca hayl-ü-sipâhiye teng-i havşalalık bi cerâgâhı(RE) bir

nice hayl-ü-sipâhla teng-i havşalalık idüb bir cerâgâhı(BN)

bunca hayl-ü-sipâh ile teng-i havşalalık idüb bir cerâgâhi(MK)

(32b) I-çün getürdüğü haberûn pâye-i serîr-i a'lâya(RE) çün getürdüğü
pâye-i serîr-i a'lâya(BN) çün getürdüğü haberi pâye-i serîr-i
a'lâya(MK)

2-bir vechile silk-i beyâna getürdi(RE) ânı bir vechile silk-i
beyâna getürdikde(BN) ânı bir vechile silk-i beyâna
getürdi ki(MK)

3-hâşıl olan sürûruñ(RE) hâşıl olan bu emr-i sürûruñ(BN) hâşıl
olan cevâhir-i sürûruñ(MK)

4-âğâz eyler(RE) âğâz eyleyeler(BN) âğâz idecek(MK)

5-cânib-i Hüdâvendigârdan(RE) cânib-i hizmet-i Hüdâvendigârdan(MK)

(33a) I-kıblenümâ-yı hâtırından(RE) kıblenümâ-yı hâtırını(MK)

2-'adâlet izân(RE) 'adâlet endâzına(BN)

3-emr-i ma'hûd idi(RE) ma'hûd idi(BN)

4-nâsiye-i devlet(RE) nâsiye-i devlet-ü- ikbâline(BN)(MK)

5-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

6-araya gelüb(RE) bunda araya gelüb(BN)(MK)

(33b) I-ileru iledüb(RE) ileru iletüb(BN)(MK)

2-aqdâm aqdâm ve cür'eti kendüye çekdi(RE) aqdam ve cür'eti
kendüye çekdi(BN)(MK)

3-ışkât-ı ahsen(RE) mâverâ-yı ahsen(BN) ışkât-ı mâverâ-yı ahsen(MK)

4-sülûk-i meslek(RE) sülûk-ü-meslek(MK)

5-şî'r(RE) nazm(BN)

6-heybet ve şecâ'atden(RE) heybet ve şecâ'atinden(BN)(MK)

7-"ve tevakkuf çekmeyüb diliranâ sur'at-i 'azîmetinden"

(RE) ve (MK) de bulunan bu ifade (BN) de yok.

8-'ala's-şabah gelüb(RE) 'ala's-şabah güçdür(BN)(MK)

9-cümleden rikâb-ı hümâyûna cem' olalar(RE)

cümle rikâb-ı hümâyûna cem' oldular(BN)

(34a) I-sipîdedem şâh-ı encûm(RE) sipîdem ki şâh-ı encûm(BN)

sipîdedem ki şâh-ı encûm(MK)

2-şemsesinde(RE) şemsîresinün(BN)

3-âyine kîti(RE) âyine-i kıti(MK)

4-bir taht-ı revân-ı gerdûn(RE) bir taht-ı gerdûn(BN)

5-şî'r(RE) nazm(BN), (MK) de başlık yok.

6-remîn göfti(RE) zemîn göfti(BN)(MK)

7-hemî şüd(RE) hemî reft(MK)

8-ammâ ol kûtb(RE) ammâ çün ol kûtb(MK)

9-mütezilzil-ü-mütebeddil(RE) mütezilzil(BN)

IO-KK(46) ahkâf 35

II-temkîn ve edeb-i tahrîk eylemek(RE) temkîn-i tahrîk eylemek(BN)

I2-müfred(RE) beyt(BN)(MK)

I3-bünyâd-ı devleti mümehhed ve meni' (RE)mümehhed ve meni' (BN)

I4-terâzü vâ' olunca kuvveti(RE) terâzü vâ' olub vâ' kuvveti(BN)

(34b) I-mîzân-ı 'akla çeküb(RE) mîzâna çeküb(BN)

2-"kadr-ü-şevketini be gâyet gîrân ve sengin ve Hüdâvendigârün"

(BN) de "...ve Hâdret-i Hüdâvendigârün"(RE) ve (BN) de

bulunan bu ifade (MK) de yok.

3-sebk-ü-bî temkîn(RE) seng-ü-bî temkîn(BN)

4-ma'la' (RE) beyt(BN)(MK)

5-secîdem(RE) sencîdem(BN)

6-bî bakliğinden öyle haṭarnâk oldılar(RE) bakliğinden öyle
haṭarnâk oldılar ki(BN) bî bakliğinden öyle haṭarnâk oldılar
ki(MK)

7-meyânında ki(RE) meyanında(BN)

8-kendüleri lihâf-ı ğilâfa çeküb menâm-ı ferâğatde(RE) kendüleri
ğilâf-ı niyâm-ı ferâğatde(BN) kendülerini lihâf-ı ğilâfa
çeküb menâm-ı ferâğatde(MK)

9-hâtırla(RE) hâtır ile(MK)

IO-muğberr olmuşdı ki(RE) muğberr olmuşdı(MK)

II-serber zemîn etmezlerdi(RE) şâhiblerine serber zemîn
etmezlerdi(BN)(MK)

I2-kemendüñ dest-i müstemende ki 'ukde-i işkâli(RE)
kemendüñ dil-i müstemende ki 'ukde-i işkâlini(BN)(MK)

I3-kimse(RE) kimesne(MK)

(35a) I-çeküb turmuşlardı bir adım ilerû varır adam yoğdı(RE)
çeküb durmuşlardı bir adım ilerû adam yoğ idi(BN)

2-'inân-ı 'azîmetin(RE)'inân-ı 'azîmeti(MK)

3-'izz-ü-temkînle(RE)'izz-ü-temkîn ile(MK)

4-şöyle ki 'asker(RE) şöyle ki 'askerün(MK)

5-cenge ikdamları şüretin fehm etdüğü(RE) cenge ikdamların
fehm etdüğü(BN)

6-hadis

7-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

8-be tiğam erzeni beser(RE) be tiğam eger zeni beser(BN)
tiğam eger zeni beser(MK)

9-etdüğü fi'lün(RE) etdüğü hâlün(MK)

IO-hayrete düşmüşdi(RE) zülmet-i hayrete düşmüşdi(MK)

II-şehriyarün ki(RE) şehriyarün(MK)

I3-nazm(RE) beyt(BN) şî'r(MK)

I4-cü'ilne fedâka(RE) cu'ilet fedâka(MK)

I5-bâri bâru be nigâhın vahîme ve hârgâhın(RE) be nigâh vahîme
ve hârgâhın(BN) bâri bâru be nigâhını vahîme ve hârgâhı(MK)

I6-nigâh etdi(RE) nigâh eyledi(MK)

(35b) I-dîde-i eşkvârı(RE) dîde-i eşkbârı(MK)

2-a'lem-i ğaybdan bu nazmuñ ma'nası(RE) bu nazmuñ ma'nası(BN)

3-(MK) de "kıt'a" başlığı yok.

4-menzil-i tekabülde tenzil(RE) tekabülde tenzil(BN)

5-ceyşdi(RE) ceyş idi(MK)

6-mâbeyninde(RE) mâbeynde(MK)

7-şabâha degin(RE) şabâha dek(MK)

8-el-leyletü huble leste tedri mâ telidu(RE) el-leyletü hubli
teste kendi mâ tedru(BN)

9-rubâ'ıyye(RE) şî'r(BN) beyt(MK)

IO-(RE) de bulunan bu iki mışra'lık şî're ilaveten (BN) ve(MK)
de şu iki mışra' daha yer almaktadır.

"Der evvel-i 'ömr her çi âmed didem"

"Der âhîr-i 'ömr her çi âyed binem"

II-KK(5) maide II9

I2-ibrâz itmege(RE) ibrâz itmekle(BN)(MK)

I3-şahife-i rûzgârda(RE) şahife-i rûzgâra(MK)

I4-fi' yevmi'l-kıyâmeti(RE) fi'l-kıyâmeti(BN)

I5-hadis

I6-şûret-i müşâhedesinden(RE) müşâhedesinden(BN)

I7-'anber sirişk(RE) 'anber sirişt(MK)

I8-hadis

I9-sevâkin-i mele-i a'lâdan(RE) sevâkin-i a'lâdan(BN)

(36a) I-hadis "men tevâda'a li'llâhi"(RE) "men tevâda'a refa'
allâhi"(BN) "men tevâda'a li'llâhi refa' allâhi"(MK)

2-KK(49) hucurat IO

3-meleke bi ḥasbi'ş-şerr i emr-i muji ḥıṣṣa ammâ(RE)

meleke bi ḥasbi'ş-şerr i emr-i maḥḍa idi(BN) temlik-i

meleke bi ḥasbi'ş-şerr i emr-i murahḥaş idi(MK)

4-KK(I7) isra 24

5-âyetini 'izzetine ḥukûk-u-edeb(RE) âyeti 'izzetine re'âyat-i
ḥukûk-i eb(BN)(MK)

6-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

7-belki fard-ı 'ayn olmuşdı(RE) belki ḥakîkat-ı fard-ı 'ayn
olmuşdı(BN)(MK)

8-râbıtâ vü engîz-i(RE) râbıtâ vü engîz-ü-(MK)

9-vâkı' olmadığı(RE) vâkı' olmadığın(BN)

IO-vâlid-i cennet mevâri dinün(RE) cennet mevârı dinün(BN)

II-ve 'atebe-i seniyye-i 'ulyâ ki(RE) ve 'atebe-i 'ulyâ-yı
seniyye-i ulyâ ki(BN)

I2-ḥarîminden(RE) ḥarîminde. (BN)

(36b) I-münâsib-i ḥâl ola(RE) beyân-ı ḥâl ola(BN)

2-ḥadis "innâ lem neci' li 'itâli aḥadin ve lâ kinne ci'nâ
mü'temirrin(RE) "innâ lem necî li kıtâlin ve lâ kinne
ci'nâ mu'temirrin"(MK)

3-me' âlimiz olaydı(RE) me' âlimiz oldı(BN)

4-ol âsitân-ı(RE) ol âsitâne-i(MK)

5-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

6-'özü zî merdân(RE) 'özü merdân(BN)

7-aḫşâ-yı belâ-yı rûndan(RE) aḫşâ-yı bilâd-ı rûndan(BN)(MK)

8-KK(22) ḥac 27. âyet (RE) de yanlış olarak "ye'tüne min külli"
şeklinde alınmış. (MK) doğru şeklini almış "ye'tîne min külli"

9-sâwir zuvvâra(RE) sâ'ir zuvvâra(MK)

IO-ve biz muḥlişlerine(RE) ve biz muḥlişlerin(BN) ve bu
muḥlişlerine(MK)

II-izlâl kaşd eylemek(RE) izlâl kaşd eylemek(MK)

I2-bizim müdafa'amıza(RE) bizim mürafa'amıza(BN)

I3-KK(2) bakara I97

I4-mübârek hâtırlarında olan(RE) mübârek hâtırlarından(BN)

I5-itmişdi(RE) etmişdi(MK)

I6-mübârek çehresinde(RE) mübârek çehresinden(BN)(MK)

I7-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

I8-"Tâ türâ bed kerdeem bed kerdeem"(RE)

"Bâ türâ bed kerdeem bed kerdeem"(BN)

"Yâhud ez bed kerdeem bed kerdeem"(MK)

I9-ez ki nâlem(RE) ez ci ki nâlem(MK)

(37a) I-cevâb verdiler ki(RE) öyle cevâb verdiler ki(BN)(MK)

2-Ḥadret-i Şehriyârûn(RE) Ḥadret-i Şehriyâr-ı kâmkârûn(MK)

3-ânûn tedârikindeiz(RE) ânûn tedarikindeyiz(MK)

4-atası Ḥüdâvendigâra(RE) atası Ḥadret-i Ḥüdâvendigâra(BN)(MK)

5-bi ḥamdi'llâh ki(RE) biḥamdi'llâh(BN)(MK)

6-etemm-i vech üzere(RE) etemm-i vech üzerine(MK)

7-giru Ḥadret-i Şehriyâr(RE) ve Ḥadret-i Şehriyâr(BN)

8-ḥüsn-i zann(RE) ḥüsn-i zannı(MK)

9-ḥâdır ola(RE) ḥâdır oluna(BN)

IO-müşârun ileyh oldı ki(RE) müşârun ileyhe işaret oldı ki(BN)(MK)

II-ḥüccet-i berâtı(RE) ḥüccet-i berâ'eti(MK)

I2-vesîka-i aşlah(RE) vesîka-i şulḥ(MK)

I3-KK(I5) hicr 85

(38b) I-herne ise(RE) herneye(BN)

2-mücebince dâmen-i cidd-u-ihtimâmı meyânında çeküb(RE)

mücebince dâmen-i cidd-u-ihtimâmı meyânına çeküb(BN)

mücebince tescîl eyleye dâmen-i cidd-ü-ihtimâmı meyânına

çeküb(MK)

3-KK(II) hud 56

4-tahiyyet-ü-selâm birle feth-i kelâm eyledi(RE)

iblag-ı tahiyyet-ü-selâm birle feth-i kelâm eyleyüb(MK)

5-ibtidâdan intihâdan intihâyadek(RE) ibtidâdan intihâyadek(MK)

6-dımnında ki(RE) dımnından(MK)

7-ridâsına(RE) ridâsınca(MK)

8-buyurdıkim(RE) buyurdı ki(MK)

9-dest bûsi idi(RE) şeref-i dest bûsi idi(MK)

10-dest-i tu(RE) pâ-yı tu(MK)

(38a) I-ehemm-i murâdâtı(RE) ehemmi murâdını(MK)

2-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

3-Mevlâ-yı Nûre'd-din(RE) Mevlânâ Nûre'd-dinün(MK)

4-'arđ olundu(RE) 'arđ oldu(MK)

5-rehnemûn olub(RE) meymûn olub(BN)

6-vuşul buldı(RE) vuşûl-i feyyad olduğun(BN) vuşul müyesser
oldukda(MK)

7-güş-i intizârın(RE) güş-i intizârdan(MK)

8-sadefvar küşade görüb(RE) sadefvanun görüb(BN)

9-bir mertebe(RE) bir mertebede(MK)

(38b) I-şî'r(RE) beyt(BN)

2-allâhu dâ'iyehâ(RE) dâ'iyehâ(BN)

3-edâ-yı merâsim-i risâlet(RE) edâ-i resm-i risâlet(BN)(MK)

4-vüzerâ-yı vizre intimâ(RE) zıkr olan vüzerâ-yı vizre
intimâ(BN)(MK)

5-fehm idicek(RE) fehm itdikleri ecilden(BN)(MK)

6-KK(3) âl-i imran I67

7-Rûmilinde ri'âyet olunması huşûşun(RE) Rûmili içinde ri'âyet
olunması huşûşun(BN) Rûmilinde ri'âyet olunması maşûşen(MK)

8-ol müfsidler girû mekr-ü-ğadre âğâz idüb itdiler(RE)

ol müfsidlerün mekr-ü-ğallere ağaz idüb itdiler ki(BN)

ol müfsidler girû mekr-ü-ğadre âğâz idüb itdiler ki(MK)

9-sancağ tevcih olunmak câyiz degildir(RE) sancağ câyiz
degildir(BN)

10-tâ ki dâru's-saltanatdan dūr olmağla(RE) tâ ki dūr olmağla(BN)

11-teveccühi kesile(RE) teveccühi eksile(MK)

12-memleketün bir tarafı emn üzere olub(RE) bir tarafı emn
üzere olub(BN) memleketün bir tarafı emn üzerine olub(MK)

13-kuva ve erkânı(RE) kuva erkânı(BN)

14-istiklâle mecâli(RE) istiklâle mecâl(BN)

(39a) I-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

2-kenâdin 'alâ 'alem(RE) kenârin 'alâ 'alem(MK)

3-kemâl-i şadâkatine(RE) kemâl-i şadâkate(MK)

4-ikbâle yümn-i tâli' i(RE) yümn-ü-ikbâle tâli' i(BN)(MK)

5-edâ-yı şükr-i şekerbârla feth-i kelâma şuru' etdi(RE)

edâ-ı şükr idüb mevâhib-i şekerbârla feth-i kelâma şuru' itdi(BN)

edâ-ı şükr-i mevâhib-i şekerbârla feth-i kelâma şuru' itdi(MK)

6-sancağlardan(RE) sancağlaruñ(BN)

7-beyân eyledi(RE) beyân itdi(BN)

8-Mevlânâ Nûre'd-dîn ki(RE) Mevlânâ Nûre'd-dîn(MK)

9-'uhdesinden gelmekle(RE) 'uhdesinden gelmek ile(MK)

10-kâmkâr 'ummân-ı bî girân(RE) kâmkârũn 'ummân gibi bî girân(MK)

(39b) I-'aql-ı 'âşir kâşır idi(RE) 'aql-u-fikr kâşır idi(MK)

2-şî'r(RE) nazm(BN)

3-enâmiluhû fi'l-da'yi ve'n-nedâ(RE) enâmilihû fi'l-vefâ
ve'n-nedâ(BN)

4-mevâhũn şükrün edâ itmegiçün(RE) mevâhibũn haqq-ı şükrin
edâ itmegiçün(BN)(MK)

5-şî'r(RE) nazm(BN)

6-lâ yezâlũ dâyimen(RE) lâ yezũlũ fe innemâ(MK)

7-ve mâ kâne(RE) ve lâ kâne(MK)

- 8-Hüdâvendigâr Hadretlerinin askeri gerçi ki(RE)
Hadret-i Hüdâvendigâr Hadretlerinin askeri gerçi(MK)
- 9-ve her biri bir pâdişâh-ı hünerpervere râğıbdı(RE) her biri
 bir pâdişâh-ı hünerpervere cân-u-dilden râğıb idi(BN)(MK)
- 10-ve ehl-i hüner(RE) ehl-i hüner(MK)
- 11-mesdûd olmağla(RE) münsed olmağla(BN)
- 12-kalınış idi(RE) kalınışdı(MK)
- 13-olmuş idi(RE) olmuşdı(MK)
- 14-şafa kalınış idi(RE) şafa kalınışdı(MK)
- 15-âlâb-ı harb-ü-kıtâl(RE) âlât-ı harb-ü-kıtâl(BN)(MK)
- (40a) I-şebâz yiğitler şikâr almaduğına(RE) şebâzları şikârın almaduğına(BN) şebâzları şikârın alamadığından(MK)
- 2-yüzi ve gözi evkâr olub(RE) gözi evkâr olub(BN)
- 3-belebân okurlardı(RE) belebândan okurlardı(BN)
- 4-ne yerde bir merd-i güzîn olsa(RE) bir yerde bir merd-i güzîn olsa(MK)
- 5-rübâ'iyeye(RE) nağm(BN) şî'r(MK)
- 6-sâ'im olaydı(RE) hâyim olaydı(MK)
- 7-olmuş fehm idüb(RE) olması fehm idüb(MK)
- 8-tevcîh olunduğun(RE) tevcîh olduğun(MK)
- 9-bedkerdârlar girû(RE) bedkerdârlarun(BN)
- 10-nağd-i hayât girû(RE) nağd-ı hayâtı ki(BN)
- 11-tedârükin itmişlerdir(RE) tedârükin itmişlerdi(BN)
- X-(MK) de sayfa kenarında "cemi'-i vikr:yuva lâne ma'nasına"
 ibaresi var
- (40b) I-perîşan olmuşlardır(RE) perîşan olmuşlar idi(BN)(MK)
- 2-erâzil ki(RE) erâzil(BN)
- 3-libâs-ı rezâletle(RE) pelâs-ı rezâlet ile(MK)
- 4-ihtilâlde(RE) ihtilâlden(MK)
- 5-kendülerün sû-i tedbîri(RE) zaman-ı saltanatda kendülerün sû-i tedbîri(MK)

6-kârger ola ve ol(RE) kârlar ola ol(MK)

7-mukarrer ola emr-i saltanat ki(RE) ola saltanat ki(BN)

8-mahdâ te'allük-i meşiyet-i ezeliyyesine müte'allik
idüğinden ğâfillerdi(RE) mahdâ meşiyete te'allük-i
ezeliyyesine te'allük idüğinden ğâfillerdi(BN)

9-KK(2) bakara 269 "yü'ti'l-mülke men yeşa"(RE) "tü'ti'l-mülke
men teşa"(BN)(MK) âyet üç nüshada da yanlış alınmış
doğrusu: "yü'ti'l-hikmete men yeşa" olacak.

IO-vesâvis-i şeytâni mâni' olmuş idi(RE) vesâvis-i şeytâni
mâni'(BN)

II-aşlâ hâtırına(RE) aşlâ hâtırlarına(BN)

I2-KK(22) hac II

(4Ia) I-akrân(RE) emsâl-ü-akrân(BN)(MK)

2-tu bend künend(RE) bedyi künend(MK)

3-râha nigâh itmeden(RE) şâh râha nigâh itmeden(BN)(MK)

4-vâki' hatt-ı evzârı(RE) vâki' olan hatt-ı vezârı(BN)(MK)

5-hakkeyleye nâgâh Mevlânâ-yı müşârün ileyh(RE)

nigeh eylene nâgâh Mevlânâ-yı müşârün ileyh(BN)

6-neticesinün kem-ü-keyfi ma'lûm oldu(RE)

seng-i kem-ü-keyfi ma'lûm oldu(BN)

7-Mevlânâ Nûre d-dinün(RE) çün Mevlânâ Nûre d-dinün(MK)

8-ol berîd-i hoceste nüvid hilâl-i 'iyd gibi(RE) hilâl-i
'iyd gibi(MK)

9-ihtişaş ile(RE) ihtişaşla(MK)

IO-bî tevakkuf(RE) tavakkuf(MK)

II-'ard eyledi(RE) 'ard olundu(BN)

(4Ib) I-vâcibü'l-inkiyâdına(RE) vâcibü'l-inkiyâda(MK)

2-KK(35) fâtır 34

3-şî'r(RE) meşnevi(BN) beyt(MK)

4-Hüdâvendigâr Hadretleri(RE) Hadret-i Hüdâvendigâr(BN)

5-bî hüdûr idi(RE) bî hüdûr(BN)

6-vesâtası-yle(RE) behânesi-yle(BN)(MK)

7-şî'r(RE) nazm(BN)

8-mir'âbuhâ(RE)de' buhâ(BN)(MK)

9-ile bir nice(RE) ve bir nice(BN)(MK)

IO-deve ve katır(RE) deve katır(BN)

II-ol deñlü esbâb viridi ki(RE) ol deñlü(MK)

(42a) I-muvaşşal oldu(RE) mevşûl oldu(MK)

2-şî'r(RE) nazm(BN)

3-kıyâm gösteren ol bir nice münâfık ki(RE) şûret-i kıyâm gösteren ol bir nice münâfıklar ki(BN)(MK)

4-olunub mütesellî olması-yla(RE) mütesellî olması-yla(BN)

5-gönderib(RE) gönderdiler(MK)

6-sancağa(RE) sancağına(BN)(MK)

7-Hüdâvendigâr(RE) Hüdâvendigârûn(MK)

8-manşûr-ü-muzaffer olmasına(RE) kızılbaş savaşından manşûr-ü-muzaffer olmasına(BN)(MK)

9-hemân mütevâki' ol tâ'ifenûn(RE) hemân mütevâki' o tâ'ifenûn(BN) kemâl-i mütevâki' ol tâ'ifenûn(MK)

X-(RE) de sayfa kenarında bulunan mühür şeklindeki vakıf kaydı: "Vakafe hâze'l-kitâbe Muhammed Râşid bin Ca'fer Fevzî taleben li merdâti'llâhi te'âlâ bi şartı en lâ yuhrece min hizânetihi ğufire lehu ve li vâlideyhi"

(42b) I-muhkem kuşanub(RE) kuşanub(MK)

2-hidmetkârı idi(RE) hizmetkârı(BN) hizmetkârdı(MK)

3-mihr-u-mâh-u-nücûm(RE) mihr-ü-mâh-ı nücûm(BN)

4-olan erkâm-ı nifak gün gibi(RE) mektûb olan erkâm-ı nifak müfredâti-yle gün gibi(BN) mektûb olan erkâm-ı nifak müfredâtla gün gibi(MK)

5-zikr olunan(RE) zikr olan(MK)

- 6-âmûz-i cemâhir-i ümem(RE) âmûr-i bahr-i ümem(BN)
- 7-müdebbir-i müdebbirler kâbil-i ıslâh(RE) müdebbir olan müdebbirler kâbil-i ıslâh(BN) müdebbir olan kâbil-i ihsan(MK)
- 8-‘urve-i vüskâ-i şabr-ü-taḥammüle urub(RE) ‘urve-i vüskâ beni şabr-ü-taḥammüle urub(BN)
- 9-rubâ‘iyye(RE) nazm(BN) şî‘r(MK)
- 10-ve kalle min ceddin(RE) ve kademe ceddin(MK)
- 11-asitâni(RE) asitâne-i sa‘âdeti(BN)(MK)
- 12-zerrevar-ı zuhûra(RE) zerrevâr-ı maḥall-i zuhûra(BN)(MK)
- (43a) 1-olanlarıñ(RE) olanları(BN)
- 2-ekser-i ‘askeri gelüb(RE) ‘askeri gelüb(BN)
- 3-mülhak oldu ki(RE) mülhak oldu(BN)
- 4-şî‘r(RE) beyt(BN)(MK)
- 5-mâ mürde(RE) ki mâ mürde(BN)(MK)
- 6-naql-ü-hareket ḥâlet-i kıyâm ve sükûna müteḥavvil olmuş siḥre (RE) naql-ü-hareket-i kıyâm ve sükûna müteḥavvil olmuş itdikleri siḥre(BN) nakl-ü-hareket-i ḥâl kıyâm ve sükûna müteḥavvil olmuş itdikleri siḥre(MK)
- 7-eger şehzâde(RE) ekser şehzâde(MK)
- 8-mücidd olasız(RE) mücidd olasıñ(MK)
- 9-emr etdi(RE) emr etdi ki(MK)
- (43b) 1-mühim olmağın Ḥadret-i Ḥüdâvendîğârüñ emri oldur ki(RE) ehemmi-mühim olmağın Ḥadret-i Şehriyâr-ı kâmkârüñ emri oldur ki(BN)
- 2-güherbâr ile(RE) güherbârla(MK)
- 3-izhar edüb(RE) izhar idüb(MK)
- 4-‘asker cem‘ olub(RE) ‘asker gelüb(BN)
- 5-iḳâmet-i ḥidmete(RE) iḳâmete(MK)
- 6-asândır(RE) ḥuşûsı asândır(BN)(MK)
- 7-şehriyârüñ ki(RE) şehriyârüñ(BN)
- 8-şî‘r(RE) beyt(BN)

9-emri fermâ(RE) emri femâ(MK)

IO-felem yekü(RE) felem teki(MK)

II-(RE) de bulunan "maçla" başlığı (BN) ve(MK) de yok.

(44a) I-KK(39) zümer 69

2-cemî' -i mezâhiri ekvânün(RE) cemî' -i mezâhir-ü-ekvânün(MK)

3-KK(9) tevbe 2

4-emr etdi(RE) emr etdi ki(MK)

5-ata arkası üzerine(RE) at arkasına(MK)

6-tütüyâ irmediğine(RE) tütüyâ idemediğine(MK)

7-KK(2) bakara 266

8-muhrik-i ecsâdı hussâd idi(RE) muhrik-i ecsâdı hussâd-ı eşrâr idi(MK)

9-kıt'a(RE) nazm fi şıfatı(BN)

IO-lehâ(RE) lehû(MK)

(44b) I-her nice ki tâziyane-i evrâk-ü-efhâm fedâ-i bi inkıdâ-ı

evsâfına (RE) her nice gâh tâziyane-i evrâk-ü-efhâm

müâveneti-yle fedâ-i bi inkıdâ-i evsâfına(BN)(MK)

2-vasf-ı hâli ola(RE) hüsn-i hâli vâki' ola(BN)(MK)

3-şi'r(RE) beyt(BN)

4-nişâb-ı cebin(RE) nişân-ı cebin(BN)(MK)

5-vâdih idi(RE) vaşihdi(MK)

6-mesnevi(RE) beyt(MK)

7-cemâl-i müşâhedesinde(RE) mübârek cemâl-i müşâhedesinde(BN)(MK)

8-seyr-ü-temâşa takribi-yle(RE) ve temâşa takribi-yle(BN)

9-şi'r(RE) beyt(BN)(MK)

IO-neyâbim(RE) neyâyim(MK)

II-ez mâ düse(RE) ez düse(MK)

I2-olan(RE) mânende olan(BN) yanında olan(MK)

I3-kendü sancağına teveccühün(RE) sancağına teveccühün(BN)

- (45a) I-hâtır-ı kejd-i melâlîle(RE) âyine-i hâtır-ı kejd-i melâlîle(BN)(MK)
 2-aralarında(RE) aralarında(MK)
 3-sûr tarzında(RE) söz tarzında(MK)
 4-müfsidlerün fesâdı-yle(RE) müfsidlerün elinde(MK)
 5-bu diyardan(RE) bu diyarda(MK)
 6-zâhir budur ki guzaf degildir ictima'-ı 'askerden(RE)
 ictima'-ı 'askerden(MK)
 7-ayırmayavuz(RE) ayırmayub(BN)
 8-kağırmayavuz(RE) çıkarmayavuz(MK)
- (45b) I-ziyâde kâdr-ü-kıymet(RE) ziyâde kâdr-ü-kıymet buldı(BN)
 kâdr-ü-kıymet buldu(MK) 2-(ع) (mışra') (RE) havace hafız(MK)
 3-her ki şenîd guftâ li' llâhi dürr kâ'il(RE) her ki şenîd güyâ
 li' llâhi dürr kâ'il(BN)her gü şenîd guftâ li' llâhi dürr kâ'il(MK)
 4-leşkerine celse-i istirâhatine ruşat virüb(RE) leşkerine bir
 zaman ceng-i istirâhatine ruşat virüb(BN) leşkerine bir
 zaman celse-i istirâhate ruşat virüb(MK)
 5-fi' e-i bâğiye(RE) fi' ene-i bâğiye(BN)
 6-aḥvâl-i sultân bâ işân(RE) aḥvâl-i Sultân Ahmed bâ işân(BN)
 Sultân Ahmed bâ işân(MK)
 7-"nazm-ı 'arabiyye"(RE) ve (BN) de bulunan bu başlık (MK) de yok
 8-rüşendir ki(RE) rüşendir(BN)(MK)
 9-furkân-ı 'azîm(RE) fermân-ı 'azîm(MK)
- IO-KK(3I) lukman 39
- II-ve gâh olur ki(RE) ve gâh olur(MK)
- I2-mûlec olurlar aşhâb-ı 'izzetün eyyâm-ı devleti(RE) mûlec olur
 aşhâb-ı 'izzetün devleti(BN)mûlec olur aşhâb-ı 'izzetün
 eyyâm-ı devleti(MK)
- (46a) I-fitnet olan(RE) fağîlet olan(MK)
 2-izdiyâd-ı devlet(RE) eyyâm-ı devlet(BN)(MK)
 3-humûm-u-ğumûmũñ ğalebesinden(RE)humûm-u-ğumûmũñ izdiyâd-ı
 ğalebesinden(BN)

4-nevmîz olmaya(RE) nevmîd olmaya(MK)

5-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

6-ķavm-i ķabîhü'l-ef'âlûn(RE) ķavm-i bed fi'âlûn(MK)

7- amâmeki tâ'ife-i evbâşî(RE) amâme-i evbâşî(BN)

8-ķabâyiĥ-i ef'âli(RE) ķabâyiĥ-i aĥvâli(MK)

9-ola deyu(RE) olmaya deyu(BN)

IO-ķaşd eyleyüb(RE) ķaşd idüb(MK)

II-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

I2-şûret-i maķâm(RE) darûret-i maķâm(MK)

I3-şemme-i aĥvâli zikr olub(RE) tetimme-i aĥvâli zikr olub(BN)

şemme-i aĥvâli zikr olunub(MK)

(46b) I-şî'r(RE) nazm(BN)

2-ümerâsına ki(RE) ümerâsına(BN)

3-ovasında(RE) ovasına(BN)

4-girû kendilerün(RE) kendilerün(BN)

5-nefs-i ĥasîsi(RE) nefsi-i ĥabişî(BN)

6-birbirine ser fûrû(RE) bir mertebe server(MK)

7-'âķibeti tevâşî şîfat(RE) 'âķibeti tevâşî-i veşn(BN)

8-ifsâr-ı idbâr(RE) ifsâd-ı idbâr(BN)

9-yegânele zümresinden(RE) yegâne zümresinden(MK)

IO-mülĥaķ olmaĥa(RE) daĥi mülĥaķ olmaĥa(BN)

II-KK(4) nisa I43

I2-feyâfisinde(RE) fayâfisinden(BN)

I3-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

(47a) I-bârân-ı girân-ı alâm-ı bî girânla(RE) bâd-ı alâm-ı bî girânla

(BN) bâr-ı girân-ı alâm-ı bî girânla(MK)

2-şî'r(RE) (ع)(mışra')(BN) mışra'(MK)

3-ĥâne râ ĥün devâst(RE) ĥâne-i ric'at-i dost(BN)(MK)

4-yaĥmada(RE) yaĥmalarda(BN)

(47b) I-deryâ-yı ĥayretde(RE) deryâ-yı ĥayrete(BN)(MK)

2-mevdî'-ı meni'a(RE) mevdî'-i mani'ayı(MK)

- 3-şî'r(RE) beyt(BN) mü'ellefe(MK)
 4-ef'âl-i mefkûd(RE) ahvâl-i mefkûd(BN)
 5-kendüyi nâmzed(RE) kendini nâmurad(BN)
 6-mey-i şâf-ı h şgüvâr(RE) meyhâne-yi câm h şgüvâr(BN)
 mey-i şâf-ı câm-ı hoşgüvâr(MK)

(48a) I-şî'r(RE) beyt(BN)

- 2-ğâfil oldu(RE) ğâfil idi(BN)
 3-ħadîş
 4-metâmi'-i insânı(RE) metâli'-i insanı(BN)(MK)
 5-belki bir maşlahat(RE) belki birisinde maşlahat(BN)
 belki nebde-i maşlahat(MK)
 6-iclâlî yerine getürüb(RE) iclâlî için yerine getürüb(MK)

(48b) I-muħâl endiş gibi be ğâyet dūr-ü-dirâz idi(RE)

- muħâl endiş be ğâyet tûl-ü-dirâz idi(MK)
 2-emr-i muħakkağ(RE) emr-i muħakkağ idi(BN) idügi emr-i
 muħakkağ idi(MK)
 3-KK(20) tahâ IO6 (MK) de ayet "kâ'an şafşafen lâ yerâ.." olarak yanlış alınmış "..lâ terâ.." olacak.
 4-ħâk-i pâyine(RE) ħâk-i pâyine(MK)
 5-şî'r(RE) beyt(BN)
 6-bi ardıke rıhlehu(RE) bi ardıke be riclehu(MK)
 7-bi ilcâ'i kânihi(RE) bi ilcâ'i kâfihi(MK)
 8-cümlesi(RE) cümle(MK)
 9-şî'r(RE) beyt(BN)

(49a) I-şaf bağlayalar(RE) şaf bağlayub(BN)

- 2-turdılar(RE) durdular(BN)
 3-piyâdelere(RE) piyâdeler(BN)(MK)
 4-ihsânlar etdi(RE) ihsân etdi(BN) ihsânlar itdi(MK)
 5-ammâ ne fâide(RE) ne fâide ki(MK)
 6-KK(8) enfal 63

7-mâni' olmadı(RE) nâfi' olmadı(MK)

8-(BN) de bulunan (Ç) başlığı (RE) de ve (MK) de yok.

9-pâşânun zebânı güyâ(RE) pâşânun zebânı(BN)

IO-kabda-i taşarrufına(RE) her kabda-i taşarrufına(MK)

II-ol memleket-i rûma(RE) ol gün memleket-i rûma(BN)(MK)

(49b) I-şi'r(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok.

2-pâşây bu vechile(RE) pâşâ-yı sâlifü' z-zikr bu vechile(BN)(MK)

3-şarâbi ağvâni yerine(RE) şarâb-ı ergüvâni yerine(BN)(MK)

4-olmuşlardır(RE) olmuşlardı(BN)

5-olmak kabîlindendir(RE) olmak gibidir kabîlindendir(MK)

6-devâü'l-hamri min şürbi'l-hamr(RE) devâ-i hamri'l-hamri min

şürbi'l-hamr(BN) devâ-i himâri'l-hamri min şürbi'l-hamr(MK)

7-kejdâ kejd ortaya(RE) kerdâ kedr ortaya(BN)

8-evbâş-ı teng ma'aş birbirin(RE) evbâşı birbirin(BN)

9-zikri-yle müterennim olalar(RE)dilde zikri-yle müterennim
olalar(BN)(MK)

IO-şi'r(RE) beyt(BN)

II-kabûle karîn olub(RE) kabûle karîn olub itdi(MK)

I2-şi'r (RE) beyt(BN)(MK)

I3-türâ ançe merâ derdil bûd(RE) merâ ançe terâ derdil bûd(MK)

(50a) I-mûcib-i salvet idi şabâha degin(RE) mûcib-i sükûtdı şabahadek(MK)

2-şi'r(RE) beyt(BN)

3-'ala'ş-şabah ki(RE)'ala'ş-şabah(MK)

4-semend-i bād pāye(RE) bir semend-i bād pāye(BN)(MK)

5-'azm-i meydân etdi(RE) 'azm-i seyrân itdi(BN)(MK)

6-emr-i terâhi-yle(RE) zeyl-i terâhi-yle(BN)(MK)

(50b) I-mûcib-i 'itâb ola(RE)mûcib-i'itab ola deyu(BN) mûcib-i melâl-i

'itâb ola deyu(MK)

2-dönüb te'kîdle(RE) dönüb te'kîd ile(BN)(MK)

3-şahrâ teng-ü-târ oldı(RE)şahra gözüne teng-ü-târ oldı(BN)(MK)

- 4-şî'r(RE) beyt(BN)
- 5-bed kerdarlar ki(RE) bed kerdarlarun(BN)
- 6-emn-ü-ḥudûr üzere râcih(RE) emn-ü-ḥudûra râcih(BN)(MK)
- 7-ol kûh-i pür endûhuñ(RE) ol gürûh-i pür endûhuñ(BN)
- 8-dâ'ire(RE) dâ'ireye(BN)(MK)
- 9-Ḥaydar biğ iki sancağ beği-yle ânuñ(RE) Ḥaydar biğ ânuñ(BN)
- (5Ia) I-'asker-i mansûre ile(RE)'asâkir-i mansûre-yle(MK)
- 2-ğârililerle(RE) ğâzilerle(BN)(MK)
- 3-boynun urdılar(RE) boynun urdı(BN) boynun urarlardı(MK)
- 4-dua'
- 5-sebîline sâlik olub(RE) sebebi-yle sâlik olub(MK)
- 6-tâyir-i fikr-i maşûdı şikârın ele getürmekde(RE)
tâyir-i fikr-i maşûdın şikâra getürmekden(MK)
- 7-tereddüd çekmez(RE) tereddüd çeker(BN)
- 8-istişvab re'yine müstebidd oldı(RE) istişvab eyleyüb re'yine müstebidd oldı(BN)(MK)
- 9-ḥaber oldı oldı ki(RE) ḥaber oldı ki(MK)
- 10-ihtiyâr idüb(RE) ihtiyâr eyleyüb(MK)
- 11-çıkıb kaçmışdır(RE) çıkıb kaçmış(BN)(MK)
- 12-'askeri şınub(RE) 'askeri şeyub(BN)(MK)
- 13-pâşâ-yı mezbûr vufûr-i ḥayretinden(RE)pâşâ vufûr-i ḥayretinden (BN)
- 14-bî karar-u-mecâl(RE) bî karar-u-bî mecâl(BN)(MK)
- (5Ib) I-er güzîde eyledi zıkr olan piyâdeleri atlandırđı(RE)
er güzîde idüb zıkr olan piyâdeleri cümle atlandırđı(BN)(MK)
- 2-makâm-ı ma'ḥûde geldi(RE) makâm-ı ma'ḥûde çıkđı(BN)
- 3-ıkdam şüretin gösterdi(RE)enge ıkdam şüretin gösterdi(BN)(MK)
- 4-KK(9) tevbe 57
- 5-âyine ma'nâ-yı şuver-nümâsında(RE) âyine minâ-yı şüret -nümâsında(MK)

6-halleri müşâhed-ü-mu'âyendi(RE) halleri meşa vü mu'âyendi(BN)

7-şî'r(RE) mü'ellif(BN) beyt(MK)

8-yanınca bulunan(RE) yanında bulunan(BN)(MK)

9-devlet-i 'inan(RE) 'inan-ı devleti(BN)

IO-harbün vakten(RE) harbün vakten lehu(MK)

II-şî'r(RE) nazm-ı 'arabi(BN)

I2-(RE) de bulunan "müfred" başlığı (BN) ve (MK) de yok.

I3-ol bed gümanlar(RE) ol bed gümanları(RE)

(52a) I-şî'r(RE) beyt(BN)

2-şî'r(RE) nazm(BN)

3-aḥdekat bihi(RE) aḥdekat(BN)

4-'anhünne'l-mehrebü(RE) 'anhünne mehrebün(MK)

5-çün iki cânibden(RE) çün iki cânibde(BN)(MK)

6-tîr-ü-kemâne el urdular(RE) tîgr-ü-kemâne el urub(BN)

tîğ-ü-kemâne el urub(MK)

7-şuru' eylediler(RE) şuru' itdiler(MK)

8-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

9-derdmendlerün̄ du dilinden(RE) derdmendlerün̄ der-i devletden

(BN) derdmendlerün̄ dud-i dilinden(MK)

IO-emlâk-i âcâl(RE) emlâk-i âmâl(MK)

(52b) I-müteceddid-i bi lâ mişal(RE) müteceddidü'l-emsal(MK)

2-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

3-şihd-i şahâdetle(RE) şihd-i şahâdet birle(MK)

4-niçe merdler(RE) niçe nâ merdler(MK)

5-heyecandı ki(RE) heyecanda idi ki(MK)

6-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

7-be nâsûde demi(RE) be nâsûde mi(BN) niyâsûde demi(MK)

8-ol devlet-i bî bâr-ü-berg(RE) ol devhâ-i devlet-i bâr-i berg

(BN)(MK)

9-KK(IO) yunus 49 "la yeste'ḥirün" deyil "felâ yeste'ḥirün" olacak

IO-KK(89) fecr 28

II-KK(IO) yunus 25

I2-nigâh eyledi(RE) nigâh eylerdi(BN)

I3-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

I4-ol sevâlif-i eyyâmdan(RE) sevâlif-i eyyâmdan(BN)(MK)

(53a) I-'arâkâb-ı belâda(RE) meyan-ı ğarķâb-ı bilâde(BN)(MK)

2-şî'r(RE) nazm-ı 'arabi(BN)

3-minnâ kulûbün(RE) minnâ fuvâdün(MK)

4-le kad şadaķu(RE) ve kad şadaķu(MK)

5-KK(3) âli imran I33

6-KK(54) kamer 55

7-raht-ı ikâmeti(RE) raht-i ikâmeti(MK)

8-şuver-i te'ayyulat(RE) şuver-i te'ayyunat(MK)

9-fi ğurâfi cinâni iktirânihi ve nevere darîhehu(RE)

fi ğurâfi cinâni ivâ'ihî ve nevere darîhehu(BN)

fi ğurâfi'l-cinâni iktirânihi ve nevere darîher(MK)

IO-şî'r(RE) nazm(BN), (MK) de başlık yok.

II-beyâban-ı kevn-ü-mekânda(RE) beyâban-ı beyâban-ı kevn-ü-mekânda

(BN) beyâban-ı bî beyân kevn-ü-mekânda(MK)

I2-KK(28) kaşas 88

(53b) I-şî'r(RE) nazm(MK)

2-te'sîrin kim(RE) te'sîrin ki(BN)(MK)

3-anlara kendüyi(RE) kendüyi anlara(BN)

4-bîşe-i hamâsetken(RE) bîşe-i şecâ'at-i hamâsetken(MK)

5-keleb-i 'akûruñ elinde(RE) keleb-i 'akûr elinde(BN)(MK)

6-kimûñ ne sözi var(RE) elinde kimûñ ne sözi vardır(BN)(MK)

7-KK(40) ğâfir I6 (I4) İbrâhim 48 âyetin baş tarafında

"el-hükmü" olmayacak.

8-şî'r(RE) nazm(BN)

9-memlekete(RE) memleketden(MK)

IO-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

II-bâb-ı siyâh(RE) be âb-ı siyâh(BN)

I2-sultân bâkî 'askerle(RE) Sultân Ahmed bâkî 'askerle(BN)(MK)

(54a) I-düşdüğü haberin(RE) pâşânun düşdüğü haberin(BN)(MK)

2-şî'r(RE) beyt(MK)

3-'âleme mebsût olub(RE)'âleme mebsût(MK)

4-nevâli(RE) nevâlîde(BN) nevâli yanında(MK)

5-mesâ'il idi(RE) mesâ'il idi ki(BN)(MK)

6-"nâgâh kâbîd-ı ervâh"(RE) ve (BN) de bulunan bu ibare(MK)de yok

7-KK(I7) ısrâ 29

8-sermâye-i 'ömr nakd-i girân(RE) sermâye-i nakd-i 'ömr girân(MK)

sermâye-i nakd-i girân(BN)

9-çeküb almışdı(RE) çeküb elinden almışdı(MK)

IO-KK(47) Muhammed 36 "inneme'd-dünyâ" deyil "inneme'l-hayâtü'

d-dünyâ" olacak.

II-levh-i hâtırından(RE) levh-i hâtırında(MK)

I2-heves-i tâc-ü-taht(RE) heves-i taht(BN)

I3-esb-i murâdı(RE) esb-i murâdın(BN)

I4-KK(28) kâşâş 88 "külli şeyin hâlik"(RE) "külli şeyin hâlik

illâ vechehu"(MK)

I5-newvera'llâhu kabrâhu ve a'tâ(RE) newvera'llâhu kalbehu

ve a'tâ(MK)

(54b) I-rübâ'ıyye(RE) nazm(MK)

2-be zârid-ü-bereft(RE) terâzid-ü-bereft(BN)

3-gelüb(RE) getirilüb(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-tevâtür-i âlâm(RE) mütevâtür-i âlâm(MK)

6-KK(2) bakara I56

7-oldı(RE) kıldı(MK)

8-şî'r(RE) mesnevi(BN) beyt(MK)

9-şûret-i ahvâl(RE) şûret-i hâl(MK)

IO-emr eylediki cemi'-i vüzerâ(RE) emr eyledi vüzerâ(MK)

II-hâdır iken(RE) hâzır iken(MK)

(55a) I-tab'ı mu'tâd olmuşdı(RE) mu'tâd olmuşdı(MK)

2-göstermedi(RE) göstermediği(BN)(MK)

3-kâz-ı âzla şöyle kesib biçmişdi ki sûzen-i teltible sûfâr

mikdârı(RE) kâr-u-ârla tama' şöyle kesib biçmişdi ki sûzen-i
tebesi-yle sûfâr mikdârı(BN)

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-mikrad-ı ferah(RE) mikrad-ı ferah(MK)

6-'Ali Pâşânun(RE) merhum 'Ali Pâşânun(MK)

7-matla' (RE) beyt(BN)(MK)

8-cuğd-i harâbe(RE) hefd-i harâbe(BN)

(55b) I-mâ cins(RE) nâ cins(BN)(MK)

2-mülk vad'-ı sâbık üzere(RE) vad'-ı sâbık üzere(BN)

3-vüzerâya keşf idüb itdi ki(RE) vüzerâ-yı bedrâhe keşf idüb
itdi ki(BN)

4-her ne ise ânun tedârükünde olun(RE)ne ise ânun tedarükünde
olasız(BN)

5-olması(RE) olmasını(BN)

6-teslîm kaç'an vâcibü'l-inkıyâdına(RE) teslîm idüb kaç'an
emr-i vâcibü'l-inkıyâda(BN) dest-i ihtiyârına virüb kaç'an
emr-i vâcibü'l-inkıyâda(MK)

7-şadâkat ve ihlâsını(RE)bunyân-ı şadâkat ve ihlâsını(BN)(MK)

8-müfred(RE) beyt(BN) şî'r(MK)

9-vefâ-yı sükend(RE) vefâ-yı tu sükend(MK)

IO-şikeste bâd(RE) şikeste bûd(BN)

(56a) I-şehriyârün müdâfa'asına(RE) şehriyâr-ı kâmkârün mürâfa'asına
(BN) şehriyâr-ı kâmkârün müdâfa'asına(MK)

2-ol emr be ğâyet(RE) ol emr daħi be ğâyet(MK)

- 3-şemmesi istişmâmından(RE) şemmesi istimâ'ından(MK)
 4-şi'r(RE) beyt(BN)
 5-kaṭ'-u-faşl(RE) kaṭ'-ı faşl(BN)
 6-mekir sâz-ı hîle pervâz oldılar ki(RE)mekir sâz-u-hîle ile
 oldular(BN)
 7-Sultân Ahmede geçürüb(RE) Sultân Ahmedi görüb geçürüb(MK)
 8-Rûmili 'askeri ve Anadolî 'askeri-yle(RE) Rûmili ve
 Anadolî 'askeri-yle(BN)

9-bu re'y üzerine(RE) bu re'y üzere(BN)(MK)

IO-emr-i ma'hûd üzere(RE) emr-i ma'hûd üzerine(MK)

II-şi'r(RE) beyt(BN)- (MK) de başlık yok.

İ2-Hâdret-i Şehriyâr(RE) bu cânibde Hâdret-i Şehriyâr(MK)

İ3-fevt itmeyüb anlaruñ(RE) fevt anlaruñ(BN)

İ4-mühiṭ ve ol(RE) mühiṭ idi ol(BN)

(56b) I-cümle bilürdi(RE) cümle bilürlerdi(BN) bilürdi(MK)

2-kaḫb etmişdi ki(RE) kuḫb etmişdi(BN)

3-olsa(RE) olub gitse(BN)

4-entâr-ı ğamdan(RE) emkâr-ı maṭâr-ı ğamdan(MK)

5-her ne ki(RE) her ne(BN)

6-maḫşûdına(RE) maḫşûda(MK)

7-şi'r(RE) beyt(BN)(MK)

8-nihânend(RE) nihâdest(MK)

9-bi sebeb-i ân ve beyân-ı hâl-i ferhunde meâl ân husrev-i şâhib

kıran(RE)bi sebeb-i beyân-ı ferhunde meâl ân husrev-i şâhib

kıran-ı kâmrân(BN)bi sebeb-i ân ve beyân-ı hâl-i ferhunde meâl

ân husrev-i şâhib kıran-ı kâmrân(MK)

IO-ahvâl-i rûzgâr(RE) ahvâl-i rûzgârıla(MK)

II-ṭabi'îsinden(RE) ṭabi'atından(MK)

(57a) I-cihân tâbla ile(RE) cihân tâb ile(MK)

2-helâk olurdu harâret-i şemsle(RE) helâk olub mücerred-i

harâret-i şemsle(MK)

3-KK(24) nur 39

4-KK(I6) nahl 8I ayetin başında "ve" olmayacak.

5-şî'r(RE) nazm(BN) beyt(MK)

6-dükelisinün şabr-ı hürmetine(RE)dükelinün şabr-ı hürmetine(BN)

7-ol idi ki(RE) ol idi(BN)

8-sekâmete mütehavvil ola(RE) maḥdâ sekâmete mütehavvil ola(BN)
şihhat-ı sekâmete mütehavvil ola(MK)

(57b) I-ol şehriyâr-ı serefrâza eyliyeceği(RE) o şehriyâr-ı serefrâza
eyliyecek(BN)

2-sûz-ü-kudâz idi ki(RE) sûz-ü-kudâzı ki(BN)(MK)

3-maḥsûd-u-niyyeti ve aḥsâ-yı cüll-i himmeti(RE) maḥsûdı ve lâ
niyyeti ve aḥsâ-yı cüll-i himmeti(BN) maḥsûd-ı niyyeti bu idi
ki aḥsâ-yı cüll-i himmeti(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN) şî'r-i mü'ellif(MK)

5-ḥüdâvendigârün şehriyâr-ı kâmkârla(RE) ḥadret-i ḥüdâvendigârün
ḥadret-i şehriyâr-ı kâmkâra(MK)

6-bu nev'-i fi'lün(RE) bir nev'-i fi'lün(BN)

7-tezvîr-i mekrden(RE) tezvîr-ü-mekrden(MK)

8-şî'r(RE) beyt(BN)

9-ve fâra'l-ğadrü(RE) ve fâda'l-ğadrü(MK)

IO-ilticâ eylediler(RE) ilticâ eylerler(BN)

II-şehriyâr-ı kâmkârün(RE) şehriyâr-ı kâmrân(BN)(MK)

I2-mütezáyid ve zikr olan(RE) bu-yidi zikr olan(BN)

(58a) I-mesâfede mütebâ'id(RE) mütebâ'id olub(BN)

2-ḥadret-i şehriyârün(RE)serîr-i ḥadret-i şehriyârün(BN)
her biri ḥadret-i şehriyârün(MK)

3-günûsi-yçün(RE) me'nûs için(MK)

4-münhall olub ifâyı etmediklerinden(RE) yemine münhall olub
ifa-yı 'ahd etmediklerinden(BN)(MK)

5-KK(9) tevbe 56 (MK) de ayet yanlış olarak şöyle yazılmışdır.

"ve yaħlifûne bi' llâhi le minkûm ve mâ hûm minkûm ve lâ kinnehûm kavmûn yûfrekûn"

6-ħâtır-ı ħâtîr(RE) ħâtır-ı 'atîr(MK)

7-sebeb-i ruħřata sâlik olmağa mecal bullar(RE) sebeb-i ruħřata sâlik olmağa mecal bulalar(BN)sebîl-i ruħřata sâlik olmağa mecal bulalar(MK)

8-çikârını dâm-ı mekrle bende düşüreceklerinde(RE) çikârını dâm-ı bende mekrle düşüreceklerine(BN) şikârın dâm-ı mekrle bende düşüreceklerinde(MK)

9-şâ'ibe-i şübhe yokdur(RE) şübhe yokdur(MK)

10-teğâbün birle vecne-i pür mihne-i ħirâřide(RE) teğâbün birle ve ħîne-i pür mihne-i ħirâřide(MK) ve pür mihne-i ħirâřide(BN)

11-lâzımdır dedi(RE) lâzım idi(MK)

12-şi'r(RE) beyt(BN)

13-semend-i tızgâm-ı eblağ(RE)semend-i bed licâm-ı eblağ(MK)

14-KK(53) necm 39

15-KK(53) necm 40

16-müşâhede etmek müyesser ola(RE) be ğâyet müşâhede etmek müyesser ola(BN)(MK)

17-şi'r(RE) nazm(BN)

(58b) 1-sebeb olmak(RE) mecâl-i sebeb olmak dahi(BN) sebeb olmak dahi(MK)

2-ħadret-i ħüdâvendigâra(RE)ħüdâvendigâr(BN) ħadret-i ħüdâvendigâr(MK)

3-der peyince varub(RE) peyince varub(BN)

4-olmadan günâha irtikâbına mâni' olavuz(RE) olmadın yetişüb günâha irtikâbına mâni' olavuz(BN)(MK)

5-ħüdâvendigârûn(RE) ħüdâvendigâr(MK)

6-şi'r(RE) beyt(BN)

7-şi'r(RE) nazm-ı 'arabi(BN)

8-ķable'n-nağhi baħrâni(RE) ķable'n-nağici baħrâni(MK)

9-mütevessî'a(RE) müsi'a(BN)(MK)

IO-insandır(RE) hakikat-i insandır(BN)(MK)

(59a) I-KK(2) bakara 2I6 âyetin başında "ve" olacak.

2-KK52) bakara 2I6

3-mütemmim-i fehvasına(RE) fehvasına(MK)

4-şâhibü'l-i'tikâd(RE) şâhibü'l-idrâk(BN)(MK)

5-KK(3) âli imran I40

6-metâvisinde(RE) metâvisinden(BN)(MK)

7-nigâh itmeye(RE) nigâh eylemeye(MK)

8-olur ki ol şûret kendü murâdınca(RE) olur ol şûret kendü murâdına(BN)(MK)

9-kendü murâdınca(RE) kendü murâdına(MK)

IO-(Ç)(mışra')(RE) şî'r(MK)

II-kendinün kıyâs idinüb(RE) kendinün idinüb(BN)(MK)

I2-heves-i şihd(RE) heves-i kand(MK)

I3-iddi'âsı hak budur ki bâtıldır(RE) iddi'âsı bâtıldır(MK)

I4-şî'r(RE) nazm(BN) beyt(MK)

I5-bu dünyâ-yı(RE) bu dünyâ-ı(BN)(MK)

(59b) I-kâbîn-i mihr(RE) ânun kâbîn-i mihr(BN)(MK)

2-mir'at-ı salıy'tai(RE) mirâ-i salıy'tai(MK)

3-şî'r(RE) nazm(BN)

4-kesîrast ki âmed-ü-henüz(RE) kesîrast gu henüz(MK)

5-müte'ellim-i müte'emmile vâcibdir ki(RE) müte'emmil-i müte'emmile vâcibdir ki(BN) müte'emmile vâcibdir ki(MK)

6-dest-i dacret(RE) dest-i dacretle(BN)(MK)

7-mühît olan(RE) mühît(BN)

8-vech-i meşruh(RE) ânun vech-i meşrûh(BN)(MK)

9-(RE) de bulunan ardarda "kı't'a" ve "şî'r" başlığı altındaki ikişer mışra' (BN) ve (MK) de "şî'r" başlığı altında yer almakta olup beyitler yer değiştirmiş durumdadır.

IO-tarîk-i taleb(RE) tarîk-i edeb(MK)

II-bike'd-dünyâ(RE) bike'l-belvi(MK)

I2-izâ fekkertehu(RE) izâ fekkertehâ(MK)

I3-cümlesine ısmarladı ki(RE) cümlesinün ısmarladı(BN)

I4-tedârük-i ahvâl(RE) tedârük-i hâl(MK)

I5-her ne ise zuhûra gele(RE) her ne zuhûra gele(BN)

I6-dide-i merhameti eşk-i nedâmetle(RE) ebr-i dide-i merhameti bârân-ı eşk-i nedâmetle(BN)(MK)

(60a) I-inâbet-i destgâhı(RE) nedâmet-i inâbet-i destgâhı(MK)

2-hadis (RE) de hadis metninde "ma^hkâlât" ki şeklinde geçen kelime (BN) ve (MK) de "ma^hkâl" olarak alınmıştır.

3-şi'r(RE) beyt(BN)(MK)

4-ehl-i nikbet müfsitler(RE) ehl-i nikbet(BN)

5-varub didiler ki(RE) varub didiler(BN)

6-ğaflete varub(RE) ğafletle varub(MK)

7-aşıl mahall-i tava^hkkuf(RE) aşlâ mahall-i tava^hkkuf(MK)

8-te'hîr oluna sû-i tedbîrle(RE) te'hîr sû-i tedbirle(BN)

te'hîr ola sû-i tedbîrle(MK)

(60b) I-Sultân Ahmed Hâdretlerine hırman müte'ayyindir(RE)

Sultân hâdretlerine hüsrân müte'ayyindir(BN)

2-hâtarlardan şaklaya deyu(RE) hâtardan şaklaya deyu(BN)(MK)

3-du'âya götürülmüş(RE) du'âya gösterilmiş(MK)

4-te'âlâ ilâ yevmi' l-mi'âd(RE) ilâ yevmi' l-mi'âd(MK)

5-recâsında(RE) recâsına(MK)

6-gördü(RE) gördü ki(MK)

7-müntafî olmağa kâbiliyyetden geçmişdi(RE) müntafî kâbiliyyetden geçmişdi(BN)

8-hadis

(61a) I-şi'r(RE) beyt(BN) beyt(Ç)(MK)

2-mâ çu dâdim(RE) mâ çu didim(MK)

3-‘asker birbirine mukâbil olub iltikâ-i şaffeyn vâki’ oldu(RE)

‘asker birbirine mukâbil oldu iltikâ-i şaffet vâki’ oldu(BN)

leşker birbirine mukâbil olub iltikâ-i şaffeyn vâki’ oldu(MK)

4-KK(55) rahman I9

5-‘ayân olub(RE) şûret-i ‘ayân olub(BN)şûret-i‘ayan oldu(MK)

6-đarb-u-đarble(RE) đarb ile(MK)

7-điriv-i na‘re(RE) điriv-ü-na‘re(BN)

8-redd-i vedî‘a-i nakđ-i hayât(RE)redd-i vedî‘at-ı nakđ-i
hayât(BN)(MK)

9-đarc eylediler ki(RE) đurûc eylediler ki(MK)

IO-đadis

II-ser nişest idi(RE) ser nüvişted di(BN)

(61b) I-KK(4) nisa 78

2-KK(62) cum‘a 8

3-olurđı merd-i dilâverlerün(RE) olur ve merd-i dilâverlerün(BN)

4-KK(77) mürselât 32

5-đasb-i hâli olmuşđı(RE) đasb-i hâli vâki’ olub(BN)

đasb-i hâli vâki’ olmuşđı(MK)

6-đird-i haylinden(RE) đaylinden(BN)

7-meşnevi(RE) beyt(MK)

8-neverd(RE) neverd der ân pehnu şud(MK)

9-ber evc-i gerdün(RE) bâ evc-i gerdün(MK)

IO-ser-i tâ‘ir-i sipihr(RE) nesr-i tâ‘ir-i sipihr(MK)

II-kulle-i kâfuñ(RE) si mürğ-i kulle-i kâfuñ(BN)(MK)

I2-şı‘r(RE) beyt(BN)- (MK) de başlık yok.

I3-canına te‘sir etdikce(RE) te‘sir etdikce(BN)

I4-işkâl-i tîr(RE) işkâl-i pîr(MK)

(62a) I-şâhib-i tedbîr gerçi bir işâret-i engüştle(RE)şâhib bir işâret-i
engüşte(BN) şâ‘ib-i tedbîr gerçi işâret-i engüşte(MK)

2-zırđuñ sînesinde(RE) zırđuñ sînesinün(MK)

- 3-şî'r(RE) meşnevi(BN)
- 4-puştelere oldı(RE) puştelere olmuşdı(BN)(MK)
- 5-şî'r(RE) meşnevi(BN) beyt(MK)
- 6-efkende(RE) kafkende(MK)
- 7-KK(I2) yusuf 64 âyetde yanlış olarak "va'llâhu" alınmış
"fa'llâhu" olacak (MK) ve (BN) de doğru olarak alınmış.
- 8-âyeti nuşhasın(RE) nuşhasın(BN)
- 9-şî'r(RE) beyt(BN)- (MK) de başlık yok.
- IO-e'âzeke(RE) e'âze(BN) e'âdeke'allâhu(MK)
- II-KK(5) maide 67
- I2-siper idinmişdi(RE) siper pulâd idinmişdi(BN)(MK)
- (62b) I-ḥandândı(RE) ḥandân idi(BN)(MK)
- 2-şî'r(RE) nazm(BN)
- 3-izâ cera'l-kaḍâu(RE) izâ ahre'l-kaḍâu(MK)
- 4-KK(22) ḥac I8 âyetin başında "fe" olmayacak.
- 5-ḥadis
- 6-niyyet-i maḫşûd ḥaşıl ola tâ(RE)niyyet-i maḫşûdı ḥaşıl
ola tâ ki(BN)(MK)
- 7-menzilesinde(RE) mesâbesinde(MK)
- 8-evkâtı iddiḥâr-ı zehâyir(RE)evkâtı iddiḥâ-i zehâ'ir(BN)
- (63a) I-kendü(RE) kendünün(MK)
- 2-ḥudûrunda(RE) 'izz-ü-ḥudûrunda(BN)
- 3-şî'r(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok.
- 4-ṭuruk-ı tedârük-i aḥvâl tamâm münsedd olmuşdı(RE) ṭuruk-ı
tedârük-i aḥvâl tamâm münsedd olduğdan sonra(BN) ṭaraf-ı
tedârük-i aḥvâl tamâm münsedd olmuşdı(MK)
- 5-ḥuşûla muvaşşal olmağa(RE) ḥuşûle mevşûl olmağa(MK)
- 6-KK(8) enfal 47-(9) tevbe 34-(I4) ibrâhim 3-(22) ḥac 25
- 7-ḥulûs-ı niyyet ve şafâ-yı ṭaviyyet ile(RE)ḥulûs-ı niyyet ve
şafâ-yı ṭaviyyetle gelüb(BN)ḥulûs-ı niyyetle ve şafâ-yı
ṭaviyyetle gelüb(MK)

8-ibtilâ olucak(RE) ibtilâ vâki' olucak(BN)(MK)

9-şî'r(RE) beyt(BN)

IO-zaḥm âḥır(RE) zaḥm âḥır(MK)

II-çü dost(RE) çün dost(MK)

I2-görđi ki(RE) görđi(RE)

I3-efsûnla(RE) füsûnla(MK)

I4-ḡuvvet-i ṡâli' kenârı(RE) ṡâli' kenârı(BN)

I5-cânibinde(RE) cânibinden(MK)

I6-beyt(RE) şî'r(MK)

I7-zî her belâyi(RE) zî her belâyet(MK)

I8-çü düşmen(RE) şad düşmen(MK)

(63b) I-helâkle(RE) helâke(BN)

2-ṡaḡınan merdâne yigitler(RE) daḡınan merdâne yigitler(BN)
daḡınan yigitlerden(MK)

3-yegânele ki(RE) yegânele kim(MK)

4-eylemekde(RE) eylemekden(MK)

5-olmuşlar(RE) olmuşlardır(BN)

6-müfred(RE) beyt(MK)

7-bî zaḥm-ı tiḡ-i 'aşḡ zi 'âlem ne mî revem(RE)

bî raḡm-ı tiḡ-i 'aşḡ zi 'âlem nemî revîm(MK)

8-şüret-i ma'nâsı mün'akis oldu(RE) ma'nâsı mün'akis oldu(MK)

9-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

IO-kenar-ı selâmete(RE) sâhil-i selâmete(BN)

(64a) I-mehabb-i 'inâyet-i ḡaḡdan(RE) mehebb-i 'inâyet(BN)

2-KK(25) fūrḡan 48 baṡta"ve"olmayacak "mübeşşiren"deyil "büşren"
olacak (BN) de "büşren" dir.

3-sünnet-i seniyye(RE) seniyesine(MK)

4-ḡadiş "el-firârü mimmâ lâ yütâḡu..."(RE) "el-firârü ammâ lâ
yütâḡu..."(MK)

5-KK(28) ḡaşaş 22

- 6-tereccisi(RE) tereccisi ile(MK)
- 7-KK(5I) zâriyat 50
- 8-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)
- 9-ḥüdâ derim(RE) ḥüdâ revim(MK)
- 10-çıkıldı(RE) kenara çıkıldı(BN)
- 11-yüze sürdi(RE) yüzine sürdi(MK)
- 12-şî'r(RE) meşnevi(BN) beyt(MK)
- 13-firâz-u-nişibinden(RE) nişîb-ü-firâzinden(MK)
- 14-gördi ki(RE) nazar etdi gördi ki(BN)(MK)
- 15-ba'îd düşüb(RE) ba'îd olub(BN)
- 16-sürûr ḥâne-i ḥâtır(RE) sürûr-i ḥâtır(MK)
- 17-pâl-u-bâl(RE) bâl-ü-mâl(MK)
- 18-oldılar(RE) oldu(BN)(MK)
- 19-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)
- 20-çün himmeti bâzi ide pervâz(RE) bâzi ki be men âmede pervâz(BN)
- 21-şehbâz(RE) sektâz(BN)
- (64b) 1-ḥalvet serâ-yı ḥâtırından(RE) ḥalvetleri ḥâtırından(MK)
- 2-tekeşşürden ḥalaş eylemişdi(RE) cem iyyet-i tekeşşürden ḥalâş eylemişdi(BN)(MK)
- 3-KK(37) şâffât 84 "izâ"değil "iz" olacak
- 4-şî'r(RE) nazm-ı fârisi(BN) beyt(MK)
- 5-ḥürremî hâst(RE) ḥurremî hâst(MK)
- 6-şî'r(RE) beyt(BN)
- 7-KK(I6)nahl I27
- 8-KK(I6)nahl I27
- 9-(MK) de "âyetinün.." dedikten sonra ki kısım (RE) nin "65a" da ki "..beşâretnameleri gelüb ḥadret-i şehriyâra.." diye devam eden kısım yer almaktadır.arada bulunan kısım alınmamıştır.
- 10-âyetinün mağmûn-ı meserret(RE) mağmûn-ı meserret(BN)
- "kümûni-yle" sayfa kenarında "maknuni-yle" olarak düzeltimiştir.

II-ḥadîṣ

I2-şî'r(RE) beyt(BN)

I3-KK(7) a'raf I83 (68) kalem 45

(X) sayfa kenarında "ḥaşmı mübin" olarak düzeltilmiştir.

(65a) I-göstermişdi etraftan(RE) gösterdi etraftan etraftan(BN)

2-zâhir olub(RE) cem' olub(BN)

3-KK(3) âli imran I59

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-KK(3) âli imran I59 "felev" değil "velev" olacak (BN) de "velev"

6-KK(3) âli imran I59

7-naẓm(RE) şî'r(MK)

8-felâ(RE) velâ(BN)(MK)

9-ğaşâşaten(RE) ğadâdaten(MK)

IO- fi kuvvetin(RE) kuvvetin(BN)

II-KK(3) âli imran I59

I2-Resul Ḥadretlerinin şeriflerine (RE) Resûlün pür fütûhine(BN)

Resulün rûhuna(MK)

(65b) I-'asker cem' oldı(RE) adam cem' oldı(BN)

2-ilticâ iden(RE) ilticâ idüb(MK)

3-mütemevvil kişilerün(RE) ba'dı mütemevvil kişilerün(BN)

4-esbâb almağa her nice ki ikdâmlar eylediler(RE) almağa her

nice ki ikdâm idüb tahrîş eylediler(BN)

5-'ismetini âlûde-i ḥâr-u-ḥâşek(RE) 'ismetini ulfete ḥâr-u-ḥâşek

(BN)(MK)

6-şî'r(RE) beyt(MK)

7-hazîne-i güher est(RE) hezâr genc-i güher(MK)

8-muḥâl idi(RE) muḥâlet idi(BN)

9-luğâz(RE) vaşf-ı sefine(BN) naẓm(MK)

IO-KK(68) kalem I

(66a) I-be rû-yi o(RE) be rû-yi âb(BN)(MK)

2-perhizkâr est-ü-vilâyet-i sîret est(RE)

perhizkâr est-ü-vilâyet(BN)

3-pehlüvânra(RE) pevlüvâneş(BN)(MK)

4-ya taht-ı Süleyman(RE) ve hem taht-ı Süleyman(MK)

5-KK(II) hud 4I

6-bâdiyân-ü- 'izz-ü-devlet-i lenger est(RE)

badiyâneş 'izz-ü-devlet-i lenger est(MK)

7-KK(29) ankebut I5

(66b) I-KK(29) kaşas 25

2-nâ ümîz(RE) nâ ümîd(MK)

3-zân çe(RE) er çe(MK)

4-bülend himmet-ü-bisyârdan-ü-endeksâl el-maḥşûş bi inayeti' llâhi'

l-müte' âl(RE) bülend baht-ü-sükûn-ü-endeksâl el-maḥşûş bi

inâyeti' llâhi' l-meliki' l-müte' âl(BN) bülend himmet-ü-bisyârdan

-ü-endeksâl el-maḥşûş bi inâyetihi' l-meliki' l-müte' âl(MK)

5-ehl-i vilâyetâ(RE) ol vilâyetâ(MK)

6-ne yerden ki(RE) ne yerden(BN)

7-ehl-i idrâk ki aḥvâl-i ecrâm-ı basîte(RE)

ehl-i guvârũ ki ecrâm-ı basîte(BN)

8-beyt(RE) şî'r(MK)

9-ba'de'r-rücû'i(RE) ba'de't-tülû'i(MK)

IO-teveccüh-i o(RE) tedbir-i o(BN)

(67a) I-çehre-i aḥvâlini(RE) aḥvâlini(MK)

2-'azamet-ü-celâli(RE) 'azamet-ü-iclâli(BN)(MK)

3-naẓm(RE) beyt(BN) şî'r(MK)

4-nuşret-i şehriyârũ(RE) ḥaḍret-i şehriyârũ(MK)

5-münkesirü' l-bâl olmuşdı(RE) münkesir olmuşdı(BN)(MK)

6-mesned-i 'izz-ü-sa'âdetde(RE) sa'âdete(BN)mesned-i sa'âdetde(MK)

7-gerekdir ki(RE) gerekdir(MK)

8-tibr-i hâliş-i vücûd-ı pür cûdını mehak-ı tecribeye(RE)

hâliş-i pür vücûdını kümmel-i tecribeye(MK)

9-şer'-i nebevide(RE) şer'-i nebeviyyet(MK)

(67b) I-serîr-i salţanat...idügi(RE) serîr-i sa'âdet...idügin(BN)

serîr-i sa'âdet...idügi(MK)

2-raht-ı haşmeti(RE) raht-ü-haşmeti(MK)

3-KK(9) tevbe 5I

4-cemi' -i makâşıd(RE) makâşıd(BN)

5-hâşıl-ü-aķşâ-yı murâdatına vâşıldır(RE)hâşıl-ı murâdatına vâşıldır(BN)

6-genc-i sa'âdet-i salţanata mahall-i kâbil(RE)

genc-i salţanata mahall-ü-kâbil(BN)(MK)

7-huşûl-i merâmla(RE) huşûl-i murâdatla(MK)

8-vesâvis-i şavâhilden(RE) vesâvis-i şevâğilden(MK)

9-murâdını tarîkine tevcih etdi(RE) murâdı cânibine tevcih

iderdi(BN) murâdı tarîkine tevcih etdi(MK)

IO-zebân-ı halle iderlerdi(RE) zebân-ı halle iderdi(MK)

II-şi'r(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok

I2-ķarâri kerd(RE) ķarâri keberned(BN)(MK)

I3-münâ-yı 'adem aşiyânî ki(RE) ma'nâm-ı aşiyân-ı 'adem ki(BN)

(68a) I-ķâf-ı kadâ vü kaderde(RE) kadâ vü kaderde(BN)

2-hâricdir(RE) hâricdi(MK)

3-taķşîrat(RE) vücûh-i taķşîrat(BN)(MK)

4-pâdişâh-ı birle pûşide(RE) pâdişâh-pûşide(BN)

5-şi'r(RE) beyt(BN)(MK)

6-şimdiki hînde(RE) şimdiki halde(MK)

7-bizden i'râd idüb(RE) i'râd idüb(MK)

(68b) I-zıkr olan(RE) zıkr olunan(MK)

2-şi'r(RE) beyt(BN)

3-hâşe şüd kânra (RE) haste mî şüd kânra (MK)

4-pây-ı kejrânün(RE) padişâh-ı kejrânün(BN)pâşâ-yı kejrânün(MK)

5-mahazz-ı kabûlde(RE) hayyiz-i kabûlde(BN)

6-kaşu kullarından biri fi'l-hâl Sulţan Aşmede gönderildi(RE)

kaşu kullarından fi'l-hâl Sulţan Aşmede adam gönderildi(BN)(MK)

7-sebük pâ kalem-i serî'u'l-şudûm mişâli(RE)sebük bâ serî'u'

l-maşdem mişâli(BN)sebük bâr-ı kalem-i serî'u'l-şadem(MK)

8-olmağa ruşşat bulıcaş(RE) olıcaş ruşşat bulıcaş(MK)

(69a) I-şün kendünün daşi keşret-i işğâl(RE) şün şün kendünün daşi
keşret-i iştiğâl(BN)

2-intisâb etmişlerdi(RE) tefvîd etmişlerdi(BN) de sayfa

kenarında "tefvîd" kelimesi "intisâb" olarak düzeltilmiştir.

3-KK(65) talak I

4-KK(I2) yusuf 2I (28) 9

5-KK(39) zümer 5I "mekrü" deyil "kesebü" olacak.

6-fehm etmişler(RE) fehm olduğun bilmişlerdi(MK)

7-KK(49) hücurat 6

8-mektublar ziyâde mü'ekked(RE) ziyâde mektublar mü'ekked(BN)

9-'azm eyleyüb bir nice menzil(RE)'azm eyledi nice menzil(BN)

'azm eyledi bir nice menzil(MK)

10-adam gönderib dest bûse istizân eyledi(RE) der-i devlete

'azm eyledi dest bûse istizân eyledi(BN)

11-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

12-bûk-i mâl(RE) bûk-i meger(BN)(MK)

(69b) I-(RE) de bulunan sayfa kenarında ki bu iki mışra'(BN) de "nazm"
(MK) de "şî'r" başlığı altında metin içinde verilmiştir.

2-müfred(RE) nazm(BN)-(MK) de başlık yok.

3-behem zened(RE) nihem zened(BN)

4-mâ vü çerağ(RE) (ġ) mâ râ çerağ(BN)

5-ma'ruf(RE) meşhûr(MK)

6-daru's-salţatanun(RE) daru's-salţananun(MK)

7-ol menzile gelmekle(RE) ol yere gelmekle(BN)(MK)

8-mü'essir olsa şanurdu(RE)mü'essir şanurdu(BN)mü'essir ola şanurdu(MK)

9-erkân-ı cihân(RE) ezkân-ı cihân(MK)

10-zi dil küze(RE) zi gül küze(MK)

11-atası Hâdret-i Hüdâvendigârün 'izz-i hudûruna mühürlü mektubla (RE)atası Hüdâvendigârün mektubla(BN)atası Hüdâvendigâra mektubla(MK)

12-gelüb vâsıl olıcağ(RE) vâsıl olıcağ(BN)

13-Hüdâvendigâr Hâdretleri(RE)Hüdâvendigâr Hüdâvendigâr Hâdretleri (RE)

14-(RE) de bulunan "beyt" başlığı (BN) ve (MK) de yok.

15-nakd-ı dil dihem(RE) resm-i nakd-ı dil dihem(BN)

16-der hazîne(RE) der-i hazâne(MK)

(70a) 1-vâsıl olıcağ(RE) vâsıl bulıcağ(BN)(MK)

2-ammâ kemâl-i meyl-ü-muhabbetden(RE)kemâl-i meyl-ü-muhabbetden (BN)(MK)

3-ve 'andelib-i gülşen-i hâtırî(RE) ve 'andelib-i gülşen-i 'aklı (BN) ammâ 'andelib-i gülşen-i 'aklı(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-gülistân-ı vey(RE) gülistân-ı berev(MK)

6-bi'l-cümle ol şadlıkla(RE) bi'l-cümle o şadılığla(BN) bi'l-cümle ol şadılığa(MK)

7-bölükler ihdârına(RE) bölükler ihdâra(MK)

8-şî'r(RE) beyt(BN)

9-kad yatrağne(RE) kad setarani(BN) kad betrağne(MK)

10-tamam olması çün(RE) çün tamam olması(BN)(MK)

11-İslambola(RE) İstanbula(MK)

12-'ahd-i sâbık üzere(RE)'ahd-i sâbık üzerine(MK)

(70b) 1-ikâmet-i hüsn-i itâ'atünüz var mıdır(RE) ikâmet-i hizmete hüsn-i itâ'atünüz var mıdır(MK)

2-mü 'accelen mehr-i mişil virdikleri(RE)mehr-i mü'accel mişil virdikleri(BN)

3-(RE) ve(MK) de bulunan (ع) başlığı (BN) de yok.

4-ve men nekaha'l-hinâ'e(RE) ve mene'l-hinâ'e(BN)

5-bu vechile(RE) bir vechile(MK)

6-evvelemir vefk-i hâtırımızca(RE) ol vefk-i hâtırımızca(BN)

7-kıyâmete cân verirler(RE) kıyâmete bunca cân verirler(MK)

8-KK(I6) naħl I "fela testa'ciluh"(RE)"felâ testa'cilun"(MK)

9-KK(26) şu'ara 88,89

(7Ia) I-nice ğâfil olurlar(RE) nice ğâfiller idi(MK)

2-şi'r(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok

3-süddet 'aleyhâ(RE) set 'aleyhâ(MK)

4-bu re'y üzere(RE) bu re'y üzerine(MK)

5-şi'r(RE) nazm-ı 'arabî(BN)

6-fî leyleti(RE) fî leyli(BN)(MK)

7-tiğ-i intikâm(RE) tiğ-i intikâmın(BN) tiğ-i intikâmı(MK)

8-hadis

9-cânibini felege virmezdi(RE) felege virmezdi(MK)

10-ferkadan güyâ ki(RE) ve farkadan güyâ(BN)

II-şi'r(RE) beyt(BN)

12-temâşây eylerdi ki(RE) temâşâ eylediler ki(BN)temâşâ eylediler ki(MK)

(7Ib) I-tâc-ı müfâheret dir(RE) efser-i mafâharetdir(BN)

2-ve dilâveri idi(MK) ve dilâveri(RE)

3-kıt'a(RE) nazm(BN) şi'r(MK)

4-hemâ(RE) heme(BN)(MK)

5-nişânehâ-yı(RE) nihânehâ-yi(BN)

6-hidmetleri(RE) hakk-ı hizmetleri(BN)(MK)

7-fisân-ı intikâmla(RE) hisân-ı intikâmla

8-hunrîz(RE) ve hunrîz(BN)

9-ellerindeki harbelerün(RE) ellerindeki çublarunki(BN)

- IO-KK(7) a'raf IO7, (26) şu'ara 32
- II-levh-i hâtırında(RE) levh-i hâtırından(BN)(MK)
- I2-bir siğ-i hûnbârdır(RE) bir tiğ-i hûnbârdı(BN)
- I3-burc-ü-baruyı(RE)burc-ü-bârû(BN)
- I4-külünk mişâl(RE) külünk mişâli(BN)
- I5-çama'la ki(RE) çama'la(MK)
- I6-menzilesinde(RE) meşâbesinde(BN)
- I7-vâki'(RE) vâki' olan(BN)(MK)
- I8-güyâ ki(RE) güyâ(BN)(MK)
- I9-istişmâm-ı gönçe vü istinşâk-ı lâle(RE)istişmâm-ü-istinşâk-ı lâle(MK)
- 20-şi'r(RE) nazm(BN)-(MK) de başlık yok.
- 2I-sa'leb(RE) se'âlib(BN)
- 22-ve insülle seyfü'n kâle tanîne zübâb(RE)
ve inzalle kâle seyfun zanne zübâb(BN)(MK)
- (72a) I-"meşnevi"başlığı altındaki bu iki mışra'lık şi'r(BN) de yok.
- 2-kızılbaş seferine(RE) kızılbaş seferinden gelüb(BN)
- 3-zikr olan müfsidlerün(RE) zikr müfsidlerün(BN) de "olan"
kelimesi sayfa kenarındadır.
- 4-i'timâd eylemek(RE) aña i'timâd eylemek(BN)
- 5-'arabiyye(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok.
- 6-suyûfin fi'd-derâri şeni'ah(RE)kusûfin fi'd-dâri eşi'ah(BN)
kusûfin fi'd-dâri şeni'ah(MK)
- 7-eyle olsa hâliyen(RE) eyle olsa(BN)
- 8-remâd(RE) rimâli(BN)
- 9-içfâ eyleyevüz(RE) teskîn eyleyevüz(BN)(MK)
- IO-beyt(RE) şi'r(MK)
- II-nerâ tahte'r-remâdi ve mîda berkin(RE)
terâ tahte'r-remâdi yedâ berkin(MK)
- I2-yekûne lehu hîrâmu(RE) yekünne lehu fidâmu(BN)

- I3-lisân-ı hışm-u-ğadabla(RE) lisân-ı çeşm-ü-ğadabla(BN)
 fisân-ı çeşm-ü-ğadabla(MK)
- (72b) I-serâ-yı vâsi' u'l-fedâsı(RE) serâ-yı l-fedâsı(BN)
 2-sûkvâr gibi(RE) sûkvâr(BN)
 3-çek çâk olub(RE) çâk olmuşdı(BN)(MK)
 4-dâmen-i zelâme(RE) zann-ı rehde(BN)
 5-şî'r(RE) beyt(BN)
 6-tentatih(RE) tentah(MK)
 7-üstür zehebek(RE) işteri zehebek(BN)(MK)
 8-ta'arrudla(RE) tevfi'ki ele(BN)
 9-hâke berâber eylediler(RE) hâke berâber(BN)
- IO-sîmin-ü-zerrin ve evâni-yi muraşsa'(RE)sîmin ve zâtını
 muraşsa'(BN)(MK)
- II-oldı ki mücrim-i 'âsi gibi(RE) idi ki mücrim-ü-'âsi gibi(BN)(MK)
- I2-şî'r(RE) beyt(BN)
- I3-baht-ı hâb(RE) ğadab-ı hâb(BN)(MK)
- I4-şî'r(RE) beyt(BN)
- I5-min cülleti'd-dücâ(RE) min zılli'd-dücâ(BN)
- I6-ve ğammeşa(RE) ve hammeşa(BN)
- I7-(RE) de bulunan "ma seher" ibaresi (BN) de yok.
- (73a) I-zemân-ı 'izzetlerinde(RE) zemân-ı 'izzetlerinden(BN)
 zebân-ı 'izzetlerinde(BN)
 2-refâhiyyet-i hâtırları(RE) hâtırları(BN)
 3-pür hûn olurdu bâr-ı elemle(RE) pür hûn olurdu bâr-ı eleme(BN)
 hûn olurdu bâr-ı eleme(MK)
 4-tehayyürlerinden ve mezîd-i tehasürlerinden iderlerdi(RE)
 tehayyürlerinden iderlerdi(BN)
 5-şî'r(RE) nazm(BN)
 6-leyâlî'l-lezzeti sükyâlek(RE)lebâbi'l-lezzeti şu'bâlek(BN)
 7-'abîdün leki 'âlem(RE)'abdün leki(BN)(MK)

8-şabâdan taḥşîl(RE) 'âlem-i şabâdan taḥşîl(BN)(MK)

9-rubâ'îyye(RE) nazm(BN) beyt(MK)

IO-be bored(RE) bored(BN)

II-târîk-i dilî ber dihedem baḥtem bîn(RE)

tâzıl-i dilî berg 'adem-i baḥtem bîn(BN)

I2-esbâb-ı devletden(RE) erbâb-ı devletden(BN)

I3-oldı(RE) olmuşdı(BN)(MK)

I4-şî'r(RE) beyt(BN)

I5-lev küntü(RE) ev küntü(BN)

I6-(RE) de olan (ع) (mışra') başlığı (BN)(MK) de yok

(73b) I-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

2-atası hüdâvendigâra bir mertebede(RE) atası ḥadret-i

hüdâvendigâra bir mertebe(BN)(MK)

3-kendinün bilürdi ekşer-i evkât fikr-i tehniye-i bezme(RE)

kendinün şanurdı ekşer-i evkât fikr-i tehiye-i esbâbı bezme
(BN)(MK)

4-mesâmî' -i 'âliyesi(RE) merâmîr-i 'âliyesi(BN)

5-ğâfil ve bu nazmun(RE) ve bu nazmun(BN)

6-şî'r(RE) beyt(BN)

7-ber leb-i(RE) ber ten-i(BN)

8-şöyle istinâd etmişdi ki(RE) teselli isnâd etmişdi(BN)

9-dest-i arzûsını gerden-i şâhid-i devlet(RE) dest-i arzûsın
şâhid-i devlet(MK)

IO-'anâşır-ı mürekkebât(RE) mürekkebât(BN)

II-mâbeyninde vâki' olan(RE) mâbeynlerinde vâki' olan(BN)(MK)

(74a) I-rubâ'îyye(RE) nazm(BN)

2-nüh sakf-ı mînâ(RE) sakf-ı mînâ(BN)

3-nazm, şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

4-lezzete nevmihâ(RE) lezzete nevmihâ(BN)

- 5-müşkîn-i şeb-i dalâletden pertev-i 'ârd-ı şulh(RE)
 . pür müşkîn-i şeb-i dalâletden pertev-i şubh-'ârıd(BN)
 Pür müşkîn-i şeb-i halâlinde pertev-i 'ârd-ı şubh(MK)
- 6-mecâl ve tâkatı(RE) tâkat ve mecâli(BN)(MK)
- 7-mübârek cisminde(RE) mübârek cemâlinde(BN)
- 8-hâli dâ'imâ ıd'tırabdan hâli degildi(RE) dâ'imâ hall-i
 ıd'tırabdan hâli degildi(MK)
- 9-şî'r(RE) beyt(BN)
- IO-izâ zanneti'l-azânu kültü zekerteni(RE)
 izâ zanneti'l-ayânu kültü zekerteni(BN)
- II-'aynâye ercû't-telâkiya(RE) beyne ercû't-tekâki(BN)
- I2-münevver kıldı(RE) münevver eyledi(BN)(MK)
- I3-kerh-i kelâmı(RE) kuh-i melâli(MK)
- (74b) I-hayretinden 'akde'l-lisâni(RE) hayretinde dilinde 'akde'l-lisâni
 (BN)(MK)
- 2-müstağrak(RE) müstağrak olmuş(BN)(MK)
- 3-belâ(RE) belâ ki(BN)(MK)
- 4-yine ıd'tırâba başlamışdır şâre-i baht-u-devleti maşlahatuñ
 itmâmına(RE) ıd'tırâba başlamışdır şâre-i baht-ı devleti
 maşlahatıy-çün itmâmına(BN)
- 5-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)
- 6-merâ burd(RE) merâ bud(MK)
- 7-"mera bord ümmid-i nîk ahteri
 veli baht-i men-i nîk taşîr kerd"(RE)
 "zemâne ne nik-ü-bed' aletest
 sitâre gehi dost geh düşmen est"(BN)
- 8-makşûdında ki(RE) makşûdına(BN)
- 9-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)
- IO-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)
- II-mey âşâm ola(RE) âşâm ola(BN)

(75a) I-nefsi olan(RE) nefisle olan(BN)

2-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

3-bi'l-cümle şehzâdenün(RE) bi'l-cümle şehzade kendünün(BN)

ve bi'l-cümle şehzâde kendünün(MK)

4-bulmadığın bilüb(RE) bulmadığı ecilden(BN)

5-İslambola(RE) İstanbula(MK)

6-devlet-ü-ifdâlde(RE) devlet-ü-ikbâlde(BN)

7-ol makâmında(RE) ol makâmın(MK)

8-kendünün ı'râd etmesine(RE)kendünün semtine ı'râd etmesine(MK)

9-umûr-i saltanatde kendüde olan(RE)umûr-i saltanat kendüden olan(MK)

IO-siyâset-i celâdetdir(RE) siyâset-ü-celâdetdir(BN)(MK)

II-(RE) de bulunan bu iki mısra'(BN) ve (MK) de yok.

I2-şî'r(RE) beyt(BN)

(75b) I-muhâlefet itmekde(RE) muhâlefet itmekden(MK)

2-mücid olub(RE) mücid olmuşdı(BN)(MK)

3-Sultân Muhammed-i şehinşâh ki(RE)Sultân Muhammed bin Sultân şehinşâh ki(MK)

4-şî'r(RE) nazm(BN)

5-ve mâ kâlehu(RE) ve lâ yekûlu(MK)

6-"şî'r" in son iki mısra'(MK) de yok.

7-o becâ(RE) o be cânib(BN)(MK)

8-Korkud be dâru's-saltana(RE) Korkud ra be daru's-saltanat

Istanbul(BN)Korkud ra be daru's-saltanat Kostantiniyye(MK)

9-nazm-ı meşnevi li mü'ellifihi(RE) mü'ellif(BN)-(MK) de yok.

IO-merd-i cihangirsin(RE) mehr-i cihangirsin(MK)

(76a) I-dilir-ü-civan(RE) dilir civan(MK)

2-eyledi(RE) eylemişdi ki(MK)

3-kuvâ-yı tabî'i(RE) kavâm-ı tabî'i(BN)

4-sultân-ı heft iklim(RE) sultân-ı iklim-i heft(BN)

5-kaķûm-ı ğamam ve(RE) kaķûm-ı ğumam(BN)

6-ŗi' r(RE) beyt(BN)

7-mî lerzed(RE) mî eyd(MK)

8-sincâb(RE) reye sincâb(MK)

9-cümle berehne(RE) cümlesi berehne(BN)(MK)

(76b) I-hevâ yüzünde(RE) hevâ yüzünden(BN)

2-oldugun göricek(RE) olduğun(MK)

3-ŗavlet-i berdle(RE) ŗavlet-i berdge(BN)

4-olan haķķ-ı civârı(RE) olan havârı(BN)

5-ıdıtırâr gelüb(RE) ıdıtırab gelüb(MK)

6-ŗi' r(RE) beyt(BN)

7-ŗi' r(RE) beyt(BN)(MK)

8-ŗüd âb-ı revânez(RE) ŗüd âb ez(BN)

9-ŗurŗîd ki ğazâyın-i ŗüküfenün(RE) ğazâyın-i ŗüküfenün(BN)

ŗurŗîdle ğazâyın-i ŗeküfenün(MK)

(77a) I-ķıt'a(RE) rubâ' iyye-i mü'ellif(BN)-(MK) de başlık yok.

2-gerd ğurŗid(RE) gerz ğurŗid(MK)

3-ķudret-i haķķ(RE) ķudret-i ∅(BN)

4-ez ŗaraf-ı çemen(RE) ber ŗaraf-ı çemen(BN)

5-peyk-i ŗabâ(RE) peyk-i ŗafâ(BN)

6-âmed-ü-ŗahrâ(RE) dâmen-i ŗahrâ(BN)

7-keŗîde zi niyâm(RE) keŗîde niyâm(BN)

8-semûm-ı ğumûmla gül-i murâd(RE) semûm-ı ğumûmla gül-i murâdı

(BN) humûm-ı ğumûmla gül-i murâdı(MK)

9-KK(68) kalem 5,6

10-KK(43) zuhruf 83 (70) me'âric 42

11-müfred(RE) beyt(BN) ŗi' r(MK)

12-dilâzi ğubsi ğasûdan(RE) dilâzi haber ğasûdan(BN)

zi ğubs-i ğasûdan(MK)

(77b) I-defâ'atle(RE) egr çi defâ'etle(BN)(MK)

2-perâkende-i kibr-ü- 'ucûbden(RE)perâkende vü 'ucûbdan(BN)

3-şî'r(RE) nazm(BN)

4-fi'lü'l-'âmili(RE) fi'lü'l-'âtılı(MK)

5-'âlem-i tefekküre varub(RE) tefekküre varub(BN)

6-hâtır-ı sevâb(RE) hâtır-ı sevâb(BN)(MK)

7-bir yüzden dahî(RE) bu yüzden dahî(MK)

8-şî'r(RE) beyt(BN)

9-gûş-ü-gû günâh(RE) mâş-ü-gû günâh(MK)

IO-şî'r(RE) beyt(BN)

II-halk şâmil-ü-luṭf-ikerîm tüst(RE) şâmil-i luṭf-i kerîm-ü-halk

tüst(BN)luṭf-i şâmil halk-ı kerîm tüst(MK)

I2-rif'at-i şânına(RE) re'fet-i şânına(BN)

I3-"cân-u-dilden du'âya el getürmüşdü" (RE) ve (BN) de bulunan
bu ibare (MK) de yok.

I4-i'tikâd etmişdi(RE) sû-yi i'tikâd etmişdi(BN)(MK)

(78a) I-KK(49 ḥucurat I2

2-tamâm bî ḥudûr(RE) be ḡâyet bî ḥudûr(BN)

3-şî'r(RE) nazm(BN)

4-'âr eylemişdi(RE) 'âr idiyordu anların mekrinden ihtiyat eyleyüb
ḥuşûşî cânib-i ḥakka tefvîd elemişdi(BN)(MK)

5-müfred(RE) beyt(BN)(MK)

6-ṭabibân-ı müdda'ı(RE) ṭabibân-ı mudta'ı(BN)

7-behçet-ü-sürûrla(RE) behçet-ü-sürûr(MK)

8-ri'âyet-i hâtırî ḥuşûşını(RE) ri'âyet-i ḥuşûşını(BN)

9-her nice ki mücidd olub sa'yi belîğ etdiler(RE)

her nice ki sa'yi belîğ etdiler(BN)

IO-Sultân Ahmedüm(RE) Sultân Ahmed(MK)

(78b) I-dûr olmasına(RE) dûr olub(MK)

2-zill-ı ḥimâyetine(RE) zill-ı ḥimâyetlerine(MK)

3-bir şâhib-i vücûda(RE) şâhib-i vücûda(BN)

4-KK(9) tevbe 40

5-bu tarafından(RE) bu tarafta(BN)(MK)

6-sultan üzerine(RE) Sultan Muhammed üzerine(BN)(MK)

7-padişâh zâde-i güzîn(RE) şehzâde-i güzîn(MK)

8-ol müfsidlerün re'yi-yle(RE) ol müfsidlerün re'y ızhâri-yle(BN)

9-şi'r(RE) beyt(BN)

(79a) 1-'asker çeküb(RE) leşker çeküb(MK)

2-hüküm vârid oldu ki(RE) hükm-i şerif vârid oldu ki(BN)

3-üzerimize vâcibdir(RE) üzerimize(BN)

4-hıfz idüb şûret-i muhâlefet üzere oldu(RE)

şûret-i muhâlefet üzere tahâşşün idindi(BN)

5-Hüdâvendigârda(RE) Hüdâvendigârdan(BN)

6-şi'r(RE) beyt(BN)

7-gitdiginden(RE) gitdikden sonra(BN)(MK)

8-vermişdi(RE) vermişdir(MK)

10-şöyle ki nev'an ihmâl ola(RE) şöyle ki ihmâl ola(BN)(MK)

(79b) 1-her ne ise(RE) neyse(BN)

2-hâtır-ı şerîfinde evvel Sultan Ahmedün hayli muhâbbeti

mütemekkin olmuşdı zıkr olan mihman hâneye gayrun muhâbbeti

şûret-i ikâmet göstermek hadd-i imkândan taşra idi(RE)

hâtır-ı şerîfinde Sultan Ahmedün hayali muhâbbeti şûret-i

ikâmet göstermekde hadd-i imkandan taşra idi(BN)

3-KK(3) âli imran 26

4-hüdâvendigârün(RE) hüdâvendigâr(MK)

5-meşnevi(RE) beyt(BN) şi'r(MK)

6-dileş(RE) dilem(MK)

7-KK(I4) ibrâhim 24

8-hezâr meskenetle sidre vü tûbâ tûbâleke tehniyesi(RE)

meskenetle sidre vü tûbâleke tehniyesi(BN) hezâr meskenetle

sidre vü tûbâ leke ve hüsn-i me'âb tehniyesi(MK)

9-şi'r(RE) beyt(BN)

IO-be sa'd-i t̄ali' (RE) be ba'd-i t̄ali' (BN)

II-nabd-ı h̄atırın(RE) h̄atırın(BN)

(80a) I-kendiler(RE) kendülerün(BN)

2-ğayr-i vârid-i darûri(RE) ğayr-i darûri(BN)

3-teba' iyyet eyleyüb(RE) hamıyyet eyleyüb(BN)

4-oldılar âhır re' -yi cihân ârâ(RE) oldılar âhır re' -yi cihân
(BN) olalar âhır re' -yi cihân ârâ(MK)

4-'asker idüb(RE) ser 'asker idüb(BN)(MK)

6-tedbîr-i kaçâ te' sîrine(RE) tedbîr-i kağâyâ te' sîrine(BN)

7-'adâlet-i 'âmme(RE) 'adâlet nâmesine(MK)

8-rübâ' iyye(RE) nazm(BN) şî'r(MK)

9-ğulikat mesâ'îke(RE) ğalakake mesâ'îke(BN)

IO-velîmetü's-sircâni(RE) velîmetü's-sırhâni(BN)

velîmetü's-sırhâni

II-'inân-ı ihtiyârın(RE) 'inân-ı ihtiyârı(MK)

I2-kendünün eyâletinde(RE) kendünün taht-ı eyâletinde(BN)(MK)

I3-şî'r(RE) beyt(BN)

I4-mâ terk-i(RE) men terk-i(BN)

(80b) I-mağşûdı kenârında bilürdi(RE) mağşûdını zende bilürdi(MK)

2-şî'r(RE) beyt(BN)

3-mâ îm-u-âsitâne(RE) mâ bînim âsitâne(BN)mâ yîm-u-âsitâne(MK)

4-kirâ bered ender(RE) ger âyed-ü-ender(BN)

5-ğuccete nüvîd-i beşâret(RE) hoceste nüvîd-i beşâret(BN)(MK)

6-dil-i e'âdiden ğayr-i yerde eser-i inkıbad(MK)dil-i ecâdibden

ğayr-i yerde eser-i inkıbad(RE)dil-i e'âdiden ğayr-i yerde

inkıbad(BN)

7-olmadan ğâli degildi(RE) olmadan bir dem ğâli degildi(BN)(MK)

8-mücerreb(RE) mücerrebât(BN) mücerrebe(MK)

9-şî'r(RE) beyt(BN)

IO-ğoş yâd averd(RE) ğoşyâz âverd(BN)

II-zâdet(RE) zîred(BN)

I2-dâru's-saltanat-ı Kostantıniyye(RE) dâru's-saltana-ı
Kostantıniyye(MK)

I3-hümâyunı(RE) hümâyun(BN)

I4-olmağ için(RE) olmağ(MK)

(8Ia) I-erbâb-ı bâtın(RE) erbâb-ı nazâr(BN)(MK)

2-mesnevi(RE) nazm(BN)-(MK) de başlık yok

3-berîn(RE) bedîn(MK)

4-yârî dihed(RE) yârı bâd(BN)

5-dest kârî dihed(RE) dest yârî bâd(BN) rest kârî dihed(MK)

6-felek yâr bâd(RE) felek bende bâd(BN)

7-binâ-yı cibilletleri(RE) binâ-ı cibilletleri(MK)

8-müfsidler ki mezâri'-i hâtır-ı fâtırlarına(RE)

müfsidlerün mezâri'-i hâtırlarına(BN)

9-KK(7) a'raf 58 âyet (MK) de yanlış olarak "vellezi lâ
yührice illâ nekidâ" şeklinde alınmış.

IO-aşlâ mülâhaza(RE) mülâhaza(BN)

II-Hüdâvendigâr Sultân Aḥmedden tamâm i'râd etmişdir(RE)

Sultân Aḥmedden Hüdâvendigâr i'râd etmiştir(BN)

I2-meslekine sâlik olub men keḡura fikruhu fî 'avâḡibi'l-umûri
lem yeḡca' (RE) ve (MK) de metin içinde bulunan bu ibare
(BN) de sayfa kenarında yer almaktadır.

I3-dâmen-i teveḡkufi çeküb ḡalâş eyleyesin(RE)

dâmen-i ḡalâş eyleyesin(BN)

I4-sur'at idüb mevsîm-i rebi' gibi gice gündüze(RE) şitâb idüb
rebi' ki gice gündüze(BN)şitâb idüb mevsim-i rebi' gibi gice
gündüze(MK)

(8Ib) I-ardınca olasın(RE) ardınca olasız(BN)(MK)

2-(RE) de bulunan "şî'r" başlığı (BN) de yok (MK) de "şî r"(C)
başlığı var.

3-li keremih(RE) li keremi(BN) lil keremih(MK)

4-ğâfil olmayasın(RE) ğâfil olmayasız(BN)(MK)

5-afitâb-ı تنها rev(RE) afitâb-ı tîz rev(BN)

6-olmakta(RE) olmaktadır(MK)

7-menzil-i ma'hûda(RE) ma'hûda(MK)

8-cerîde rev(RE) cerîde rev ki(BN)(MK)

9-içine giresin(RE) içine giresiz(MK)

IO-muntazırdır(RE) muntazırlardır(BN)(MK)

II-şöyle ki ahmâl-i keşret-i ihtimâl ve eşkâl-i tekâsül-ü-ihtimâl
(RE) şöyle icmâl-i keşret-i ihmâl eşkal-i tekâsül(BN) şöyle ki
ahmâl-i keşir-i ihtimâl ve eşkal-i tekâsül-ü-ihtimâl(MK)

I2-amâlünüzde(RE) amâlünüzde olan(BN)

I3-"şî'r" De'i't-tekâsüle tağnem fe kad cerâ,

Meşel ki zâd-ı rahrevân cüstîst-ü-çalâki.

(RE) ve (MK) de bulunan bu şî'r (BN) de yok.

I4-I3 numarada sözü edilen iki mışra'lık şî'r den sonra (RE)
ve (BN) de bulunan "şî'r" başlığı (MK) de yok.

(82a) I-Hz. 'Ali

2-Hz. 'Ali

3-mevâdd-ı fesâdı(RE) murâdif idi(BN)

4-olmaduğun(RE) üzere olmaduğun(BN)(MK)

5-bu cânibden(RE) bu cânibde(MK)

6-çün kendüye(RE) kendüye(MK)

7-mükaddemâ mebârik-i yâda gelen(RE) mebârik-i yâda gelüb(MK)

8-kuvvat-i dirâsetle ve kemâl-i fehm-ü-firâsetle(RE) kuvvet-i
dirâset ve kemâl-i firâset ile(MK)

9-nazm(RE) beyt(BN) şî'r(MK)

IO-mî şüdem(RE) mî şüden(BN)

(82b) I-recâsı şüretin zâhir-i hâlerinden mahv eyledi mahdâ küşe-i

ğurbet-ü-ferâğat(RE) sultân recâsı şüretin zâhir-i hâlden mahdâ

küşe-i 'uzlet-ü-ferâğat(BN) sultân recâsı şüretin zâhir-i hâlerinden

mahv eyledi mahdâ küşe-i 'uzlet-ü-ferâğat(MK)

2-şî'r(RE)beyt(BN)

3-ţarîķ-i sebûkbâr(RE) girîve sebûkbâr(BN)(MK)

4-Ĥadret-i Ĥüdâvendigâr cânibinden dâru's-salţanata(RE)

Ĥüdâvendigâr Ĥadretleri cânibinden dâru's-salţanata(BN)

Ĥüdâvendigâr Ĥadretleri cânibinden dâru's-salţanaya(MK)

5-keşf-i râz eylemedi(RE) keşf-i râ eyledi(BN)

6-ilticâ eyledim(RE) ilticâ itdim(BN)(MK)

7-şî'r(RE) beyt(BN)

8-ez bed ĥadîse(RE) vez ber ĥadîse(MK)

9-be tevfiķ-i ĥüdâ celle zikruhu ve 'amme şukruh(RE)

be tevfiķ-i ĥüdâ celle zikruhu ve 'amme nevâlüh(BN)

Ĥüdâ celle zikruhu ve 'izzü nevâlehu ve şukruh(MK)

(83a) I-nerkis-i mûkaddeĥ(RE) mûkaddeĥ(BN)

2-bezm ehline(RE) ehline(BN)

3-'işretgâh-ı çemen(RE) nüzhetgâh-ı çemen(BN)

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-çâh-ı zebûlde(RE) çâh-ı zebûl(MK)

6-nerkisün(RE) nerkisin(BN)

7-berîd-i nesîm(RE) berîr-i nesîm(BN)

8-şî'r(RE) rubâ'iyye(BN)

9-der dâmen-i cân(RE) der dâmen-i ĥâr(BN) der dâmen-i ĥan(MK)

10-ĥusrev-i dildâde(RE) ĥusrev-i dildâre(BN)ĥusrev-i dildâde(MK)

11-bahar idi ki(RE) bahârı ki(BN)

12-şerîf-ü-ĥürrem(RE) şerîf-ü-ĥürrem(MK)

(83b) I-bedâyi'-i şanâyi' dir serengüşt-ineşv-ü-nemâ(RE)

bedâyi' dir engüşt-i neşv-ü-nemâ(BN)

2-ķader-ü-ķadâ(RE) ķadâ vü ķader(BN)(MK)

3-götmemişdi(RE) göstermemişdi(BN) göstermemiş idi(MK)

4-KK(30) rûm 50"fe'nzurâ ilâ âşâri rahmeti'llah(RE) fe'nzuru

ilâ âşâri(BN) doğrusu "fe'nzür"olaca (MK) de"fe'nzuru ile'

l-âşâru" olarak alınmış

- 5-şî'r(RE) rubâ'îyye(BN)
 6-zemâne'l-berdi(RE) zemâne'l-verdi(MK)
 7-ve hâfe(RE) ve hâkabe(BN) ve hâfet(MK)
 8-'ayni a'nâka'l-ğuşni't-temâyimâ(RE) 'ayni a'nâ ve'l-'unûne'
 l-yemâyima(BN)
 9-tefâdet ve'sterce'at minha vedî'aten(RE)
 tefâdeyte ve'estercune minha vedî'aten(BN)
 IO-mâhîlin(RE) bâhîlin(MK)
 II-beşâret haberine(RE) beşâret haberle(BN)
 I2-gelüb mücib-i izdiyâdı(RE) mücib-i izdiyâdı(BN)
 I3-mevadd-ı efrâh(RE) meradd-ı efrâh(BN)

(84a) I-şî'r(RE) beyt(BN)

- 2-cemi'-i erkân-ı divân(RE) erkân-ı divân(MK)
 3-istikbâl-i şerâyıt-i ta'zîm-u-iclâlde dakîka(RE) istikbâl
 ideler ta'zîm-u-iclâlde dakîka(BN) bir dakîka(MK)
 4-ayağ üzere(RE) ayağ üzerine(BN)
 5-izdiham(RE) izdiham(MK)
 6-tahakkûka hakikat-ı mâ şadak(RE) tahkîkine hakikat-ı mâ
 şadak(MK) tahkîkine mâ şadak(BN)
 7-her minâre-i bülend âsîb-ü-gezend irmesün(RE)
 minâre-i bülend âsîb-i gezend irmesün(BN)
 8-tündibâd-ı hâdiseden(RE) tündibâd-ı havâdisden(BN)

(84b) I-nazm(RE) beyt(BN) şî'r(MK)

- 2-KK(44) duhan I9
 3-KK(I2) yusuf 9I
 4-şöyle(RE) şöyle ki(MK)
 5-rubâ'îyye(RE) nazm(BN) şî'r(MK)
 6-fe emrüke(RE) ve emrüke(BN)(MK)
 7-'ala ş-şabah dide-i bahş-i rûzgâr(RE) 'ala ş-şabah ki dide-i
 bahş-i rûzgâr(BN) 'ala ş-şabah ki dide-i baht-ı rûzgâr(MK)

8-cihântâbı(RE) cihânbânı(MK)

9-reftâre sŭvâr oldı hŭdâvendigârŭn(RE) reftâre devlet-i sŭvâr
oldı hadret-i hŭdâvendigârŭn(BN)(MK)

IO-'izz-ü-iclâl(RE) iclâl(BN)

II-mütevahhi oldı(RE) mütevaccih oldı(MK)

(85a) I-müşerref-i vuşŭl(RE) şeref-i vuşŭl(BN)(MK)

2-'ağde vü ihlaşda(RE) 'ağde-i ihlaşda(MK)

3-hadret-i şehriyârŭn(RE) şehriyârŭn(MK)

4-medde'llâhu itnâbe(RE) medde'llâhu cenâbe(BN)

5-makâmına rucu' etdi(RE) makâmına rucu' etmege şuru' itdi(MK)

6-şî'r(RE) beyt(BN)

7-yeniçeri tâ'ifesi(RE) yeniçeri tâ'ifesi ki(BN)(MK)

(85b) I-du'â-yı eyyâm-ı devletine iştiğâl etmişlerdi(RE) du'â-ı
eyyâm-ı devletine devlet-i eyyâmına iştiğâl etmekle(MK)

2-tîr-i du'âsı hedef-i icâbete(RE) kâri'lerŭn tîr-i du'âsı
icâbete(BN) ğarilerŭn tîr-i du'âsı isâbete(MK)

3-dide-i remed didelerine(RE) dide-i recâlarına(BN)(MK)

4-şî'r(RE) mesnevi(BN)

5-hadretlerinŭn ki(RE) hadretlerinŭn(MK)

6-kemingâhda göz diküb(RE) kemingâhda firâr idüb(BN)

7-müdmahill olub(RE) cümlesi müdmahill olub(MK)

8-rubâ'iyeye(RE) nazm(BN) şî'r(MK)

9-fîke 'ani'l-kadîmi ğinen ve na'nî(RE)

ve fîke 'ani'l-kadîmi ğinen ve yuğnî(MK)

IO-şuğli'z-ziyâli(RE) şuğli'd-dibâli(MK)

II-ev bâli(RE) ve bâli(MK)

(86a) I-rŭz-i eözŭn ellerinden(RE) rŭz-i eözŭndur ellerinde(MK)

2-devlet mişâl(RE) devlet-i ikbâl mişâl(BN)(MK)

3-şâfi' etmişdi(RE) şâfi' ve mücellâ etmişdi(BN)(MK)

4-cenâb-ı hadret-i hağdan ki(RE) cenâb-ı hadret ki(BN)

5-şî'r(RE) beyt(BN)

6-mî şevêd-ü-küşâdegi(RE) mî şevêd-ü-.... .küşâdegi(BN)

7-be ğayri(RE) be ğayri ki(BN)(MK)

8-beyân-ı cülus(RE) beyân-ı keyfiyet-i cülus(BN)(MK)

9-ümerâ be emr-i cihân muṭâ'-ı o vü zıkr(RE) emr-i cihân
muṭâ'-ı o zıkr(BN)

IO-şî'r(RE) nazm(BN)(MK)

II-leheyyâlü(RE) keyâlü(BN)

I2-şî'r(RE) beyt(BN)-(MK)de başlık yok

I3-zâhir-i erbâb(RE) hâtır-ı erbâb(BN)/MK)

- (86b) I-künküre-i âsumanda(RE) büleñd eyvân-ı künküre-i âsumanda(BN)
- 2-baht-ı nâ fercamâ tiğ-i intikâm çekmişdi(RE)tiğ-i intikâm(BN)
baht-ı mâ fercamâ tiğ-i intikâm çekmiş idi(MK)
- 3-"âlemün yüzi bir vechile afitâb-ı cihântâbdan nikâb-ı şehâb
mürtefi' olub"(RE) de ve (MK) de bulunan bu ibare kısmen
mükerrer olub (RE) de üzeri taranmışdır.(BN) de yoktur.
- 4-mütevakkıf götürüb(RE) tevakkuf gösterib(BN)(MK)
- 5-cûş-ü-ḥurûşe gelüb âvâz-ı bülbül öyle(RE) ḥurûşe gelüb âvâz-ı
bülbülle(BN) cûş-ü-ḥurûşe gelüb âvâz-ı bülbül(MK)
- 6-fedâ-yı şahn-ı çemen(RE) şahn-ı çemen(BN)

(87a) I-özgeden(RE) özgede(BN)(MK)

2-maḳdem-i mübârekine(RE) maḳdemine(BN)

3-rû-yi zemîn(RE) rû-yi zemîñüñ(BN)(MK)

4-ḳarîn'iken(RE) ḳarîniken(BN)(MK)

5-ğayb(RE) 'âlem-i ğayb(BN)(MK)

6-KK(38) şâd 26

7-(2) bakara 247

8-şî'r(RE) nazm(BN)

9-beşâseteḥa(RE) siyâseteḥa(MK)

IO-şî'r(RE) beyt(BN)

(87b) I-cânib-i hüdâvendigârdan beşâret gelüb(RE) cânib-i
hüdâvendigârdan beşâret haberi gelüb(BN)(MK)

"hadret-i hüdâvendigârdan beşâret haberü gelüb" ibaresi
(MK) de mükerrerdir.

2-tefrika-i hâtır(RE) tefrika-i 'âlem(BN)

3-müşerref oldı(RE) müşerref oldı ki(BN)

4-beyt(BN) şî'r(MK)

"Be ferah ter zemâni şâh-ı civân baht,"

Be dâri'l-melik horşid ber ser-i taht."

Bu iki mısra' (RE) de yok.

5-du'a

6-envâ'-ı tadarru'(RE) tadarru'(BN)(MK)

7-şî'r(RE) beyt(BN)

8-zi dihamuhâ(RE) zi duhamuhâ(MK)

9-şî'r(RE) beyt(BN)

IO-tibe'r-remâdi(RE) tibe'r-rekâdi(MK)

II-kaçâ-yı riyâd(RE) kaçâ beyâd(MK)

(88a) I-'inan keş olub cevelan gâhı(RE) 'inan keş olub(BN)

2-KK(4) nisa 79 "ve in" yerine "mâ" olacak "hasenetün" yerine
"min hasenetin" olacak.

3-cânibine teveccüh gösterdi(RE) teveccüh gösterdi(BN)

4-KK(43) zuhruf 32 "ba'dakum" deyil "ba'dehum" olacak.

5-hâl-i ferhunde me'âli(RE) ğarib hâl-i ferhunde me'âli(BN)

ğarîn hâl-i ferhunde me'âli(MK)

6-itlâka(RE) 'âlem-i itlâka(BN)(MK)

7-revâyih-ı 'ulûm-i ğaybı(RE) levâyih-ı 'ulûm-i ğaybı(MK)

8-ve hâcet-i hulv-ü-sehâhet-i hulkla(RE) recâhet-i hulka

-ü-şecâhet-i hulka ile(BN)(MK)

9-şî'r(RE) beyt(BN)(MK)

IO-KK(40) ğâfir I9 "hâinete' l-a'yuni ve ma tühfi' ş-şüdûr"(RE)

"ya'lemu hâinete' l-a'yuni ve tühfi' ş-şüdûr"(BN) iki nüsha da
âyeti yanlış almış (MK) doğrusunu almıştır. "ya'lemu hâinete'
l- a'yuni ve mâ tühfi' ş-şüdûr"(MK)

II-aqtâr-u-küre-i hâkdir(RE) aqtâr-ı küre-i hâkdir(BN)(MK)

I2-ikdâm-ı akdâm-ı istidlâl(RE) akdâm-ı istidlâl(MK)

(88b) I-kelam-ı şeker neyle(RE) kelam-ı şırneyle(BN)

2-şi'r(RE) nazm(BN)

3-bi cenâhâyi' l-ihsâsi(RE) bi cenâhi ihsâsi(BN)

4-zûre' l-eflâki(RE) dürr-i eflâki(MK)

5-KK(2) bakara II7,(3) âli imran 47,59,(6) en'am 73,(I6) nahl 40
(I9) meryem 35,(36) yâsin 82,(40) ğâfir 68

6-şi'r(RE) beyt(MK)

7-bî hoh(RE) ber hod(MK)

8-KK(40) ğâfir 60 "estecibleküm" (BN) de yanlış olarak
"festecibleküm" olarak alınmıştır.

9-sürûş-i ğayb icâbet(RE) sürüş-i ğayb du'â-yı icâbet(BN)(MK)

IO-hürrem-ü-handân oldu(RE) handân oldu(BN)

II-şi'r(RE) beyt(BN)

(89a) I-hadis

2-ref' olub 'izzet-i muhabbet-i 'âlem-i ittiyhâd(RE)

muhabbet-i 'âlem-i ittiyhâd(BN)

3-KK(35) fâtır 2

4-beşâset gelüb(RE) beşâret gelüb(BN)

5-hüdâvendigâr-ı kâmrân(RE) hüdâvendigâr-ı kâmrân hadretleri(MK)

6-emr-i 'âlişân mücebince şol ki nihâyet-i âmâl idi(RE)

emr-i 'âlişâna imtişâl ser-i nihâyet-i âmâldi(BN)

emr-i 'âlişana imtişâl ki nihâyet-i âmâldi(MK)

7-iştibâh cânibine(RE) iştibâha(BN)

8-şükr için du'âya el getürmüşlerdi(RE)şükri-yçün el
götürmüşlerdi(BN)

9-şî'r(RE) beyt(BN)

IO-te'ti ileyhim e'âcimen(RE) te'ti ileyhi e'âcimen(BN)(MK)

II-cemâl-i bî mişâli ki(RE) cemâl-i nâ mişâliki(BN)

(89b) I-kesîra(RE) kesî ki(MK)

2-firûmende ki(RE) fîrûz ki(BN)

3-rikâb-ı hümâyununa(RE) rikâb-ı hümâyununca(MK)

4-revân oldı(RE) revân olub(MK)

5-KK(22) hac 36

6-tesbîline sâlik olub(RE) sebîline sâlik olub(BN)(MK)

7-şî'r(RE) beyt(BN)

8-zikrike zâkiru(RE) zikrike nâtıku(MK)

9-KK(20) tâha IO7

IO-şî'r(RE) nazm(BN) beyt(MK)

II-atası hüdâvendigârün izz-i huçûr-i fâ'idü'n-nûruna varub

mücaleset vâki' olıcağ(RE) hadret-i hüdâvendigâr huçûr-ı

fâyizi' n-nûr varub şeref-i mücâleset vâki' olıcağ(BN) atası

hadret-i hüdâvendigârün huçûr-ı fâyidü' n-nûra varub şeref-i

mücâleset vâki' olucağ(MK)

(90a) I-şol ki levâzım-ı ta'zîm-ü-terîmdir(RE) şol kim levâzım-u-ta'zîm

-u-tekrîmdir(MK)

2-şî'r(RE) beyt(BN)

3-fi âma'ihî(RE) fi mâ'ihî(MK)

4-nice neşâyiğ-i mülûkine(RE) neşâyiğ-i mülûkine(BN)(MK)

5-cüz'î ve küllî(RE) cüz'î ve küllî dükeli(BN)(MK)

6-ğilâfet intisâbına(RE) ğilâfet iktisâbına(BN)

7-vüzerâ vü erkân(RE) cemi' -i vüzerâ vü erkân(BN)(MK)

8-ğadis

9-şî'r(RE) beyt(BN)

IO-ğufâfâsı(RE) ğufâfâsı ki(MK)

II-müreffehü'l-ahvâl(RE) müreffehü'l-hâl(MK)

(90b) I-şî'r(RE)-(MK) de başlık yok

2-irsâl ola(RE) irsâl oluna(BN)(MK)

3-yerine getüreler(RE) yerine getürmege(MK)

4-civân baht-ı sezâvar(RE) civân baht-ü-sezâvar(BN)

5-şemere-i saltanat(RE) şemere-i şecere-i saltanat(BN)(MK)

6-irsâl olunub daru'l-ḥilâfete da'vet(RE) îrâd olunub dâru'

l-ḥilâfete da'vet olundu(BN) irsâl idüb daru'l-ḥilâfete

da'vet olundu(MK)

7-mutâba'at idüb(E) mutâba'at eyleyüb(BN)

8-ihtiyarlarını(RE) ihtiyarların(BN)(MK)

9-tâ ki herne yerde(RE) tâ ki herne girde(BN)

IO-olmak murâd idinürse(RE) olmak murâd olmak idinürse(MK)

II-mağşûd idindügi kimesnei ihtiyâr eyleyüb(RE) mağşûdun kimse

ihtiyâr eyleyüb(BN) mağşûd idindügi kimse ihdâr eyleyüb(MK)

(9Ia) I-maḥdâ ol maşlahat için(RE) ol maşlahat çün(BN)

2-çün cemi'-i maşlahat(RE) ol cemi'-i maşlahat(BN)(MK)

3-'inân-ı 'azîmet(RE) 'inân-i 'azîmeti(MK)

4-resm-i mevâdî'a'ı(RE) resm-i mevâdî'ayı(MK)

5-âdâb-ı saltanat da(RE) tarîk-i âdâb-ı saltanatda(BN)(MK)

6-furşat ve nuşreti-yçün(RE) şihhat ve nuşreti-yçün(BN)

(9Ib) I-kabûle mûşıl olduğın(RE) kabûle mevşul olduğın(BN)(MK)

2-pâdişâh-ı sa'âdet(RE) pâdişâh-ı 'adâlet(BN)

3-idüb munşarîf oldılar(RE) eyleyüb munşarîf oldular(BN)(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN)

5-mâze'l-vedâ'u vedâ'u'l-vâmini'l-kebedi(RE) mâze'l-vedâ'u'

l-vâmini'l-kemedi(BN) mezali ve dâ'l:l-vâmiki'l-keddi(MK)

6-mağfîret medâr(RE) mağfîret(BN)

7-bî zevâl ki(RE) bî zevâl-ü-lâ yezâl ki(BN)

8-KK(40) ğâfir I6 ayette"li'llâhi" eksik yazılmış

9-KK(28) kaçış 68 "yef'alu'llâhu"deyil "ve rabbüke yaḥluku"olacak.

IO-KK(7) a'râf I28

II-feyd-ı cûdı(RE) feyd-ü-cûdı(BN)(BN) kabda-i vücûdı(MK)

(92a) I-nazm(RE) şî'r(MK)

2-hükmu'llâhi yettarid(RE) hükmü yettarid(BN)

3-hadis

4-mü'eddâsı mükteâsınca(RE) mü'eddası-yle(BN)

5-tazkiye-i nefis hâşıl eylemişdi ki berzah-ı vücûdı enfüs
-ü-âfak(RE) bir vechile tezkiye-i nefis hâşıl eylemişdi ki
berzah-ı vücûdı enfüs-ü-âfak(BN) bir vechile tezkiye-i
nefs-ü-âfak(MK)

6-müştemildi(RE) müştemildir(BN)

7-metâlibe(RE) metâlibine(MK)

8-zıkr olan emr-i ed'af îrâd olunub(RE) zıkr olan burhâna da'f
îrâd olunub(BN)(MK)

9-"mü'terekü'l-menâyâ beyne sittîn ve seb'în sene men' vâki'
olub şûret-i dâfın te'kid idmişdi faşl-ı şitâ-i şuyhuhatdan
gelen incimadla ebyâb-ı mesâmat münsehd olub harâret-i ğarizi
müntafî olmağa müteveccih olmuşdı"(BN) ve (MK) de bulunan
bu kısım (RE) de yok

IO-şî'r(RE) nazm(BN)

II-zemânün yezmenu(RE) zemânün berhanet(BN)

I2-müddet-i salţanatı(RE) müddet-i 'ömr-i salţanatı(BN)(MK)

I3-naqd-ı 'ömrünü ısrâfla(RE) naqd-ı 'ömrü ısrâfla(BN) naqd-ı
'ömrünü ısrâfla(MK)

I4-kemâl irmekle sermâye-i vücûdına(RE) kemâle irmeklige
sermâye-i vücûdına(BN)(MK)

I5-olmuşdı(RE) olmağa başlamışdı(BN)

I6-dizân olmuşdı(RE) iyzân olmuşdı(BN) riyzân olmuşdı(MK)

I7-şî'r(RE) beyt(BN)

I8-gerçi ol niyyet etdüğü(RE) niyyet itdüğü(BN)

(92b) I-KK(89) fecr 28

2-şadâsın(RE) nidâsın(MK)

3-ol teveccüh etdügi(RE) ol teveccüh itdügi(BN)(MK)

4-KK(3) âli imran I33

5-şerefü's-serîr-i dünyâya tercih eyledi(RE) şerefü dârü's-serîr-i dünyâya tercih itdi(BN) şerefü dârü's-serîr-i dünyâ tercih eyledi(MK)

6-cennet-i firdevse varub şâhsâr-ı tûbâda sâkin olan(RE) cennet-i firdevsde şâhsar-ı tûbâ üzere sâkin olub(BN)

7-da'a

8-şîr(RE) meşnevi(BN)

9-mağfiret penâh pelâs-ı 'âriye-i vücûddan(RE) mağfiret penâh-ı pelâss pelâs-ı 'ariye-i vücûddan(BN)

IO-müzcât-ı saltanat-ı dünyâyı vesîle-i derecât-ı 'uqbay(RE) bedâ'at-ı müzcât-ı saltanat-ı dünyâyı vesîle-i fevz-i derecât-ı 'uqbay(MK)

II-hadîş-i mağfiret nesîb(RE) hadîş-i mağfiret ta'kîb(MK)

I2-hadîş

(93a) I-zuhûra getürdi(RE) zuhûra gelüb(BN)

2-KK(4) nisâ' IOO "ve rusilihi" lafzı (BN) de noksan

3-sürûr-i ibtihacdır(RE) sürûr-i ibtihacda(BN)

4-KK(57) hadîd I2

5-'inân-ı semend-i himmet bülend-i 'azîmeti(RE) inan-ı semend-i himmet-i 'azîmeti(BN) 'inân-ı kemend-i himmet bülend-i 'azîmeti(MK)

6-KK(57) hadîd 2I " 'arđuha ke 'arđı' s-semâi ve'l- 'arđ"(RE)

"ke 'arđı' s-semâi ve'l- 'arđ"(BN)(MK)

7-ümmid vâir oldı(RE) ümmid vâir idi(BN)

8-meşnevi(RE) mev'ize(BN)(MK)

9-dil ender cihân(RE) tûbâ der cihân(BN)

IO-be her hâl ezo kerd kütah dest(RE) be her hâl kerd er kû mâreset (MK)

II-der manzar est(RE) ber manzar est(BN)

I2-her ân şâh-ı 'ar 'ar ki(RE) her ân şâh 'ar 'ar ki(BN)(MK)

I3-"Her ân gül ki der gülistâni büved" bu mışra' (MK) de
şi'r in en sondan bir önceki mışra'ını teşkil etmektedir.

I4-"Semen 'ârıd-ı dilistâni büved"(MK) de bu mışra' şi'r in
sonuncu mışra'ını teşkil etmektedir.

I5-der in taşt(RE) der taşt(BN)

I6-hâki işân(RE) hâki civân(BN) hâki hobân(MK)

(93b) I-zalâm-ı ğamâm hâlevâr(RE) zalâm-ı ğâm hâle gibi(BN)
zalâm-ı ğâm halevâr(MK)

2-hîre olmuşdı(RE) hîre olub(BN)

3-meş'âle-i mâh(RE) meş'âle-i mâl(BN)

4-şebtâr üzere târmâr idüb dide-i eşkbâr(RE) şebtâr olsa
eşkbâr(BN)

5-şi'r(RE) mersîye(BN) beyt(MK)

6-bâzâr(RE) bâzâz(MK)

7-hüdâvendigâr haber-i müşîbet(RE)hüdâvendigâra müşîbet haberi(MK)

(94a) I-ziyâde rikkat-i kalb(RE) çün ziyâde rikkat-i kalb(BN)(MK)

2-serâyir-i âlâm(RE) esrâr-ı âlâm(MK)

3-çehre-i münîrinde(RE) çehre-i münîrinden(MK)

4-mülâhazasi-yle(RE) mülâhazasın(BN)

5-KK(2) bakara I56 "innâli'llâhi" lafzı (BN) de yok.

6-meftûn idüben(RE) meftûn idinüb(BN) meftûl idinüb(MK)

7-ve hulûş-ı tavîyyet ile(RE) şıdk-ı niyyet ve hulûş-ı tavîyyetle
(BN) şıdk-ı niyyetle ve hulûş-ı tavîyyetle(MK)

8-takarrub bilüb(RE) takarrub eyleyüb(MK)

9-KK(2) bakara I55, I56 "ve beşşiri'l-lezîne" deyil "ve beşşiri'
ş-şâbirine'l-lezîne" olacak "müşîbetün" lafzı(BN) de yok.

IO-ebşâr-ı zâhirü'l-beşâretle teşeffi-i hâtır(RE) işâret-i zâhirü'
l-beşâretle teşeffi-i hâtır(BN) işâret-i zahirü'l-beşâreti-yle
teşeffi-i hâtır(MK)

II-zulmet âbâd-ı 'ademde(RE) zulmet âbâd-ı 'ademen(BN)

I2-müfred(RE) beyt(BN)-(MK) de başlık yok.

I3-nereft(RE) reft(BN)

I4-hüdâvendigârûn rahmetu'llâhi te'âlâ 'aleyh rûh-i pür fütûhı(RE)

hadret-i hüdâvendigârûn rûh-i pür fütûhı(BN) hadret-i

hüdâvendigârûn rahmetu'llâhi rûh-i pür fütûhların(MK)

(94b) I-(RE) de başlıksız olan bu beyt (BN) de "beyt-i du'â" (MK) de "şî'r" başlığı altında yazılmıştır.

2- azîmet-i hümâyun-ı ân(RE) azîmet-i hümâyun(MK)

3-bi emr-i cihân(RE) ve ümera ba ser-i cihân(BN) ve ümerâ

bi emr-i cihân(MK)

4-ve pırûz-ı rûz ki(RE) ve rûz-ı pîrûz ki(BN)(MK)

5-ıal'at-ı ikbâl(RE) ıal'at-u-ikbâl(BN)

6-vüzerâ vü erkân-ı ekâbir(RE) vüzerâ vü erkân-ü-ekâbir(MK)

7-nâgâh bir sefîne-i kuh sîmâ derya yüzünden zâhir oldı(RE)

nâgâh derya yüzünde bir sefîne-i kuh sîmâ zâhir oldı(BN)(MK)

8-âsar-ı gün gibi hüveydâ vü aşikâr idi(RE) âsar-ı gün gibi

hüveyda vü âsardı(BN) âsar-ı temkîn gibi hüveyda vü aşikâr

idi(MK)

(95a) I-taht-ı bâd(RE) taht-ı baht(BN)

2-geldüğünün çün(RE) geldiği gibi(BN) geldiği için(MK)

3-"çün beşâreti haberi idi...." diye başlayıp devam eden

(98a) dan itibaren (98b) de ki "zihi pâdişâh-ı şâhib.."

ifadesine kadar olan kısım (RE) ve (MK) de olup (BN) de yok.

4-'arđ oldı(RE) 'arđ olundı(MK)

5-era sağre'l-makâşıdı kad tebessem(RE)

erâ ta'sere'l-metâlibi kad tebessem(MK)

6-teclû senâh(RE) teclû meşârik senâh(MK)

7-tezyîn itmişdi(RE) tezyîn itmişdi ki(MK)

8-bî hadd-ü-bî şümâr idi(RE) bî hadd-ü-şümâr idi(MK)

9-hûşa gelse(RE) hûşa gelüb(MK)

- (95b) I-zâhir olan kef-i deryâ(RE) zâhir kef-i deryâ(MK)
 2-şî'r(RE) beyt(MK)
 3-tû bâ şafâ-yı derûn(RE) rû-yi tû bâ şafâ-yı derûn(MK)
 4-KK(I3) ra'd I2 "ve nünşi'u" deyil "ve yünşi'u" olacak (MK) de
 doğrusu alınmış.
 5-mânend idi ki(RE) mânend ki(MK)
 6-KK(27) nemi 88
 7-KK(34) sebe' I2
 8-ol âfitâb-ı fülk(RE) âfitâb-ı fülk(MK)
 8-bir âsüman kadar(RE) bir âsîmay kadar(MK)
- (96a) I-cemî'-i halkı(RE) cemî'-i kapu halkı(MK)
 2-tezyîn olub(RE) tezyîn olunub(MK)
 3-resm-i ma'hûd(RE) sa'âdet merâsim resm-i ma'hûd(MK)
 4-şî'r(RE) beyt(MK)
 5-sûre-i dımnında şûret-i hamdeyle meşhûn eyledi(RE)
 sûre-i fâtiha dımnında ki şûret-i hamd ile meşhûn eyledi(MK)
 6-çün ikbâl-i rûz efzûn(RE) çün ikbâl-i çün ikbâl-i rûz efzûn(MK)
 7-mu'ân-ı devlet-i hümâyûnı(RE) mü'âvenet-i devlet-i hümâyûnı(MK)
 8-tâ ki tehniye-i cülûs(RE) tâ kim resm-i tehniye-i cülûs(MK)
 9-'amel olunub zıkr olan(RE) 'amel olunub cümle zıkr olan(MK)
- (96b) I-cemî'-i rûmili begleri(RE) cümle rûmili begleri(MK)
 2-cümlesi hizmet kemerin şemşirvâr miyanlarına iki yerden kuşânub
 (RE) dükeli hizmet kemerin şemşirvâr iki yerden kuşânub(MK)
 3-şî'r(RE) beyt(MK)
 4-nifak şâhib olmuşdı(RE) nifak hâcib olmuşdı(MK)
 5-mani' olub serrişte-i mutaba'atı(RE) mani' oldu ve serrişte-i
 mutaba'at(MK)
 6-bî sa'âdetlerden(RE) bî sa'âdetlerün(MK)
 7-Anatoli sancağ begi olmuşlardı(RE) Anatolıda sancağ begi
 olmuşdı(MK)

- (97a) I-bed kîş-i muhâl endîşler ki bâd-ı fitne dimağları cevfin(RE)
bed kîş-ü-muhâl endîşler ki bâd-ı fitne ğâr-ı cevfin(MK)
- (97b) I-mevkîb-i hümâyunu menzilesinde idi(RE)mevkîb-i menzilesinde
idi(MK)
- 2-saltanat-ı kâhiresi-yle kendüyi karâbe-i şehâbe çeküb
sipâh-ı nücûm-ı şevket-i cüyûş-i pür cûş-u-hurûşundan
mağâm-ı ıdtıraba düşmüşdü(RE) saltanat-ı kâhiresi-yle
tîğ-i âfitâb kendüyi kara şehâbe çeküb sipâh-ı nücûm-u-
şevket-i cüyûş-i pür cûş-ü-hurûşunda(MK)
- 3-bu mısra' (MK) de sayfa kenerında verilmiştir.
- 4-cihân geşt baħr-ü-ber âmed be mevc(RE)
geşt baħr-ü-der âmed be mevc(MK)
- (98a) I-ez cihân kelâman(RE) cihân kelâman(MK)
- 2-bir karında ferkadân-ı âsumân ki(RE) (....) karında ferkadân-ı
âsumân ki(MK)
- 3-nigerândır(RE) nigerân(MK)
- 4-kenküre-i hâkden(RE) kenküre-i hâkden(MK)
- 5-şad hezâr(RE) der şad hezâr(MK)
- 6-levâzım-ı tehkiye-i rukiyyeti yerine getürdiler(RE) levâzım-ı
tehkiye-i esbâb-ı rukiyyeti birle getürdiler(MK)
- 7-sa' âdet bâd(RE) sa' âdet bâr(MK)
- 8-(RE) de ki bu ikinci mısra' (MK) de üçüncü ile yer deġiştir-
miştir.
- (98b) I-göz açmağa(RE) göz açtırmağa(MK)
- 2-merâhim-ü-eşfâkı(RE) merâsım-i eşfâkı(MK)
- 3-necât ve ħalâşını(RE) ħalaş ve necâtını(MK)
- 4-đamîrinde(RE) mübârek đamîrinde(MK)
- 5-(95a) da "çün beşâret ħaberi idi..." ifadesinden itibaren
(98b) de ki "mürüvvet ki nefis-i hodġâmüñ..." ifadesine kadar
olan kısım (RE) ve (MK) de olup (BN) de yoktur.

6-ihsân olmuşdır(RE) ihsân vâki' olmuşdır(BN) ihsân vâki' (MK)

7-şi'r(RE) beyt(BN)

8-ve verâe(RE) verâe(BN)

9-lutfun yahıllu(RE) lutfun küllü(BN)

(99a) I-mağrûse-i Ankarıyye(RE) mağrûse-i Ankarâ(BN)

2-ikbâl vâki' oldı(RE) vâki' oldı(BN)

3-şâh râh-ı belâ(RE) râh-ı belâ(MK)

4-mülk baht-ı hîş(RE) şehir baht-ı hîş(MK)

5-zıll-ı himâyetine(RE) zıll-ı 'inâyetine(MK)

6-ve şol(RE) şol(MK)

7-ziten ber keşed(RE) zîn ber keşed(BN)

8-siyeh ru be keşded(RE) siyeh ru-yi be kerded(BN)

siyeh ru-yi keşded(MK)

(99b) I-ğadret-i Rabb-i 'izzetdir(RE) Rabb-i 'izzetdir(BN)

2-KK(2) bakara 247

3-ifrâz olduğun bilüb(RE) ifrâz idüb olduğun bilüb(MK)

4-levâzım-ı adâb-ı hizmeti(RE) levâzımü'l-âb-ı hizmeti(BN)

5-şi'r(RE) meşnevi(BN)

6-zihi tâcdâri ki(RE) zi tâcdâri ki(BN)

7-ser ber âmed(RE) ser ber âred(BN)(MK)

8-tû'î(RE) tûbî(BN) tûyi(MK)

9-sultân Ahmedün(RE) çün sultân Ahmedün(BN)(MK)

IO-cânibine mürâca'at idüb(RE) cânibine idüb(MK)

II-ânuñ(RE) ânuñ ânuñ(BN)

I2-cevâb olundı ki(RE) cevâb emr olundı ki(BN)(MK)

(IOOa)I-ifâdat-ı nûr(RE) ifâdat-ı hud(BN) ifadat-ı cûd(MK)

2-tiğ berkist(RE) tiğ tu berkist(BN)(MK)

3-sancağ bekleri nasb eyleyüb(RE) sancağların nasb eyleyüb(BN)

4-nihâleb-i ri'âyet(RE) nihâl-i ri'âyet(BN)(MK)

5-feth-ü-ekâlîle(RE) feth-ü-ikbâlîle(BN)(MK)

6-cihângîrinde(RE) cihângîr(BN)

7-âlâm-ı gerdûnla(RE) âlâm-ı gerdiş-i gerdûnla(BN)(MK)

(IOOb) 1-mübârek ramadânında(RE) ramadân-ı mübârekinde(MK)

2-ğüdâvendigâr hadretlerinûn(RE) ğüdâvendigârûn(BN)

3-hilâl-i 'îd-i hoceste nüvîd(RE) hilâl-i hoceste nüvîd(MK)

4-şî'r(RE) beyt(BN) kıt'a(MK)

5-bende vü melek(RE) bende melek(BN)

6-şî'r den sonraki bu kısım (BN) de yok. Bu kısım yerine (BN) de şu ifade yer almaktadır. "Temme bi'l-heyri fî sene IOOO"

"Sen beni yâ Rab kemâl-i hırşla

Derbeder gezdirme gil bî fâ'ide,

Aç idüb nâmerde muhtâc eyleme,

Rabbenâ enzil 'aleyna mâ'ide"

(MK) de ise şu ifade yer almaktadır: "Temme fî evâğir-i şehr-i şevvâli'l-mükerrem min şuhur-i sene sitte 'aşere ve elf IOI6

BİBLİYOGRAFYA

- 1) BABİNGER Franz: Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri Çeviren:
"Coşkun Uçok" Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara-1982
- 2) BURSALI Mehmet Tahir: Osmanlı Müellifleri İstanbul Matba'a-i Âmire
C:2
- 3) HAMMER: Devlet-i Osmaniyye Tarihi tercüme: "Muhammed Ata" C:4
- 4) HOCA Sa'adeddin: Tacü t-Tevarih C:2
- 5) İSHAK bin İbrahim (İshak Çelebi): Selim-nâme Kayseri Raşid Efendi
Kitaplığı no:620
- 6) LEVEND Agah Sırrı: Gazavât-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey'in
Gazavât-nâmesi Türk Tarih Kurumu yayınlarından/XI. seri no.8
Türk Tarih Kurumu Basımevi-Ankara 1956
- 7) Mehmet Süreyya: Sicill-i Osmani (Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye) C:I
- 8) MENAGE V.L.: "Osmanlı Tarihçiliğinin Başlangıcı" İstanbul Üniver-
sitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi İstanbul-1978
sayı:9
- 9) PARMAKSIZOĞLU İsmet: "Üsküplü İshak Çelebi ve Selim-nâmesi"
Tarih Dergisi III 1951-1952
- 10) TANSEL Selahattin: Sultan II. Bayezid'in Siyasi Hayatı Devlet
Kitapları Yayınları, Milli Eğitim Basımevi İstanbul-1966
- 11) TANSEL Selahattin: Yavuz Sultan Selim Milli Eğitim Basımevi
Ankara-1969
- 12) TAŞKÖPRÜZADE Ahmed Efendi: Şakâyık-ı Numaniyye fî 'ulemâi'
d-Devleti'l-Osmaniyye Mısır-1310 C:I (kenarda)
- 13) TEKİNDAĞ Şehabeddin: "Selim-nâmeler" Tarih Enstitüsü Dergisi 1970
- 14) TEKİNDAĞ Şehabeddin: "Şahkulu Baba Tekeli İsyanı" Belgelerle
Türk Tarihi Dergisi 3,4
- 15) UĞUR Ahmet: "Selim-nâmeler" Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dergisi cilt:XXII (ayrı basım) Ankara Üniversit. Basımevi Ank.-1978

I6)UĞUR Ahmet:"Osmanlı Tarihçiliğinde Selim-nâmelin yeri"

Erciyes Dergisi sayı:73-74 ocak-şubat Kayseri 1984

I7)UĞUR Ahmet:"Dresden'de Kemâl Paşa-zâde'ye Atfedilen Yazma Eserler"

İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi III (ayrıbasım) Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü yayınları Sayı:3
Ankara Üniversitesi Basımevi Ankara-1977

I8)ULUÇAY Çağatay:"Yavuz Sultan Selim Nasıl Padişah Oldu"

Tarih Dergisi VI(1954),VII(1954),VIII(1955)

I9)YURDAYDIN Hüseyin Gazi:Matrakçı Nasuh Ankara Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi yayınları XLIII Ankara Üniversitesi Basımevi
1963

İNDEKS

- Alaşehir:2Ia
- 'Ali Pâşâ (Vezir-i A'zam):2Ia,23a,27a,27b,28b,45b,47a,47b,48a,48b,
50a,50b,53b,55a
- Âl-i 'Osman:66b,7Ib,9Ia,95a
- Akkirman:29a
- Âmâsiyye:80a,I3b,98b
- Anatoli:I6a,I8b,2Ia,24a,42a,45a,78b,97a,97b,98a
- Anatoli 'askeri:56a
- Anatoli Sancağ Begi:96b
- Anatoli Ümerâsı:46b
- Anatoli Vilâyeti:20a,72a,75a,I00a
- Anatolu(bak Anatoli)
- Ankariyye:24b,26a,(Maḥrûse-i Ankara:26b,99a)
- Antakiyye:47a
- Azerbaycan:8b
- Bilâd-ı Rûm:IIb,36b (Diyâr-ı Rûm:9a,I6b,43b) (Memleket-i Rûm:IIb,
20b,23a,49a) (Mülk-i Rûm:47b,55a,99a)
- Bosna:38b
- Burusa:20a,20b,I00a,I00b
- Çemşîd:97b
- Çukurçayır:35a
- Dârâ:97b
- Dâru'l-ḥilâfet:38b
- Dâru's-saltâna-i İstanbul:(bak İstanbul)
- Dâru's-saltanat:38b,69b,78b,82a,82b
- Diyâr-ı 'Arab:I6b,25b
- Diyâr-ı Mıṣr:8a,9b,I6b-99a
- Diyâr-ı Rûm:(bak Bilâd-ı Rum)
- Dimotoka:86a,9Ia

- Edirne:8a,28a,30a,31b,32b,56a,92a
 Etrâk (Türkler):9a,19b,20a,26b,27b,72a (Türk:17a)
 Fâris:8b
 Gelibolu:24a
 Hamza (Hamzete-Hz.Hamza):53b
 Hâtem-i Tâyi:24b
 Hasan Pâşâ (Rumili Beğlerbeğisi):33b
 Haydar Beg:50b,51a
 Hüsâmi' bni Mülcem:53b
 Hüsrev-i 'âdil:66a
 İshâk bin İbrâhim (İshâk Çelebi):2b
 İskender:93a,97b
 İskender-i Dârâ:35a
 İslambol:69a,70a,75a,94b
 İstambul (Dâru's-salţana-i İstanbul):56a,75b,81a,82b,91a
 İrak:8b
 Karadeniz:65a
 Karagöz Pâşâ (Anadolu Beğlerbeğisi):18b,19b,21b
 Karaman:8a,50b,51a,54a,55a,66b,68b,69b,75b,78b,98b
 Kasım Çelebi (Defterdar):91a
 Kefe:10b,12a,29a,65b,66b,76a
 Keykubâd (Keykubadi):93a
 Kızılkaya:47b,50b
 Konya:79a
 Kostantiniyye:5b,7a,56a,57b,66b,67b,69a,80b,97b
 Kütâhiyye:18b,19a,19b-20a,21b
 Maldipesi:69b
 Memleket-i Rûm (bak:Bilad-ı Rum)
 Mevlanâ Nure'd-din:15a,15b,37a,38a,39a,41a (Mevlana:16a,37b,38b,
 39a,41a)

Mora:38b

Mülk-i Rûm (bak:Bilad-ı Rum)

Muhammed (Resulu'llâh):2a,98a

Nigboli:78b

Nuh (tahte-i Nuh):66a

Nu'mân-ı Şâni:I5a

Padişâh-ı Mısır:25b

Rüstem:97b

Rûmili:I2a,I3a,I4b,I5a,I6a,24b,25a,26a,38a,38b,75a,78a

Rûmili 'askeri:54b,56a,69a

Rûmili Begleri:32a,42a,55b,57b,65b,70a,90b,96b

Rûmili Beglerbegi:30b

Rûmili Sancaıkları Begleri:27b

Sâmâniler:I7b

Şârûhân:I7a,26a

Semendire:38b,39a,41a,43b,50a,78b

Seyyid Cürcâni:I5a

Süleyman Nebi:53a (taht-ı Süleymân:66a,95b)

Sultân Ahmed (2.Bayezidin oğlu,şehzade Ahmed):8a,9a,I3b,I4b,I5a,I6a,
23a,24b,25a,26b,27a,27b,28a,30b,32b,33a,42a,43a,45a,47b
48a,50b,54b,55a,55b,56a,57b,60b,66b,67b,68a,68b,69a,
70a,70b,72a,72b,73a,73b,78a,78b,79a,79b,81a,81b,82a,
82b,94b,96b,97b,98a,99a,99b

Sultan Bâyezid:5b,90b,92a

Sultân Korkud:8a,9b,I6b,(Korkud:26a) 75b,81a,82a,84b,90b,

Sultân-ı Mısır:83a

Sultân Muhammed(Şehzâde Şehinşah ın oğlu):75b,78b,79a

Sultân Selîm(Yavuz Sultân Selîm):3b,8a,I3a,24b,26a,29a,50a,56a,57b

66a,68a,70b,76b,79b,81a,87b,89a,91a,91b

Sultân Süleymân(Kanûni):I2a,I2b,66b,90b,94b,95a,97b